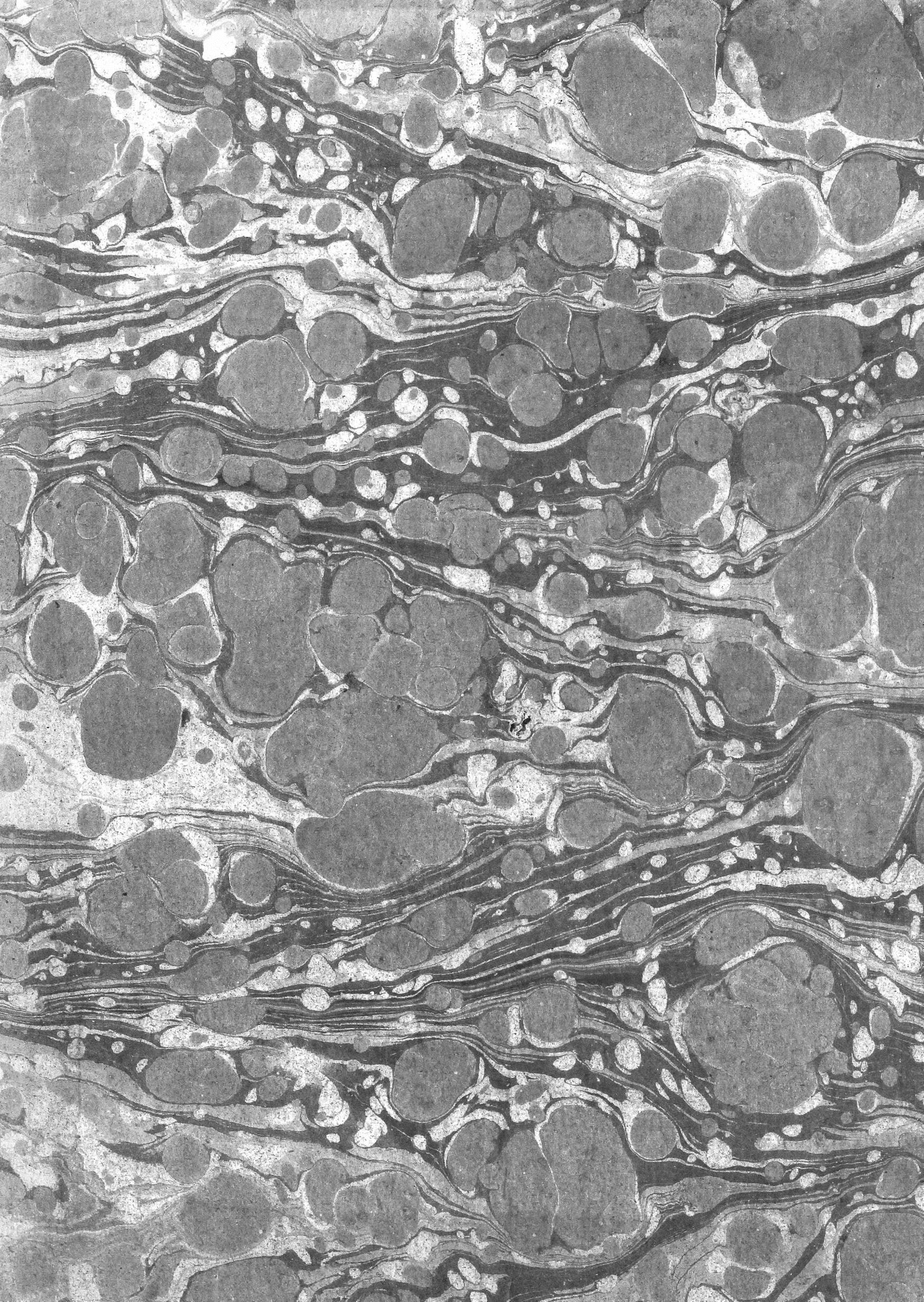
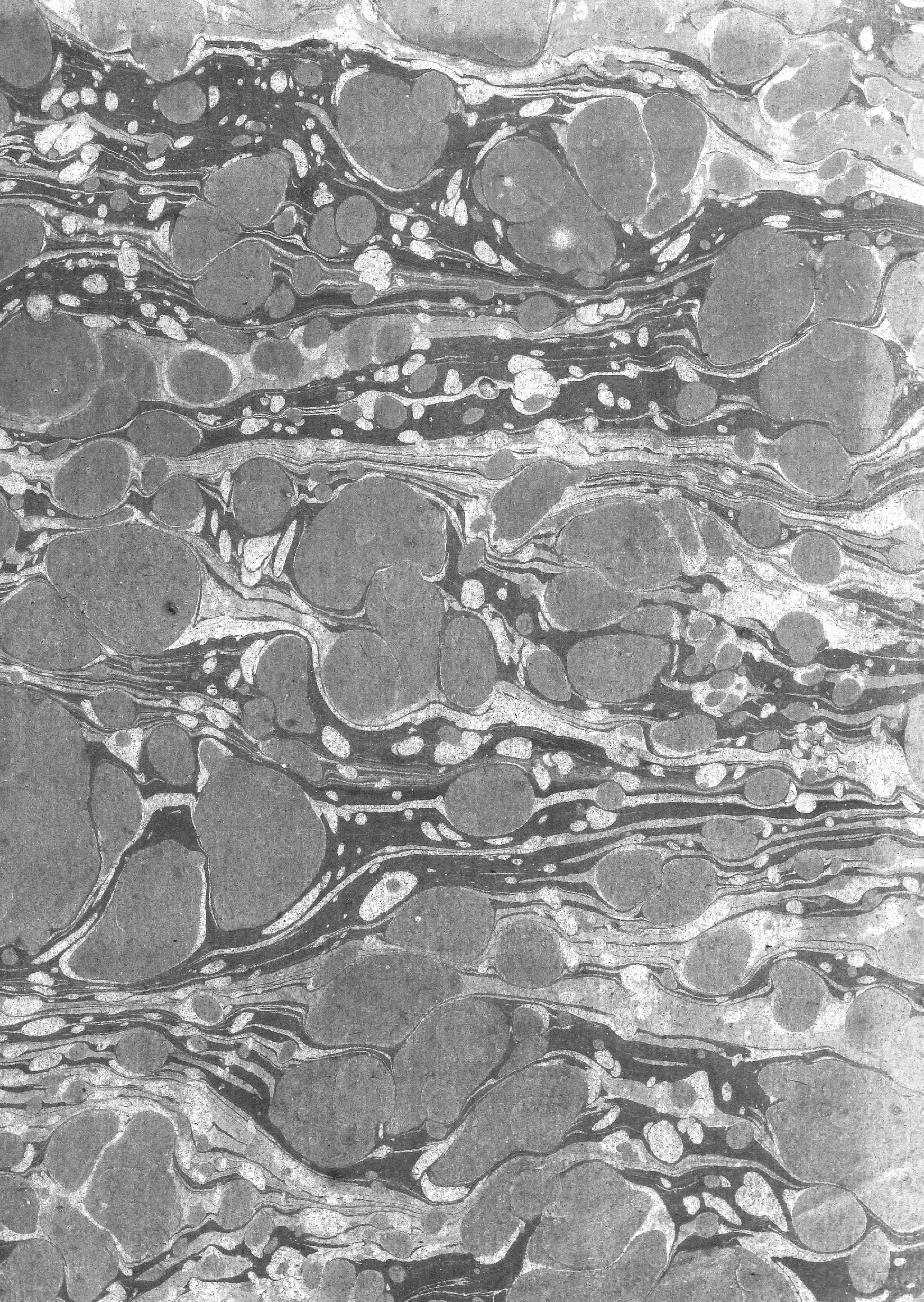

Gioanni Brugnone Professore di Chirurgia,
e Direttore della
Regia Scuola veterinaria

HIC EST VT PERHIBENT DOCTORVM CORDA VIRORVM PRIMVS IN HVMANI CORPORIS HISTORIA
JOANNES BAPTISTA MORGAGNVS
natus Forolivii die 25 Februarii anno 1682
in Patavino Gymnasio e Primaria Sede
Anatomen adhuc docebat anno 1762
Carlo Oratij Sculp.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

P. P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE.

Dissectiones, & animadversiones, nunc primum editas complectuntur propemodum innumeras, Medicis, Chirurgis, Anatomicis profuturas.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

TOMUS PRIMUS

PRIMUM CONTINENS LIBRUM.

NEAPOLI MDCCLXII.

EX TYPOGRAPHIA SIMONIANA

SUMPTIBUS DOMINICI TERRES

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

JO. BAPTISTAE MORGAGNI

P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM

PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBRI QUINQUE.

Dissectiones, & animadversiones, nunc primum editas complectuntur propemodum innumeras, Medicis, Chirurgis, Anatomicis profuturas.

Multiplex praefixus est Index rerum, & nominum accuratissimus.

TOMUS PRIMUS

PRIMUM CONTINENS LIBRUM.

NEAPOLI MDCCL[illegible]

EX TYPOGRAPHIA SIMONIANA

Sumptibus Dominici Terres

ILLUSTRISSIMIS ATQUE EXCELLENTISSIMIS VIRIS

ANGELO CONTARENO

ÆDIS S. MARCI PROCURATORI

PAULO RAINERIO

FRANCISCO II. MAUROCENO

EQUITI ET ÆDIS S. MARCI PROCURATORI

Triumviris Litterariis totique eorum ordini præstantissimo.

JOANNES BAPTISTA MORGAGNUS

F.

ÆPE cogitanti mihi, SENATORES AMPLISSIMI, grataque, ut par est, memoria tot, & tanta Augusti Vestri SENATUS in me beneficia repetenti, nullum prorsus ex decem Senatus Consultis ab anno usque 1711. ad hoc tempus benignissime de me factis visum est quod mediocritati huic meæ potius, quam Auctoritati Gravissimi Magistratus Vestri, debeatur. Referentibus enim qui

 eum

eum tunc Magistratum gerebant, Viris Summis, & in iis Carolo Ruzzino, Aloysio Pisano, Petro Grimano, qui magnis suis quisque meritis postea ad Principatum evecti sunt, aut hoc eodem dignissimis Equitibus Jo. Francisco, & Michaele Maurocenis, aut Ædis S.Marci Spectatissimis Procuratoribus Federico Marcello, Laurentio Theupolo, Francisco Superantio, Joanne Emo, Daniele Bragadeno, aut Marino Georgio, Petro Mocenico, Jo. Petro Paschalico Præstantissimis Senatoribus, his, inquam, aliis alio tempore, ad SENATUM referentibus, decretum est primum, ut in hanc suam, toto Orbe Celeberrimam, Academiam honestissimis conditionibus etiamtum juvenis arcesserer, mox autem, ut ab nobili in qua locaverat, sede ad multo nobiliorem ascenderem; neque enim aut hic, aut usquam ulla alia est cui quisquam Vesalii, Columbi, Falloppii, Fabricii, Casserii, Spigelii, Veslingii, & eorum qui his deinceps successerunt, illustris famæ non ignarus, Primariam hanc Cathedram Anatomicam facile postponat. Paulo post quoque decretum est, ut a quingenis honorarium cresceret, idque raro exemplo, ad aureos octingenos; novissime autem longe rariori, atque adeo intra hos nonaginta annos unico, ad bis millenos. Ego vero qui nimis assentari mihi nesciam, sicuti priora illa non tam mihi, quam eorum quos nominavi, Auctoritati concessa fuisse, credo; ita hoc præcipue quod postremo dixi, ab Sapientissimo SENATU esse datum, puto, consilio Barboni Mauroceni, Ædis Marcianæ Procuratoris meritissimi, & Duorum ex Vestro Ordine Summorum Virorum, quos eadem Honoris amplitudine ornatos, boni Superi Patriæ, & nobis, ut diutissime precantibus, reliquere, cum illum, & cæteros quos supra laudavi, mœrentibus præpropera vel in senio visa, mors eripuerit. Et Trium quidem eorum consilium etsi eo spectasse, non dubito, ut regium Venetæ Munificentiæ exemplum erga Professorem Huma-

nita-

nitatis eximium ſuperiore ſæculo extans, iterum noſtro ad ingenia excitanda renovaretur; hoc ipſo tamen quod in me potiſſimum renovari, maluerint, quantus ad cætera Magiſtratus Veſtri in me beneficia velut cumulus, acceſſerit, cæcus eſſem, ſi non perſpicerem, ingratiſſimus, ſi non faterer. Sed non minus ingratus eſſem, ſi reticerem, qua me ſinguli benignitate & coram, & per epiſtolas excipere conſueveritis; per epiſtolas autem? imo vero per Libros etiam Eruditiſſimos, ut cum Rei Litterariæ Venetorum Hiſtoria ad ſeros poſteros meum ſit nomen perventurum iis titulis exornatum, quos, ut a tanto Viro datos, olim credar promeruiſſe. Eadem ergo qua me ſoletis, & qua tot, ac talia cum Majores Veſtri, tum Vos, SENATORES AMPLISSIMI, in me contuliſtis, ſingulari benignitate oro, atque obſecro, ut hæc mea, ultima fortaſſe, ſcripta accipiatis, teſtificatura, ut cætera me defecerint, certe voluntatem VOBIS inſerviendi in erudienda per tot annos mihi commendata Juventute non defeciſſe. Faxit Deus, ut meis votis felix reſpondeat exitus, in quibus illud quidem eſt, ut vel me mortuo, his perlectis libris illa proficiat; ſed hoc in primis, ut Vos incolumes REI Veſtræ PUBLICÆ, & huic Gymanſio quam diutiſſime conſervet.

Die vigesima septima Decembris 1761. Reimprimatur.

FRAGGIANNI.

Carulli.

BENIGNE LECTURO AUCTOR.

Uæ duo C. Lucilius, *ut eſt apud Tullium* (1), *dicere ſolebat*, ea quæ ſcriberet, neque ab indoctiſſimis, neque ab doctiſſimis legi velle, *horum ego pariter utrumque hic dicerem*, *ſi ut juvare cupio non indoctiſſimos*, *ſic me viciſſim ab doctiſſimis adjuvari non averem*. *Duo enim mihi in his edendis Scriptis propoſui*, *alterum illud*, *ut Studioſæ Juventuti*, *alterum hoc*, & *præcipuum*, *ut omnibus*, *ſed doctorum accedente auxilio*, *prodeſſem*. *Id quale ſit*, *ex Præfatione hac apparebit*.

2. *Theophilus Bonetus de Medica Facultate*, *atque adeo de univerſo hominum genere egregie*, *ſiquis alius*, *meritus eſt*, *cum anno* 1679. *libros qui* Sepulchretum *inſcribuntur*, *vulgavit*. *Eorum enim*, *quos morbi ſuſtulerant*, *diſſectiones*, *quotquot potuit*, *colligens*, & *in ordinem redigens*, *corpus ex omnibus unum confecit*; *ut quæ per innumera Auctorum volumina diſperſæ non magnam afferebant utilitatem*, *conjunctæ*, *ordinatæque maximam afferrent*. *Cum editum Opus pleriſque omnibus*, *ut par erat*, *perplacuiſſet*; *idem*, *ſed parte minimum tertia auctius*, *prodiit anno* 1700. *cura*, & *ſtudio Jo. Jacobi Mangeti*. *De hac igitur nos*, *ut pleniori*, *editione loquemur*.

3. *Et primum ſiqui ſunt*, *qui utriuſque illorum conſilium*, *animum*, *laborem magnis efferant laudibus*, *cum his ultro facimus*, & *faciendum cenſemus*. *Sed cum apud Viros*, *cæteroquin Præſtantiſſimos*, *legimus*, *Sepulchretum* diligentia incomparabili, ex omnibus optima colligendo, & redigendo ad capita, *eſſe confectum*, *atque alia hujuſmodi*; *utinam in his quoque adſtipulari poſſemus*. *Cur vero me quidem non poſſe*, *credam*, *mox indicabo*, *ſemper tamen eorum memor*, *quæ modo ultro dedi*, & *præterea novæ*, *ac vaſtæ adeo ſuſceptæ provinciæ duos*, *haud amplius*, *homines*, *quantumvis induſtrios*, *non eſſe pares*; *quandoquidem*, *ut eſt in Iliadis*, *opinor*, *quarto*, non ſimul omnia Dii dederunt hominibus, & *in duodecimo*, multorum autem opus melius.

4. *Quæ tametſi libens* & *agnoſco*, & *fateor*; *tamen ſi Opus tam utile deinceps utilius reddendum eſt*; *reticeri non debet*, *ſupereſſe apud Auctores tum veteres*, *tum ita recentes*, *ut ante alteram Sepulchreti editionem extarent*, *ſupereſſe*, *inquam*, *ut aliorum qui ibi ne nominantur quidem*, *ſic aliorum etiam qui nominantur*, *Obſervationes haud ita paucas*, *dignas ſane quæ minime omitterentur*: *contra autem*, *omittendas fuiſſe tum*

(1) l. 2. de Orat.

tum quæ semel jam positæ, in una eademque Sectione, & nonnunquam in una atque eadem pagina, per incuriam repetuntur, tum præsertim quæ a versuto quodam Scriptore ita transformatæ sunt, ut si ægrorum nomina & conditionem, & civitatem spectes, novæ appareant; at si res ipsas, atque sententiam, continuo intelligas, easdem omnino esse quæ ex veris Auctoribus supra leguntur. Huc eas adde, in quibus vel mediocriter in sanorum, morbidorumque corporum sectionibus exercitati facile agnoscant, aut quæ secundum naturam sunt, pro morbosis, aut quæ ad certum quoddam pertinent læsionis genus, pro longe altero esse proposita, ut puta aneurysma pro abscessu: quæ nimirum Observationes aut accipiendæ non erant, aut certe non sine aliqua subjecta dubitatione ponendæ. Mitto quæ ad illud, ad quod attinebant, caput non sunt redactæ, quæ male ex autographo descriptæ, quæ ex quo sint Auctore, nescias, aut quas ejus, cujus non sunt, esse credas: ne multa, quidquid præterea operarum incuriæ, aut inscitiæ imputare malueris, libenter mitto; quanquam non emendata in gravissimos errores conjicere legentes possunt, & nisi emendentur Operis minuunt utilitatem. Quam & alia duo vehementer imminuunt, de quibus continuo verba faciam, hic interim confirmans, quæ hactenus dixi omnia, non temere dicta fuisse, quicunque hos meos versaverint libros, planissime esse cogituros.

5. Cum rari sint morbi, longiores præsertim, ad quos non alius aliquis se adjungat, aut plura variaque non accedant symptomata; propterea illorum singulæ Observationes, ubi sub eo capite ad quod potissimum videntur spectare, plene atque ex toto propositæ fuerint, sub aliis quoque capitibus, ad quæ præterea pertinent, sunt certe commemorandæ, paucis quidem verbis, sed quæ locum illum ipsum indicent, in quo statim possit lector, cui totæ legendæ sunt, totas reperire. Neque enim, ut fit in Sepulchreto, satis est Sectionem, quæ plurimas sæpius continet, designare, velut ad Observationem illam; ut ex innumeris unam saltem, exempli causa, proferam; Jo. Petri Lotichii, quæ præterquam quod non sub omnibus sub quibus debebat, capitibus commemorata est, in quatuor, sub quibus commemoratur, de Dolore Capitis *Obs.* X. de Insomniis, & Incubo *Obs.* II. de Vertigine *Obs.* VII. & de Convulsione *Obs.* XIII. semper in Sectione indicatur de Melancholia. Verset igitur lector necesse est Sectionem hanc universam, id est quinquaginta, ex quibus constat, Observationes, ut illam tandem, neque ita facile, inveniat, quæ ibi est XXXI. Dixi autem neque ita facile, quoniam in omnibus iis quatuor locis sic incipit Juvenis, hic autem sic Famulus mercatoris. Verum ubi perlegerit, & illam esse ad quam rejiciebatur, cognoverit, putasne, ibi totam habere? Non habet certe. Deest enim externa morbi causa, propinatum philtrum, desuntque alia quæ deesse, ne suspicetur quidem, nisi forte aut incidat in illum de Dolore Capitis locum, aut quod melius esset, auctorem ipsum Lotichium legat. Sed ut illud tantum, de quo dicere cepimus, attendamus, quantum videlicet temporis insumere oporteat ad id, quod quæritur, reperiendum; vides profecto, multo utilius Opus fuisse futurum, si tota Observatio

tio semel ubi commodius fuisset, proposita, & certo numero designata, per hunc, ubicunque commemoranda erat, nec per Sectionem dumtaxat, esset indicata.

6. Longe autem majorem adjecti Operi duo saltem accuratissimi Indices præbuissent utilitatem. Memini, cum Bononiam, ubi tunc degebam, recusum nuper Sepulchretum fuisset importatum, me vehementer esse gavisum, dum in ejus fronte editum legerem cum Indicibus necessariis. Sed gaudium tandiu perstitit, donec hos quærens, unum tantummodo esse, vidi, qui nihil, nisi præfixos Observationibus titulos, contineret: quorum plurimi cum ipsi quoque aut latenter, aut aperte, nec dissimulanter sint manci, omnes autem haud alio quam Observationes, ordine propositi: dici non potest, quot symptomata, aut quot item læsiones Partium in Observationibus quidem describantur, per Indicem autem neque designentur, nec singula, nec singulæ una cum sui similibus exhibeantur. Unde ingentis Operis magna ex parte utilitas perit, quæ inde præsertim extitisset, si plura similia symptomata præsto essent quæ cum pluribus læsionibus, inter se aut similibus, aut dissimilibus, facile posses comparare, & sic intelligere, quænam illorum sæpius, aut rarius, aut nunquam cum harum utrolibet genere jungantur. Memini quoque, jam tum, ut juventus audet vel de maxime arduis, & labore plenissimis rebus cogitationes suscipere, non desperasse me, quin, si diuturnum olim daretur otium, cum cætera quæ dixi in Sepulchreto desiderari, aliaque præterea, tum præsertim quod ad Indices spectat, & qua ratione, supplerem, imo cogitatum hoc meum cum Inclyta illa quam nunc Instituti Scientiarum vocant Academia communicasse.

7. Alia autem quæ, ut modo innuebam, in Sepulchreto præterea desiderantur, fere ad Scholia attinent. Quorum multa esse æquo longiora, non dubitabam; sed tanto longiora videri, quod sæpe utiliorum loco aut minus utilia, aut minus probanda exhiberent, imo nonnunquam iterarent. Utilius fuisset ne bona quidem repetere, sed jam semel posita, verbo, si iterum opus esset, ubi essent posita indicare, dubitationes ad quædam Observationum loca opportune subjicere, ad alia quantum cum aliis consentiant Observationibus, animadvertere, ad alia quæ inde ad Medicinæ partem illustrandam sive theoricam, sive potissimum practicam consequerentur, docere, ad alia demum quæ minus facile intelligi posse viderentur, non per doctrinas aut jam desertas, aut apud plerosque in dubium vocatas, sed per magis probabiles, faciles, & quoad ejus fieri posset, communes explicare. Et horum quidem omnium aliqua in Sepulchreti Scholiis aliquando facta esse, non inficior, & quæ doctrinæ, cum Bonetus viveret, dominarentur, non ignoro. Verum non de eo redarguendo hic agitur; sed de ejus Opere, ut hæc ferunt tempora, magis proficuo reddendo.

8. Cum igitur omnia, quæ de Sepulchreto dixi, non semel animo postea versassem, & quantulumcumque possem ad ejus augendam utilitatem conferre denique cepissem; me vehementer in proposito confirmarunt quæ in

novis, *subinde prodeuntibus*, *Doctorum Hominum Scriptis legebam*, *illo* Opere vix aliud utilius esse, *aut quod* magis mereretur suppleri, & ad nostra tempora deduci: *item* mirum, quantum adaugeri, & meliore Indice pro studentium commoditate instrui posset: *verum*; *ut cætera prætermittam*; longe tamen majori laude, atque honore dignum futurum *Boneti* laborem fuisse, si partim in seligendis, atque ad singulos morbos, tanquam capita, referendis Observationibus aliquanto accuratior fuisset, partim in Scholiis, adnotationibusque monuisset, quæ hinc inde incerta, aut prorsus falsa, atque ab auctoribus suis parum recte exposita fuerint. *Nunc in re quæ ad omnes*, *neque hac tantum*, *sed & insequentibus ætatibus spectat*, *quid a me uno*, *& quatenus hic expectare æquum sit*, *ut judicari facile queat*; *unde mihi prima hos libros scribendi occasio data sit*, *non est reticendum*.

9. Editis jam Anatomicis Valsalvæ Scriptis, *& Epistolis in illa meis*, *forte accidit*, *ut cum Patavio*, *sicuti illis annis haud raro solebam*, *æstivo tempore secessissem*, *conveniret me sæpius optimus Juvenis*, *egregiæ indolis*, *& cum aliis*, *tum præsertim Rei Medicæ*, *studiis deditus*. *Qui cum illa*, *easque perlegisset*, *identidem me in eum sermonem*, *quo nullus mihi jucundior est*, *revocabat*, *de Præceptoribus videlicet meis*, *Valsalva in primis*, *& Albertino*, *quorum vel minusculas in medendo consuetudines cognoscere avebat*: *quin de meis quoque ipsis*, *nedum illorum*, *& Observatis*, *& Cogitatis subinde sciscitabatur*. *Quæ inter cum illa forte*, *ut fit in colloquiis*, *aperuissem quæ ad Sepulchretum attinebant*; *omnibus me fatigare precibus nunquam destitit*, *ut in ea præ cæteris incumberem*, *& quando in Commentariolo de Valsalvæ Vita*, *promiseram*, *daturum me operam*, *ut ejus plurimæ*, *quæ superessent*, *eodem spectantes*, *Observationes prodirent*, *cum iis conjugerem meas*, *& in utrisque exemplo quasi quodam ostenderem*, *quid in nova Sepulchreti editione*, *ab se fortasse*, *si Amici auxiliarentur*, *aliquando suscipienda*, *desiderarem*. *Familiariter*, *ut vellem*, *scriberem*, *sicque illa etiam quæ in colloquiis dixeram*, *aliaque similia*, *minuta quantumlibet*, *at sibi gratissima*, *interjicerem*. *Quid quæris? Exorari me sivi*. *Res enim flagitabatur*, *quam in illo Commentariolo ex parte pollicitus fueram*, *ex parte autem haud inutilem fore*, *sperabam*, *si ex sententia succederet*, *possetque recensita postea*, *atque edita*, *aliquando ad idem laboris genus me longe meliores excitare*. *Hac mente*, *Patavium reversus*, *facere periculum cepi aliquot missis ad Amicum Epistolis*. *Quas illi non displicuisse*, *duo ostenderunt*, *alterum*, *quod me suis assiduis flagitationibus ad alias*, *atque alias deinceps mittendas*, *ad septuagesimam usque perduxit*; *alterum*, *quod easdem mihi*, *ut recenserem*, *petenti*, *non antea remisit*, *quam sancte promitterem*, *nihil me esse detracturum*.

10. Intelligis, *benigne Lector*, *cur initio dixerim*, *hæc mea ab indoctissimis legi nolle*, *dicturus pariter*, *neque ab doctissimis*, *si ea tantummodo continerent quæ ille retineri voluit*, *nempe quæ Studiosis Adolescentibus prodesse possent*. *At vero hic mihi non licet Lucilianum illud*

meum

meum (1) *facere*, Persium non curo legere hæc: Lælium Decimum volo; *imo Persios, id est doctissimos, cupio, qui cætera Decimis Læliis, idest non illitteratis Juvenibus relinquentes, consilium dumtaxat, & desiderium, perpendant meum, &, si forte non displiceat, assensu; si melius fieri posse credant, monitis adjuvent, & exemplo, ut ex Sepulchreto denique utilitas quanta maxima potest, capiatur. Quo facilius utrumlibet faciant, quidquid his Epistolis in hunc finem ipse præstiterim, quanto paucioribus licebit in re multiplici, & varia dilucide narranda, proponam.*

11. *Observationes (ab his enim incipiam, ut eundem fere quo supra usus sum, ordinem conservem) Observationes, inquam, illas quas animadverti sive ex Veteribus, sive ex Recentioribus in Sepulchreto exhiberi potuisse, nec tamen exhibitas esse, illasque insuper quæ ab altera ejus editione ad hoc usque tempus prodierunt, suis sub capitibus indicavi, quæcunque inter scribendum succurrerunt. Quod ideo dico, ut omnes sciant, superesse quæ addantur, quamplurimas; neque enim ex iis quos perlegeram, libris cunctæ, ex iis vero quos non videram, certe nullæ succurrere potuerunt: multos autem non vidi aut quia non huc fuerant his Europæ calamitosis temporibus importati, aut quia iis linguis, quas non satis calleo, ab Auctoribus erant scripti; neque enim interpretibus quibuslibet, in rebus præsertim ejusmodi, plurimum fidere consuevi. In singulis quoque Sepulchreti Sectionibus; si paucas ex prioribus excipias; quæ non semel Observationes aut per incuriam, aut ob fucum a transformatoris versutia factum, proponantur, & in quibus aut sana pro morbidis, aut morbus pro morbo alio describatur, aut typographus oscitanter, graviterque peccaverit, quantum animadvertere potui, notare non omisi; ut non levem opem vel in minutis, sed non levis sæpe momenti, rebus, iis qui rursus Sepulchretum sint edituri, mihi videar attulisse. Utinam parem opem afferre licuisset sive cum lectores alio rejiciuntur, ubi plenius descriptam hanc, aut illam Observationem reperiant, nec signanter indicatur Observationis ejusdem numerus, sive cum obruuntur longissimis Scholiis, nec tamen utiliora, sed modo supervacua, modo repetita, modo falsa, aut perquam dubia continentibus. De quibus interdum quidem admonui; at semper facere infinitum fuisset. Ad Indices autem conficiendos, quam necessarios, tam longi, gravisque laboris, otium mihi defuisse, non est cur scientibus dicam. Satis superque iis qui æqui sint, visum iri, spero, quod hac ætate, nemine adjuvante, ne discipulo quidem, aut amanuense, cum in his ultimis, tum in cæteris de quibus dictum est, quæ distinctius omnia nunc ordine recensebuntur, exemplo saltem qualicunque ostenderim meo, qua ratione existimem, Sepulchretum auctius, simulque utilius aliquando reddi posse.*

12. *Igitur ineditas ad hoc tempus Observationes profero, bene multas Valsalvæ, Amicorum non paucas, maxima autem ex parte meas. Primis & meriti, & honoris causa primum in singulis capitibus locum tribuo.* *Illas*

(1) Ciceron. loc. cit.

Illas eadem cura qua alia olim, ut in ejus Vita dictum est, collectas, & ubi italice scriptæ fuerant, latine redditas, omnes autem ita, ut ipsum optare consuevisse, sciebam, rescriptas, ea fide propono, ut sicubi nonnunquam subdubitavi, an recte intelligerem, ipsa ejus maluerim verba producere, nihil usquam detrahens, aut addens, nisi ex illius ore acceptum, quod in paucis accidit, quas mihi diligenter narraverat, non scripserat, Observationibus. Cæteras enim ex ejus chartis aut inter se nexis, aut solutis excepi. Quas omnes chartas, ubi Observationes, Experimenta, aliaque his Epistolis proposita, jam satis excerpseram, etsi postmodo ita, uti antea fuerant, & numeratas, & obsignatas reddidi illius Genero Ludovico Montefanio Viro Cl. qui Bononiensi Scientiarum Instituto a Bibliotheca est; tamen si quis forte aliquam velit cum his meis conferre descriptionibus, & ex me quærat, quo illam signo in tanto chartarum numero invenire possit, docere non gravabor, ut neque litteras ostendere, per quas mecum suas, quibus utor, Observationes Amici communicarunt, spectata omnes fide, peritia, & diligentia. Nam quod denique ad meas attinet, quo singulas anno, mense, loco, & quibus adstantibus, aut adjuvantibus, habuerim, semper, nisi antea satis significaveram, diserte adscripsi. Et non modo ætatem, & sexum, sed & alia, quantum scire, & nosse licuit, quæ de ægrotantibus requirit Peyerus (1), *& in iis, quæ ad curationem adhibitam spectant, adnotavi: quanquam admonendus es, ne mihi usquam, aut Valsalvæ curationem ullam, nisi siquam a nobis præscriptam fuisse, dicemus, magis imputes, quam morborum externas causas, & symptomata; ut enim hæc, ita & curationem narramus. In ipsis autem dissectionibus describendis cavendum præ cæteris mihi duxi, ne quod in aliorum certis quibusdam descriptionibus improbarem, ipse admitterem, si quæ aut secundum naturam sunt, aut non extra naturæ modum, ut quædam sunt varietates, ea tanquam morbosa proponerem. Dedi quoque operam, ne historias dividerem, sed totas semel exhiberem, aut siquando; perraro autem id contigit; conducibilius visum est dividere, aut, quod persæpe accidit, commemorare; semper indicarem eum ipsum locum in quo aut reliqua pars, aut tota historia continuo posset inveniri; nunquam repeterem, ne tum quidem cum olim in aliquo ex meis Scriptis jam proposita fuisset satis; quippe* odiosum *haud secus ac Homerico Ulissi* (2), odiosum, *inquam*, mihi est iterum aperte dicta narrare. *Sic enim revera nimis longæ fiunt historiæ; non cum omnia, quæ ad prægressas morbi causas, & ad symptomata (quæ utinam ambæ res cunctæ semper notæ esse potuissent) aut ad Partium læsiones attinent in cadavere animadversas, accurate describuntur. Quin etiam sæpe causæ sunt, cur in utrisque non modo quæ fuerint; sed & nonnulla quæ defuerint; diserte, ut feci, sint adnotanda.*

13. *Quid vero dicam de scholiorum prolixitate? Non equidem ignorabam, & minus gratam esse plerisque, & quibusdam minus probatam; quan-*

(1) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 2. & 3. (2) Odiss. l. 12. in fin.

quanquam Peyerum, qui ex his est (1), *historiæ suæ* (2) *Scholium adjunxisse video septem paginis quam ipsa, longius. Sed primum dico, non quidquid in his meis libris præter historias est, Scholia esse. Deinde ajo, si præstanda in meis fuerant quæ in multis dixi* (3) *Sepulchreti Scholiis desiderari, me brevem esse non potuisse. Quid? quod erant certe simul Observationes propemodum innumeræ, quæ illi adderentur, indicandæ, simul quid in iis ex quibus jam constabat, seligendis, describendis, disponendis, designandis, aut ob rerum copiam, aut propter incuriam typographorum peccatum fuerat sæpenumero, ostendendum. Hic quæres fortassis, an non sæpicule peccasse me quoque, credam, non jam dico in operarum, a quibus nimirum longe aberam, hallucinationibus prohibendis; sed in eo ipso dico quod præsertim illis in Scholiis minus probabam, in doctrinarum videlicet, ac sententiarum delectu, per quas explicarem Observationes, faciliorum, probabiliorum, magis communium, seu quas plerique in dubium non revocassent? Ego vero is sum qui, siquis alius, nihil humani a me alienum putem, neque in ea re modo, sed in aliis etiam. In ea re tamen, memor ad quem scriberem, dedi operam, quantum potui, ne abstrusis, & arduis, sed obviis, planisque, neque singularibus, sed fere communibus uterer explicandi rationibus, fere, inquam, communibus eo tempore quo scribere incepi. Multum enim jam scriptio processerat, cum repente agitari ceptæ sunt controversiæ quædam, propter quas cum operiosius fuisset scripta mutare, satis fore, credidi, si in his quæ scribenda supererant, ita me gererem, ut nemo jure conqueri posset, præsertim cum per me cuique & tum, & antea aperte liceret, si quid forte minus probaret, id aliter explicare ad arbitrium suum. Neque enim præcipuum in hoc vertitur propositum meum: neque, si Observata excipias, aliud præsto; reliqua haud secus ac si a me non essent, probare malis, an improbare, libens permitto, veritus alioqui, ne cum ex opinione loquimur, etsi veri similia sequamur, aliquis tamen aliquando existat qui in nos intorqueat illud Homericum* (4), Dixit mendacia multa, dicens veris similia. *Quamobrem neque in explicationibus multus fui, libentiusque interjeci alia ad faciendam Medicinam spectantia, alia ad ejus, alia ad Anatomes historiam, alia denique ad alia studia illius ad quem scriberem, Juvenis attinentia, ut vel sic ejus animum paulisper abducerem ab horrida morborum, & cadaverum perpetua tractatione. Quæ omnia si probe perpenderis, & ab Scholiis sejunxeris; facile intelliges, quæ proprie ad hæc pertineant, adeo multa non esse: aut si tamen esse multa, existimes; fac meo non gravate relinquas* Lelio, *& sic cogites, illa, atque alia quæ tibi displiceant, ea fortasse mihi quoque nunc displicere; sed ea ipsa esse, quæ ne demerem, ipse me obstrinxit.*

14. *Antequam de Indicibus adjectis dico, noli expectare, ut hic quædam iterem quæ in Præfatione posui ad Epistolas Anatomicas. Satis ibi* (5) *di-*

(1) Meth. cit. c. 5. in fin. (2) Ibid. c. 6. (3) supra, n. 7.
(4) Odyss. l. 19. (5) n. 1. & seqq.

dictum est unde omnes intelligant, cur tandiu in hoc quoque Opere, illius in plurimis simili, perscribendo moratus sim, & cur per Epistolas scripserim. Vel si ibi dicta non satis sunt; moræ justissimam causam ad alias adde auctam adeo ab illo tempore ad hoc ætatem, ut recensita, quantum licuit, hæc omnia sub anno prodeant ex quo natus sum, propemodum octogesimo. Cur vero per Epistolas scripta; non tam post recentium, veterumque Medicorum exemplum (quos inter Manardus (1) Archigenem, & Themisonem recenset, quorum alter, Galeno testante, undecim, alter, Paulo teste, decem scripsit Epistolarum Medicinalium libros) quam post summos Anatomicos, a me ibidem (2) nominatos, qui vel multo longiores quam ego, Epistolas edidere, minus in præsentia mirandum est, cum supra (3) ostenderim, unde mihi has scribendi occasio orta sit, & Epistolæ ipsæ passim quocum agerem, plane commostrent, opportune quidem; sic enim ad Amicum Juvenem plura simul scribere decuit, per quæ Auditores proficiant mei. Et quamvis Plinius minor (4) Litteras ad Tacitum suas his verbis concludat, aliud est Amico, aliud omnibus scribere; *tamen cum cæteris eas ipsas Litteras publicavit, non dubitans, fore, ut easdem cum omnes legerent, non omnibus tamen scriptas fuisse, cogitarent. Nec quod has Epistolas videas in Libros divisas, aliter me de his sentire, credas, quam de meis illis Anatomicis (5). In eadem sententia persto, idque apparere sic satis, puto, ab numerorum quibus singulæ designantur, serie per divisionem illam non interrupta: id quod insuper non modo ad Indices conficiendos, sed & passim ad hanc, aut illam, ut opus erat, Epistolam, indicandam, ut magis expeditum, sic magis mihi commodum fuit, & aliis fortasse erit. Ista autem Librorum inscriptio, istaque in Libros divisio longe aliis de causis est instituta. Id enim optabant Bibliopolæ: id postulabat Sepulchreti, de quo agebatur, in Libros distributio: id denique peropportune respondebat justissimo, quod statim exponam, cogitato cuidam meo.*

15. *Scilicet qui adolescens non omisissem erga primam quæ me exceperat, Scientiarum Academiam grati animi sensa publica significatione patefacere, eamque significationem vidissem eadem summa benignitate ab illa acceptam, qua tot antea benefacta contulerat, quot in ejus elegantissima Historia (6) is qui ipsi, & Bononiensi Scientiarum Instituto a secretis est, memoravit Celeberrimus Vir Franciscus Maria Zanottus; num committerem senex, ut prorsus ingratus morerer in quinque alias nobilissimas universæ Europæ Scientiarum Academias, quæ me deinceps perbenigne, perque honorifice inter suos cooptarunt Sodales? Igitur cum mihi nihil esset, aut fore sperarem, per quod memorem beneficiorum animum, quomodocunque possem, ostenderem, nisi ad singulas allegarem qui simul hunc animum, & obsequium testarentur meum, simul hujus Operis exemplar offere*

(1) l. 1. Epist. Medic. 1. (2) n. 3. (3) n. 9.
(4) l. 6. Epist. 16. (5) Præfat. indicat. n. 3.
(6) Commentar. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. ubi de ejus Academia c. 1. & seqq.

offerrent, rogarentque, ut qualecunque esset, pro sua quæque spectata Humanitate æqui bonique consuleret; hanc mihi rationem, occasionemque existimavi non amittendam. Atque ut hæc omnibus essent nota, commode accidit, ut Librorum numerus in quos Epistolæ hæ meæ essent quasi per se divisæ, responderet numero Academiarum ita, uti Libris præfigere possem singulis eas ipsas Litteras, quæ ostenderent quid illarum singulis cuperem meis verbis significari. Præfixi autem non alio servato ordine, quam temporis quo in earum quamque sum cooptatus: atque ut magis a quibusque perlegerentur, alia, atque alia meis grati, & obsequentis animi testificationibus adjeci, & ex quinque illis Epistolis totidem quasi Præfationes feci, quibus dissectorum post morbos cadaverum quæ sit utilitas, demonstrarem. Itaque in prima nonnullis occurri, qui eam utilitatem ausi sunt in dubium vocare, & quomodo sint ab dissecantibus, & sedem, causamque morbi ex dissectione arguentibus alioquin faciles, quæ objiciuntur, deceptiones vitandæ, cavendæque, indicavi. In altera eandem utilitatem comprobavi ex summa consensione Medicorum fere omnium, quotquot apud excultas quasque Nationes a vetustissimis usque temporibus in primis floruere, singularum in hanc rem merita, & plerorumque nomina ex ordine proponens, eorum præsertim qui ante Bonetum ex propriis, aut ex alienis etiam Observationibus conficere Sepulchretum voluerunt. Tertia iis potissimum responsum est, qui, quoniam ad primas illas abditissimas, & sensibus omnino inaccessas morborum causas retegendas inutiles sunt dissectiones, ideo frustra institui, putant, quasi nullas intus evidentes causas retegerent, aut harum inutilis notitia esset propterea quia, his ipsis cognitis, haud pauci nihilominus morbi non sanantur. Quarta disquiritur, post rariorem (nam & horum quosdam secuimus) an post magis communem morbum denatos dissecare utilius sit. Quinta denique etsi tum sanorum, tum morbo confectorum Anatome sit necessaria; hanc tamen illa multo esse utiliorem, ostenditur. Quæ omnia ut prætermittenda, alia ob aliam causam, non erant, ita si in hanc unam essent Præfationem conjecta; ex longa, qualem prorsus cætera in hac dicenda requirebant, multo longissimam fecissent.

16. Reliquum est, ut de Indicibus tandem loquamur. Quatuor dedimus. Quorum brevissimus est primus, longissimus ultimus. Nam primus nihil præter argumenta singolarum Epistolarum, earumque ordinem præmonstrat. Quo de ordine mihi deliberandum non fuit, Bonetum necessario sequenti. Is autem, ut tunc plerique solebant Medici, fere Alexandrum Trallianum secutus est, qui, ut Freindius (1) *animadvertit*, cum cæteri morbos admodum perturbate collocassent, hos *ipse* consequenter a Capite ad Pedes disposuit. *Habes causam, quare cum potius ab Apoplexia voluissem initium ducere, ut quo de Morbo & plures habeo Observationes, & plura, ac varia adnotare potui, unde facilius, & certius cognosceres quid in his libris præstitum sit; ab Dolore tamen Capitis cum Boneto incipere debuerim.*

(1) Hist. Medic. ad A. 500.

rim. Ultimus autem Index propterea uberrimus est, quia sigillatim monstrat quidquid paulo dignius adnotatione videri potest, sive Anatome utralibet, ejusque Historia, & certæ quædam controversiæ spectentur, seu varietates aliaque minus frequentia, seu Medica aut monita, aut observata, & a quibus sint, quæ a nobis haud sunt, nunc primum propositæ dissectiones. Morem enim servavimus nostrum, ut diserte sua cuique tribueremus, itemque ut Recentiores bene de nostra Facultate, aut de nobis meritos (qui utinam omnes viverent) Auctores plerosque Clarissimos laudaremus; Veterum autem dumtaxat, aut certe non amplius viventium lapsus aliquos, ne juniores eorum falleret auctoritas, nominatim indicaremus. Inter quæ præsertim, quippe ad institutum nostrum præcipuum attinentes illi designantur loci, ubi in Sepulchreto quæ desiderari, quæ corrigi, quæ demi, in primis autem quæ addi posse visa sint, non reticendum esse, credidimus.

17. Ad idem autem institutum, siquid aliud, duo certe attinent reliqui Indices secundus, & tertius, ut pote quos non tam confecimus, ut Observationes his libris propositæ, quam ut si Viris Doctissimis Index forte neuter displiceat, haud dissimili ratione illæ quoque omnes quæ in Sepulchreto jam extant, aut deinceps addendæ sunt, in promptu non modo ipsæ, verum & singula quæ continent, esse possint, & sic pleniorem multo utilitatem afferre. Horum igitur Indicum alter quæ in vivis, alter quæ in mortuis observata sunt, monstrat; ut siquis Medicus singulare aliquod aut aliud symptoma in ægro animadvertat, & scire cupiat, quæ interna læsio illi soleat symptomati respondere, aut siquis Anatomicus singularem aliquam læsienem in cadavere quopiam offendat, & nosse aveat quod symptoma in aliis læsionem ejusmodi præcesserit; Medicus primo de his duobus Indice inspecto, Anatomicus autem altero, Observationem quæ habeat ambo, si ambo a nobis observata sint, continuo, & eo facilius inveniat, quia ubi de aliquo symptomate, aut de alicujus Partis læsione indicare plura oportuit, singula non sine certo ordine sunt indicata. Nec vero symptomata solum, & morbos primus Index monstrabit, sed & alia quæ addere perutile esse, duximus, ut morbi prævias externas causas, ut victus genus, ut viduam vitam, aut virgineam, ut teneram ætatem, aut decrepitam, ut artem denique, & opificium; ut siquis rursus de Virginum, aut Puerorum, aut Senum, aut, Ramazzinum nostrum imitari cupiens, ejusve librum augere, de Artificum Morbis scribere instituat: is habeat unde sciat tum quibus priores illi, iidemque, aut alii artifices obnoxii sint morbis, tum quæ in eorum cadaveribus vitia soleant deprehendi. Neque in altero Indice omisimus quod ad sanguinis, aliorumve, ut res tulit, humorum aut copiam, aut constitutionem attinebat, adnotare. Quin etiam cum Valsalva sæpius quæ in lymphæ ductibus viderit, & quæ in effusa intra caveas corporis aqua pericula fecerit, diligenter adscripserit; hæc in Quarto saltem Indice non omisimus.

18. Verum sicuti nostræ omnes Observationes paucæ sunt, si cum illis quas Sepulchretum habet, comparentur; ita ad eas capiendas, quas memora-

moravimus, utilitates longe majori usui esse illæ poterunt, si ex ipsis Indices a Viro aliquo diligenti, & ex aliis quas alii, deinceps edant, adhunc fere modum ab suis Auctoribus conficiantur. Nec difficile adeo, imo commodius mihi fuit hos meos omnes conficere. Ubi enim Observationem, aut scholium, aut animadversionem suo quamque immutabili præfixo numero perscripseram, continuo singula, dum adhuc animo præsentia erant, in suum Indicem referebam. Itaque in longo Opere, eoque digniori, ut si quæ secus ac vellem, irrepserint (plura autem irrepsisse, perquam credibile est) benigne excusetur, per Indices ipsos admonitus, ne quid repeterem, facile cavebam, & absoluto Opere, ne molestissimus accederet labor illos conficiendi, eadem opera prospectum fuerat, simulque ut siquando forte alia quacunque forma recudatur, ne fallaces Indices evadant, sed idem semper, ut ex altera mearum Epistolarum Anatomicarum editione apparet, significare pergant. Unum est incommodum quod possit accidere, & mihi nonnunquam accidit, æquo major prolixitas nonnullorum articulorum. Cum enim alia, & mox alia addere ibi vellem, nec seriem amplius perturbare numerorum liceret, mihi autem ex quo, Adversariis I. editis, hinc perpetuam, optimamque Majorum consuetudinem, inde vero animadverti, quantum & lectoribus, & auctoribus pariter officiat a filo, & vi scriptionis per subjectas notas avocatio; mos nunc propemodum communis satis placere non potuerit; malui legentes aliquo nonnunquam prolixitudinis tædio afficere, quam sæpius a lectione avocare. Utcunque id est (neque enim eum morem prorsus improbo, & magno Scriptoribus commodo esse, fateor, expertis, ut ego, sicut alias (1) *cum Plinio minore dixi, quam* laboriosum *sit* nova velut membra peracto corpori intexere, nec tamen priora turbare) *in Observationes certe cadere non potest, ut cum semel omnia quæ in ægro, & cadavere deprehensa fuerant, diligenter posuerimus, alia accidant, quæ ita multis verbis sint adjicienda. Ad Observationes autem solummodo spectant duo illi Indices, aut ad eum qui dictus est modum conficiendi, aut ad meliorem, quem Viri Doctissimi indicaverint. Quod ipsos ut velint facere pro boni publici studio, etiam atque etiam rogo, nec minus propemodum rogo, ut siquid forte minus improbandum in his libris, & in hoc meo senili exemplo, pro sua Humanitate, esse, censeant, id propria, quæ maxima est, auctoritate confirmare, sicque ei pondus addere ne graventur.* Sermo enim, *ut ait Euripides* (2), ab incelebribus profectus, & a celebribus idem, non idem valet.

Ex Gymnasio Patavino III. Kal. Septembr. A. CIↃ IↃCCLX.

(1) Præfat. ad Epist. Anat. n. 8. (2) In Hecuba.

INDEX
PRIMUS
Argumenta ex ordine ostendens totius Operis.

INDEX
SECUNDUS

Morbos, & Symptomata exhibens, illorumque externas causas, ætates extremas, vitæ genus, artes, & alia ejusmodi.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos denotant.

A

Anus

B

C

Co-

D

De-

E

G

H

I

Mam-

N

O

ma-

P

Peri-

R

S

Tho-

V

Ven-

INDEX
TERTIUS

Eorum est quæ præter naturam in cadaveribus intus, extraque observata sunt.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos indicant.

trun-

osseæ

quasi

Ce-

ten-

pauca.

D

E

F

G

L

tumor

plu-

san-

S

T

INDEX QUARTUS

Nominum, & Rerum magis notabilium.

Romani numeri Epistolas; barbari autem articulos denotant.

A

B.

Beudt,

Breg-

C

Tu-

E

earum

F

Fe-

H

cur

I

quid

an

K

M

Ma-

N

Vul-

Is

Phthi-

Q

R

S

Scha-

Sil-

T

Testis

V

Vari,

in

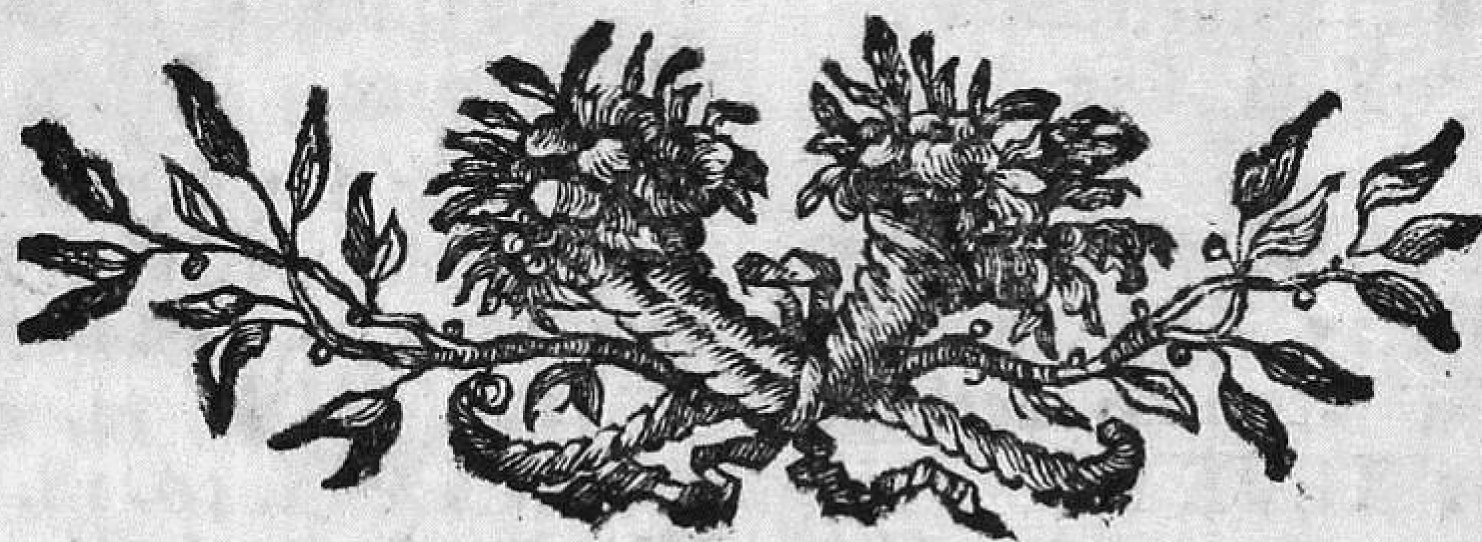
W

Y

Z

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI DE SEDIBUS, ET CAUSIS MORBORUM PER ANATOMEN INDAGATIS

LIBER PRIMUS.

Quo agitur de Morbis Capitis.

VIRO ILLUSTRI

CHRISTOPHORO JACOBO TREW

Medico, & Anatomico Celeberrimo

JOANNES BAPTISTA MORGAGNUS S. P. D.

B anno usque 1708. quo CÆSAREÆ isti Inclytæ NATURÆ CURIOSORUM ACADEMIÆ placuit me in suorum numerum cooptare, in animo quidem id semper habui, ut publico aliquo gratæ significationis genere tantæ ejus in me adolescentem Liberalitati responderem. Sed novum mox vitæ genus, & aliæ ex aliis occupationes vix siverunt, ut levicula quædam mea erga ipsam extarent officia. Quæ sicuti ejus Benignitati visa sunt non indigna, ut me anno 1732. *novo honoris titulo decoraret, & nomine ADJUNCTI Præsidis officio nuncuparet*, ita ego magis magisque me eximiæ isti Beneficentiæ obstrictum & sensi, & sentio, nihil æque optans atque hæc duo, primum ut facultas par esset voluntati, tum, quando hoc esse non potest, ut saltem mihi ne desit per quem Doctissimis Academicis grati mei animi sensa una cum his libris deferantur testibus simul observantiæ, qua eos colo, simul studii bene de omnibus meritos eorum labores, quoad potui, imitandi in morborum historiis, adjunctisque cadaverum dissectionibus proponendis. Quem vero potius, quam Te, Vir Illustris, sperem & velle, & posse hujus me voti compotem facere? cujus singularem in me Humanitatem non semel expertus sum, omnesque ex laudatissimis Tuis Scriptis noverunt; Dignitatem autem, & gratiam cum apud cæteros; tum maxime apud ipsos Academicos, Tuis, quæ magna sunt, Meritis non minorem esse, perspectum habent: præsertim cum Benignissimis illis Viris non omnino ingrati esse possint libri, quos si paulisper versent, & vel obiter inspiciant, persæpe incurrant in sua, aut Majorum celeberrima Nomina, quorum Observationes indicare, & commendare mei propositi pars magna fuit. Vix enim eorum *Ephemerides* edi cœperant, cum Thomas Bartholinus in suo *de Anatome Practica ex cadaveribus morbosis*

bosis adornanda Consilio (artic. XIII.) *horreum* illas, *& penum* ad id *divitem* fore, sensit: & sane Bonetus in *Sepulchreto* conficiendo, Mangetus autem in augendo quot inde sumpserint, neminem latet. Mihi igitur fontes ostendenti unde ea petenda sint, quæ ad nova attinent Sepulchreti incrementa, monstranda omnino fuerunt pleraque eorum, quæ erant procul dubio iidem addituri, si ante alterutram ejus Operis editionem tot alia Cæsareæ Academiæ Volumina prodiissent. Quod dum facerem, alios quoque fontes commonstrare non omisi, inter hos merito collaudans egregios Libros (de quibus ipse bene adeo meritus es) qui inscribuntur *Commercium Litterarium*, in iisque Tuas indicans, aliorumve Cl. Virorum, quæ ad institutum facerent meum, utilissimas Observationes.

Quantum enim Medicos, & per ipsos genus hominum universum juvent Morborum historiis adjectæ, illorum qui inde perierint, Dissectiones, judicia ostendunt Summorum in Arte Virorum, quæ suo Operi præfixit Bonetus, eorumque in primis, qui tunc in ista florebant Academia, Successoribus idem non modo confirmantibus exemplo suo, sed etiam enixe inculcantibus, puta; ut nunc tot alios omittam; Præstantissimis Viris Christophoro Ludovico Goekelio (1) & Jo: Adamo Reimanno (2). Hi tamen omnes Dogmaticam Medicinam profitebantur. Quid? quod vel eos, quos adversus hanc extollere Empiricam nitentes, & acres subtilioris Anatomes adversarios cognovi, ipsos, inquam, vidi hanc, de qua nunc loquor, Anatomen, ut vocant, Practicam non improbare, imo *verum Medicinæ lumen* esse dicere; vi evidentissima veritatis ut hoc faterentur, cogente, quo concesso, Anatomen quoque subtiliorem probent, necesse est, sine qua morborum sedes, & naturam in quibusdam præcipue Partibus, oculis videlicet, auribus, aliis hujusmodi, internoscere non liceret. Qua igitur ex Schola, aut quo tandem ex genere hominum paucos illos esse, dicemus, qui cadaverum sectionibus, quas Empirici æque ac Dogmatici, ad morborum causas detegendas esse adeo utiles, censent, non magnopere fidendum esse, pronunciant? Quosdam sciolos audaculos esse, audio, aliquos otiosos, & delicatos esse, video, nonnullos desperatos Scepticos, nonneminem fortasse verentem, ne sic ejus in dignoscendis morbis errores aliquando retegantur.

Ex his tamen qui modestius agunt, & aliquid concedunt, & verum amant, non difficile est convincere. Solent enim suis dubitatio-

(1) Ephemer. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (2) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 170.

tationibus hæc prætendere: posse aliqua esse in cadaveribus, quæ in moribundis, aut post mortem sint facta: alia, quæ non tam morbo, quam malæ curationi sint imputanda: alia demum, quæ morbi causæ non sint, sed effectus sic, ut hi sæpenumero, non morbus, interimant. Quarum ego rerum nullam inficior: imo fere omnes ultro in his meis libris agnosco. Sed idem ajo, vix posse quempiam ab his rebus decipi, nisi si velit. Vult autem qui satis in sanorum cadaverum dissectionibus non sit antea versatus, & qui ex nimis paucis morbosorum statuere quidquam audeat, & qui denique prægressarum in ægro rerum, & symptomatum seriem, atque ordinem minime attendat. Nam qui sæpius sanorum corpora, & alia alio tempore dissecuerit, & animadverterit, exempli gratia, quæ concretiones polyposæ in iis quoque haud raro inveniantur, & quas mutationes varia anni tempora, si diutius incisio differatur, inducant; ab iis, quæ in moribundis, aut post mortem fiunt, non decipietur; sed ab his secernet, quæ non nisi longo mensium, aut annorum spatio, sensimque fieri potuerunt. Neque in cæteris facile eidem accidet; ut fallatur, si cum plura morbosa cadavera scrutatus fuerit, quæ in singulis præter naturam deprehenderit, cum iis diligenter comparaverit, quæ in viventibus præcesserint, aut comitata sint morbum. Præcedunt autem evidentes causæ, hæreditariæ quædam, aliæ adventitiæ, morbi alii, & in his attendendi præsertim qui gravius & qui crebrius vexarint. Comitantur vero symptomata: quorum singulorum natura, series, ordo, constantia si attente animadvertantur, conferanturque cum vitiis in cadavere conspectis, & cum iis, quæ morbum prægressa sunt; haud ita difficile erit plerumque internoscere quæ vitia morbum effecerint, ab iis, quæ a morbo effecta sint, ut dilucide ostendit is, qui hæc olim enumeravit, perpenditque in sua ad Bononiensem Anatomen Prælectione *de recto morbosorum cadaverum judicio ferendo*, Cl. Jos. Ferd. Gulielminus, Dominici filius, ejus qui, cum viveret, huic Gymnasio, & isti Academiæ ornamento fuit.

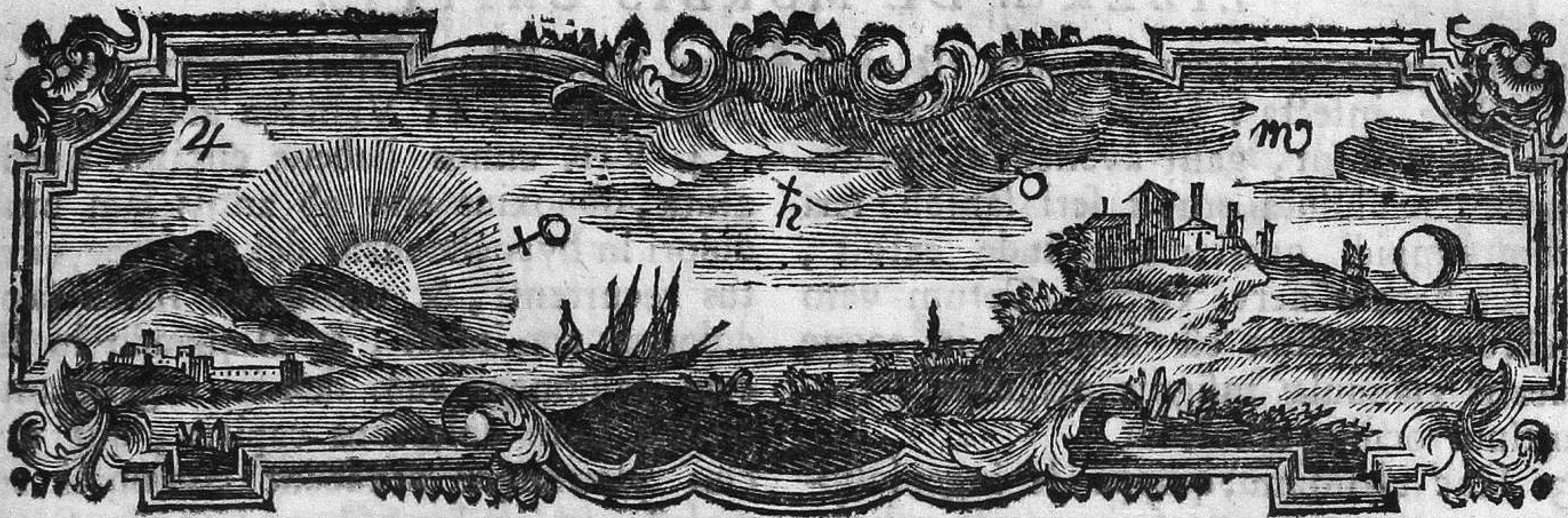
Aut si qua supersit dubitatio; per id tolletur, vel plurimum infirmabitur, quod ante subindicabam, & Glissonius, in Præfatione a Boneto laudatus, præmonstraverat, si plura cadavera, post eundem videlicet morbum denatorum, examinata, inter se comparentur, & quod præter naturam in omnibus similiter fuerit, id pro causa morbi, quod autem in aliis aliter, id vero pro morbi effectu habeatur. Quem ipsum effectum cognoscere, & sæpius, an rarius

eodem

eodem in morbo occurrat, non erit inutile, ni plurimum fallor, adnotare, nempe ut ſciamus, quis morbus a quo morbo effici crebrius ſoleat, & pro ſymptomatum natura, quæ ad prima accedere inceperint, illum jam adeſſe, conjiciamus, eique ſimul, unde mors interdum aut infertur, aut acceleratur, quod ad ejus fieri poteſt, obſtare conemur. Sed illud, quod dicebam, & in quo omnes convenimus, multorum uno eodemque morbo extinctorum diſſectio, præcipuum eſt, ut cunctæ dubitandi, errandique occaſiones tollantur. Neque enim omnes eodem moriendi modo confecti, aut eodem anni tempore, & a morte intervallo inciſi, neque omnium eadem, quæ accuſari queat, mala curatio, neque eædem fuerint ad morboſos effectus intus producendos diſpoſitiones.

Quæ cum æque ac ego, atque adeo vel melius ſcias; non modo non miraberis, quod unius morbi, imo unius ejus differentiæ quotquot potui exempla non ſemel propoſuerim per diſſectionem illuſtrata, ſed & graviſſimo probabis judicio Tuo, quod vel plura aliorum quibuſcum conferantur, Veſtrorum præſertim Academicorum, indicaverim. Quibus Celeberrimis Viris ſi, ut ſupra abs Te petii, mei erga Vos omnes grati, & obſequentis animi ſenſa pro Tua eximia Humanitate detuleris; magnus Tuis, Vir Illuſtris, in me meritis cumulus accedet. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. CIↃIↃCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

AD AMICUM

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA I.

Spectat ad Dolorem Capitis.

UOD tibi pollicitus sum, præsto, incipiens a Capitis Dolore. Noli autem expectare, ut quæcunque hujus causæ Valsalvæ, aut mihi in cadaveribus se obtulere, eas omnes hac Epistola comprehendam. Pleræque earum posthac, aliæ alio loco, producentur. Plurimis enim cum reliqui corporis, tum capitis ipsius morbis est adjunctus is dolor. Quin solus ad interitum perducit fortasse neminem. Quo fit, ut de eo nullas, quas hic potissimum proferam, habeam historias, nisi perpaucas, in quibus aut cætera incommoda antecessit, aut inter ipsa maxime sæviit. Singulorum generum singulas primum ex Valsalva nostro sic habeto.

2. PUER annos tredecim natus, perspicaciori ingenio præditus, cujus soror, fraterque ex phthisi interierant, cum ipse anno superiore pulmonis sinistri inflammatione laborasset, corripitur dolore capitis supra oculos, atque horum etiam dolore, circa quos viscida effluebat materia. Postridie delirat, oculos in adstantes defigit, nonnihil viscida evomit. Deinde ex improviso convulsionibus prehenditur: a quibus in affectionem quasi soporosam incidit; sæpius tamen convulsione, cum difficili respiratione conjuncta, excitatur. Denique moritur. VENTRE aperto, sana omnia inveniuntur; quanquam in ventriculo erat humor quidam æruginosus, vesica autem lotio, & cystis fellea bile turgebant. In Thorace dexter pulmo a pleura quidem solutus erat; sed in superiore parte, claviculam versus, continebat tuberculum, nucem juglandem ferme æquans, in quo parva erant cava, materiæ plena, quæ colore, & mollitie substantiam cerebri medullarem referebat: atque hinc fortasse, si diutius puer vixisset, initium morbi, qui sororem, fratremque interemerat, extitisset. Pulmo autem sinister, qui inflammationem, ut dixi, ante annum passus fuerat, cum pleura ad dorsum connectebatur. Pericardium seri uncias habuit duas, eoque amplius; dexter autem cordis ventriculus parvam concretionem polyposam. Sanguis reliquus nullo modo concreverat, quamvis hora jam esset ab obitu decima septima. Cranio exsecto, dura meninx ad sangui-

fero-

ferorum vasorum latera inventa est cinereo colore infecta. Dum autem hæc, a crista, ut vocant, galli avellendo, abrumperetur, paululum erupit seri saniosi: seri autem limpidi quasi uncia inde exivit, qua ferebantur nervi Optici. Totum vero cerebrum repertum est sanum: in eoque Pinealis glandulæ insignis magnitudo spectantium oculos alliciebat.

3. Hoc ultimum, quippe de ingeniosiore puero, eo tempore scriptum intelligis, cum ea glandula a plerisque credebatur sedes animæ cogitantis. Cæterum morbum dolor capitis, & oculorum inchoavit; delirium, vomitus, convulsio, sopor auxere; eadem convulsio, ut videtur, inferendo mortem, finivit. Fortasse etiam occulte inchoavit. Leviorum enim convulsionum effectus dolor, delirium, vomitus esse potuerunt, ut delirii effectus turgentia utriusque vesicæ; nam delirantes neque lotii stimulum attendere, & cibum solent recusare, qui cystim videlicet comprimendo, bilem extrudat. Aliqua tamen hujus pars videtur vomitus occasione in ventriculum compulsa, unde æruginosus color rejecti humoris. Soporem quoque eadem convulsio circumpresso cerebro post se relinquebat, quæ subinde rediens, vellicando interrumpebat. Sed convulsionis ipsius effectus, an causa fuit id serum quod ad anteriorem cerebri basim inventum est? Utrumlibet credas, licet. Sive enim intra nervorum, & meningum structuram latens convulsionis causa, vasis constrictis, & sanguine remorato, fecit ut serum effunderetur: sive hoc antea effusum, meninges irritando, quæ ad imam frontem, & circa nervos Opticos sunt, leves primum convulsiones, doloresque creavit; utralibet ratione commode possumus rem intelligere. Neque enim quod limpidum fuerit serum, idcirco innoxium censeamus necesse est: quando constat, sales, qui maxime possint erodere, in aqua solutos, hujus pelluciditati nihil officere. Quamquam, nec omne id serum limpidum fuit, sed in parte saniosum. Sanies autem illa, seu vera fuit, seu potius saniei species, unde repetenda sit, in aliis haud absimilibus historiis quæremus (1). Nunc alteram ex Valsalva accipe.

4. VIR annos habens circiter quadraginta, obnoxius erat ab annis jam multis dolori in hypochondrio dextero per circuitus recurrenti, & vomitioni illum sæpius dolorem comitanti, & aliquando in Iliacam passionem cum deliriis degeneranti: crebris item doloribus capitis, qui atrocius plerumque vexabant conjuncti cum molesto ad oculos affluxu materiæ serosæ. Huic tandem a multo vino ebrio cum paulopost consuetus in hypochondrio dolor, & vomitus rediissent, uterque autem imperata quadam ab Empirico ventris inunctione sedatus esset, ingens illico intus, extraque calor capitis oboritur: quod eadem inunctione illitum, vehementissimo corripitur dolore. Huic delirium, & convulsivi motus accedunt. Quibus una ante obitum hora quiescentibus, aut certe sub sensum non cadentibus, apoplecticus cum difficili respiratione, spuma circa os, & impetuoso ac turgido pulsu factus, excedit e vita. CADAVERIS facies erat pallida, membra autem contracta ab aere valde frigido, an a prægressa convulsione? Pericranium circa sinciput inventum est crassius factum a succis, *gelatinæ* in modum concretis. Serum inter meningem Tenuem, & cerebrum fuit, in hujusque ventriculis. Venter apertus, præter aliquam stagnantis seri copiam, & hepar durum, nihil adnotatione dignum ostendit.

5. Illis quæ primo loco in historia narrata sunt, hæc respondent, quæ narrantur postremo. Hepatis durities significat, doloris illius, qui in hypochondrio dextero recurrere solitus fuerat, causam facile fuisse in hepate, vitiosam bilem secernente, cujus copia in cysti collectæ quotiescumque affatim effunderetur in Duodenum intestinum, huic & viciniæ eos dolores moveret, qui, intestinorum tunicæ contractionem plus minusve invertendo, vomitum sæpe, iliacam autem passionem afferrent aliquando. Cum autem novissime dolor, & vomitus tanto importunius suppressus est, quanto utilior fuisset vomitus mali causis, a nupera ebrietate auctis, e cor-

(1) Infra, num. 13. & Epist. 5. num. 5. & 13.

corpore ejiciendis; harum pars caput, quippe suis doloribus infirmatum, facile invasit. Quæ cum fortasse per calorem difflari nonnihil posset, temere per inunctionem coërcita, extra cranium quidem *gelatinæ* forma in proxima membrana hærens, hanc vehementer distendit, intra cranium autem in eas quæ dictæ sunt, sedes irrumpendo, Tenuemque meningem, quæ cerebrum & ventriculos convestit, irritando, illos acerbissimos dolores primum, tum delirium, motus convulsivos, apoplexiam denique attulit. Quod si forte mavis, illud serum non pro causa, sed pro causæ effectu habere, ut in superiore explicatione indicatum est; non adversabor.

6. His duabus tertiam placet historiam addere, quæ licet non hominis, sed ovis sit, non indigna est quæ scribatur, præsertim cum aliæ satis similes, si doloris indicia memorarentur, historiæ ovium, aliarumque pecudum in Boneti sepulchreto (1) legantur. Ea ovis cæterarum sui gregis consortium fugiebat, se per intervalla quotidie sæpe circomvolvebat, nec sibi caput tangi ferebat, sed ejusmodi tactus impatiens, omni conatu se subducebat. Quæ cum forte animadvertisset Valsalva, unde is tantus oriretur capitis dolor, noscendi cupidus, emptam dissecuit: nec morbidi quidquam alibi quam in cerebro, deprehendit. Nam primum cum hoc e cranio eximeret, pauxillum aquæ acidulæ excidit ex ea parte qua processus Mammillares ad os Ethmoides accedebant, major autem aquæ copia, cum a glandula Pituitaria avelleretur. Deinde cerebrum persecando, cum ad ventriculos Laterales ventum est, folliculus in his apparuit, aquam plurimam continens, ex membrana factus, quæ Tenuis meningis productio esse videbatur, nisi quod in illa extabant minima quædam corpuscula, quorum substantia ad medullaris cerebri similitudinem accedebat. Folliculi radices e fundo existebant ventriculi dexteri, infra quem ubicumque erant, ibi cerebri sive medullaris, sive corticalis circumjecta substantia late corrupta cernebatur. Denique totum cerebrum fuit valde flaccidum, neque minus prodeuntes ab illo nervi. His inspectis, ossis Ethmoidis ea pars quæ subjicitur processibus Mammillaribus, ab jugi aquæ e cranio effluxu erosa adeo inventa est, ut libera illac e cranio in nares pateret via.

7. Hujus non ita dissimilem Observationem leges in Boneti Sepulchreto (2), vel potius in Petri Borelli Historiarum Medicophys. Cent. 1. Obs. non 37. sed 38. in hac, inquam, potius; nam quædam in exscribendo omisit Bonetus, nec reposuit alter Editor, contra Peyeri (3) præceptiones; ut ob ejusmodi quoque causas, neque uno in loco, a me animadversas nova sit optanda Sepulchreti editio ab diligenti Viro curata, qui singula antea cum iis libris conferat quibus ex libris deprompta sunt. Maximo & diuturno verticis dolore puella vexata fuerat, in qua Borellus abscessum vidit plenum aquæ limpidissimæ, ad libras duas, qui cerebri natibus & infundibulo inhærebat. A tam profundo loco, tamque abdito, vix ut tandem is abscessus inventus fuerit, dolor tamen ad verticem potissimum perveniebat sic ea quadantenus confirmans, quæ ex Malpighio alias (4) indicavimus, in dubium autem vocans quod docuit Archangelus Piccolhominus (5) dolorum sedem qui *in alto profundoque cerebro persentiuntur*, esse Tenuem meningem, Laterales cerebri ventriculos convestientem: quod ut verum esse possit aliquando; & illud tamen, quod modo innuimus, attendendum est, & profundiores iis duobus ventriculos reliquos, & cerebri basim meninge eadem vestiri, & sub ea, ut cætera nunc omittam, meningis duræ Transversum processum hinc, & hinc ad latera usque equinæ sellæ produci, tendique adeo, ut vel hoc nomine acerrimis possit doloribus esse obnoxius sive ab irritante effusi humoris natura, sive a prægravante, & præter modum distendente ejusdem copia. Qua ut vehementer urgeantur cæteræ etiam meningum partes, Observationes quoque ostendent, ad hanc addendæ Sepulchreti primam Sectio-

(1) lib. 1. Sect. 11. Observ. 8. & seqq. (2) L. 2. S. 1. Observ. 46.
(3) Method. Hist. Anat. Med. c. 1. & seqq. (4) Epist. Anat. 13. n. 7. (5) L. 5. Anat. Prælect. 3.

ctionem, ut puta quæ a Behrensio (1), & quæ a Preussio (2) habitæ sunt. Uterque enim Vir Cl. vix cultro ad Laterales cerebri ventriculos pervenit, cum inclusus humor non sine impetu sursum prosiluit; tanta fuerat ejus copia, & tanta vis qua parietes, & meningem hos vestientem urgebat! Itaque mirum non est, si dolores capitis usque adeo immanes fuerint, ut ægrorum alter miseris cum ejulationibus quasi deliraret, altera furore percita in puteum se præcipitem dederit. Ostendit autem Preussius tum illa, tum aliis duabus Observationibus (3) quo latere aut omnino, aut præcipue caput doluit, ejus lateris ventriculum aut solum, aut longe magis aqua fuisse distentum, eaque interdum limpidissima, nec minus tamen noxia, quam subflava. Nam vel maxime limpida occulere potest quæ stimulent, ut supra (4) dixi, & Cohausenii (5) historia comprobat in qua cerebri latus dexterum; ad hoc enim latus acerbissimi dolores magis declinaverant; quasi natare videbatur *in* magna copia *seri acris*, *falsi*, *limpidissimi*. Quod in aliis Observationibus, exempli causa, Jo: Franci (6) sive limpidum fuerit, sive secus, stimulantibus corpusculis videtur caruisse, ut premendo dumtaxat noceret; siquidem etsi aperto cranio, omnia aquæ plena inventa sunt; dolor tamen capitis *obtusus* fuerat. Verum ad Ovem ut redeam; veri est simile, meningem, quæ fundum operiebat ventriculi dexteri, a congesta sensim aqua, paulatim a cerebri substantia avulsam, hujusque disjectæ particulas quasdam, quæ ipsi adhæserint, retinentem, in folliculum esse conformatam. Quod autem ea aquæ pars, quæ gustu explorata est, acidula fuerit, id nimirum confirmat, quod indicatum est antea, aquam intra cranium effusam, interdum posse, etiam vellicando, causæ rationem habere in morbis capitis inducendis. De corruptione vero partis cerebri, & totius tanta laxitate cum animalis tamen vita, & motu conjuncta, erit alibi (7), ut opinor, scribendi locus. Postremo ossis Ethmoidis erosio non est a nobis sine aliqua animadversione prætermittenda.

8. Ut sic a cranio aperta erat in nares via, & quod consequitur, ab his in cranium, ita si forte animalcula quædam conspecta essent in cerebro illius ovis, certe multo minor nostra fuisset admiratio, quam cum tot legimus collectas in Sepulchreto (8) historias, lumbricos, aliosque vermes, cimices, &, si Superis placet, scorpiones intra humana, secundum naturam undique se habentia, crania proponentes, ab iisque dolores capitis repetentes. Sed aliæ testibus, aliæ diligentiori quo opus fuerat, carent examine, aliæ si cum libris unde sumptæ sunt, conferantur, alio spectare intelliguntur, velut illa quæ ex Fernelio (9) producitur. Nam si locum apud hunc perlegas, quo in loco describendo, præsertim adeo brevi, nonnulla minime omittenda omissa miraberis, eorum autem, quæ proxime antecedunt, sententiam si medica lance perpendas, facile agnosces, vermes illos duos extra cranium inventos esse in nasi recessibus. In quibus vixisse & alios, alios vero e ventriculo in dormientis nares irrepsisse eorum vermium, qui in Scholiis ad illas Sepulchreti Historias, ejecti per nasum memorantur, credibile est. Et in iis quidem narium recessibus qui Frontales sinus dicuntur, vermes crescere haud raro, in ovibus præsertim constat, a quibus irritatæ se se agitent, ut vel in ea de qua diximus, credere aliquis, qui se ita circumvolventem cerneret, ante dissectionem potuisset. Quin & hominibus aliquando accidere, ut vermes, ejusdemmodi in locis nidulantes, capitis dolores afferant, vel olim Arabes, de Indorum Medicorum sententia, tradiderunt, nominatim Avicenna (10), signa quoque, & curationem proponens. Quæ fere in illis etiam Scholiis adnotantur, atque insuper Æginetæ liber indicatur 4. cap. 57. quasi ibi „ ex vermibus dolores excitari quidem concederet, in

(1) Act. Nat. Cur. T. 2. Obs. 31. (2) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 14. n. 3. (3) Ibid. n. 1. & 2.
(4) n. 3. (5) Act. cit. T. 7. Obs. 74. (6) Eph. N. C. Dec. 3. a. 3. Obs. 72.
(7) Vid. Epist. 9. n. 15. 16. 19. (8) Sect. hac. 1. Obs. 116. & seqq. (9) Pathol. l. 5. c. 7.
(10) Can. l. 3. F. 1. tr. 2. c. 3. 7. 31.

in cerebro vero generari, negaret „. Sed non idcirco incredibiles historiæ rejiciuntur; imo inde harum confirmatio petitur (1) propterea quia ut in illis Sinibus ex putri materia, sic & intra cranium ex abscessu aliquo posse vermes gigni, non dubitatur, errore facile condonando iis temporibus quibus nasi ovium vermes a musca esse, nondum Vallisnerii nostri (2) eximia in observando solertia ostenderat, nec Cel. Reaumurius in sua incomparabili Historia Insectorum (3), confirmaverat. Quando igitur certum est, vermes hosce ovium aliarumque ejusmodi animantium extrinsecus in nares importari, & cum tam crebro intra earum nares inveniantur in cerebro non inveniri; quî contra existimemus, cum tam raro in naribus hominum sedem habeant, toties in humano cerebro esse deprehensos? Non ut a naribus in Frontales Sinus, ita est in viventium cerebrum aperta, quin penitus & nerveis fibris, & vasis, & membranis obstructa via, ut ne ipse quidem nicotianæ herbæ prolectus fumus, nedum ejus pulvis qnantumvis tenuis, nedum ejuscemodi bestiolæ vel statim ac sunt ortæ, transire queant. Et fuit quidem olim cum illius herbæ pulvis, & multo magis fumus cranium subiisse, ex dissectionibus perhiberetur: quas in Sepulchreto (4) pariter descriptas leges. Sed ibidem tamen aliquam, ut falsam rejici, alias aliter explicari, omnes pluribus quæ contrarium indicant, continuo subjectis infirmari, videbis. Ad quas ultimas addere, si opus esset, alias posses, & in his quæ in Centuria extat X. (5) Cæsareæ Nat. Cur. Academiæ.

9. Quid ergo est? inquies. Nullum animalculum intra cranii cavum, nihil ibi fuliginis, aut pulveris nicotianæ herbæ inventum unquam fuisse, credemus? Ego vero eorum qui reapse talia vidisse se scribunt, aliis quidem plani alicujus fraude, aliis casu, aliis incuria, plerumque impositum fuisse, suspicor. Nosti enim deceptrices præstigiatorum manus, ut vix ac ne vix quidem vel antea admonitus aliquis sentiat; cum quidpiam eo immittunt quo minime videntur immittere: quid non admonitus, alioque intentus? Casus autem ipse non absimiliter illudit; ut cum spongiæ quibus sæpe, aperto cranio, sanguis abstergitur, aut humor exhauritur, adhærentes sibi forte bestiolas inter abstergendum, exhauriendumque, relinquunt. Incuria autem sæpius, ut cum albida, ac teres aliqua tenuis polyposa concretio pro lumbrico accipitur; perrarum est enim, perque difficile, ut verus vivensque lumbricus per viam qvam alias memorabo, in Sinum usque Falcis prorepat, ubi a Verneyo (6); si tamen ipse vidit; (7) fuisse dictus est. Aut cum disjecta humoris cujusdam minima concrementa, qualia in urethra virili ad Prostatæ glandulæ oscula, immo intra Prostatam ipsam non semel vidimus (8) pro tabacci humidulis granulis, quæ colore, & forma apprime referunt, incaute habentur: Aut cum ex Frontalibus Sinibus quo tenuissimum nicotianæ pulverem involare, vel certe compelli exspirationis vi, prono autem capite etiam defluere interdum potest, cum, inquam, hunc pulverem vel serra, vel scalpra illac in cranii cavum ab Anatomico reserante demissa, traducunt secum: Aut denique cum aliquis angustus, & flexuosus, eoque minus animadversus cuniculus ab externo ulcere in illud idem cavum pertinet, eoque in vivente, aut mortuo animalcula transmittit. Alia sciens prætereo; neque enim plura congerere necesse est tibi præsertim, Insectorum Historiæ gnaro, ex eaque probe scienti, num cimices, exempli causa, & scorpii arctius conclusi, ut aere orbentur, num curculiones, num aliæ bestiolæ sine idoneo ipsis cibo, vivere & crescere tamen queant. Certe ex quo illa Historia diligenter excoli, resque singulæ scrupolosius examinari cœptæ sunt, aut nullæ amplius, aut oppido perpaucæ, & perpaucis creditæ, ejusmodi observationes prodierunt. Neque unquam accidit Valsavæ qui prope innumera,

(1) ad Obs. 117. (2) Vid. præsertim Oper. in fol. Tom. 2. P. 4. Epist. ad Gimmam.
(3) Tom. 4. Mem. 12. [4] Sect. ead. 1. Obs. 82. & l. 4. S. ult. Obs. 1. (5) Obs. 89.
[6] Hist. de l'Acad. R. des Sc. An. 1700. (7) Vid. Epist. 24. n. 23. [8] Epist. 41. n. 20.

mera, nec mihi qui non multo fortasse pauciora capita perlustravi, ut in talia incideremus, quæ tot olim se vidisse Medici scripserunt. Ex quibus propterea si forte unum aliquem sine fraude, aut errore ullo vidisse fatear; id reverentia potius, quam ratione adductum, fateri me, credito. Nec te illud moveat quod post acerbissimos capitis dolores nihil aliud apparuisse dicatur, quam lumbricus, aut animalcula intra cranium reperta, aut inde prodire visa. Complures enim illorum dolorum sunt causæ quæ aut extra cranium sunt, aut si intra cranium, non facile, aut nullo modo sub sensum cadunt. Quid si quæsitæ non sunt? ut cum ex moribundæ naso lumbricus exiens, creditus est e cerebro provenisse, quasi vero ex intestinis illuc prorepere non potuisset. Quid si quæsitæ causæ aliæ, & jam in cerebro ipso repertæ? & minimi tamen simul accusantur vermiculi postridie in aqua animadversi, in qua particula, ex cerebro sumpta, fuerat macerata. Vehementes quoque ii dolores erant, quos vermes ex centipedum genere creabant duo priusquam e naribos ejicerentur. Nec tamen Viri Doctissimi Littrius (1), & Maloerius (2) qui eos viderunt, quidquam de cerebro suspicati sunt, sed a Sinu Frontali in quem exiguum ovulum vi respirationis immissum esset, repetendos esse, non dubitarunt, haud secus atque Cl. Henckelius (3) cum vermiculos parvos duos, curculionum instar, eadem via prodeuntes, & sævissimos capitis cruciatus solventes, in narium recessus attractos censuit ex floribus fortasse in quibus rudimenta eorum laterent, arctius ad nares appressis, altaque, ut incaute fit, inspiratione, olfactatis. Et ante illum Gahrliepius (4) vermiculos, eodem cum levamine e naribus ejectos, quoniam persimiles vidit illorum qui ex muscis proveniunt, a musca matre deduxit. Recte omnes, qnod neque ex putrescente materia, neque in cranii cavo genitos, sed ex ovis minimis, aut rudimentis animalculorum, extrinsecus invectis, procrevisse in narium recessibus, existimarunt. Illud inter duos Clarissimos Viros, quos primo loco laudavimus, non satis convenit, cujus naturæ, & qua ex parte remedia adhibenda sint, ut e naribus educantur. Quam controversiam plane dirimere eo difficilius fortasse est, quod alias, ut vides, alio ex genere vermes sunt, ut iisdem non semper rebus aut fugari, aut allici posse videantur. Ut ut hæc sunt; juvabit tamen per quæ, & quomodo plerique educti fuerint, ex medicis historiis cognoscere: ad quas addes quæ in Actis (5) extat laudatæ Cæsareæ Academiæ, & quæ in Commercio Litterario Norimbergensi (6), præcipue autem quæ in Prælectionibus Viri Eximii Boerhaavii ad suas Rei Medicæ Institutiones (7) ubi sanatam ab se puellam memorat, cujus Pituitarii Sinus vermibus omnes erant pleni. Quoniam tamen Frontales ut plurimum incolunt Sinus, quod prima ac præcipua molestissimi doloris sedes, cum sensu præsertim rodentis, seque moventis bestiolæ sæpe numero conjuncti, in alterutrius Sinus regione indicat; idcirco Littrius, si nihil alia omnia auxilia prodessent, ad chirurgiam denique nec difficilem, nec periculosam in osse frontis deveniendum esse, censuit. Non dubito autem, quin eandem intellexerit, qua olim usum esse Cæsarem Magatum de Vallisnerio audivi, nempe terebrato usque ad Sinum osse, & verme quem inesse prædixerat, magna cum adstantium admiratione, educto, sicque dolore adversus quem irrita alia omnia fuerant, feliciter abacto. Quam si curationem, ut in Adversariis (8) sperabam, ex auctoris inedito scripto Vallisnerius protulisset; illud fortasse inter cætera scitu non indignum novissem, an quæ felicitas in dolore tollendo fuit, eadem in reserato Sinu claudendo esset consecuta. Quam difficile enim id perficiatur, animadvertit Corn. Celsus (9), & post eum Chirurgi a Palfinio (10) laudati: difficultatis

[1] Hist. de l' Acad. R. des Sc. An. 1708. [2] & An. 1733. [3] Act. Nat. Cur. D. 3. Obs. 110.
[4] Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Obs. 141. [5] T. 4. Obs. 30. [6] A. 1739. Hebd. 21. II. n. 3.
[7] ad §. 792. [8] VI. Animad. 90. [9] De Medicina l. 8. c. 4.
[10] Anat. du corps hum. l. 2. tr. 4. ch. 15.

tatis autem causas, & graves a Sinu haud occluso noxas idem Palfinius, & quem has Litteras recensens vidi, etiam Archiater Præstantissimus Nicolaus Rosenius (1) adnotarunt: ex quibus habebis quæ seligas, cum Verheyenio (2) qui eundem ac Palfinius pharmacopulam designare videtur, conferenda, & ad ea, quæ super Celsi observatione illa protuli (3), adjicienda. Cæterum si alia forte exempla quæris vermium intra cranium, ut ajebant, repertorum, aut e narium recessibus ejectorum, utrorumque invenies inter illa, quæ Daniel Clericus (4), nec sine interposito plerumque judicio, recensuit, secundorum autem inter ea, quæ ab Joanne Saltzmanno (5) commemorata sunt, aut proposita, qui neque eorum indicia, neque auxilia per quæ sunt excussi, prætermisit.

10. Jam vero tres quoque meas tibi describam observationes in capite habitas dolore vexato aut ante cætera, aut maxima inter cætera incommoda. ANTE hæc, certe vexari solitum erat in viro mendico, qui semper fatuus, novissime autem adeo stultus, ut quem petierat, panem abjiceret, in Nosocomium exceptus fuerat. Constabat dolori capitis fuisse obnoxium, tunc autem & ventris obstructionibus laborare. MORTUI ex fæbre nescio qua accedente cadaver in hoc Anatomicum Theatrum A. 1728. illatum est, macilentum, nec in Ventre, & Thorace quidquam ostendens; si obstructum lienem excipias; quod præter naturam se haberet. Sed circumsectum Cranium cum attolleretur, animadversum est, huic in latere frontis sinistro firmissime affixam esse Duram meningem, quæ ibi ad modicum spatium, quasi ellypsis ambitu circumscriptum, non membraneam, sed mediam inter os & ligamentum naturam habebat. Cum Cerebellum molle & flaccidum esset, Medulla autem Oblongata parum firma; durum cerebrum, ut sæpe in stultis solet, inveni; tametsi Lateralibus ventriculis limpida aqua, sed pauca, inesset, cum plexibus decoloribus, quorum posteriori parti vesiculæ, nec tamen multæ, insidebant, eadem aqua plenæ. Denique anteriori faciei grandulæ Pinealis quidpiam adhærebat flavi, quod inter digitos compressum, quasi arenas intermistas habere, sensi.

11. Horum alia alio attinent, ut nostræ quædam postea declarabunt Epistolæ (6). Illud unum, ut opinor, ad capitis dolorem, quod in Crassa meninge compertum est. Quæcumque enim causa fuerit sive interna, sive externa; quanquam nullum hujus vestigium animadverti; cur ea pars meningis in ossis pene modum induruisset; proclive est intelligere, quotiescumque sanguis aut copia, aut turgentia, aut accelerato per caput motu vim afferret vasis, eam partem versus tendentibus, restitare illo objecto impedimento sanguinem debuisse, & circumjectas vasis fibras meningis distendere. Neque aliam ad causam referri videbis in Sepulchreto (7) quod *cephalalgiæ miserrimæ* illi *essent obnoxii*, in quibus utraque meninx *per aliquod spatium*, *sæpe duos digitos latum* ita coaluerant inter se, ut *vasorum oscula penitus obserarentur*. Veri quoque simile est, ejusmodi obstacula, quatenus se aut sanguini, aut aliis pariter opponunt succis per meninges jugiter transeuntibus, occasionem interdum præbere doloribus per circuitus recurrentibus, toties videlicet, quoties tanta portio hæsit succorum, ut copia distendere, aut tandiu, ut vitiosa ob moram facta irritare meninges possit, quarum fibris se proptera contrahentibus postquam prima illa portio vi in angustiores lererales canaliculos contrusa est, nova succedat quæ ad eundem modum hæreat & expellatur, & post hanc alia: neque finis antea fiat quam laterales illi canaliculi sic denique sæpius iteratis impulsibus pateant, ut nihil jam hæreat. Sed aut funestum denique prænunciant exitum (8), aut difficilem non raro curationem habent eiuscemodi

[1] Dissert. de Oss. Calvar. P. 1. n. 28. [2] Anat. corp. hum. l. 1. tr. 4. c. 16. [3] Epist. in Cels. 4.
[4] Hist. Lator. Lumbric. c. 13. [5] Dissert. de Verme naribus excusso §. 4. 5. 6. 11. & seqq.
[6] Vid. VIII. n. 13. [7] Sect. hac. 1. Obs. 12.
[8] Vid. Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 14. n. 1. & 3. & Dec. 3. A. 7. Append. pag. 74. Obs. 75.

modi dolores, eoque magis, quo constantius eadem recurrunt hora; an quod ita significetur, laterales canaliculos valentius resistere impulsui dilatanti? Memini me adolescentem in Patria medicinam facere æquali meo Laurentio Bagattrinio externa quidem, sed acerbissima, hemicrania haud ita pridem correpto, quæ mane quotidie eadem hora, ut Itali numeramus, duodecima revertebatur. Quidquid agerem, aut nihil, aut eo dumtaxat conducebat, ut brevior, leviorque cruciatus fieret; nam illa ipsa hora redibat tamen: quin si quid erroris forte accederet, vel pristina vehementia. Frustra adhibitis omnibus complures jam dies auxiliis cæteris, non prius vici, quam tenui lignorum decocto modice agitatis, impulsisque circumeuntibus succis, sudores movissem, id quod Ballonio (1) quoque feliciter cessisse legeram in hemicraniis intolerabilibus, & quotidie mane certa hora recurrentibus. Omnino erat in eo Juvene aliquid hæreditarii. Nam & parens, septuaginta annis major, tanto idque paulo antea, capitis dolore prehensa fuerat, ut videndi altero oculo facultate amissa, magnis nihilominus per eos dies redeuntibus subinde doloribus conflictaretur. Sed cum hi tamen neque ex eodem semper loco inciperent, sed modo ex vertice, modo ex interiore naso, ut calidum lac naribus attrahere prodesset, neque reverterent eadem hora, aliquanto facilius mihi fuit hujus, quam filii, dolorem tollere: quo facto, videndi etiam vis paulatim restituta est. Juverat inter cætera sanguis e brachio, non tam qui, me imperante, missus est, quam is qui, laxata fascia inter dormiendum, non paulo majori copia effluxit; ut feliciter vel in fœmina id ætatis idem propemodum acciderit, quod in sexagenaria observavit postea Vallisnerius (2). Sed ad dissectiones redeamus.

12. ADOLESCENTULA, Epilepticæ filia, pauperis uxor, cum Februario mense ex itinere vehementer incaluisset, magno capitis dolore, & acuta febre correpta est. His, sine delirio, sæpius taciturna, intra triduum, aut quatriduum perempta est. Cum lactaret, atque in menstruis tamen esset, tandiu distulerant venæ sectionem, ut denique cum gravius se habenti, arteriarum tamen pulsu, viribusque constantibus, sanguinis, qui mox impense concrevit, selibram e pede misissent, fortuito acciderit ut protinus moreretur. CAPUT in Theatrum, ut ejus anni 1738. Anatomen absolverem, non cætera quoque, ut cupiebam, allatum est. Calvariæ interior facies ex subrubro fusca; exterior autem facies meningis Tenuis qua supernam operiebat cerebri partem, materia quadam erat oblita, non multa quidem, sed æqualiter ubique ducta subflava, crassiuscula, eaque omnino specie, ut quamvis inodora esset, pus tamen & nobis, & iis qui aderant, Medicis, & Chirurgis esse videretur. Verum neque in meningibus, neque in cerebro, quod decolor fuit, ullum usquam vitium, ullumve locum unde ea prodiisset materia potuimus invenire.

13. Si pus fuit; an ex alia aliqua corporis sede per sanguifera vasa haustum, & in illam translatum dicemus secundum ea quæ de quodam capitis dolore in Sepulchreto (3) indicantur? Sane hanc etiam ob causam ægrius ferrem, non fuisse reliqui corporis, in quo id quærerem, copiam factam; nisi rerum esset dispar ratio, aliæque mihi notæ essent historiæ, in quibus velut in ea Valsalvæ, quæ superius (4) prolata est, sanies nusquam fuit, quam ad cerebrum inventa, quod & ipsum alioqui esset sanum. Num igitur ex meningum visum effugientibus foraminulis, unde humor secundum naturam & paucus, & limpidus is, quo ipsæ madent, exire solet, illa puriformis materia, ut ex Recti intestini, & vesicæ glandulis in tenesmo, & dysuria sæpe accidit, vi morbi expressa est? Certe enim morbi expertes fuisse meninges, neque ille tantus capitis dolor credere nos sinit, neque is qui in calvariæ facie eas contingente erat color.

14. ALTERIUS mulieris, ob eum colorem,

[1] Epidem. lib. 2. Const. Hyem. A. 1575. [2] Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 7.
[3] Sect. hac. 1. Obs. 40. [4] n. 2.

lorem, venit in mentem, cujus dissecui caput ineunte anno 1717. Affecta primum Venerea lue, hinc febre cum atrocibus capitis doloribus, & delirio correpta, ex his in Nosocomio Patavino decesserat. HUJUS quoque exsectum cranium alicubi apparuit ex rubro nigricans. Duræ autem meningis ea pars, quæ supernæ mediæ regioni Sinus lateralis dexteri proxima erat, multo crassior facta, cum altera meninge, atque adeo cum cerebri substantia omnino coaluerat, erantque hæc tria eo in loco semiputrida, & lurido quodam colore, ex lubflavo cinereo, in corticali præsertim cerebri portione, deturpata. Quin etiam extima subiecti cerebelli substantia, quanquam ad minorem tractum ad duos videlicet transversos digitos, cum meninge utraque adeo coaluerat, ut cum e Duræ cavo cerebellum extraherem, hujus ibi substantia, Duræ meningi adhærens relicta sit. Porro cerebri vasa per Tenuem meningem repentia, æquo latiora conspiciebantur, nigroque sanguine distenta, qualis & in Duræ Sinibus fuit. Per medullarem autem cerebri substantiam assulatim dissectam crebra passim, & evidentiora quam soleant, sanguifera vascula se ostendebant. Laterales ventriculi aqua plenissimi subfusca, quo colore & eorum facies infecta erat. Denique Pinealis glandula firmior, & major, & albidior quosdam quasi loculos intus habere visa est. Sed nec illud reticebimus, cum rara observatione quæ in Commentariis extat Petropolitanæ Imper. Academiæ (1) conjungendum, quod ab ortu, aut certe a prima infantia hujus mulieris cranio peculiare fuit, ut latus posterius dexterum magis curvaret extrorsum, quam sinistrum: quamobrem & ejus cavum, & comprehensum cerebri hemisphærium erat ibi evidenter amplius, quam a sinistris: id quod in altera etiam muliere (2) occurrit mihi, visumque est eo dignius adnotatione, quod tota obliquata cranii cavea tempus dexterum magis excavatum, sinistro contractiori, & vicissim occipitis latus dexterum contractius, sinistro magis excavato respondebat. Sed etsi in ea quoque fœmina Laterales cerebri ventriculi prorsus pleni fuerunt aquæ turbidæ; historia tamen non huc pertinet, ideoque alibi (3) perscribetur.

15. Neque enim scio, an illa fœmina doloribus capitis esset obnoxia, ut neque an ea cujus modo tota historia descripta est, antequam febre afficeretur; cum probe alioquin sciam, *figuram capitis vitiosam magnum ad diuturnos dolores inferendos conferre censeri momentum*; quæ verba in Sepulchreto quoque (4) referuntur, omisso, ob incuriam, Auctoris nomine, Rolfincii videlicet (5). Sed ad descriptam historiam ut redeam; si mulier illa, atque illa item, de qua supra (6) diximus, adolescentula viri fuissent in sugendo herbæ nicotianæ fumo pene assidue occupati, fuscus ille, aut nigricans in utriusque cranii interna facie animadversus color, quibusdam facile visus esset præsertim olim, ab ejus fumi fuligine repetendus: neque enim qui repeterent defuere, ut in superioribus (7) est indicatum. Nos cum rubedo aliqua ei colori admisceretur, quin ab restitante sanguine esset, non dubitavimus. Nam etsi mulier lue Ienerea laborabat, nusquam tamen ulla fuit in cranio caries, quam aliquem fortasse ob atroces illos dolores potuisse suspicari, licet nullum sive tumore, sive colore extima capitis facies præberet indicium, ex aliis et præsertim ex illa in scorto pulcherrimo observatione planum est quam A. 1704. Bononiæ mihi narrare memini Novesium, qui et scriptis mandavit (8) postea. Satis tum ad moram sanguinis per tenuissima passim vascula, ut alibi ostendetur, ex calvariæ intima lamina in Duræ meningis vasa redire soliti, tum ad dolores illos probe intelligendos, satis, inquam, causæ est in descripta meningis illius crassitudine, et cum altera coalitu, vel secundum ea, quæ paulo superius (9) proposita sunt.

16. Atque ut plenius intelligas, quam possint ejusmodi coalitus, obicem sanguini

[1] Tom. 7. p. 222. & seqq. [2] Vid. ut in aliis quoque, Epist. 62. n. 15. [3] Epist. XII. n. 2. [4] Sect. hac. 1. sub. Obs. 46. [5] Ord. & Meth. cognosc. dolorem Cap. l. 2. S. 2. art. 1. P. 1. c. 24. [6] n. 12. [7] n. 8. [8] Lettres. L. 6. [9] n. 11.

ni ponendo, inducere capitis dolores; fac cogites, ex vasis sanguiferis cum alia sint venæ, alia arteriæ, sanguinem, qui per has fertur, ubi ad obstaculum ventum est, quo ejus transitus tardior sit, non distendendo solum, sed percutiendo quoque, nocere. Scilicet quot sunt arteriarum pulsationes, tot ictibus, hisque eo majoribus, quo difficilior est transitus, meninges percellit. Sic Brunnerus (1) immanes capitis cruciatus in viro cujus Dura meninx verrucis pisi magnitudine plurimis hic, illic, sed præsertim circa arteriarum *ramificationes*, obsidebatur, a singulis arteriolarum vibrantibus deduxit; quanquam distentionis tantum vim, non etiam percussionis, spectavit. Cæterum non modo coalitus, angustiora, quæ per ipsos transeunt, vasa efficiendo, sed et quidquid, sive pungendo, convellendoque, sive comprimendo præstare idem potest, capitis dolores creabit. Pungendo creabat ossea illa acuta particula, inter meninges sita, de qua lege Observationem III. An. VII. Dec. III. Ephemer. Cæsareæ Nat.Cur.Academiæ. Comprimendo autem, exostosis cranii interior tum quæ Observatione describitur CCLIII. in Dec. eadem An. X. sanguine propterea quoque in meningibus adeo remorato, ut fere essent digitum transversum crassæ, & luxuriantis carnis referrent speciem, tum quæ Cent. VI. Observatione XXI. adjectoque ad hanc Scholio non una proponitur, præsertim vero quæ Observatione extat XCIX. Volum. II. Actorum ejusdem Academiæ: cujus ex minus antiquis libris plura tibi exempla de industria colligo, cum plurima videam ex iis libris, quos ante alteram Sepulchreti editionem vulgaverat, in hoc olim, & merito quidem, esse relata.

17. Nec desunt tamen quæ aliunde accepta, eodem adiiciantur: cujusmodi sunt duo quæ proferam haud inelegantia, & ad propositæ mulieris dissectionem attinentia. Ostendunt enim æquo majorem sanguinis copiam vasa, quæ intra cranium sunt, distendentem, capitis dolores facere. Exemplum alterum Cowperi est in anglica Anatome humani corporis, aut si forte hac cares, in Actis Erudit. Lips. (2) Alterum in Commercio Litterario (3) leges. Primum in eo, qui ab ineunte ætate dolori, de quo loquimur, vehementi obnoxius vixerat, Duræ meningis vasa adeo lata fuisse, monstrat, ut *calami* æquarent crassitudinem. Quod ne putes, instante demum novissimo morbo, id est apoplexia, esse factum, sed ut quam antiquum fuerit, scias; illorum vestigia vasorum in calvariæ interiore facie, tam profunda, atque ampla erant, ut ei vasorum crassitudini responderent; poteris autem observationi huic satis similem Bajeri observationem (4) adjungere. Exemplum secundum exhibet fœminam, a prima adolescientia immanibus pariter capitis doloribus excruciatam, iisque eo gravioribus, quo magis augebatur sanguinis aut copia, aut exæstuatio. Scilicet ren dexter non suo loco positus, sic arteriam Magnam, & venam Cavam ad imas lumborum vertebras apprimebat, ut qua hæc vena excipiebat sanguinem Iliacæ sinistræ, varix ortus esset, cujus diameter duplo propemodum Cavæ diametrum superabat, indicio manifestissimo, tanto plus sanguinis ad superiora, ipsumque caput ferri debuisse, quanto minus poterat ad inferiore. Exempla autem hæc duo probe intelligis eo spectare, ut a copia quoque sanguinis qua Tenuis meningis vasa, & cerebri vascula sic distenta vidi, ut latiora essent, repeti possint acerbissimi dolores quibus mulier afficiebatur.

18. Cætera quæ in hivoria scripsi, partim supra (5) ut quæ ad aquam in ventriculis attinent, declarata sunt; partim alibi declarabuntur. Est enim, ut initio dixi, fere cum aliis complicatus malis capitis dolor. De quo hæc in præsentia habui quæ scriberem, eadem ratione perrecturus ad alia, si hæc prima non displicuerint. Vale.

EPI-

[1] Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 69. [2] A. 1699. M. Feb. ad Tab. 91.
[3] A. 1744. Hebd. 43. I. [4] Act. N. C. T. 3. Obs. 121. [5] n. 3.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA II.

Sermo primum ſit de Apoplexia in univerſum, tum de ea, quæ eſt a ſanguine.

QUas nuper de capitis dolore ad te miſimus, gratas fuiſſe Litteras, ſcribis; ſed tanto gratiores futuras quas de Apoplexia expectas, & de cæteris deinceps morbis, quanto horum quiſque gravior eſt, & periculi plenior. Simul quæris, an Apoplexia revera hoc ſæculo crebrior ſit, quando Medicos Eruditos duos in diverſa vides eſſe opinione, & quod mirum videatur, ad eundem ab utroque Auctorem provocari, Cornelium Celſum.

2. Ut hinc incipiam; negari non poteſt, apud Celſum (1) hæc legi: *Attonitos quoque raro videmus, quorum & corpus, & mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo, hunc ἀποπληξίαν Græci appellant*. Sed neque inficias iri poteſt, vix perbrevi attonitorum curatione propoſita, hæc ſubjici (2): *At reſolutio nervorum frequens ubique morbus eſt. Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat. Veteres authores illud ἀποπληξίαν; hoc παράλυσιν nominarunt: nunc utrunque παράλυσιν appellari video*. Ne autem credas, apoplexiam hanc quam frequentem ubique fuiſſe dicit, & paralyſim tum vocari ſolitam, paralyſim potius fuiſſe totius corporis, quam veram apoplexiam; attendas oportet, non modo corpus univerſum reſolviſſe, ut paraplexia (3) dici poſſet, verum etiam mentis uſum intercepiſſe; in ejus enim curatione mox a Celſo (4) pronunciatur, *poſt ſanguinis miſſionem, ſi non redit & motus, & mens, nihil ſpei ſupereſſe*; ne illud quoque addam, ſæpe paraplexiam (5) *ſuccedere apoplexiæ*, ut ſi illa frequens erat, hæc quoque non rara fuerit, neceſſe ſit. Quid ergo erat, inquies, illa primo loco propoſita a Celſo apoplexia? in qua & corpus, & mentem ſtupere, ait, ſed raro videri conſueviſſe. Niſi Mercurialis meus (6) Virique alii ante, & poſt ipſum Eruditiſſimi veram eſſe apoplexiam cenſuiſſent, quam ibi Celſus *morbum attonitum* nominarit, (quanquam attonitos, ut Rubeus (7) animadvertit, homines dixit, non morbum) auſus ſortaſſe jam pridem eſſem de voce illa ἀποπληξίαν integra, an mendoſa ſit, dubitare. Interdum enim cum ultimas in Celſum Epiſtolas ſcriberem, ſuſpicatus ſum, morbum alium aliquem ibi indicatum ab eo eſſe, ut puta catalepſim, aut hujus ſimilem, nempe quem raro videamus, in quo & corpus, & mens ſtupeat, & qui fiat interdum ictu fulminis, unde etiam proprie attoniti dicti ſunt (8). Et ſperabam quidem, ſuſpicionem meam confirmari, & rationem aliquam emendationis ex Cælio Aureliano hauriri poſſe, qui fuſius quam Veterum, qui ſuperſint, quiſquam, de Catalepſi verba faciens (9), docuit, qui primi olim ab aliis morbis hunc ſeparaverint, & id nominis impoſuerint, & quo quiſque modo curaverint. Sed anguſtiis temporis excluſus, & inconſtantia quadam, librariis forſan imputanda, tardatus, cum Aſclepiadem *catalepſin appellaviſſe*, mox autem *novum non dediſſe nomen*, legamus, ſed ejus *ſectatores catalepſin vocaviſſe*; longioris operæ eſſe credidi rem diſcutere, nec Celſi curationem volui cum Themiſonis, qui nuper vixerat, curatione comparare. Quæ tu facias cenſeo, non tam mea ſuſpicione adductus, quam Summi Viri opinione permotus Gerardi Swietenii, Cæſareorum Archiatrorum Comitis meritiſſimi. Cujus commentariorum (10) Volumen III. mihi, hanc Epiſtolam relegenti, benigne miſſum

[1] De Medicina l. 3. c.26. [2] Initio ſeq.c.27. [3] Vid. Galen. apud Gorræum Defin.Med.τὸ Π. [4] cit.cap.27. [5] Apud Gorræum loc.cit. [6] Prælect.Patav.l.1.c.19. [7] Annot.in cit.Celſi c.26. [8] Servius ad v. 172. l. 3. Æneid. [9] Acut. Morb. l. 2. c. 10. 11. 12. & Chronic. l. 2. c. 5. [10] In Boerh. Aphor. §. 1007.

missum cum versarem, gavisus sum, eandem utriusque nostrum conjecturam fuisse. Quam nisi sequaris; aliquam nobis excogitabis rationem, qua unum eundemque morbum & raro videri, & frequentem ubique esse, intelligamus.

3. Sed & ante Celsum, & post Celsum frequentem fuisse apoplexiam, cum Hippocrates indicavit, tum alii confirmarunt morborum Observatores: ille quidem; nam si raro accidisset, non inter morbos numerasset, qui *in pluviarum multitudine*, (1) & qui item *hyeme* (2) magna ex parte fieri solent; hi vero; nam hæc ejus dogmata memorantes, non modo in dubium non vocarunt, sed & suis observationibus comprobarunt. Sic Hollerius (3) complures recensuit apoplecticos *in frigida & austrina aeris constitutione* a se visos. Sic, ne longior sim, Forestus (4) suas producens observationes, *tota*, inquit, *cœli constitutio tunc pluviosa, & austrina erat, & ita ab initio* Decembris ad 18. diem, *plurimi apoplectici, & convulsi interierunt*: quin etiam in universum tradidit, suis quidem, Batavis *regionibus frigidis & humidis non raram, imo frequentissimam esse apoplexiam; frequentem quoque in locis frigidis ob situm terræ, ut Florentiæ, & Lucæ, & Bononiæ*, ubi erat ipse studiorum causa commoratus, *vel ob regionis naturam, ut Germanis, & Britannis*. Hi vero duo Medici centum quinquaginta annis circiter, ante hujus initium sæculi hæc adnotaverant: aut si Forestus paulo tardius; non tardius certe Jacchinus (5) unde pleraque istorum verborum, dissimulato auctoris nomine, descripsit Forestus.

4. Noli autem credere, hæc a me dici, ut inficier quod probe memini, circa hujus sæculi initia frequentes adeo factas esse mortes repentinas, ut rei novitate perculsus populus terreretur. Sed hoc dico: quod nostris accidit temporibus, idem aliis quoque accidisse modo post breviora, modo post longiora intervalla, ut tempestatum natura tulit, non earum tantum quæ exempli causa memoratæ sunt, sed & aliarum, ut suo declarabitur loco (6), idque magis, minusve pro regionum situ, & constitutione, & victus consuetudine magis, minusve eum tempestatibus consentiente. Quin fuit aliquando cum inter cæteros pestilentes morbos, noxium fortasse circumjectorum locorum aërem, certe autem vitæ mutationem ex laboriosa in desidem & voluptariam consecutos, *apoplexiæ morbus acerrimus* sæviret, quemadmodum ex Agathia (7) cognosces. Qui alteram quoque sæculo eodem sexto pestilentiam describens (8), cum alia memorat mortis genera, tum *interiisse*, ait, *repentina morte quam multos tanquam apoplexiæ gravi morbo correptos*. Deinde hoc adde, non omnes circa nostri initium sæculi repentinas mortes ab apoplexia fuisse, sed plures etiam a syncope, quasdam a suffocatione. Novissime (id quod pariter per dissectiones animadversum, recreavit populi animos ab incognita quæ lateret in aere, communi quadam causa tantam subitarum mortium frequentiam facile repetentis) novissime, inquam, hoc ajo: qui apoplexia vel eodem mense, atque adeo die plures interierunt, non omnes eandem in cerebro noxam, sed alios longe aliam, & ab alia causa profectam, nec semper recenti, sed antiqua interdum, ostendisse: quod & prægressa incommoda significaverant.

5. Etsi enim apoplexiæ cujusque causa illa proxima &, quæ morbum continet, una esse videtur, id est intimorum, qui in cerebro fiunt motuum, cum videlicet movemus, sentimus, cogitamus, subita imminutio, tanta interdum, ut proxime ad cessationem accedat, aut in cessationem continuo transeat; eam tamen imminutionem multæ sunt & variæ, quæ inducant causæ, harumque ipsarum aliæ sensus omnino fugiunt, aliæ sub hos cadunt. Quarum illas, ubi res nonnunquam coëgerit, ibi conjicere, quoad ejus licebit, conabimur. De his autem, quæ manifestæ occurrere nobis intra cranium solent, dabimus operam ut dilucide ac partite scribamus.

6. Hæ plerumque aut in sanguine, aut in

[1] Sect.3.Aph.16. [2] Ibid.Aph.23. [3] De Morb.Int.l.1.c.7.in Schol. [4] Obs. Medic.l.10. Obs.70. [5] Vid.init.c.9.Comm.in Ras. [6] Epist.III.n.13.29. [7] De Bello Gotth. l. 2. [8] l. 5.

in sero consistunt, nonnunquam & in aliis. Sed nos rariores causas in novissimum rejicientes locum frequentiores illas duas primum persequemur. Eæ, quippe sæpius animadversæ, celebrem illam apoplexiæ divisionem pepererunt in Sanguineam, & Serosam: quam qui divisionem improbarunt; id eo fecisse partim credo, quod tunc continentem causam magis, quam efficientes, & ab his profectam in prædicendo, medendoque utilitatem, spectarent; partim quod seri effusionem pro effectu haberent, non pro causa, qua de re alibi (1) & vidi, & videbo; partim etiam quod ut cætera Majorum dogmata, ita hoc quoque abjicere studerent, olim adeo inculcatum, ut vulgo vix aliunde quam a sero crassiore ventriculos cerebri impediente, esse apoplexia videretur. Sed nimirum sæpe veteris doctrinæ fastidio ultra æquum homines progressi sunt.

7. Nec vero etsi medentium plerique sic crederent; fugiebat tamen doctiores, apoplexiam etiam a sanguine Medicinæ parentes agnovisse. Hippocratis, Galenique locos non produco; habes enim in Sepulchreto (2), ut verba qnoque Turrisani (3) qui sæculo XIV. illorum aliquem locorum probabat. Italorum præcipue alii sæculo XV. & XVI. idem facere perrexerunt, in quibus Jo: Matthæus de Gradi (4), Jacobus Berengarius (5), Leonardus Jacchinus (6), sed præsertim Petrus Salius vicinus meus (7) toto illo peculiari capite, quod *de Apoplexia a sanguine* inscripsit. Quorum etsi alii aliter rem intelligebant; nemo tamen præter Salium fortasse, qui id ipsum raro, ea credidit ratione fieri, qua ut sæpe nos videre soliti sumus, ita Avicenna (8) olim docuerat, cum videlicet causam secundi, & frequentioris quidem generis ejus apoplexiæ, quæ fit a repletione, esse censuit *aut humorem sanguineum effusum ad ventriculos cerebri subito, aut humorem phlegmaticum, & hunc esse secundum plurimum*. Sed paulo ante, quam Salius scriberet, Italus alter Leonardus Botallus, ex Gallis autem Ludovicus Duretus, quamquam serius hujus liber vulgatus est, effusum sanguinem conspexerant in eos apoplecticorum ventriculos, quemadmodum verba utriusque, in Sepulchretum (9) quoque relata, præclare ostendunt; ut permirum sit, eruditissimum alioquin Medicum Gasparum Hoffmannum (10) quæsivisse, *qui ventriculos sanguine oppletos in apoplexia vidit unquam?* Porro a sanguine, etiam in ventriculos, aut alio intra cranium, non effuso, aut certe ab alia causa quam a frigido humore, tam crebro apoplexiam accidere censuit Prosper Martianus (11), ut affirmare non dubitaverit, *ex tribus apoplexiæ speciebus unicam tantum, & de raro contingentem in frigidos succos Hippocratis consilio referendam esse*. Huc si addideris, Varolium (12) Mercuciali rescribentem, provocasse ad *dissectiones eorum, qui apoplectici moriuntur*, & iis fretum, sic locutum fuisse: *in* eorum *ventriculis cerebri (hoc quæso mihi credas) non reperitur major excrementorum copia, quam communiter in omnibus aliis reperiri soleat*; hoc inquam, si addideris; plane intelliges, non modo ante recentiora tempora non defuisse qui apoplexiam a sanguine agnoscerent, sed & nonnullos fuisse, qui apoplexiam ab effuso in ventriculos seroso excremento, perraro; ne dicam nunquam, fieri docerent.

8. Attamen alias a sanguine, alias a sero esse hunc morbum repetendum, præter illas tot observationes, quas in Sepulchreto collectas habes, confirmabunt aliæ bene multæ post ejus alteram editionem vulgatæ, quarum nos aliquas, ut res feret, postea memorabimus, hic illis tantum indicatis, quas litteris consignaverat eodem ac Duretus, & Botallus tempore, eademque in Gallia Italus, ut videtur, Medicus non vulgaris, & sane dignus, cujus & reliqua in lucem proferat Doctissimus

(1) Epist. 1. n. 3. & Epist. 4. passim. (2) l. 1. S. 2. in addit. in Schol. ad Obs. 1. & 14.
(3) Ibidem. [4] Prax. tr. 11. [5] Isag. ubi de Anat. part. colli. [6] c. 9. cit.
[7] c. 2. de Affect. particularib. (8) Canon. l. 3. F. 1. tr. 5. c. 12.
[9] Sect. cit. Obs. 11. n. 2. & Obs. 16. [10] Vid. Schol. ad cit. Obs. 11.
[11] Adnot. in Hippocr. de Morbis l. 2. vers. 64. [12] De Nervis Opt. Epist. 2.

ſimus Targionius, a quo (1) hæc exſcripta habemus. „ In Damicella de Mauvoyſin, quæ „ obiit a partu Epileptica una & „ Apoplectica, ſecta obſervavi totum ven- „ triculum ſiniſtrum cerebri fuiſſe plenum „ aquoſo ſanguine, ſeroſo, putri, ac pra- „ vi coloris, & venas Plexus retiformis „ una cum arteriis fuiſſe tumidas, quaſi „ inſufflatas, ſubnigras: ut etiam in D. „ de Boyſſy magno Franciæ Scutifero, to- „ tus ventriculus dexter erat irriguus ſan- „ guine. Ideo jure Lampridius de Severo „ Cæſare, obiit ictu ſanguinis, quem A- „ poplexiam vocant; pleriſque enim Apo. „ plecticorum ſectis extravaſationem ſan- „ guinis in ventriculo vidimus. „ Nec diſpliceat quod, cum ſibi ſcriberet, fortuito, ut fit, memoria lapſus, pro Lucio Vero Severum, Lampridium autem pro ſexto Aurelio Victore poſuerit, cujus de Vero hæc in Epitome verba ſunt, (2) obiiſſe videlicet *ictu ſanguinis, quem morbum Græci ἀπόπληξιαν vocant*: unde ſanguineam apoplexiam intelliges etiam ſæculo quarto fuiſſe notam: aut ſi forte cum iis facis, qui Epitomen illam incerti Auctoris eſſe putant; Eutropii Hiſtoriam (3) inſpice quarto ſæculo & prius quam illa Epitome, ſcriptam; obiiſſe Verum leges *ſubito ſanguine ictum, caſu morbi quem Græci ἀπόπληξιαν vocant*. Et ſane haud aliam, quam ſanguineam fuiſſe Veri apoplexiam illa indicant, quæ de ejus vita, morbo, curatione, & obitu ſæculo jam tertio ediderat Julius Capitolinus (4), convivia, & calices ejus deſcribens, tradenſque, *non longe ab Altino ſubito in vehiculo morbo, quem apoplexin vocant, correptum, depoſitum e vehiculo, detracto ſanguine Altinum perductum, cum triduo mutus vixiſſet, apud Altinum periiſſe*. Quem ad locum Capitolini non omittendum eſt quod Egnatius (5) paulo ſupra ubi idem Hiſtoricus eam Veri apoplexiam memoraverat, ſic adnotavit, ut quam frequens ſæculo XVI. is morbus eſſet, magis magiſque intelligeremus: *apoplexi*, inquit, *frequentiſſimo jam ac pervulgato ob immoderatum vini, veneriſque uſum morbo per hoſce annos quibus commentabamur*. Sed illuc revertor, ut ſeroſas quoque eſſe apoplexias ex ejuſdem Obſervatoris ſcriptis comprobem, qui in *pleriſque* apoplecticis effuſum in cerebri ventriculum ſanguinem ſe vidiſſe, docuit. Inter illa, quæ ſupra deſcripſimus verba, hæc interjecit: *in aliis vidi aqua plenum limpidiſſima, extinctis Apoplexia cum tamen vacuus eſſe deberet omni omnino re*. Jam vero utrumque iis pariter Obſervationibus planiſſime confirmatum videbis, quæ ex Valſalvæ ſchedis primum, tum ex noſtris quoque proferentur. Nec tamen quod in Sepulchreto promiſcue factum vides, hic illas producemus, in quibus capitis vulnera ictuſve apoplexia conſecuta eſt; ſed in ſuum differemus locum; editas autem antea ab utrolibet noſtrum, dumtaxat indicabimus. Quibus etiam omiſſis, hæ tamen longiſſimæ eſſent Litteræ, niſi quæ diſſectiones ſpectant ad ſanguineam apoplexiam, eas tantummodo, neque omnes, in præſentia proponeremus, rejicientes in Epiſtolas proximas, tum earum reliquas, tum quæ attinent ad ſeroſam.

9. Ut a Viro Ampliſſimo incipiamus; cujus propterea hiſtoria eſt a Valſalva diligentius deſcripta; ANTONIUS FRANCISCUS SANVITALIS, Cardinalis S. R. E. ſtatura mediocri, aut paulo hac majori, corpore carnoſo, colore rubicundo, ſtudiis, & gravibus occupationibus deditus, arthritidi obnoxius, aliquot ante annis cœperat inani quodam faucium ad exſcreandum irritamento, & convulſivis etiam motibus in facie, & manibus per intervalla tentari. Denique cum annum ageret quinquageſimum quintum, & regionem duos jam menſes incoleret montoſam, auſtroque ſæpius perflatam, cujus alias regionis cœlum valde ſibi adverſum expertus fuerat, acceſſiſſent autem animi ſolicitudines & curæ, & hyemale ſolſtitium A. 1714. appropinquaret; in affectum incidit vertiginoſum: a quo tametſi liberatus eſt; non mediocrem tamen mœſtitiam, & ad ſomnum proclivitatem oſtendebat. Intra viceſimum circiter diem rediit

[1] in fine della Deſcriz. d' un Tumore Follic.
[2] Hiſt. Aug. Epitom. in M. Antonino.
[3] Hiſt. Rom. l. 8.
[4] in Vero Imperat.
[5] Annot. ad Capitolini M. Antonin. Philoſ.

diit affectus vertiginosus, vomitumque secum adduxit. Brevi spatio uterque primum, deinde etiam vehemens, qui iis successerat, dolor capitis sedatus est. Verum postridie eadem qua vertigines ingruerant hora, omni propemodum amissa sentiendi, & movendi facultate in sinistra parte corporis, quasi somno profundo sopitus jacet. Naturalis tamen est respiratio; pulsus autem frequens, magnus, vehemens: & quamquam sinistri artus incassum irritantur; iisdem tamen irritamentis ad plantam pedis dexteri, & iis quæ solent, ad nares adhibitis, leviter excitatur, ut quædam nutibus, nonnulla etiam verbis opportune significet. Habent autem hæc irritamenta feliciorem successum præsertim post sanguinis missiones: præcipue vero sexto ab apoplexia die cum secta esset, imperante Valsalva, vena Jugularis dextera; horis circicer post quatuor, expergefacti interni sensus, & loquela ad horam unam, eoque amplius restituta est. Eademque excitatio, sed manifestior, & longius protracta, eadem quasi hora habita est nocte insequenti. Verum excitatio hæc novissima fuit: inde enim æger sensim declinans, & convulsivis motibus per intervalla correptus dextera in parte, præsentim in pede ac manu, & in tota præterea facie, in primisque ad oculos, in ipsoque etiam fortasse corde; nam pulsus sæpe eodem tempore omnino deficiebat; his tandem circa initium diei decimi redeuntibus, vivere desiit. IN VENTRE, & Thorace inventa sunt omnia secundum naturam constituta. Cerebrum vero flaccidius fuit: & in sinistro quidem ventriculo non multum seri; at in dextero uncias duas habuit, & hoc amplius, sanguinis coagulati. Laceratus autem hic erat plexus Choroides, & ventriculi parietes in ipso latere externo posteriora versus, ad profundi ulceris similitudinem erant corrosi.

10. Plura in Amplissimo hoc Viro convenerunt, quæ ad apoplexiam disponerent, studia, graves occupationes, curæ, arthritis ipsa, quæ sæpe calculosam, alias apoplecticam quoque post se trahit affectionem. Lege sis inter cæteras Viri Principis, itemque Comitis, utriusque podagrici, utriusque apoplectici historias (1), & præter cystis calculos in utroque, alterius Laterales cerebri ventriculos sero, alterius, qui huc potissimum attinet, cruore effuso scatentes animadverte. Cardinalis apoplexiam prænunciarant plura ex signis illis communibus, quæ collegit Cælius Aurelianus (2) olim quidem convulsivi manuum, faciei, & faucium etiam, ut ego opinor, motus: proxime autem iteratæ vertigines, quas proclivitas ad somnum, mœstitia, vehemensque capitis dolor consequebantur: quæ ita instantem indicarunt, ut novissimæ vertigines pro leviore quodam apoplectico paroxysmo quadantenus haberi possint, quippe quem gravior postridie excepit eadem hora. A sanguine hunc esse, poterat illius copia significare, rubicundo colore ostensa, & rarefactio ventis australibus inducta, vasis ab ætate ipsa jam rigescentibus, mox a bruma arctatis, & ob utramque hanc causam disruptioni facile obnoxiis. Nec tamen fortis initio, & progressu fuit apoplexia, ut respiratio commonstravit, & sentiendi movendique facultas ne in sinistro quidem corporis latere omnino sublata, & semel, iterum, sæpius cum internis sensibus restituta loquela, donec laceratione in cerebro aucta, & sanguine magis effuso, lethalis apoplexia facta est. Nec profuit, quamvis statim ab ipso initio se prodens, pulsus febrilis, & fortasse febris, quam syptomatum eadem hora nonnunquam observata remissio, & deinde intensio subindicabant; imo vehementer obfuit, sanguine videlicet magis, & valentius agitato, impulsoque: ut inter multa ac varia quæ ab Hippocratis Interpretibus, aliisque cum antiquis, tum recentioribus Medicis de febre tradita sunt superveniente apoplexiæ, quam per ipsam quidem rarissime solvi, affirmat Experientissimus Werlhofius (3), hic illud in primis locum habere videatur, quamvis in serosa prosit aliquando, in sanguinea potius obesse. Sed contra, uti-

[1] Eph. N. C. Cent. 4. Obs. *169*. [2] Acut. Morb. l. 3. c. 5.
[3] Vid. Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 49. in fin.

utilitatem quam potuit, certe præstitit sanguinis missio, ab Jugulari præsertim vena, eaque dextera, ut scite is qui Bononia advolarat Valsalva secundum observationes in hemiplecticis instituit suas (1), quas & anatome tunc confirmavit. Noxa enim erat in cerebri parte dextera, cum sinistra corporis esset resoluta: id quod in sequentibus etiam dissectionibus inventum leges. In sectione autem Jugularis venæ illud quoque attendas velim, cavisse Valsalvam, ne sibi objici fortasse possent quæ multis interdum objiciuntur, isto in apoplecticis auxilio utentibus. Scilicet respirationis difficultatem ejusmodi ægris per se noxiam, quippe redituro e cerebro sanguini obstantem, non esse injecta circum collum fascia augendam, aut si ea ratione, quam laudat Cel. Heisterus (2), laxior injecta fascia ita deorsum trahatur ad pectus, ut arteriam Asperam non premat, Jugulares venas premat; hanc ipsam pressionem regressui sanguinis officere: modum autem a quibusdam hoc tempore probatum, quem olim Berengarius Carpensis (3) descripserat, neque in apoplectico locum habere, & si haberet, tum ob compressam animam descendenti e cerebro sanguini obfuturum, tum ob zonam, qua venter constrigitur, effecturum, ut multo plus sanguinis ferretur ad cerebrum. Valsalva igitur Jugularem venam incidi jussit apoplectico, non modo naturalem respirationem servanti, verum etiam imminutam prioribus venarum sectionibus copiam sanguinis habenti; ut minus periculi jam esset a Jugularis compressione (quamquam ea dumtaxat, quæ digito fit, alias esse usum scio) quam spei ab incisione, & minus quoque metuendum, ne ad cohibendum postea sanguinem arctiore fascia opus esset. Nam quod alii præterea objiciunt, per Jugularis venæ sectionem sanguinem quidem *immediate* e cerebro deduci, sed tanto plus sanguinis ob id ipsum convehi ad cerebrum per arteriam Carotidem; Valsalva certe, ut minime ignorabat, Externam, quæ in collo inciditur, venam Jugularem non eam esse, quæ immediate e cerebro sanguinem revehit, sed Internam; sciebat quoque, huic quidem venæ, non illi, Internam respondere Carotidem, quæ ad cerebrum sanguinem adducit, illi vero Externam respondere, quæ partes alluit capitis extra cerebrum sitas: ad quas ut, vena illa Externa secta, magis resistentia minuitur, ideoque plus sanguinis fertur per Externam Carotidem, sic minus est quod ad cerebrum feratur per Internam. Neque hic vereor, ne forte dicas, quasdam tamen inter Externam, & Internam Jugularem venam esse communicationes; sic enim vides, non effici ut immediate sanguis e cerebro, multoque minus ut tanta ex eo sanguinis copia detrahatur, quippe quæ ipsa quidem & continuatio est eorum sinuum, in quos venosus cerebri sanguis corrivatur, & majori prædita est diametro quam Externa, nedum quam parvi aliqui Externæ furculi, quos cum iis communicare Sinibus, ultro affirmamus, inter istos surculos ipsam aliquando, si ita vis, Occipitalem venam referentes. Qua ex vena propter eam immediatam communicationem sanguinem detrahere in multis quidem cerebri affectionibus, & speciatim in contumaci quodam ac perdifficili soporoso morbo a me commendatam esse, ut laudatus inquit Heisterus (4) invenies (5). non sic tamen, ut ejusmodi per cucurbitulas detractionem sanguinis cum hujus missione ex venis brachii, aut ex Jugulari in sanguinea apoplexia strenue oppugnanda compararem, quemadmodum fortasse aliqui ex Hoffmanni (6) lectione existimabunt. Cæterum Hoffmannus recte fecit, quod hoc quoque auxilii genus suis ibi commemorare lectoribus non omisit, a Sorano, ut postea animadverti (7), *in querelis capitis*, & ab nobili Medico Ingrassia *in cerebri affectibus calidis* valde probatum, in ipsa autem apoplexia aliquando necessarium, sicuti ex indicata a me olim Zacuti Observatione cognosces. Apoplecticum enim Juvenem *resoluto pulsu*, ut *in horas moriturus* videretur, *ad ferenda vehementiora auxilia incapacem*, restituit *cucurbitula bis in occipite* profunde *scarificata*. Meadius (8) quoquo Illustris Anglorum Medicus *permagnum auxilium* hoc esse, confirmat, *in maxime periclitantibus* apoplecticis *magnopere juvasse*, *non semel expertus*. Nemo

[1] Tract. de Aure c. 5, n. 8. [2] Institut. Chirurg. P. 2. S. 1. c. 7. n. 1. [3] Isagog. in Anat. ubi de Anat. aliquar: part. colli. [4] Sect. cit. c. 5. n. 2. [5] Adv. Anat. VI. Animad. 83. [6] Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 7. Thes. Therap. §. 3. [7] Epist. Anat. 4. n. 11. [8] Monit. Medic. c. 2. S. 1.

mo autem fusius, diligentiusque de præsidio hoc scripsit, quam Celeberrimus inter Germanos Professor, nec minus quam Meadius, erga me humanus, Aug. Frid. Waltherus, qui Dissertatione edita *de Scarificatione Occipitis, plurium capitis morborum auxilio*, id verum esse cum in aliis morbis, quos inter phrenitidem, paraphrenitidem, convulsivos, & soporosos affectus, ipsamque epilepsiam, tum ophthalmiam pertinacem, anginam, vertiginem, & obstinatam cephalalgiam, quamvis ab initio sympathicam, nominat, modo a sanguine sint, nedum in sanguinea apoplexia cum aliorum, tum suis præsertim observationibus comprobat. Quod vero ad hanc ultimam spectat, præter Auctores hos duos recentissimos, velim Aretæum (1) legas, magnum inter Veteres medendi magistrum, hæc in apoplexiæ curatione præcipientem: *quum morbus diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipitio affigenda, & sanguis largiter hauriendus: plus enim quam venæ sectio proficit, & vires nequaquam labefactat &c.* Sed ad Valsalvæ observationes redeamus.

11. VIR sexaginta annos natus, temperamento sanguineo, & laudabili corporis constitutione præditus, ex fortuito inter ambulandum lapsu, caput magno impetu ad solum allidit. Leviter stupidus, fronte contusa, e naribus sanguine erumpente, & hæc consecuta sinistri artus superioris resolutione, ut nihil omnino sensus & motus in eo superesset, in Bononiense Sanctæ Mariæ *de Vita* Nosocomium infertur: ubi saturatus in facie rubor, laboriosa respiratio, durus pulsus, & mediocriter celer animadvertuntur, cæteris omnibus, si paralysim, de qua dictum est, excipias, secundum naturam se habentibus. Die quarto Aphonia, quinto autem ineunte, mors ingruit. CUM in Ventre, & Thorace recte omnia constituta invenirentur, neque os frontis, pauco dempto sanguine, qui ob contusionem inter ipsum & tegumenta stagnabat, ullum quod sub sensum caderet, læsionis indicium ostenderet: neque reserato cranio, Dura meninx quidquam, nisi levem aliquam contusionis exhiberet notam, quæ ad meningem alteram non transierat; in dextero tandem cerebri ventriculo repertæ sunt unciæ concreti sanguinis circiter duæ; corpus autem Striatum ita cum plexus Choroidis parte erosum, ut vix ullum sui vestigium relinqueret.

12. Noli putare, oblitum me instituti mei, apoplexiam huc retulisse, quæ inter illas quæ a capitis ictu sunt, potius fuerit referenda. Etsi illæ quoque, ut in loco videbis (2), mirifice id confirmant quod supra (3) dicebam a Valsalva in hemiplecticorum dissectionibus fuisse observatum; illarum tamen in præsentia non egeo. Sed hanc transtuli in hunc locum propterea quia alia mihi, atque ipsi fuit, de hac apoplexia sententia est. Neque enim eam ex fortuito lapsu, sed potius lapsum ex ea repeto, argumento fretus, quo ad similem in fere simili casu dubitationem tollendam uti non potuit Laubius (4). Scilicet mihi in proposita observatione argumento est ejus vitii natura, quod in cerebro latebat, illius consimile quod legisti in superiore. Ab utroque lethalis denique, ut supra (5) explicatum est, accidit apoplexia; sed antea levior, quæ nimirum huic viro ut in artu superiori vim movendi atque sentiendi prorsus ademit, sic movendi saltem, in inferiori tantisper videtur, cum inciperet ademisse, ut repente caderet. Cæterum utcumque statueris; semper eam observatione hac confirmari doctrinam, videbis, pro qua stabat Valsalva; sed illa vel magis quam protinus ex eodem subjiciam.

13. MULIER annorum septuaginta, a multis jam mensibus valde obliviosa erat, neque semper objecta, certo situ posita, cernebat, incedens autem vix pedes attollebat. Hæc cum anno ante, nescio qua capitis repentina affectione tentata, illico evasisset; nunc inter comedendum, ex improviso cadit, tota sinistra parte corporis, & dextero etiam brachio resoluto. Respiratio quidem naturalis omnino est, ut ferme etiam faciei color, qui ipsi pallidus: neque ullæ apparent convulsiones; sed caput non secus ac si mortua esset, concidit: ne-

(1) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4. (2) Epist. 51. (3) n. 10. (4) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 63. (5) n. 10.

neque ullum dat intelligendi, aut sentiendi signum; nisi quod dum Jugularis vena dextera secatur, nonnihil se contrahit. Vixit ad horas novem. CEREBRI ventriculi pleni inventi sunt fluido sanguine. Eratque eorum dexter valde erosus circa marginem exteriorem tum corporis Striati, tum Thalami nervi Optici; sinister autem ad hujus tantum, idque leviter. Choroides plexus vix potuit observari. Partes omnes reliquæ sanæ erant.

14. Vides ut ei corporis lateri, quod erat magis resolutum, pars cerebri immineret quæ minus esset vitiata, & illi quod minus, quæ magis, & visionis vitio quæ noxa ad Opticorum nervorum Thalamos responderet. Porro ex hac Historia & quædam alia sunt colligenda. Petrus quidem Salius (1) ut apoplexia, quæ est a sanguine, internosci & distingui ab ea posset, quæ fit a frigidis humoribus, multas diligenter notas proposuit minime contemnendas; nisi quis forte obliviscatur, signa ejuscemodi non seorsum singula, aut pauca, sed conjunctim pleraque esse spectanda. Qui enim hæc tantum attendisset, apoplexiam a frigido humore ægrotantem pati, *si sit senex*, *si mulier*, si non rubor, sed *si pallor in facie sit*; multum ille in hac pallida muliere septuagenaria deceptus esset. Id eo dico, quod memini, cum Sacram Virginem, consanguineam meam, annos natam octoginta, levis apoplexia prehendisset, quæ graviorem minabatur, non dubitasse me adolescentem, quin ei potius Medico adstipularer, qui mittendum sanguinem, & temperatiora adhibenda esse remedia, censebat, quam aliis, qui hæc improbantes, contrariam curandi viam inculcabant. Ætatem hi; nos signa cætera, quæ sanguineam apoplexiam indicarent, spectabamus. Consilium nostrum probavit exitus; nostra enim medendi ratione semel, atque iterum ægram servavimus: quam rationem adversus dissentientes validius tueri licuisset, si tunc vulgata esset Lancisii (2) Observatio in grandævo Mercatore, cui gravissima instantis apoplexiæ indicia levavit sanguis e naribus profluens ad libras undecim, omnino autem sustulit post quindecim dies rursus effluens ad libras quatuor. Eorum quoque duorum, de quibus ante scriptum est, & totidem, de quibus mox scribetur, si ætatem solum attendisses, sanguineam esse apoplexiam, negasses. Quin hujus exempla, partim a Valsalva, partim a nobis adnotata, cum ante oculos nunc habeamus viginti tria, si duo videlicet adjicias producta in Epistolis Anatomicis (3); forte accidit, ut vix tria quæ ad juvenes, quatuor quæ ad viros attineant, in iis omnibus inveniamus. Atque ut verum sæpius sit, senum apoplexias in diuturnas resolutiones abire, juvenum cito esse lethales; contra tamen, neque ita raro, se habere utrumque, conspeximus. Fortissimas autem esse, & multo citissime conficere, quæ a sanguine sunt intra clavariam effuso, & ipsi vidimus, & sæpe ab aliis adnotatum esse, scimus. Sed nec eas tantum, neque omnes, aut certe non omni morbi tempore. Ut enim mulier cujus historia novissime descripta est, vixerit ad horas non amplius novem; Vir tamen Amplissimus, de quo primum scripsi, ad decimum servatus est diem; ut effusio sanguinis non primis morbi diebus, sed ultimo denique magis accidisse videatur, quod & supra dixi (4), & ideo fortem non primum fuisse apoplexiam, idque sympromatum conditione, & naturali in primis respiratione confirmavi. Hujus enim majorem, aut minorem a naturali recessum nosti præcipuam Medicis normam esse ad fortioris, aut debilioris apoplexiæ gradus constituendos: quanquam, ne quid ferme in Medicina perpetuum sit, in proposita muliere vides, respirationem non modo *ordinatam*, *&* *æquabilem*, ut in altera, a Cl. Veratto (5) dissecta, & cum hac conferenda, sed omnino naturalem fuisse: in Sene autem, de quo continuo scribetur, quam tarda post sanguinis intra cerebri ventriculos profusionem secuta mors sit, facile poteris existimare.

15. SENEX quidam multo ante obitum tempore affectione apoplectica correptus fuerat, ab eaque, tota corporis pars dextera

(1) l.et.c.cit.supra ad n.7. (2) De Subit.Mort.l. 2.c.5.n.8. (3) XIII. n.19.& 25. (4) n. 10.
(5) Comm. Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. in Medicis.

xtera paralytica remanserat. CADAVERIS exsecto cranio, corrosa inventa est pars inferior ventriculi sinistri, cum suo plexu Choroide, circa quem polyposæ erant sanguinis concretiones; ut apoplexia illa originem habuisse videretur ab utriusque corrosione, & a sanguine propterea in ventriculi cavum effuso.

16. Si Valsalva in hac historia mirabilia scribere videtur; multo videbuntur mirabiliora quæ ex gravissimo altero Scriptore Wepfero in Sepulchretum (1) sunt relata: in Nobili quodam Polono *citra apoplexiam, aut aliam graviorum symptomatum colluviem*, non solum intra cranium, meningesque, sed etiam *in ipsam*, ut ait, *cerebri substantiam, innoxie effusum fuisse sanguinem. Ast merito*, inquit is qui exscripsit, *inter rarissima, talia* cum Wepfero ipso *referimus.* Brunnerus (2) tamen, acri Vir judicio, in ea quoque muliere cujus apoplexiam annis propemodum quinque ante ejusdem mortem curaverat, ex iis, quæ sive in vivente animadverterat, sive in mortuæ cerebro deprehendit, argumenta non dubitavit colligere, quamobrem in cerebri ejusdem substantiam effusus sanguis jam tum fuisse videretur. Quemadmodum autem in altero hemisphærio *tres* ipse *cavernulas jam olim factas, nunc quasi callosas ac cicatrice obductas circumcirca corpus striatum* deprehendit, quod propterea *flaccidum, obscuri subflavi coloris, & emarcidum apparuit, ceu atrophia laborasset*; sic mecum animadvertas haud ita absimilia occurrisse Viris Clarissimis, nostrumque Amicis Antonio Leprotto, & Jano Planco. Hæc enim, quæ latine reddo, Arimino ad me Plancus scripsit Kalendis Aprilis A. 1721. „ Paucis ab hinc diebus cadaver incidimus viri illius, qui Junio superiore te „ Patavii consuluit de hemiplexia, quæ a „ forti apoplectico insultu, in sinistra parte relicta erat. Non hinc mortuus est „ tamen, sed a cordis, & præcordiorum „ dilatatione, quam tu præclare ex iis, quæ „ proposueras, remediis, jam tum videris „ dignovisse. Cæterum hemisphærium cerebri dexterum, tempus versus, quasi „ abscessu aliquo videbatur fuisse erosum; „ ibi enim substantia deerat ad quatuor „ transversos digitos in latitudinem, ad „ sesquidigitum in profunditatem. Proximus autem nervi Optici Thalamus „ duabus tertiis partibus minor erat, quam „ sinister, subflavus præterea, nec secus „ se habens, ac si cicatricem duxisset. Nec mihi ipsi antequam has, a te remissas, Epistolas relegerem, propria de hoc genere Observatio defuit, cum aliis nonnullis ad te mittenda (3). Quin etiam in Jo: Wilhelmi Albrechti (4) observationem incidi, qua sub cranio, ante annos triginta depresso, sed nunquam perforato, sub illæsisque meningibus foveam in cerebro invenit, quæ digitum facile caperet, notabili substantiæ medullaris consumpta portione: quod cum sine dilaceratione vasorum sanguiferorum fieri non potuerit, non dubitat, sanguinem effusum, purulentamve materiam sola ope naturæ in venas fuisse resorptam. Sed rara, inquis, hæc sunt, & a communi fere sententia aliena: quotus enim quisque est Medicorum, qui effuso, conclusoque intra ipsam cerebri substantiam sanguine, non pronunciet; esse moriendum? Rara vero, imo perrara sint; quanquam non ita fortasse rara sunt, ut antea putabas; ideo a nobis decet commemorari, non ut quæ plerumque in Medicina contingunt, nobis præcipue spectanda esse, obliviscamur; sed ne quæ aliquando tamen facta sunt, posse fieri, negemus. Eodem ferme consilio nonnullas alibi (5) apoplecticorum sectiones indicavimus, imo duas fuse proposuimus, alteram nostram, alteram Valsalvæ ipsius, quæ non secus ac alia lethargici pueri, quam ex Foresto in Sepulchreto (6) habes, ostendant, nonnunquam occurrere in cerebro vitium ab eodem latere, a quo in corpore est resolutio, tametsi rem contra se habere ut plurimum; ne dicam propemodum semper; ex commemoratis Valsalvæ observationibus planum sit. Qui etsi observationum suarum quam plurimas ad

(1) Schol. ad Obs. 6. in Addit. ad Sect. 2. l. 1. (2) Ibid. in Schol. ad Obs. 12. n. 3.
(3) Epist. 3. n. 6. (4) Obs. Anat. circa duo cadav. §. 13. (5) Epist. Anat. 13. n. 19. & 25.
(6) l. 1. S. 3. Obs. 34.

ad sanguineam apoplexiam attinentes minime chartis concredidit; eæ tamen sunt adhuc superstites quas supra descripsimus, ut eæ pariter, quæ proxime describentur.

17. SENEX annos septuaginta natus in humum repente cadit, sinistra parte corporis movendi, & sentiendi facultate orbata, dextera autem ingentibus convulsivis motibus agitata. Facies rubet. Vix uno exacto die, interit. CALVARIA aperta, sanguis inter dexterum posteriorem cerebri lobum, & Duram meningem coagulatus invenitur, serum autem quasi concretum inter sanguifera vasa alterius meningis: qua incisa, paululum effluxit seri.

18. Si forte quæris, de quinque apoplecticis, quorum historiæ descriptæ sunt, cur huic uni, qui ad cerebrum potius quam in cerebro, vitium ostendit, ingentes subjecti lateris convulsivi motus acciderint, cum illi, qui primo descriptus loco est, ingentes accidisse non dicantur, in tribus reliquis non modo non narrentur, sed in muliere diserte negentur, quibus tamen omnibus tanto majores, & cerebri quidem ipsius, læsiones inessent; minime proclive est causam reddere, nisi forte credas, concretum sanguinem, & serum non magis cerebrum compressisse, quam meninges irritasse, quas videlicet in hoc uno apoplectico contingebant: sicut autem dextera, & sinistra meningum partes non, ut fibræ cerebri decussantur, sed recta cum Spinali midulla, & nervis in suum quæque latus descendunt, ita quod latus corporis irritatæ meningum parti subjiciebatur, convulsivis motibus agitatum esse: aut si qua irritationis propagatio fieret in oppositum quoque latus, hujus musculos, quippe resolutos, in motus cieri non potuisse. At si cogitare sic placeat; vide, unde meningum irritationem repetas in apoplectico primo, in quo, si non tanti, at aliqui convulsivi motus fuerunt: simul aliquas ex his, quæ sequuntur, historias attende, in quibus etsi non deerat causa quæ meninges irritaret, nulli tamen convulsivi motus a Valsalva adnotati sunt. Sed hæc alias fortasse, diligentius indagare conabimur.

19. VIR annorum duodesexaginta, bonæ a natura constitutionis, sed *tabacci* usui multum deditus; dum calceamenta consuit, repente cadit. Nihil loquitur: nullam movet partem. Facies pallet, deinde instar icterici, nonnihil flavescit, mox ad illum pallorem redit: nonnullæ salivæ guttulæ ex ore defluunt. Intra horæ quadrantem moritur. VENTRE dissecto, sana omnia: in Thorace quoque; licet pulmonum inferior pars ad diaphragma, & dorsum alligaretur, ipsique ruberent, imo dexter ita sanguine turgeret, ut ex lacerato magna hujus copia erumperet.

Sed in Cranio multum sanguinis concreti sub meninge Tenui inventum est super anteriorem, præsertim a dextris, cerebri ambitum. In dextero quoque, & sinistro ejusdem ventriculo paululum sanguinis cum levi grumo conspectum est: plexus autem Choroides, quanquam sanus erat, inflammationem concepisse videri poterat.

20. Jam vero etiam circa Medullæ truncum, & in cerebellum effusi sanguinis observationes subjiciamus.

FAMULUS annos natus circiter viginti duos, sagaci ingenio, firmaque præditus valetudine, in laboribus imperterritus dum hyeme summa, & nive cadente, domini quadrigas velocissimo cursu sequitur, multo sudore totus madet: tamen indusio non mutato, vespere ad sua regreditur munera. Postridie autem mane cum e lecto exsiliret, a mente desertus, ter præceps ruit. Sublatus, de profundo capitis, & præsertim occipitis dolore queritur; mox febre cum lassitudinis, & doloris sensu toto corpore, afficitur. Insequenti die alvus Galeni pilulis subducitur. Die tertio sanguis mittitur; sed incassum; nam ingravescens morbus ad lethargicam affectionem accedebat, Quinto die, scapularum cute incisa, per cucurbitulas sanguis educitur. Octovo aphonia repente æger corripitur, & apoplecticorum more immobilis horam jacet: post id, occipitis dolor exasperatur: quin etiam ad humeros, totamque Spinam vehementissimus extenditur. Nono die ex altero brachio sanguis mittitur: unde symptomata remitti videntur, donec recrudescente apoplectico insultu, vita cum morte commutatur. VENTRE, & Thorace reclusis, in hoc nihil præter mediocrem in

in dextero cordis sinu polyposam concretionem, est animadversum: ex illo vero omentum a sinistris in scrotum delapsum ut epiplocelen faceret, tota interna illius testis substantia in membranosum corpus mutata. Itaque ad Caput, morbi sedem ventum est: & qua Medulla e cranio egreditur, sanguis grumosus inventus est, qui ex lacerato arteriæ Carotidis Internæ trunco emanaverat. Cerebri ventriculi magnam subsalsæ aquæ copiam continebant, dexter autem, & sinister portionem etiam densati sanguinis. Denique per medullæ Oblongatæ, crura, multa passim extabant corpuscula, quæ, nisi quod pellucida erant, millii granula repræsentabant.

21. Corpuscula hæc ad memoriam revocant *papillulas* illas *capitellorum acicularum magnitudine prominulas*, quas Brunnerus (1) in parte postica vidit ventriculi dexteri in quem sanguis serosus in apoplectica redundaverat, *aliquoties jam in lævibus alias, ac perpolitis ventriculorum superficiebus, si morbo laboraret cerebrum, sibi observatas, quas quidem laticis in* eodem *cerebro scaturientis ductulos quis tantum non hariolaretur.* Huc facit forsitan ob prægressæ externæ causæ similitudinem illa quoque, relata a Malpighio (2) observatio, a Bonfiliolo habita *in equo, qui post vehementem motum, & incalescentiam, aëri hyberno, & irruenti vento expositus, interiit; in hoc pleura tota copiosissimis vesiculis, ichore turgidis, exasperabatur.* Cætera quæ in Valsalvæ historia descripsimus, si excipias quæ spectant ad epiplocelen, alibi (3) a nobis consideranda; tum capitis gravissimum morbum, tum hujus internas causas proponunt, velut magna illa subsalsæ aquæ copia non sine sanguinis densati portione in ventriculis inventa, sed præsertim sanguis in eum locum effusus, & concretus, ut simul initium Spinalis medullæ, simul cerebellum, & per hoc cerebrum premeret, simul meninges contingeret, ut letargici affectus, & apoplectici, & profundi ad occiput, indeque ad totam Spinam extensi doloris ratio intelligatur. Quin mirandum est, mortem non multo citius contigisse, velut aliis quibus sanguis circa hæc loca effusus, ut nautæ, cujus legere historiam poteris in Actis Cæsareæ Academiæ (4), aut illi, de quo continuo scribemus; nisi forte in famulo de quo dictum est, ex Carotide arteria minus inter initia lacerata non tantum a primo stillavit sanguinis, quantum postremo profluxit.

22. VIR annorum circiter sexaginta, quamvis a vertigine sæpius cadere solitus, generosi tamen vini potator strenuus, die tandem quodam cum recte valere videretur, nisi quod genæ magis rubebant quam solerent; pransusque jam esset, inventus est humi jacens, & mortuus, artubus superioribus valde contractis, alvique fæcibus emissis. CRANIO exsecto, dum Crassa meninx anterius inciditur, limpida, quæ inter hanc, & Tenuem erat, aqua erumpit. Tenuis subpallida, in vasorum interstitiis seri concretionem *gelatinosam* habebat. In Lateralibus ventriculis nonnullæ plexus Choroidis glandulæ adeo turgebant, ut majoris lentis grana æquarent: in dextero autem duo grumi sanguinis occurrebant. In cerebelli utraque parte, sed in sinistra magis; in hac enim erat ad unciam; sanguis ita concretus, ut unum solidum corpus quasi polyposum referret: ea autem portio cerebelli, quæ corpus ejusmodi circumstabat, fracida erat.

23. Repentinam hanc mortem a sanguinea apoplexia fuisse, ostendunt cum ea quæ antecesserant, tum ea, quæ in mortui capite deprehensa sunt. Cum ea tamen apoplexia convulsionem quoque ex parte conjunctam, videtur illa artuum superiorum magna contractio significare. Quod vero ea apoplexia acciderit, cum recte homo valere videretur; id nimirum est, quamobrem ii, quibus hic, aut alius a venarum, arteriarumve disruptione morbus imminet, *suspecta habere*; ut Celsi (5) verbis utar; *bona sua debent*. Quanto enim languidius cor, & arteriæ se se constringunt, tanto minus impendet ejus disruptionis periculum; contra quanto illa valentius, ut in bene se habentibus, sanguinem trudunt, tanto majori debilitatæ vaso-

(1) Vid. Sepulchet. in Addit. ad Sect. cit. Obs. 12. & in Schol. ad Obs. 5. (2) Epist. de Struct. Glandul. (3) Epist. 43. n. 12. (4) Tom. 2. Obs. 109. (5) De Medic. l. 2. c. 2.

vasorum partes in periculo sunt: quam quidem rationem haud raro novimus observatione esse confirmatam; sed nunquam evidentius, quam in Sacro Oratore, cujus repentinam mortem ex sanguinea apoplexia proximis Litteris (1) memorabimus.

24. Cæterum descriptam apoplexiam fuisse gravissimam, & res ipsa ostendit, & recrementorum alvi profusio; si quorundam præsertim Medicorum (2) attendamus sententiam; non obscure indicavit. Nisi enim illa gravissima sit, negant, vel resolutis cæteris omnibus corporis partibus, resolvi sphincterem ani. Quem etsi animadverto posse interdum non videri paralyticum, licet sit, propterea quia magis ob inertiores in apoplecticis intestinorum, & abdominis musculorum impulsus dura, & pauca excrementa non extrudantur, quam spincteris vi retineantur; haud tamen inficias iverim, hanc, ut retentio eorum, quæ in alvum injiciuntur, sæpe indicat, satis conservari, idque communicantium eorundem nervorum ope, quibus plerorumque omnium viscerum, imprimisque pulmonis, & cordis, motus servantur. Quos nervos accipere spiritus, si non a cerbello potissimum, at saltem ab ipso quoque, non videtur negandum. Cerebellum autem in apoplecticis tanto rarius, quam cerebrum, lædi contingit, quanto minus cerebro est: & præterea, ut nonnihil lædatur, iis tamen nervis suum præstare officium diutius posse, credibile est; primum quia tanto plus spirituum pro rata portione videtur secernere, quanto plus ipsi datum est corticalis substantiæ: tum quia consentaneum est, vias per quas spiritus in illos nervos immittit, tanto esse patentiores, quanto citius quam cerebrum, quando tenerrima erant omnia, id facere incepit; neque enim desunt qui multo ipsum antea, quam cerebrum perfici, animadverterint; quod autem tunc incepit, id semper deinde facere, sine ulla in somno, nedum in vigilia, intermissione, perrexit. Sed quo magis ad eos motus, ad eamque vim servandam illi nervi sunt necessarii, eo citius hæc omnia, &, quod consequitur, ipsa quoque vita amittitur, cum viæ tam patentes, tantumque in illos spirituum inferentes præcluduntur, id est cum læditur cerebellum, & eo citius, quo hoc magis graviter læditur, & repente: quorum hic accidit utrumque, sanguine videlicet, nec pauco, ad cerebellum, vel potius intra cerebellum repente effuso. Neque enim illud te moveat quod fracida visa sit ejus substantia, quæ illi erat sanguini circumjecta, quo minus repentinam accidisse lacerationem, credas. Nam & sensim posse, & ferme latenter cerebelli particulam aliquam ad lacerationem disponi, & cum hæc denique repente accidit, sæpe in circumpositæ substantiæ partibus apparere etiam posse læsionem ejusmodi, quæ etsi recens sit, antiquam tamen quasi erosionem mentiatur, ex aliis nostris intelliges Litteris (3).

25. Utinam id quoque declarare, vel potius divinare aliquando possemus quod Valsalva nobis quidem olim dixit, sed nusquam, quod sciamus, scriptum reliquit, cum quendam apoplexia interfecisset (erat is janitor Servorum Mariæ) se ex nudi corporis inspectione, prædixisse, apoplexiæ causam in cerebello inventum iri: idque sectionem comprobasse. Nam utra quidem in parte cerebri vitium sit, animadvertentes dumtaxat quod in latus apoplecticus ceciderit, nos quoque conjecisse (4) meminimus; in cerebello autem sit, an in cerebro, quomodo ex cadaveris inspectione conjici possit, non plane assequimur, etsi ex iis, quæ de cito intercepta cerebelli vitio respiratione, profusisque alvi recrementis supra attigimus, ex aliisque ejusmodi id quæri posse, suspicemur. Harderus sane ex facie, & labiis *livescentibus*, *striisque sanguineis secundum dorsi spinam*, *hujusque latera multifariam dispersis*, suffocationem accessisse, collegit in apoplectico repente mortuo, in quo & *sanguis grumosus circa cerebellum* quidem *hærens* compertus est: quam observationem habes etiam in Sepulchreto (5). Sed tu pro

(1) n. 17. (2) Vid. Sennert, Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 11. (3) Epist. 3. n. 3.
(4) Advers. Anat. VI, &nimad. 84. & Epist. Anat. VII. n. 6. & XIII. n. 16.
(5) Vid. in Addit. ad Sepulchr. l. 1. S. 2. Obs. 5. cum Schol.

pro tua mihi spectata sagacitate, minus ambigua perquires: meas autem apoplexiæ sanguineæ Observationes in proxima Epistola, quando hæc jam satis longa est, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA III.

Absolvitur sermo de Sanguinea Apoplexia.

APoplexiæ, quæ a sanguine est, Observationes, a Valsalva habitas, superiore Epistola exposuimus: hac nostras, ut sumus tibi polliciti, subjiciemus.

2. MULIER Veneta annos nata quinquaginta quinque, florido faciei colore, statura potius majori, & pleniori potius corporis habitu prædita, olim præterea a partu quodam; nam plurium erat liberorum mater; ventriosa facta adeo, ut abdomen obstaret quo minus pleraque domestica munia prompte atque expedite obiret, gravibus Coli intestini doloribus erat obnoxia. Quorum causa cum diluto vino uti se posse negaret; meracius, nec parce, bibebat. Torpida, & ad somnum propensa jam erat, cum illud quoque sive ob hanc causam, sive quod caput doleret, novissimis accessit diebus, ut strepitus moleste audire se, ostenderet. Denique circa noctis horam tertiam cum male se habere, diceret, ac nominatim de dolore temporis, & oculi dexteri quereretur, auxiliumque posceret, sedens apoplexia correpta est sic ut concideret in sinistrum latus, manus autem dexteræ non nisi post horam motum amitteret. Vinum interea, quod tamen eo die haud amplius potaverat quam soleret, vomuit, debilibus utique, & ferme impotentibus conatibus. Non plus auxilii, quantum intelligere potui, allatum est, quam ut in lecto poneretur: in quo posita stertere cepit, cumque ad sextam horam noctis certe vixisset, mane mortua, & frigida inventa est, ut conjicerent, obiisse circa horam nonam, erat autem frigida tempestas, quippe ante medium Februarium A. 1708. CADAVER secui cum Præcl. Anatomico Jo: Dominico Santorino, doctis aliis Amicis præsentibus. Abdomen turgidum, & pinguedine potius abudans, ut omentum quoque. Colon propemodum universum quasi consimile canini; adeo paucas, rarasque cellulas habebat! quin ad magnos tractus multo quam æquum sit, angustius cernebatur. Antequam autem in Rectum abiret, amplioribus, quam solet, gyris, umbilicum versus se contorquebat. Fœtor erat quidam, ut in gangrænis incipientibus intestinorum: & Tenuia quidem colore erant hic illic sanguineo saturatiori: & cum tempestas esset quam dixi, secaremus autem trigesima post mortem hora; calor etiamtum aliquis superstes erat in ventre. Porro & lien quibusdam fuit veluti sanguineis guttulis superficie tenus distinctus, cætera sanus: in hepatis autem vesicula, contractiore quam par esset, bilis quasi cruenta. Sed hepar non secus ac si olim ex inflammatione laborasset, pluribus quam consuevit, nexibus, iisque abnormibus, septo Tranverso annectebatur, lividum hic illic ea in facie, & in altera autem fere ubique, livore tamen parum profundo; cætera albidum. Splenica arteria ad latus habebat quasi diverticulum hemisphæricum, idque osseum, & concreto, ut videbatur, sanguine plenum. In pericardio subcruenta aqua erat mediocri copia: in corde, & vasis magnis nullæ concretiones polyposæ, sanguis tantum, isque non æquo mollior, aut durior. Arteriæ Aortæ valvulæ ad imum ambitum prædurae, & ossificationi proximæ. Pulmones ad tactum sani, paulo tamen alicubi rubicundiores. Priusquam Caput incideremus, amplam circa os maculam animadvertimus ejusmodi, ut dubitaremus, an ab rejecto vino esset, an præter hoc sanguis quoque exiisset. Os ipsum; id quod primis certe apoplexiæ horis non fuerat animadversum; erat in dexteram partem distortum; neque id a convulsione; nam præterquam quod artus, & collum flexilia erant maxime; os manu in suam sedem reduxi, par-

partibus facile, & sine ulla vi sequentibus, & quo reduxeram, permanentibus; ut faciei quoque resolutio a sinistris videretur accessisse. Cranio, quod æquo crassius judicavimus, exsecto, statim translucere per Crassiorem neningem vidimus sanguinem, sub hac effusum. Is, ut secando mox perspeximus, universum cerebri hemisphærium dexterum contegebat; nam & sub hujus basi erat; ubique concretus in perpetuam laminam. Qua sublata, non modo sanguifera vasa, ut sinistri, ita & dexteri hemisphærii turgidiora passim in meninge Tenui conspecta sunt, sed etiam duo, aut tria in hac, qua externum latus hemisphærii dexteri convestiebat, non parvula foramina, per quæ sanguis, de quo dictum est, inter utramque meningem exierat. Ducebant enim ea foramina in amplum quoddam cavum in medullari ejusdem hemisphærii substantia secundum longitudinem efformatum, inter latus hujus externum, & Lateralem ventriculum sic ut latitudine transversos digitos duos, longitudine sex, aut eo amplius æquaret. Id cavum inæqualibus, & quasi erosis parietibus comprehensum, & sanguine grumoso plenum, cum eo ventriculo posteriora versus communicabat, in eumque mediocrem sanguinis copiam effuderat, cujus parva portio, rupta posteriore septi Lucidi parte, in ventriculum sinistrum transierat: sanguis autem in utroque ventriculo se in laminam conformaverat. Sed & alibi vas ruptum aliquod fuisse videbatur, cum sub Transverso quoque Duræ meningis processu, sub quem a cavo ejus meningis cerebrum complectente nullum secundum naturam esse aditum, non ignoras, sanguinea esset lamella mediocri quidem crassitndine; sed totum contegens cerebellum: quin etiam in Spinæ tubo quousque desuper licebat introspicere, sanguis circum Spinalem medullam fuit. Cæterum quarundam partium cerebri erat color leviter subflavus: Choroides plexus flaccidi, & veluti exangues: Sinus Crassioris meningis vacui.

3. Sanguis; ut hinc incipiamus; effunditur nonnunquam in Spinæ tubum, indeque ad cerebellum redundat: alias a cranii cavo in tubum illum descendit: aliquando etiam ex vasis in utroque ruptis exire in utrumque potest. Præclarum primi casus exemplum in caupone a Boerhaavio (1) est adnotatum, propterea paraplectico primum facto, mox autem apoplectico. Quod si non paucus in vertebrarum caveam effusus sanguis inde non effluat; lethalis quidem fit morbus ob compressos Spinalis medullæ *nervos plurimos, qui nervi Intercostalis ramis præbent originem*, & quod consequitur ob *partium interiorum motum cessantem*, ut jam olim egregie conjecerat is, qui alterum hujusmodi generis casum observarat, Verneyus, (2) & quamvis paraplegia quoque conjungatur; *mens* tamen *constat*, nec vera accidit apoplexia. In casu autem a me proposito cum ea præcessissent, quæ cerebrum ad apoplexiam disponi, significarent, & satis in eo proprii vitii repertum sit, non est cur illam ob redundantem e Spina in cranium sanguinem ortam esse, suspicemur: ab hoc tamen in illam, an contra sanguinis pars aliqua effusi transierit, an utroque simul effusus sit, in medio relinquo. Si hoc igitur, ut incertum, seponamus, & si quæ alio attinent, & præsertim ad Colicos dolores, in suum locum (3) differamus; duo restant in hac historia, quæ præcipue consideremus. Alterum ad dogma spectat a Valsalva confirmatum; in hac enim quoque muliere cum resolutio animadversa esset a sinistris, cerebri vitium inventum est a dextris. Alterum, ad vitium hoc ipsum attinet, quod qua causa, & ratione fiat, inquirendum est. Et ab boc quidem incipiemus: de illo autem, cum pluribus in hac Epistola observationibus confirmavimus, tunc quædam juvabit attingere. Vetus utique, siqua alia, doctrina est, a Varolio (4) animadversa, a Martiano autem qui (5) *acrem, & rodentem materiam* pro apoplexiæ causa agnoscebat, suo modo explicata, quæ diserte proposita est ab Hippocrate, aut certe ab Auctore libri de Glan-

(1) Prælect. ad Instit. §. 401. (2) Vide du Hamel R. Sc. Acad. Hist. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1. (3) Epist. 33. n. 3. (4) De nervis Optic. Epist. 2. (5) Annot. in Hippocr. de Gland. v. 103.

Glandulis (1) docente, *si quidem rodatur cerebrum, ... affectionem* fieri, quæ *græce apoplexia appellatur*. Nunquam autem magis erosum cerebrum videtur, quam cum in ejus substantia, aut intra hanc magna præter naturam cava inveniuntur, cujusmodi in hac muliere descripsi, plena sanguine, & fœde adeo laceratis, cruentisque parietibus, ut nihil magis referant, quam ulcera profunde erodentia: itaque & Valsalvam vides in quatuor primis, quæ superiore Epistola (2) productæ sunt, dissectionibus erosionis, & corrosionis vocabulis usum esse, ipsaque profundi ulceris similitudine. Noli tamen credere, ista fuisse vera ulcera in plexu Choroide, aut huic proximis Lateralium ventriculorum faciebus sensim aucta, ut denique ad magnitudinem tantam pervenirent. Ne enim hic quæramus, num eæ partes, salva vita, & plerisque vitæ muniis, ejusmodi morbos perferre diutius possint; illud unum animadvertere satis est, cum tot capita, eorum etiam qui sunt ad sanguineam apoplexiam ex eadem causa dispositi, tam sæpe omnes dissecemus; nunquam tamen in istiusmodi ulcera in iis, quæ modo dictæ sunt, partibus inchoata, & minora adhuc, incidere; sed facta, & satis ampla tantum conspicere, in iis videlicet quos ingens vis occidit ejusdem morbi. Nec tamen inficior, imo ultro agnosco, ab erodente etiam materia initium esse tantarum lacerationum: sed illud initium ajo, sive ab erosione, sive a distractione sit tunicarum unius, aut plurium vasculorum, sanguinem per substantiam cerebri convehentium, tam esse parvum, & obscurum solere, ut quamvis tam crebro tot cujusquemodi hominum cerebrum assulatim dissecuerim; necdum acciderit, ut sub meum aspectum caderet. Quid ergo est, inquis, cur tam cito tantam afferat cladem, & magna adeo cava efficiat? Dicam, si prius tibi unam, aut alteram ejusdemmodi observationem descripsero.

4. BAJULUM annum agentem quadragesimum, lacertosum, qui nullum unquam dicebatur morbum passus, noctu hora quarta interfecerat apoplexia. CADAVER mihi publice datum ad Anatomen absolvendam A. 1734. eo diligentius perlustravi, quo & ipsum magis; si cerebrum cum perpaucis aliis excipias; erat ad observationes idoneum, & ego, jam ferme omnibus antea demonstratis, plus temporis habebam. Quamobrem plane tibi confirmare possum, nihil in eo fuisse quod secundum naturam non foret, præter hæc, quæ adnotabo, nec tamen omnia. Nam cutis quidem universa fusca; sed id ab natura, siquidem facies, nisi qua alicubi livebat, erat multo minus fusca, quam reliquum corpus, imo, si cum hoc conferres, candida. Colon intestinum ubique contractum maxime, præterquam ad utrumque extremum, ubi a flatu turgebat. Cum ipsum dimoveri inciperet, tametsi postridie secabamus, idque mense Februario; viscera, quæ ad lumbos erant, adhuc fumabant. Sed quæ manifeste erant præter naturam, indicemus. Ilei extremum ipsum interiore facie, sed non tota, ex rubro livescens, tumebat. Jecur durum, colore exterius rubellum marmor referens ex albido variegatum, interius autem elixo jecinori simile, utrobique minimos, ex quibus constat, lobulos passim ostendebat. Habebat præterea foramen, ibi deficiente ab ortu usque, ut videbatur, substantia, in convexa facie, digiti pollicis intervallo supra imum limbum, quod in sinum patebat pro fellis vesicula excavatum, ut extrema hujus fundi particula ab illa facie inspicientibus, per id foramen appareret. Nec erat tamen æquo brevior vesicula; sed in medio suæ longitudinis contracta, & deinde rursus dilatata, fundum contorquebat sursum, & ad anteriora; ita hic per illud foramen conspici poterat. In ejusmodi vesicula bilis inerat ex viridi nigricans sic tamen ut chartam colore flavo obsoleto inficeret, in illaque ad fundum nigri calculi alii alia figura, sed omnes adeo abnormi, ut posses cum fragmentis conferre, in quæ durum corpus quodpiam, si frangeres, fortuito dissiliret. Quorum unus cum flammæ statim admoveretur, non hanc concepit, sed crepitavit: cæteri,

(1) n. 9. in edit. Marinell, (2) n. 9. 11. 13. 15.

ri, in aquam projecti, cum vix momento temporis superficiem tenuissent, fundum omnes petierunt. Exigui erant cuncti: paulo major unus intra Cysticum ductum latebat; sed ipse quoque parvus adeo, ut bilis transitum impedire non posset: quam ad intestina habuisse aditum, etsi in Duodeno nec monticulus extremi bilarii ductus indicium, nec quod ipsi apponi solet, frænulum conspicua fuerint, alvi tamen recrementa indicabant subviridi colore tincta. Renes parvi visi sunpro corporis mole. Valvulæ orificiis cordis, quæ venosum sanguinem admittunt, præfectæ, ab ea facie, qua spectant inter se, nonnullæ ad limbum protuberantes quasi glandulas ostenderunt, quæ ex densa intus, firmaque substantia compingebantur. Sed a Ventre, & Thorace eo demum quo expectas, ad Cerebrum venio. Hujus hemisphærium dexterum inchoatam sub Tenui meninge effusionem sanguinis ostendebat ea parte qua sinistrum ad anteriora contingit: vasa quoque turgidiora, quam sinistrum. In hoc tamen, cujus propterea vasa erant minus turgida, magna intus quasi in medio latebat caverna in medullari substantia secundum longitudinem excavata, nigerrimo semiconcreto sanguine plena. Ejus parietes cavernæ non modo erant passim lacerati; sed per foramen, digiti apicem admittens, pertuso corpore Striato, in ventriculum sinistrum patebant: hac via multum sanguinolentum serum pervasisse videbatur, quod cum ventriculum, & dexterum quoque, disrupto septo Lucido, opplebat. Porro Fornix erat integer, plexusque Choroides: cerebelli autem vasa toto quoque sinistro latere maxime turgida.

5. Si quod ajebant, ipso viscerum examine haud plurimum sane repugnante, verum fuit, morbis hunc hominem nunquam fuisse tentatum; post tam longam tranquillitatem quanta, ut solet, & quam diuturna fortasse, tempestas impenderet, ex jecinoris constitutione facile intelligis. Sed illam nimirum prævertit acutissimus morbus, qui hominem repente sustulit. Sed acutissimum hunc morbum num forte invectum existimabimus ab illis calculis quos in vesicula fellis deprehendimus? Non defuerunt certe qui ejus vesiculæ calculos *apoplexiæ auctores* pronunciarent (1) suis, & aliorum productis observationibus, qui eos in apoplecticis invenere: earumque numerum aliis insuper, & nostris quoque (2) augere possemus. Contra, Weitbrechtus (3) cum in eodem morbo decem ibi lapillos angulosos, in iisque duos non parvos offendisset, *an istiusmodi calculi*, inquit, *apoplexiæ auctores dici possunt? Mihi quidem tantus in tali ratiocinio hiatus videtur, quem supplere non audeam*. Et sane longa, nec sine ambagibus explicatio per causarum, & effectuum multiplicem seriem esset in plerisque casibus deducenda. Illos enim excipiendos crediderim quos designavit Frid. Hoffmannus (4), cum æger videlicet obnoxius fuit *doloribus ex calculo vesicæ, item cystidis felleæ* ita ut inductis spasmodicis in ventre contractionibus proxima vasa constringendo, sanguinis plus quam æquum foret, in superioribus retinuerint. Quorum cum propositus bajulus nihil unquam passus esse dicatur; nos de ejus, & complurium cysticis calculis, lento vitio, & plerumque inerti, sermonem alio (5) rejicientes, nunc in celerrimo, ut instituimus, & perniciosissimo consistemus: cujus en tibi exemplum tertium.

6 MULIEREM quadragenariam bibacem apoplexia prehenderat. Ab hac in latere utroque resoluta erat cum in nosocomium Patavinum illata est: ubi & cito decessit. IN ejus cadavere ob intempestivum aëris calorem: necdum enim medius erat Martius A. 1740.; vix alia, quam Caput, ibidem inspexi. Cranii cavum visum est pro longitudine angustius. Polyposus sanguis in sinu Falcis. Vasa per tenuem meningem distenta, ut majora nigricarent; minima, quasi a rubræ ceræ injectione, pulcherrime in conspectum venirent. Et cerebrum, & cerebellum molliora, indeque ea meninx detrahentis manum facillime sequebatur. Dum cerebrum assu-

(1) Vid. Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 169. (2) Epist. IV. n. 13. & V. n. 6. 19. (3) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 9. n. 2. (4) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 7. Thes. Pathol. §. 10. (5) Epist. 37. n. 27.

assulatim inciderem, non solum puncta, & filamenta sanguinea vel plura quam soleant, passim occurrebant; sed in medullari singulorum hemisphæriorum substantia singula inventa sunt cava, parvum unum ad latus externum Thalami dexteri nervi Optici ea forma, & magnitudine, ut ovale minimum prunum continere vix posset: connivebat, nisi quatenus fusco quasi glutine, seu muco semisiccato referciebatur. Cavum autem alterum in omnes dimensiones amplum, sed præsertim in longitudinem, quippe quod ad totum latus externum sinistri ventriculi producebatur, plenum erat ejusmodi sanguine qualem in bajulo (1) descripsi, cujus pars sanguinis modica in eum ventriculum, indeque in tertium pervenerat duplici trajecto foramine, ex illo cavo in sinistrum ventriculum pertinente, altero ad parietis hujus externi anteriora, altero ad posteriora. Dexter ventriculus, cujus plexus Choroides erat subpallidus, aquam continebat non multam, eamque prorsus incruentam, Cum cerebrum invertissem; arteriæ illius truncus, in quem confluunt Vertebrales, maculam exhibuit albam, ellypticam, modicam: quam perscrutatus, inveni, non quale ossificationis, ut putabam, initium esse frequentius solet, sed quid mollius in ipsis quidem arteriæ parietibus, magis autem interioribus; quanquam neque introrsum, neque extrorsum ullo modo prominebat. Denique glandulam Pituitariam intra Sellam desuper inspectans, valde humilem animadverti. Quæ autem hic scripsi, omnia plurimis, qui aderant, Discipulis ostendi.

7. Ægre tuli, id quod sæpius tamen in plebejis, rusticis, peregrinis ferendum est, neque de bajulo, neque de muliere hac pro certo sciri potuisse, num utroque pariter, an altero latere, atque utro, primum resoluti fuerint, postquam ingruit apoplexia: uterque enim dextero videntur debuisse. Sed de muliere gravius tuli, indicare neminem potuisse, an alias quoque correpta fuisset apoplexia. Mihi enim videtur: indeque facile in sinistris artubus resolutionem, aut debilitatem relictam, cum illud minus, quod tibi descripsi, cavum attendo, & cum iis confero observationibus, quæ superiore Epistola (2) indicatæ sunt, Brunneri præsertim, qui aliquid etiam tum humoris deprehendit in cellulis ejuscemodi. Verum quod dicere potuisset nemo, qua videlicet ratione tam cito factæ sint illæ magnæ, quæ in tribus propositis dissectionibus sunt descriptæ, cavernæ, sanguine redundantes (*), id conjicere, quemadmodum supra polliciti sumus, aggrediamur.

8. Proclivius nihil est, eas cavernas in cerebro, & semiconcretum in iis, aut ex iis in viciniam effusum magna copia sanguinem inspicientibus, quam disruptorum in thorace, aut ventre aneurysmatum recordari, & similia intra cranii quoque cavum interdum fieri, existimare, præsertim cum gravissimas apoplexias ea aliquando antecedant, quæ vel sola ad id cogitandum perducant. Sic eam quæ intra duodecim horas sustulit Collegam nostrum Clarissimum Bernardinum Ramazzinum, duo præcesserant aneurysmata, faba non majora, quorum singula, raro exemplo, in eadem omnino sede increverant dorsi utriusque manus, ad anguli ejus verticem, qui inter digitos est pollicem, & indicem. Ea sæpe nobis optimum Senem ostendere solitum meminimus coorta novissimis vitæ annis, & illas, quas antea pertulisset, tum vehementem cordis palpitationem, tum quæ hanc excepit, non minus sævam hemicraniam commemorare, in qua Philippum Masierium, ajebat, Chirurgum, sicut ejus ostendunt libri, sane exercitatum, rem in se grandævo admirabilem deprehendisse, calvariæ futurarum discessum: cujus plurima quidem exempla a Boneto (3), ab Etmüllero (4), a Stalpartio (5), ab Helwichio (6), a Platnero (7), ab Illustri Hallero (8) memorata esse, scio; sed quot in septuagenario, qualis Ramazzinus tunc erat, nescio; in senibus autem quam difficile suturæ vel omni artis vi dissuantur, con-

[1] supra, n. 4. [2] n. 16. [*] Cavernas hujusmodi Vid. etiam Epist. 60. n. 2. & 6. in cerebro, & cerebello.
(3) Sepulchr. l. 1. S. 1. Obs. 92. & Schol. & Append. (4) Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 7. (5) Cent. 1. Obs. 1. & Schol.
[6] Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 31. [7] Disput. de Off. Epiphys. §. 37. [8] Ad Boerh. Prælect. in Instit. §. 304. not. h.

confirmante insuper Cl. Bergenio (1), non ignoro. Præcesserat demum Ramazzini apoplexiam illa, quæ abeuntibus palpitationi, & hemicraniæ successit, & ad vitæ usque exitum pestitit, unius primum, mox & alterius oculi cæcitas. Quæ sane omnia attendenti mihi, quocum ille pro benevola de me opinione valetudinis incommoda communicabat, veri simillimum videbatur, ab eadem causa, quæ cordis olim palpitationem excitasset, interna hemicrania inducta, arterias aliquas, remorante ob dolorificas contractiones sanguine, intra cranium, & fortasse in plexu Choroide, eodem, quod in utraque manu conspiciebatur, vitio fuisse correptas, eoque sensim increscente pressos Opticorum nervorum Thalamos cœcitatem intulisse: & perruptis denique arteriolarum earum tunicis, effusoque in ventriculos sanguine, lethalem apoplexiam ingruisse.

9. Quoniam ejus cadaver non est dissectum; recte, an secus conjecerim, nescio: illud scio, si cui forte placeat; cavernas, quas intra ipsam cerebri substantiam descripsi, ad aneurysmata, varicesve revocare, cavendum illi esse propter ea, quæ supra (2) indicata sunt, ne cavernas ipsas pro veri aneurysmatis, varicisve cavo accipiat; in eam sensim amplitudinem expanso. Multo satius est, & cum tanta illa, quæ vasis per cerebrum reptantibus peculiaris est, tunicarum tenuitate congruentius, existimare, ubi ad modicam, & vix aut ne vix quidem in oculos incurrentem sensim, aut cito dilatationem pervenerint, repente disrumpi, & pro varia vasculi diametro, & rupturæ amplitudine, & sanguinis copia, & impetu a tergo usque & usque urgentis, & cerebri etiam laxitate, paulo citius, tardiusve majores, minoresve cavernas fieri, hasque pro minori, aut majori parietum laceratione, aut pro varia lacerationis sede modo conclusas, modo in ventriculos, aut extrorsum, per cerebri videlicet superficiem, aut etiam utroque patentes. Cedit enim mollissima cerebri substantia, urgentemque sanguinem admittit: sic simul apoplexa, & caverna fit: quæ donec vis cordis, & arteriarum non elanguescit, augetur porro, & cum ipsa augetur apoplexia, nisi Medicus, vel potius quam rarissimus aliquis casus Medicum adjuvans interveniat, ulteriusque incrementum prohibeat (3). Quin moles ipsa, & pondus effusi sanguinis in cavernam, aut ex hac in ventriculum, vel post mortem nonnunquam potest particulam aliquam perrumpere, ut puta pertenue septum lucidum, præsertim cum cadaveris agitatur caput, aut in sanum cerebri inclinatur latus. Cæterum quæ de cavernæ productione ex effuso per disruptum a distentione vasculum scripsi, ea facile intelligis locum habere, si ex eroso quoque vasculo sanguis profundatur. Habent enim, ut cætera, ita & cerebri vasa non uniusmodi vitia, idque in majusculis nonnunquam evidens est, ut infra (4) ostendam, & sane peculiaris vitii inchoamentum in arteria illa mulieris descripsi, cujus paulo ante (5) dissectionem proposui.

10. Non me fugit, Brunnerum in ea quam sæpe laudavi, Observatione (6) ejusmodi, ut videtur, cavernam *ampli hiatus*, *seu fissuræ* nomine significantem, subjicere, *alibi arteriolas ægritudine*, *seu aneurysmate affectas* se *conspexisse*, *quæ tantam sanguinis vim sudisse videbantur*. Sed earum sedem, & aneurysmatis diametrum minime docet. Dilucidior est hac in re Wepferus, cujus quoque in Sepulchreto (7) Observationem habes, qui & *cavitatem seu antrum* describit, & licet *aneurysmatis* exemplo utatur; rem tamen, ut video, haud secus quam ego, intelligit, nec verum aneurysma, sed satis apposite *spurium* (8) appellat; ut si aliorum judicio potius quam suo, in istiusmodi explicationibus standum sit, te malim tanti Viri sequi judicium, quam meum. Sed ad alias historias pergamus.

11. ANTONIUS TITA, is qui A. 1713. *Catalogum* hic vulgaverat *Plantarum Horti Mauroceni*, inter primos obiit ex iis qui Patavii sub Maji initium A. 1729. pene quotidie, magno omnium terrore, ex improviso aut statim, aut certe intra horas

(1) Method. Cran. ossa dissuendi. (2) n. 3. (3) Vid. Epist. 2. n. 16. (4) n. 22. (5) n. 6.
(6) 12. in Add it. ad S. 2. l. 1. Sepulchr. (7) 18. S. cit. (8) Ibid. in Schol.

horas non multas commoriebantur, cum post diuturnas subfrigidas, humidasque tempestates; pluviosus enim autumnus, pluviosa hyems, pluviosum hactenus ver fuerat; tunc primum, idque repente, aëris calor rediisset. Erat Tita tres & septuaginta annos natus, robustus tamen etiam tum, & lacertosus, quadratoque corpore, & subpingui, sub sole degere, & meracioribus uti vinis, citra ebrietatem, solitus, oculorum inflammationibus ab annis aliquot obnoxius factus, & de capitis plenitudine nuper questus apud Cel. Collegam meum Antonium Vallisnerium. Cum IV. Nonas Maji totum diem exegisset sub sole, eo die præter solitum fervente, vespere autem suo more cœnasset, ecce ibi subito se magno morbo corripi, exclamat, & cum dicto artuum sinistrorum motum amittit, linguæ quoque usum hactenus, ut verba pleraque intelligi vix possent. Statim rogatus, statim ad eum, quippe vicinus, accurro, & hæc, quæ dicta sunt, invenio, atque hominem quidem mente constantem, & colore faciei, respiratione, calore corporis secundum naturam se habentem, ut pulsu quoque, nimirum vegeto, & resistente, nullo insuper de dolore, aut molestia capitis querentem, nisi quod sibi somnolentus videretur. Hoc vero, & magis, quæ supra narravi, alia cum attenderem, multo graviorem insultum metuens, alterum qui Sacerdotem, alterum qui Chirurgum advocet, mitto: sanguinem de brachio sano ad justam copiam statim educi, subacre clysma apparari, deinde succini oleum, quod, ad nares subinde admoveretur, afferri, jubeo; spiritum vero salis ammoniaci diserte renuo, veritus, ne plus æquo sanguinis motum concitaret, a quo exitium instare posse, prædico: cætera ejus Medicis, quos adventare sciebam, permitto, domumque redeo. Eorum alicui placuit vomitum ciere: quod nec mihi antea displicuisset, si ea dumtaxat quæ ipse, spectassem. Verum post vomitionum agitationem, mox hora noctis circiter quinta morbus eo, quem descripsi, tanto gravior accessit, ut loquela prorsus amitteretur, stertor inciperet; cum magnis, iisque, ut opinor, convulsivis corporis motibus atque conatibus. Itaque postridie mane mortuus est. CAPUT pridie Nonas, me præsente, dissecari jubet Amplissimus Prætor. Meninx Crassa tanto arctius, quam solet, calvariæ adhærebat, ut magna vi opus fuerit ad hanc avellendam. Erat autem illa subnigra a vasorum plenitudine, sed minorum; nam sinus Falcis inanis fuit. In Tenui meninge vasa erant sanguine distenta: sed dexter ventriculus multo magis. Tantum enim continebat nigri sanguinis, & concreti, ut gallinaceum æquaret ovum, idque posteriore sui parte, & proxima illa, qua cum hippocampo ad anteriora descendit. Sed in cæteris quoque tribus ventriculis, at multo minori copia, sanguis fuit, isque fluidus, ut crediderim potius serum valde sanguinolentum, ex concreto illo sanguine expressum, in eosque ventriculos delapsum. Cerebrum sanum, & sunstantia hemisphæriorum cerebri integra, ut nusquam appareret unde tantum sanguinis prodiisset. Etsi posteriorem versus utriusque Lateralis ventriculi partem, sed præsertim dexteri, plexus Choroides vesiculas habebant, aquæ plenas, ea magnitudine, ut majores vidisse non meminerim; æquabant enim uvæ acinos bene magnos; sedes tamen in qua maximam copiam sanguinis deprehendimus, eamque concreti, fecit, ut veri similius censeremus, hunc e disruptis sinistri plexus vasis, ejusve viciniæ profluxisse.

12. Ut ab iis vesiculis incipiamus; non parvas in Sepulchreto (1) leges, imo aliquam etiam solidam, Wepferum quoque in iisdem plexibus vidisse; nec inde tamen apoplexiæ causam, saltem proxime, deduxisse (2); Warthonum (3) pariter cum in apoplecticis ut tumidas eorumdem plexuum glandulas, ita & cerebri ventriculos oppletos sanguine frequenter invenisset, non aliud illis tribuisse, nisi ut hujus effusionis, ob impeditam per earum vascula circumitionem, causam præberent: idque confirmari, fortasse credes Observatione (4) Drelincurtii, qui in apoplectica ple-

[1] Sect. 2. cit. Obs. 40. [2] Ibid. in Schol. [3] Ibib. Obs. 10. §. 2. cum Schol. (4) Ibid. Obs. 12.

plexus illos deprehendit & *vesiculis aqueis tumidissimis adunatis, & conglobatis* refertos, & in medio disruptos, ut multum sanguinis effudissent. At sive hæc, sive alia qnoque, ut opinor, dilatationis, & disruptionis vasculorum in Tita nostro caussa fuit; intelligis sane, ex quo disruptio fieri, & aliquid sanguinis effundi cepit, quam cavendum fuerit, ne sanguis importunis agitationibus, & concussionibus impelleretur. Nec credere possim, Brunnerum (1) cum apoplecticam a primo insultu per venæ sectionem, & *quæcumque revellere a capite* poterant, feliciter liberasset, gavisum esse, quod in secundo aut *sulphuratum accensum naribus admovisset*, aut liquore per os infuso *tussim bis terve excitavisset*, tunc certe cum post ægræ mortem, mox consecutam, sanguine refertos plerosque invenit cerebri ventriculos, ipsumque cerebrum ab eruptione sanguinis interius diffissum. Sic in Legato illo Danico, de quo extat Weitbrechti (2) observatio, quid sternutationes, quid vomitiones, si ut tentatæ sunt, ita moveri potuissent, effecturæ essent in ejusmodi apoplexia, monstrabit tibi dissectio, in præcipuis sane Titæ dissectioni simillima, ut infra (3) cognosces. Ego vero ex iis quæ antecesserant, tanto citius a concitato sanguine exitium veritus, cum in ea, de qua supra dictum est, Ramazzini apoplexia Medico obstiti non ignobili, sectæ Empiricorum addicto, ne vomitum excitans remedium, quod nec deglutiri potuisset, in os conjiceret, tum alteri, qui, me digresso, in Tita adhibuit, obstitissem. At enim huic quæ nuper in cœna sumpserat, erant, inquies, e ventriculo per vomitum detrahenda, ne mox in vias sanguinis ttanseuntia, hujus & copiam, & impetum augerent. Optandum id certe, si fieri sine conatu potuisset. Aliter, tanto minus tentandum, quod illud quidem futurum sanguinis incrementum, hujus præviis detractionibus irritum facere licebat; præsens autem a conatibus, & concussionibus augendæ vasorum disruptionis, & sanguinis effusionis periculum impediri nequaquam poterat. Novi ego Virum generosissimum, nec illum unum (4), qui cum sanguine plenus esset, in exonerandæ alvi conatu fortissima apoplexia abreptus est: vidit quoque, & dissectione rem confirmavit, ut alibi (5) scripsi, Valsalva. Huc Adolphi (6) observatio pertinet lethalis apoplexiæ *ex nixu fortiori & intempestivo*, quo sibi parturiens plexum Choroidem ruperat, effusoque sangnine cerebrum vehementer compresserat. Cujus in vasa quanto plus sanguinis in conatibus urgeatur, & simul quanto minus inde redire tunc possit, Vir Cel. ostendit Swietenius (7). Quin minime desunt exempla (8) eorum quibus vasa cerebri distenta, *levem ob commotionem rupta sunt, uti a casu, colapho, inclinatione capitis, &c.* Quod si tempus fuit quo *multi, cum sternutarent, repente spiritum emittebant* (9); non id aliunde potuisse accidere facilius, crediderim. Si igitur a concussionibus eæ, quæ nondum erant, vasorum disruptiones factæ sunt; quanto magis quæ inchoatæ jam sint, poterunt augeri? ut nihil interea de abusu dicam calidissimorum, aliorumve, sanguinem maxime concitantium, liquorum qui a Medicis quibusdam, nullo serosæ, an sanguineæ apoplexiæ habito discrimine, sæpe apoplecticis ingeruntur; non modo naribus subjiciuntur: quod magnum, dum viveret, Medicum, & in cæteris quæ fugienda hic credo, alioquin idem quod reliqui ejus pares, merito docentem, adeo non cavisse, miror, ut in hac de qua loquimur, cerebri hæmorrhagia spiritum salis ammoniaci, aut ejus sal volatile pluma ad interiora narium admovendum, aut etiam per calamum scriptorium insufflandum, præcipue commendaverit.

13. Et de ea tempestate aliquid subjiciendum est, qua Tita, aliique inter cæteros disruptis sanguiferis vasis interierunt. Magnum his certe periculum imminet rigente

(1) Obs. sæp. cit. 12. in Addit. ad eand. Sect. (2) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 9. n. 2. (3) n. 8. (4) Vid. etiam infra, n. 22. (5) Epist. Anat. 13. n. 19. [6] Act. N.C.T. 1. Obs. 241. (7) Comment. in Boer. Aph. §. 1010. 3. Y. (8) Vid. Schol. ad Obs. 1. Sect. cit. Sepulchr. (9) Vid. apud Stradam Prolus. Acad. l. 3. Prol. 4. n. 3.

gente bruma, aut fervente æstate, nunc quidem se sanguine expandente, tunc vero vasis, externis præsertim contractis, ut tanto plus sanguinis, aucti insuper ob insensibilem impeditam transpirationem, ab internis continendum sit. Sed tamen cum sensim, & per quosdam quasi gradus ad summum aut frigus, aut calorem pervenitur, sensim qnoque se contrahentibus vasis, aut sensim cum sanguine expandentibus, aliquanto minus periculi est, quam cum repente alterutrum fit, velut eo tempore. Tunc enim subitus aëris calor insolitam sanguini expansionem attulerat, cum ob maxime diuturnas subfrigidas tempestates nec dilatata adhuc vasa, nec sanguis per eam quæ oculos fugit, perspirationem esset imminutus. Erant præterea ob æque diuturnas pluvias tam infirmæ vasorum fibræ, quam quæ maxime, eaque de causa disruptioni magis obnoxiæ. Ex his autem omnibus, quæ dicta sunt, vides, quæ sint ejusmodi tempestatibus iis vitanda quibus id periculi in universum impendet. Quibus vero speciatim in cerebro, his alia cavenda sunt insuper, illudque etiam, ne animum intendant, præsertim cubantes, quo videlicet corporis situ quanto facilior est sanguinis ad caput ascensus, tanto difficilior est descensus. Sic Doctum Virum Bononiæ novi, qui siquando animum mane, antequam surgeret, in rerum abstrusarum meditationibus, ut Litterati solent, defigeret, ei mox dum surgeret, guttæ aliquot sanguinis e naribus effluebant. Cave enim argumentis eorum qui docent „ „ vim gravitatis ratione reliquarum po„ tentiarum, motum sanguinis generan„ tium, esse nullam „; cave, inquam, tantum tribuas, ut obliviscaris non utilitatis solum, quam solertes Medici ad avertendum in certis morbis, aut in certis ad morbos dispositionibus nimium sanguinis ad caput affluxum, experiuntur ab ejus erecto situ, verum etiam quod nemo non novit, quam celeriter in demisso capite facies rubeat, & incalescat. Sed de his in præsentia quidem satis.

14. SENEX qui a longo jam tempore propter magnum ulcus alterius cruris sedebat mendicans ad januam Ædis S. Antonii, multum, ut ejusmodi hominum plerosque hic facere, audio, edere solitus, nihil autem ob eam causam, quæ dicta est, aut parum moveri, apoplexia prehensus est, quæ mentis, & linguæ, & sinistri corporis lateris usum abstulit, sicque intra triduum, aut quatriduum interfecit. CADAVER reliquum ob gravem odorem, & fœde colorata ex viridi fuscoque intestina, ad anatomicas exercitationes, quas Martio mense A. 1741. in Nosocomio habebam, minime idoneum, humari jussi; Caput dumtaxat servari. Hoc ibi in frequentia doctorum virorum, & studiosorum adolescentum ad apoplexiæ illius scrutandam causam cum esset aperiendum; forte animadverti, in anterioribus finibus musculi Temporalis sinistri levem contusionem: de qua cum quærerem, & tunc factam esse, intelligerem, cum homo, apoplexia ingruente, ex sella ceciderat sua; non dubitavi quin continuo prædicerem, si istius apoplexiæ causa sub oculos caderet, nec in sero consisteret, facile futurum esse, ut secundum conjecturam quandam meam (in proxima superiore Epistola (1) indicatam) in opposita, id est in dextera cranii parte deprehenderetur. Qua in conjectura multo sum magis confirmatus, cum illud addiderunt quod forte eo tempore necdum audiveram, sinistro, ut supra dixi, corporis latere fuisse hominem resolutum. Cranio tunc denique persecto, quod dum fieret, aqua non omnino pauca defluxit, sub illo sanguinolenta omnia magis quam soleant, statim apparuerunt. Diducta autem Crassa meninge, in cuius supremo Sinu concretio erat parva polyposa, non solum in meninge altera vasa conspecta sunt sanguine a dextris, quam a sinistris, tumidiora; sed & super hemisphærio dumtaxat dextero sanguis semiconcretus, qui ex aliquo eorum vasorum prodiisse, & deorsum inde fluxisse videbatur; nam & sub basi anterioris partis lobi posterioris cerebri dexteri aliquanto plus inventum est ejusdemmodi sanguinis pariter inter utramque meningem: nec quidquam alibi intra cranium effusi sanguinis

[1] num. 25.

guinis repertum est præter id quod dixi, duobus circiter cochlearibus continendum. His ita omnibus qui aderant, demonstratis, & reliqua ostensa sunt, minoris, ut visum, momenti, quæ huc redierunt. Per Tenuem meningem translucens humor quasi *gelatinosus*. Vasa non medullari solum substantia, ut plurima passim sanguinem eructantia puncta ostendebant, sed & quæ per faciem repunt Lateralium ventriculorum, distenta. Aqua in his non multa: vesiculæ autem crebræ ad posteriorem plexuum Choroidum partem; sed non ex majoribus; minores tamen paulo in dextero ventriculo, quam in sinistro, ut aqua etiam in illo, quam in hoc, paucior. Cæterum ii plexus non modo non decolores, sed in medio vel magis sanguine referti quam soleant. Denique ad anteriorem basim glandulæ Pinealis subflavum aliquid, nec tamen durum.

15. Quid possit ad sanguinem cumulandum, eumque impurum, multum edere, & nihil moveri, præsertim ubi ulcus aliquod magnum sit, unde pravæ, atque erodentes particulæ in venas irrepant; id, ut alia quorum explicationem sæpe prætereo, manifestum est. Quid vero possit ad nocendum, & quomodo possit vel parum sanguinis intra calvariam repente effusi, ostendetur alias (1): nam cætera quæ in hoc cerebro adnotata sunt, sæpe etiam ubi nulla apoplexia est, animadvertuntur. Quod autem is effusus a dextris, resolutionem attulerit a sinistris; nempe hoc Valsalvæ, & meis fere omnibus observationibus respondet. Quarum alias ad alia quædam apoplexiæ genera attinentes, alio quidem tempore (2) habebis: nunc autem ex reliquis ad sanguineam apoplexiam spectantibus eas saltem quas ille, & ego scriptis commisimus, in superioribus (3), & in his Litteris (4) descriptas habes, habiturus multo plures, si ubi de ejusmodi observationibus agitur, suis cum circumstantiis utique proponendis, post aliquod interjectum tempus, meæ soli memoriæ confidere satis consuessem. Earum igitur loco, quas ob eam causam omitto, absolvam hic tibi unam quandam, Valsalvæ, & mihi communem; nam morbum ego observavi, caput autem mecum ipse dissecuit, historiæque illius tantum edidit (5), quantum erat proprio instituto satis eo tempore. Sic autem ego memoriæ causa adnotaveram.

16. VIR quadraginta annos natus, ex meri abusu vertigini obnoxius, apoplexia correptus est sub initium Februarii A. 1703. Eadem ferme hora in Bononiense S. Mariæ *de Vita* Nosocomium delatus, cum ipse, ut quotidie mane tum solebam, adessem, jam per se nonnihil levatus apparebat. Imperant Medici, crura, & pedes vehementer perfricari, spiritum salis ammoniaci naribus supponi, quin & guttas ejus aliquot ex aqua idonea in os immitti, sanguinem e brachio educi. Eductus est e sinistro, qua ex parte major erat corporis resolutio. Hæc dum fiebant, homo bis tremore correptus est, cepitque buccas, & os movere, & magis, ut videbatur, magisque solvi. Sed mox levibus in parte dextera convulsivis motibus se ostendentibus, gravior apoplecticus insultus rediit eadem die, qui hominem sustulit circa horam secundam noctis.

CAPUT dum amputaretur, multum sanguinis effluebat, cujus pars ex ore quoque prodierat. Tum Valsalva mihi: hæc apoplexia; nisi me meæ fallunt observationes, facile a sanguine facta est, dexteram cerebri partem lædente. Interea communia cranii involucra detrahentes, in membranis hoc proxime complectentibus sanguifera vasa vel minima perbelle manifesta animadvertimus. Sed ea magis distenta mox vidimus, quæ per meninges repebant, præsertim per Tenuis partem sinistram, ubi præterea in summo hemisphærio erat aliquid effusi sanguinis, nigræ instar sugillationis. Verum ubi ventum est ad Laterales ventriculos, veram admiratus sum Valsalvæ prædictionem. Nam erat quidem in sinistro aliqua sanguinis effusi portio; sed quæ a dextero illuc defluxisse videretur. In hoc enim non modo fuit multo major copia atri sanguinis,

(1) Epist. 4. n. 32. & seqq. (2) Epist. 11. (3) Epist. 2. n. 9. 11. 13. 15. 17. (4) n. 2. 11. 14.
(5) Tract. de Aure c. 2. n. 14. in fin.

nis, & concreti, sed & magnus unde hæc extiterat, hiatus, quasi aliquis rudiore cultro ad latus externum demisso corporis Striati, & Thalami nervi Optici, utrumque horum super Fornicem, & tertium ventriculum revolvisset. Cætera quæ ad viam attinent sanguinis qui ex ore fluxerat, satis habes apud Valsalvam (1) indicata.

17. Cur e magis resoluto brachio maluerint Medici sanguinem mitti, an ob rationem ejus similem, quam, ut in Sepulchreto (2) habes, sequebatur Baglivus, an ob alias, haud facile dixerim. Necdum erant Valsalvæ observationes, quibus pondus additur Aretæi (3) præcepto, & doctrinæ: *resolutæ* in apoplectico *partes considerandæ sunt*, inquit, *in sinistro ne, an in dextro latere resolutio sit; a salubribus enim partibus (ut dicere mos est) sanguinem haurire oportet; hac enim sanguis facile delabitur: hac etiam a læsis partibus materia derivatur*, id est a læso cerebri hemisphærio; quippe quod sano corporis lateri, non resoluto, ipse docuerat respondere, ut ejus locus, alibi (4) a me productus, ostendit. De præcepto autem, & doctrina, quæ modo Aretæi verbis proposuimus, Cl. Oederus (5) ita sentit, ut præceptum quidem probabile existimet, rationemque illam primam, quod e sani brachii venis facilius sanguis effluat, quam e venis resoluti, ultro illustret, atque confirmet: rationem autem alteram, quamvis Valsalvæ observationibus, quas veras agnoscit, subnixam, ob id unum respuat, quod vulgata quoque nitatur de derivatione doctrina, quam docte utique, & nervose quoad posset impugnandam ipse susceperat. Quapropter ut ex aliis Præstantium Virorum Observationibus, ita ex una etiam Pauli Salani consequi, negavit, quod pro ea doctrina consequi Valsalvæ, & mihi (6) visum erat. Sed cum tanta humanitate suam a me dissensionem conjungit, ut inurbanus mihi viderer, nisi ejus judicio permitterem hæc pauca, quæ dicam. Veriti sumus Valsalva, & ego id quod Salanus vidit, casui tribuere, quando cum aliis tum quas Valsalva indicavit, tum quas omitti a me, dixi, observationibus congruere, animadvertimus, & cum ratione quoque, siquidem brachii dexteri venæ cum Jugulari Interna dextera magis, quam sinistri, communicant, id est sua depletione magis videntur favere depletioni illius Jugularis, & quod consequitur, venarum quæ a dexteris cerebri partibus in dexteros influunt Sinus: e brachiis autem sanguinem misisse Salanum, intelligi satis posse, existimavimus, cum in sermone a Valsalva, & a me de hemiplexia instituto, de nullo alio loco secandæ venæ sermo fiat. Interea illud mihi ab Humanissimo Viro non negatum iri crediderim, ut cum Gravissimo Medic. & Mathes. Professore Segnero, ejus Præside (7) *communi opinioni, quia in ea periculi omnino nihil est, inhæream* circa ea quæ *Auctores fideles de electione venarum in morbis secandarum attulerunt, si non plena certitudine, magna tamen probabilitate*. Sed ad propositam dissectionem ut redeam; quæres fortasse, num præter nos alii in ejusmodi res inciderint, & hemiplexiæ internam causam in opposito, non in eodem cerebri latere deprehenderint. Ego vero qui ante Valsalvam id viderint quidem, sed quasi fortuitum neglexerint, Wepferum alias (8) & Baglivum indicavi (9). Postea vero quam Valsalvæ observatio vulgata est, idem conspexisse plures, non dubito: aliquos scio (10). Intra enim eundem annum quo in muliere illa Veneta de qua initio dictum est (11), Valsalvæ doctrinam confirmavi, cum Patavium forte venissem, certior sum factus, idem quod in illa, hic quoque nuper in viro compertum esse, nisi quod cavum in opposito resolutioni hemisphærio sibi a sanguine paratum, hunc inter meninges quidem, Tenui perrupta, sed non in ventriculum pariter, alioquin proximum, effuderat. Vix hoc acceperam, cum Venetiis

(1) Ibid. (2) in Addit. ad cit. 2. Sect. Obs. 13. (3) De Morb. Acut. Cur. l. 1. c. 4.
(4) Epist. Anat. 13. n. 17. (5) Dissert. de Deriv. & Revuls. per V. S. §. 29.
(6) Epist. modo indic. n. 24. (7) in Epist. Dissert. citatæ subnexa. (8) Epist. Anat. 13. n. 22.
(9) Adde quæ infra Epist. 11. n. 10. (10) Vid. quæ mox n. 18. (11) n. 2.

tiis litteræ, quas adhuc servo, allatæ sunt, quibus mihi Alexander Bonis doctus Medicus, & spectatus Amicus, quæ ipse tum viderat, significabat, Monachum inter concionandum apoplexia correptum sic ut intra horas, quibus dehinc vixit, haud amplius quatuor manum dumtaxat sinistram moveret, habuisse in sinistro cerebri ventriculo tres, minimum, uncias concreti sanguinis, parietes autem ejusdem ventriculi dilaceratos, cum dexter esset integer, nihilque præter exiguam sanguinis portionem contineret, quæ illuc e sinistro per disruptum Lucidum septum transierat. Hic ille Sacer Orator est, superiore Epistola (1) designatus, de quo ipse, paulo post Venetias reversus, illud insuper cognovi, cum plures jam dies a concionando abstinuisset propterea, quia se minus bene habere querebatur, eo demum quo obiit die suis confirmasse, nunquam se melius, quam tum valuisse, itaque erectum atque alacrem ascendisse in locum superiorem ad eam concionem incipiendam, quam minime erat absoluturus. Venit tunc mihi in mentem Attali regis (2), *cum Bœotos ad societatem* Romanorum Thebis *hortaretur, in ipsa concione intermortui* sic ut *haud multo post expiraverit;* non tamen horis, sed diebus interjectis; nam (3) *æger Thebis Pergamum advectus, mortuus est, altero & septuagesimo anno:* quæ ætas, cum infirmis viribus conjuncta, minus vehementi obnoxium reddidit apoplexiæ; si Livii est fragmentum illud quod initio libri XXXIII. legebatur in vetusto codice Bambergensi. Sic enim habet: *Attalus primus verba fecit. Orsus . . . . ., segnior* (lege senior) *jam & infirmior, quam ut contentionem dicendi sustineret, obmutuit, & concidit . . . . parte membrorum captus: . . . . nec vitæ præsens periculum vis morbi attulisse, sed membrorum debilitatem visa est.* Monachus autem ille neque major quinquaginta annis, & viribus eo præsertim die maxime confirmatis, cum ad sanguinis plenitudinem, quam facies, totiusque corporis habitus ostendebant, dicendi contentio accessisset, vehementi apoplexia in media concione prehensus est, citoque confectus, secundum ea, quæ superioribus Litteris (4), & paulo ante his ipsis quoque (5) exposita sunt.

18. Intelligis eorum memor quæ alias (6) scripsi, in apoplexiæ interna causa & exitu me non ætatem modo, sed & alia attendere. Septuagenarius quidem erat, sed *eusarcus* faber quidam ferrarius (7) quem apoplecticus insultus, dextero toto latere resoluto, occidit sexta die. Causa tamen reperta est in atro sanguine, qui ex turgente Laterali Carotidis arteriæ sinistro ramo, eoque disrupto, late effusus, hemisphærium cerebri sinistrum totum undique ad ventriculorum usque penetralia vitiaverat. Huc alia accesserant, quæ longum esset describere. Sed non omittendus est immanis tumor, reni sinistro adhærens, magna sanguinis copia plenus, nec sine substantia quadam *lamellatim sibi incumbente*, ut suspicionem movere possit aneurysmatis in ramo quodam Emulgentis arteriæ, cui minus alterum (velut supra (8), de Ramazzino verba facientes, conjecimus) in Laterali Carotidis ramo illo responderet. Verum qualiscumque is esset tumor, illud certe negari non debet, pressam ab ipso incumbente arteriam Aortam minus sanguinis admittere potuisse, plusque ideo ad dilatandum aliquod, & denique perrumpendum cerebri vas, sursum contendisse. Hæc igitur si nobis in apoplectico quopiam nota sit inferioris arteriæ compressio; non faciet magna quantumvis ætas, ne apoplexiam esse posse a sanguine, inficiemur. Sua quoque in Legato illo Danico, de quo supra (9) mentio injecta est, alia aliqua fuerit dispositio, conjungenda cum jecinore *ad indurationem inclinante*. Natus enim annos quatuor & sexaginta improvisa resolutione sinistri lateris, & mox apoplexia correptus, hora octava vivere desiit,

[1] n.23. [2] apud Livium Hist.l.37. [3] l.33. [4] n.23. [5] n.12. [6] Epist. 2. n.14.
[7] Act. Helvet. Vol. 1. [8] n. 8. [9] n. 12.

desiit, citius videlicet quam in Fabro, multi sanguinis effusione facta: Habuit autem præter hydatides in plexu Choroide plurimas, in ventriculo cerebri dextero *ultra quatuor uncias sanguinis grumosi, unde cavitas illa mire dissoluta fuit*. Illud quoque interea velim animadvertas, observationem hanc utramque, si resolutum hinc latus spectes, inde vero læsum oppositum in cerebro hemisphærium, cum Valsalvæ observationibus omnino congruere. Quibuscum alias pariter congruentes reperies, interque illas viri (1), qui etsi jam senium attigerat; temperamento erat tamen, & arte olim, & recentibus in victu erratis ad sanguineam apoplexiam dispositus. Verum alia scire fortasse avebis, primum videlicet, unde sit, ut in iis ferme omnibus exemplis, quæ his, & superioribus Litteris sive ex Valsalvæ observatione, sive ex nostra, sive ex aliena descripsimus, aut indicavimus, ne iis quidem omissis duobus, quorum alterum ex illius, alterum ex nostra, in Epistola Anatomica XIII. (2) proposuimus; ut in iis igitur ferme omnibus, præsertim vero in quibus illa quidem præter naturam cava memorantur, aut non obscuro indicio conjicienda significantur, quæ intra cava sanguis collectus, aut e quibus effusus fuerit, ea fere aut in corpore Striato, aut in Thalamo nervi Optici, aut in utroque, aut juxta alterutrum, aut etiam utrumque, & tunc quoque non raro cum utriusque, aut alterutrius perforatione, & dilaceratione comperta fuerint: deinde cur semel quidem, ut apud Wepferum (3), per lobum anteriorem cerebri ad frontem usque producta, nunquam per posteriorem ad ipsum occiput: & denique cum illa exempla sint ad quindecim; cur in decem illa cava fuerint a dextris; in duobus a dextris, & a sinistris; in tribus dumtaxat, a sinistris. Profecto aut his in rebus, etsi a primo secus videatur, magnam sibi partem casus vindicat, aut, si multo longior accurate descriptarum observationum series hæc ita ut plurimum se habere, ostenderit; causæ in cerebri structura, aut in ejus intimorum vasorum distributione erunt perquirendæ, ut puta si circa eas, quæ dictæ sunt, sedes aut plura, aut amplioris diametri vascula ferrentur. Sic aliquando cum Striata corpora assulatim secundum horizontem persecarem, animadvertisse memini in singulorum externo anteriori latere quandam quasi foveolam, per quam sanguiferum vas meabat manifestissimum: alias autem, oblique & lente secando, ostendisse in eodem latere plura parallela inter se, & crassiora quam alibi, fila rubicunda, id est vasa sanguifera. Accedere huc videtur minor ob ipsam proximam ventriculorum cavitatem, in horum parietum perforatione resistentia. Cum vero ob hæc, aliave istiusmodi eorum causam conjeceris, quæ primo, & secundo loco quærebas; de tertio (4) minus eris fortasse sollicitus, cum attenderis, dexteras plerasque partes corporis esse ut plurimum in frequentiori motu consuevisse, quam sinistras, & quod consequitur, vasa quoque non illarum modo, sed & cæterarum, quæ a dextris sunt, ob communicationes, consensusve laborare magis, & dilatari solita esse.

19. Super Valsalvæ autem jam toties commemoratis, & confirmatis observationibus, si resolutæ sint corporis sinistræ partes; ad dexteras cerebri vitium esse: si dexteræ; ad sinistras, non puto, esse plura, quæ ex me quæras. Nosti enim quæ de hujus rei tum Explicatoribus antiquis, & novis, tum exceptionibus quibusdam, tum additionibus, tum aliis cujusquemodi ad eam spectantibus, habebam dicere, ea me ferme omnia in eam, quam paulo ante memoravi, Epistolam Anatomicam (5) conjecisse, ut non attineat hic iterare. Unum tantummodo, aut alterum ad prima illa duo capita possum adjicere. Nam si forte legas, quod ad Explicatores illos antiquos spectat, Casp. Hoffmannum (6) hæc scribentem: *Fuit hæc ante Galenum Aretæi sententia*, . . . quam

(1) Eph. N C. Cent. 9. Obs. 3. (2) n. 19. & 25. (3) Sepulchret. Sect. hac 2. Obs. 18.
(4) Vid. tamen Epist. 11. n. 12. imo Epist. 62. n. 7. 9. 11. (5) 13. ab n. 14. ad 27.
(6) Comm. in Galen. de us. part. l. 10. c. 12. &c.

quam Cassius Jatrosophista, problem. 41. *sequitur. Th. a Veiga .... nominat etiam Haly Abbatem, & Felicem, quos non vidi: Imo, quis sit ille Felix, nescio:* si hæc, inquam legas; nolim suspiceris, omissum a me esse in eo Felice Explicatorem quendam perantiquum, & cum Aretæo, ac Cassio nominandum. Iste enim Felix, Hoffmanno ignotus, nimirum est hic idem Cassius, quippe Cassius Felix quibusdam dictus, ut cognoscere poteris vel ex Lindenio Renovato (1). Ad exceptiones autem illud spectat, aut certe ad illustrationem doctrinæ illius a Valsalva confirmatæ, quod etsi ubi alterum latus corporis est resolutum, vitium, si organicum sit, & sub sensum cadat, in opposita cerebri parte est; non tamen vicissim consequitur, quotiescumque ejusmodi vitium in cerebri alterutra parte est, oppositum corporis latus esse resolutum: eadem enim ratione fieri potest, ut hoc minime tunc sequatur, qua interdum fit, ut vitiato utrinque cerebro, neutrum tamen latus corporis sit paralyticum; sive quod ea vitia sine repentina cerebri laceratione, aut compressione sint facta, sive alia de causa, quam in ejusmodi observationes incidentes, quærere, atque exponere conabimur. Nunc his suum in locum dilatis, cæteras, quæ ad apoplexiam sanguineam attinent, proponamus.

20. VIR senectuti jam propior, ex apoplexia, non continuo ille quidem, sed plures post dies interierat: qui hemiplecticus esset, an non, pro certo scire non potui; nedum quæ ante apoplexiam pati consuevisset: hæc tantum accepi, cum apoplecticus decumberet, respirationem non difficilem, pulsus validos habuisse.

CADAVER Theatro datum est sub finem Januarii A. 1731. Viscera diligenter perlustrata, nihil in ventre; in Thorace autem, quæ ad res præter naturam attineant, aut alicui videri possint attinere, habuerunt hæc. Pulmones erant undique pleuræ annexi. Cor pingue adeo, in homine alioquin non obeso, ut ab anteriore facie inspectans, nihil videres, nisi pinguedinem. Venæ Coronariæ valvula omni ex parte sic affixa, eademque sic foraminulis pertusa, ut in XV. Epistola Anatomica (2) descripta est. Novissime arteria Vertebralis sinistra ex ipso Aortæ arcu inter sinistras Corotidem, Subclaviamque profecta: quam cum inde, non ex subclavia, ut solet, enatam, in Theatro ostenderem, monui, hinc etiam fortasse hujus hominis apoplexiam aliqua ex parte repetendam videri posse. Aliquot post diebus, ut Exercitationum requirit ordo, cum ibidem Cranium reseraretur, inveni, atque ostendi sanguinem effusum ad selibram inter meningem Crassam, & Tenuem, vel potius inter Crassam, & membranulam quandam alteram, Arachnoidem puta: quæ membranula, ibi facta crassiuscula, cum effuso sanguine, anteriori ossis temporis sinistri regioni, eique viciniæ respondebat. Præterea in Falce propemodum media os erat, ejus processus duplicatura interceptum, limbo inferiori propius, & secundum longitudinem positum, tres digitos transversos, eoque amplius longum, sesquidigitum ferme altum, mediocriter crassum, idque inæqualiter; cum enim in toto ipso ambitu esset tenue, imo in utroque extremo in simplex videretur stratum ex paralellis osseis fibris desinere; dextera, sinistraque facie, & præsertim altera, in grandes quasi bullas protuberabat, ut melius conspici apud me potest; nam adhuc servo, obductum, ut erat, undique arctissime adhærente Falcis membrana. Denique Carotidum, quæ ad basim cerebri sunt, posterior ramus dexter æquo erat crassior; sinister pertenuis, neque cum iis ramis conjunctus, qui ab arteria sunt in quam conveniunt Vertebrales. Quorum illud etsi in aliis interdum vidi, atque adeo in altero, quod tunc consecabamus, hydropici cerebro, tenuitatem autem hanc tantam alterius, aut utriusque multo sæpius, nullam denique cum ramis, de quibus dictum est, conjunctionem fortasse nonnunquam; tamen hæc quoque tibi volui significare, ut intelligeres, si quid præterea adnotatione aliqua esset dignum, me non fuisse prætermissurum.

21. De

(1) De Scriptis Medic. l. 1. Vid. *Cassius Felix*.

(2) n. 20.

21. De cæteris, in iisque de pulmonibus pleuræ undique adhærentibus sine respirationis difficultate, erit alibi (1) scribendi locus. Illud tuli permoleste, cum tantum os in Falce offendi, ex nemine sciri potuisse, qua de re is homo conquereretur annis, qui apoplexiam præcesserunt. Ex quo enim Franciscus Antonius Cattus Anatomicus Neapolitanus non ita contemnendus, ut ignotus esse debuerit iis, quantum video, omnibus, qui de Medicis, aut Anatomicis Scriptoribus egerunt, sicut primam in muliere quadam revera bipartiti uteri dissectionem tradidit (2), sic primus cepit A. 1557. (3) Falcis *in durum os* ex parte aliqua *degenerantis* observationem proponere, alias etiam quas Botallus (4) deinceps, Hornius (5), Scheidius (6), Wepferus (7), Cheseldenus (8), Vaterus (9), Gohlius (10), Mayerus (11), atque alii plures, quorum aliquos mox nominabo, ediderunt, easque insuper quas Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historiæ, & Commentaria (12) exhibent, omnes perlegi: nec tamen meminisse videor ossis quod supra descriptum æquaret; si paucas in tanto numero Falces excipias, in quarum una *os latum quatuor digitos* fuisse, indicavit Riolanus (13), & quam Volckamerus (14) invenit *ad dimidiam sui longitudinem penitus osseam*, præsertim vero quam in Theatro hoc nostro Anatomico *osseam omnino* vidit Offredus (15), cui parem vidisse crederes Henr. Albertum Nicolai (16), nisi *idem observasse*, adderet, Volckamerum, *simile* autem Offredum; ut dubites, de tota Falce, an de magna hujus parte intelligas, cum se *omnino osseam* ait deprehendisse: nec sine aliqua ejusmodi dubitatione sis, cum quandam legas observationem, in qua vel ea vox *omnino* desideratur. Cæterum quod scire avebam de isto viro in quo illud a me os inventum est, neminem esse potuisse qui diceret, non ideo ægre tuli quia putarem, aut putem, inde magnum ipsi aliquod incommodum extitisse, nisi forte aut ponderis, aut distractionis sensum aliquem credere malimus; imo quia cupiebam id ipsum mea observatione confirmare quod ex plerorumque eorum quos nominavi, aut silentio, aut diserta etiam narratione collegeram, nisi ossa in Falce, aut ad Falcem, aut alibi in meningibus increscentia intra eum quidem magnitudinis, & ponderis modum, quo ad hoc tempus invenerunt, nisi, inquam, ita facta, & posita sint, ut meninges pungant, nullum fere solita esse per se gravius malum, sed ne doloris quidem assiduum sensum inducere: ut videndum propter hæc censeam, an Volckameri, & Offredi, aliæque ejusmodi observationes quibusdam repugnent ex usibus Falci adscriptis.

22. Nec tamen negaverim, ejusmodi, aut alia ossa præter naturam aut genita, aut etiam aucta, posse interdum morbis capitis internis, & apoplexiæ nominatim, si aliæ accedant causæ, occasionem præbere. Nam primum in sene Tridentino (17), quem levi non ita pridem apoplectico insultu affectum, gravissimus alter, cum hora vix una a sumpto cathartico medicamento alvum exoneraret, puncto temporis confecerat, non modo ligamentum inter os Sacrum, & Ischium, ut in Adversariis scriptum est III. (18) osseum factum deprehendi, sed & ossiculum intra ipsam cordis substantiam eo loco vidi, quem altera Mitralis valvula obtegit, modica illud crassitudine, sed longum adeo, ut transversum pollicem superaret: arteriæ autem Magnæ internam faciem crebris hic illic osseis bracteolis opertam; ut si capitis rimari abdita licuisset, quam simillimum veri sit; ibi quoque ossa alia me fuisse reperturum. Deinde in pluribus apoplecticis senibus cerebri vasorum tunicas

(1) Epist. 16. (2) Isagog. Anat. c. 20. (3) Ibid. c. 3. (4) Obs. Anat. 2. (5) Annot. ad eand. (6) Differt. de duob. ossiculis in Apoplect. (7) Exercit. de loco aff. in Apoplect. (8) The Anat. of the hum. body Tab. XI. (9) Abr. in Diss. qua Osteogenia &c. in Procem. & in Progr. quo Observ. Calculor. & c. (10) apud eund. in cit. Progr. (11) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 42. n. 2. [12] A. 1711. 1713. 1734. & 1706. [13] c. 32. Comment. in Galen. de Ossib. [14] Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. Observ. 71. [15] Earund. Dec. 2. A. 1. Obs. 127. (16) Dec. Obs. illustr. Anat. Observ. 5. [17] de quo Epist. 43. n. 28. [18] Animad. 45.

reapse offendi non uno in loco ab osseis innatis frustulis rigidas, præsertim Carotidum qua ad latera Sellæ Equinæ tantopere se inflectunt. In ejusmodi sane capitibus id præter naturam Cortesius (1) viderat, cum perinde ac si nihil nisi secundum naturam maxime se habens proponeret, in earum *cavitate* arteriarum, *qua attingunt glandulam* Pituitariam, *duo intus notatione digna*, & *a nemine hactenus observata contineri*, scripsit; *primumque esse*, *quia sunt cellulæ quædam exiguæ; alterum*, *quod sint ossicula quædam parva* qualia num postea Riolano (2) quoque imposuere?) *eorum instar*, *quæ ad articulos digitorum reperiuntur sigmoidea* (sesamoidea) *appellata* .... *sed non solum in hac parte arterias in se ossicula continere*, *verum etiam in aliis*, *ut experientia ipsa hactenus probavit: quod quidem*, inquit, *factum fuisse puto non sine maxima Naturæ providentia*, *quæ perpetuo curat eas apertas quodammodo*, & *elevatas esse*, *ut dilatationem sustinere valeant*. Ego vero cum alibi, tum præsertim in cerebro ita moderatam esse naturam video quæ ad sanguinis attinent circumitionem, ut si quid tamen morbi vi oriatur quod sanguinis aut ingressum aut egressum magis quam constitutum sit, moretur, eoque motum tardiorem faciat, non sine detrimento sit: quorum illud arteriæ quoque efficiunt, se ob innata ossa minus constringere, & urgere sanguinem valentes, hoc autem quidquid aut venosorum alveorum arctat diametrum, aut quædam quasi diverticula his adimit, in quæ pro re nata redundantis sanguinis pars quadantenus cedat. Sic quoniam in seniorum calvariis accrescens ossea substantia minora quædam occæcat foramina, ut puta, quemadmodum alibi (3) indicavi, quæ Occipitales venas cum Lateralibus sinibus communicare antea sinebant; hinc etiam fieri, existimo, ut plures ætate illa cerebri sint morbis obnoxii. Venosos autem alveos arctare non unius generis causæ queunt: in his, si Scheidium (4) audimus, ossicula in Falce innascentia, ipsam videlicet suo *pondere aliquatenus deorsum trahendo*, *atque tendendo*, *unde sinus longitudinalis* .... *falci continuus*, *ea imprimis parte angustior redditus*, *regurgitanti sanguini non sufficientem transitum concedat*. Quod si credibile est, ab altero Sheidii ossiculorum *pondere suo*, *licet exiguo*, esse præstitum; tanto id credibilius erit ab nostro, quanto ut magnitudine, sic & pondere superabat.

23. Ejusmodi tamen coarctationem ut exciperet illa intra cranium sanguinis effusio, quam ipse in apoplectica sua invenit, merito censet, *necessum fuisse*, *ut sanguis* tunc aliqua de causa *copiosior influxerit*. Idem nos quoque in apoplectico nostro censemus, eoque facilius quod majori impetu sanguis in cerebri arterias ferebatur. Cum enim ad eum impetum moderandum & harum tunicæ, ut supra etiam (5) dixi, tenuiores sint creatæ, eoque minus ad urgendum sanguinem aptæ, & anastomoses ad illum impetum retundendum inter Carotides, ac Vertebrales institutæ, & harum utræque priusquam ad cerebrum accedant, non semel inflexæ, illud insuper quod mecum velim animadvertas, additum est, ne præter Carotides, Vertebrales quoque arteriæ ab ipso Aortæ arcu existerent, ad quem videlicet tanto impetu sanguis a proximo corde alliditur, ut is frequentissimus esse soleat aneurysmatum locus, sed ex Subclaviis demum proficiscerentur. Atqui sinistra Vertebralis, non ex Subclavia, sed ex ipso Magnæ arteriæ arcu in nostro apoplectico nascebatur, in eam autem cum socia confluebat arteriam, quæ amplam quidem, uti dixi, cum dextera Carotide, nullam cum sinistra anastomasim habebat, ut impetum sanguinis quanto magis per illam tanto per hanc minus, imo nullo modo infringeret. Majori igitur impetu per sinistram partem cerebri sanguis excurrebat; ut minime mirari oporteat, si tenuissimorum vasorum tunicis ab eo latere sensim magis, magisque infirmatis, auctaque cum osse de quo loquimur, Longitudinalis sinus coarctatione, sanguis denique non modo a sinistris, sed etiam ad anteriora effu-

[1] Miscel. Medic. Dec. 1. c. 7. [2] Animad. in Bartholin. Anat. l. de Venis c. 2. in fin. [3] Epist. Anat. 4. n. 11. [4] Diss. supra ad n. 21. cit. quæst. 4. & 5. [5] n. 9.

effusus sit, quippe unde in eam Sinus partem debebat pergere, cui parti impedimentum objiciebatur. Non sum nescius, ab aliis quoque, imo & a me alias (1) eandem Vertebralem arteriam ex Magnæ arcu enatam in nonnullis repertam esse, qui obnoxii morbis capitis essent, an non, nec scire ipse potui, nec ab illis memini adnotatum. Idemque de ampla anastomosi Basilaris arteriæ cum alterutra Carotide, nulla cum altera dictum puta. Ossiculum autem in quodam viro, nunquam propterea de capitis dolore questo, superiori Longitudinalis sinus parti innatum esse, scio (2), quem sinum inde premi, arctarique debuisse, intelligo. Sed hæc simul omnia, ut in nostro, reperta fuisse, non recordor. Et de hoc quidem Apoplectico hactenus.

24. BONONIENSIS puer, quatuordecim annos natus, capillis nigris, a lumbricis vexari solitus, & facile, sive corpus exerceret, sive ad ignem consideret, profusioni sanguinis per nares obnoxius, idemque spiritum vini paulo sæpius bibens quam conveniret illa præsertim ætate, repente ex alacri, & vivido sine ulla, quæ quidem appareret, causa tardiusculus, & obtusior factus, paucis post diebus, cum mane pristina illa comitate, & alacritate inter suos versatus, etiam in prandio, fuisset, inventus est postea in lecto fusus, quem vomitu sordidaverat, manibus caput, ut si ipso laboraret, subinde comprimens, sine loquela, & paulo post sine motu. Accersitus Medicus venam secari jubet, unde meliuscule habere visus est. Spiritus quoque salis ammoniaci tum ad nares admotus est, tum paucas ad guttas exhibitus. Mox in priorem resolutionem torporemque relabitur sic tamen ut quæ dicantur, aliquando intelligere certis ex nutibus videatur: pulsus est humilis, atque intermittens, prava respiratio, aliqua ad os spuma. Quas ob res cucurbitulæ imperantur: has cum in dorso defixas non sensisset; feminibus adhibitas adeo sensit, ut non modo nescio quid inclamaret, sed & manu illas amovere tentaret. Verum iis, quæ novissime dicta sunt, malis perstantibus, prioribus autem illis mox redeuntibus, hora noctis circiter nona vivere desiit. CADAVER postridie, qui dies fuit X. Kal. Januarias A. 1703. inspicientes, suras, & posteriora femorum, aliasque in quas jacuerat, partes a sanguine, qui eo docubuerat, multum livere animadvertimus. Capitis etiam, quod unum dissecui, cum integumenta inciderem, atque diducerem, plus sanguinis, quam soleat, ejusque nigrioris, & fluidioris, effluxit. Ejusmodi sanguinis perpaucæ dumtaxat guttulæ in sinu Falcis repertæ sunt, cætera vacuo. In ventriculis Lateralibus, & tertio seri copia aliqua. At sub cerebello, cujus æquo mollior est visa substantia, in medio ferme, atrum concretum sanguinem inveni ad duo circiter cochlearia.

25. Si hæc historia ut a me olim inter primas memoriæ causa scripta est, ita nunc tibi primo loco descripta esset; plura ad ipsam haberes adnotata tum quod ad ultimam hanc alacritatem, & ad curationem spectat, tum quod ad dissectionem. Quæ quoniam antea partim in hac Epistola (3), partim in superiore (4) posita sunt, nihil attinet hic iterare. Satis est admonere, si quid discriminis inter hanc historiam, aliasque intersit hujus generis alibi propositas, velut eam quæ est in Epistolis Anatomicis (5); rationem quærendam esse in loco; tempore, modo, ac copia sanguinis circa cerebellum effusi, & hac quidem cum cranii, & cerebelli magnitudine, quæ pro varia ætate varia est, comparata. Hæc autem historia extremo hoc loco posita est, ut quemadmodum cæteræ; sic ipsa quoque responderet ordine quo ad ejus fieri posset, historiis apoplexiæ sanguineæ ex Valsalva desumptis. Verum quia non tantum ab effuso sanguine, sed etiam a remorato, & coacervato in cerebri vasis ea esse potest apoplexia; idcirco prius quam finem faciamus, hujus quoque generis exemplum accipito.

26. PETRUS FASOLATUS Sculptor Pa-

[1] Epist. 15. n. 22. & Epist. 56. n. 10. & 21. [2] Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 34.
[3] n. 12. [4] n. 21. & seqq. [5] XIII. n. 23.

Patavinus, anno exacto sexagesimo primo, habitior adhuc, nullique incommodo valetudinis obnoxius, illa eadem tempestate, atque adeo postridie quam Tita (1), mortuus est ad hunc modum. Nullum tulerat laborem, nullis, quibus alias cæteroquin pluries, agitatus fuerat curis, nulla de re questus erat. Imo cum plene cœnasset; abundare enim solebat in alimentis; & maturius solito lectum se petere velle, dixisset, ac petiisset; duabus postquam petierat, horis ab uxore, quæ una dormiebat, forte expergefacta, non solum jam mortuus, sed frigidus, inventus est ita uti se primum in lecto composuerat. POSTRIDIE, dum Capitis integumenta inciduntur, dum cranium circumsectum attollitur, multum effluit sanguinis. Hujus tamen nihil fuerat intra calvariam effusum: nihil usquam in cerebri, aut cerebelli substantia, quæ ad tactum quoque ita se habebat, ut secundum naturam solet, nihil, inquam, ruptum, nihil vitiatum. Aqua in Lateralibus ventriculis ferme limpida; nec ea multa: cujus pars aliqua etiam a lateribus cerebelli integri, ut dixi, an ex vertebrarum tubo? effluere visa est. Verum fluidi sanguinis tanta copia, quantam nunquam antea intra cranium vidisse memineram, vasa omnia tum circum cerebrum, tum intra cerebrum distendebat, ut vel quædam vascula, quæ tenuissima esse consueverunt, magnopere turgida (*) animadverterim. Jussi nihilominus Thoracem quoque aperiri. Pulmones; etsi ad costas valide annexus erat sinister; sani erant tamen. Pinguedinis color in mediastino fuscus; credidi a sanguine in minimis vasculis restitante. In pericardio cruenta aqua, neque ita multa. Cor magnum, vasis suis propriis, & auriculis sanguine turgidis: qui grumosus prodiit, dum cor, ut diligentius extra cadaver examinarem, a vasis majoribus amputabatur: grumosus quoque atque ater fuit in ventriculis cordis, nec tamen plurimus. Valvula Mitralis dextera alba: albæ quoque Semilunarium nonnullæ sed illa multo, hæ paulo duriores, quam soleant: in utrisque tamen natura membranea in naturam quasi ligamenti degeneraverat. In media posteriore cordis facie membranula quædam alba extabat, quasi ruptæ hydatidis vestigium. Exterius quoque per auriculam dexteram maculæ albæ. Cæterum arteria Magna, atque alia, quantum inspicere potui, vasa secundum naturam se habebant.

27. Me non præterit, videri posse tibi ad sycopen fortasse potius quam ad apoplexiam, fuisse hanc mortem referendam, spectanti videlicet, præter hujus celeritatem, tum citam, vel ea tempestate, & in lecto, refrigerationem, tum quæ in corde adnotata sunt. Verum; ut ab his ultimis incipiamus, atque cum tanta illa sanguinis copia, quæ intra cranium inventa est, comparemus; his sane cordis vitiis, quæ exposita sunt, haud raro conspicimus aliquanto majora in iis etiam, in quibus ne levis quidem animæ defectio, nedum vehementissima syncope, acciderit. Illiusmodi autem abundantia sanguinis intra calvariam, quoniam in nullo præterea alio vidisse memini, effici apoplexiam, & Galenus docuit (2) *hoc pacto apoplexias provenire*, scribens, *multo nimirum sanguine in principium animantis confertim irruente*, nec Petrus Salius (3) qui de apoplexia a sanguine primus, ut superioribus Litteris (4) memoravi, peculiare caput conscripsit, fere aliter hanc fieri, intellexit, quam *ex* cerebri *venarum, arteriarum, sinuumque nimia sanguinis repletione, cujus ratione facta constipatio constrictior, unde spirituum non tantum transitus prohibeatur, sed etiam & ipsi strangulentur & suffocentur; sit in causa, ut subito motus & sensus una cum detentione principum facultatum amittatur: sicque vera & exacta succedat apoplexia*. Et sane tantum sanguinis in omnibus, quæ cranium complectitur, vasis congeri non potuit, quin cum hinc ossa circumstarent, quæ nihil omnino cederent, inde vero mollis cerebri, & cerebelli substantia, non modo hanc intus, forisque vehementissime compresserit, sed etiam coarctatis vasculis

(1) Vid. supra n. 11. (*) Vid. etiam Epist. 60. n. 12. (2) Vid. apud Salium de Affect. partic. c. 2.
(3) Ibid. (4) n. 1.

ſculis ſub ſenſum non cadentibus, motum ipſum ſanguinis, & quæ ſine hoc nulla eſt, ſpirituum ſecretionem interceperit. Hæc autem videntur accidere cerebello non poſſe, ut alias (1) ſcripſimus, ſine cita reſpirationis, & motus cordis ſufflaminatione, id eſt ſine celeri morte, & hac, ſi ita mavis, a ſyncope, ſed quæ a capite, non a corde, provenerit, aut ſi a corde quoque ob ea quæ dicta ſunt, vitia, tamen a capite multo potius, quam a corde. Ubi vero ſyncope eſt, undecunque hæc ſit, non eſt cur citam refrigerationem miremur; quanquam illam potius caloris imminutionem fuiſſe, crediderim, quæ frigus calenti mulieri viſa eſt. Hujuſmodi autem ſyncopes, quas potiſſimum indicaſſe videtur Herophilus (2), cum *repentinam mortem*, *nulla ex manifeſta cauſa venientem*, *fieri*, inquit, *paralyſi cordis*, ſi apoplexias vocabis a cerebello; me quidem judice, non valde errabis: quod enim in reliquo corpore apoplexia facit, quæ a cerebro eſt, id in corde facit quæ eſt a cerebello, utrobique autem quæ utrinque eſt, qualem iſtam fuiſſe, cenſeo, quando cauſam utrumqne illorum comprimentem ſpectavi, nec ulla incommoda præceſſiſſe inveni ex illis, quæ ſyncopen quæ ab ipſo corde, aut proximis vaſis eſt, ſolent antecedere.

28. Quod ſi forte ajas, nulla quoque ex iis incommodis adnotata eſſe, quæ ſæpe præcedunt apoplexiam; equidem fatebor: ſed ſimul contendam, id minus obſtare mihi, non ab organico cerebri, aut cerebelli vitio hanc apoplexiam repetenti, ſed ad congeſtum conſtipatumque in vaſis utriuſque ſanguinem referenti. Homo ſanguine abundabat, quod habitus corporis, & plenioris victus conſuetudo ſatis oſtendunt. Cœnatus plene, citius quam ſolebat, decumbit, id eſt tanto graviore ventriculo comprimit arteriam Magnam, ſanguinem ad inferiora ducentem, ut major ejus copia petat ſuperiora, eoque etiam major, quod ipſe, in decubitu, corporis ſitus quanto eſt opportunior aſcenſui ſanguinis ad ſuperiora, tanto eſt incommodior regreſſui ad inferiora, veluti etiam antea (3) comprobatum eſt. Quod ſi non ipſum Aortæ truncum diſtentus ventriculus premit; at ramos premit tum ſuos, tum alios ab ipſa ortos, & motui obſtat diaphragmatis, ut minus facilis reſpiratio, minus quoque facilem ſanguinis a capite reditionem efficiat. Ad memoriam nunc voca quæ natura inſtituerit, ut minore impetu, &, quod conſequitur, celeritate, & copia ſanguis in cerebrum ferretur: quorum ſunt pleraque a nobis ſupra (4) commemorata. Sic enim melius intelliges, tanto facilius, iis omnibus poſitis, quæ modo dicebamus, congeſtionis ſanguinis ibi eſſe periculum, quanto magis hoc natura voluit declinare. Quod ſi una aliqua ex illis rebus quas natura vel ab ortu ipſo inſtituit, mutata, ut cum ſanguis ob brevius iter majori cum impetu ad cerebrum pervenit, quemadmodum in iis, qui breviore ſunt collo (*parvicolles* Cælius (5) vocabat) propterea ſanguineæ obnoxiis apoplexiæ, facile accidunt in cerebri vaſis diſruptiones, non modo ſanguinis congeſtiones; quanto hæ facilius contingent, cum repente in homine qualem deſcripſimus, plures ſimul res mutabuntur! Ad eas enim quas diximus, hanc etiam adde, quæ ex illis colligitur & Ridleyi, & noſtris animadverſionibus olim indicatis (6), & ab Sinuum quibuſdam quaſi diverticulis, & duplicationibus, & ſitu præſertim in cranii baſi repetitis. Cum enim hæc omnia, atque alia, quibus & inſignis illa adjicienda eſt ad initium Internæ venæ Jugularis dilatatio, eo ſpectent, ut tardius e cerebro ſanguis redeat; tum vero multo magis augentur, ut tunc dictum eſt, certæ quædam cauſæ tarditatis ab ipſo cranii poſitu in ſupino corporis ſitu, eoque major congeſtionibus ſanguinis occaſio datur, unde etiam repetenda cauſa eſt, ut opinor, cur qui propter illius difficiliorem motum ſive a craſſitudine, & lentore, ſive a plenitudine ea reditus difficultas ſit, repente moriuntur, eorum plures in lecto mortui inveniantur.

29. At

(1) Epiſt. 2. n. 24. (2) apud Cæl. Aurelian. Chronic. l. 2. c. 1. (3) n. 13. (4) n. 23. (5) l. 2. cit. paulo ſupra, c. 12. (6) Adverſ. 6. Anim. 6.

29. At enim, inquies, cur in isto homine cum eadem etiam antea essent, non idem tamen antea contigit, quamvis & plene cœnasset toties, & nonnunquam certe maturius pariter cubuisset? Nimirum quia antea erant quidem pleraque eadem, sed non omnia. Nec vero vasorum tantummodo robur dico, quod in dies magis, magisque in senibus enervatur, sed etiam, atque adeo potissimum tempestatem illam dico, cujus vi tot alii tam crebro per eos dies de improviso rapiebantur. Nam post frigus non modo hyeme, sed & eo qui præcesserat, autumno, & eo quod successerat, vere diuturna, & rara continuatione protractum, calor tunc primum, & is non gradatim, sed totus simul se extulerat, ut repente propterea se expandente sanguine, perinde esset ac si vasa, hujus quasi duplicata improviso copia distenderentur. Quod cum superius (1) jam satis explicaverimus, hic repetere non est opus.

30. Præstat, siquæ præter eas, quas subinde his duabus Epistolis indicavimus, Observationes prodierunt, ad sanguineam apoplexiam pertinentes, eas quoque tibi significare, non omnes quidem, sed quæ in præsenti memoriæ occurrunt. In Principum personis tres suppetunt, duæ quæ ex Dionysio in Lipsiensibus Eruditorum Actis (2) memorantur, a sanguine in ventriculos cerebri effuso, tertia quæ in Commercio Litterario (3), a sanguinis in illius venis, & arteriis congestione, ob quam totum sub Tenui meninge cerebrum lividum erat, & turgidum. Ad duas illas priores attinet, quæ de Opilionis uxore legitur in Actis (4) Cæsareæ Academiæ, & duæ fortasse, quas Dominicus Gagliardus (5) attigit, altera in sene obeso, & vix colli vestigium habente, vini spiritui nimis dedito, altera in alio ob suppressum per adstringentes pulveres sanguinem e naribus profluentem: una autem certe, quippe ab eo qui refert, habita, in Presbytero plethorico, qui dum capitis diuturno dolori opem a Medico peteret, inter loquendum repente corruit mortuus ita, ut frustra ille scalpellum statim educeret ad sanguinem mittendum; hoc cerebri Laterales ventriculos quam maxime refertos invenit. Is Medicus fuit Vir Doctissimus Jo: Bapt. Molinarius: cujus egregium de Apoplexia Specimen (6) si quo tempore has ad te scribebam Epistolas, extitisset; non hoc unum, quod hic addo, ex eodem laudassem. Et hæ quidem Observationes post Sepulchreti editionem alteram prodierunt. Ante illam autem una inter cæteras, in qua etsi apoplexia ab externa causa fuit; ob hanc tamen ipsam digna est, quæ minime prætermittatur. Quis enim facile putasset, agrestem puerum ab irato ludimagistro vertice prehensum, & celeri tractu cum impetu, & succussu quodam ad se raptum, ob id unum apoplecticum factum iri, & nocte proxima obiturum? Slevogtius (7) tamen vidit, causamque comperit. Scilicet in prehenso vertice pericranium a periostio avulsum, sanguinem per Crassiorem meningem late expansum, & ex vasis, quæ hanc ad subjecta alligant, disruptis copiam sanguinis intra lobos cerebri in ventriculos usque effusum deprehendit. Habes igitur hanc quoque accessionem ad illa, quæ de sanguinea apoplexia pollicitus fueram. Ea si tibi neque inutilia, neque ingrata fuisse, intellexero; alacrius deinceps ad alia pergam. Vale.

EPI-

(1) n. 13. (2) A. 1711. M. Septembr. (3) A. 1744. Hebd. 3. n. 2. (4) Tom. 3. Obs. 111.
(5) Dell' Infermo Istruito. P. 2. Veglia 22. & 25. (6) Part. 2. S. 1. num. 9.
(7) Diss. de Dura Matre §. 14.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IV.

Agitur de Apoplexia Serosa.

CUM celebrem illam apoplexiæ divisionem in Sanguineam, & serosam non improbandam esse, scripsimus in earum quas ad te misimus Epistolarum II. (1), minime nos fugiebat quid Viros cum inter veteres, tum inter recentiores doctissimos ab agnoscenda Serosa Apoplexia contineret. Nec vero nos ii sumus qui quotiescumque intra apoplectici calvariam aqua invenitur, continuo ab hac ejus morbum repetendum esse, existimemus. Quin ultro permittimus, ut ex illis, quas hujus generis proferemus seu Valsalvæ, seu nostris dissectionibus quot malueris, tot alio censeas attinere; modo hæc vicissim largiaris, primum quod ex Varolio tibi in ea Epistola (2) descripsimus, *in ventriculis cerebri* apoplecticorum *non reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis*, id ut ipsi in iis quos forte incidit, usuvenerit; in non paucis multo secus se habere: deinde eam aquam, etsi morbum in quibusdam non faciat, augere tamen, eoque a Medicis neque ignorandam esse, neque negligendam: novissime vel paucam interdum, non modo multam, posse, nec una ratione, ipsam apoplexiæ causam esse, quod suis quidem locis subinde ostendere non omittam. Quæ omnia si attenderis; præclare intelliges, ut opinor, & cur divisionem illam Apoplexiæ retinuerim, & qua mente ad te tot, & tam varias mittam historias, ab illis, ut soleo, initio ducto quas in Valsalvæ schedis inveni.

2. VALERIUS ZANIUS quis fuerit, cum aliunde, tum certe ex nostra Valsalvæ Vita non ignoras. Nunc de illo alia, quæ ad rem præsentem spectant, accipies eo diligentius adnotata, quod sæpe, atque adeo pene quotidie apud ipsum Valsalva erat. Zanii patrem apoplexia; patruum, septuagenario majorem, vesicæ lapis abstulerat. Ipse habitu corporis obeso, carnibus mollibus, collo toroso, & brevi, facie valde rubente; vitæ sedentariæ, & assiduis litterarum studiis, in lauta, ut Nobiles viri solent, victus ratione, deditus, quadragesimo exacto anno, calculis tentari cepit, quos excernebat, simulque salsæ salivæ copia, quæ postea dentes omnes e suis alveolis excussit. Cum annum ageret sexagesimum primum, defecit ea salivæ excretio, dolores autem vexare interdum ceperunt, caput gravantes. Circa annum tandem, quem non complevit, sexagesimum tertium, postquam solemne dierum quadraginta jejunium; id quod annis superioribus dubiæ valetudinis causa non fecerat; religiose servaverat, queri incepit de dolore in mingendo: qui postea factus est acerbior, atque ut plurimum periodicus. Nam singulis fere mensibus, aliquando etiam crebrius, post multam aqueæ urinæ excretionem, sub hujus finem recurrebat, cum mingendi difficultate conjunctus, diesque aliquot perstabat. Quibus accesserunt, post animi affectiones, dolores, caput gravantes, & his novissime sensus hebetudo, motusque debilitas in parte corporis dextera. Autumno adveniente, œdemate pedes intumuerunt: quorum dexter, cute erosa, ingentem copiam emisit seri limpidi, quod ignis calore concrescens, ovi albumen referebat. Ab hac tanta seri excretione adeo non levatus est æger, ut contra etiam in pejus rueret. Nam primum factus est somniculosus: deinde, hyemali accedente solstitio, austroque flante, sine loquela inventus est, parte autem dextera fere immobili; neque enim, nisi acrius vellicata, movebatur, idque etiam leviter. Et a sumptis quidem guttis pluribus spiritus salis ammoniaci loqui iterum potuit, & dexteram partem quasi expedite movere: sed quadrante horæ interjecto, aphonia iterum captus est, sic tamen, ut omnia, quæ dicerentur, se intelligere, ostenderet; imo interdum verbum

(1) n. 6. & seqq. (2) n. 7.

bum etiam aliquod, sed cum conatu, & submissa voce, proferret. Quinto tandem ab affectione ejusmodi apoplectica die, vivendi finem fecit. VENTRE aperto, aëre turgens ventriculus, renes molliores, sani tamen, & sana item vesica invenitur; quanquam lapidem continebat, parvæ pullæ ovum æquantem, forma ad ovalem, sed depressam, accedente, superficie valde aspera, colore autem, non albicante, ut in patruo, sed subruso. Thorace recluso, pulmones, nisi quod rubebant, secundum naturam reperti sunt: cor magnum, in ejusque dextro ventriculo leve concretionis polyposæ inchoamentum; sanguis enim ita erat fluidus, ut paulo ante cum forte ramus iliacus secaretur, non secus atque ex vivente homine, erumperet. Cranio exsecto, Crassa meninx apparuit corrugata, sub Tenui autem intra cerebri sulcos stagnans serum adeo limpidum, ut ante hujus meningis sectionem, vitrum pellucidum repræsentaret. Ejus copia seri major in dextero, quam in sinistro cerebri hemisphærio esse videbatur. Ejusmodi quoque serum in majoribus ventriculis compertum est ad uncias duas, & hoc quidem salso erat sapore. Etsi vero ex eo omni sero quod intra cranium fuit, non multum, sinceri præsertim, colligi potuit; in tres tamen partes divisum est: quarum ea, quæ igni est imposita, in auras tota abiit; altera, admisto spiritu salis ammoniaci & levi agitata commotione est, & nonnihil sanguinis, quod ei forte inerat, brevi ad fundum præcipitavit; tertia vero a spiritu vitrioli nullam passa est turbationem. Cæterum in ventriculo dextero plexus Choroides vesiculam habuit avellanæ magnitudine, cum in sinistro parvas haberet. Arteriæ denique tum Carotides, tum Vertebrales interiore in tunica ubique corpuscula ostendebant disjecta, alba, firma; sed non eadem firmitudine omnia: pleraque enim ad cartilagineam, aliqua dumtaxat, ad osseam accedebant.

3. Duplici potissimum morbo afflictus est Zanius, utroque, ut videtur, hæreditario. Sed quod ad lapidem vesicæ attinet, videbimus alio loco (1). Nunc tantum quod ad eam attinet, quamvis imperfectam, qua confectus est, apoplexiam. Hujus causam Valsalva in effuso sero indagandam sibi existimavit. Et olim quidem, sicut ex schedis ipsius didici, multa, & varia sibi tentanda constituerat circa axoplexiæ causam: utrum ea induci arte possit, injiciendo in arterias bestiarum Carotides has, aut illas res: utrum, iis ligatis arteriis, animal sentire pergat: utrum apoplecticorum hominum sanguis ab aliorum differat, & qua in re: denique serum, quod sæpe intra eorum calvariam effusum est, qua in re peccet, & quid inter ipsum, atque illud discrimen sit, quod intra eam sæpe etiam in dolore capitis effusum invenitur. Vides quomodo hoc serum in Zanio examinare conatus sit, nec *concrescibile* ad ignem, quale nonnulli putant, & quale ex pede emanarat antea, invenerit. At simul intelligis, quam sit diligenter curandum, ne quid habeat admistum; facile enim aliquid sanguinis inter dissecandum admiscetur: præsertim vero quam longa requiratur tentaminum series, & quam caute, solerterque collecta. Dum hæc desideratur, si conjecturis uti licet, atque id, quod est manifestius, attendere; non incredibile est, ab ejusdemmodi sero tum dolorem capitis fieri, tum apoplexiam; sed pro varia copia, & acrimonia illum, aut hanc, & hanc denique post illum. Sic habes in Sepulchreto (2), Matronam hemicraniæ diu obnoxiam, apoplexia postremo sublatam, in cujus cranio inventæ sunt *aquæ flavescentis, mediocriter salitæ, libræ medicinales circiter quinque*. Hanc Matronam cum Zanio compara: utrumque autem cum Viro cujus pariter ut capitis dolores primum, deinde apoplexiam, sic circum cerebrum, & in cerebro aquam descripsimus Epistola I. (3). Nec quia in ejus aqua salsedo, quæ in duobus prioribus adnotata est, omittatur, credibilius est, defuisse, quam perquisitam non esse. Nec quod ea copia qua in Matrona fuit, in eorum neutro fuit, idcirco proposita conjectura abjicienda est prius, quam proximam historiam perlegas, & quæ

(1) Epist. 42. (2) l. 1. Sect. 2. Obs. 45. (3) n. 4.

quæ ad ipsam adnotabimus.

4. PUBLICUS Bononiæ Juris Professor, cujus faciei color ruber ad plumbeum vergens, ætas autem anni circiter sexaginta, questus ad mensem de stomachi sive debilitate quadam, sive dolore, quo ejus vires adeo infirmabantur, ut in ambulatione vel brevi sæpius quiescere cogeretur; quiete enim levabatur; cum forte die quarto post primam Lunæ Martii quadraturam, flante austro, in amplissima sederet Basilica Sancti Petronii, repente cum incondito ululatu, & peculiari quadam corporis contorsione cecidit. Facies multum livebat, spuma circa os erat, ex alvo fæces prodibant, nullus edebatur motus. Itaque intra horulam mortuus est.

PAULO post mortem facies pallescit; tamen post horas viginti quatuor livor aliquis tum pone aures, tum nonnullis aliis corporis locis adhuc apparebat. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, mediocri serum copia exibat. Vasa cerebri sanguifera non valde turgida: ad nonnullorum autem latus erat concretio seri *gelatinosa*. Meninx Tenuis facile separabatur. Cerebrum universum valde flaccidum, & colore quasi diluto, in Lateralibus ventriculis serum habebat copia vix notatu digna, sapore autem salso. Thorace aperto, pulmones conspecti sunt quasi atramento tincti; a pleura tamen soluti. In pericardio cum justa aquæ copia cor flaccidum, nihilque in hujus ventriculis adnotatione dignum. Prope ipsum arteria Magna nonnullas osseas exiguas habebat squamas.

5. Ventrem non inspexit Valsalva, credo quia illam stomachi, ut æger vocabat, affectionem censuerit ad cordis flacciditatem pertinuisse, cum stomachi nomine in pluribus nostrarum civitatum imam anteriorem thoracis regionem ægri soleant, ignari anatomes, designare. Ejusmodi cor sanguinem celerius præsertim, ut in ambulatione, affluentem videtur non multum sane promovere potuisse: ad eandemque cordis infirmitatem attinuit fortasse ater ille pulmonum color. Ut ut est; apoplexia, quæ hominem sustulit tam brevi spatio, quippe flaccido & corde, & cerebro minus resistere valentem, oriri potuit ab sero illo, pauco quidem, sed salso, nimirum vellicante meningem Tenuem, qua etiam ventriculi convestiuntur, ut propterea insultus initium fuerit epileptici instar, qui mox in apoplecticum degeneraverit. *Non est* enim *inconveniens, unum eundemque humorem modo apoplexiam, modo epilepsiam inducere, quando quotidie observatur, epilepticorum plerosque a superveniente apoplexia e medio tolli*, ut vere scribit Martianus (1), ubi non modo *convulsivos motus omnes a stimulata facultate dependere*, sed & illud docet, Hippocratem *impossibile esse existimavisse, cerebrum non convelli, dum ab illa materia acri irritatur:* & sane in eo quem enarrat, vetustissimi Scriptoris loco diserte scriptum est, *Apoplexiam fieri, si quidem cerebrum rodatur*; inde enim *& mens desipit* (id est, ut recte Martianus explicat, non intelligit) *& cerebrum convellit, ac distrahit totum hominem*. Vides igitur, non esse a veri similitudine alienum quod de sententia tantorum Virorum existimamus, a sero vel pauco, modo irritans sit, fieri apoplexiam posse, convulsione videlicet, &, quod consequitur, constrictione meatuum cerebri, illam irritationem excipiente. Secundum hæc scies, qua ego ratione explicari posse, credam, quatuor, aut quinque perbreves fere Valsalvæ historias, quas sine ulla adnotatione protinus subjiciam. Sive enim cum sero non pauco, ut in duabus earum primis, neque perfectam apoplexiam, neque celerrimam mortem conjunctam legeris, sive cum perpauco modo eadem, ut in tertia, modo omnino opposita, ut in reliquis duabus, inveneris; me in his quidem omnibus non tam seri copiam, aut paucitatem spectare, credes, quam aliam in aliis ejusdem salsedinem, & acrimoniam conjicere.

6. VIR gracilis, annos quadraginta natus, febre acuta laborabat. Circa nonum diem de nocte amittit loquendi facultatem. Interrogatus nullum dat intelligendi signum. In artubus omnibus levis dumtaxat movendi, sentiendique facultas remanebat. Facies rubra non erat. Tandem cir-

(1) Annot. in l. Hippocr. de Gland. vers. 103.

circa diem moritur decimum tertium. CEREBRUM inventum est secundum naturam se habens; nisi quod inter ipsum & meninges stagnabat serum, & hoc ventriculi quoque erant pleni.

7. VIR alter annorum sexaginta, coloris subflavi, ulcera in tibiis diu pertulerat. Iis ferme exsiccatis, aphonia corripitur cum omnium sensuum torpore atque hebetudine: & postridie moritur. SERUM inter meninges Spinalis medullæ, & cerebri, in hujusque ventriculis compertum est.

8. MULIER, surda jam antea, pridie Kal. Januarii movendi facultatem amisit, & pulsum eodem die. Toto corpore frigida erat; nisi quod pars sinistra, in superioribus præsertim, aliquem retinebat teporem. Modo citius, modo tardius respirabat. sæpius autem facilem, & promptam habebat inspirationem; tardam autem & querulam exspirationem. Sic triduum vixit. IN CADAVERE sanguis omnis fluidus fuit. In Cerebri ventriculis crassioris seri paulum.

9. FŒMINA annum agens quinquagesimum septimum, febrili frigore corripitur, cui calor cum siti, sensuque toto corpore doloris, & debilitatis succedit. Febris bis quotidie iisdem symptomatibus invadit: quin etiam, secundo die pulsus inæqualiter intermittit; sed tertio intermissio cessat. His diebus multæ erant urinæ, & sanorum similes, quarum, progrediente morbo, copia imminuitur. Quinto, & sexto die febris non bis, sed ter recurrit, multumque affligit difficili respiratione, dolore capitis, ingenti siti, aridissima lingua, boni tamen coloris. Nocte quæ finis erat diei sexti, mulier bene dormit: mane, ut lectus reconcinnetur, surgit, tuncque, ipsa fatente, vires perstant. Febris, quæ matutino tempore aliis diebus ingruebat, non redit: dolor capitis omnino evanuerat: ægra jam sibi ex morbo evasisse videbatur: pulsus prementibus digitis bene resistebat: facies tamen quiddam habebat cadaverosi. Prandium recte sumpsit; major tamen solito erat sitis. Deinde cum muliere quadam alacriter loquitur. Vix hæc mulier discesserat, cum rediens in cubiculum filia mortuam invenit. Lectus urina madebat. CADAVERIS cutis ferme tota purpureis, ad dorsum præsertim, & in cunctis artubus, maculis rubescebat. Ventre aperto, ventriculus parvus, intestina, & renes florido sanguine nonnihil turgentia, flaccidus lien, fellis vesicula cum pauca bile reperiuntur. In Thorace pulmones pleuræ nusquam adhærentes, turgidi, nigris maculis distincti, a tergo sanguine rubebant. Cordis ventriculus dexter exiguam polyposam concretionem habebat. Cæterum hic, & ubique sanguis erat valde fluidus. Cranio exsecto, dum cerebrum a Spinali medulla dividebatur, crassius emanavit serum. Circa Tenuem meningem *gelatinosa* erat concretio: in ventriculis seri paululum. Cerebrum ipsum nonnihil flaccidum.

10. Etsi constitueram inter has quinque Valsalvæ historias nihil interjicere; tamen facere non possum quin paulisper tecum mirer inexpectatam post tantam morbi remissionem, mulieris mortem. Namque, ut illum fatear non magni modo, atque acuti, sed maligni etiam, ut vocant, non obscuras notas habuisse; cum ea tamen malignitate non valde convenire videntur vires illæ, quæ in fœmina jam morti proxima describuntur. Attamen si omnia, ut par est, perpendamus, erant alia, quæ ægræ Medicum, quicumque is fuerit, admonerent, ne remissioni isti fideret, imo contra ut morbum tanto magis suspectum haberet. Melior facta erat mulier. Sed quid erat illa solito major sitis? quid in facie, semper nobis attendenda, aliquid cadaverosi? quid denique, & quibus præcedentibus faustis indiciis, ex ægræ corpore nuper exierat, ut tanta ista mutatio non præter rationem videretur? Nimirum prava illa materia, quæ antea hic illic, irritando, turbas dederat, unam in sedem corporis, eamque præstantissimam, cogebatur, cerebrum. Non illa fuerat per corticem Peruvianum, qui necdum ea tempestate adversus ejusmodi febres in usu erat, opportune correcta, aut sufflaminata: cujus vi corticis quosdam quasi apoplecticos ex maligna febre insultus, ea per circuitus redeunte, procul dubio, ut in aliis qui inde perierunt, redituros, nos feliciter

ante

ante occupavisse meminimus cum in Nobilissimo Comite M. Antonio Trento, tum in S. R. E. Cardinali Eminentissimo Jo: Francisco Barbadico Episcopo Patavino. Sed hæc alias (1). Nunc, quoniam materia, quæ irritando, & convellendo propositæ mulieris cerebrum, mortem attulit, dubitare potes, an pauca fuerit, quando non solum in ventriculis seri paululum, sed præter *gelatinosam* circa meningem Tenuem, concretionem, crassius quoque serum conspectum est, quod, dum a Spinali medulla amputabatur cerebrum, emanavit fortasse ex proximo ventriculo quarto, nec prorsus absimili dubitatione caret historia altera Jureconsulti, quæ supra (2) tibi exposita est; accipe tandem historiam quintam, Valsalvæ, & mihi communem, Civis illius Bononiensis, de quo ob auditus gravitatem, hujusque caussam mentio facta est in Epistola Anatomica VII. (3).

11. VIR erat annorum circiter septuaginta, facie pallida, auditu gravi, vertigini interdum, & virium languori obnoxius, tremulus præterea, id quod inde accidisse putabant, quod multos jam annos tractare consueverat argentum vivum, magnam denique habens enterocelem in dextera scroti parte, cætera sanus adeo, & robustus, ut Veneri non secus atque adolescens, cum uxore melioris ætatis perstrenue operam daret. Quam & pridie ejus diei dederat, quo die cum alacer, & mente æque ac corpore vegetus, cum Viro gravi spatiatus esset, vix sesquihora ex quo ab hoc discesserat, elapsa, in via mortuus inventus est. CADAVERIS artus superiores valde rigidos, & contractos animadvertimus, & levem ad imas costas dexteras etiam tum calorem; exactæ autem erant horæ ab obitu viginti quatuor. Ventrem non attigimus.

Thoracis viscera, & vasa diligenter inspeximus, & contrectavimus: sana omnia. In Capite adnotavimus os distortum in dexteram partem, ab eademque parte magnam quasi sugillationem, an ab ictu, cum in humum cecidit, an a sanguine illuc in mortuo ob capitis positum defluente, pro certo scire non potuimus: sanguis utique fluidus passim inventus est; nihil autem in calvaria, aut intra hanc quod ei responderet sugillationi. Cerebrum mollius, flaccidius, decolor, in eoque pauxillum seri magis inter amovendam crassam meningem, quam in ventriculis, animadversi. In his plexus Choroides turgidis vesiculis, ut sæpe solent. In arteria autem Vertebrali sinistra, qua confluxui jam erat proxima, lamellæ parvulæ, aliæ tendineam, aliæ cartilagineam, aliæ osseam naturam quadantenus referentes.

12. Si hæc ultima, aliaque seponas, quæ ut adjuvare apoplexiæ causas possint, in pluribus tamen non apoplecticis reperiuntur; nempe illud restabit pauxillum seri, in cujus acrimoniam rejicere queas convulsionis cerebri causam, cujus indicium cum distorto ore superiores artus præbuere adeo præter modum rigidi atque contracti. Intra eos quindecim dies qui inciderunt in mensem Majum A. 1704. cum multos alios Bononienses de improviso sustulerit apoplexia, minus mirum fuit hunc quoque hominem sustulisse vertigini interdum, & virium languori, tremori autem semper obnoxium, præterea qui id ætatis adeo intemperans esset in re venerea. Illud moleste fero, me nunc satis non meminisse, quæ ejus, & prægressæ tempestatis natura fuerit: quanquam cum is mensis esset, quo sæpe in Italia se primum intendere levior hactenus æstus solet; veri simile est, in eum Majum convenisse quædam illorum, quæ de Majo diximus (4) A. 1729. præsertim cum alios aliud atque hunc hominem, apoplexiæ genus interemerit, videlicet a sanguine intra calvariam effuso, in quibus Nobilissimus Bononiensis Senator fuit. Sed quoniam de ea tempestate nihilo plus Valsalva, quam ego, adnotatum reliquit; hoc omittemus, & nostras, ut facere instituimus, ejus Observationibus subjiciemus, a Viro Amplissimo initium ducentes.

13. JO: BAPTISTA ANGUISSOLA Præsul meritissimus, statura magna, colore ad rubrum vergente, urinæ vitiis obnoxius, annum sexagesimum superaverat, cum

(1) Epist. 45. n. 30. 31. (2) n. 4. (3) n. 6. (4) Epist. 3. n. 11. & 13.

cum A. 1707. antiquo cruris ulcere occluso; primum animi defectione in sua cymba correptus est; erat enim Venetiis, ibique datam a Pontifice Maximo legationem obibat; domi deinde in suo cubiculo cecidit sine causa; novissime prehensus est apoplexa ita ut Medici jam proximam mortem præsagirent. Sed cum hæc omnia contigissent circa medium Quinctilem; non ante medium Sextilem defecit. Illi interea medicamenta, quæ moverent alvum, ingesserunt; sanguinem e talo, e cubito, e manu, e fronte miserunt; cuti quæ exulcerandi vim habent, imposuerunt: in vertice cucurbitulam defixerunt: spiritus quos vocant, aliaque id genus præbuerunt. Numquam tamen obtinuerunt, ut æger loquendi, & dexteras, quæ resolutæ erant, corporis partes movendi facultatem recuperaret. Inter hæc febris oborta est de genere putridarum: adversus quam Peruviano cortice usi sunt. Suspicio quoque facta est inflammationis thoracis. Postremo sub altera parte menti aliquid abscessit: quam partem scalpello aperuerunt paucis ante mortem diebus; nec multum fuit quod exivit. Stertore demum, qui etiam antea sæpe fuerat ultimis illis diebus increscente, vivere desiit. Hæc ab ejus intimis omnia accepi, cum a me peterent, ut interessem dissectioni, quæ ab Rinaldiis patre, & filio coram aliis Medicis peracta est. ABDOMINE inciso, & diducto, hepar in convexa facie apparuit oblongis quasi striis distinctum ex rubro subfuscis, a superioribus ad inferiora pertinentibus, cætera sanum; nisi quod in sua vesicula tres, quatuorve habuit calculos, ut in prima quoque Epistola Anatomica (1) memoravi. Reliqua viscera prorsus erant secundum naturam; si urinariam vesicam excipias, quæ tamen quod esset in se contracta, eo crassioribus fortasse quam revera esset, tunicis visa est. In Thoracis quoque visceribus nihil morbidi inventum est. Nam quod pulmones neque duros, neque turgidos, neque ad pleuram alligatos, in eo culpare tamen aliqui non dubitarunt, quod ea facie nigricarent, qua dorsum tangebant, nempe id immerito factum censui, mecumque ipse censebis, ut qui id commune esse cadaveribus pene omnibus, sicuti vel olim Christophorus Guarinonius (2) indicaverat, minime ignoras, eo sanguine videlicet mox ab interitu confluente, quo in supino corpore pondus trahit. Dum Cranii integumenta detrahebantur, rubor etiam tum est in pericranio animadversus qua cucurbitula defixa fuerat. Inter dissecandum cranium, ex ejus cavo aqua effluxit. Illo sublato, Crassaque meninge amota, sub altera passim ad cerebri anfractus cinerea quasi *gelatina* translucebat: vasa autem, cerebri, & cerebelli superficiem tenentia, aliquanto erant, quam soleant, sanguine turgidiora. In cerebri substantia nihil erat quod reprehenderes; nisi forte laxitas. Cœterum in ventriculis omnibus aquam vidi, nec tamen multam.

14. Cerebri, & cerebelli vasa, in hoc Præsule turgidiora, faciunt, ut duarum mihi rerum veniat in mentem. Quod supra (3) indicatum est, vel paucam aquam, modo irritans sit, apoplexiam afferre posse, eo nitebatur quod possit convellere, & quod consequitur, cerebri meatus constringere. Nunc velim, huc addas, tanto hanc constrictionem futuram esse perniciosiorem, quanto magis vel ab alia causa acciderit, ut ii meatus constricti ex parte jam sint, aut constringantur eodem tempore, puta a sanguine quo vasa omnia quæ intra cranium sunt, plus æquo distendantur. Hinc alterum colliges, quatenus accipiendum sit quod famigerati Medici docuerunt, inutilem, imo noxiam in serosa apoplexia esse venæ sectionem, & tam quidem noxiam, quam utilis est in sanguinea, secundum hæc Celsi (4) sententiam explicantes: *si omnia* membra vehementer resoluta sunt, *sanguinis detractio vel occidit, vel liberat.* Equidem negandum non est, si ab aqua dumtaxat apoplexia sit; perinde esse hanc atque asciten per venæ sectionem velle curare. Verum ubi factam ab aqua non multa constrictionem vasa distendens sanguis augeat;

(1) n. 48. (2) Vid. Sepulchr. l. 4. S. 1. in Addit. Obs. 8. & 13. (3) n. 5.
(4) De Medic. l. 3. c. 27.

geat; nonne constrictionem tuto minuet qui hunc detrahat?

15. Non est hic sermo de hydrope cerebri, in quo aqua plurima, sanguis paucus, & effœtus; ut si hunc minuas, sub aquæ pondere vasa penitus conniveant, & languidam sanguinis circumitionem prorsus intercipiant. Addendæ tunc sanguini sunt vires, & cerebri, ac meningum fibris non secus laxatis, ac quæ in aqua macerantur, robur quoad licet per illa ipsa externa, internaque remedia conciliandum est, quæ in sanguinea apoplexia jure diximus (1) esse fugienda. Itaque si cui ex malo corporis habitu apoplexia superveniat; non temere ad illud auxilii genus decurram, ex cujus abusu sæpe malus habitus, ex hoc autem ipsa interdum apoplexia suboritur; habes enim apud Zacutum (2), hanc a Galeno, atque Avicenna adnotatam post immodicam sanguinis eductionem, quo denique & quædam Cl. Trewii (3) observatio referri potest. Neque eo decurram, siquis, senex præsertim, ac debilis, & proprio aliquo capitis affectu; non ex consensu, laborans, ab incautis Medicis, quibus, cum potui, obstiti, ad aquas acidulas potandas missus, inde redux, apoplexia corripiatur: leges enim in Sepulchreto (4) observatione confirmatum quod conjectura significat, tunc *aqua plurima dilui cerebrum*. Sed contra ubi cum aqua turgentiam vasorum esse, conjeci; sanguinem mittere non distuli. Sic in Sacerdote Cive meo (cujus minorem fratrem, cum hæc scriberem, apoplexia sublatum fuisse, accepi) obnoxio quotannis convulsivis hypochondiorum affectibus, ab hisque per dejectiones aquosas liberari solito, cum anno 1711. hæ incepissent quidem, sed mox substitissent, dolor autem caput gravans supervenisset, & huic accessisset repentinus mentis stupor, atque aphonia; ego statim atque accersitus sum, in cubito venam incidi jussi: ex qua sanguis adhuc fluebat cum loquendi facultatem recuperavit, ut vigorem quoque mentis postquam, cæteris quæ conveniebant, non omissis, sanguis iterum missus est eodem die. Me namque conjectura eo duxit, ut illius quidem seri, quod per intestina exire non pergebat, partem aliquam intra cranium effusam esse, existimarem; sed tamen constrictis insuper, ut sæpe in ejusmodi convulsivis hypochondriorum affectionibus usuvenit, sanguiferis in ventre vasis, illa propterea, quæ ad cerebrum attinent, magis sanguine distendi, crederem. Sic in aliis quoque feci eodem exitu, sic etiam in plerisque eorum facturus quorum proximas subjiciam historias, si ad eos forte advocatus essem, aut potius si præceps morbus tempus dedisset, ut quisquam ad eorum curationem advocaretur.

16. JUVENIS erat Venetus annos natus undetriginta, gibbus, bibosus, qui esculenta nescio quæ per urbem circumferens, infimæ plebi vendebat. Hoc dum faceret die quodam Octobris A. 1707. in ipsa via primum vacillavit, mox ibi cecedit, illico mortuus, livida facie, vino, quod biberat, per os, naresque simul cum sanguinolento humore, defluente. CADAVER cum Præcl. Santorino postridie inspicientes, brachia subrigida, & contracta, squallidum corporis habitum ac fœdum, & super hæc recentem in altero inguine bubonis cicatricem deprehendimus. Ventrem deinde incidimus: jecurque, & lienem magna; sed hunc flaccidiorem, illud paulo durius, & albidius invenimus. Pancreas quoque durius fuit. Ventriculus antrum, quod vocant, pylori deorsum versus sub ipso umbilico protendebat: Coli autem intestini pars illa quæ ventriculo subtendi solet, infra umbilicum per medium ventris secundum hujus longitudinem, valde angusta, descendebat. Multo quam hæc, magis ab naturali situ vertebræ omnes, quæ ab ima cervice ad os Sacrum pertinent, aberrabant. Nam totus, qui his duobus terminis interjicitur, Spinæ tractus sinistrorsum adeo curvabatur, ut curvaturæ medium ab recta linea, quæ inter duos eos terminos ducta esset, transversos digitos plus septem distaret. Præterea erat Spinæ ante-

(1) Epist. 3. n. 11. 12, [2] De Medic. Princ. Hist. l. 1. hist. 5. in paraphr. (3) in Act. Nat. Cur. Tom. 4. Obs. 136. (4) l. 1. S. 2. Obs. 48.

anterior facies ipsa quoque ita sinistrorsum conversa, ut posteriores vertebrarum processus dexterum propemodum Spinæ latus tenerent. Quo ex positu sequebatur, ut sinistræ quoque costæ initiis suis Spinam a tergo operirent: inde autem antrorsum se continuo inflectentes, Spinæque latus complexæ, inter hoc, & se ipsas in thoracis cavo perangustæ fissuræ instar per totum id latus relinquebant. Hanc Spinæ flexuram descendens Aorta imitabatur arteria: nec dubium erat quin descriptus ventriculi, & Coli situs inde quoque magna ex parte occasionem habuisset. Thoracis autem cavum quanto propterea & brevius, & angustius fuerit, facile inrelligis. Nam etsi pectus multo convexius erat ad anteriora, quam soleat; multum tamen latitudinis sinistrarum costarum situs detrahebat: Spina autem, & sternum, quod segmentum annuli repræsentabat, quanto magis curva erant, tanto magis summum diaphragmatis fornicem supremis thoracis finibus propiorem faciebant; ut cordis, quod potius magnum erat, basis summa sui parte vix a jugulo tantillum distaret. In cordis ventriculis sanguis paucus, isque concretus, in auricula autem dextera polyposa concretio, sed exigua. Pulmones anterius passim, posterius autem altero superiore lobo cum pleura connexi erant per tenues, mollesque membranas. Spuma erat in bronchiis, alicubi etiam rubescens, sed perpauca. Cæterum pulmones, Aspera arteria, & larynx sana.

Calvaria, quæ crassa erat, sublata, & Duræ meningis Sinibus incisis, in eo qui Falcis dicitur, levissimam polyposam concretionem, in Laterali autem dextero coactum in grumos sanguinem conspeximus: quo & minora turgebant vasa, magis autem quæ dextera, eaque inferiore, cerebri parte per meningem Tenuem discurrebant. Sub hac meninge serum passim in cerebri anfractibus, ut ipsa propterea detrahentis manum tota facile sequeretur. Nihil autem seri ex Spinæ tubo defluxit, & paucum in Lateralibus ventriculis inventum est: quo tamen non tunc primum irrupisse, indicio erat pallor vasculorum tum quæ per ventriculorum parietes feruntur, tum quæ Choroides plexus efficiunt. In iis plexibus erant præterea vesiculæ aqua plenæ. Quod reliquum est, cerebrum, & cerebellum optime se habebant: nec modo substantia non erant flaccida, sed longe, cerebrum præsertim, firmissima.

17. In tanta cordis, & cerebri propinquitate, tantaque ob arteriæ Magnæ inflexiones descensus sanguinis difficultate, mirum non fuisset, in biboso præsertim Juvene, si vas aliquod sanguiferum intra cranium esset disruptum. Minus igitur mirum est, quod ad aquam sub Tenui meninge effusam vasorum distentio facile accesserit, per hanc repentium, & constrictionem adauxerit, ab aqua factam. Cur autem tanta cerebri firmitudo constrictioni non obstiterit saltem ne hominem puncto temporis interimeret, causam puto, si forte quæris, hanc esse potuisse, quod cum cerebri corticalis substantia minus soleat firma esse, quam medullaris, ex qua præsertim; quia cum sit in se conglobata, multo ampliores sui portiones offert dissecantibus; de cerebri firmitudine judicamus, quanto magis in hoc Juvene firma fuit medullaris, tanto major constrictio fuit corticalis, ut quæ hinc inter firmiorem medullarem substantiam, inde inter aquæ, & sanguinis compressionem media interjacebat. Vel quoniam cerebellum ob id ipsum quod multo maxima ex parte constat ex substantia corticali, minus firmum solet esse, quam cerebrum, & in hoc Juvene certe fuit; tu, si prior illa causa non placet, fac ita cogites, quanto magis sua firmitudine cerebrum obstitit compressioni, tanto minus obstare potuisse infirmius cerebellum. Cum enim ad cerebri molem effusa aqua, & sanguis distendens vasa, accessissent, neque cranii parietes, quippe ossei, quidquam cederent, ipsum autem cerebrum ob suam illam firmitudinem minus sane, quam in alio homine, cessisset; relinquebatur videlicet, ut maxima in cerebellum vis fieret, unde mortem esse quam celerrimam posse, alio loco (1) ostensum est.

18. Neque eo turbari te, velim, quod ab

[1] Epist. 2. n. 24.

ab aqua antea irritationem, & quod ab hac sequitur, convulsionem; nunc vero compressionem deducam. Nam & convulsio, & compressio idem inferunt detrimentum constrictionis. Aqua autem cum ipsius naturam, & pondus spectamus, quin comprimat, dubitandum non est: cum vero acrimoniam; quin irritet, ac convellat. Itaque eadem aqua non raro potest & compressionem, & convulsionem inducere, comprimendo autem, aut convellendo, aut utrumque præstando, in tenuissimis vasculis sanguinem remorari, unde turgeant majora, & compressionem adaugeant. Secundum hæc, nunc simul omnia convenientia, ut in hoc Juvene, cujus subrigida, & contracta brachia convulsionem quoque subindicarunt, alias non omnia, ut in Viro de quo statim verba faciam, in quo nullæ sunt animadversæ convulsionis notæ, causas poteris gravioris, aut non ita gravis apoplexiæ, & celerioris, aut tardioris mortis conjicere.

19. STABULARIUS, prope annos sexaginta natus, procerus, & obesus, quippe multum & comedere, & potare solitus, ter antea in Patavinum illatus fuerat Nosocomium, semel ob febres nec graves tamen, & breves, iterum ob apoplexiam, qua depulsa, discesserat, tertium, idque proxima æstate, ob thoracis inflammationem, quo tempore incontinentiæ urinæ signa fuerant non obscura. Quartum denique illatus est ob secundam apoplexiam, sed eam mora, & incuria facile insanabilem factam. Nam Decembri jam medio, tempestate frigidissima eo anno, 1725. cum pridie non esset animadversus, postridie demum sub noctem in stabuli angulo apoplecticus inventus est, nudus in ea jacens lodice qua nudius tertius se involverat. Dextero brachio magis erat resoluto, caput attollebat, & conabatur si loqui posset. Servare tamen non potuerunt: nam sive a mora aqua acrior facta, sive mavis nova effusione aucta graviorem alterum insultum attulerit, sive sensim magis atque magis urgendo confecerit, decima ex quo sic inventus fuerat hora, intempesta nocte, vivendi finem fecit. MORTUI corpus diligentissime, Studiosorum quoque gratia Adolescentum, per aliquot dies a nobis perlustratum, hæc habuit adnotanda. Ventre patefacto vesica urinaria statim, omentum vero non nisi quæsitum, se ostendit; totum enim inter ventriculum, & huic subjectum Colon intestinum latebat. Ventriculus valde contractus; mirum in ejusmodi homine vel post novissimam illam inediam; & sanus, nisi quod exterius in medio faciei posterioris tuberculum erat subrotundum, ventriculo tamen concolor, quod sectum, ex eadem fieri substantia visum est, ex qua pleræque fibræ ventriculi. Tunc ad vesicam, quæ, Tenuibus instestinis sursum compulsis, ferme ad umbilicum usque se extendebat, oculos, manusque convertentes, totam pinguedine opertam, lotio autem distentam, ut mox ureteres pariter, & renes, deprehendimus. Hi quoque pinguedine obducti erant, eaque plurima, dura, ipsisque arctissime adhærente. Ambo exterius inæquali superficie, nec sine indiciis tum veteris, tum præsentis vitii ulcerosi, interius vero quanto majori, quam solent, cavea, tanto minus crassa circumcirca substantia, an quod sæpius remorata urina distendendo extenuasset? an potius ab erosione? ut subobscure videbatur. Hæc omnia in rene dextero magis apparebant, qui & cellulam habuit mediocrem ex parte prominentem extrorsum, ex parte in renis substantia excavatam, humore urinæ simili plenam. Ureteres quoque etsi ambo erant ita amplificati, ut continuo exponam; tamen paulo minus sinister fuit, quam dexter. Hic enim qua ex rene prodibat, gallinaceum æquabat ovulum, in summo truncatum; reliqua autem parte propemodum tota Aortæ arteriæ truncum Iliacis proximum non paulo superabat, nisi quod prope suam in vesicam insertionem aliquantum se contrahebat, orificio autem extremo minimi apicem digiti vix admittebat. In tanta dilatatione erat insuper longior factus, ut excederet transversos digitos triginta, si extenderes; sæpius enim huc illuc ad angulum se inflectebat: quibus in locis interius a primo valvulis instrui videbatur; sed hæc species, cum in rectum extenderes, prorsus abibat. Cum latitudine, & longitudine creverat quoque cras-

crassitudo tunicarum; ut proclive mihi fuerit nonnulla de earum structura perspicere quæ non hic est opportunus describendi locus. Porro vesicæ etiam tunicæ erant crassiores factæ: ejusque fundus quibusdam in locis incipiebat quasi exulcerari. Hæc, & colis glans nuda; erat enim cutis qua contegi solet, retrorsum, quasi ut in paraphimosi, rejecta; & nescio quid obstaculi, non magno ab extrema glande intervallo, immisso specillo occurrentis, urethra autem a penis corporibus mox sejuncta, continuo sublati, fecerunt, ut hanc, initio a vesica ducto, ad finem usque aperirem, & diligentius examinarem: sed nihil vitii repertum est, si quasdam albidas, oblongasque excipias lineas, oblique ante alterum latus carunculæ Seminalis nonnihil extantes, duasque harum similes, quas trium circiter digitorum transversorum intervallo ab extremo urinario meatu deprehendi. Sterno sublato, pulmones conspecti sunt utrinque ad dorsum concidentes, ut pinguissimum mediastinum omnino detectum relinquerent. Eorum dexter tota ferme laterali, & posteriore facie cum pleura arctissime cohærebat: Sic & cordis universa superficies cum pericardio, & superficies item auriculæ dexteræ; arctius tamen ventriculus dexter, quam sinister. In utroque horum sanguis ater, & picem ferme liquidam referens; sed is liquidam magis qui ater quoque profluxerat plurimus, cum vena Cava ad septum Tranversum incisa est. Arteriæ Carotides, per collum scandentes, valde amplæ. Sed Aorta ipsa, & quidquid ciens omisi vasorum, aut viscerum, ut silentio indicare soleo, secundum naturam se habebant: quin & musculi erant bene rubicundi, nec colore solum, sed & mole elegantes. Cerebrum denique dissecui septimo ab interitu die. Totum tamen valde notabili præditum duritie inveni; cum cerebellum esset mediocri firmitudine; aqua autem copia non modica intra cranium fuisset. Nam præterquam quod cerebelli lamellas potui nullo negotio diducere, reapse aqua ex cranio effluxerat a cervicibus amputato, & dum serra circum secaretur, effluebat, & sub Tenui meninge adhuc inerat, & non pauca denique in Lateralibus ventriculis, me cerebrum, ut sæpius soleo, in sua sede secante, deprehensa est. Sic autem facere solitus sum tum ad naturalem partium sedem, ac positum certius cognoscendum, ut jam olim adnotavi in Adversariis (1), quod & postea alii secuti sunt, & Majores indicarant, ut opinor, cum sæpe cerebrum nobis non modo e cranio eductum, sed & cranio insidens, dissectum pinxere: tum etiam ne si forte effusa aqua, aut fluidus sanguis ventriculis insit; contrectato, & multifariam dimoto cerebro, abruptoque Infundibulo, aut locum mutet, aut magna ex parte elabatur. Quin etiam ne ex ipsis Sinibus sanguis non concretus, amputatis venis Jugularibus, aut Cava, Superiore præsertim, effluat, a capite dissectionem incipere ejusmodi adhuc integrorum corporum, quandocunque licet, institui; non semper autem licet, aut ob alia commodum est, ut neque in hoc fuit. Minusque propterea miratus sum, quod Sinus omnes, & Receptacula quæ sunt ad Equinam sellam, inania fuerint. Vasa tamen quæ per Tenuem meningem discurrunt, justo turgidiora conspexi, plus tamen sero, & aere, ut videbatur, quam sanguine. Sed ad ventriculos ut redeam; in Septi interjecti duplicatura inveni pauxillum aquæ, in Choroidibus autem plexibus, qui diluto colore non erant, vesiculas plures, eadem plenas. Inverso tandem cerebro, posteriores ambos Carotidum arteriarum ramos, qui ut plurimum quidem sunt perexiles, adeo dilatatos animadverti, ut si ita forent a natura, vix eorum Willisiana delineatio (2) esset digna reprehensione. Nec minus dilatati erant qui cum ipsis communicant, ramuli, ab ea arteria emissi in quam confluunt Verterbrales, Sed præterea ramulorum eorum sinister quodam loco, & Vertrebralis quoque sinistra prope eum confluxum albicabant. Quorum vasorum utrumque cum propterea aperuissem; corpusculum ibi inveni album, crassiusculum, subdurum, & jam ferme cartilagineum, quod

(1) VI. Anim. 10. (2) Cerebr. Anat. Fig. 1.

ex illorum facie interiore cum introrsum protuberaret, non poterat cavum ex parte non obturare; nam vasis utriusque exterior facies æqualis erat, neque ibi ullo modo prominebat: itaque hoc vitium non ad ossificationes tantummodo, sed ad interiores quoque vasorum excrescentias attinere quodammodo videbatur. Novissime dum Pituitariam glandulam educere vellem ex sua sede; a levi ejus compressione mucus prodiit pellucidus, subflavus cum eo qui ad osculum uteri est, nisi quod non ita erat tenax, comparandus, pro mole glandulæ non paucus: quem in mucum abiisse crederes non modicam ejus glandulæ partem; nam exigua hujus, & informis restabat portio, eaque tactus, & visus judicio secundum naturam; glandulæ autem reliquum, ejusque Appendix nusquam apparebant. Cæterum Infundibulum quod paulo ante amputaveram, quantum extrinsecus aspiciendo visum fuerat, non secus se habebat, quam soleat.

20. Quo prolixior historia fuit, eo breviores erunt adnotationes. Nam de vitiis quæ in renibus, ureteribus, vesica, urethra descripsimus, erit alias (1) loquendi locus. Hoc unum hic satis est ex ipsis colligere, quod facile ad mortem attinuit. Cum fortasse vel plus multo quam solebat, homo bibisset, humoris autem epoti vel minus quam consueverat, per cutis invisibilia foramina, tempestate frigidissima prohibente, emanasset, urinæ autem viæ, & receptacula, in sopito, & mox apoplectico eo etiam minus se contrahentia, quo minus ob descripta vitia sentire, & constringere se poterant, jam magna vi lotii distenta essent, neque ars hoc educeret tum quia abdominis pinguedo vesicæ tumorem animadvertere, tum quia nota urinæ incontinentia hunc suspicari, non sinebat; ob hæc omnia factum crediderim, ut cum seri potulenti quo sanguis redundabat, nihil amplius recipere, quippe distentissima, urinaria instrumenta possent; quod reliquum erat, in cerebrum aut irruerit, aut destillaverit, sicque hominem confecerit. Cur autem cerebrum potissimum inundaverit, ex apoplexia, quæ olim præcesserat, intelligas licet, quemadmodum etiam ex arteriarum illuc spectantium, & fortasse ex glandulæ quoque Pituitariæ vitio, quorum ab altero quid detrimenti impendere possit, alibi (2) subindicatum est, ab altero autem infra (3) indicabitur. Porro auriculæ cordis dexteræ cohæsio cum pericardio facile potuit efficere, ne illa impellendo in cor sanguini quantum ab natura institutum est, subserviret, eoque hic minus expedite tum a cæteris partibus, tum a cerebro remearet. Cæterum illius auriculæ, & cordis cum pericardio, & pulmonis dexteri cum pleura arctior cohæsio tunc ortum habuisse credenda est quando thoracis inflammatio superiore æstate hominem afflixit; quanquam de ejus pulsibus, & respiratione post illud tempus nihil certi scire potui; tunc autem fuerant quales in ejusmodi inflammationibus solent.

Illud denique huic historiæ addendum est, post biennium eodem mense Decembri hujus hominis fratrem, pariter obesum, ipsum quoque ab apoplexia periisse. Ejus pulmones pleuræ annexos, Aortam vero arteriam in thorace passim osseam fuisse, retulerunt. Quod facile credidi; nam ejusdem arteriæ truncum toto illo tractu quo in ventre erat, vitiatum hic illic, & osseum factum inveni, cum semini, & lotio inservientia organa dissecarem. In his vesicam animadverti ea amplitudine, & in parte ea figura, ut sæpe nimia urinæ copia distendi solitam fuisse, intelligerem. Cætera, & præsertim quæ in calvaria sunt, ante fuerant humata, quam ea quæ nominata sunt, viscera inciderentur. Aorta vitiata ad memoriam revocat apoplectici alterius historiam, in quo ea arteria non sine vitio, quamvis minori, deprehensa est.

21. FERRARINIUS, Sacerdos Veronensis, qui olim Venetiis phthisicus fuerat judicatus, Patavii autem ante decem annos hemicrania laboraverat, nunc anno exacto quadragesimo tertio, canutus, facie interdum nimis rubicunda, gracili corporis gabitu, nec tamen macilento, etsi alacer ad actiones, lætusque videbatur, gravibus

(1) Epist. 42. n. 19. 20. (2) Epist. 3. n. 22. (3) n. 36.

vibus, quas dissimulabat, curis vir alioquin ad iram pronus, valde anxius erat: queri autem solebat de quibusdam intra thoracem doloribus, quorum sedem manu sterno imposita designabat. Quin pridie se non bene habere, Chirurgo dixerat, ideoque remediis uti quam primum velle opportuno illo anni tempore; erat autem mensis ille Majus quo Tita (1), atque alii (2) in hac urbe repente obierant; quamvis tempestate sicca, & calida facta, nonus jam esset dies ex quo id acciderat nemini. Cœnatus est tamen cum hospitibus hilariter; sed intra modum: nec sane, seu copiam, seu qualitatem attendas, peccare in cibis, aut potionibus consueverat. At summo insequenti mane in lecto mortuus inventus est, supinus, habitu dormientis, sine ulla ad os spuma, tantum brachiis adeo rigidis, ut sine vi diduci non posse, viderim, cum antequam advesperasceret domum ejus venissem cum Collegis meis Professoribus Medicinæ Primariis. CADAVERIS facies, & cervices, & dorsum, & latera ex subrubro livebant.

Cranium primum omnium secari jussi. Id dum fieret, non paucus effluxit sanguis colore propemodum obsoleto. Crassa meninx ad Sagittalem suturam atra a sanguine cujus ne polyposi quidem, copia aliqua inventa est in Falcis sinu. Tenuis meningis vasa sanguine distenta, ut & illa quæ per Lateralium ventriculorum parietes, & per supremam partem repunt plexuum Choroidum, cætera pallentium. Quin medullaris cerebri substantia fusca erat; credidissem a copia sanguinis, & sane passim sanguifera vascula per eam apparebant; nisi & hæc plura, & illam majorem in aliis vidissem, candida tamen ea medulla. In ventriculis aqua non pauca, multa etiam in cervicalium vertebrarum tubo a me est animadversa. In cerebello nihil apparuit vitii, ut neque in cerebro, aut circa cerebrum quidquam quod peculiariter ad hemicraniam attineret; quæ fortasse exterior fuerat; qua olim vexabatur. In pulmonibus, excepta sanguinis copia nihil fuit quod adnotaremus. In pericardio nil ferme humoris. In cordis ventriculo dextero polyposa concretio, Tricuspidum valvularum fibrillis ex parte implicita, tres aut quatuor digitos longa, sesquidigitum lata, structura valde compacta; ut qui polypos facile ponunt, hanc pro polypo ante mortem genito habere potuissent. Cum ea sanguis ater semiconcretus, qualis & in proxima auricula. In ventriculo sinistro sanguis minus coagulatus, pauciorque. Ejus columnæ quasi inflammatæ, Semilunares valvulæ paulo quam æquum esset, duriores. Arteriæ Magnæ truncus a corde ad eum usque locum unde incipit descendere, exterius quidem facie inæquali non secus ac si in tuberum modum quadantenus hic illic assurgeret: sed interius toto eo spatio nihil, nisi superficies rugosa, vix duobus locis, iisque exiguis indicia necdum maturæ ossificationis: cætera per dorsum, & in cunctis ascendentibus ramis naturali superficie. Venter nihil habuit quod vitium ostenderet notatu dignum. Hoc unum ex ejus inspectione collegi, qua hora circiter esset mortuus. Nam cum cibi non essent amplius in ventriculo, neque ulla per mesenterium vasa Lactea apparerent; hinc conjicere proclive erat, non multo antea quam mortuum invenerant, obiisse.

22. Apoplexia censui hunc Sacerdotem sublatum esse, aqua intra cranium effusa, quæ simul convellendo, quod brachia indicabant, simul, cum remorati sanguinis copia comprimendo, cerebrum, ac cerebellum constrinxisset. Fuscus ipse medullaris substantiæ color sententiam comprobabat meam; nam quidquid illud erat quod inter fibras cerebri passim depositum, eam substantiam infuscabat, quantum spatii intra cranium demebat, tanto perniciosior ut constrictio esset, efficiebat. Arteriæ quoque Magnæ vitium, ut alibi (3) indicatum est, credo ad apoplexiam inferendam conspirasse. Nam quod de syncope suspicari posses, cum quæ intra cranium conspecta sunt, tum subruber ipse faciei livor; ne huc alia addam; satis infirmant. Neque a polyposa illa concretione tibi facile imponi sinas; posse enim, atque adeo revera post mortem plerasque gigni vel ista

(1) Epist. 3. n. 11. (2) Ibid. n. 26. & Epist. 26. n. 35. Vid. ibid. & n. 17. (3) Epist. 3. n. 22.

ista majores, & compactiores, ipse quoque alias (1) cum Viro Clarissimo, mihique jam inde ab eo tempore quo meus hic auditor fuit, magno suo merito longe clarissimo Andrea Pasta confirmabo, nec ii, qui plurima attente secant cujusquemodi cadavera, diffitebuntut. At enim quosdam hic Sacerdos intra thoracem dolores imposita sterno dextera solitus erat indicare. Audio: sed vitia non deerant ejus portionis arteriæ Magnæ, quæ alte intra thoracem sterno respondet: defuerant autem in alacritate illa, & promptitudine ad actiones indicia, quæ cordis ventriculum dexterum ea concretione impeditum in vivente significarent.

23. Verum cum polypis multum a quibusdam tributum videam ad apoplexiam efficiendam; quid de hoc mihi videatur, & compertum sit, non est hoc loco reticendum. Polyposæ concretiones a veteribus quoque Prosectoribus adnotatæ sunt, in his a Coitero (2), qui se, scripsit, *ex sinubus duræ membranæ cerebri* phreneticæ mulieris, *ut alias ex suspendio enecatorum cerebris, extraxisse fibras sive filamenta crassa, lumbricis non dissimilia, ex alba pituita conflata: similes sumpsisse ex cordis ventriculis*: indeque ortum errorem existimasse multorum qui vermes in cerebro, & corde sibi visos ajebant. At Nymmannus cum ejusdemmodi concretiones circa Torcular deprehendisset; ab iis hanc sedem obturari, censuit, unde sanguis in totum cerebrum ferri credebatur; & sic apoplexiam oriri. Habes Nymmanni dogma in Sepulchreto (3) secundum leges circumitionis sanguinis ita instauratum, ut concretiones illæ non circa Torcular, sed ad initium Internarum Jugularium venarum statuantur, sanguini obstantes, non in cerebrum ituro, sed a cerebro redituro: idque *frequentissime in apoplecticis contingere*, existimetur. Illud quoque additum ibidem leges, si ejusdemmodi concretiones e corde per arterias productæ, abrumpantur forte a sanguine quamcunque ob causam vehementius commoto, ab ejusdemque impetu sursum trudantur; ad angustiores partes, sedesque minime cedentes Carotidum, & Vertebralium arteriarum esse perventuras, sicque omnem ad cerebrum aditum sanguini obstructuras. Imo nec illa omissa invenies (4), quæ Fracassatus comperta memoraverat in dissectis, jubente Magno Etruriæ Duce, apoplecticorum cadaveribus, sanguinis videlicet concretiones in sanguiferis pulmonum vasis, & cordis ventriculis. Sed si verum loqui volumus; ibi (5) Fracassatus ipse fassus est, *non Apoplexiam tamen, sed syncopen hanc affectionem nuncupandam fuisse*. Quod vero ad duo illa attinet commemorata dogmata, quamvis polyposas concretiones in viventium vasis facile existire, concederetur; non tamen facile esset omnes simul ad cerebrum aditus, aut a cerebro regressus, per eas sanguini omnino obturari; nisi universa propemodum arteriosa, aut venosa corporis vasa, & cordis cava concreto sanguine replerentur; unde tamen citius lenta syncope oriretur quam repentina apoplexia. Equidem in cadaveribus sæpe inveni ejusmodi concretiones vel in vasis ad cerebrum pertinentibus; verum sic forte contigit, ut eas perraro in apoplecticis deprehenderem, nonnunquam ferme exiguas invenirem, quod tibi & superior, & hæc, & quæ sequetur Epistola satis indicabit: ut meis quidem observationibus minime confirmare possim, id in apoplecticis esse *fretentissimum*: tantum abest ut mihi acciderit quod alicui, in Sepulchreto (6) leges accidisse, ut *quotquot apoplexia mortuos aperuit*, *in omnibus* illas *aut in corde, aut in cerebro, aut in ambobus reperiret*. Negas igitur, inquies, quod Martianus (7) exposuit, *sanguinis stationem fieri existimavisse Hippocratem in venis, seu arteriis totius corporis, in apoplexia vero potissimum intercipi eas, quæ sunt in collo, & in pectore*. Ego vero id tantum nego, seu potius de eo tantum dubito quod multis post Martianum certum videtur, & frequentissimum in rei quidem il-

[1] Epist. 24. (2) Obser. Anat. (3) l. 1. S. 2. Obser. 1. cum Schol.
(4) in Additam. ad Sect. cit. Obs. 1. (5) Dissert. de Cerebro. (6) Sect. cit. Obs. 37. §. 1.
(7) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morbis vers. 64.

illa explicatione de qua paulo ante dictum est: quanquam ipsa vasorum, quæ in collo sunt, interceptio quatenus huc faciat, ex Galeni vetustis, quæ Salius (1) objicit, experimentis existimandum est, de quibus cum iis, quæ Valsalva habuit, comparatis longior nimirum sermo faciendus esset, quam præsens institutum patiatur; quamobrem alio (2) rejicietur. Nunc reliquas apoplecticorum historias propositi generis subjiciemus.

24. SALSAMENTARIUS, cujus erat taberna Venetiis contra portam Armamentarii publici, consistente ætate, bono habitu, & subpingui; ex quo aliquot ante mensibus ægrotaverat, non amplius ita hilaris, ut olim, fuit; nec tamen de incommodo questus est ullo quod ad caput attineret, ad quod neque illæ attinuerant ægrotationes. Huic pridie Nonas Sextiles A. 1708. nulla prævia evidenti causa, nisi forte ex cibo, in quo vel extremis vitæ diebus deliquit, valde intumuit bucca sinistra, tumore inde se extendente infra mentum, atque auriculam. Neque eo minus in taberna fuit sua, aut ea, quæ facere, & comedere solebat, omisit. Sed postridie Nonas vix e lecto, in quo noctem bene dormierat, surrexit, seque induit, cum repente magno, & vehementi cum impetu per cubiculum bis terve ambulavit, statimque consedit, atque ut se haberet, interrogatus, heu heu, heu respondit, ibique illico mortuus est.

DISSECTIO ante vespertinum tempus a Cl. Santorino habita est, inspectantibus Protomedico, cujus ille vices iis annis gerebat, aliisque cum eo Medicis, & in his nobis. Artus erant subrigidi, abdomen præpingue, qualia omentum, mesenterium, & mediastinum quoque. Tenuium intestinorum pars ad spithamam, eoque amplius, ex livido variegata. Lien æquo major, ac mollior, & convexa in facie quibusdam latis quasi maculis albicans. Hepatis facies cava hic illic ex rubro livescens, limbus lividus, substantia omnis multo magis quam par sit, scalpello resistens. Thoracis cavum ferme totum pulmones implebant turgidi; & graves; multo minus tamen graves, quam turgidi; nam aerem quidem plurimum, serum non plurimum continebant: itaque mollitie erant, & colore naturali. In pericardio subcruenti seri mediocris copia. In cordis sinibus, auriculis, vasis nihil usquam polyposi; sed ut in utroque ventriculo, & Pulmonari arteria, & Aorta sanguinem animadvertimus omnino fluidum. Aortæ autem statim supra cor diameter visa est naturali major. Antequam Cranium secaretur, quæ natura esset, & quæ penitiores tumoris illius sedes, cujus exteriores descripsi, quæsitum est. Parotis glandula ipsa erat integra; membranæ tantum quæ hanc, & proximas integebant partes, præsertim vero adiposæ, stagnante in iis sero turgebant: Sanguis vero & ipse stagnans, imo, ut videbatur, quasi effusus, posteriora pharyngis, aliasque interiores colli partes maculaverat. Quæ cum vidissem; innui Santorino, ut pharyngem, arteriamque Asperam cum larynge, annexisque particulis e cadavere eximeret, ut hæc quoque contemplari possemus. Conspectæ igitur sunt membranæ, quæ linguæ radicem, tonsillas, & exteriorem undique laryngem convestiunt, lento subflavo sero plurimum turgidæ sic tamen, ut tonsillæ ipsæ, & canalium quos memoravimus, interiora secundum naturam se haberent. Ea dum eximeret, Jugulares Internæ venæ sanguine plurimo distentæ apparuerant. Calvaria interea a Chirurgo adaperta, vasa itidem cerebri, ac cerebelli superficiem tenentia, nec secus quæ supra Callosum corpus feruntur, turgidiora quam soleant, reperta sunt a sanguine hic quoque fluido; ut nihil omnino concreti sanguinis in tota hac sectione conspectum sit. Aqua autem obvia fuit sub Tenui meninge, quæ facile propterea detrahebatur, nec pauca in ventriculis, & multa de vertebrarum tubo effluebat. In plexibus Choroidibus vesiculæ erant majores aliquanto quam sæpius videre consuevimus. Ipsi tamen minime albidi, nec cerebri

[1] De Affect. Particularib. c. 2. [2] Epist. 19.

rebri; aut cerebelli substantia flaccida; sed recte; nam & ipse digitis tentare volui; constituta.

25. Hunc ego virum, nisi moriens locutus esset, neque ullos in ipsa morte respirandi conatus ostendisset; suffocatione potius, quam apoplexia interfectum censuissem. In ejus dissectione mihi, ut fit, venit in mentem dissectionis alterius viri, quam aliqua ex parte non dissimilem Bononiæ ante duos, tresve illos annos habueram, præsente Cl. Viro Jacobo Bartholomæo Beccario, nunc in Bononiensi tum Gymnasio, tum Instituti Scientiarum Academia Professore, imo hujus Præside meritissimo, consecante autem Medico pariter Experientissimo Heraclito Manfredio, qui in Nosocomio S. Mariæ de Morte summa diligentia, ac pari laude Assistentis Medici munus tunc gerebat. Simul eo tempore pro communi Medicinæ studio, & mutuo inter nos amore ægrotantes visebamus, simul quæ in mortuorum corporibus vitia laterent, quærebamus; ut in omnibus fere quas a me in eo Nosocomio adnotatas esse historias dico, velim duos illos Præstantes Viros laborum meorum non testes modo, sed & socios fuisse, intelligas.

26. AGRICOLA annos ad quadraginta natus, multis, acerbissimisque, ob grave infortunium, animi perturbationibus affectus, denique sub initium mensis Decembris A. 1705. ab ardente febre occupatus, in illud quod modo dixi, Nosocomium receptus fuerat. Post aliquot dies calor, & linguæ siccitas sese remittere visa sunt. Contra, arteriæ, quæ ab initio molles fuerant, & alia vi in aliis pulsationibus se attollebant, vel magis inæqualiter movebantur. Ante diem XVI. Kal. Januarias mane pulsus erant pejores, atque humiliores. Oculi, quod inter initia quoque adnotatum fuerat, fixi, atque intenti. Sitis pariter permanebat. Verum præter hanc, nulla alia de re querebatur. Quin cum singillatim interrogaretur, internusne calor, an quid præterea in capite, in thorace, in ventre, an usquam alibi molestum esset, negavit: vix caput nonnihil videri grave, tarda, ac submissa, ut solebat, voce, sed tamen explicata, nec rauca, subjecit. Nondum erat semihora ex quo hæc responderat, cum subito ecce inter bibendum aquam, a Medico præscriptam, qua aqua & diebus superioribus uti consueverat, sub ministrorum oculis sursum retracto superiore labro moritur. Ad horum clamorem confestim accuritur. In calente adhuc corpore omnes ubique pulsuum sedes, si quid forte vitæ superesset, diligenter tentantur; sed incassum: homo jam penitus erat mortuus. VENTREM postridie cum dissecarem, in eo aliquanto plus humoris animadverti, quam solet: omentum autem sursum ita contractum, ut sub costarum sinistrarum angulo prorsus lateret. Intestinum vero Colon qua parte se demum flectit, ut cum Recto committatur, ante Ileum, sub quo alias conditur, ita prostabat, ut in medio ferme ossa ipsa pubis contingeret, vesicæque, quæ lotio erat plena, insideret. Exteriores instestini Iejuni tunicæ maculis quibusdam ex rubro liventibus, raris tamen, atque minutis, distinguebantur, ex quibus, leviter vulneratis, fluidi sanguinis guttulæ exibant. Ileum vero subrubrum erat, ac subdurum duobus in locis, quorum quidem alteri (nam forte altero in loco intestinum discindere oblitus sum) ulcus suberat duos digitos latum, tres longum, quod exesa interiore tunica, ad carneam usque pervenerat, puro tamen sinu, & oris minime tumentibus. In jecinore extremo erat livor, sed qui non ita alte descenderet. De ejus vesicula, quæ insolita quadam figura erat, bilem effudi crassam, & turbidam, nec valde absimilem aquæ in qua caro recens lota est. Lien magnus erat, & flaccidus. In Thorace pauca utrinque fuit aqua cruenta, qualis etiam in pericardio. Pulmones, nisi quod bronchiis plus paulo quam soleat, inesse humoris visum est, sani erant; quamvis pleuræ ab altera parte adhærerent, & ab utraque posterius nigricarent, eandem videlicet ob causam, ob quam exterius quoque & cervices, & omne tergum, & reliquæ in quas cadaver jacebat, partes ex rubro præter modum livebant. Quippe sanguis non concretus, non in grumos coactus, sed omnino fluidus in cadavere hoc

hoc toto fuit ; fluidum enim de Magna arteria prope septum Transvesum incisa, de vasis quæ in collo sunt, dum ab hoc caput amputaremus ; paucis undecunque effluere vidimus: fluidumque sine ulla vel minima polyposa concretione in corde ipso conspeximus, quod flaccidissimum fuit, valvulasque ad sinistrum ventriculum attinentes, omnes habuit hic illic subduras, sicut antea quam ossescant, solent. Cerebrum quoque valde laxum erat, sub ejusque Tenui meninge alicubi quædam bullulæ, ubique mador conspiciebatur. In Lateralibus ventriculis aquæ subcruentæ non multum. Vasa tamen quæ per eorum discurrunt parietes, plexusque ipsi Choroides minime pallebant. Utrinque in posteriore plexuum parte vesiculæ erant, pellucido humore turgidæ. Denique glandula Pituitaria humilis adeo, & contracta, quasi ut nulla esse videretur. His ita conspectis, placuit mihi, ut (quod in quibusdam hujusmodi casibus, & cadaveribus soleo) laryngem quoque, & huic proximas partes inspiceremus. Erant autem dentes dentibus arcte adeo, & valenter commissi, ut non sine maxima vi, summisque conatibus diducere potuerimus ; cum cæteræ quidem partes minime rigidæ, intentæve essent, neque præter superius labrum, quod in moriente, ut supra, sursum retractum animadverterant, ulla alia nota apparuisset, quæ distentionem nervorum significaret. Ore autem denique aperto, primum in conspectum venit tumor, nuci juglandi ferme par, qui deteram palati partem, qua molaris dens erat plurimum vitiatus, & exesus, cum continente gingiva occupabat, & pure, ex parte cocto, turgebat. Porro membrana qua uvula, & contiguæ partes, atque exterior larynx ad extremum usque epiglottidis apicem conteguntur, cum in summo livida erat, tum concisa innumeras quasi cellulas sub se ostendit, quarum tenues, & subrubri parietes quadam, ut sic dicam, *gelatina* cellulas complente, distendebantur. Quæ his cellulis suberant, ea quidem sana apparebant ; at interior tamen laryngis facies subrubro colore prope glottidem infecta erat, ipsaque glottidis latera, quæ cæteroquin albicabant, ut solent, multo magis quam soleant, connivebant.

27. In agricola hoc, non secus atque in Salsamentario, fluidum ubique sanguinem fuisse, vides, ut in utroque pariter cum tumore ad oris latus oborto quam facile se conjunxerit lentioris seri collectio in cellulosis membranis quæ exterius laryngem, vicinasque partes convestiunt. Ob eam collectionem circa laryngem suspicio primum nata est, Agricolam suffocatum obiisse præsertim inter bibendum. Sed nulli in moriente conatus animadversi ad respirationem, si qua posset, expediendam, continuo suspicionem hanc sustulere. Reliquum igitur fuit, ut crederem potius, repente ex convulsione apoplecticum factum periisse. Convulsio autem cum in labri superioris, tum maxime in maxillæ inferioris musculis manifesta, latentis illius, quæ intra cranium fuerit, indicium est. Nec mirum, tam cito occisum hominem flaccidissimo corde, cerebri autem substantia tam laxa, quam antea stupor ostendebat non sentientis vesicam lotio plenam, neque Ileum exulceratum, neque gingivam, & palatum descripta parulide, neque uvulæ, atque adeo laryngis exteriores membranas lenti seri congestione occupatas, in mortuo autem cerebri ipsa contrectatio, atque incisio demonstrarunt. Porro ad convulsionem inferendam non multam sane aquæ copiam valuisse, non miraberis, qui vel paucas, modo acris humoris guttas in nervo aliquo restitantes magnas scias distentiones nervorum efficere, non acrem vero istam aquam non possis existimare, quæ ex ejuscemodi febre in cerebrum, ejusque membranas, quippe in partes, ut in eo homine, maxime infirmas, repente incubuerit. Quod si mihi, ut aliquando Valsalvæ, præsto fuisset qui certos, in cadaveribus deprehensos, humores gustu exploraret, aut si inter dissecandum subjisset animum cogitatio ratione alia aliqua, & fortasse non prorsus incerta, idem inquirendi ; quid mihi de hoc quoque compertum esset, tecum perlibenter communicarem. Nunc hilari animo, quæ possum accipe : aut quando non modo in his duobus, sed in pluribus etiam aliis ex

iis

iis apoplecticis quos Epistola hac descripsi (1), fluidus sanguis inventus est; vide, an hinc tibi cum Lancisio (2) placeat acrium, & irritantium salium, in quibusdam saltem illorum, vim, & redundantiam agnoscere.

28. MULIER sexagenaria, multos jam annos lecto affixa ob musculorum contractionem artus inferiores moventium, cætera sic satis valens, ut certe superioribus præsertim diebus, cum aliquanto plura quam soleret, edisset; de improviso oculos torquet, statimque moritur. VENTRE, Thorace, Cranio a me perlustratis in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, anno, ut opinor, 1704. nihil in singulis iis caveis, quod morbidum videri posset, animadverti, nisi aquam, eamque non multam.

29. Quanquam in contorsione illa oculorum signum convulsionis haud defuit; attamen si hic compressionem malis, aut cum convulsione simul compressionem agnoscere; per me quidem licet. Sed fortasse hic, & superius quoque dubitaveris, num recte faciam qui compressioni ab aqua, præsertim pauca, tantum tribuam. Nam primum minime ignoras, esse qui in ventriculis cerebri semper, eoque secundum naturam, statuant pauxillum aquæ: deinde hanc vides, copiosiorem certe, quam in hydrocephalo interno esse non posse, & tamen Vesalium (3) qui in puella bienni, eo morbo affecta, *novem fere aquæ libras* invenit, testari, illam *ad mortem usque sensibus omnibus integre esse usam, & laxis* quidem, *infirmisque, sed non resolutis fuisse articulis:* ad hæc, tumores intra cranium inventos esse, quos nulla consecuta erat apoplexia, ex bene multis, vel in Sepulchreto obviis, dissectionibus, præclare nosti. Verum; ut ab hisce ultimis incipiamus; ipse quoque olim in adversariis (4) adnotavi conspectum mihi in tribus cranii ossibus novæ osseæ substantiæ accessionem, ex qua multum illa introrsum protuberabant, cerebrumque comprimebant, neque tamen ab hac compressione ullum morbum, nedum apoplexiam, effectum fuisse. At simul admonui, idcirco, a me credi, non esse effectum, quod illa compressio paulatim facta, & aucta fuerat: idque adhuc credo, & te quoque crediturum existimo; innumera enim exempla sunt, ex quibus intelligatur, ut in detractione, sic in additione, si paulatim, & per partes fiat, animalium corpora nullo, aut levi detrimento vel magnam ferre: at si repente, ac simul, ne multo minorem quidem ullo pacto ferre. Quod vero de tumoribus ejusdemmodi, idem de hydrocephalo quoque dictum puta: sensim enim fieri solitum, non ignoras, sicque istam, de qua Vesalius narrat, aquæ copiam *in mensibus plus minus septem* collectam esse; ne quid dicam de cedentibus, cum hæc hydrocephali species incipit, cranii ossibus. Postremo ut humidos secundum naturam cerebri ventriculos esse fateor; ita in omnibus, semperque, tantum aquæ contineri, quantum in iis apoplecticis reperi, in quibus non multam fuisse, dixi, id vero in aliis atque aliis cadaveribus non raro a me habitis observationibus repugnat. Quæ cum ita sint; non est cur dubites perniciosam eorum cerebri compressionem agnoscere, in quibus cum ferme nihil aquæ antea inesset, jam repente, aut intra perbreve temporis spatium copia aliqua effundatur, aut colligatur, præsertim si alia accedant, quæ cerebrum simul in arctum cogant: quorum partim supra indicavi, partim cum historiam proximam tibi descripsero, mox subjiciam.

30. RUSTICUS ex agro Bononiensi, annos supra sexaginta natus, a longo jam tempore ulcera in cruribus habebat sordida, quæ sanari, vehementer cupiebat. Itaque etsi malo ferme erat corporis habitu, nec nisi sexto quoque die, injectis quæ alvum subducerent, hanc exonerabat; tamen nimis officiosum Chirurgum nactus, eo rem post tertium mensem perduxerat, ut purgata ulcera jam sanescerent. Nondum cicatrix inducta erat, cum repente queri cepit de summa capitis imbecillitate; & sane arteriarum quoque pul-

[1] n. 2. 8. 9. 11. (2) De Subit. Mort. Obs. Phys. Anat. 4. in Schol. n. 4.
(3) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 5. Vid. & Sepulchr. l. 1. S. 16. Obs. 6. (4) VI. Animad. 84.

pulsus exigui erant, & languidissimi. Postridie mane pristina arteriis vis redierat, neque illibenter cibum sumpserat. Sed die tertio delirare primum, mox tactus sensum toto corpore amittere: brachia tamen jussus adhuc præbebat, ut arteriæ tangerentur: postmodum in utroque brachio signa animadversa sunt distentionis nervorum: demum omni sentiendi, movendique vi orbatus, non sine stertore vivere desiit, humore flavo non multo ex utraque mortui nare exeunte. SECUI, inspectante Valsalva, ineunte A. 1705. Abdominis musculi optimo colore, ut & pinguedo satis copiose ipsis imposita, atque interjecta: Sed ad Spinæ latera in lumbis, pro pinguedine in cellullis membranæ Adiposæ aqua erat. Colon intestinum ab dextero hypochondrio infra umbulicum se demittebat, Tenuibus intestinis antepositum; indeque se recurvans, hypochondrium sinistrum petebat. Porro intestina, illudque inprimis, & Crassa reliqua, duris hic illic recrementis distendebantur. Hepar minimis ravi coloris maculis, variegati instar marmoris, distinguebatur, & grave quiddam subolebat, vesiculamque, cum pauca bile, quasi contractam habebat: ipsum tamen non erat durius quam soleat; sed aliquanto majus. At lien prægrandis, visuque fœdus, nec sine magnis quibusdam oblongis maculis, iisque nigris, quasi ab inflammatione: sed hæc exterius; nam intus quidem non male habebat. Seminales quoque vesiculæ exterius nigricabant. Testiculis vero singulis intra ipsam Vaginalem tunicam singulæ erant hydatides superpositæ, magnæ, sed major quæ sinistro; medium tenentes, & ab omni ferme parte solutæ ac liberæ: quarum humor in cochleari ex orichalco igni impositus, non concrevit; sed relicta quadam quasi pellicula, evanuit. Cæterum in ventris, & thoracis cavo aqua pauca. Pulmonum dexter inferius, sinister superius, ille posteriore, hic laterali facie, magnos ad tractus per telas membraneas pleuræ adhærebant, vel illic tamen omnino sani, ut cætera quæ de more sciens omitto. Dum cervicales vertebras á thoracicis dividebam, aqua ex harum tubo destillavit. Aqua etiam aperto Cranio, inter Crassam, & Tenuem, itemque sub Tenui cerebri meninge conspecta est.

31. Alia sunt in hac historia alio attinentia, quæ singula suo quodque loco explicabuntur: nunc: ut soleo quandocunque possum, universa, ne mutilæ, ut sæpe in Sepulchreto, historiæ sint, simul cum iis, quæ ad rem præsentem faciunt, propono. Si apoplexiæ, quæ ab aqua sunt, semper tam lente, quam hæc, & paulatim fierent, aut quam illa quæ ex Sene alio, ab se dissecto, a Præcl. Trewio (1) descripta est, aliæque ejuscemodi; verum prorsus esset quod ait Martinnus (2), *apoplexiam a frigidorum humorum affluxu non derepente invadere, quemadmodum cæteris evenit*. Sed ut earum nonnullas quæ ex sanguinis effusione fiunt, paulatim increvisse, Epistola ostendit superior (3), ita hæc plerasque exhibet ab aqua factas, quæ de improviso ingruerunt (4): quibus & alias potes adjungere, in primisque descriptam a Brunnero quandam, & in Sepulchretum (5) relatam: inter cæteras autem quæ post ipsum cum Additamentis editum observatæ sunt, illam pariter serosam (6) qua senex miles, de nullo questus incommodo, quod præsertim ad eam spectaret, cum ruri eo die fuisset, cœnatusque cubitum ivisset, repente adeo abreptus est, ut ab uxore in lecto mortuus inveniretur.

32. Cæterum quæ postremo a nobis apoplexia descripta est, si ut convulsionis habuit conjuncta indicia, neque hæc quidem præter rationem, quippe ab aqua, uti videtur, facta, erosivis fœta corpusculis, quæ antea per crurum ulcera, ut in consimilibus historiis quæ supra ex Valsalvæ schedis, & ex nostris productæ sunt, emanabant; ita ab aqua facta esset quæ non aliter ac premendo nocere posset, eaque, ut ista sane fuit, non multa; haud dees-

(1) Act. Nat. Cur. T. 4. Obs. 135. cum Schol. (2) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. vers. 64. (3) n. 11. 20. 24. (4) n. 4. 6. 9. 11. 16. 21. 26. 28. (5) l. 1. S. 2. in Addit. Obs. 11. [6] Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 44. n. 1.

deessent tamen per quæ intelligere liceret, quemadmodum non multa aqua multum comprimere potuisset. Nam quæ cæteris non multa esset, eadem quibusdam multa esse potest, iis videlicet quibus intra calvariam spatium angustius aut a natura est, aut ab alia aliqua sive præcedente, sive accedente causa, tunc nimirum cum aqua effunditur, aut augetur. Noli putare, inter has alterius generis causas quæ forte adveniunt, a me illam pro certo connumerari, quæ a Piccolhomino (1) sine ulla ponitur dubitatione, *in plenilunio præ humiditate ita cerebrum turgescere, ut totam calvariam impleat*. De hac enim re, quamvis propter Falloppii (2) observationem: haud temere perneganda, mihi quidem nihil liquet, ut contra de sanguine liquet, sicuti scriptum est supra (3), quacumque de causa cerebri vasa omnia nimis distendente. Cui vasorum distentioni si auctam forte eodem tempore vim addas qua arteriæ alternis dilatatæ cerebrum attollunt, quanto hanc magis augeri posueris, tanto magis spatium quod intra cranium est, imminui, intelliges. Vasa autem sive tum sanguine distendantur, cum aqua effunditur, sive multo antea distenta sint; res eodem redit. Sic in milite illo, quem, cum bene valens lectum petiisset, in hoc dicebamus (4) inventum ab uxore fuisse mortuum, conspecta sunt quidem etiam vasa per cerebri superficiem sanguine turgida; sed cum lectum petiit, neque ipsa turgida, neque aquam effusam videtur habuisse. In gibboso autem quodam Circumforaneo (5) vasa quæ Choroidem plexum faciunt, cum mutata essent in corpus tumidum, subdurum, carnei coloris, quæ mutatio brevi tempore non potest fieri, satis ostenderunt, mortem subitaneam qua ille homo sublatus est, non propter ipsa tantummodo accidisse; multo enim antea accidisset; sed etiam propter multæ limpidæ aquæ effusionem, quæ cum spatium quod intra cranium erat, imminutum jam offendisset a tumido illo corpore, tanto celerius potuit, quod reliquum erat occupare, compressoque penitus cerebro, vitam repente adimere. Verum hæ omnes, aliæque ejuscemodi causæ ad alterum de duobus generibus spectant quæ proposuimus. Causas autem prioris generis, sive quæ angustius id spatium in hominibus quibusdam nullo non tempore efficiunt, quippe quæ ab ortu, aut a primis ætatibus usque sunt, repetere oportet aut a cerebri, & cerebelli mole æquo majori, si cum cranii capacitate comparetur, aut contra ab hac æquo minori, si cum illa conferatur: quæ quidem ἀσυμμετρία si haud ita raro inter alias occurrit partes; cur non aliquando inter has quoque? Equidem cum de alia in aliis cranii capacitate primum in Adversariis (6) mentionem injeci, ad istam ipsam qua de hic agimus, rem illustrandam; eo, si quæris, me adduxerat alia in aliis craniis sæpe animadversa, & in nonnullis quidem altissima excavatio ad vasa, quæ per Duram meningem prominent, excipiendda. Sed tacitam conjecturæ meæ causam plane confirmavit, atque amplificavit Vir Sagacissimus Hunauldius (7), quem Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi, mihique ipsi ante diem ereptum, cum hæc scriberem cognovi ex litteris Celeberrimi, & erga me Liberalissimi Viri Reaumurii. Hunauldius enim animadvertit, nec raro, in puerilibus craniis præmature constringi, & ferruminari Sagittalem, & Coronariam saturas, propterea que minime cedentibus ossibus, augescens cerebrum arctari, premique adeo, ut in quo puero deletam jam prorsus utramque suturam conspexit, in eo profundiores quam soleant, in sincipitis, & frontis ossibus excavationes deprehenderit ad cerebri anfractus excipiendos. Quæ cum ita sint; probe vides quæ in quibusdam aut semper esse, aut forte accedere possint causæ; quæ spatium detrahendo, efficiant, ut quæ aqua in aliis quibus eædem causæ non sunt, usque adeo non nocet, ea repente effusa, aut ocyus addita, comprimendo afferat apoplexiam, eamque vel citius, quam par

(1) Anat. Prælect. l. 5. Lect. 1. (2) Tract. de Vulner. c. 12. (3) n. 14. (4) n. 31.
(5) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 46. (6) VI. Animad. 84.
(7) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1734.

par propemodum sanguinis effusi copia afferret in iis videlicet quibus amplius intra calvariam spatium foret. Non me fugit, præstantissimos esse Viros quibus non placet ullum in magnis corporis caveis agnoscere spatium, sed plenas adeo omnes ponunt, ut nihil quidquam addi queat. Locus hic non est ea de re fuse, & diligenter scribendi, videndique, num cranium omnino plenum putare necesse sit, cum ejus cavi continuata appendix, tubus videlicet vertebrarum, non ubique sit plenus cerebri ipsius appendice, Spinali medulla, quippe, ut nosti, non parvum præsertim ad tractum, sic attenuata, ut contingere suam nequeat Crassiorem meningem; itemque num Callosum corpus quod inferiore facie qua lacunar format Lateralium ventriculorum, convexum non est, ita se imponat Striatis corporibus, Thalamisque Opticorum nervorum, protuberantiis nimirum non modo basim, sed & latera eorum ventriculorum facientibus, (1), ut nihil prorsus intervalli relinquat; num pariter nihil omnino relinquatur spatii inter ventriculi quarti latera adeo prominentia; itemque inter cavas facies anterioris, & posterioris partis ejusdem ventriculi; nihil in canali qui Transitus dicitur ad eundem ventriculum; nihil demum qua meare possit humoris quidquam a ventriculis ad Infundibulum, & glandulam Pituitariam, quorum utrumque aliter posset frustra creatum videri. De his autem quærere hic omittemus; cum satis in præsentia esse possit quod diserte iidem fatentnr, cerebrum *cavitates habere, ut aliquando laxari inanitis cavis, aliquando comprimi possit, quando ea cava pleniora sunt*, & alibi, *nullas arterias magis dilatabiles esse, quam quæ cranio continentur, verum easdem coarctari a cranio. Quando adeo sanguis majori copia arterias piæ meningis replet, has majus spatium replere, & id spatium demi reliquis partibus encephali*. Hinc *a potu liquidorum spirituosorum somnum* fieri. Quod igitur spatium ipsi quoque agnoscunt, intraque naturæ modum imminui, & vicissim restitui posse, dicunt, id, ut cætera, aliud in aliis esse corporibus, non dubitamus: & quibus igitur paulo amplius est, in iis ab eadem effusæ aquæ copia non eandem cerebri compressionem, neque detrimentum idem futurum quod in iis quibus aliquanto angustius sit.

33. Sed tu fortasse cum iis facis, qui aquæ effusionem malunt nunquam apoplexiæ causam esse, sed effectum ejusdem causæ quæ apoplexiam facit, ut puta sanguinis in vasis, quæ in cerebro, & circa cerebrum sunt, restitantis. Quibus ego Doctissimis Viris hactenus in I. ad te Epistola (2), multoque etiam magis in Adversariis (3), assensus sum, ut tamen non plus dederim quam quod aliis Sapientissimis Viris satis est, *plerumque* rem se habere, ut illi constituunt. Feci igitur in his quas nunc mitto, Litteris idem fortasse, quod in Foro, & Causis homines minus inconsiderati solent, qui ut id ab adversariis impetrent quod æquum est, plus aliquanto interdum petunt. Satis enim mihi est, aquam vel convellendo, vel comprimendo, vel utrumque simul efficiendo posse interdum apoplexiæ causam esse. Si tibi eo arbitrio quod jam inde ab initio (4) permisi, utenti non placet in historiis, quas protuli, omnibus tantum ipsi aquæ tribuere, quantum ego visus sum; at in quibusdam tribuere ne recusa: rationesque saltem attende, quibus ipse rationibus ostendere conatus sum, aquam aut id revera fecisse, aut certe facere potuisse. Quod si forte iis rationibus nihil egisse tibi videor, & aquæ effusionem omnino effectum esse mavis, quam causam; vide, ne te invitum eo rationes adigant tuæ, ut sanguinis quoque effusionem non pro causa habeas apoplexiæ. Quod qui censuerunt, haud satis videntur attendisse, effusiones sanguinis non semper ab distentorum vasorum ruptione, neque hanc semper a præsenti sanguinis mora pendere; vasorum enim tunicæ tum ab erosione, ut alias (5) scripsi, pertundi queunt, tum postquam a prægressa olim, idque sæpius, mora, aut impetu sanguinis atte-

(1) Advers. indic. Animad. 10. (2) n. 5. (3) Advers. indic. Animad. 84.
(4) n. 1. (5) Epist. 3. n. 3.

attenuatæ plurimum sunt, repente a quovis, leviori etiam, qui accedat, impetu omnino perrumpi. Apoplexiæ autem quæ sic effusum sanguinem consequuntur, num a restitante in vasis, an a comprimente extra vasa cerebrum, efficiuntur? Certe quid compressio cerebri per se possit, arte, & casu ostensum accepimus cum in brutis animantibus, tum in quibusdam hominibus quibus fortuito pars cranii non parva adempta fuerat; manu enim ad cerebrum appressa, eadem quæ in apoplexia, symptomata accedebant; manu amota, paulatim abibant. Et ne ab ea, quæ ab effuso sanguine fit, cerebri compressione recedamus; illud quod sæpe viderunt Chirurgi, cogita, vel potius in Sepulchreto (1) lege. *Solam compressionem, a sanguine intra spatium meningum stagnante, ad apoplexiam faciendam sufficere, evincunt illi qui omnibus sensibus & motu privati, solo trepano a præsentissimo interitu vindicantur*. Ex quibus exemplis hoc quoque colligere simul poteris quod iis reponas, qui a compressione quidem apoplexiam agnoscunt, sed ab ea solum compressione quæ non ab una aliqua parte, sed ferme undique cerebrum urgeat. Quibus & anatomica adversantur exempla, velut duo illa quæ a Cel. Swietenio (2) sunt commemorata. Est enim evidens, a sanguine effuso ad bina dumtaxat cochlearia, imo ad unum, comprimi undique cerebrum non posse. Ad ea si & nostrum addas, Epistola scriptum superiore (3); intelliges, duo cochlearia sanguinis, partem cerebri tantummodo, idque exterius, prementis, inducere posse apoplexiam: qua autem ratione haud multus sanguis, multum possit, ex iis cognosces, quæ paulo supra (4) indicata sunt.

34. Si igitur sanguis effusus, cerebrum premendo, aqoplexiam facit; etiam aqua effusa, pro rata portione facere poterit, aut certe ad quamcunque aliam causam, quæ sola facere non posset, adjuncta, perficere, ut si forte sanguini necdum in vasis adeo restitanti, ut inferre valeat apoplexiam, effusa interim aqua accedat; erit hæc effusio, si ita vis, effectus illius retardationis; sed compressio, quæ ab effusa aqua addetur, causa erit ultima apoplexiæ. Verum quamvis liberaliter in hac disputatione tecum agam; ne tamen credas, me in alteram partem forte procliviorem; cujus rei causas procul habeo; quo jure, quave injuria plus aquæ tribuisse, quam par sit; omissis hic partim, partim alium in locum rejectis cæteris apoplecticorum historiis in quorum cranio illam reperi, novissime tibi unam subjiciam in qua multum ibidem aquæ inveni, etsi apoplexia nulla fuerat. Ea historia exposita, perpaucisque ejus occasione additis de uno ex multis modis atque rationibus quibus in cerebro aqua congeritur, his jam æquo prolixioribus Litteris finem imponam.

35. SENEX prope annos octoginta natus, olim, quod cicatrices ostendebant, tibiarum ulceribus, nunc fœdis in cute ferme universa pustulis affectus, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium sub noctis initium recipitur. Arteriarum pulsus non frequentes illi quidem erant, sed vi parum firma, eaque inæquali, neque in utroque brachio æque manifesta. Lucebant oculi, intentique erant, & quasi diversa tuentes. Interrogatus, negat, caput dolere, aut grave esse, aut somnolentum. Vomuisse se, ait, idque lingua, ut videtur, titubante. Mens tamen, & sensus, & movendi facultas constant. Noctu sensim gravior fit: itaque moritur postridie mane. VENTRE aperto, sana omnia inventa sunt, nisi quod erant multo magis quam soleant, madida, hepar autem subalbidum; & duriusculum, ejusque vesicula referta subnigra bile, Colon denique intestinum; si id quoque huc censes attinere; ad crassitudinem pollicis sub ventriculo contractum. Hora erat a morte undecima, cadaver autem in aperto aëre jacuerat, eoque frigido; medius enim erat mensis December A. 1705., intestina tamen adhuc calebant. Pulmones undique erant pleuræ affixi, a qua dum sinistro in latere avellerentur, aqua prodiit, quæ ubi sta-

(1) l. 1. S. 2. Obs. 9. in Schol. (2) Comment. in Boerh. Aph. §. 1010. & 4. (3) n. 14. (4) n. 32.

stagnasset, pro certo non potuit cognosci. In corde, ut alibi quoque, sanguis fluidus. Capite abscisso, aqua de maximo cranii foramine destillabat: & sane ubique intra cranium fuit, præsertim vero sub tota meninge Tenui, per quam, spumosæ salivæ instar, bullulis videlicet passim admistis, translucebat. Plexus Choroides vesiculas aliquot aqua distentas habuere; ipsi tamen ab ea aqua, quæ in ventriculis inventa est, minime albicabant. Cerebrum laxum erat: Pituitaria glandula quasi nulla.

36. Sive amplius in hoc cranio, pro mole cerebri, spatium fuit, sive hujus vasa; quæ neque turgida potui animadvertere, neque fore, arteriarum pulsus indicarant; minime turgebant, sive lente omnino, atque paulatim aqua illa collecta fuerat; nulla, ut vides, hic fuit apoplexia; aqua tamen in cranio multa. Quo autem hæc modo collecta esset, facilius dicerem, si in ventriculis præsertim, ut non pauca fuit, sic plurima fuisset, plexusque in illis decolores. Nam Pituitariam glandulam usque adeo externuatam spectanti suspicio non deesset, minus illam officio suo functam esse, non secus ac mammariam glandulam, & thymum, ac testes eo contractiores videmus, quo jam diutius in munere cessarunt suo. At si officium illius est destillantem e ventriculis humorem per Infundibulum excipere; cur non & multo plus aquæ in his fuisset, & in plexibus multo longioris, ut sic dicam, macerationis indicia? Quæ sane indicia, ut neque aqua plurima, nec in Agricola, nec in Stabulario fuerunt, de quibus supra (1) dictum est, cum in illo tamen ea glandula æque ac in Sene de quo loquimur, contracta esset, in Stabulario autem etiam vitiata. Quid ergo est? Num vulgo traditus hujus glandulæ usus est in dubium vocandus? an potius, quoniam is ab structura ipsa, & situ partium indicatur non obscure, peculiari aliqua ratione est ita explicandus, ut quæ nos in tribus iis hominibus glandulæ vitia animadvertimus, defluxui humoris ventriculorum officerent quidem, sed non quantum nobis debere officere visum est? ut puta, si viæ præterea sint, aut quales multi esse arbitrantur aut aliæ quæcunque, minus illæ quidem manifestæ, sed plures, per quas pars humoris possit e ventriculis amandari. Sic enim, nisi hæ simul viæ obstruantur; ventriculi aqua non complebuntur: si & hæ; magnus cerebri hydrops fiet. Itaque ut in illo hydrocephalo occlusas existimo, in quo Gunauldius (2) neque in Pituitaria glandula, neque in Infundibulo vitium ullum sensibile invenit, sic easdem quoque obstructas crediderim in eo hydrocephalo in quo *glandulæ pituitariæ nullum vestigium* fuit, sicut habes in Sepulchreto (3), multoque etiam magis in altero in quo, ut ibidem (4) leges, illa *flaccida, & satis magna*, nec multo minus in tertio, & quarto ibi pariter (5) descripto, aut commemorato, in quorum altero *humor* fuit in ea glandula *unctuosus, pellucidus tamen, stylo visci instar adhærens*, in altero autem eadem, *qua infundibulum inferebatur, gelatina quadam viscida ad magnitudinem minoris fabæ penitus oppleta fuit*. In his igitur omnibus alias quoque vias impeditas fuisse, censeo: non sic vero in illis tribus apoplecticis quos superius proposui, ut neque in illo quem descriptum habes in Sepulchreto (6), *in cujus glandula pituitaria, duplo majore solito, sinus inventus est plenus muco, qui in gelatinam subflavam pellucidam concreverat*. In his enim non plus ei glandulæ tribuo, quam ut *ad aquæ cumulationem symbolum contulerit*, quæ sententia auctoris quoque fuit hujus postremæ observationis Wepferi (7) in ea Scholiorum parte, quæ non secus ac ejus nomen, in Sepulchreto omissa est. Quam observationem, ut & duas illas quas de hydrocephalo, ultimo loco indicavi, si cum mea illa, in Stabulario habita (8), quod ad glandulæ Pituitariæ affectionem attinet, diligenter conjungas; facile intelliges, inrer cæteros ejus morbos,

(1) n. 26. & 19. (2) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740. (3) l. 1. S. 16. Obs. 7.
(4) Obs. 8. Vid. tamen de utraque hac Observatione Epist. 12. n. 4.
(5) cit. Sect. 16. in Addit. Obs. 12. & in Schol. ad eandem in fin. (6) l. 1. S. 2. Obs. 41.
(7) Obs. ex cadaver. Apopl. in Auct. Hist. 16. (8) supra, n. 19.

bos, viscidi in ea muci congestionem haud ita raro contingere : quo fortasse tumor quoque referendus est de steatomatum genere, ab eodem, quem supra (1) laudavi, Manfredio A. 1707. in ea glandula deprehensus. Et muco pariter illas quoque alias vias aliquando occludi posse, intelliges, si quam Pechlinus in Sepulchreto (2) descripsit, hydrocephali sectionem relegens, animadverteris, sub maxima limpidissimi seri copia *in ventriculorum fundo lentam fuisse & pituitosam lympham, quæ se glutinis instar parietibus cerebri medullaris & ventriculorum limbis applicaverat*.

37. Cæterum humoris in Pituitariam glandulam defluxum a ventriculis quidem cerebri omnibus Infundibuli occlusio impedit, velut ea quam Brunnerus (3), itemque eæ quas Littruis (4), aliique, & in his Præcl. Hallerus (5) ab se visas tradunt: a Lateralibus vero quatenus impedire possit orarum Fornicis cum basi horum ventriculorum coalitus, aut ad hanc arctissima appressio, videndum esset. Verum aliquando Epistola hic, ut promisi, finem habeat. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA V.

De Apoplexia, quæ neque a sanguine, neque a sero est, sermo habetur.

PRæclare, ut solebat, Boerhaavius (6), Apoplexia, inquit, *bene dividitur in sanguineam, & pituitosam; sed non perfecta divisione, quum & serosa, & atrabilaria, & polyposa sit, & alia*. Eademque nobis, quippe *anatomica inspectione cadaverum* eo morbo *extinctorum* pariter edoctis, si pauca quædam excipias, sententia est. Itaque cum apoplexiam in sanguineam, & serosam divisimus (7), non morbum ipsum divisimus, sed frequentiores potius cum aliorum, tum nominatim Valsalvæ, & nostras apoplecticorum dissectiones, cæteroquin diserte fassi, nonnunquam & alias, præter sanguinem, & serum, apoplexiæ causas inveniri, quarum tibi aliquas, ut tunc promisimus, hac Epistola proponemus. Serosam autem potius diximus, quam pituitosam, frequentiora pariter spectantes. Nam ut vera scripsisse, non dubitemus, Columbum nostrum (8), cum se *dissecuisse non semel*, ait, *qui ob fortem apoplexiam obierant, in eorumque cerebro magnam aquæ copiam reperisse : perspicuam quidem, sed glutinosam*; sic minus obvia vidisse, credimus, nisi forte censeas, aquæ illius, quæ sæpe sub Tenui meninge (9) primo aspectu *gelatinæ* instar apparet, speciem potius, quam naturam, attendisse. Cæterum si ejusmodi aquam reperit quæ reapse pituitam illam referret, quam tunc vulgo causam esse existimabant apoplexiæ; recte fecit quod ejusmodi observationes in eum librum rejecit quem *de iis* inscripsit, *quæ raro in Anatome reperiuntur*. Nec minus recte fecit Varolius (10) (cujus locum, alias quoque (11) productum, forsan æquius est ad hunc modum interpretari) si pituitam eandem spectans, negavit, *in ventriculis cerebri* apoplecticorum *reperiri majorem excrementorum copiam, quam communiter in omnibus aliis reperiri soleat*. Verum ad promissa efficienda, ab duabus Valsalvæ historiis initio ducto, pergamus.

2. VIR erat annos natus triginta tres, sanguineo temperamento, gracilis, herniosus, mero, & *tabacco* summopere deditus. Hic cepit dolere parte capitis sinistra, ad occipitium præsertim: quem dolorem secutus est dolor, & imbecillitas musculorum colli in eodem latere. Primum

(1) n. 25. (2) in cit. Addit. ad S. 16. Obs. 5. (3) Ibid. Obs. 12.
(4) Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. (5) Icon. Anatom. Fascicul. 7. in Explic. Tab. I. ad P. not. C.
(6) Aphor. de cognosc. morb. §. 1012. (7) Epist. 2. n. 6. (8) De Re Anat. l. 15.
(9) Vid. Epist. 6. n. 12. 13. (10) De nervis Optic. Epist. 2. (11) Epist. 2. n. 7. & Epist. 4. n. 1.

mum febris vehemens fuit ; sed postea se remittere visa est . Verum pulsus factus est non modo rarus , sed & debilis , parumque renitens , simulque collabascere ceperunt vires , ut quivis corporis motus jam essent difficiles. Quin etiam post interruptum delirium , aphonia accessit, neque æger amplius movere se potuit , donec , lente moriens , post diem tandem quartum decimum vivere desiit. E CRANIO dum cerebrum eximitur , in hujus basi paululum purulentæ materiæ animadvertitur : qua abstersa , dum cerebrum tractatur, ibidem nova conspicitur. Nimirum per Infundibulum e ventriculis prodibat. Nam eadem sinister, dexterque præsertim, redundabant. Quippe in hujus Striato corpore foramen erat, quocum ulcus sinuosum communicabat, tertiam partem occupans substantiæ , quæ a dextris basim cerebri faciebat . A sinistris nihil in cerebro erat vitiatum. His inspectis, ob herniam dissecto scroto , intestina reperta sunt testiculo, & circumjectis membranis tam valide annexa , ut neutiquam potuissent in suam sedem reponi.

3. Si effusus sanguis in pus se converteret; tibi fortasse hanc dissectionem cum aliis comparanti , quæ Epistola III. descriptæ sunt (1) , hæc quoque apoplexia videretur ab effuso sanguine fuisse qui sibi primum in substatia cerebri cavernam istam excavasset , mox in pus versus , Striato corpore perrupto , in impositum ventriculum , ex eoque in alterum irruisset . Verum cum sanguinem effusum perstare, non pus fieri, aliæ alias (2) a nobis productæ , producendæque historiæ comprobent; satius est conjicere, abscessum, paulatim in cerebro factum, vehementem febrem tunc excitasse , cum ex ejus materia pus conficiebatur , quo confecto , se febris , ut solet , remiserit (3) , mox autem cum, via sibi facta per Corpus Striatum, pus in ventriculos redundavit, istam apoplectici generis affectionem accessisse . Extat Laubii (4) observatio , alibi quoque a nobis facile commemoranda , quæ conferri cum hac posset ; tametsi multo serius post gravem febrim , apoplexia a pure successit ; si dilucidius indicata esset hujus sedes . Apparet enim , effluxisse e cerebri hemisphærio sinistro supra os Petrosum ; sed non æque intelligitur ubi *versus thalamos* (ambos scilicet, quemadmodum hæc ipsa verba significant , ut prægressam omittamus utriusque oculi affectionem) ubi , inquam , *versus thalamos nervorum opticorum* pus fuerit *antea conclusum* . Longe tamen obscurior scaturigo est illius puris quod a Valsalva fuit in altera dissectione conspectum , si non post veram apoplexiam , at certe post affectionem de ejusdemmodi genere . Nam res ad hunc modum se habuit.

4. MULIERI annos amplius quadraginta natæ ex valde imminutis menstruis purgationibus obortus est in sinistro crure cancrosus tumor: quo postmodum exulcerato , aliisque in eodem crure ulceribus coortis, non levis dolor, & febris prope assidua accessit . Jamque annum , eoque amplius hæc pertulerat, cum diuturnarum molestiarum pertæsa, a Valsalva petiit, ut crus , jam nulla ratione sanabile , amputaret. Quo annuente, & rem feliciter peragente, cum ad tertium ab amputatione diem ventum esset , lividus in mutilata parte apparuit color , qui cum biduum perstitisset ; adhibito emplastro ex emollientibus, & volatilibus parato , vividus color est restitutus. Interim febris in dies fit gravior, in acutamque degenerat. Parotis a dextris se attollit ; adeoque intumescit, ut ad horas plus viginti quatuor ne liquidum quidem alimentum deglutire sinat. Sed largis obortis sudoribus, remittitur febris , parotis discutitur , & feliciter omnia videntur procedere. Quin etiam cum circa trigesimum diem , ob erratum in cibo admissum , acuta febris rediisset, multosque perstitisset dies; per sudores iterum sublata est . Hæc quæ dicta sunt , minime obstiterunt , quin magis magisque accrescente cicatrice, curatio jam ad finem spectaret. Verum tertio circiter ab amputatione mense , cum mulier e lecto exempta jam esset, affectione corripi-

(1) Vid. præsertim n. 4. (2) Epist. Anat. 13. n. 23. & Epist. Anat. Medic. 2. n. 15.
(3) Hippocr. S. 2. Aph. 47. (4) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 39.

ripitur de genere apoplecticarum. Cum delirio enim, & convulsionibus, sensus, & motus imminutio in tota parte corporis dextera conjuncta erat. Quæ mala etsi ad aliquot interdum dies remitti videbantur; tamen vehementius redeuntia ægram de medio sustulerunt. CRANIO exsecto, multum pus inventum est stagnans in sinistro cerebri ventriculo: nec tamen læsio ulla in ipso cerebro deprehensa est. Verum suspicio esse poterat, materiam, quæ antea in crus ferebatur, in caput illatam fuisse.

5. Suspicio hæc tamen difficilem obscuramque habet explicationem. Materia enim quæ olim in crus ferebatur, in cruris ulceribus pus fiebat; in cerebro autem nusquam ulcus repertum est. Aut si ex diuturnis cruris ulceribus relatam in vias sanguinis partem credimus purulentæ materiæ; cur non hæc potius ad vulnus defluebat necdum persanatum? Omnino suspicari mallem, acutarum febrium tempore in aliqua interna parte corporis coactam materiam, abscessumque factum; ni Valsalva ipse qua erat diligentia in muliere invisenda, & solertia in eorum omnium, quæ incidebat, causis inquirendis, satis superque signi dedisset, nihil ejusmodi subfuisse, quando nullam, præter caput, partem corporis sibi dissecandam putavit. Quid ergo est? Num puriformem potius humorem, quam verum pus, fuisse, credemus? Non sinit summa in re Chirurgica Valsalvæ peritia, qui pus se invenisse, diserte scripsit. Præstat igitur, ut ex aliqua alia historia lumen expectemus, quam ut nunc temere aliquid, & præcipitanter effutiamus. Interea autem ad historias aliquot proprias tibi describendas pergemus: quarum duæ primæ duabus, modo ex Valsalva propositis, quadantenus respondere videbuntur.

6. MULIER Patavina, Jacoba nomine, Angeli Zanardii uxor (fecit enim inventus in singulis ejus lateribus tredecim costarum numerus, ut quod in plebejis non soleo, nomen quærerem, atque adnotarem) cum annum ageret undesexagesimum, apoplexia correpta est. Huic gravis supervenit febris. Ob hæc in Nosocomium illata, dies ibi aliquot superstes fuit. Etsi loqui non poterat; tamen primo quidem die intelligere videbatur; nam sanum brachium Medicis tentandum ultro præbuit. Id erat sinistrum. Dexteri autem artus ut sensu, ita etiam motu carebant: videbanturque insuper quasi a convulsione contracti. Sic & oculi dexteri connivebant palpebræ; ut fere clausus appareret. Facies rubebat. Sorbitio difficilis non erat. MORTUA muliere, cum hæc accepissem; eo libentius Studiosorum Juvenum gratia cadaver incidendum suscepi, quod si noxa in cerebro organica esset, hanc a sinistris secundum Valsalvæ observationes, tunc a me nuper edita Epistola (1) confirmatas, facile se visuros sperabant. Itaque cum Doctis pluribus Viris, ut cæteris, ita huic quoque dissectioni, quæ diligenter habita est, & aliquot occupavit dies, frequentes interfuerunt. Sed hic non alia ferme, quam quæ aut præter naturam, aut præter solitum occurrerunt, perscribam. Primum omnium, inæqualem corporis, quod alioquin justa erat statura, nutritionem animadverti. Cum enim truncus, & femora pinguia essent; crura, & pedes, & superiores artus præsertim erant macilenti. Hora erat a morte decima tertia, cum Venter apertus est, tempestas autem frigida, quippe ultimis diebus anni 1740. Tamen fumantia viscera acrem etiam tum calorem vel post aliam exactam horam retinebant. Omentum retractum erat ad ventriculum, qui parvus apparebat, cum intestina Tenuia, & pars Crassorum aere essent subturgida. Illa autem sursum repulerat vesica, urina distenta, quæ nulla re, nisi propria operta pinguedine, ad sex digitos supra os pubis se attollebat. Cum manu comprimeremus; lixiviosum lotium, non tamen fœtidum, vix guttatim prodibat. Erant enim vasa sanguifera in supremo urethræ orificio, & aliquo supra ipsum spatio valde sanguine distenta, & nigricantia, ad eundemque modum, sed paulo minus, per maximam partem internæ faciei urethræ pergebant, ut facile intel-

(1) Epist. Anat. 13.

intelligeres, esse ea loca non modo inflammata, sed gangrænæ jam proxima. Quin etiam interior vesicæ facies sanguineis hic illic punctis distinguebatnr. In uteri cavo aliquid subflavi humoris animadvertimus. Neque de ventris visceribus superest quod adnotemus, si hæpatis excipias vesiculam bile turgidiorem fusca, ut videbatur, sed quæ colore inficeret maxime flavo, quo & proximum vesiculæ intestinum Colon infectum erat. In ea bile concretiones erant quædam paucæ, parvæque, & molles, nisi quod una tamen in calculum densata erat firmum, & durum, diametro æquantem apicem minimi digiti, superficie undique granosa, figura autem rotunda, ut unum ex iis bellariis referre posset, ex coriandri semine, inductoque saccharo sic paratis, ut superficies asperula sit; nisi colore fuisset cinereo, & quiddam quasi pellucidi habuisset.

In Thorace, pulmo dexter magna ex parte ad pleuram annexus, in summo autem posterius adeo corruptus ex antiquo fortasse vitio, ut humorem graveolentem effunderet. Quo absterso, & visceribus inde, & ex ventre detractis, duo animadverti, atque ostendi, alterum in diaphragmate, alterum in costis, & vertebris, quæ tametsi ad morbum non attineant, tamen ob raritatem digna sunt, quæ minime tibi reticeantur. In diaphragmate erant duo proxima quidem, sed inter se distincta, foramina ad venas e ventre in thoracem trajiciendas. Nam præter majus, quod in omnibus est, ad truncum ipsum venæ Cavæ transmittendum, alterum prope oram primi anteriorem patebat, unam traducens de hepaticis venis, paulo altius quam soleat, id est supra diaphragma, in Cavæ truncum inserendam. Costæ autem erant viginti sex. In singulis enim lateribus singulæ erant costulæ infra duodecimam, mobili junctura nexæ cum primæ lumbaris vertebræ corpore, ita autem breves, ut singularum longitudo transversos duos digitos pollices minime superaret, cum longiores, quam solent, ambæ duodecimæ viderentur. Vertebræ autem lumbrorum sex erant, aut si primam ob annexas dumtaxat costulas (nam cætera, lumbarium fuit simillima) malis thoracis vertebris annumerare; hæ tredecim erant, lumbares quinque. Sed quintæ corpus, magnitudine, & forma qua solet, præditum, iisdemque adjunctis processibus, nisi quod posterior minor aliquanto erat, ornatum, sic erat positum, ut antrorsum, dextrorsumque inclinaret. Minus alta cartilagine a Sacro osse dividebatur: quin etiam sinistra ora cum eo connatum, alio præterea modo cum eodem se conjungebat. Nam ossea quasi ala utrinque emissa, quæ, foramine pro nervis relicto, omne propemodum intervallum implebat, processibus vertebræ Transversis, & summis ossis Sacri lateribus interpositum, his infimam ejus alæ partem per γίγγλυμον arcte committebat. Erat autem os Sacrum paulo brevius, facieque anteriore minus cava, & inter descendendum, nonnihil vergebat dextrorsum. Cæterum, si imam illam vertebram excipias, nihil in vertebris omnibus a capite ad eam usque præter naturæ consuetudinem inventum est.

Sed ad Caput, cujus potissimum causa hæc instituta dissectio est, transeamus. Dum cranium secabatur, serum non paucum prodiit. Illius fornice sublato, cerebrum sua in sede persecantes, primum quidem Duram meningem crassiorem animadvertimus. Per alteram autem meningem vasa omnia sanguine non secus ac si usus essem injectione, multum distenta. Erat is sanguis qualis in toto hoc cadavere ater, nec valde fluidus. Sub eadem meninge conspiciebatur in cerebri anfractibus aqua pellucida, cujusmodi aquam mox in ventriculis, Lateralibus dumtaxat, invenimus, cum plexibus tamen Choroidibus minime decoloribus, quamvis vesiculas habentibus aqua turgidas, & ex his unam, minimum uvæ acinum æquantem. Fuit hæc in plexu sinistro: quo sublato, animadverti Thalamum nervi Optici non eo quo dexter, naturali esse colore, sed fusco. Tunc assulatim cerebrum dissecando, hujus quidem reliquam omnem substantiam reperi quam optime constitutam; sed quæ a latere externo Thalami, quem memoravi, sinistri erat substantia medullaris, ea permollis, & quasi liquata, ac permista cum cruento quodam, sed obsoleti coloris, humore deprehensa est, ut

ut nihil, nisi gravis odor deesset, ut plane fracidam pronunciares. Occupabat id vitium paulo plus loci, quam a maxima nuce juglande occupari potuisset. eratque color ille cruenti humoris in ejus medio manifestior. Fuit autem res eo facilius animadvertenda, quod cum cerebrum, ut dixi, alibi suo colore esset, nec cerebello tantum durius, sed mira quadam ubique, & præsertim in toto dextero hemisphærio, duritie præditum; in illo uno, quem designavi, loco subcruentum colorem, & substantiam quasi diffluentem habebat.

7. Apostema sui generis (1) fuisse hoc, credo, agnoscente etiam Avicenna (2) apoplexiam a *repletione apostemante*, cujus vim in proposita muliere effusa aqua, & distenta sanguine vasa augebant. Accidit autem apostema circa eam sedem, in qua plerumque magnas, quæ in apoplectis occurrunt, organicas noxas inveniri, alias (3) indicavimus: quam ad sedem, & ex apostemate quidem, in Viro erat quoque in prima Valsalvæ historia descripto (4). Porro in eadem, itemque in altera (5), & in hac pariter historia nostra ejus confirmatam doctrinam vides, noxa in eo cerebri hemisphærio inventa quod resoluto corporis lateri oppositum erat.

8. Inflammatio autem qua nostræ apoplecticæ vesica laboraverat, quippe tanta urinæ copia distenta, facit un in mentem veniat ingentis illius collectionis urinæ, quam in Stabulario (6) a me descriptam esse, memineris, nec minoris, quam tibi in vesica anus, ex apoplexia pariter mortuæ, alio loco (7) describam. Ex his atque aliis ejusmodi Observationibus facile intelligis, quam facile possit accidere, ut qui apoplectici paulo diutius vitam trahunt, iis nova insuper malorum accessio fiat ab urinæ retentione, eo minus animadversa, quod cum pauca qui possunt, sed ea liquida, deglutiant, lotium autem sæpe ob infirmatas sphincteris vires guttatim destillans, cubile humectet, his indiciis acquiescunt ministri, ut minime credant de retenta urina sibi Medicos esse monendos. Horum igitur partium erit jubere, imam ventris partem subinde attrectari, ut si tumor indicet, lotium non reddi, hoc arte aliqua, & si res cogat, immissa, quod in fœminis facillimum est, argentea fistula, manu emoliantur.

9. Sed de iis quoque duobus, quæ ob raritatem interjeci, a me aliquid fortasse expectabis. Dicam igitur quæ ibi continuo, ut solitus sum, iis qui aderant, indicavi. Quod ad duo attinet foramina, in septo Tranverso adnotata, per quorum alterum una ex hepaticis venis trajecta, in thorace demum venam Cavam adibat; rarum id quidem esse; sed multo rarius, quod ter intra duos menses A. 1728. id ipsum ostendissem, videlicet bis in Theatro mense Februario, semel in Nosocomio mense proximo. Verum non bina tantum, ut in tribus illis cadaveribus, sed & terna me semel, iterumque (*) in diaphagmate vidisse foramina sic ut maximum venam Cavam, duo minora totidem hepaticas venas transmitterent, semel Bononiæ A. 1700. in eo septo Transverso, quod in Publica Anatome. consecante me cum Valsalva, demonstratum est, cujus ego septi rudem, mea manu descriptam, imagunculam adhuc servo, iterum Patavii ante A. 1726. quam unam observationem, antiquioris illius, ut fit, oblitus, in Epistola I. Anatomica (8) commemoravi; quem locum designat Solers in primis Doctusque Anatomicus Albertus Hallerus (9), cum *rarius* hoc *esse quod* ego *observavi*, confirmat.

10. De Costarum autem numero, ut semel undecim (10), ita semel tredecim mihi visas esse, non sæpius, ajo, & vera Galenum (11) scripsisse, agnosco, cum *hæc ita rara esse*, docuit, *ut inter mille vix unum tali costarum numero invenias*: priorem tamen numerum rariorem altero esse, ante omnes indicavit. Sed de altero numero, id est, ut sint tredecim, Archangelus quidem Piccolhominus (12) verum cre-

(1) Vid. Epist. 9. n. 16. & seqq. usq. ad 20. (2) Canon. l. 3. F. 1. tr. 5. c. 12. (3) Epist. 3. n. 18. (4) supra, n. 2. (5) n. 4. (6) Epist. 4. n. 19. (7) Epist. 56. n. 12. (*) Vid. & Epist. 60. n. 6. (8) n. 26. (9) Differt. de Musc. Diaphr. ad §. 7. litt. *c*. (10) Vid. Advers. Anat. 2. Anim. 32. in fin. (11) De Anat. Admin. l. 8. c. 1. (12) l. 8. Anat. Prælect. 8.

credidit id quod ipse ait, *omnem antiquitatem observavisse, si costæ naturalem numerum excedant, unam tantum, altero in latere, non duas, superesse*. Et sane etiam Columbus (1) *unam tantum costulam* præter viginti quatuor invenerat, ut ea quæ subjecit, significant, & quæ ad oram sunt adnotata, confirmant. Veruntamen; ut Bauhinum (2) omittam, quem Piccolhominus legisse non poterat, ternas denas in singulis lateribus costas ab se repertas memorantem sic, ut a sinistris octo essent legitimæ, a dextris sex spuriæ; at Columbum ipsum, scire poterat, vidisse postea (3) etiam *costas vigintisex*: & Falloppium (4) *in duobus cadaveribus* invenisse utrinque ad tredecim *adauctum numerum a duabus costulis ita parvis, ut rudimenta costarum potius*, quam costæ viderentur. Cum his Falloppianis mea maxime convenit observatio, ut in eo pariter quod adjecit, *coarticulationem illam, quæ in reliquis hominibus*, in *duodecima* thoracis *vertebra esse solet, in iis cadaveribus nihil variasse*. Quod autem dixit, *tresdecim* in iis se *reperisse* thoracis *vertebras; verum in lumbis*; id quod Columbus, & Bauhinus reticuerunt; *quatuor tantum*, id vero quatenus a meis discrepet observationibus, præclare intelligis. Etsi enim quædam sunt unde suspicari possis, quintam a me descriptam vertebram ad os Sacrum attinuisse; attamen si pleraque attendas, aut potius si hæc quæ servamus, ossa vel aliud agens aspicias; procul dubio primo ipso aspectu cognosces, esse illam potius inter lumborum vertebras connumerandam. Nec vero in observatione hac describenda paulo fusior fui, quod ignorarem, quot Anatomici post illos quos nominavi, similia viderint; sed quod nolui, te in hac legenda, quæ plerique omiserunt, desiderare. Nosti enim, propter omissam mentionem sedis in qua decimæ tertiæ costæ fuissent inventæ, Hunauldium (5) harum originem sic explicandam suscepisse, ut ejus explicatio tunc quidem habeat locum, cum ibi sunt ubi ipse vidit, nempe supra duas costas supremas; ubi autem ego deprehendi, nimirum infra duas infimas, non habeat. Nec te fugit quorundam suspicio, cum hoc loco reperiuntur, nihil videlicet esse aliud, quam Transversos primæ vertebræ lumbaris processus aliquanto longiores; non, præter hos, veras costulas, mobili, ut ego ostendi, junctura connexas. Verum ad ea, quæ omnino præter naturam sunt, redeamus.

11. SARTOR, qui se vino implere consueverat, aphonia correptus, intra biduum mortuus est. Plura de eo scire Alexander Bonis, quem tibi alias laudavi, Doctique alii Medici Veneti, ac Juvenes Rei Anatomicæ studiosi non potuerant, qui concessum sibi cadaver ut ipse dissecarem, cerebrique structuram diligenter ostenderem, a me petierant sub finem Martii A. 1708. VENTRIS viscera se recte habuerunt.

In Thoracis cavea sinistra aquæ sanguinolentæ nonnihil fuit. Pulmones graviores, & spumam, si premeres, emittentes; sana tamen eorum substantia. Cor flaccidum, in ejusque ventriculo dextero, & proxima auricula, arteriaque Pulmonari concretiones polyposæ; nullæ a sinistris, sed in eo ventriculo paucus tantummodo sanguis semiconcretus. Aggeres, ut Valsalva (6) postea appellavit, Semilunarium valvularum extantiores, & duritie firmioris quasi cartilaginis. In arteria Magna, & Carotidibus sanguis fluidus non ita paucus; multus vero ejusdemmodi in Pulmonari.

Caput cum a cervicibus amputaretur; aqua e vertebrarum tubo exivit: quæ mox sub Tenui cerebri meninge conspecta est multa, non sine specie *gelatinæ*. Sed præcipue in oculos incurrebat alba quædam quasi sanies per anteriorum cerebri loborum superficiem extensa: quæ materia diligenter examinata, revera sanies, sed inodora, visa est, in ipsa Tenuis meningis substantia inhærens, superficie cerebri, quantum sensus judicare poterant, omnino illæsa. Ea autem meninx tota trahentis manum facile sequebatur: & cerebrum, cerebellum, ac nervi summa erant flacciditate. Vasa omnia, etiam tenuiora, atque

(1) De Re Anat. l. 1. c. 19. (2) Anat. l. 2. c. 8. (3) l. 15. (4) Obs. Anat.
(5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. (6) Dissert. Anat. I. n. 10.

que intima, ſanguine turgida: Sinibus autem, præſertim majoribus, inerant polypoſæ concretiones. In ventriculis Lateralibus aliquid aquæ adnotavimus, & dilutum plexuum Choroidum colorem: denique in Pineali glandula minimum duriuſculæ materiæ fruſtulum.

12. Ne in fruſtulo hoc hæreas, vel noſtra facient Adverſaria (1), in quibus ejuſdemmodi in Pineali glandula materiam ſæpe nobis aliiſque animadverſam memoravimus, facientque Epiſtolæ ad te noſtræ (2), quibus id confirmatum videbis. Nec tamen puta, pro morbo a nobis non haberi. Habetur enim; ſed pro morbo, cujus effectus perobſcuri, & incerti ſint, quod alias nullis, alias aliis præeuntibus ſymptomatibus, aliaſque aliis conjunctis cerebri vitiis, occurrat. Et Joannes quidem Salzmannus, Medicus, dum viveret, Doctiſſimus in Diſſertatione *de Glandula Pineali lapideſcente*, poſtquam diligentius, quam hactenus quiſquam, ferme omnia, quæ tunc extabant, calculoſæ ejus glandulæ collegit exempla, minime dubitavit (3), quin dolorum capitis intolerabilium, aut fatuitatis cauſa ipſa fuerit tota lapidea facta in viro a Pfeilio apud Schenckium, in virgine a Drelincurtio apud Mangetum, in ſene a Kingio, ut eſt in Actis Anglic. deprehenſa. Verum Pfeilii lapis an glandula iſta fuerit, non conſtat, & Kingius graviora in cerebro mala ſimul invenit, Drelincurtius autem non ſaxeam modo glandulam, ſed ad ovi gallinacei amplitudinem auctam, ut ſi vel hydatis, vel quidquid aliud fuiſſet, ſua ipſa mole debuiſſet maximum afferre detrimentum. Quod vero ad naturam attinet hujuſce morbi, viſum eſt doctis quibuſdam Viris, & nominatim Jo: Valentino Scheidio in ea Diſſertatione (4), in qua cæteroquin egregie ipſum præiviſſe video celeberrimis Obſervatoribus, qui cerebrum, in lapidem, ut credebatur, converſum, oſſeam concretionem eſſe, tradiderunt. viſum eſt, inquam, illam quoque in glandula Pineali duriuſculam inventam materiam ad oſſium potius, quam ad calculorum naturam fuiſſe referendam. Quod ut de iis negare non auſim corpuſculis, quæ ab neutro noſtrum conſpecta ſunt, ita confirmare poſſum quæ ipſe deprehendi, ea certe inter digitos compreſſa, in aſperulas quaſi arenulas ſæpius abiiſſe, eoque friabilia; quod ipſe diſcrimen ad calculos ab oſſibus internoſcendos primo loco affert; evidenter fuiſſe. Huc illud accedit quod alias (5) ſcribam, inveniſſe me nonnunquam intra hanc glandulam materiam mucoſam, & ſubflavam, ſæpe autem eandem, ejuſdemque coloris materiam extra glandulam in anteriore ejus facie, & præſertim ad baſis anteriora (6), quæ materia non dura aliquando, aut vix ſubdura, alias, inter digitos compreſſa, aſperas jam continere arenulas non obſcure oſtendebat: iiſdem autem locis in aliis cadaveribus aut erat evidenter in minuta granula conformata (7), aut ipſa quidem aberat; ſed ibi erant ſubdura corpuſcula (8). Hæc autem corpuſcula ſive extra, ſive intra glandulam cum fere eodem quo illa arenoſa denique materia colore, ſubflavo nimirum, aut flavo, ſe nobis obtulerit, imo Vieuſſenio quoque (9), Laubio (10), Salzmanno (11); nonne veri ſimilius eſt, calculos eſſe, qui paulatim ex terreis materiæ illius particulis, aqueis magis magiſque abſumptis, concreverint, quam oſſicula? præſertim quando, ſi perpaucos exceperis, cæteri qui viderunt, *arenas*, & *lapillos* nominarunt, nec modo qui ſunt a Salzmanno laudati, ſed & alii qai antea ſcripſerant, & in his duo, quos Cel. Hallerus (12) indicat, Pechlinus, & Brunnerus, & qui poſtea, ut puta legendi in Actis Cæſareæ N.C. Academiæ (13), & præterea Vir Cl. Phil. Conradus Fabricius (14), & quoniam ſingillatim deſignari cuncti non poſſunt, is ſaltem quem noviſſime legimus, Solertiſſimus Martinettus

(1) VI. Anim. 9. (2) VI. n. 12. X. n. 17. XI. n. 11. (3) Theſ. 15.
(4) de duob. Offic. in cerebro apopl. quæſt. 2. & 3. (5) Epiſt. 21. n. 24.
(6) Epiſt. 1. n. 10. Epiſt. 3. u. 14. Epiſt. 8. n. 9. Epiſt. 14. n. 35. (7) Epiſt. 8. n o.
(8) Epiſt. 7. n. 15. Epiſt. 8. n. 15. (9) Neurogr. l. 1. c. 11. (10) Eph. N C. Cent. 9. Obſ. 63.
(11) Diſſ. cit. Theſ. 13. (12) ad Prælect. Boerh. §. 296. not. p. (13) T. 5. Obſ. 68. & T. 6. Obſ. 14.
(14) Idea Anat. Pract. Sect. 4.

nettus (1), a quo in Ravennatis Archiepiscopi dissectione tres fuerunt hujusmodi *calculi* deprehensi. At enim is qui, cum meas horum extra glandulam occurrentium peculiares observationes attendo, longe primus omnium videtur eorum mentionem fecisse, si a te inspiciatur; Veteres Medici, inquies, pro osseis, aut cartilagineis corpusculis habuere. Scilicet Galenus in eo de Anatomicis Administrationibus libro (2) cujus argumentum nihil ejusmodi pollicetur (quo factum puto, ut ejus verba ab nemine fuerint, quod sciam, in hanc rem producta; nisi forte ita, uti Vesalius (3), ob id reprehensus ab Riolano (4), plerique intellexerint) Galenus igitur suis temporibus quaesitum esse, scribit, *num cartilaginosum quippiam penes cerebri glandem, quae a turbinis seu pineae nucis similitudine Graecis κωνάριον appellatur, vel osseum inhaereat? pari modo etiam, in quolibetne corde, cartilagineam vel osseam quandam particulam sit invenire, an in magnis duntaxat?* Nec te illud moveat quod utramque hanc quaestionem ibi inter *frivolas* reponat Calenus. Ipse enim secundam tum eodem Opere (5), tum eo quod inscripsit de Usu Partium (6), utilem esse, ostendit, cum verbis non ita paucis tractavit, ex quibus *frivolam* qua mente dixerit, praeclare intelliges. Primam autem cur redarguerit, ex Riolano (7) cognosces. Nos autem utrumque os, non ut secundum naturam creatum, sed ut praeter naturam factum, hoc tempore spectamus: imo quod apud glandulam nos quidem hactenus offendimus, non secus ac quod in glandula, multo minus os, quam concretionem calculi similem, visum esse ut plurimum nobis, fatemur ob eas, quae indicatae sunt, causas: quibus & hanc addes, ex materia viridi concretiones virides, (hoc enim quoque colore hic lapillos reperit Vestius (8)) existere facilius posse, quam viridia usquam ossa pronasci. Veruntamen, siquando crassiuscula aliqua sub manum redeant; non duritiem modo, aut combustorum, ut aliquando, nidorem attendere, sed per alia insuper experimenta inquirere eorum naturam constitui, intereaque rem, ut alias feci, in medio relinquere.

13. Quod mihi vel magis de vera saniei illius scaturigine faciendum est, quam in proposita Sartoris observatione descripsi. Ex pulmonibus intra calvariam fuisse translatam, suspicarer, si illos, ut graviores inveni, ita usquam laesos deprehendissem: quemadmodum ex calvaria ad urinae vias transvectam esse aliquando, cum ex aliis, tum ex eo videtur quod Vir Cl. Hippol. Franc. Albertinus a se in Tonsore animadversum narrabat. Quem ex longa sub sole mora cum dolor capitis, sensusque ponderis in vertice, febris, delirium, nervorum distentiones, lethargus, resolutio denique prehendissent, repentina urinarum copia liberavit, in quibus pus subsidebat: & annos quidem aliquot capite male habuit; sed tamen, cum haec mihi narrabantur, sanus vivebat. Quid? quod ex ipsis pulmonibus in cerebrum (ut in Sartore me dixi fuisse conjecturum) aut ex pleura quoque pus traduci, nec Duretus dubitavit, & Paraeus, ut videtur; invenit, sicuti habes in Sepulchreto (9).

14. Sed praeter pus in cerebro genitum, aut ad ipsum translatum, posse interdum alias causas, minus adhuc animadversas, apoplexiam facere, aut ad ipsam faciendam convenire, non levis mihi suspicio est ex iis, quas tibi protinus subjiciam, dissectionibus. Quarum primam, quamvis non praesente me habitam, non secus tamen proponam, ac si ipse habuissem. Namque aderat Nicolaus Mediavia Prosector Publicus, & ex Sacro hoc Philosophorum ac Medicorum Collegio Doctor meritissimus, cui non minus quam mihi, credo ob spectatam duodequadraginta jam annos ex quo ipsum in Re Anatomica exercere cepi, fidem, ac diligentiam, pari cum assiduitate conjunctam; ut quotquot hoc omni, quod dixi, tempore Patavii habui dissectiones, non modo cunctis ferme interfuerit, sed etiam saepe admini-

(1) Lettera della Separaz. degli umori. (2) 4. c. 1. (3) De corp. hum. fabr. l. 1. c. 6.
(4) in l. Galen. de Ossib. post c. 32. (5) l. 7. c. 10. (6) l. 6. c. 19. (7) c. cit.
(8) apud Salzmann. Thes. cit. 13. (9) l. 1. S. 1. Obs. 40.

ministrando, plerumque consecando, laudabilem operam, ac perutile auxilium præbuerit. Hic igitur quendam, cui in Patavino Nosocomio ægrotanti ipse ex officio Medicus fuerat, cum mortuum incidi, se inspectante, jussisset, eodem die, qui dies fuit IX. Kal. Apriles A. 1740., rem mihi in hunc modum exposuit.

15. SENEM, qui ex cruris ulcere laborabat, repente capitis dolor prehendit. Cum cerebro aliquid instare periculi videretur; eo statim mane sanguis est missus. Nihilominus hora vigesima, ingruit apoplexia, cum dexterorum artuum resolutione. Huic resolutio accessit inferiorum omnium partium, & intra paucos dies mors. CALVARIA exsecta, arteria illa in quam confluunt Vertebrales, & quæ super Callosum corpus recta ducuntur, sanguine erant turgidæ; reliqua vasa non item. In ventriculo utroque Laterali non pauca aqua, & plexus Choroides pallidi. Septum lucidum anterius disruptum. Sed quod maxime in oculos incurrit, omnis medullaris substantia hemisphærii dexteri valde fusca erat; non sinistri.

16. Hæc audienti mihi, confestim in mentem venit Sacerdotis Veronensis, in quo apoplexia repente sublato, totam, ut alias ad te scripsi (1), medullarem cerebri substantiam fuscam factam adnotavi. Quidquid illud est; quod sanguinem non videri, tunc monui; unde illa candida substantia inficitur, num inter apoplexiæ causas non est reponendum? Nam etsi in hoc Sene, cui prima resolutio a dextris fuit, in eodem cerebri latere animadversa est infuscatio, non in opposito; scis tamen, Valsalvæ doctrinam fere in omnibus; non in omnibus; respondere (2). Sed age, ad minus obscura veniamus.

17. ÆTHIOPS erat Venetiis annos ad triginta natus, torosus, & bene valens, nisi quod iis ultimis mensibus factus erat obnoxius languori cuidam ventriculi, levi cum sudore conjuncto, qui tamen languor cibo sumpto illico tollebatur. Is cum circa medium Quinctilem A. 1708. hilariter cum Amicis versaretur, jentaculo; nam matutinum erat tempus; jam usus, in eoque esset, ut stans, tuba, sicuti facere solebat, cum ipsis caneret, sensim, lenteque adeo retrorsum cecidit, ut Amici factum id ludendi gratia fuissent facile credituri, nisi inter cadendum, tremores quosdam totius trunci corporis animadvertissent. Homo autem eodem quo cadebat, puncto temporis est mortuus. SECANTI ut adessem, a me, ut solitus erat, petiit Cl. Santorinus. Hora erat a morte circiter duodecima. Cadaveris superiores artus subrigidos, collum, tanquam restitante sanguine, nigrius reliquo corpore, oculos quasi viventis animadvertimus. In Ventre, si omentum excipias nimis breve, hepatis crepidinem ipsam livescentem, & lienis membranam in convexa facie certo quodam loco quasi tendineam factam, eoque albicantem; omnia secundum naturam apparuerunt. Itaque nihil magis oculos moratum est nostros, quam vasa Lactea quamplurima, chylodistenta, & nodosa, hinc multis radicibus Tenuia intestina ferme usque ad oppositam ipsi mesenterio partem complectentia, inde vero hujus centrum versus contendentia, in quo prælongæ, magnæque glandulæ spectabantur. Thoracem reclusuri, cartilaginum, quæ costas cum sterno conjungunt, insolitam, ea præsertim ætate, duritiem mirati sumus. Pulmones omnino sani, quamvis dexteri latus alicubi, sinistri vero suprema pars tota ad pleuram per membranea vincula annecteretur, intusque ambo paulo plus seri quam soleant, continerent. In pericardio quoque aquæ subturbidæ copia æquo major. Cor tamen naturali firmitudine: in ejusque thalamis sanguis fluidus, qualis in Magna etiam arteria, & in Pulmonari præcipue inventus est. Per illius externam faciem in thorace toto sanguifera vascula maxime conspicua. Cerebro denique retecto, sub Tenui meninge aqua apparuit: quin etiam in Lateralibus ventriculis, & in sinistro præsertim, aquæ fuit plus quam secundum naturam solet: Choroides tamen plexus suo colore, & sine hydatidibus conspiciebatur: cerebrumque ipsum justa erat firmitudine. Vasa autem

(1) Epist. 4. n. 21. (2) Epist. 2. n. 16.

autem ipsius, & Sinus, inania potius, quam plena, quidquid habebant sanguinis, sine ulla vel minima concretione habebant; ut in toto hoc cadavere nusquam sanguinem nisi fluidum offenderimus. Sed nusquam, nisi intra cranium, id vidimus, cujus potissimum causa hanc tibi historiam describendam suscepi. Scilicet sanguifera vasa, quæ & in superiore dissectione memorata sunt, supra Callosum corpus traducta, aere cum pauco sero intermisto distenta erant. Sic illa quoque arteria, quæ per basim ducitur medullæ Oblongatæ ex confluentibus Vertebralibus orta, & alia præterea per superiorem cerebri superficiem vasa ab incluso aere distenta pellucebant.

18. Etsi hujus tam repentinæ mortis causæ aliæ minime intra cranium videantur defuisse, si ea placeat, quæ proxima Epistola proposita sunt; tamen sive illas non omnino credas hic satisfacere, sive hanc præcipue postremam putes, quandocunque occurrit, esse attendendam; quid de ipsa censeam, vel potius conjiciam, iis spectatis quæ jam circa hujus initium sæculi proposita, & disputata ab Italis fuerant, non reticebo. Idque eo libentius faciam, quod non hujus tantum, sed & aliorum quorundam sanguinem animadverti spumosum, & aereis bullis distinctum. Igitur vel secundum naturam aerem in humoribus inesse, & nominatim in sanguine, certum est; siquidem ambiguis cæteris probationibus omissis, si segmentum vasis, puta venosi, viventis bestiæ arctissimis utrinque vinculis constrictum, abscissumque in Boyleana machina ponatur; ut circumjectus aer subducetur, ita is qui cum sanguine inclusus est, vas illud distendet. Et sane nisi se res sic haberet; hujus in quo nostra sunt corpora, aeris circum undique prementis vis, urgendo vasa, motum sanguinis sufflaminaret, quem nunc admistus aer tuetur non impari conatu; nam cum æque atque hic exterior, *præter naturam coactus sit*, ut Platonis (1) verbis utar, æque *secundum naturam renititur*, *seque revocare in contrarium conatur*: itaque dum neuter prævalet, salva res est. Verum ut hanc, atque alias, quas nunc memorare necesse non est, sanguini præbeat utilitates, noxam autem nullam; sit in minimas partes dispertitus oportet, quæ inter minimas sanguinis lateant probe interjectæ, & quasi dissolutæ. Nam si ex harum complexu se extricent, aliæque aliis occurrant; non secus ac perminuti hydrargyri globuli, in grandiores prompte coalescunt, & ex viscidulo sanguinis sero sibi quasi tunicam conficientes, bullas conspicuas efformant, sive ut Platonis (4) vocibus iterum loquar, *vento incluso humiditate protinus circumfusa fiunt ampullæ, quæ sigillatim propter parvitatem videri non possunt; junctæ vero simul & in grandiorem tumefactæ molem, conspiciuntur*. Eæ autem ampullæ, sive, iis disruptis, aer ipse solutus, ac liber, si aliqua copia sit inter sanguinis portiones interjectus, harum motui se opponit; neque enim sinit, quæ posteriores sunt, eas quæ præcedunt, contingere, cum iisque impulsum, a corde, & majoribus arteriis acceptum, communicare: quin tandem ut minus ipse idoneus est ad eum impetum concipiendum, in paulo tenuiores arteri as compulsus, multo ægrius potest ulteriores angustias superare, quod Anatomici in liquorum injectionibus, si forte aer interclusus obstet, experiuntur. Ille interea dum tenuiora distendit vasa, cum attigua alia coarctat, tum eorum, quæ nimis distendit, vim se contrahendi vehementer infirmat. Quæ cum ita sint; apparet, si pleraque certæ cujusdam partis tenuiora vasa aer obsederit, in ea motum sanguinis, & quæ ab hoc pendent, interrumpi. Fac igitur, eam partem cerebrum esse, & continuo intelliges, cur inde oriatur apoplexia: laudabisque Hollerium (3) diserte scribentem, *fieri* apoplexias *etiam ubi arteriæ carotides intercipiuntur in plexu retiformi, flatu, aut aliam quapiam re*: magisque Hippocratem ipsum (4), cujus hæc sunt: *si quidem plurimi flatus per universum corpus discurrant, totus homo syderatur: si per partem; pars illa percutitur*: & paulo inferius, ubi a flatibus Sacrum etiam morbum

(1) in Timæo. (2) Ibid. (3) Comment. in Hippocr. S. 3. Aph. 23.
(4) De Flatib. n. 19. & 21.

bum deducit, scilicet *quum plurimus spiritus per omne corpus universo sanguini fuerit permixtus: tum enim*, inquit, *multæ oppilationes fiunt multifariam per omnes venas: quumque in crassiores, & pleniores sanguine venas aer prodierit, progressusque diutius maneat, prohibet sanguinis cursum, atque alio quidem loco consistit, alio lentius penetrat, alicubi autem citius*. Hic quæres fortasse, qua ratione aer ex sanguinis particulis quibus est intermistus, se extricet, ut has turbas det. Hac etiam de re quid conjiciam, proferam, si prius ultimam historiam subjecero, atque explicavero, in qua aer non in vasis dumtaxat, quæ intra cranium sunt, sed in omnibus, & magna quidem copia, repertus est.

19. PISCATOR Venetus annum superans quadragesimum, procerus, herniosus, ventris affectionibus flatulentis obnoxius, cum repente hisce sua in navicula correptus esset, illico ibi mortuus est. SECUIMUS postridie, qui dies fuit paulo ante Idus Octobris A. 1707. cum eodem, quem supra laudavimus, Amico Cl. Santorino. Venter tumebat a distentis aere ventriculo, & intestinis. Ille subrubens, venas quæ in Gastroepiploicam influunt, valde turgidas habebat. Ipse vero Gastroepiploicæ, quæ una in cadavere hoc erat, truncus adeo tumidus fuit, ut ubique meum digitum indicem æquaret. Sed vix incisus, detumuit; multum enim aerem cum perpauco sanguine spumoso, & nigro continebat. Intestinorum Tenuium extremus tractus ad spithamam, rubebat, nisi quod ad tres circiter transversos digitos qua exigui arcus in modum se immittebat in herniæ sacculum, gangrænoso colore fœdabatur, substantia tamen adhuc, ut cætera intestina, satis firma. Eodem colore, sed paulo minus, infectus erat sacculus, qui laxe intestinum, cum ipso minime cohærens, complectebatur, factus ex laxato peritonæo propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est Spermaticorum vasorum. Haud procul supra medium ferme ossium pubis, alter erat sacculus non major, quem pariter alias subire intestinum consueverat, tunc inanis. Cava hepatis facies passim livebat, sed ad exiguam altitudinem. In ejus vesicula, bilis ex nigro flava, & in hac calculus, qui nigredine, granosa superficie, & magnitudine morum referebat: is ardenti cereo statim admotus, flammam non concepit. Magnus lien, nec tamen laxus. Pancreas diuriusculum. Serum cruentum jam antequam viscera attingeremus, in ventris cavo conspexeramus, ea copia, ut spongiis fuerit exhauriendum. In Thoracis autem cavo nihil ejusmodi. Sed pericardium cordi undique sic adhærebat, ut illud avellendo, hoc alicubi laceraretur. Cor flaccidum, & magnum. Niger in utroque ejus ventriculo, & spumosus sanguis, vix aliqua parte nonnihil concretus: qualis in auricula dextera, sed non sine aliqua magis compacta, exigua tamen, concretione: neque ulla fuit toto corpore vena, ubicunque inspeximus, quæ nigro, spumosoque sanguine distenta non esset. Cujus & in Magna arteria, & in Carotidibus, per collum ascendentibus, pauxillum fuit. Truncus autem Pulmonaris arteriæ non eo tantum, sed aere quoque valde turgebat. Sani pulmones, quamvis Asperæ arteriæ interiorem faciem fœdus humor inficiebat, ex cinereo colorem *tabacci* referens. Eadem arteria in collo, sed larynx magis, erat intus ex nigro livida, & gangrænosa: sic & vicina. Dum hæc inspiciebamus, pus tenue, ceu ex rupto abscessu, e posterioribus nasi foraminibus in pharyngem defluxit mediocri copia. In Calvariæ cavo cum Sinus, tum cætera præsertim vasa, quæ per Crassam meningem feruntur, nigro, spumosoque sanguine turgida, eodemque vasa omnia, quæcunque per Tenuem sive in basi, sive in ambitu reliquo cerebri, & cerebelli, sive per ventriculos ducuntur, etiam exiliora, longe turgidissima. Quin etiam ex dissecta cerebri, & cerebelli substantia latiores, quam unquam viderim, sanguinis guttæ ultro, omnique ex parte emanabant. Inter utramque meningem parum, sub Tenui paulo plus seri fuit; quamobrem tracta, nullo negotio sequebatur. Ejusdem seri mediocris copia in Lateralibus ventriculis fuit. Plexus tamen Choroides, quamvis plurimas vesiculas aqua maxime distentas in posteriore habebant sede, rubicundi erant: cerebri au-

tem substantia non modo non laxa, sed firmissima. Cæterum in hoc eodem cadavere duo animadvertimus, quæ sunt in Adversariis (1) descripta, caveam intra initium Spinalis medullæ ea magnitudine, ut cum parem, aut quæ saltem eo accederet, alteram nunquam antea, aut postea deprehendere potuerim, tunc quidem præter naturæ modum diserte agnoverim, nunc vero ab aere se evolvente longe amplificatam fuisse, non dubitem: & interiorem scroti membranam, ex communicantibus undique inter se cellulis compactam, ab eodem aere vehementer inflatam. Quæ quidem inflatio eo magis fuit attendenda, quod scrotum, cum prius quam cadaver attingeremus, vix esset tumidum, tantisper dum sectio habita est, ad eum modum se extenderat. Eo autem citius absoluta hæc sectio est, quod gangrænosus ventris fœtor diutius ferri cum a nobis, tum ab iis qui secantes adjuvabant, non potuit.

20. Huic dissectioni in parte similes audivi, & legi. Sic Valsalvam memini dicere, in quodam cadavere sibi & venas omnes, & cor aere distenta occurrisse; verum neque id scriptum reliquit, nec qua morte homo sublatus esset, memorabat. Sic Pechlinum, cujus nunc Observationes non sunt ad manus, ex Cl. Verdriesio (2) scio, *in cadavere hominis a multis ventris doloribus, pectorisque angustiis tandem oppressi, non solum abdomen, & ventriculum ingenti flatuum copia repletum, utrisque instar distentum vidisse, verum & . . . . cordis cameram cum dextra auricala . . . . a copioso flatu in immensum adauctam: duabus nimirum partibus naturali majorem, cæterum omni cruore vacuam, & præterea toto corpore venas, etiam coronariam, passim flatibus distentas, & mirificam succi purpurei, fluidique aerei alternationem, quemadmodum in quibusdam Thermometrorum generibus observare licet, oculis ostendentes*. Sic Cl. Jo. Henricus Grætzius (3) fœminam commemorat *fere demortuam ex continuis lipothymiis, angore, & suffocationis anxietatibus, in cujus cordis cavitatibus ne guttula sanguinis deprehendebatur, sed illud totum flatu distentum conspiciebatur; tympanitidem cordis dixisses*. Sic denique Ruyschius (4) in altera *quæ subito ultimum diem obierat*, se invenisse, testatur, *cor stupendæ magnitudinis ab aere, quo plenum erat, absque ullo fere sanguine, id quod palam factum cuspide cultelli; ea enim adacta, tam subito sabsidebat cor; ac vesica aere repleta, & cuspide cultelli attacta*. Sed hi omnes, id quod ipse non vidi, cor aere distentum repererunt. Imo Ruyschius inde mortuam eam mulierem censuit, quippe *nimia aeris copia, in corde copulata; sanguinis aditum in cor præpediente*.

21. Videtur ad idem mortis genus mors illa quoque referenda, quæ immisso in quadrupedum venas aere, contingit, experimento, ut Brunnerus (5) vocabat, Wepferiano. Et sane laudatus Verdriesius (6) a Wepfero *institutum* id *experimentum* memoravit, *qui, ore solum inflata jugulari vena, vastæ molis bovem aliquando prosternebat atque enecabat*: Rudolphus autem Jac. Camerarius (7) excitatum fatetur se ab eodem Wepfero ad ejusmodi facienda pericula exemplo sic ab illo occisorum vervecis, & vaccæ. At si Wepferus ejus experimenti auctor fuit, multo antea instituerit, quam illi scripserunt, oportet: nec memini tamen in ullo ex illius scriptis hujus rei mentionem reperisse, quæ ante annum 1667. evulgavit: quo quidem anno Redius (8) ad Stenonium scribens, commemorat, se utrumque ipsorum eodem experimento instituto, duos canes, & leporem statim, ovem autem intra sextam decimam horæ partem, vulpesque item duas interfecisse: itaque se ex eo tempore affirmare consuevisse, causam intermissionis pulsus plerumque esse in aliquam majorem aeris bullam, per cor transeuntem, rejiciendam: quam sententiam in Consilio quodam (9) pro laborante pulsus intermissione

(1) VI. Anim. 14. & IV. Anim. 1. (2) Dissert. Epist. de infl. ureter.
(3) Disp. de hydr. pericard. in Procem. (4) Resp. ad Epist. Probl. 16.
(5) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73. (6) Dissert. cit. (7) Eph. cit. Dec. 2. A. 5. Obs. 53.
(8) Opere Tom. 5. (9) Consulti Medici.

ſione declaravit. Sed quicunque primus vel ante Redium inſtituerit; Antonius Heydius in iis Obſervationibus quas edidit A. 1683. (1) cum aliquoties in canibus per Cruralem venam aerem injeciſſet, animadvertit, *ſtrependo per abdomen, momento fere temporis cor petere: canem convulſionibus corripi, reſpirationem, & cordis motum, quantum eſt percipere, ſubſiſtere adeo, ut canis pro mortuo diſſecetur*. Tunc *e vaſis intercoſtalibus nihil ſanguinis effluere. Aperto pectore, motum in cordis dextera auricula obſervari, diu perſeverantem. Cor una cum dextra auricula eſſe valde expanſum, e cujus ventriculis detruncato cono, prorumpere primo purum putum aerem, deinceps ſpumoſum ſanguinem, & tandem cruorem fluidum*. Heydium non ſatis aeris immiſiſſe, aut certe non tandiu ſectionem diſtuliſſe, quandiu ad prorſus occidendum canem requirebatur, ex Brunneri, & Camerarii experimentis facile intelligitur. Nam Brunnerus (2) experimento ad eundem modum inchoato, & ſtridore in præcordiis audito, cum paulo poſt canem ceu tetano correptum, concitatiſſime reſpirantem, proſtratumque inſtar certo morituri vidiſſet, & tamen poſt aliquod tempus ſurrexiſſe, tum poſt horæ ſpatium repetito experimento, mox convulſum ὀπισθότονον, ejectis fæcibus, reapſe mori coegit, vaſis pleriſque ſanguine turgentibus; & cum in arteriis nulli eſſent flatus, horum copia in vena Cava, & cordis auriculis collecta. Camerarius autem (3) in Jugulares venas injiciens aerem primum quidem pauciorem, & lenius, deinde, poſt intervallum aliquod, vehementius; etſi nunquam membrorum ullum rigorem, nullam unquam concuſſionem, ſed laxitatem potius, & quaſi reſolutionem ſemper animadvertit; primum quidem obmuteſcentem adnotavit, & quietum canem, & poſt octavam horæ partem ſibi ſenſim reſtitutum; at poſteaquam eſt vehementius aer immiſſus, ejulantem, & poſt frequentiſſimam hianti ore reſpirationem, morientem. Altero autem; nam ſic in duobus expertus fuerat; eorum canum diſſecto; cordis ventriculos, & vaſa aere adeo diſtenta invenit, ut a corde pericardium prorſus impleretur, & cordis vaſa Coronaria plus aeris, quam ſanguinis, continerent. Auricula autem præcipue dextera, quæ magis expandi nulla arte potuiſſet, nihil ſanguinis continebat: at e vulneratis ventriculis cum aere ſanguis omnino fluidus; & ſpumoſus profluebat. In univerſo denique corporis ambitu arteriæ pariter ac venæ bullas in minimis quoque ramulis manifeſtas exhibebant. Harderus (4) etiam in Jugularem canis venam aerem, ſed validius, conjecit: qui poſtquam tantiſper ejulaſſet, reſpirare confeſtim deſiit, ſectuſque, cor prorſus diſtentum exhibuit, cujus tamen parietes, vulnere inflicto, illico conciderunt *flaccidi & enervati*, tantillum ſpumoſi ſanguinis continentes. Bullulæ quoque ſpumoſæ ubique conſpectæ ſunt. Denique Experiens Vir Sproegelius (5), ut hæc relegens cognovi, cum in eandem catuli venam immiſiſſet modicam aeris copiam, mors autem brevi, poſt leves quaſdam convulſiones, ſecuta aſſet; dexteram cordis auriculam, annexumque ventriculum aere diſtentiſſima deprehendit, ut ventris quoque omnes venas: cumque, iterato ſæpius in canibus experimento, hos inde continuo mortuos incidiſſet, videri confirmavit, ab aere cor ita diſtendi, ut ſe contrahere non poſſit, ſtatimque propterea ceſſare ſanguinis motum, tunc fluidi ſemper, imo fluidioris æquo ab ſe inventi, non, ut quidam affirmarunt, & aliquis in pulmone ſe vidiſſe, ait, coagulati: nam quod ad Bohnium (6) attinet; non quam aer injectus mutationem in ſanguine efficiat; ſed celeritatem qua occidit; de hac enim loquebatur; mihi quidem videtur ſignificare voluiſſe. cum *inſtar potentiſſimi coagulatoris, aut alterius veneni*, dixit *animal enecare*. Neque illud tamen prætermittam, Valliſnerium noſtrum (7), cum Redii experimenta itiraſſet, animadvertiſſe, non modo canes citius, & a pauciore aere injecto

(1) Cent. Obſ. Medic. Obſ. 90. (2) Comment. in Panct. Secund. c. 9. (3) Obſ. cit. 53.
(4) Apiar. Obſ. 25. in Schol. (5) Experim. circa venena §. 42. (6) Circ. Anat. Prog. 4.
(7) Suppl. al Giorn. de' Letter. T. 3. art. 2.

cto mori, quam oves, verveces, & arietes; sed etiam non mori oves, si paucus aer inditus esset.

22. Atque hæc memorare omnia volui, ut quid commune sit, intelligi facilius possit: quæ item in effectibus discrimina pro varia vena in quam aer intruditur, aut varia hujus copia, & impulsu, & varia denique animantium natura, seu varia eorum sanguinis, hujusque viarum dispositione. Imo quædam sunt in quorum sanguine multæ passim aeris bullæ secundum naturam conspiciuntur, velut testudines, in quarum illis quæ marinæ sunt, etiam tum viventibus cum primum Redius (1) vasa sanguifera deprehendit sanguine reapse frigido plena, hunc autem aereis bullis plenissimum, vehementer miratus, idem in terrestribus quoque & fluviatilibus sibi quærendum esse, constituit. Quod postea cum, ipso hortante, ut opinor, Caldesius (2) fecisset, videtur in omnibus per pellucidas, ob tenuitatem, venarum cunctarum tunicas, bullas illas ingenti numero intra earum sanguinem fluctuantes vidisse, qui revera semper frigidus est, nec secus quam cæterorum animalium sanguis, concrescit. Nos certe ut in marina, sic in terrestri eas bullas conspeximus: præterea & in viperis multas, & variolo pisce, & in carpionibus ex Benaco, ut in erinaceo terrestri Lancisius (3), quæ animalium genera & sanguinem habent frigidum, & motum cordis ferme omnia pertinaciorem. Eodemque fortasse spectat quod paulo ante (4) adnotatum est, ovinum genus, ut canino frigidius est, ita minus ab injecto in venas aere affici. Veruntamen ne æquo citius ad pronunciata universalia decurramus, a quibus persæpe non satis cavent haud pauci naturæ indagatores; scire licet, in serpente, viperæ simili, frustra a nobis bullas in sanguine quæsitas esse.

23. Jam vero ad calida, eoque etiam nobis similiora, animalia revertentibus, manifestum est, quæcunque ex illis, post immissum aerem mortuis, dissecta sunt, hunc in corde, aut in cordis auriculis magna copia ostendisse collectum, eorumque parietes distendentem adeo, ut qui viderunt, Brunnerus (5), Camerarius (6), Harderus (7), Sproegelius (8) in eandem sententiam convenerint, immani, & pertinaci distentione sua non secus eos parietes a contractione prohibuisse, quam lotium ultra modum in vesicam congestum solet: quin eorum parietum fibras inde pariter enervari, Harderus censuit: neque in alia ac ipsi, opinione; si probe attendimus; Heydius fuerat (9). Quæ si ad eas, ut par est, tranferas, quas supra (10) in medium attulimus, Valsalvæ, Pechlini, Grætzii, & Ruyschii observationes, humani videlicet cordis aere pariter distenti; facere non poteris quin, ut illarum bestiarum, sic & eorum hominum mortem ad prohibitum cordis officium referas.

24. Quod si in Piscatore, cujus tibi historiam descripsi (11), cor, aut ejus auriculas aere distentas offendissem; eodem plane mortis genere sublatum censerem. Nunc vero, quamvis ob arteriam Pulmonarem, quam aere adeo turgentem conspexi, circumitionem sanguinis etiam in præcordiis impeditam agnoscam; tamen quia nulla alia in parte æque vasa omnia spumoso sanguine tumida inveni, atque in cerebro, & cerebello; non præter rationem me facturum existimo, si ab ejusdem sanguinis motu ob aereas bullas impedito, quæ tenuissimarum in ea parte arteriolarum angustias obsidebant, earumque tunicas distendendo enervabant, simulque initia nervorum premebant, apoplexiam, subitamque illam mortem repetiero. Nec desunt aliæ apoplecticorum dissectiones, in quorum cerebri vasis aer sit animadversus. Binas infra (12) ex Brunnero producam. Ipsi quoque Joanni Wilhelmo Albrechto, Anatomes Professori Gottingensi (13) cum quidam repente ingruens sopor statim

[1] cit. T. 5. [2] Osserv. Anat. int. alle Tartarughe.
[3] De mot. Cord. Postul. 15. in Schol. & l. 1. S. 1. c. 2. Dig. 1. [4] n. 21.
[5] Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 223. [6] in Schol. ad Obs. 53. cit. supra ad n. 21. [7] Schol. ibid. cit.
[8] §. 42. cit. [9] Obs. ibid. cit. 90. [10] n. 20. [11] Supra, n. 19. [12] n. 30.
[13] Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 12. n. 1.

statim sensum, & vocem, intra biduum autem vitam abstulisset, ut Medici essent qui apoplexiæ nomine comprehendendum censerent, in cerebri vasis evidentissime aer fuit. Attamen in his tribus aliæ erant in cerebro causæ unde vel sine aere esse posset apoplexia, quarum vim causarum auctam quidem eo adjuncto, sed non exortam putes. In propositis vero a me Æthiope (1), & Piscatore non erant in cerebro, præter aerem, causæ cum illis comparandæ. Sed multo minus fuere in fœmina, quæ, ut Æthiops, ad sensum sana, subito mortua conciderat. Ejus enim cadaver accurate, ut solet, persecans Anatomicus Clarissimus Philippus Conradus Fabritius (2) cum istiusmodi apoplexiæ causam quæreret, non modo firmam, ut nos in illis duobus; cerebri substantiam offendit; sed ne guttam quidem seri, nedum sanguinis, effusam invenit; ut diserte confirmaverit, non omnem apoplexiam veram, & celeri eventu funestam ab effuso sanguine, aut sero, aut ab illius in vasis cerebri congestione esse repetendam; quippe in ea fœmina arteriis, venisque cerebri; & Crassæ meningis Sinibus repertis sanguine quidem carentibus, *sed aere distentis*.

25. Nunc illud unum reliquum est, ut interrogationi tuæ (3) satisfacere conemur, si forte conjecturis assequi liceat, qua ratione aer e sanguinis particulis, quibus exacte est intermistus, se extricet, atque in tot bullas repente coeat. Et Littrius quidem posuit (4), aerem cum omnibus nostri corporis humoribus intime commistum perstare, quandiu suum hi naturalem motum, & fluiditatem conservant: si hæc duo imminuantur, continuo aerem se se ab illis expedire. Itaque cum in eorum cadaveribus qui paulo post magnas sanguinis effusiones decesserant, quamplurimos venarum ramusculos invenisset aere plenos (5) & duas hujus rei causas proferret; hanc primam attulit, ob lentiorem, fractis videlit viribus, sanguinis motum, & ejusdem quam reapse videbat, crassitudinem, & densitatem, aerem se in libertatem restituisse, adjuvantibus sanguinis particulis, quæ ut inter se propius accederent; & densarentur, interjectum aerem exprimere debuissent. Verum ad illa, quæ ponebat Vir Experientissimus, nisi alia adderemus, quæ ejus sententiam, ut puto, illustrarent; sequeretur facile, ut multo sæpius in cadaverum vasis evolutum aerem conspiceremus. Hic autem non addo, quia in Ætiope nullam, in Piscatore autem vix portionem aliquam exiguam invenimus concreti sanguinis; ut alia nobis quærenda sit explicatio. Haud inutile tamen fuerit Littrii explicationem produxisse. Cum enim idem effectus alias in aliis corporibus ab aliis causis esse queat, hic autem *sæpius*, ut Ruyschius (6) docet, *in subito morientibus* occurrat; juvabit profecto plures causas novisse, ut alias aliam seligas, quæ videlicet, spectatis omnibus, magis in rem propositam convenire videatur.

26. Qua mente alteram quoque considerabimus causam (quæ tametsi ad aeris evolutionem non attineat; ad ejus tamen nimiam, quam demum Ruyschius, & nos spectamus, in sanguine copiam attinet) causam, inquam, alteram considerabimus de duabus quas Littrius excogitaverat, vel potius, si de hac altera dumtaxat loquamur, a Meryo quadantenus acceperat. Hic enim (7) cum venam Cavam viventis canis supra Emulgentes punxisset, eamque, ut sanguinem emittebat, ita aereis bullis ingredientibus simul cum sanguine ab venæ radicibus, impleri animadvertisset, eo majoribus, quo minus sanguinis supererat, non dubitavit quin hæ bullæ ab aere essent, qui ope respirationis in Pulmonarem venam trajectus, illinc per sinistrum cordis ventriculum, Magnamque arteriam tandem in venæ Cavæ radices una cum sanguine conveheretur. Hæc autem Meryo tanto facilior, atque adeo commodior erat explicatio, quod aerem vel secundum naturam per venam Pulmonarem in sanguinem admissum,

[1] Supra, n. 17. [2] Propemptic. ad Dissert. Jo. Barth. Hoffmanni. [3] Supra, n. 18. in fin.
[4] Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (5) Memoir. de la même Année. [6] Resp. ad Epist. Probl. 16.
[7] Memor. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707.

ſum, intime cum hoc miſceri, pernegabat, quippe jam aeris ſatis pleno, ut cum potionibus, & cibis, ita cum ſanguine, qui ex iis conficitur, intime permiſti: itaque hunc quidem intime permiſtum aerem cenſebat, non ſecus ac ſal aqua diſſolutum, cum ſecretis a ſanguine humoribus exire per emunctoria quælibet: illum autem alterum aerem per Pulmonarem venam immiſſum, æque ac ſal quod addas aquæ antea ſale ſaturatæ, ſemper impermiſtum perſtare, propertereaque e ſanguinis alveis non niſi cum ad arteriam Pulmonarem una cum ſanguine pervenerit, egredi poſſe, eadem videlicet uſum qua advenerat, Aſperæ arteriæ via. Cæterum Meryus ipſe (1) in alia olim ſententia fuerat, cenſens, immiſſum per pulmones aerem in horum venis cum ſanguine *exquiſite* miſceri, & nequando nimis auctus contractionem cordis impediat, *per inſenſibilem perſpirationem difflari*: quæ quoniam *tardius fit ia teſtudine*; ideo aerem in hujus vaſis abundare. Quæ cum ita eſſent; Littrius ſicuti antiquiorem hanc Meryi ſententiam in eo rerum ſtatu qui ſecundum naturam eſt, ſequebatur, ita imminuto per largas hæmorrhagias ſanguine, & denſiore facto, hactenus recentiorem illius ſententiam probabat, ut tunc miſceri intime aerem cum ejuſmodi ſanguine, ipſe quoque negaret, illiuſque bullas eodem quo Meryus itinere in radices venarum perduceret.

27. Neque eſt opus, nec licet omnia quæ ad aeris in ſanguinem, aut e ſanguine vias attinent, hic diligenter perpendere, *cum hæc*, quod alia de re Celſus (2) ait, *per multa volumina, perque magnæ contentionis diſputationes a Medicis ſæpe tractata ſint, atque tractentur*. Et olim fuerunt, & nunc ſunt, qui aerem vel per cutis poros ut admitti, ſic etiam emitti, contendant, idque ſpectaſſe Aſclepiadem, ajant, cum frictionibus tantum tribueret, ſcilicet ut diutius retento, eoque corrupto, aeri egreſſum, novo autem, & ſalubri aditum aperiret. Ex iiſdemque ſunt qui per Aſperæ arteriæ viam educant, atque inducant præſertim ea ratione quam præmonſtravit Jo: Alphonſus Borrellus (3), humori videlicet aquoſo admiſtum, & quodammodo diſſolutum, qua ratione facile in venas, & lymphæductus ingredi poſſe, exiſtimant. Quorum aliquos mirari ſubit, qui cum ita & per pulmones, & per cutem admittant, non pariter cum chylo, in quo oſtendi poteſt eodem modo, ac in ſanguine dixi (4), miſtum intime, ſubire agnoſcant, ſed viam hanc aut ſileant, aut diſerte etiam negent. Nec me fugit, viciſſim eſſe qui ab his pene omnibus aperte diſſentiant. Et quod ad ipſos pulmones attinet, probe memini Celeberrimum Doctorem audire, cum de loco ſuperiore, negaret, ſi pulmones vel recentiſſimos, ſectis ad baſim cordis eorum vaſis, in aquam mediocriter calentem demiſſos, multo etiam magis, quam frequentior inſpiratio ſoleat, inflemus, vel minimam aeris bullam in aqua apparere, indicio manifeſtiſſimo, nulla ipſum aerem ratione in Pulmonarem venam tranſmitti. Veruntamen ex quo olim cum Amicis Venetis multa, & varia in beſtiarum, atque hominum partibus tentans experimenta, inflato pulmone, repetitis præſertim, & diutius in eum productis, nec tamen violentis, inſpirationibus, Pulmonaris venæ truncum vidi ſpumoſo humore compleri, & poſt alios, Bergerum (5) legi, qui injectam per bronchia aquam, nulla vi adhibita, in eandem venam cum ſpuma tranſire, injectam vero per arteriæ Pulmonaris ramum, per bronchia quoque redire, teſtatur; non ita amplius alienus ab eorum ſententia fui, qui illac aerem eo ſaltem modo quem Borellus docuit, non modo ſanguinem per innumera, & disjecta foraminula quo melius admiſceatur, ſubire; verum etiam ex eo prodire, exiſtimarunt: non ita alienus, inquam, fui; neque enim, ut ad aliqua reſpondere poſſim eorum quæ objiciuntur; ad reliqua pariter reſpondere poſſe videor. Quod ſi tu potes, non ſolum jam ſatis habes unde cum Littrio intelligas, qua ratione aere ſanguis abundet poſt magnas hæmorrha-

[1] Vid. Du Hamel R. Sc. Acad. Hiſt. l. 4. S. 2. c. 3. n. 12. & 13. [2] De Medicina in Præf.
[3] De Mot. Animal. P. 2. Propoſ. 113. [4] Supra, n. 18. [5] Phyſiolog. medic. l. 1, c. 4.

rhagias; sed & fortasse unde conjicias, cur interdum, his etiam non præcedentibus, idem contingat.

28. Si enim tenues illi meatus per quos aeri e sanguine exeundum est, quacunque de causa constringantur, aut occæcentur, perviis cæteris perstantibus qui aerem in sanguinem admittunt, quippe non ut illi, in arteriam, sed in venam Pulmonarem pertinentibus; vides profecto, nimiam aeris in sanguine copiam cumulatum iri, & quam prope ad hanc conjecturam accesserit Thomas Bartholinus (1), cum per illam arteriam, scripsit, *in sanis fuligines excerni in exspiratione, quæ nihil sunt aliud quam aereæ particulæ in sanguine cordis, & reliqui corporis excitatæ* (sive, ut antea dixerat, quam *aer, flatusque superfluus in crudo sanguine*) *unde flatus in venis quoque, ex Hippocrate, & Galeno, molesti, qui nisi cum fuliginibus evacuentur per commune corporis ventilabrum, non varia tantum symptomata inducunt doloris plena, sed vel venas rumpere, vel universum corpus in tumorem elevare possunt, si restagnent*. Sed & Plato (2) non solum totam hanc conjecturam, verum etiam quam postea subjiciemus, attigisse videri potest: cujus me non piget hic verba describere. *Cum spiritus ipsius custos*, inquit, *& quasi penuarius pulmo, distillatione occlusus, libera & expedita spiracula nobis non exhibet, & hinc quidem nullus mittitur spiritus, illinc vero plusquam oportet, accipitur, tunc quæ respiratione & refrigerio carent, marcescunt. Quod vero accipitur nimium, per venas traductum, eas contorquet, liquefacitque corpus*. Et paulo post: *Sæpe etiam intra corpus discreta & rarefacta carne innascitur spiritus: qui cum foras egredi nequeat, iisdem quibus & ingressi aliunde spiritus, doloribus afficit. Sed ingentibus tunc affligit doloribus, quando nervis proximisque venulis circunfusus, hæc inflat*.

29. Verum ut hæ omnes fortasse, cæteræque his similes explicationes aliæ alias possunt locum habere, sic vereor ut in propositis a me historiis habeant, in quibus nec densior sanguis, nec lente promotus, nec imminutus antea fuerat, neque ullum occlusorum, constrictorumve in pulmonibus aeris meatuum indicium præcesserat. Præcesserant autem signa vitiatæ coctionis, sive mavis solutionis illius, quæ fit in ventriculo, & intestinis; nam languori ventriculi Æthiops, Piscator vero flatulentis ventris affectionibus obnoxius fuerat. Num igitur ex male subactis cibis æquo plures, ob indicatam a Brunnero (3), aliamve rationem, prodeuntes aereæ bullæ, chyloque immistæ, Lactearum venarum oscula sensim antea dilataverant, ut tandem plurimæ, quasi agmine facto, simul in sanguinem cum chylo irruperint? An quoniam, ut in sanguiferis vasis diximus (4) sic liberæ, & explicatæ, sibi poterant venas illas obstruere, atque aditum per glandularum mesenterii angustias intercludere, credemus potius intime quidem permistas chylo, sed tanto plures, quanto diutius ob languorem ventriculi, & intestinorum, materia chyli in his subsistebat, in vias sanguinis pervenisse, in iisque demum expedire se, atque extricare cepisse, insolita causa aliqua præter naturam adjuvante? Quod enim videmus extra corpus, eundem humorem, alio affuso nullas; alio autem, multo plurimas bullas emittere, id quoque intra venas cur aliquando non contingat? Videmus pariter de aliis extra corpus succis, dum corrumpuntur, & putrescunt, non minus propemodum bullarum, quam fœtoris, exire. Quam gravis autem odor ex Piscatoris corpore existeret, quot subitæ corruptionis, atque adeo putredinis manifesta signa apparerent, satis superque ipsa per se docet historia. Certe sub manibus, & oculis nostris se passim aliæ, atque aliæ particulæ aereæ evolvere pergebant, solutis quibusdam quasi vinculis, quæ donec suam sanguis naturam retinet, illas videntur coercere: possunt autem fortasse ante mortem aliqua aliquando, aut alicubi, si non solvi penitus, at sic satis solvi incipere.

30. Sed in Æthiope ut obscuriora putredinis indicia erant, sic & bullæ pauciores, nullisque in vasis, nisi quæ ad cere-

[1] Diattib. de Pulm. subst. S. 2. [2] in Timæo. [3] Gland. Duoden. c. 10. [4] supra, n. 18.

cerebrum attinerent, conspicuæ. Cur autem in his dumtaxat vasis? Num quod per ipsorum parietes, quippe ex tenuissimis inter sanguifera omnia tunicis constructos, magis quam per cæterorum, transpici possent? an potius ex peculiari quadam in iisdem causa, ut puta ex summa angustia, quæ bullulas vel perexiguas retinendo, cogeret; ut cum aliis se conjungendo, majores, & conspicuæ fierent, & proximas vasorum partes distenderent? an denique casu aliquo id acciderit, non facile affirmabo. Quod si ex me id olim quærere potuisses, cum vulgo doctrina de vaporibus in honore erat, caputque cum *alembico* solebat comparari; proclive mihi fuisset rem expedire, & cum iis, quæ in Æthiope videram, conferendo, saniorem fortasse in modum Avicennæ (1) dogma interpretari, censentis, dolorem capitis *plurimum fieri propterea, quod arteriæ afferrent capiti vapores fraudulentos*. Nunc autem video, quod tu quoque poteris ex Sepulchreto (2) cognoscere, Virum Doctissimum, qui ante me in rem eandem ex parte incidit, Brunnerum inexplicatam reliquisse. Cum enim in duorum, & apoplecticorum quidem, cadaveribus ad cerebri alterius latera *arterias peramplas, pene inanes, venas quoque insignes, & in his flatus* invenisset, *in* alterius autem *venis ad sinum longitudinalem spectantibus flatum* pariter deprehendisset, *& hinc inde pepulisset digiti apice*; in iis Scholiis, quæ utrique dissectioni subjecit, cum de aliis, quæ in illis viderat, plura verba faceret, de eo flatu ne unum quidem fecit, sive quod aliæ non deerant in cerebro evidentiores apoplexiæ causæ, sive quod ex his ipsis facilius videbatur posse explicari, cur in proximis vasis aer esset. sive etiam quod in re ab aliis ad id tempus non agitata nihil temere audendum putabatur. Nolo igitur audaciorem me credas. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VI.

Agitur de Reliquis Affectibus Soporosis.

QUod scribis, missas ad te novissime Litteras eo magis placuisse, quo longior in ea disquisitione fui, quæ ad copiam aeris attinebat in sanguine deprehensam; me quidem gaudeo obsecutum esse in ea re voluntati tuæ. Sed velim simul animadvertas, si porro sic pergam conjecturis, & explicationibus immorari; non facile spatium habiturum tot, quæ reliquæ sunt in cæteris morbis, Valsalvæ, & meas Observationes communicandi, quod præcipuum, & te, meque dignius, initio scribendi propositum fuit. Parcius igitur in posterum conjecturis, quarum veritatem præstare non possim, indulgeamus; in historiis autem, quarum utique possim, si tu non abnuis, potissimum inhæreamus: quanquam ad eam, quæ in Sepulchreto proxima sequitur *de reliquis Affectibus Soporosis* Sectionem (3) paucas, quæ attineant, observationes habemus; ad duas autem Sectiones insequentes (4), videlicet, *de Catalepsi*, & *de Insomniis*, & *Incubo*, de quibus vel in Sepulchreto perpaucæ sunt, nullas. Scilicet Incubus, & ea, quæ cum ipso conjungi solent, horrenda insomnia & perraro contingunt, & non ante necant, quam in alios degenerent morbos. Catalepsis autem multo rarior affectio est, & denique cæteri, præter apoplexiam, Soporosi Affectus, sæpe hi quidem, sed non soli, contingunt, ut pote qui fere cum morbis aliis, & nominatim cum febribus copulantur. Itaque plura de Soporosis Affectibus fortasse alibi: imo hic quoque eas proferemus historias, in quibus ut peculiari quodam modo ipsi fuerint adnotati; tamen cum aliis fere conjuncti ægros de medio sustulerunt. Primo autem loco quinque habebis ex Val-

[1] Canon. l. 3. Fen. 1. tr. 2. c. 1. [2] l. 1. S. 2. in Additam. Obs. 11. & 12.
[3] l. 1. 3. [4] 4. & 5.

Valsalva ; nam quatuor in ejus scriptis invenio, reliquam olim de ipso accepi, a qua protinus initium capiam.

2. ALOYSIUS RATTA, Bononiensis Senatoris frater, provecta Vir ætate, a longo jam tempore hypochondriacæ affectioni, & vertigini obnoxius, æstate A. 1705. sitire nimium ceperat, cum mense, ut meminisse videor, Novembri morbo quem paucis describam, repente correptus est. Pulsui enim bono juncta erant deliria, & quod precipuum symptoma fuit, maxima somnolentia. Hæc intra biduum circiter Virum Nobilissimum confecere.

VENTRE, & Thorace reclusis, sana omnia inventa sunt: & quamvis odor quasi ejusmodi ac in verminosis solet, existeret, qui aliis lacrymas, aliis sternutationem movebat; nusquam tamen apparuerunt vermes. Cranio exsecto, in cerebri anfractibus aqua *gelatinosa*: in ventriculis quoque, & qua Oblongata medulla in Spinæ tubum descendit, aqua fuit; sed pauca utrobique.

3. Videtur cum affectione *Comatosa* febris pessimi moris fuisse conjuncta: quanquam & cerebrum, diuturnis incommodis obnoxium, cum propterea minus resistere valeret causæ morbi, in se decumbenti, fortasse interitum acceleravit. Si ut vermium odor, sic usquam vermes apparuissent; haberes in Sepulchreto historiam (1), quacum hanc conferres; nam vel citius soporosa a vermibus affectio puellam sustulit undecennem. Ab eadem autem causa vel viros gravibus interdum soporibus premi, Ballonium ibidem (2) indicantem reperies. Sed age: febri pariter maligni generis supervenientem affectionem, quæ ad Carum referri poterat, videamus.

4. MULIEREM annos natam ad viginti quinque maligna febris prehenderat, cum surditate in principio. Die decimo septimo soporosus accessit affectus: qui adeo gravis factus est, ut interrogata ægra neque oculos aperiret, neque ulli responderet, MORTUÆ cerebrum inventum est omnino sanum: parvam dumtaxat seri copiam, dum eximeretur, per Infundibulum emiserat. In Tympani autem cavea, & proximis Sinuositatibus saniosa inerat materia.

5. Surditates in acutis morbis supervenientes, sæpe invenisse Valsalvam cum aqua in Tympano redundante conjunctas, a me alibi (3) indicatum est. Hæc autem & una cum febre inceperat, & a sanie erat. Porro in lethargicorum capitibus aliquando pus inesse, & Veterum illorum (4) doctrina indicat, qui lethargum in cerebri inflammatione, atque apostemate ponebant, & propositæ in Sepulchreto (5) Observationes confirmant. Quarum cum eam relegerem, quæ puerum describit ex soporifero capitis dolore mortuum, in cujus cadavere pus e cranii cavo per nares exierat, in mentem alterius historiæ venit, quam mihi narraverat Medicus, quem merito laudare soleo, Hippol. Franc. Albertinus. Parochus a longa sub sole morra; rure enim degebat; vehementi febre duplici Tertiana continua, & ad hanc deinceps accedentibus delirio, convulsionibus, lethargo adeo vexatus, ut a Medicis pro desperato relictus, quarto decimo die moriturus crederetur, eo ipso die multo & lotio, & sudore emisso, febre quidem pene omnino solutus est. Verum cum lethargus nihilominus perstaret, videns Albertinus, totius corporis victum esse communem morbum, non partis peculiarem, in qua videlicet latere apostema, suspicabatur, & quidem anterius, propterea quia morbum a dolore ad frontem sciebat incepisse, ausus est; ut ipsis narrantis verbis utar; apostematis disruptionem tentare, subjiciendo ægri naribus pulverem nicotianæ, inclamandoque, ut sursum attraheret. Quo facto commota sternutatio est, pusque e naribus sanguinolentum, nec paucum, erupit. Hac igitur via expurgatus æger, jam die vigesimo primo bene se habebat; nisi quod vertigini, auris sibilis, aliisque ejusdemmodi erat obnoxius, & aliquot annos fuit. Sed hæc eo narrante, sanus vivebat.

Optandum esset, ut in quibus ejusmodi observationes habere contingit, eorum capi-

(1) Sect. hac 3. Obs. 42. (2) in Schol. (3) Epist. Anat. 7. n. 6.
(4) Vid. apud Sennert. Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 20. (5) Sect. 3. cit. Obs. 31. 33. 34.

capita, quandocunque morerentur, sub manus caderent diligentis Sectoris, & qui ea quæ olim præcessissent, non ignoraret; quemadmodum in II. ad te Epistola (1) interdum factum esse, ostendimus; ut oculorum quoque judicio plane constaret, pus ex cranii cavo, non ex Pituitariis sinibus, prodiisse. Sed hoc voto, cujus raro compotes fieri accidit, nunc seposito; paucæ omnino; si vulneratorum exempla, ut hic facimus, excipias; tot inter quæ in Sepulchreto collectæ sunt, observationes occurrent puris, in calvaria post soporosas affectiones inventi. Aqua plerumque reperta legitur: quod etiam in his Valsalvæ, meisque Observationibus animadvertes, sive pauca, ut in superioribus vidisti, sive multa, ut in ea, quæ sequitur proxima, videbis.

6. ADOLESCENTULUS annorum quindecim, vertigini obnoxius, ex improviso in terram cadit, suppressis omnium sensuum functionibus. Post horam ad se redit, linguæ motu nonnihil læso. Paucis post diebus in febrem incidit acutam, cui soporosa affectio supervenit cum levibus motibus convulsivis. Facies rubet. Tandem moritur. MULTUM seri in cerebro stagnantis invenitur.

7. Ad tot illas, quas paulo ante in Sepulchreto esse, diximus, a pluribus Auctoribus habitas aquæ intra cranium post soporosos affectus observationes, extant aliæ, quæ addi possint. Nos duas ex duobus, haud amplius, altero vetere, altero recentiore Anatomico indicabimus. Jacobus Sylvius (2) *in aliquibus spectavisse* se, scripsit, *qui caro, aut catoche mortui erant, repletos omnino humore seroso* cerebri *ventriculos*. Gulielmus autem Cheseldenus (3) se in lethargicis semper cerebrum aqua plenum reperisse, testatur.

8. VIR ebriosus, qui ad annum accedebat sexagesimum, febre acuta laborans, in Nosocomium ultimo dumtaxat morbi tempore illatus, hebes jacebat, ut interrogantibus vix responderet. Stragula sæpius abjiciebat, quasi ingenti ureretur calore, qui, si tangeres, vix tepidus, imo ad extrema corporis frigidus percipiebatur. Pulsus interdum omnino latebat: interdum prodibat, sed durus, parvus, intermittens. Respiratio tamen erat naturalis. Per hæc novissimis transactis diebus, prope quartum decimum est mortuus. VENTRE, & Thorace apertis, ventriculus, & intestina levi rubore suffusa inveniuntur, quasi inciperent inflammari: in cordis autem ventriculis sanguis crassior; sed tamen fluidus. Cranio recluso, dum Crassa meninx inciditur, & dum cerebrum eximitur; limpidum, sed non multum, prodit serum. Sub Tenui quoque meninge, quæ leve inflammationis præbebat indicium, sulci qui inter cerebri anfractus descendunt, eodem manabant sero. Denique in Lateralibus ventriculis aliqnantum seri, colore sanguineo infecti, repertum est.

9. Febris hæc fuit λειπυρίας, sicut in vivente adnotata, & in mortuo reperta significant. Porro si eam, quæ ad ipsam attinet, in ventriculo, intestinis, & Tenui meninge animadversam inflammationem seponas, leviorem visam propterea quod ἐρυσιπελατώδης erat, ut opinor; aqua videlicet restabit, ad quam hebetudinem istam referas tantam, ut semisopiti instar, homo interrogantibus vix responderet. Frequens autem ebrietas tum inflammationis materiam suffecerat, tum cerebrum infirmando, ad aquæ illius secretionem disposuerat: ad quam adolescentulum quoque de quo paulo ante dictum est, prægressæ vertigines crebræ: & denique apoplecticus insultus paraverant.

10. VIR sexagenarius dolore corripitur in sinistra thoracis parte: in dorsum cubat. Circa diem decimum accedit soporosa affectio, qua omnes interiores sensus omnino obscurantur: vix se movet, & quando id facit, tarde, & pigre facit. Acriter vellicantur pedes, nec tamen ullum ostendit sensum. Moritur denique. IN THORACE sinister pulmo induratus: in ventriculo cordis dextero polyposa concretio. Intra cranium, circa vasa Crassam meningem perreptantia *gelatinosæ* concretionis initium: in cerebri ventriculis paulum seri invenitur.

11. Thoracis dolor, & induratus pulmo

(1) n. 16. (2) Calumn. Depulf. 28. (3) the Anat. of the hum. body book 3. ch. 14.

mo hujus inflammationem designant. Cæterum veternum gravissimum, in imperfectam apoplexiam desinentem, & hanc in mortem. Quam facile autem veternus, & pulmonum inflammatio conjungantur, ex Hippocrate, Ballonio, aliisque colliges, quos ad hujuscemodi Observationes (1) laudatos videbis in Sepulchreto (2). Eodemque spectant, præter aliquam, alias (3) ad te scribendam, nostræ observationes duæ, quas hisce quinque, jam ex Valsalva descriptis, subjiciemus.

12. SENEX annos natus undeseptuaginta, pallidus, ab aliquo jam tempore de levi dolore cervicis conquestus, hoc aucto, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium receptus est. Vires erant debiles: pulsus quoque exilis, & frequens: homo qui cæteroquin bene videret, atque audiret, tardus erat ad intelligendum, & agendum, instar semisopiti. Quod unum toto morbi tempore perstitit, imo auctum est, cum cætera, & in his cervicis dolor, sic satis mox remisissent. Post aliquot autem dies questus est de pectoris dolore, qui noctu accesserat: cujus sedem, manu sternum tangens, indicabat. Quocirca sanguinis paucæ unciæ continuo e manu detractæ sunt, eaque præterea, quæ incipiente pectoris inflammatione solent, & data, & exterius adhibita. Dolor post hæc intra unum diem recessit sic ut nunquam postea de illo aut de ullo thoracis incommodo conquestus sit. Quoniam tamen abeunti dolori stertor successit, strepente in Aspera arteria humore, isque biduum duravit, vibratique interea facti sunt pulsus; sæpe, & diligenter interrogatus, numquid, & ubi molestum esset, non alia tandem respondit, nisi unde colligeres, grave ipsi caput videri, pungi præterea interius ad tempus dexterum. Interea etsi stertor desierat, liberumque erat in utrum vellet latus decumbere; decumbebat autem sæpius in dexterum; & denique etiam pulsus vibratio remiserat; nobis tamen is rerum status non placebat: neque id immerito. Nam quarto aut quinto ex quo dolor abierat, die, qui dies fuit circa medium Januarium A. 1706. mane vel magis hebes, & semisopito similior inventus est; pulsuque, & viribus infirmioribus: nocte autem proxima cum cœnulam, ut solebat, sumpsisset, paulo post alto suspirio edito, continuo agere animam cepit, atque intra horam mortuus est. VENTRE aperto, jecur albidum, & duriusculum animadvertimus, ejusque vesiculam bile multum distentam: ventriculum autem inferius quam par esset, locatum; sanum tamen. Thoracis cavea dextera serum habuit non paucum, turbidum, & in parte quasi saniosum; sinistra autem paucum, idque cruentum. Hujus caveæ pulmo erat a latere per membranas alicubi ad pleuram annexus, & superius habebat in superficie particulam duram, vitium, ut videbatur, antiquum, cætera aere mediocriter distentus, &, si secares, multum effudens spumosi humoris, an illuc ex dextero per bronchia expressi? quippe cujus substantia sic facta erat dura, & compacta, ut continuo intelliges. Namque hic pulmo superius quidem; qua parte cum pleura nexus erat; corruptus videbatur; tota autem reliqua, quæ multo maxima erat, parte prædurus, & valde tumefactus, manum, si attolleres, prægravabat. Colore exterius erat carneo. Interius quoque, quacunque secares, ex constipatis carneis particulis, quasi ex tot globulis, constare videbatur, vasculis hic illic distinctus ab incluso sanguine nigricantibus: itaque superioris lobi suprema pars ob confertissima vasa, tota erat nigra. Multus autem humor putridus ex dissecto pulmone hoc dextero prodibat. A quatuor cordis orificiis totidem incipiebant concretiones polypofæ, inde in respondentium vasorum truncos productæ, & in truncorum quoque ramos, ut certe in Pulmonaribus vena, arteriaque conspeximus. Majores illæ erant duæ quæ in venas juxta singulas auriculas ferebantur: quin & in auriculas se expandebant, præsertim autem in dexteram. Erant omnes maximam in partem ex alba tenaci, & quasi fibrosa substantia. Cranio exsecto, concretio polyposa exilis, sed illius ejusdem substantiæ, in Falcis sinu conspecta est.

(1) Sect. hac 3. Obs. 39. 48. & in Addit. Obs. 4. (2) in Schol. ad cit. Obs. 39. (3) Epist. 21. n. 33.

Inter utramque meningem aquæ copia non modica. Multa quoque sub Tenui ad cerebri sulcos; imo, ut attentius inspiciens cognovi, intra membraneam ejusdem meningis substantiam in quasdam quasi mucosas cellulas diductam; quamobrem aquam his cellulis interceptam mentiri quidem *gelatinam*, sed revera esse fluidam, animadverti. In Lateralibus ventriculis pauca aqua, eaque cruenta: nec pallebant vasa, per eorum superficiem ducta, nec quæ Choroides plexus efficiunt; quorum in plexuum posteriore parte hydatides erant. Pinealis glandula, minime laxa, intra se corpusculum habuit inæquale, magnitudine minoris grani piperis, substantia duriuscula, sed neque ossea, neque cartilaginea, neque manifeste lapidea. Cerebrum, & nervi non valde flaccidi, Cerebellum pallidiusculum est visum. E Spinæ tubo vix paucæ aquæ guttæ defluebant.

13. Si ex verbis Hippocratis, tanquam ex oraculis, quædam excerpere, & ad rem nostram accommodare fas esset; profecto ex iis, quæ de lethargicis scripsit (1), in propositam historiam convenirent hæc: *soporati, decolores . . . . cum pulsu sepulto, ... cervicis dolore angi queruntur . . . Quicunque servantur, fere purulenti redduntur*; id est, ut Duretus interpretatur, *ex pulmonum vomica: nisi ante ad exitium præcipitentur a peripneumonia, nata ex prolapsu materiæ corruptæ, & fractis jam viribus a lethargo*. Verum utcunque de his, & præsertim de isto materiæ prolapsu sentiendum est; certe is, de quo retulimus, Senex simul peripneumonia, & fractis a soporosa affectione viribus periit. Sic enim, ut copiose alibi (2) ostendam, tumidus, & densatus, & durus, & gravis pulmo a peripneumonia est quæ solvi non possit; quapropter & in novissima Valsalvæ historia ex indurato post thoracis dolores invento pulmone, hujus inflammationem intellexi (3). Solvi autem in sene infirmo, & semisopito non potuit, quippe qui mobilem adhuc, strepentemque in bronchiis materiam expectorare nec valebat, nec conabatur. Itaque dolorem primum, mox & stertorem desiisse non placebat nobis conjicientibus, quantum mali sub ea quietis specie facile delitesceret. Quod eo magis auctum est, quia multa erat in effœto sanguine materia ad concrescendum, ubi quiesceret, prona, sicuti polyposæ post mortem concretiones tot tantæque docuerunt. Nec tamen a concretione sub Tenui meninge illud repetendum erat quasi mucosum; namque in speciem erat *gelatina*, revera aqua fluida: & quidquid mucosi apparebat, ad divulsas, distractasve meningis particulas, fibrasque spectabat. Quam speciem & mihi, & aliis imposuisse interdum, non dubito: quanquam suspicionem injicere debuisset Wepferus, qui cum *gelatinam* ibidem conspexisset non semel (4), adnotavit, *hac cultello sauciata, aquam extillasse*. Non adnotavit quidem, unde illa existeret species. Sed neque ego cum unde existeret, animadverti; de vera illius sede solicitus fui: quod diserte hic tibi significandum esse, censui, ut quandocunque in his Epistolis aquam sub Tenui meninge offendisse me, scribam, aut eandem meningem in iis quidem locis nominabo, in quibus natura ab ea non disjunxit Arachnoidem, uno eodemque nomine, Veterum more, utramque comprehensam intelligas, & memor tot *nexuum fibrosorum* per quos Ruyschius (5) docuit ambas inter se connasci, possis cum recentibus Anatomicis in laxatorum eorum nexuum interstitiis aquam congestam existimare. Aqua autem ea copia fuit intra cranium propositi senis tum quia illiusmodi sanguis lente meabat, tum quia in ea ætate sero abundat, & caput, ut vires ostendunt languidæ; infirmius est. Quod igitur in eo legitur libro qui inter Hippocraticos circumfertur, inscriptus *de hominis structura* (6), *cum cerebrum frigidis humoribus repletum fuerit, hinc passionem quæ lethargus appellatur, hominem occupare*, id si latius aliquanto accipias, hac, cæterisque, ut diximus, in ha Epistola Dissectionibus con-

(1) in Coac. Prænot. Dureto interpr. l. 1. n. 145. (2) Epist. 20. & 21.
(3) Supra, n. 11. (4) Sepulchr. l. 1. S. 2. Obs. 47. & S. 15. Obs. 3.
(5) Respons. ad Epist. Problem. 9. (6) n. 3.

confirmatum vides, duabusque præterea aliis ad soporosas quoque affectiones pertinentibus, quæ Dissectiones in I. (1), & II. (2) ad te Epistolas conjectæ sunt, & fortasse aliis etiam videbis, ut certe ea ad quam tibi describendam transeo, quando in superioribus Litteris (3) quod habebam dicere de corpusculis duris in Pineali glandula non ita raro occurrentibus, dictum est.

14. VIR exterus, isque, ut videbatur, quinquagenarius in Nosocomio Patavino ex pulmonum inflammatione cum soporoso per quatuor dies affectu, mortuus erat mense Martio A. 1717. A CADAVERE amputatum caput, & detracta genitalia, ad me, tum forte quædam de utrorumque structura recognoscere cupientem, afferenda, ut solebant, curarunt Viri Clarissimi, qui tum mihi in plerisque sectionibus adjutrices præbebant manus, in Publicorum Professorum numerum postea meritissime adlecti, Julius Pontedera, & Jo: Baptista Vulpius. De Thoracis visceribus, quoniam manifestissima pulmonum inflammatio fuerat, nec ego tunc eram solicitus, nec ipsi fuerunt. Ex genitalibus, quemadmodum ex iis, quæ peculiaria habebant, alibi a me descripta, aliasque proferenda, cognosces, proclive erat intelligere, nullam ei viro notam Veneris voluptatem fuisse. In Cerebro autem; etsi aliud agebam; hæc, quæ ad rem præsentem attinent, adnotavi, videlicet in ventriculis aquam, & sub Tenui meninge passim & multam, & flavam: in vasis autem, sanguine distentis, polyposas hic illic concretiones.

15. In hujus quoque cranio, ut ante indicavimus, fuisse aquam, vides. Sed erat hæc flava, ut in comatosa etiam puella, in sartore quem profundus somnus subinde prehendebat, & in puero lethargico, quorum sectiones habes in Sepulchreto (4). Eo tamen noli statim decurrere, ut illud improbes quod ex Carolo Pisone ibidem (5) profertur, serum sanguinis *soporosum* esse, *si excremento cerebri mucoso, vel aliis humoribus* (*præter bilem*) *commisceatur*. Nam in illa puella epilepticus insultus, in eo puero ingens capitis dolor præcesserant, sartorem autem non hic modo, sed subinde vigiliæ, subinde somnus male habebant: nec fortasse aliquid ejusmodi, si quis diligentius quæsivisset, in viro deerat, cujus modo historiam proposui. Nec me tamen fugit quod in idem quoque Volumen (6) relatum est, a Francisco Sylvio in ipsa bile, quippe non secus ac opium, impense amara, *vehementiorem narcosin* positam esse, & præter aquam, alia in veternosorum capitibus, præsertim vero sanguine distenta vasa non raro inveniri: imo in quibusdam (7) *cerebrum* satis exsuccum, *ac hydrope, aut colluvie serosa, quibus lelhargici plerumque afficiuntur, prorsus immune deprehendi*. Quorum ego nihil inficior: quin ultro addo, audivisse me, somnolentos a deglutito opio canes arteriosa omnia cerebri vasa ostendisse sanguine vehementer turgida. Sed illud ajo, utile quidem esse scire, soporosas affectiones in aliis aliter fieri ab alia causa; illud vero utilius, nosse quid *plerumque* ex aliorum quoque confessione post affectiones illas soleat inveniri.

16. Nunc tamen quoniam de sero, quod ut plurimum reperitur, satis dictum est; de vasorum quoque distentione (quam & ipse in eo soporoso affectu esse, censui, in quo magna cum utilitate Occipitales venas incidi jussi (8), & non raro, fateor, simul cum aqua inventam esse, velut Acta quoque Cæsareæ Academiæ (9); & nostræ aliæ Observationes (10) confirmant) de illa, inquam, aliquid dicamus, præsertim cum in viro de quo loquimur, non defuerit. Huic quanto plus sanguinis inerat, & quanto minus per inflammatos pulmones trajici poterat, tanto plus crediderim in venis, quæ intra cranium sunt, restitasse. Hæ enim venæ cum circumjectorum muscolorum carent adjumento, tum sanguinem ab iis arteriis accipiunt, quæ ut tenuioribus tunicis sunt, ita non magnopere illum compellere, nec a tergo valde

(1) n. 2. (2) n. 20. (3) n. 12. (4) Sect. hac 3. Obs. 12. & 43. & in Addit. Obs. 1.
(5) Sect. ead. Obs. 8. in Schol. (6) Ibid. in Schol. ad Obs. 13. (7) Obs. 30.
(8) Advers. 6. Anim. 83. (9) Volum. I. Obs. 152. & IV. Obs. 39. (10) Epist. 10. n. 17.

valde urgere possunt. Quanto autem magis restitat sanguis, tanto plus seri, si nihil prohibeat, ab eo secedit, tantoque magis ab utroque premitur cerebrum: porro quanto major hæc pressio est, tanto gravior est sopor; ut illa vel magis aucta, in apoplexiam hic degeneret. Itaque Sennertus (1) si adeo carus ingravescat, ut respiratio quoque lædatur, *tum apoplexiam in propinquo esse*, monet. Quin Boerhaavius (2) diserte, *Carum esse apoplexiam levem*, scribit, *lethargum autem leviorem apoplexiæ speciem*. Quæ commemoro, ne mireris, si quas inter apoplexiæ causas posui, easdem nunc esse agnoscam soporosorum affectuum causas. Cur autem eædem in quorundam capitibus, qui ex his affectibus periere, majores interdum esse videantur, quam in aliorum quos interemit apoplexia, satis ex iis quæ in IV. Epistola (3) indicata sunt, per te conjicies; ego, ut initio dixi, nolo in hac quoque prolixius conjecturis indulgere. Id optimam in partem accipies: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VII.

Sermo est de Phrenitide, Paraphrenitide, & Delirio.

CUR duæ quæ *Soporosos Affectus* in Sepulchreto consequuntur, Sectiones sint a nobis prætereundæ, facile ex iis intelligis causis, quas sub initium attigimus Epistolæ superioris. Eædem autem ferme sunt causæ, quare & Sectionem, quæ duas illas proxime excipit, *de Vigiliis præter naturam* inscriptam, prætereamus. Nam hæ quoque non solæ sunt, cum interimunt, sed cum gravioribus morbis conjunctæ. Itaque nullum invenies exemplum, in quo Vigiliæ dumtaxat proponantur, ex iis omnibus, quæ ibi proferuntur: quæ tamen octo, haud amplius sunt; imo ne octo quidem. Observatio enim VII. eadem ac IV. est: quod unum magis miror intra tam paucas lineas animadversum non fuisse, quam plures in longiore insequente Sectione VII. iterationes; siquidem Observatio XXXV. non alia est ac XXIII. nec XXXIV. alia ac XXIX. Atque utinam in superioribus tribus Sectionibus eadem non obvia esset incuria. Certe in I. facile animadverti potuisset, Observationem XXXII. non differre a XVI. nec XXXIV. a XIX. nec LXIII. a XXXV. nec LXXXV. a XLIV. nec CIII. a XCV. Neque in II. Sectione Obs. XXVIII. a XXIV. aut XXII. ab ea quæ in Additamentis est II. Neque in III. Sectione Obs. XXIII. a XX. aut XXXVIII. a XLIV. Quod si hæc nobis occurrerunt aliud agentibus; credibile est, plura deprehensuros esse qui diligenter quærant. Sed hæc, & cætera ejuscemodi, viderint qui eos libros tertium vulgabunt. Nos; ut ad propositum revertamur; Vigiliarum exempla cum aliis morbis relaturi, jam ad istam VII. quam insequi diximus, Sectionem transimus. Ea est *de Phrenetide*, *Paraphrenitide*, *& Delirio*. Historias autem, quæ huc attineant, præcipue has quatuor in Valsalvæ scriptis invenimus.

2. ADOLESCENS annos circiter viginti natus, in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbebat. Lenta erat febris cum siti quidem, sed urina, & pulsibus quadantenus sanorum similibus; ut levis videretur morbus. At circa octavum diem delirium ingens accessit, quod septem dies perduravit. Hoc cessante, æger tamen quasi amens jacebat, nisi quod nonnunquam paulisper sapere videbatur. Tandem moritur. CADAVER exterius ad lividum aliquantum vergebat, præsertim sub manuum unguibus: & musculosa etiam caro ad subfuscum potius, quam ad nativum rubicundum colorem. Sanguis quoque nigricans erat, & crassior; fluidus tamen. In Ventre, & Thora-

ce

(1) Medic. Pract. l. 1. P. 2. c. 32. (2) Aphor. de cognosc. morbis §. 1045. & 1049. (3) n. 31.

ce sana omnia; nisi quod aquæ in pericardio vestigium nullum. Cranio sublato, *gelatinosa* quædam concretio animadversa est, quæ vasa sanguifera, per Tenuem meningem reptantia, a lateribus comitabatur. Ea meninge ad basim cerebri lacerata, copia aquæ exivit, colore, & crassitie vaccinum serum referentis. Cæterum totum cerebrum erat sanum.

3. Malignam, ut vocant, hanc febrem, delirium autem quod ad ipsam accessit, Phrenitidem fuisse, manifestum est. Sed cur in meningibus nulla inflammatio? nulla vasorum distentio? Num hanc credes, cum phrenitis in amentiam mutata est, solutam fuisse; antea autem non defuisse, eoque tempore ob lentum in distentis vasis sanguinis motum, eam aquæ copiam secretam esse? At neque in duabus proximis observationibus quidquam leges de vasorum in meningibus distentione.

4. VIR annorum circiter triginta quinque dolore corripitur in thorace, cum febre. Dolore abeunte, accedit ad febrem delirium: quod, febre magis semper augescente, ad mortem usque perdurat, quæ circa diem undecimum accidit. THORACE recluso, pulmonum posteriora dura aliquantum, & rubra inveniuntur. In utroque cordis ventriculo polyposa concretio, in sinistro autem propemodum major, mirante Valsalva, ut qui ad id tempus majorem semper in dextero animadvertisset. Dum e Cranio cerebrum eximebatur, paululum seri ex meningibus emanavit. In Duræ singulis majoribus Sinibus Singulæ erant concretiones polyposæ. Molle fuit cerebrum totum: in sinistro autem ejus ventriculo plexus Choroides multum, varicum instar, turgebat.

5. De polyposarum concretionum caussis, illarumque discriminibus non est hic locus verba faciendi. Sed quæ caussa peripneumoniam facere inceperat, ea videbatur in hoc viro ad caput translata, ibique perstans ad mortem usque, conspicuam meningum inflammationem facere debuisse. Nec fecerat tamen: istæque in altero dumtaxat plexu Choroide quasi varices antiquum facile vitium erant.

6. BAJULUS febre ardenti laborans, ingenti capitis dolore, cui delirium successit, vexabatur. MORTUUS, inter utramque meningem paucum serum ostendit, cujus pars inter sanguifera vasa in *gelatinæ* modum concreverat: in Sinu autem Falcis tenuem, longamque concretionem. Cæterum totum cerebrum secundum naturam se habebat.

7. VIR autem annos natus triginta quinque, in magnam incidit febrem: delirat: oculi lucent: pulsus est vehemens. Denique moritur. CEREBRUM est bene constitutum; nisi quod valde turgent sanguine ejus vasa, ventriculi autem seri habent aliquantum. Præter nonnullas in Corde polyposas concretiones, omnis in hoc cadavere sanguis est fluidus.

8. Ne mireris, uno hoc excepto, in reliquis de quibus dictum est, delirantibus Valsalvam distenta cerebri vasa non vidisse; relege omnia delirantium exempla, quæ ex ipso retuli in Epistolis superioribus (1); nam & delirium ex iis affectionibus est, quæ tametsi interdum, vel a gravioribus aliis sejunctæ, possint occidere, sæpius tamen cum aliis copulantur; nullum reperies, in quo distentionem vasorum cerebri animadverterit, plura, in quibus aquam. Illud verum est, haud talia plerumque fuisse ea deliria, qualia creduntur conjunctam meningum inflammationem habere. Sed tamen etiam in Sepulchreto quædam extant Observationes (2) in quibus cum vel maxime credibilis esset, nulla fuit vera inflammatio, &, si vasa distenta erant, *aquoso & pituitoso sanguine turgebant*. Quin Willisii dissectiones, & sententia (3) proferuntur, censentis, a meningum inflammatione soporosos potius affectus induci, quam phrenitidem, cerebro videlicet a restitante sanguine compresso, aut si illa post phrenitidem inveniatur, tunc inveniri, cum phrenitis denique in carum, aut lethargum mutata est. Contra in plerisque earum Observationum, quæ de phreneticis, aut delirantibus in hanc Sepulchreti Sectionem relatæ

(1) I. n. 2. & 4. V. n. 2. & 4. VI. n. 2.
(3) Ibid. Obs. 1. cum Schol.

(2) ex. gr. 13. 14. 16. hujus septimæ Sect.

tæ sunt, videbis meningum inflammationem, aut saltem earum vasorum distentionem commemorari, quamvis ante mortem sopore occupati non fuissent. Sunt vero Docti Viri qui hactenus Willisium sequuntur, ut a meningum inflammatione phrenitidem non semper fieri, agnoscant; ipsi autem negari non posse, credunt, cerebrum, aut saltem cerebri corticem semper in phrenitide esse inflammatum. Quod tamen diserte negabat Henricus Meibomius Anatomicus præstantissimus, cum hanc thesim proposuit (1): *In phrenitide ipsa cerebri substantia non inflammatur*. Ego vero non modo aliquando inflammari, non nego; sed ad eas, quæ in Sepulchreto sunt, observationes addere alias possum, ut Lanzoni (2), qui in adolescente ex maligna febri delirante *cerebrum maculis nigris undequaque conspersum*, *cum membranis lividis* invenit, prægressæ inflammationis haud ita obscuris indiciis, & Moglingii (3), qui phrenetici cerebrum *secundum membranas undique inflammatum*, & parte aliqua *sphacelatum*, vidit cum *ventriculis multo sero repletis*. Sed cum has, aliasque addidero; tot illas dissimulare non potero, in quibus nulla usquam in cerebro reperta est inflammatio, quæ, ne ab Sepulchreto discedam, eæ fere omnes sunt, quas proferri video ad ostendendum, sine meningum inflammatione fuisse phrenitidem. Quas inter, eam potissimum attendas velim, in qua egregius Anatomicus Coiterus (4) *nullam*, inquit, *nec in membranis*, *nec in cerebri substantia deprehendere quivi inflammationem*: huc autem adjungas, quæ solers alter Prosector observavit, potius quam in Sepulchreto apud Rhodium ipsum (5) legenda. Rhodius enim cum repertam in uno phrenetico meningum, & cerebri inflammationem proposuisset, *at Fabricius Bartoletus Vir diligens ac ingenuus mihi fassus est*, inquit, *se in plurimis phreniticorum cadaveribus invenisse piam matrem sine omni cerebri noxa inflammatam*. Quod si haud facile credis, tunc corticem saltem cerebri noxæ aliquid a contigua meninge non contraxisse; cave tamen putes, cum cerebri cortex est inflammatus, semper tunc esse phrenitidem. Nam Willisius idem qui sæpius hanc abesse viditcum essent meninges inflammatæ, docuit ibidem (6), tunc etiam abfuisse *nonnunquam*, cum *cerebri exteriorem ambitum* offendit *tumore phlegmonode obsessum*. Nec aliæ desunt, quæ id confirment, observationes, in hisque ea, quæ extat Sepulchreti libro IV. (7) *Tenuis* enim *meninx erat & ipsa rubicunda*, *ac sub ipsa pus crassiusculum & subrufum: nequaquam tamen æger deliravit*. Quid ergo est? Cum omnia, quæ dicta sunt, attenderis; huc redeas, necesse est, ut aliæ alias causæ esse horum deliriorum videantur, eæque pro varia sanguinis, humorumque natura, aut cerebri affecta parte; aut hujus a primordiis, morbisve prægressis constitutione, aut ejusmodi aliis, aut diversa modo plurium, modo horum omnium conjunctione, aliter in aliis agentes, ut alias hunc, alias alium efficiant morbum. Erit igitur in nonnullis cerebri, in pluribus meningum inflammatio, ant certe vasorum illa distentio, sed non tanta, ut magis comprimat, quam irritet: in aliis effusa aqua: sed irritans hæc quoque; probo enim Bonetum (8) aut quemcunque alium scribentem, *purum putum serum*, *acrimoniæ expers*, *delirium excitare non valere*: in multis denique; ut alias omittam causas; utraque simul earum quæ modo dictæ sunt. Quo spectant & Observationes quædam in Sepulchreto (9) legendæ, & complures meæ, quarum alias in aliis Litteris ad te scripsi (10), aut scripturus sum, quinque autem in his continuo subjiciam.

9. SENEX annum agens octogesimum, ob varia, sed levia, valetudinis incommoda admissus in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium, cum ibi esset, pulsu factus est non modo crebriore, & celeriore, verum etiam turgidiore, quam ejus ætati

(1) Coroll. 4. in calce Exercit. de Observ. rariorib. (2) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 113.
(3) Earund. Cent. 6. Obs. 22. (4) Sect. hac 7. Sepulchr. Obs. 16. (5) Cent. 1. Obs. Med. 40.
(6) Obs. 1. cit. (7) Sect. 3. Obs. 10. §. 7. (8) Sect. hac 7. l. 1. in Schol. ad Obs. 27.
(9) Sect. ead. Obs. 16. & in Addit. Obs. 1. (10) I. n. 14.

ætati videretur convenire. Ad hæc; delirare cepit, sæpe item, quasi ex convulsione, maxilla inferiore, & artubus tremere. Tunc interrogatus quas in capite molestias perciperet, pondus diserte dixit, cætera negavit. Porro cum delirare pergeret, ac tremere ita, uti dictum est, ad quindecim, aut sexdecim dies; tandem pulsus, qui nonnunquam humilis animadversus fuerat, humilior est factus: indeque intra biduum, stertore superveniente, simul delirandi, & vivendi finem fecit.

VENTRE, ac Thorace quarta decima ab obitu hora apertis, viscera sunt animadversa etiam tum calentia, quamvis toto illo temporis spatio cadaver sub dio aeri frigido, quippe sub initium A. 1706. expositum fuisset. Intestina qua inter se contingebant, & inferiore quoque facie rubebant nonnihil; limbus autem hepatis livebat: lienis denique multum flaccidi membrana, qua convexam faciem vestiebat, valde crassa facta erat, & quasi cartilaginea. Hæc in ventre. In Thorace autem dexter pulmo inferiore latere cum pleura cohærebat, in summo parvam quandam portionem duram habebat, in qua dissecta, vasa omnia pulmonis obstructa, & sicca videbantur; ut vitii antiqui vestigium crediderim. Pulmonis vero utriusque inferiores, & præsertim posteriores, partes non modo nigræ erant, ut solent, verum etiam subduræ. Pericardium vix aliquid aquæ: cor autem concretiones duas habuit polyposas, alteram in ventriculo dextero subflavam, & viscidam, quæ in auricula, & prope Pulmonaris arteriæ orificium, quod tamen non subibat, alba fiebat, duriorque; alteram albam, & duram in sinistro ventriculo, & initio arteriæ Magnæ. Hujus Valvulæ, & Mitrales hic illic duræ; necdum tamen osseæ. Ipsius autem arteriæ truncus, si exterius inspiceres qua secundum vertebras descendit; sanguifera quibus ornatur, vascula ostendebat multum distenta: si vero interius; squamulas passim duriores, multisque in locis jam osseas, hasque etiam qua is truncus in ventrem pertinebat, & in superiore aliquo ejus ramo; sed prope cor minus duras: præterea inter squamulas, quibusdam in locis, interior tunica desiderabatur, ibique exulcerata, & corrosa videbatur tunica proxima, & in rubræ, putridæque substantiæ frustula, quæ prodibant, conversa. Cranium exsecturi, dum temporales musculos amovemus, valde strigosos animadvertimus, credo, quia jam diu minus valide se contenderant, ut pote in sene propemodum omnino edentulo. Dum vero caput a summa Spina amputabatur, ex hujus tubo non multum, ex majori autem ossis occipitis foramine magna vis aquæ prodiit. Quamobrem Crassa meninx mox valde corrugata deprehensa est. Sub Tenui tamen in cerebri anfractibus aqua supererat ejus similis in qua caro recens lota sit: cujusmodi aquæ portio aliqua & in Lateralibus ventriculis fuit, quorum tamen vasa non pallebant. Quin plura videram per tenuem meningem vasa, nigro, concretoque sanguine pleniora: in Sinu autem Falcis polyposam concretionem exilem, & longam. Cæterum etsi cranium, & cerebrum hoc nescio quid ingrati olebant; cerebri, & cerebelli substantiam invenimus sanam; nisi quod in illo non adeo, in hoc vero multum laxa erat.

10. Vel in sene id ætatis, ut passim Magna arteria ossea fieret, in delirio autem perpetuo quidem, sed minime feroci, vides tamen, cum aqua, vasorum distentionem in meninge Tenui fuisse. Jam vero ab hoc, unde consulto incepimus, ad senem alterum, sed non ita grandem natu, & ad delirium minus quietum transeamus, quando cætera, quæ in prioris corpore inventa sunt, habebimus alias commodiorem attendendi locum.

11. FIGULUS, annos natus septuaginta, natura hilaris, potor strenuus, post animi curas, laboremque in arte sua majorem, quam soleret, eaque ætate ferre posset, simul in febrem incidit, & dolorem sinistri lateris vehementem. Quare circiter Nonas Apriles A. eodem 1706. tum in idem Nosocomium statim exceptus est, tum sanguis statim de sinistro cubito emissus. Quarto die febris se valde intendit. Sexto autem delirium accessit tantum, ut vincire necesse fuerit, ne lecto desiliret, Pulsus erat frequens, sed æqua-

æqualis : respiratio difficilis : nulla expectoratio. Itaque etsi eo die missus est sanguis e talo, omnibus tamen in pejus ruentibus; postridie, stertens, supinus, totoque corpore sudore madens, est mortuus.

CADAVERIS facies, humeri, & brachia non secus atque in ictericis, flavebant: cætera quoque; sed minus: illa autem erant sublivida. Ventre aperto, animadvertimus omentum brevissimum, sursumque retractum: lienis tunicam, qua imum gibbæ faciei vestiebat, præduram: hepar vero cum diaphragmate tota convexa facie connatum, si limbum, ejusque viciniam excipias. Hic ad aliquem tractum, faciei autem cavæ magna pars livore inficiebatur cum substantia proxima ad lineas duas; reliqua pallida, & marmoris instar variegata, tota autem duriuscula. Bilis in vesicula erat pauca, eaque corrupti sanguinis similis, aut aquæ turbidæ in qua caro lota sit. Nihil obstabat quo minus in Duodenum intestinum descenderet; descendisse autem color ostendebat eorum quæ intestinis continebantur. Hæc aere turgebant, iisque adhærens pinguedo flava erat; ut perpauca etiam aqua, quæ in ima ventris pelvi fuit. Quæ autem pars Tenuium intestinorum in pelvi erat, illa ex fusco subrubebat, ut vicina quoque ureterum portio. At vesica, & lotium quo distentam invenimus, utrumque flavebat: sanguifera autem vascula cervicem versus in posteriori interiorique illius parte turgebant. In hujus vesicæ parietibus illas cellulas, quasi hernias vidi, quæ quoniam in Adversariis (1), nec sine conjectura de earum causa descriptæ sunt, hic iterum describantur non oportet, præsertim postquam apud Amicum quoque optimum, Virumque experientissimum Heisterum (2) multo plures videre potes delineatas. Hic unum addam: cum ex hujus Figuli domesticis, atque intimis familiaribus quærendum curassem, numquid scirent, de ullo unquam vesicæ incommodo questum esse, diserte negasse, sicut etiam de hernia varicosa: quam ad hunc modum se habentem conspexi. Multiplices venæ, dilatatæ, & crassæ factæ, totum undique testiculum amplectebantur, cujus substantia ita erat compacta, ut in canaliculos, quemadmodum alias proclive est facere, dissolvi non posset. Erat præterea infra testem corpusculum exiguum osseum. Hæc omnia Vaginalis tunica comprehendebat, undique adnata, nisi desuper, ubi vesiculæ erant duæ aqua flava plenæ. Alteri quoque testiculo Vaginalis tunica erat adnata, nisi qua epididymis corpus intercedebat; ibi enim erat spatium, ejusdemmodi aqua plenum. Tunc deflexis ad penem oculis, neque in glande, neque in præputio quidquam de frænulo animadverti: lævia ibi omnia; vix albidum quasi vestigium, ubi frænum esse debuerat, aut olim fuerat. Aperta ab initio ad finem urethra, nihil dignum vidi quod hic adnotetur, nisi minuta quædam qusi *tabacci* granula, quæ utrinque erant ad latera carunculæ Seminalis, & carunculæ quoque ipsi agglutinata esse videbantur. Tunc Prostata glandula dissecta, intra hanc eadem granula cum in parte sinistra, tum præsertim in dextera fere tota, quoquoversus secarem, deprehendi. Thoracem jam aggredientibus occurrerunt primum cartilagines, per quas legitimæ costæ inferiores cum sterno committuntur, extrorsum a dextro latere protuberantes, quasi aliquid interius subesset quod impulisset ad exteriora. Nihil autem ejusmodi suberat: itaqne conjeci, acceptum id esse referendum nimiis in puerili ætate musculi Pectoralis dexteri contentionibus, & conatibus quos rudimenta fortasse illius artis exigerent. In reclusi thoracis cavo dextero sana omnia. At in sinistro multa aqua subflava: qua exhausta, apparuerunt per faciem pulmonis strata quasi frusta crassæ cujusdam, ut videbatur, membranæ flavæ, & facillime lacerabilis; ut quamvis reticulare quoddam opus in se intextum repræsentaret, concretionem esse censuerim crassiorum particularum in ea flava aqua natantium. Erant ejusmodi ampla frusta per faciem præsertim inferiorem lobi pulmonis inferioris, itemque inter lobum, & lobum. Lobus antem is inferior durus erat ferme totus, & gra-

(1) III. Anim. 36. (2) Instit. Chirurg. Tab. 32. Fig. 1. & 2.

& gravis: dissectusque ex densa inventus est substantia compactus, non pulmonaris, sed hepaticæ simili; ut vel me tacente, ex iis quæ superiore Epistola (1) tradidi, peripneumonia affectum intelligas. Videbatur autem inflammatio transire in suppurationem cepisse. Albida enim erat ea substantia, non rubra: & crassa alba materia passim ex quibusdam orificiis, bronchiorum. opinor, sectionibus, exprimebatur. Lobus autem superior in suprema quidem parte sero turgidus spumoso, ibidemque niger, & durus erat; sed ita durus, ut vetus potius vitium, quam recens, existimares: parte autem reliqua ferme exsuccus, nec multum dissimilis sani. Cæterum ad pleuram a latere, atque anterius nectebatur per plures inter se divisos quasi lacertos rubros, & crassos, sed membraneos. Nusquam autem arctius pleuræ adhærebat, quam ad supremam illam partem: eratque ibi pleura crassior, & facile a costis evellenda: id quod proclive erat facere etiam qua lobo inferiori suberat, ubi erat crassiuscula, & rubicundior. Pericardii facies exterior, sinistra tantum, a vasculis minimis sanguine turgidulis rubebat. Intus pauca erat aqua, eaque flava. In auricula dextera, crassa concretio polyposa: in Pulmonari arteria, ejusque ramis teres altera: teres quoque in arteria magna: nec talia in sinistris auricula, & ventriculo prorsus deerant. Harum omnium concretionum substantia secundum longitudinem spectata, partim erat sinuosa, & flava, partim fibrosa, & subrubra. Supra Magnæ arteriæ valvulas, sub ipsa tunica intima, lamellæ erant osseæ: quin etiam primorum bronchiorum, non modo trunci Asperæ arteriæ, semiannulos animadverti anterius, id est in media cujusque parte, osseos factos, ut parum essent flexiles, &, si disrumperes, aliquid ostenderent in media illa parte quod medullæ inchoamentum videri posset. Ad Cerebri denique sectionem progressus, in sinibus Laterali sinistro, & Quarto, itemque in Primo, & in venis aliquot, cum hoc communicantibus polyposam concretionem albidam, firmam, exilem conspexi. Vasa autem reliqua, per omnem tenuem meningem repentia, etiam qua cerebellum convestit, adeo sanguine distenta, ut trunculi turgerent, minimi autem ramuli essent luculenter conspicui. Hæc vero in sinistra dumtaxat parte ad hunc modum se habebant. Sed nec vascula per medullarem cerebri substantiam traducta, nec ea, quæ parietes Lateralium ventriculorum perreptant, turgere videbantur. Plexus tamen Choroides non decolores, quamvis in ipsis hydatides, & in ventriculis omnino serum non deesset. Multum autem exterius fuerat in cerebri anfractibus, unde per Tenuem meningem translucens, *gelatinam* mentiebatur: sed hæc revera nusquam; fluxile dumtaxat serum fuit.

12. Noli expectare, ut tam longæ historiæ longa quoque respondeat explicatio. Alia nimirum alio attinent, quæ suo quodque loco in aliis Litteris non negligemus; hic autem omitti non debuerant ne mutila esset historia. Peripneumoniæ, atque adeo Pleuropneumoniæ accessisse delirium, vides: quod & in aliis sæpe (2) contigit, quorum casus in alias rejicio Epistolas. Hunc vero producere malui in præsenti, quoniam vehementius fuit delirium, & quod Phrenitidem continuo appelles, *malam*; ut Hippocrates (3) docuit; *a pulmonis inflammatione*. Quin certior factus sum, hic in quibusdam quasi epidemicis pulmonum inflammationibus, & speciatim hyeme A. 1754. quibuscunque ad has delirium accessit; pluribus autem accessit; eorum neminem evasisse. Quo dignior fuit quæ litteris mandaretur fœminæ, utroque morbo implicitæ, felix sanatio (4), non quod alii non serventur aliquando, sed quod cum vehemens uterque esset, pessimisque signis comitatus, solutus est tamen per multa quæ ultra quatriduum alvus effudit gravissime olentia, & ex atro rubescentia. Porro; ut ad figulum redeam; sicut pulmo, & pleura, & pericardium inflammata erant a sinistris, & ita meninx Tenuis inflammata erat ab eodem late-

(1) n. 12. & 13. (2) Vid. & Jacotii Comment. in Coac. Sect. 2. l. 1. Aph. 21. (3) Sect. 7. Aph. 12.
(4) Act. Nat. Cur. Tom. 8. Obs. 63.

latere, exemplo haud scio an ab aliis adnotato, sed tamen fortasse non dissimili ratione explicando, ac major in ea mala rubor quæ vitiato ab eodem latere pulmoni respondet, aliaque ejusmodi quæ κατ' ἴξιν fiunt, ut Hippocratis loquuntur Interpretes, & in his Duretus (1), ubi illius exponit locum: *quibus peripneumonicis tota lingua fit alba & aspera; pulmonis ambæ partes inflammantur: quibus autem dimidia, tantum illa pars quæ spectatur*. Illa autem explicandi ratio, etsi tam difficilis, & retrusa, aut certe, si ad nervos etiam confugias, ambigua sit, quam ex eorum scriptis qui eam cum antea, tum ætate hac nostra excogitare conati sunt, proclive est existimare; nonnunquam tamen aliquanto minus difficultatis habere potest, velut hic, si illam pulmonis sinistri supremam partem non solum duritie sua antiqua, sed nova addita tum a spumoso sero turgentia, tum a pleura, ibi crassiore facta, compressione, nonnihil urgere potuisse, opinemur, sinistram Subclaviam venam, & quod consequitur, reditum sanguinis a parte capitis sinistra, quæ præterea infirmior, quam dextera, creditur, remorari. Utcunque id est (nam quæ possint objici, non ignoro; sed quantulumcunque concedas, in re hujusmodi satis habeo) illud certe quod proposueram de vasorum meningis Tenuis distentione, cum sero effuso conjuncta, verum in hoc quoque Phrenitico fuisse, vides. Nunc in Paraphrenitico illam distentionem vel magis, nec sine aqua, fuisse, ostendam.

13. VIR procerus, & macilentus, ex cannabis carminatione, quæ ars ejus erat, thoracis inflammationibus obnoxius, a quibus sexies antea, aut septies vexatum se fuisse, narrabat, cum biliosæ & viridis materiæ vomitu in una, cum delirio in altera; non ita pridem a pulvere inter carminandum excepto cum vocis organa læsisset, ut clangere potius, quam loqui videretur; propterea minus pulverulentam cannabim seligens; eamque seorsum a sociis depectens, pristinam jam propemodum vocem recuperaverat, quando ab onere ferendo lassus, febrili frigore, & pungente ad lævam mammillam dolore correptus est. Quamobrem, eodem quo duo priores anno, circa medium Februarium, in idem est Nosocomium illatus. Cum domi oleum sumpsisset ex dulcium amygdalarum nucleis recens expressum, & sanguis e sinistro brachio detractus esset; iterum ex brachio altero emissus est. Difficile enim respirabat, nihil expectorabat. In latus affectum sæpius decumbebat. Biliosa & viridia vomuerat. Quinto die phrenitis ingruit læta, seria; interdum ferox, hactenus tamen ut accedentium ora consputaret. Medicus ex crure juxta talum mitti sanguinem, jussit, & raso capiti quoddam cataplasma imponi, quod quale esset, commodius cum de Maniacis scribam (2), docebo. Interea convulsivi motus cepti sunt adnotari leves primum, ut in tendinum carpi subsultibus, deinde majores. Novissime nec difficilis respiratio erat, &, si quæreres, ullum se usquam dolorem, aut molestiam percipere, negabat. Sed clamabat interim, atque inscius culcitam permingebat. Tandem pulsu debiliore facto, sed nunquam inæquali, obiit paulo post finem diei septimi. IN CADAVERE latus colli dexterum livebat. Sic, Ventre aperto, jecinoris etiam limbus ad aliquem tractum, sed ad exiguam altitudinem. Vesicula contracta, pauca intus bile, quæ dilutum *tabacci* colorem referebat. Ventriculus sanus. Pancreas crassius, & subdurum. In Thorace nihil erat seri effusi. Pulmo dexter pleuræ undique per interjectas membranas arctissime alligabatur tum ad costas, tum ad septum Transversum: sinister contra paucis in locis, idque ad anteriora. Sed vicissim dexter quidem secundum naturam se habuit: sinistri autem pars multo major morbida erat. Nam primum superior lobus, alioquin sic satis sanus, tum strigosus erat, tum in summo, quasi intra tuberculum, pus album continebat: quæ tamen, ut & illæ tot tamque arctæ pulmonis dexteri alligationes, præteritis inflammationibus videbantur imputanda. Verum lobus inferior rubens, durus, gravis, ejusque densata

(1) in Coac. l. 2. c. 16. n. 31. (2) Epist. 8. n. 8.

ſata ſubſtantia, & in ſuperiore parte pus, aut puri ſimilis materia per bronchiorum ſectiones effluens, præſentem, quæ ſuppurare inciperet, commonſtrabant inflammationem. Pleura quoque ab eodem ſiniſtro latere ferme tota inflammata videbatur, cum ſanguifera ſua vaſcula nimis conſpicua haberet; ac tota facillime a coſtis una tractione avelleretur. Diaphragma autem in ea dumtaxat ſui tendinei centri, ut vocitant, parte quæ ſiniſtro pulmoni ſubjiciebatur, vaſa habebat, etiam minima, adeo diſtenta, ut ibi inflammatum eſſe, non dubitares. In pericardio aliquantum ſeri ſubrubri, & turbidi. Per omnia cordis orificia concretiones polypoſæ trajiciebantur, in ventriculis ortæ, in vaſa productæ, ex ſolidiore ſubſtantia omnes, ſi initium excipias illius quæ Pulmonarem peragrabat arteriam, craſſiſſimum quidem in ventriculo dextero, ſed ex ſubflava, & quaſi mucoſa ſubſtantia. Dum Caput abſcindebatur, longæ portiones concreti ſanguinis eductæ ſunt e venis Jugularibus, velut enſes e vaginis. Meningum vaſa fuerunt ſanguine quam maxime diſtenta. Et concretio quidem polypoſa, albida, compactæque ſtructuræ, non modo Sinum Falcis tenebat, ſed & in pleraſque pergebat venas, cum eo Sinu communicantes. In tribus reliquis majoribus Sinibus Craſſæ meningis erat ſanguis concretus. Tenuis autem meninx omnia vel minima vaſcula adeo ſanguine habebat turgida, ut valde ruberet univerſa. Serum in cerebri anfractibus ſuberat. In Lateralibus quoque ventriculis ſerum fuit, ſubrubrum, ſed paucum. Plures, nec parvæ, hydatides in poſteriore ſede plexuum Choroidum. Cæterum ſanguine erant diſtenta, eoque multo quam ſoleant, manifeſtiora non tantum vaſa quæ per Lateralium ventriculorum ſuperſiciem ducuntur; ſed ſi corpora Striata, ſi Thalamos Opticorum nervorum leviter abraderes, aut ſi profundius tum ipſa, tum quamcunque velles medullaris cerebri ſubſtantiæ partem ſecares; vaſa proportione ad eundem modum ubique plena, & manifeſta occurrebant. In cerebri autem, & cerebelli diſſecto cortice vix ulla internoſcere licebat.

14. Quam noxius ſit pulvis; qui ex cannabe inter carminandum elatus, in arteriam Aſperam, & pulmones attrahitur, Ramazzinus noſter (1) docuit, tuſſim inde aſſiduam ſæpe, & aſthmaticam paſſionem Operarum deducens. Sed & acutis indidem pulmonum morbis pro ſanguinis conditione occaſionem præberi, qui chronicos alios poſt ſe relinquant, ut tandem ipſi vitam adimant, ex propoſita hiſtoria manifeſtum èſt. Nam poſtquam homo ex prima evaſit pulmonis inflammatione, non ſivit ejus opificium id viſcus omnino convaleſcere: itaque in alias deinceps, atque alias incidit, donec aliqua non bene expurgata, quaſi initium phthiſis relinqueret, ut macies, clangor, & illa præſertim puris collectio, velut intra tuberculum, oſtenderunt. Cui noviſſima denique Pleuropneumonia acceſſit, & huic Phrenitis, atque adeo Paraphenitis, quæ hominem enecarunt. Paraphrenitidem autem dico, non ita accipiens, ut fortaſſe eſt a graviſſima diaphragmatis inflammatione, ſymptomatibus, quæ Boerhaaviuus (2) deſcribit, illis atrocibus ſtipata: quamobrem neque iis controverſiis me implico, quæ erudite ſunt in Commercio Litterario (3) agitatæ. Satis mihi eſt, hoc vocabulo nunc a te accipi affectionem, quam poſſis ad Paraphrenitidem quadantenus referre. Sive enim Paraphrenitidis nomine (4) delirium intelligas, quod, capite non primario affecto, contingit; certe hic præceſſerat pleuræ, & pulmonis inflammatio: ſive delirium ex inflammatione ſepti Tranſverſi; hoc quoque inflammatum deprehendimus. Noli tamen credere me cum ſepti ejuſdem vitio, & inflammatione delirium neceſſario conjungere. Novi enim Fernelii (5) adverſantem Obſervationem, vetuſtiorem iſtis, quæ in Sepulchreto (6) proponuntur, Williſii. Quin etiam cum eorum neuter inflammationem diſerte memoret ejus

(1) Diatrib. de Morb. Artif. c. 26. (2) Aphor. de cognoſc. morb. §. 909.
(3) A. 1736. Hebd. 22. n. 2. Hebd. 41. n. 1. Hebd. 52. n. 2. & A. 1737. Hebd. 16. n. 1.
(4) Vid. Sennert. Med. Pract. l. 1. P. 2. c. 6. (5) Pathol. l. 5. c. 11. (6) Sect. hac 7. Obſ. 1.

ejus præsertim septi partis quam unam maxime attendunt qui delirium ab diaphragmatis inflammatione repetunt, tendinei videlicet ejus centri, sed uterque carnosæ partis vitia proferat; conspexi ego tendineam quoque ejus partem inflammatam, cum vix confusa, & subdelira morbi extremo tempore mens fuisset, quemadmodum de Peripneumonia scribens (1) indicabo. Veruntamen in Sepulchreto observationes duæ sunt (2), altera Blasii, Lælii a Fonte altera, quorum hic diaphragma suppuratum vidit post delirium, ille vero graviter inflammatum post phrenitidem. Quorum utrumque cum motus etiam convulsivos, a me pariter adnotatos, commemorare viderem, meminissem autem, a Galeno (3) scribi, *quibus inflammatum est septum transversum, hos convulsionibus esse opportunos*, tum vero a Blasio animadverterem, non modo inferioris partis hepatis inflammationem, sed & concretionem polyposam in eodem atque a me, Crassioris meningis Sinu, & in easdem propagatam venas fuisse conspectam; non prorsus inutile fore, credidi, si in ipsis utriusque libris eas perlegerem observationes. Sed quærendi labor propter ambiguam notam qua Blasii Pars 6. designatur, & fallacem Consult. Lælii numerum, 132. pro 130. indicantem sane major, quam utilitas fuit; quanquam in descripta alterius observatione aliquid emendandum, alterius addendum inveni. Certior tamen factus sum, Blasium, qui caput aperuit; nam Lælius non attigit; Tenuis meningis inflammationem revera non memorasse; ut Paraphrenitidis exemplum habeas in ejus observatione luculentius, quam in nostra, in qua videlicet, si non primum, at certe postea adeo inflammata ea meninx fuit, ut nunquam magis vidisse meminerimus. Verum utcunque hæc sunt; cum Crassioris quoque meningis inflammatione, aut certe affectu ad inflammationem accedente conjunctum delirium ostendamus.

15. MULIER ex ictu capitis jam pridem in Patavino Nosocomio decubuerat, & sana facta, discesserat. Postea in febrem incidit: deliravit: mortua est. CAPITE tantummodo, sub finem Publicæ Anatomes, quam anno habebam 1736. in Gymnasium illato, cerebrum a me sua in sede diligenter consectum est. Nullum usquam peculiare illius ictus indicium. Crassa meninx sublata interiorem faciem ostendit crebris coccineis maculis, quasi guttis sanguinis distinctam. Tenuis autem vasa sanguine turgida: sub eaque alicubi serum: quod in ventriculis non fuit. In Plexuum Choroidum posteriore parte vesiculæ. Ante glandulam Pinealem subflavæ materiæ pauxillum. Cætera sana; nisi quod cerebellum fuit laxissimum. Nullo in vase quidquam polyposæ concretionis deprehendi.

16. In gravibus deliriis, Crassæ quoque meningis non vasa modo *admodum turgentia*, ut Slevogtius (4) ait, sed & ejus substantiam inflammatam haud raro inveniri, constat: quo istas ejusdem poteris coccineas maculas referre. Cæterum ne in hac quidem muliere præter vasorum plenitudinem, sub Tenui meninge aqua defuit. Ubi nec in viro defuit, de quo Valentinus (5) febrim & deliria gravia perpesso; siquidem cum venis in toto cerebro valde turgentibus, *statim sub pia matre multum pituitæ, & aquæ flavescentis, gelatinæ instar condensatæ*, repertum fuit. Sed & ventriculos multo sero plenos supra (6) ex Möglingio retuli; ut alia aquæ in delirantium cerebro exempla omittam. Ea nunc in memoriam redigunt conjecturam quandam meam, de qua ut judicare facilius possis, paulo altius ordiar, necesse est. A. 1711. Februario mense ineunte, ceperunt moris pessimi febres in mea Patria vagari. Pulsus in omnibus, etiam robustissimis adolescentibus, quam exiles, & quam imbecilli, obscuri, & confusi: in plerisque ad carpos plurimi subsultus convulsivi, & soporosa affectio: in quibusdam singultus denique, & extrema dejectio virium cum faciei, & digitorum livore, aliisque ejusdemmodi. Primus omnium has febres animadverti, & vel

(1) Epist. 21. n. 35. (2) Sect. cit. Obs. 15. & 37. quæ fusius l. 2. S. 4. Obs. 19. (3) De Puls. ad Tyr. c. 11.
(4) Dissert. de Dura Matre §. 29. (5) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 94. (6) n. 8.

vel post ea omnia, quæ dixi, Superis bene juvantibus, ægros pro deploratis jam habitos felicissime servavi, ex quibus, annis superioribus vivebant adhuc Cornelius Dentius Vir Patricius, qui multa, & diu emissa urina, & Ignatius Garavinius ingeniosus Opifex, qui alvo etiam soluta, convaluerunt. Circiter Februarii finem subsultus quidem convulsivi, & singultus, & livor ab iis febribus aberant; sed accedere deliria inceperant, non tamen vehementia, & tunc solum cum febris augesceret. Sic etiam affecti evaserunt tamen, in his Patricii Ordinis Sacerdos Tullius Castellinus, quem memini cum ab iis evacuationum generibus, a quibus illi, & præterea a longo cutis madore nihil esset adjutus, minus male habere tandem cepisse postquam ore lumbricum ejecisset rubicundum, teretem, longiorem spithama, & calamo quo scribimus, crassiorem. Sed Martio demum mense, etsi febres erant cum minus atrocibus in speciem malis conjunctæ, quin pulsus, & lingua contra atque in illis prioribus, spem afferre videbantur; gravioribus tamen atque aliter ac antea deliriis post dolorem capitis ingruentibus, jam minus feliciter res cedebat. Atque ut Hippocraticam simplicitatem in utramque partem imitemur, a senioribus Medicis in media curatione advocati, ægros duos minime servare potuimus, Vincentium Mengazzinium honestum juvenem, & Hieronymum Gnocchium Patricium Virum, & Sacerdotem. Priori autem vehementem phrenitidem instare præsensimus ex iis notis quas Majores docuere, inter quas illam præsertim adnotavimus quod sibi æger pneumatica organa, quorum usus est in Sacris Ædibus, jugiter audire videbatur, cujusdam similis, qui ultimis lethalis febris diebus *melodiam, seu concentum quendam suavissimum, cui tandem successit delirium, perpetuo se audire*, Collectoribus dicebat Bibliothecæ Anatomicæ (1). In Gnocchio id visum est adnotatione dignum, quod deliria tunc solum, & quidem illico adveniebant, cum toto corpore sudaverat. Quæ res tametsi inde quoque possit repeti, quod per sudorem multo sero sanguini adempto, quæ hujus restabant partes, ut minus dilutæ, ita acres magis, & ad irritandum idoneæ fierent; nihil tamen fortasse impedit quo minus ex eo deducamus unde videmur divertisse, ex aqua nimirum acri, in illis prioribus ut tunc præfrigida tempestas ferebat, copiose adeo per renes, in hoc vero sub meninge Tenui eodem tempore quo sudor, eandemque ob causam a sanguine secreta. Sed quoniam per dissectionem haud licuit utra conjectura videri posset verior, inquirere; eo potius transibo, ut simul leve delirium ubi vix aquæ vestigia inveni, sive ratione, sive casu id factum est, fuisse, ostendam, simul levioris delirii, id est Paraphoræ, ut hanc vocem Medici nonnunquam accipiunt, postquam Phrenitidis, Paraphrenitidis, & graviorum deliriorum protuli, exemplum afferam.

17. ANUS leviore febri correpta, quam Peruviano cortice Medicus pervincere se posse, sperabat, hac non modo non cedente, sed in acutam cum vaniloquio, degenerante, confecta est. VENTRIS, & Thoracis nonnulla viscera, præter caput, in Theatrum illata, non multis antequam superioris mulieris cerebrum, diebus consecuimus. Quædam præter solitum quidem, sed non omnino præter naturam in rene dextero, & in ipso corde se obtulerunt, quæ ut tunc non indigna visa sunt, quæ omnibus ostenderentur, ita nunc non videntur, quæ apud te sileantur. Nam ex eo rene ureteres bini existebant, superior ex simpliciore pelvi, & tenuior; inferior autem aliquanto crassior, quippe ex pelvi quam multiplices tubuli in eam confluentes, majorem efficiebant, & magis extantem. Singulorum ureterum ut ortus, sic progressus, & finis divisus, transversi digiti intervallo inter utriusque orificia interjecto, oblonga ambo, & in eadem obliqua linea qua debebant, in vesicam patentia sic ut alterum altero superius esset. In Corde autem, pro venæ Coronariæ valvula, reticulum deprehendi haud aliter factum ac inter ejus valvulæ varietates penultimo loco in Epistolis Anato-

(1) Tom. 2. in adnot. ad Du Verney Tract. de Audit. Org. P. 3.

natomicis (1) a me descriptum videbis. Verum hæc, ut dixi, non omnino præter naturam, ut quæ in Magna arteria, præsertim vero in matrice conspexi. In illa enim tum paulo supra valvulas Semilunares, tum ad lumborum vertebras alba intus vidi ossium inchoamenta. Sed utero aperto, reperi in posteriore, eademque superiore fundi parte *excrescentiam*, circuli ambitu, colore exterius cruento, a dextris sinistrorsum porrectam, cujus oræ pars quasi tertia, inferior, & sinisterior, ab utero sejuncta erat, ut specillo subjecto attolli posset, reliquum cum uteri substantia arctissime annexum, atque adeo ex eadem factum, nisi quod secando, magis alba, compacta, & dura in excrescentia tota deprehendebatur. Nempe scirrhus, seu mavis cancri erat initium, occulti etiam tum, humillimi, plani, lævis, nec majoris, quam ut extensi pollicis apice obtegeres. Si proximæ cervicis superficiei structuram, & hymenis annulum, exiguæ quidem altitudinis, sed nusquam dilaceratum, spectares; vix ullam, aut nullam, viri notitiam mulierem hanc habuisse, intelligeres. Cranio tandem exsecto, & cerebro diligenter lustrato, nihil uspiam se mihi obtulit adnotatione dignum, nisi vasa Tenuis meningis sanguine distenta, & ipsa facillime, undecunque velles, trahentis digitos sequens; ut tametsi aquam vix ullam viderim, non prorsus tamen defuisse, vel ex hoc indicio conjecerim.

18. Si forte expectas, ut priusquam finem scribendi faciam, indicare aggrediar qua in cerebri ipsius parte, & qua ratione, & qui motus fiant, cum deliria excitantur; me non satis adhuc videris novisse. Vix quædam generalia possem, eoque tibi, & cæteris perquam nota, atque illa ipsa timide, ac pedetentim, dicere. Cætera ei tempori condonanda censeo quo Medici laude dignum putabant omnia non modo abstrusa, sed vel supra captum nostrum posita sic inquirere, ut cum invenire non possent, comminisci non dubitarent, Quibus utinam in Sepulchreti Scholiis tantum loci datum non esset, quantum ipsæ historiæ morborum capitis, vel multæ simul, sæpe non occupant, multoque minus in uno interdum eodemque Scholio (2) fuissent eadem iterata, talia præsertim, ut a veri similitudine abhorrere, ex pene omnibus dissectionibus intelligi possit, quas proximis Litteris perscribam, Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA VIII.

De Mania, Melancholia, & Hydrophobia verba fiunt.

SEquuntur in Sepulchreto Sectiones duæ, quarum altera *de Mania*, *& Rabie*, *seu Hydrophobia*, altera *de Melancholia*, *& Affectione Hypochondriaca* inscripta est. De hac postrema seorsum agere non est animus cogitanti, hanc ad interitum non perducere; nisi aliis gravioribus adscitis morbis, ut vel ea docent, quæ in Sepulchreto producuntur, exempla: itaque simul cum iis morbis quod ad ipsam attinet, pertractabitur. Melancholiæ autem Mania; ut Willisii utar verbis in Volumine eodem (3) prolatis; *in tantum affinis est*, *ut hi affectus sæpe vices commutent*, *& alteruter in alterum transeat*: quin sæpius dubitantes Medicos videas, hinc taciturnitate, & metu, hinc loquacitate, & audacia in eodem ægro subinde alternatis, melancholicum, an maniacum pronuncient. Quo facilius tuli cum stultorum capita dissecarem, atque utro laborassent delirio, quærerem, responsiones persæpe ambiguas, nonnunquam inter se pugnantes, veras tamen fortasse in longo delirii cursu. Quamobrem etsi in dissectionibus ad te scribendis cum utram in partem

[1] Epist. 15. n. 20. [2] ad Obs. 1. Sect. 6. l. 1. [3] in Schol. ad Obs. 1. Sect. 8. ejusd. l.

tem magis inclinaverit æger, sciam, id indicabo: tamen quia plerumque id facere non potero; malui his unis Litteris, quæ ad utrumque attinent delirium comprehendere. & postremo, quæ ad Hydrophobiam spectant, adjicere, præsertim cum de his cunctis deliriorum generibus vix unam Valsalvæ historiam habeam, a qua, ut soleo, initium ducam.

2. VIRGINI annorum amplius viginti, inter Sacras Virgines se recipere maximopere cupienti, cum id negatum esset illico ab audito repulsæ nuncio labare mens cepit, statimque incongrua ratiocinari, idque in dies etiam magis, ut cibum quoque sæpius respueret. Sic aliquot exactis mensibus; quo tempore, præter febrem, quæ erratico recursu multoties invasit, violentior sine febre insania accessit, ut assidentes impetere conaretur; labentibus sensim viribus, mortua est. CRANIO exsecto, ad latera Sinus Falcis exterius in Dura meninge exigua quædam corpora albida conspecta sunt, quorum nonnulla rotunda, alia oblonga, quædam abnormi figura erant, mollia tamen omnia: quæ ex concreto humore orta Valsalva existimavit propterea quia in mortuis ex capitis vulneribus similes ex stagnante circa eandem meningem pure concretiones viderat. In illo autem Sinu tenuis polyposa concretio per totam longitudinem se extendebat. Cerebrum erat humidum: & in ventriculis ejus majoribus serum inerat, sed paucum. In plexu autem Choroide glandulæ quatuor majores extuberabant, quæ in corpus induruerant solidum, luteum, & forma ad sphæricam accedens.

3. Præter hanc Virginem, cujus delirium ex melancholico in maniacum degeneraverat, si stultos alios, ut sæpe viventes curandi habuit, sic & mortuos dissecandi Valsalva occasionem habuisset; non dubito, quin facile ipse quoque in eorum cerebro eam quam ego hactenus in omnibus, duritiem fuisset adnotaturus.

Quod vero ad corpora illa tumentia in plexu Choroide, & ad ista attinet, quæ in Dura meninge ad latera Sinus Falcis descripsit, corpuscula; extuberantiam in eo plexu, opinor, majorem, neque tamen in stulto, alias (1) tibi commemoravi: hæc autem e Dura meninge se attollentia corpuscula de eorum fortasse genere fuisse, suspicor, quæ postea a Pacchiono glandulæ sunt appellata, iis ipsis in locis interdum minus, nonnunquam maxime conspicua. Sed quanquam hæc neque præter naturam sunt, ut sæpe insculptæ in cranio foveæ ad eorum massulas excipiendas ostendunt, nec vel ante duo sæcula Anatomicis, post Vesalium (2) has *tubercula* vocitantem, fuerunt incognita, imo pro novis paulo ante quam Valsalva nasceretur, iterum proposita sunt; eo tamen quo istam Observationem scripsisse videtur, tempore rursus quadantenus obsoleverant. Verum hæc alias omnia fusius demonstrabo, nec mea circa eorum corpusculorum naturam tentamina reticebo. Nunc eam præstat quam mihi in Maniacorum, & Melancholicorum cerebro semper obviam fuisse dixi singularem duritiem sex septemve prolatis dissectionibus confirmare.

4. JUVENEM procerum, & robustum mania prehenderat A. 1729. Huic Medici sub finem Junii sanguinem ex Temporali arteria educi jusserant ad libram unam. Horula vix erat ex quo id Chirurgus præstiterat, cum Juvenis inventus est mortuus, exerta lingua. Ne in auxilii genus, Veteribus, & Recentioribus usitatum, & M. Aurelii Severini (3) (pro quo Hildanum perperam a pluribus laudari video) aliorumque (4) felicibus, & nonnunquam, ut in robusta Virgine, extemporaneis curationibus comprobatum, neve in immerentes Medicos, ut vulgus solet, aut in Chirurgum culpam conferas, tum ut de quibusdam eorum, quæ in cadavere adnotata sunt, aptius ferre judicium queas; illud celandus non es, quod satis occulere is qui admiserat, non potuit, cum æger, impellente insania, quæ modo vulneratæ arteriæ imposita fuerant, dimovisset, eaque statim, perpauco effuso sanguine, reposita essent, indignatum nescio quem, cujus erat custodiæ commissus, cum in

[1] Epist. 4. n. 32. [2] De hum. corp. fabr. l. 7. c. 2. & Explic. Fig. I. ejusd. libri 7. ad K.
[3] De effic. Medic. l. 1. P. 2. ubi de Arteriot. [4] Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 60.

in ventrem, & ad imam frontem pugnos misero impegisse, tum insano ipso insaniorem arctissimo cervicibus injecto vinculo, discessisse. CADAVER postridie inspiciens, minime ob ea, quæ dixi, miratus sum, faciem ex atro purpureo livere, & ad Nasalium ossium sedem, quæ digito tentans, fracta esse, cognovi, ferme nigricare, aut ventrem turgidum, alicubi ex viridi livescentem. Quin Thorace hactenus lustrato, ut pulmones modice tumidos, in Aspera arteria spumam, nec tamen multam, multum autem sanguinem, eumque fluidum, in Pulmonari vena, & valvulas denique Pulmonaris arteriæ æquo duriores animadverterim, cum cætera secundum naturam constituta viderentur; confestim ad Cerebrum diligentius contemplandum transivi. Utriusque meningis vasa ater, & fluidus sanguis distendebat, ut illa pariter, quæ per septi Lucidi latera, cæterosque ventriculi dexteri, & sinistri parietes repebant. Quos ventriculos multa aqua turbida occupabat. Plexus tamen Choroides rubebant: eorumque posteriore parte plures insidebant vesiculæ, aqua plenæ, interque has aliqua mediocrem æquans uvæ acinum, per cujus vesiculæ tunicam vascula æque crassa, & ad eundem modum ferebantur ac per vicinam plexus membranam. Cæterum nihil magis adnotatione dignum occurrit, quam cerebri durities. Sive enim medullarem hujus substantiam, sive corticalem incideres, non modice duras percipiebas, quando cerebelli substantia saltem corticalis vel magis quam solet, mollis erat.

5. *In continendis* audacioribus insanis *plagas quoque adhiberi*, Celsus (1) admonuit; non modo *eos qui violentius se gerunt*, *vinciri*, *ne vel sibi*, *vel alteri noceant*. Sed hæc omnia intra modum, atque instar parentis qui coerceat liberos, non lictoris qui in damnatos deſæviat. Valsalvam memini, cum phreneticos, aut maniacos curaret, quorum brachiis vincula injicere conveniret, solicite inculcare domesticis, & custodibus solitum, viderent ne quid illi hinc detrimenti caperent: firma quidem vincula esse oportere, sed neque arctiora, neque dura; ut loris subsui molliorem pannum, aut linteum vellet. (2) Quoniam maniacos a Valsalva curatos semel, atque iterum memoravi; quæres fortasse, ecquid in eorum curatione peculiare haberet? Ille vero quæ plerique solent auxilia in usum trahebat; sed, ut optimum Medicum decet, in aliis alia; in omnibus autem quanto pauciora poterat, & faciliora. Sic quosdam memoria teneo ne sanguine quidem misso, per solas ex melonum seminibus emulsiones restituisse, quibus nec papaveris semina addiderat, nec quem adversus vigilias illis efficaciorem ipse quoque expertus erat, syrupum de papavere: adeo interdum id levia præstant quod vehementia non possunt! Spectatæ fidei Medicus mihi non semel affirmavit, cum forte in phrenitide insuperabili quinque, aut sex opii grana dissolvi imperasset in iis aquis, quæ linteo exceptæ, fronti erant adhibendæ, hæ autem aquæ per assidentium errorem ægro essent potui datæ; nihil inde effectum vidisse. Quam in rem singularis erat opinio Francisci Spoleti, Primarii olim in hoc Gymnasio Rei Medicæ Professoris: qui Byzantio redux, ubi feliciter vel in Regio illo Gynæceo medicinam aliquando fecerat, cum ea nobis confirmaret, quæ de opio legimus multo illic quam apud nos, puriore atque efficaciore, quippe colore ad cinnamomi colorem vergente, odore autem maxime, ut nostri loquuntur, narcotico, ibique tamen a pluribus, ei rei assuetis, non ut dormiant, sed ut læti vigilent, sumpto, eoque ad drachmam unam, aut saltem, quod Chymicus qui cum eo fuerat, Amicus noster viderat, ad scrupulum unum; subjecit, hujus tanti inter nos, atque illos discriminis causam se in eo positam suspicari, quod medicamentorum quorundam pondus multo majus contrarios effectus præstare debeat, ac minimum, non secus atque, ajebat, si fibræ circumjectum filum modice adstringas; fibram premes: at si vi multo majore; fibram disrumpes, non premes: quasi vero antequam disrumpas, non maxime premas! Sed hoc volebat potius, quod inverso

(1) De Medic. l.3.c.18. (2) Vid. Epist. 61. n.13.

verſo oſtendam exemplo, ſi levior ventulus agitet; flammulam augeri; ſi vehemens; extingui: quanquam ne ſic quidem intelligitur, cur id ibi aſſueti poſſint; inaſſueti, ut hic, non poſſint, id eſt vegeti a ſumpto opii ſcrupulo vigilare. Neque enim quæro, cur ibi non dormiant, aut cur non vigilent hebetes, & ebriorum inſtar; ſed cur vegeti plerique vigilent? non ignarus, & alibi, & apud nos fuiſſe nonnullos quibus paulatim aſſueſcentibus opii ſcrupulus, aut plus eo non modo eſſet innoxium, ſed etiam utile adverſus dolores; & eſſe inter Turcas qui multo plus opii quam dicebat Spoletus, devorent quidem, ſed inde temulenti fiant, ut qui maxime. Verum hæc longius nos ab hiſtoriis noſtris abducunt, ad quas cenſeo redeamus.

6. LANIO quartum decimum jam menſem ſtultus a poculo, ut ajebant, amatorio, denique ineunte A. 1719. vi, ut credebatur, frigidiſſimæ tempeſtatis, a qua ſibi minime caverat, mortuus eſt. VENTREM, & Thoracem perluſtrans, nihil adnotatione dignum animadverti, ſi in hoc cor excipias undique pericardio annexum; ſub illo autem levia præputii ulcuſcula, urethræ cicatrices, canaliculos noſtros perpaucos. Quod ad Caput attinet; quamvis aquam ſub Tenui meninge effuſam invenerim; tamen ea firmitudine cerebrum fuit; ut durius ad id tempus a me diſſectum eſſe, non meminiſſem. Porro in ſuperiore eademque poſteriore Calloſi corporis facie non illos extantes duos, ut Lanciſius (1) vocabat, *nervulos longitudinales*, ſed eorum loco ſulcos duos reperi non parum profundos. Fornice autem, qui & ipſe durus erat, haud procul ab ejus, quam appellant, baſi inciſo, & cum plexibus Choroidibus retrorſum revoluto, per ſingulas ejuſdem baſis radices ſingulos repere pellucentes quaſi lymphæductus conſpexi, qui utrinque pergebant per tractus illos medullares, quibus ornantur ſummæ oræ ventriculi tertii (*proceſſus* Lanciſius (2) *ſeu nervulos* a Pinealis glandulæ *baſi prodeuntes* appellitabat) per eoſque tractus rependo, paulo manifeſtius & lympham continere, & nodulis diſtingui videbantur, & denique illam verſus glandulam ſe inflectere; cui ab anteriore parte annexa erat parva congeries materiæ flavæ, in minuta grana conformatæ. Vehementer autem mihi diſplicuit, & ei qui aderat, Cl. Vulpio illam quæ, ut tibi deſcripſi, ita nobis apparuit, ſpeciem vaſculorum pellucentium, variis, ut ibi ab imparatis potuit, tentatam modis, ante evanuiſſe, quam pro certo quid rei eſſet, conſtituere poſſemus: quanquam illam moleſtiam minuit inuſitata cerebri firmitudo, qua allectus, plura intra ejus, & medullæ Oblongatæ ſubſtantiam facilius quæſivi, & dilucidius cognovi: ut iſtiuſmodi inſanorum cerebrum aptiſſimum cenſeam ad perſequendum interius nervorum origines, & tractuum ductum, & alia ejuſdemmodi, quorum in molliori, ut ſæpius eſt, cerebro multo difficilior, & obſcurior eſt indagatio: modo tamen poſtea in minus molli aliquo ſani hominis cerebro ſic ſatis eadem confirmentur.

7. Maniam a philtro quoque induci, certum eſt (3). Sed an maniacus is homo fuerit, incertum, præſertim ſi frigoris vi periit, cujus ſolent ejuſmodi ægri eſſe impune patientiſſimi. Quo indicio adducor, ut ſuſpicer, nec mulieres duas, quarum mox hiſtorias ſubjiciam, mania detentas fuiſſe tunc ſaltem, cum rigente hyeme altera anginam, altera thoracis inflammationem contraxit. Quoniam tamen illud plerumque, non ſemper, neque in omnibus verum eſt (4); rem in medio relinquemus. Sed quale id cunque delirium fuerit; illud videri potuiſſet confirmare Lanciſii ſententiam de ſede animæ cogitantis (5) quod a nobis in Calloſo corpore hujus ſtulti conſpectum eſt, ſi in cæteris quoque aliquid ejuſmodi vidiſſemus (6). Verum quid raro, quid ſæpe, quid ſemper invenerimus, cum ad harum diſſectionum poſtremam (7) ventum erit, cognoſces. Interea quæ de pervulgatis qui-

(1) Diſſert. Var. VII. Fig. 1. litt. dd. (2) Ibid. Fig. 4. litt. gg. (3) Vid. P. Borell. Hiſt. Cent. 1. Obſ. 65
(4) Vid. Ettmüller. Prax. l. 2. S. 3. c. 4. art. 2. m. 3. (5) Diſſert. VII. paulo ante cit.
(6) Vid. Epiſt. 61. n. 6. (7) n. 13.

quibusdam internis maniæ, & phreniti-dis remediis ad superiorem historiam attigi, in memoriam mihi redegerunt quod tibi de externo quodam adversus utrumque morbum auxilio superioribus Litteris (1) me sum pollicitus esse scripturum. Noli expectare ut hic memorem quod Valsalvæ amicus quidam Medicus, me audiente, confirmabat, se notum utrique eorum maniacum non antea persanare potuisse, quam caput toties radendum curasset, quoties capilli ad digiti altitudinem crescerent, quod dum primum fieret, multo plus sordium cuti adhærentium, & male olentium animadversum esse, quam quis putasset: neque ut proferam peregrinum aliquod remedium extrinsecus adhibitum ad somnum opportune conciliandum; quanquam Ramazzinus noster mihi testabatur, opium quoque ipsum in vino dissolutum, quo in pertinacibus vigiliis aut tempora madefieri, aut penicillos in nares immittendos intingi jusserat, vix levem soporem fecisse. Parabile erat auxilium, & Samonici versibus dignum, quo adversus phrenitidem, & maniam uti consueverat Medicus, quem, si nihil aliud, longa certe ætas, atque exercitatio commendare videbantur. Is igitur caseum secundarium recentem cum oleo violarum miscebat, rasoque vertici imponebat, ter quotidie mutandum. Quæres, num utiliter? Dicam quod vidi. Robustus vir, ferrarius faber, a puero, ex terrore, tum incubo, tum vertigini obnoxius, hyberno tempore cecidit, repente, & confusis verbis de interno thoracis malo questus est. Continuo in Nosocomium illatus, nil ferme interrogantibus respondebat: clausis oculis, lodice caput operiebat, amentis instar: calebat simul, tremebatque: neque ebrietas, neque ulla alia ejuscemodi causa suberat, & febris aberat. Postridie de lecto prosilire, clamare, minari, ferire etiam; ut manifestus maniæ, vinculis coerceri debuerit. Continenter, & vehementius clamabat: simulque totum corpus convulsivis motibus agitabatur. Tum Medicus, vena juxta talum incisa, sanguinem ad libram detrahi, & id quod dixi, raso vertici imponi, jussit. Quid quæris? Sic intra horas duodecim omnino sanus factus est, constantique jugiter mente, post aliquot dies domum rediit, casune, an ob missum sanguinem, an exterius quoque adhibito auxilio opis aliquid conferente? Qui insanientium caput lacte fovent, non difficile postremum hoc credent. Tu sive nihil in Re Medica negligendum censes, sive in iis, quæ ad te scripsi, nihil obscurum relinqui cupis; a me tibi satis esse factum, intelliges. Sed nihilne, inquies, de tuo? Sine me, quæso, duarum, de quibus paulo ante indicatum est, mulierum dissectiones proferre. Tum, ut tibi obsequar, ineptire fortasse pergam; sed sive levia, sive gravia, tamen non nisi certa, proponere.

8. MULIEREM stultam, annos natam ad quadraginta, angina sustulerat. CADAVER in Gymnasium illatum est ante medium Februarium A. 1719. cum publice Anatomen docerem. Cum ad ea, quæ vellem, minime esset idoneum propterea quia non ita multis a morte horis abdominis musculi jam virebant, neque intestina quæ distenta erant, inflammatione omnino carebant; vix utero inspecto, cujus parvitas indicio fuit, nunquam mulierem peperisse, idem confirmantibus mammis, quæ, etsi lactei seri aliquid habebant, tamen ipsæ quoque perparvæ erant; nihil in iis angustiis temporis, nisi Cerebrum, dissecandum suscepi. Quod non secus ac paulo ante in Lanio, prædurum inventum est.

9. FŒMINA altera, quam anno superiore peperisse constabat, neque eo saniorem esse factam, per vias, ut antea, nisi quis prohiberet, discurrere pergebat, nemini, quod scire potuerim, nocens. Ante novem ferme annos insanire ceperat ob occisum pridie quam nuberet, quem amabat, virum. Tandem a thoracis inflammatione confecta est, ineunte Decembri A. 1735. CAPUT dumtaxat dissecui. Sub Tenui meninge aqua erat non sine aereis hic illic bullis: quas & alicubi in quibusdam vasculis confertissimas vidi, ut hæc replerent. Nulla vero aqua in ventriculis Lateralibus: in quibus vasa, & Ple-

(1) n. 13.

& Plexus rubebant. Basi Pinealis glandulæ anterius adhærebat pauca materia ex albo subflava, quæ aggeries calculorum videbatur; sed tactu explorata, neque calculosa inventa est, & vix subdura. Cerebrum assulatim secando, medullarem substantiam non adeo candidam animadverti; subfusca enim erat, idque hic fortasse ob sanguifera vascula pleniora; nam quo longius a corticali substantia descendebam, eo minus fuscam medullam conspiciebam. Illud certissimum hanc eandem substantiam in toto cerebro, in ejusque particulis, quæ intra ventriculos spectantur, insolita fuisse duritie, nervosque ipsos intra cranium firmiores, minusque humidos inter secandum apparuisse. Cum autem in cerebro corticalis quoque substantia satis firma esset; in cerebello fuit mollissima, quamvis *pedunculi*, & his vicina cerebelli interior medulla essent utique firmiores.

10. Nunc quid ego in ejusmodi fœminis, virisve sine febre delirantibus non inutile sim expertus, si dicam; actum agere videbor. Nam quod inter prima morbi initia, præsertim cum Melancholia esset hypochondriaca, aut locus, objectumve certum ineunti morbo occasionem præberet, nil melius invenerim, quam ut continuo ingrederentur longum iter, comitantibus Amicis gratis, atque prudentibus: aut quod cum minime id liceret, saccharum, ut vocant, Saturni quibusdam caute datum nonnihil opis afferre viderim, balneum aliis, non paucis autem longe plus quam auxilia omnia, ipsam temporis diuturnitatem; hæc, inquam, & similia cum dixero, nihil quod non sæpe legeris; dixero. Præstat quam paucioribus verbis possim in re longa, & varia, perspicue tamen, & diligenter, peculiarem describere successionem morborum, quorum postremus mania fuit, eaque brevi percurata. Cum A. 1711. Ludovico Albertino, Foroliviensis Ecclesiæ Archidiacono meritissimo, in difficillimo casu, propitiis Superis, felicissime mederer, erat ei inter cæteros servus a pedibus viginti tres annos natus, gracilis, non bono colore, quem laboribus fessum corripuerat febris, ineunte Septembri, assidua, & quæ, licet ad duplicem Tertianam accedere videretur; abnormis tamen erat, & varia, nec minus variantibus stipata incommodis. Nam modo lumborum, dorsi, capitis dolor, calorque, modo vigiliæ, alias hebetudo, vix ut interroganti responderet, interdum caloris interni sensus, & anxietas inexplicabilis, nonnunquam sitis, vaniloquium, pedum frigus ingruebant; sed alias alia, nulloque ordine. Illud plerumque perstabat, parvitas, & imbecillitas pulsuum. Sanguis, intra octo primos dies bis de brachio emissus, sero fuit croceo, parte reliqua dura cum primum, tum magis postea, tuncque insuper crusta insidebat non tenuis, eaque lividula. Urinæ crassæ primum, & rufæ, deinde tenues, & quamvis copia respondebant potui, ac sæpe etiam superabant, & denique innatantia quædam ostendebant; nunquam tamen hæc ad imum demittebant. Alvus semel reddidit liquida multa, alias fere qualia sani solent, sed flava interdum, semel duobus cum vermibus. Sudor bis toto corpore prorupit, sæpius non nisi ex fronte, hincque interdum frigidus. Sanguis e naribus semel fluxit, non multus. Quin etiam dolor circa aurem, & manuum digitos obortus, visus aliquando est naturæ conatum indicare aliquid ad eas partes deponendi. Per hæc ventum erat ad quartum decimum diem, cum motus apparuerunt convulsivi tum eo, tum diebus aliquot proximis. Iisdemque tamen diebus æger alacrior, & meliore aspectu; nam facie paulo ante fuerat subtumida, atque sublivida. Iisque desinentibus motibus, cutis paulo post humerorum, & pectoris leviter rubra, ac subaspera facta est: atque ut intelligeres, non inutilem quidem hunc esse naturæ conatum, sed tamen non satis utilem; jam neque vigiliæ, neque sitis, neque aliud ejuscemodi incommodum amplius restabat: quin etiam pulsus ad naturæ normam valde accedebat. Verum neque stomachus vigebat, & facile e naribus vix emunctis sanguis distillabat, & mox post ventris dolores fluida dejecta sunt colore *tabacci*, & diebus post paucis non sine frigore aucta est febris.

Itaque etsi totum propemodum Septembrem naturam adjuvare conatus sum, ut

res poscere videbantur, nihil magis cavens quam ne aut ejus motus impedirem, aut ægri vires attererem; non modo hic non convalescebat; sed morbus ex morbo oriebatur. Nam postridie quam febris, uti dictum est, nonnihil se intenderat, assidue de siti querelæ, & facies, ac pedes tumentes, & venter supra umbiculum æquali tumore se attollens, simul instare hydropem, simul adesse, ostenderunt. Qui porro adeo confestim increvit, ut quanquam urinæ, me quoque leniter adjuvante, non paucæ erant, & mox vel magis profluebant; tamen non modo siti semper vehementiore facta, & aquoso tumore sub universam cutem se se extendente, sed & sicca tussi, eoque infestiore, quod decolor sanguis vel per se de naribus sæpe prodibat, & difficili respiratione cum stertore, viriumque, ac pulsus infirmitate ægrum urgente, eo res intra quinque, haud amplius, dies deducta esset, ut loquendi etiam facultate amissa, pro deposito, & jam jam morituro ab omnibus haberetur. Mihi vero quantulumcumque in præcipiti casu liceret neque antea, neque tunc omittenti, urinarum quæ fluere pergebant, copia aliquid speculæ relinquebat: quam mox nonnihil auxere animadversæ perminutæ quasi arenulæ, quæ confertissimæ universa vitrearum matularum interna latera propemodum operiebant; hoc enim mihi in ægris pluribus adnotatum felicis morborum solutionis indicium, ut fusius alias (1) ad te scribam, nunquam fallax ad id tempus deprehenderam. Et sane æger paulo minus male habere, & jam loqui, moxque universi corporis tumor, & sitis decrescere, nec sanguis amplius de naribus prodire. Stertor tum etiam perstabat tamen. Sed triduo vix elapso ex quo mors instare visa fuerat, nulla jam ferme supererat ducendi spiritus difficultas, duobusque additis diebus, nullum usquam hydropis vestigium; ut quot intra dies increverat, intra totidem evanuerit. Vix tussis recurrebat aliquando, quæ semel nonnihil sanguinis, sed bene colorati, e naribus excussit, & nonnunquam jam faciles somnos turbavit. Cui non difficile fuit occurrere, ut alvum quoque tunc nimis adstrictam solvere, simulque detergere. Itaque post longum fastidium cupiditas cibi oborta est, pulsusque, jam antea haud amplius imbecilii, sed frequentes, nunc minus crebri esse ceperunt, & alvus quotidie per se respondere, & vires paulatim restitui, ut jam in lecto sedere diu sine detrimento æger posset. Jam res in vado esse videbatur, nisi quod urinæ quarum copia, vel post hydropis solutionem, aliquot perstiterat dies, cum sensim ad justum modum redirent; nunquam tamen ea quæ descendere ad imum solent inspectanti mihi, qualia optabam ostenderunt. Itaque cum huc aliquis, ut postea novi, in cibo, & potione error accessisset, urinæque non modo pauciores, sed crassæ, rufæque apparerent, continuo biliosa multa, nec sine torminibus, dejici cepta sunt decimo ex quo hydrops omnino solutus fuerat die. Ego vero non inscius, (2) *in morbis cum alter alteri succedit, plerunque occidere*, etsi verebar, ne crebra, & copiosa, & cum doloribus conjuncta dejectio hominem, tot, & tam gravia quam descripsi, incommoda quinquaginta jam dies perpessum, affligeret adeo, ut rursus erigere non possem; principio tamen paulisper expectare constitui, & hactenus mederi, ne torminibus acrius discruciaretur. Non totum biduum expectaveram, cum ecce noctu hominem invadit quartus morbus, tertio adhuc perstante, Mania videlicet, cujus gratia hanc ad te longiorem quam initio putaveram, descriptionem institui. Et primum quidem existimabam, esse phrenitidem; nam simul cum febre visa est semel, atque iterum invalescere. Sed postea quam, vel febri absente, animadverti furorem non abire, ut assidentibus non tutum esset ad ægrum, vinculis solutum, accedere; quin mania esset non dubitavi: didicique, hoc insaniæ genus post autumnalem diuturnam febrem posse excitari; tametsi hæc non fuerit de genere iutermittentium, quas interdum exci-

(1) Epist. 49. n. 21. (2) Hippocr. l. de Affection. n. 23.

excipi a peculiari quadam mania, Sydenhamius (1) admonuerat, & qui hunc in eo sequitur, confirmavit Boerhaavius (2). Sed & aliis nonnunquam febribus hoc delirii genus succedere, Observatio docet apud Borellum (3), itemque altera ab Ettmullero (4) laudata. Hæc autem mea maniam exhibet, quæ febri quidem, sed hydropi magis successit, a quo alioquin maniam solvi, aut saltem imminui solitam esse, Hippocratis aphorismus (5), dubitante tamen Cl. Pasta (6), indicat: *a furore difficultas intestinorum, aut hydrops, aut ecstasis, bonum*. Qua cum sententia Jacotius (7) alteram Hippocratis conferens: *in affectionibus hydropicorum comitiales morbi incidentes lethales*, hæc adscripsit: *quamobrem si quæ juvare debent, non modo non juvant, sed etiam in contrariam naturam transeunt, ut videlicet hydropi superveniat gravis aliquis capitis affectus;.. id pessimum esse multis de causis constat*. Verum hæc de affectu superveniente, non æque de succedente accipienda sunt. Itaque non sine spe aliqua, mei insani curationem aggressus sum tametsi ob ea quæ ante pertulerat, neque illam imitari licebat, quæ est apud laudatum Borellum, ut balneo aquæ dulcis, aut venæ sectionibus uterer, præsertim cum oculi, & facies hic non ruberent, nec arteriæ valde essent concitatæ; neque alteram a Sydenhamio propositam, ut calidioribus auxiliis pugnarem, alvumque adstrictam servarem; biliosa enim, quamvis non ita crebro, neque amplius cum torminibus, dejiciebantur, quæ nec obesse videbam, & secundum illum ipsum quem supra memoravi, aphorismum profutura, sperabam. Igitur pro venæ sectione cucurbitulas, sine ferro, in artubus inferioribus defigi, avellique jussi, & deraso capiti quæ sedare, somnumque promovere dicuntur, imponi, & quæ idem faciunt, interdum sub noctem dari, intra eum tamen modum, ut & virium, & dejectionum, quas servandas esse, statueram, rationem haberem. Per hæc cum vigilias interrumpi, & nonnunquam mitescere delirium viderem; illud unum insequentibus diebus displicuit, alvum conquievisse. Aut enim hac via spes erat, posse tandem aliquando id prorsus ejici quod morbum adeo diuturnum, ac multiformem servaverat: aut quando viæ cæteræ incassum antea tentatæ fuerant, reliquum erat, aut novam aliquam, excitato ulcere, pararem, si forte per hanc demum expelli posset quod per cæteras non potuisset, ut puta *nescio quæ vis maligna, & virus quoddam*; id enim si Ballonio (8) credimus, *declarat subita mutatio, & transitus morbi in alium*. Itaque cum ducta alvus non ultra unum diem flueret, posteaque non alia redderet quam quæ in sanis solet, urina autem non pauca, & crassa nihil proficeret; viam illam novam in altero brachio aperui medicamento adurente imposito, qua via cito frequens humor ferri cepit, processitque aliquot dies, quibus æger quietior fuit, ut surgere, & per ædes ambulare sine sui, aut alterius noxa jam posset. Minus tamen resipuerat quam ipsi opus esset; nam quod diutius servandum ulcus fuerat, nullo pacto a Chirurgo amplius attingi, voluit. Cum propterea ulcus sanesceret, neque mens adhuc satis constaret; auxilium quod antea optaveram, natura tulit. Biliosis enim pluribus per alvum fluentibus, simul insania reliqua, simul novi morbi periculo solutus est post primos Novembris dies. Nam quamvis paulo post sui juris facto, eoque plus quam oporteret, edenti, atque ambulanti crura iterum intumuissent; facile evanuit tumor statim ac sibi in re utraque temperavit. Habes quantum junior animadvertere, agere, & autumare tunc potui in singulari exemplo ad morborum successiones spectante, ad argumentum videlicet Medicis perutile, eoque a Baglivo (9) primis quasi lineis adumbratum, nec minus tamen ab ipso, ab Reusnero (10), ab aliis desideratum, putantibus ad suum usque tem-

(1) Obs. Med. circa Morb. Acut. S. 1. c. 5. (2) Aphor. de cogn. morb. §. 1125.
(3) Cent. 4. Obs. 42. (4) membr. 3. cit. supra ad n. 7. (5) 5. S. VII.
(6) Not. ad eum Aphor. (7) Comment. l. 6. in Coac. S. 2. A. 30. (8) Epidem. l. 2. ad Ver A. 1578.
(9) Specim. trium reliquor. libr. de Fibra Motr. c. 1. (10) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 8.

tempus fuisse neminem qui illud tractare aggressus esset. Aggressum tamen fuisse Prosperum nostrum Alpinum, hæc Boerhaavii verba indicant (1): *Utinam possideremus ejusdem* Alpini *librum*,, *de variis permutationibus morborum*,,. Stephanum autem Rodericum Castrensem de hoc argumento Opusculum edidisse inscriptum *Quæ ex quibus*, admonuit Clariss. Gianella noster (2) qui non propterea sibi prætermittendum censuit, quin eandem materiam docte ac partite tractaret, præsertim cum illud Castrensis opusculum (ut in Lindenio Renovato videbis, in quatuor libros divisum, & quater superiore sæculo typis descriptum) difficile ipsi adeo inventu fuerit, ut omni diligentia frustra quæsiverit. In illud ego his diebus forte incidi. Sed ne hic tibi quidquam de eo addam, prolixior narratio facit de Juvene, qui post tot morbos maniacus tandem redditus, brevi pristinam sanitatem recuperavit; ut tam tempus sit ad eorum qui insani obierunt, dissectiones redeundi.

11. VIRI a longo tempore jam stulti, & febre non brevi in Nosocomio Patavino sublati, collum dumtaxat & caput diligenter persecui sub finem anni 1723. Qua ex dissectione ea tantummodo quæ huc attinent, in præsentia memorabo.
IN COLLO arterias Carotides, & venas Jugulares Internas latiores offendi.

Cranii fornice ablato, etsi aqua sub meningibus fuit, nec in Lateralibus ventriculis, atque adeo inter duas Septi quo dirimuntur, lamellas defuit; cerebrum tamen durum inveni quinto jam, aut sexto ab interitu die. Cerebellum contra molle erat, & flaccidum.

12. STULTI alterius Viri easdem partes habuimus in publico dissecandas An. 1734. IN COLLO res animadversa est, quæ tametsi ad præsens institutum non spectat; tamen ob raritatem digna est quæ minime prætereatur. Musculus uterque Sternothyroidæus omnino defuit: quamobrem Hyothyroidæi non interiore tantum latere, sed etiam exteriore ad basim usque Scutiformis cartilaginis se extendebant, illud videlicet spatium occupantes, quod ab suprema, contractaque Sternothyroidæorum parte in ejus quam dixi, cartilaginis facie, ut alias (3) exposui, ac pinxi, obtineri solet. Quam ego faciem cum, sublatis musculis, attente spectarem, & cum aliis, quæ ibi non deerant, laryngibus conferrem, multo minus quam has prominere vidi quo loco memorati quatuor musculi desinere consueverunt. Præter hæc discrimina, aliud ullum in musculis, & cartilaginibus reliquis ad laryngem, adjunctumque Asperæ arteriæ truncum attinentibus, videre non potui. Nam etsi Cricothyroidæos, & Sternohyoidæos musculos, quibus, hæc quæ dixi, in Theatro ostendens, supplendi munus quadantenus attribui, validi, & magni erant; non tamen proportione validiores, majoresve visi sunt. Num vero in laryngis motibus aliquid, dum is homo viveret, animadversum fuerit peculiari adnotatione dignum, scire non potui, ut neque quo tandem morbo confectus esset. In Cerebro quod ad novissimum etiam morbum facile attineret, distenta vasa conspexi. Quod vero ad insaniam, cerebri ipsius substantiam duram, cum interiores particulæ quædam, & in his Fornix, ac Pinealis glandula, essent laxissimæ. Erat præterea hæc glandula valde strigosa, & ex fusco leviter subflava. Cæterum quod aquam sub Tenui meninge non defuisse, indicabat, nullo ipsa negotio a cerebro, cerebello, & Oblongata medulla detrahi potuit.

13. Has sex nostras insanorum dissectiones si cum ea conjuxeris quam tibi descripsimus Epistola I. (4), omnesque cum illis, quæ aut in Sepulchreto, aut aliis in libris habentur, comparaveris; continuo intelliges, ex iis quæ cæteri adnotarunt, nonnulla nunquam, aliqua raro, quædam sæpe, alia semper a nobis quidem inventa esse. Nam quod Tenuem meningem, exempli causa, ne in eo quidem homine qui a philtro pariter factus esse credebatur insanus, *intra cerebri anfractus*, ut solet, non *se insinuantem* (5) deprehenderim,

(1) Prælect. in Instit. §. 942. (2) De Successione Morbor. l. 1. c. 1.
(3) Advers. I. p. 6. & Tab. 1. ad litt. *q*. dexteram. (4) n. 10. (5) Sepulchr. l. 1. S. 9. in Addit. Obs. 1.

rim, meum hac de re silentium ostendit in Lanionis historia (1). Quod autem vermes non modo in cerebro non viderim, sed nec me visurum speraverim, satis I. ostendit Epistola (2): quo gravius fero id quod Riolano (3) exciderat, relatum fuisse in Sepulchretum (4), videlicet *Vermis qui generatur in cerebro, & maniam inducit equo, an a putredine humoris? An ab apophysi* cerebelli! *vermiformi in vermem degenerante*? Sed nec alia vidi, certe digniora quæ Sepulchreto addantur. Baglivus (5) se *Maniacos duos secuisse Neapoli*, affirmat, *duramque matrem adinstar tabulæ duram, ac pene exsiccatam detexisse*. Etsi ibi non oportebat Willisium arguere his verbis: *debuerat investigare, & examinare in* stultis *illis statum meningum, nam differentiam invenisset*; in iis enim quos ego secui, certo scio, non fuisse; neque enim quod Epistola I. (6) descripsi in Dura meninge, huc, opinor, attinebat, & certo modicoque spatio continebatur; tamen utramque meningem postea Viri duo Experientissimi Littrius (7), & Geoffroyus (8) singuli in singulis maniacis alter duriorem, magisque compactam, alter crassiorem, & firmiorem invenere: ne de Falce dicam, quem processum Geoffroyus simul conspexit pene ubique osseis laminis obductum. Hanc firmitudinem, crassitudinemve alterius, aut utriusque maniacorum meningis, ab aliis præterea, ut apud Alexandrum Camerarium (9), & Cel. Swietenium (10) leges, inventam, post violentiora, aut longiora illorum deliria accedere, fortasse crederem, nisi a Wepfero (11) conspectam esse, scirem, etiam post melancholica deliria, a Kingio (12) post fatuitatem, ab aliis autem (13), atque adeo a me ipso (14) in iis repertam, quorum sana utique mens fuerat. In mania tamen minus raram esse, video, quam grandiores illas glandulas in cerebri adytis ex Valsalvæ observatione descriptas (15): quanquam in melancholicis duabus (16) similia quadantenus iisdem in locis reperta scio. Neque illa mihi se obtulerunt quæ Santorino (17) in senibus duobus, sed altero fatuo, altero leviter stulto, nimirum foveolæ lympha refertæ, aut subluteum corpusculum in cerebri meditullio, multoque minus quod in fatuis aliis Willisius (18), Kerckringius (19), & Kingius (20) conspexere, æquo minor cerebri moles.

14. Raro autem, atque adeo semel in stultis vidi profundos illos sulcos in corpore Calloso, aereas bullulas in sanguiferis cerebri vasis, & fuscam hujus medullarem substantiam (21): quæ fortuito in ejusmodi morbis fuisse pleraque, existimo, & certe in aliis tibi descripsi, præter insanos, neque in his a cæteris adnotatfuisse, video: quin Lancysius (22) in fatuo aut quædam aliter in Calloso corpore observavit, sic *albidiorem* fuisse cerebri substantiam, animadvertit. Contra, sæpe vasa cerebri distenta sanguine, sæpius aquam sub meningibus, aut in ventriculis conspexi, nec raro fortasse in lienem magnum, aut scirrhosum incidissem, si quorum insanorum cerebrum, eorum quoque reliqua viscera semper tempus habuissem spectandi. Quæ simul omnia in maniaco vidit Cl. Hoyerus (23): distenta autem vasa, & *piceo* quidem *nigerrimo sanguine*, Præcl. Swietenius (24) in melancholica; ut plexum Choroidem *turgidum & inflatum sæpe* reperit in maniacis Solertissimus Anatomicus Phil. Cont. Fabricius (25): aquæ effusæ copiam, non modo in fatuo Kingius (26), aliique, sed & in melancholica Wepferus (27), in maniacis autem

P etiam

(1) supra, n. 6. (2) n. 8. & 9. (3) Anthropogr. l. 4. c. 2. (4) l. 1. S. 8. Obs. 5. §. 3.
(5) Specim. l. 1. de Fibra Motr. c. 5. coroll. 10. (6) n. cit. 10.
(7) (8) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. & 1706. (9) Disp. de Apospasm. Piæ Matr.
(10) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1121. (11) Auct. Hist. Apopl. Hist. 15.
(12) Act. Lips. A. 1688. M. Maj. (13) Vid. Sepulchr. l. 1. S. 1. Obs. 1.
(14) Epist. V. n. 6. & Epist. XLIX. n. 16. [15] supra n. 2.
[16] Wepfer. Hist. cit. 15 & Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. [17] Obs Anat. c. 3. §. 6.
[18] Sepulchr. l. 1. S. 10. Obs. 3. 9. 10. [19] Ibid. Obs. 5. [20] Act. Lips. A. & M. cit.
[21] supra n. 6. & 9. [22] Diss. Var. VII. [23] Act. N. C. Vol. 4. Obs. 39.
[24] Comm. cit. ad §. 110. 2. vers. fin. [25] Idea Anat. pract. Sect. 4. [26] [27] loc. cit.

etiam ii qui apud Swietenium (1) laudantur, hunc Aphorismum quem supra (2) memoravimus, exponentem, si maniæ hydrops superveniat, bonum, resorpta videlicet ex cerebro aqua, alioque transvecta: & lienes denique scirrhosos cum laudatus Hoyerus (3) in quibusdam post febres intermittentes ab se inventos scribit, *talia subjecta*, inquit, *plerumque antea gravia deliria melancholica ..... experta erant*. Non sum tamen nescius, in tribus, adeo ex melancholia delirantibns, ut se occiderint, neque durum, neque magnum, imo in uno multo minorem quam æquum esset, lienem fuisse (4), & Præstantissimum Heisterum (5), qui duo ex illis secuit, pancreatis potius, & bilis vitia animadvertisse. Quæ observationes etsi dignæ sunt omnes quæ in Sepulchretum referantur; velim tamen animadvertas, quot fere contineant aliis, quoque morbis communia. Quo magis mirari subit, in iis maniacorum, & melancholicorum historiis quæ in Sepulchreto (6) proponuntur, cum sæpe vitia ex his pleraque, atque alia vel communiora recenseantur, vix semel commemorari illa duo, quorum alterum persæpe, alterum semper nobis quidem in stultorum cerebro obvium fuit. Nam quater hactenus (7) Pinealis glandulæ vitia; septies autem, id est semper, duritiem cerebri deprehendimus. Quod ne casu quodam accidisse, suspiceris; protinus aliam adjiciemus historiam, nobiscum a Mediavia nostro A. 1729. postridie Kal. Januarii communicatam. Quo die aliis occupationibus distenti cum ipsi adesse non possemus, sectionem totam spectatæ ejus diligentiæ commendavimus.

15. VIR sine febre delirans, noctu, imprudentibus iis qui plurimos jam dies attente custodierant, ita e cubili desilivit, ut capite ad pavimentum, an ad parietem vehementer alliso, continuo ibi mortuus sit. CRANIUM, & cerebrum nullum peculiare ostenderunt ictus indicium. Aqua inter meninges pauca; in ventriculis dextero, sinistroque non pauca sic, ut semipleni essent. Quæ in his erat, ea ex flavo rubescebat. Plexus Choroides rubicundi: quin & vasa cætera pleniora sanguine: arteriosa autem firmioribus tunicis fuerunt. Dura meninx revera crassior, quam soleat. Ad anteriorem Pinealis glandulæ basim corpuscula illa subdura. Sed quod maxime visum est dignum adnotatione, cum cerebelli corticalis substantia mirum in modum laxa esset, cerebri autem ipsius paulo quam soleat, mollior, & dura quidem, sed non adeo, medullaris portio quæ in cerebello conditur, ut etiam Protuberantia Annularis; durius fuit Spinalis medullæ initium, tota autem cerebri medullaris substantia, ipsa vero durissima inventa est.

16. Auctam Duræ meningis crassitudinem ad aliorum paulo ante (8) memoratas observationes adjicito; Pinealis autem glandulæ vitium, & cerebri duritiem ad nostras, imo & ad quorumdam Doctorum Virorum. Et de Pineali quidem glandula in præsentia perpauci occurrunt. Quin Dimerbroeckius (9) cum plurimas indicet arenularum, & calculorum in ea glandula ab aliis habitas observationes, ab his tamen pariter observatum legisse se, negat, in quibus illa reperta sunt, iis *quidquam incommodi circa animales actiones contigisse*: nec vero eos in quibus ipse conspexi, fuisse omnes stultos contra ac superiores docent Epistolæ (10), contendo. Sed hæc ajo, primum etsi *hujusmodi concretiones nusquam non inveniri*, ut Santorinus (11) dicebat, *apud Anatomicos jam est manifestum*; in nulla tamen alia cerebri particula; id quod ipsi fuerat animadvertendum; sæpe adeo inveniri: deinde, cum sæpe in hac inveniantur, sæpius nobis quidem accidisse, ut in stultis, quam in conflictatis uno alio aliquo morbi genere, conspiceremus; & fatuus certe erat is in quo Edmundus Kingius (12), & ex mira oblivione stupidus in quo Berlingerius Gipseus (13) lapideam factam invenere: novissi-

[1] Comm. cit. ad §. 1124. [2] n. 10. [3] Act. N. C. Vol. 5. Obs. 68.
(4) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 60. (5) Earund. Cent. 6. Obs. 28. (6) cit. Sect. 8. & 9.
(7) Vid. etiam Epist. I. n. 10. (8) n. 13. (9) Anatom. l. 3. c. 6. (10) V. n. 11. & VI. n. 12.
(11) Obs. Anat. c. 3. n. 8. (12) loc. cit. supra, ad n. 13. (13) apud Contulum de Lapid. Podagr. &c. c. 5.

vissime, præter id, alia esse vitia hujus glandulæ, & ea quoque in quibusdam stultis deprehensa, alterum, quod in eodem fatuo, de quo supra (1) indicatum est, animadvertit Lancisius, tantam videlicet exilitatem, ut in viro trigesimum sextum annum agente, *cannabinum semen vix æquaret*, cujus dissimilis non erat illa, quam tibi antea (2) in stulto viro valde strigosam, at simul laxissimam descripsi: alterum autem vitium, quod ab hoc diversum, atque adeo, si illam summam laxitatem spectes, plane oppositum, in maniaco a Theodoro Zwingero adnotatum, ut *prorsus ruberet* ea glandula, *& solidior esset solito*, habes etiam in Sepulchreto (3).

17. In quo tametsi, ut pariter supra indicavi, una, haud amplius, ejus quoque rei quæ mihi semper in stultis deprehensa est, Observatio extat (4), Henrici ab Heer, a quo videlicet in eo qui maniacus fuerat, cerebrum inventum est *durum*; non aliæ tamen desunt quæ merito adjiciantur. Nam primum laudati ex Regia Scientiarum Parisiensi Academia Viri (5) Littrius, & Geoffroyus in duobus iisdem maniacis de quibus supra dictum est, cerebri quoque substantiam multo firmiorem quam soleat, cum cerebellum sua ferme naturali mollitie esset, compererunt. Tum in illo ipso fatuo, quem semel, atque iterum memoravimus (6), Lancisius *universam cerebri substantiam solito compactiorem*, ipsumque Callosum corpus *similiter duriusculum* animadvertit. Addendus his Santorinus (7), qui in sene fatuo tum alia, tum cerebrum *multo firmius* invenit, *atque pars hæc esse consuevit*; ut in eo quod & nos propterea antea (8) feceramus, & alias fecimus, *nonnulla perspicue magis, ac commode & disquirere, & dignoscere præ majore ejusdem firmitate potuerit*. Et Boerhaavius (9) fortasse alias sibi notas attendebat historias, cum *anatomica sectione constitisse*, scripsit maniacorum *cerebrum siccum, durum, friabile, in suo cortice flavum* fuisse. Sed quanquam etiam Geoffroyus (10) magnam cerebri siccitatem describit; tamen ista universa illa dumtaxat ex mihi cognitis observatio complectitur, quam ut unam de cerebri duritie in Sepulchreto esse, dixi; ita unam ex omnibus quas legisse meminerim, animadverto, non inutiliter docere, illud tamen ipsum cerebrum *circa ventriculos, & basim mollius, & humidius* fuisse. Neque enim in omnibus stultis omnes cerebri partes æquali duritie inveniri, imo nonnullas interdum magis quam deberent, esse molles, inter se collatæ, quas tibi descripsimus, sectiones ostendunt.

18. Cæterum etsi minus veri simile est, casu factum esse, ut in iis stultis quos laudati Viri secuerunt, in iisque omnibus qui incisi a me sunt, ista esset cerebri durities aut universi, aut certe, ut a me semper compertum est, medullaris saltem ejus hemisphæriorum substantiæ; tamen ut rem minime negligendam, sic non tanti demum faciendam arbitror, ut ex ea dumtaxat, stultitiæ causam speciosis, quæ minime deessent, explicationibus repetamus, primum videlicet inquirentes, an eam duritiem efficiat siccitas, id est minor copia humoris, intime substantiam illam irrigantis, an austerus aliquis, & adstringens succus, deinde vero utrum quacunque ex causa inducta, ista durities sapientiæ obsit, vias quasdam tenuissimas arctando, an fibras ita contendendo, ut ad leviorem quemque motum multo magis quam æquum sit, contremiscant, an minus flexiles efficiendo, ut non nisi ad certos quosdam motus, & tum semper ad eundem modum, agitentur: in quos, aliosque ejusdemmodi inextricabiles disputationum quasi laqueos ne me induerem; ideo quæcunque alia potius quam conjecturas, ad propositas historias adnotavi. Atque ut intelligas, cur eam duritiem tanti non faciam; scias velim, in quibusdam pariter qui minime stulti erant, cerebrum me non minus durum invenisse. Sic in mortuo ex thoracis inflammatione. Sic in altero qui ex femoris fractura obierat. Sic in quodam grandi natu, quem

 ipsa

(1) n. 14. (2) n. 12. (3) Obs. 1. Sect. cit. 9. in Addit. (4) 1. in Sect. 8. quæ 5. est in Sect. 4.
(5) loc. cit. supra ad n. 13. (6) n. 14. & 16. (7) c. cit. n. 6. (8) supra, n. 6.
(9) Aphor. de cognosc. morb. §. 1121. (10) loc. cit.

ipsa ætas magis ferme quam morbus, ad mortem sensim perduxerat. Sed quoniam Anatomicus Eximius Hallerus (1) *cerebra senum vel cultro judice, duriora esse*, indeque *mentis, & memoriæ debilitatem* repetendam esse, tradidit; grandævo isto seposito, ipse recordari potes, cum ad te apoplecticorum sectiones scriberem, in ea fœmina quæ tredecim utrinque costas habebat, mira cerebrum duritie esse memoratum (2), itemque duritie valde notabili in Stabulario (3), in quo tanta profecto fuit, ut cum ejus cerebrum diebus non ita multis inciderem postquam cerebrum dissecueram illius alterius insanæ fœminæ, quæ supra (4) descripta est; facile animadverterim id quod diserte in adversariis tunc adnotavi, duritie eadem ac hujus fuerat, stabularii quoque cerebrum fuisse. Eorum tamen apoplecticorum neuter decrepitus erat. Sed & aliis interdum in multo minori ætate non dissimilia se obtulerunt. Satis sit duos, tresve nominasse, Phil. Cont. Fabricium, Littrium, & Fantonum patrem. Fabricius (5) in fœmina mediæ ætatis, cum bene valere videretur, repente mortua, *substantiam cerebri tam firmam & siccam* reperit, ut id adnotatione dignum censuerit. Littrius (6) cerebri, cerebelli, & medullæ Oblongatæ substantiam visus & tactus judicio densiorem & compactiorem quam soleat, in damnato Juvene invenit, qui ut se supplicio subtraheret, capite ad parietem, in quem valentissime incurrit alliso, continuo se haud secus occiderat ac is insanus, de quo in novissima historia retulimus (7): cujus mortis internam causam non multo magis quam in damnato illo aspectui occurrentem, ex ea posses, quam Littrius proponit, conjicere, si eadem utrobique animadversa essent, nec ille ex densitate ista, tanquam ab ictu producta, repeteret. Fantonus autem vel in tenero infante (8) quem convulsiones interemerant, cerebri *substantiam medullarem, & Oblongatam medullam durissimam* deprehendit: de cujus rei causis quas conjecturas, & quam caute, modesteque protulerit Clariss. Filius, non erit omnino ab re præsenti, si ex Scholio addiscas, quod cum primum, tum secundis etiam curis expolitum paternæ Observationi subjecit. Satis igitur intelligis, cerebrum durum esse posse sine stultitia. Adde nunc, & stultitiam esse posse sine cerebri duritie. Neque enim in fatuis solum, a Tulpio (9), Kerckringio (10), Kingio (11), Scheidio (12) dissectis, flaccidum laxumque cerebrum fuit; sed hic postremus id *mente captis ut plurimum*, inquit, *familiare esse solet, sicut haud raro in maniacis deprehendimus*. Quod etsi ab nostris discrepat observationibus, secundum quas duritiem cerebri in hoc morbi genere negligendam non putamus; facit tamen ut nos minime pœniteat, non ipsam unice, aut præcipue spectandam esse, censuisse (13).

19. Jam vero quæ ad Hydrophobiam attinent, ut initio polliciti sumus, adjiciamus. Etsi postquam Salius (14), Cæsalpinus (15), Codronchius (16), Aromatarius (17) confirmarunt, multos sine delirio esse hydrophobos, plures passim historiæ, præter eas quas ipse proferam (18) extiterunt quæ observationes comprobarunt Medicorum illorum longe præstantium, atque adeo Theodorus Zwingerus (19) Hydrophobiam a Rabie sic distinxit, ut non modo illam sine hac esse posse, quod verum est, sed hanc sine illa, quod haud pariter est verum, esse non posse, docuerit; tamen quia Bonetus, qui cæteroquin aliquam hydrophobiæ *salvo judicio* exhibet Observationem (20), sequi eos maluit, qui morbum hunc olim inter Maniæ species reposuerant, & maniacorum dissectionibus dissectiones addidit hydrophoborum; nolo ab ejus ordine hic recedere, præsertim cum hydrophobiæ fatear delirium sæpe-

(1) Ad Prælect. Boerh. §. 475. not. g. (2) Epist. 5. n. 6. (3) Epist. 4. n. 19. (4) n. 9.
(5) Propemtic. ad Diss. J. B. Hoffman. (6) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. (7) Supra, n. 15.
(8) Observ. Anat. Med. 20. (9) Sepulchret. l. 1. S. 10. Obs. 16. (10) Ibid. Obs. 15.
(11) ubi supra ad n. 13. (12) De duob. Officul. & c. qu. 4. (13) Vid. etiam Epist. 61. n. 3.
(14) De Affect. Particularib. c. 19. (15) Art. Med. l. 3. c. 34. (16) De Rabie l. 1. c. 1.
(17) Disp. de Rab. P. 2. partic. 1. (18) infra, n. 22. 23.
(19) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 104. in Schol. addita postea extra ord. Sepulchr. l. 1. S. 13. in fin.
(20) 8. in S. 8. l. ejusd. 1.

sæpenumero adjungi aut melancholicum, aut ex hoc, & maniaco mistum, aut maniacum adeo, ut quod Medicus Illustris Meadius (1) confirmat, *musculorum vires ad prodigium usque magnæ sint*, viderītque ipse, *virum in lecto fortibus funibus deligatum rumpere uno omnes nisu*. Sed & alii (2) retulerunt, adolescentulum ab hoc morbo per vices ita furentem *ut a quatuor viris coerceri vix posset*: alii (3) quinquennem puerum, cujus *furori coercendo* ne *fortior* quidem *vir par erat*. Hæc autem attigi, ut intelligeres; posse, imo debere inter hydrophoborum dissectiones magna discrimina intercedere pro eorum quibus vexati fuerint morborum varietate; siquidem ne febris quidem ulla, ut ex laudatorum Virorum fere omnium, aliorumque observationibus constat, est in hydrophobis non paucis, nedum ullum delirium. Noli enim existimare, hoc ipsum quod aquam sitientes horreant, delirium esse; neque enim horrent omnes: imo aliqui ad se afferri jubent, & bibere conantur. Non bibunt tamen plerique omnes, idque non sine magna ratione. Nam conati quidam vel exiguam humoris portionem, & sensim deglutire, non levi cum incommodo, & dolore fecerunt, ut puer de quo ad Regiam Londinensem Societatem retulit Meadius (4), alii vero aut cum jam pejus haberent, aut cum plus bibissent, hinc aut obortis vehementissimis convulsionibus, aut suffocatione ingruente, mortui sunt. Quorum illud accidit Virgini Mutinensi de qua infra (5) commemorabimus; hoc iis de quibus Avicenna indicavit, hæc de hydrophobo, & aqua scribens (6) *& quandoque sorbet ex ea, quare strangulatur per eam, & moritur*. Cæteri autem, qui cum rationis essent compotes, sunt, cur non biberent, interrogati, responderunt ob faucium gulæve *magnam angustiam & constrictionem*, ut Salius (7) testatur, & Aromatarius (8) confirmat. Et sane iis in partibus reapse habere videntur aliquid a quo potionis deglutitio prohibeatur, ut Cæsalpinus (9) comparaverit cum *quibusdam anginosis, quibus potus per nares effluit*, putaveritque, *iis convelli gulam*. Quæ cum legisset Aromatarius (10) per ipsi mirum visum est, neque Salium, neque Cæsalpinum inde id quod sibi statuendum omnino censuit, minime deduxisse, hunc morbum *nihil aliud, quam anginam quandam esse*.

20. Ab illo ad hoc tempus multo plures morbi, quam cadaverum, observationes editæ sunt. In his quædam videntur favere Aromatarii sententiæ, ut quam habuit Th. Zwingerus (11) qui *interstitia membranosa cartilagineorum Asperæ arteriæ circulorum* vidit *intensissime rubentia*, & magis illa quam Chirurgus Meadio (12) retulit, faucium valde inflammatarum, & quam Tauvryus in Regia Scient. Parisiensi Academia (13), narravit, gulæ inflammatæ, & nonnihil etiam Asperæ arteriæ: quanquam duo priores pulmonem quoque memorarunt, in parte, aut omnino effusi in vesiculas sanguinis plenum: quem Zwingerus sanguinem in corde quoque, vasisque magnis huic proximis concretum fuisse, & præterea intestina, & magis ventriculum rubicundis maculis distincta scripsit: Tauvryus autem ut nihil horum, sic cætera illa fere omnia adnotavit, quæ cum horum parte apud Boerhaavium (14) recensita videre poteris. Contra, adversus Aromatarium dissectio est quam in puero de quo supra (15) dixi, habuit Meadius; nam gula, cerebro, thorace, & ventriculo examinatis, nihil usquam præter solitum invenit, nisi magnam in hoc bilis copiam viscidæ ac virentis. Eæ quoque adversari videri possunt, quas invenies in Sepulchreto (16) indicatas, & diserte *magni nominis Medico* (Aromatario videlicet, ut puto) oppositas, qui hunc morbum *referebat ad inflammationem faucium, & conjunctam Anginæ speciem*. *Sed aperta cadavera*; quod Rolfinckius, iis fretus Obser-

(1) Tract. de Venen. Tent. 2. (2) apud Swieten. Comm. in Boer. Aph. §. 1137.
(3) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 54. (4) Saggio delle Transaz. Filos. P. 2. c. 8. n. 3.
(5) n. 29. (6) Canon. l. 4. F. 6. tr. 4. c. 7. (7) c. 19. cit. (8) P. cit. partic. 7. (9) c. cit.
(10) partic. ead. 7. (11) Obs. cit. 104. (12) n. 3. cit. (13) Hist. A. 1699.
(14) Aphor. de cogn. morb. §. 1140. (15) n. 19. (16) l. 1. S. 8. Obs. 10.

Observationibus, continuo subjicit; *nulla inflammationis vestigia ostendere*. Attamen Aromatarius (1) ut erat in veterum Medicorum lectione non mediocriter versatus, complura ex iis quæ sibi objici possent, eorum auctoritate declinare studuerat, anginam contendens eam quoque esse quæ fit in quacunque parte aut gulæ, aut trunci Asperæ arteriæ, & quæ interdum acuta non est, imo sine febre, quippe cum in viarum illarum aliqua angustia, vel obstructione consistat, ut quæ fit a convulsione dumtaxat, atque, ut alia sciens omittam, a phlegmate, vias tantum occupante, nulla existente inflammatione: & quanquam, sicut in eodem Sepulchreto (2) vides, aut hanc ultimam anginæ speciem, aut eam quæ laryngem occupat, videtur in hydrophobis constituere; tamen vel re ita accepta, satis Rolfinckii Observationes declinat. Quod si rem ita non contrahas; favere quoque credes quam in Sepulchreto (3) mox habes, Observationem Brechtfeldii, qui *totum œsophagum angustum valde, & quasi constrictum* invenit.

21. Sed quamquam illud in Aromatorio (4) a primo videri potest non esse improbandum quod ex uno inter hydrophobiæ signa maxime obvio naturam ipsius, & sedem sibi indagandam proposuit; noli tamen credere, me facile in ejus sententiam ire. Neque id eo dico, quod hac posita, non intelligatur, cur cibum plerique hydrophobi levi cum difficultate, non pauci quoque, ut Cæsalpinus (5), aliique viderunt, *bene sumant*, sive, ut laudatus Brechtfeldius loquitur, *solida quæcunque prompte per gulam demittant*: namque huic dubitationi, quæ & extra hunc morbum, in quibusdam deglutiendi difficultatibus locum habet, plures occurrerunt, præter Salium ipsum (6) & Aromatarium (7). Ob alia igitur potius dico, quæ hic quoque vidit, sed non satis dissolvit, in primisque ob admirabilem illam vim, quæ cum hydrophobia conjuncta est, se per contagionem, longo etiam intermisso tempore, propagandi. Constat enim id quod Salius (8), cum eoque alii non credebant, vel sine morsu sævissimam esse ortam hydrophobiam a saliva tantummodo in nudam cutem decidente (9). Constat quoque, hoc certæ corporis parti virus inditum, sæpe diu, nonnunquam ipsos fortasse viginti annos (10), ne dicam quadraginta (11), latere sine ulla noxa donec ab aliqua, quæcunque ea sit, causa excitetur, erumpensque ex illa ipsa fortasse parte in alias, atque alias ad perniciem feratur: in ea enim ipsa parte latere, signum illud indicare videtur mox se prodituri morbi, quod *omnibus ignotum* Salius (12) olim *præcipuum & infallibile* animadvertit, *dolor* videlicet *quidam in loco jam commorso*, & sanato obortus, qui inde incipiens *per partem post partem* breve ad cerebrum, ut ipse adnotavit, aut certe sursum, puta a manu axillam, & thoracem versus, ut Zwingerus (13) & Scaramuccius (14), se extendit. Quis vero unquam ab *Anginosi* saliva in cutem assidentium decidua anginam ullam vidit communicatam, nedum ejus fomitem, si forte communicatus esset, diu certa in parte latentem, atque ex hac demum se exerentem? Impotentia enim deglutiendæ potionis nequaquam proprium hydrophobiæ indicium est, nisi cum aliis, & præsertim cum vi conjuncta se propagandi. At enim hydrophobia peculiaris quædam angina est; & a certo quodam, & peculiari veneno orta. Hujus igitur veneni naturam is inveniat oportet qui hydrophobiæ naturam se comperisse, profiteatur. Sed neque hujus morbi sedem comprobatam esse, video, Nam etsi Aromatarius (15) ait, quam ipse proposuit, *per Sectionem facillime patere posse*, nullum tamen prorsus ejus rei anatomicum exemplum producit suum; aliorum vero non poterat, quando ad ejus usque ætatem nulla extabat, quod sciam, hydrophobi dissectio præter eam quam ex Capi-

(1) Disp. cit. P. 3. partic. 1. & 4. (2) Addit. ad S. cit. 8. Obs. 1. (3) Ibid. Obs. 2.
[4] Disp. cit. P. 2. partic. 6. [5] c. cit. [6] c. cit. [7] Disp. cit. P. 4. partic. 2. [8] c. cit.
[9] Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 142. Vid. & Epist. 61. n. 15. [10] Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 43.
[11] Vid. Gasp. a Reies Elys. jucund. Quæst. Camp. qu. 61. n. 11. [12] c. cit. [13] Schol. cit.
[14] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 6. [15] Disp. cit. P. 4. partic. 2.

Capivaccio nostro in Sepulchretum (1) relatam vides. Postea autem, quæ habitæ fuerunt, eæ nempe sunt quas supra indicavimus, quæ num, & quatenus ipsi faveant, vides, si anginæ acceptionem contrahas; sin autem quam latissime patere sinas; vereor ne tam generalis doctrinæ minor utilitas sit, quam ut proposito satis faciat.

22. Quid ergo est? Ego quidem pro tam retrusa atrocissimi alioquin morbi natura, fortasse pauciores adhuc habitas esse dissectiones, addubito (2), atque ægre fero, nondum licuisse mihi hydrophobum, nedum plures, ut opus fuisset, hydrophobos persecare, vel quod ejus rei copia non fieret, vel quod, si fieret, tum vero quasi fato quodam gravissimis occupationibus, aut valetudine minus commoda distinerer. Nam primum Bononiæ puerum vidi duodecim circiter annos natum, qui post dies amplius quadraginta, ex quo ejus partem illam, unde aliis longe celerius pernicies orta est, faciem videlicet, eamque in bucca momorderat canis, miserrimo hoc morbo occupatus, anxius, clamans, facie rubens, stare loco nesciens, furentique prorsus similis, sed mente constans, eoque neminem lædens, patrem frustra manu retinentem secum per urbem circumducebat: quod si quis aquam offerret; omni conatu renuebat, se inde suffocatum iri, ut ajebat, pro certo habens. Is postquam morbus se prodidit, ultra viginti quatuor horas non vixit: cadaveris autem incidendi facultas non est data: ut neque hic alterius pueri, quem ne horas quidem viginti superstitem fuisse, accepi ex quo potum ceperat aversari. Huic ante quinque menses crus a cane morsum fuerat, incertum an rabioso, quo minor in curatione vulneris, egregii alioquin coloris, cautio fuit: itaque ad cicatricem perductum est. Cumque, non brevi interjecto tempore, in illa ipsa cruris parte ulcus iterum apparuisset; ratio iterum non defuit cur aliam ad causam referretur, quippe cum puer scabie, & tinea fœdus, pravis humoribus abundaret, atque etiam propterea multo citius, si Palmario (3), imo Aetio (4) fides habenda erat, prehendi hydrophobia debuisset. Interim ex improviso inquietudo, & mox aquæ metus ad vesperam. Mane labra nigra, pulsusque jam fere nulli. Ad meridiem mors. Vicissim totidem hydrophobos secandi copia facta est. Quod cum mihi, ut dictum est, non liceret; petii a Mediavia nostro, ut ipse incideret, & quæ animadvertisset, referret. Utramque historiam subjiciam: tertiamque addam, Roma ex Nosocomio S. Joannis in Laterano ab eo qui ægrum pro officio sæpe inviserat, & mortuum dissecuerat, ad me missam, Jacobo de Machy Parisiensi, attento, & cordato Viro, qui postquam hic meus annos aliquot auditor fuerat, eo digressus, nec secus absentem amans, quam præsentem observaverat, ibi ante diem tabe consumptus, triste mihi sui desiderium reliquit.

23. VIRO, quem ante aliquos menses rabiosus canis momorderat, manifesta denique hyprophobia correpto, datis antidotis, aqua in caput conjecta est. Hinc cum melius aliquanto se habere videretur, in balneum ire jussus, homo qui non deliraret, & quæcunque fierent, auxiliandi causa fieri, agnosceret, continuo illuc ire cepit, hoc unum petens, ne sponte ingressurum, vi mergerent. Sed ubi eo ventum est, cunctari, & se minime id posse, dicere. Itaque in aquam miserunt deprimentes sic, ut biberet. Flagitantem deinde ut se extraherent, extraxerunt, in lectoque collocarunt quietiorem. Non multo post tamen frigidus fieri cepit, proximaque nocte est mortuus. CADAVER etsi decima sexta a morte hora, non tardius, incisum est, & tempestas magis ad frigus vergeret, quam eo tempore hic soleat; erat enim medius September A. 1723.; jam tamen adeo male olebat, ut festinare secantem cogeret, & animadversa in sua vesicula bile nigerrima, amputatum caput, & detracta thoracis viscera in apertum locum asportare, ubi diligentius inspicerentur. Pulmones & ipsi grave olebant: nigrique

[1] S. cit. 8. Obs. 7. [2] Vid. tamen alias infra, n. 31. & Epist. 61. n. 9.
[3] l. de morf. canis rab. c. 2. [4] Tetrabibl. 2. Serm. 2. c. 24.

grique erant. Cordis auricula dextera valde erat, quamvis non ab iis, quæ contineret, dilatata; sinistra arctissima: in ventriculis polyposæ tenues concretiones. Cerebri Dura meninx suis in Sinibus concretiones habuit ejusdem generis, sed facile dissolvendas, & quasi adiposas. Sub ea meninge bullæ aereæ. Vasa omnia cerebri sanguine plena, ut Choroides plexus nigricarent. Nihil seri effusum. Cerebri, & cerebelli substantia sicca potius, quam humida. Aliæ præter has, partes ob eam causam, quæ dicta est, inspectæ non fuerunt. Illud universe adnotatum est, sanguinem fuisse ejusmodi, ut ad concretionem potius, quam ad solutionem, inclinaret.

24. Quod Medici caput hydrophobi multa aqua perfundi jusserunt, quasdam fortasse curationes non infelices spectarunt, quæ ferme ad eundem modum in Regia Scientiarum Academia Parisiensi (1) fuerant commemoratæ. Quod hyprophobus ad balneum accesserit sciens volensque, minus mirum est, quam illum Meadii (2) puerum, in aquam demersum, negasse, aquam se timere, in eaque paulisper acquievisse. Quod denique cordis auricula dextera valde inventa sit dilatata, nec ab iis tamen, quæ contineret; facile sic accipio, ut ab aere, qui nimirum conspici non potest, distenta, sicuti in aliis (3) interdum accidit, servaretur, cum aer in tanta humorum corruptione, quantam gravissimus ille odor, & pulmonum nigredo ostendebant, se ab illis evolvere non difficile posset (4), quod bullæ aereæ, sub Crassa cerebri meninge animadversæ, confirmant. Ad eundemque fortasse modum illa intelligenda sunt, quæ in sectione hydrophobi a Brechtfeldio (5) scripta legeris: cordis *dextra auricula insigniter tumebat*, *dexter ventriculus sanguine grumoso plenus*, *in sinistro sanguis plane fluidus*; cur enim quæ ventriculi non tumidi continebant, diceret; quæ adeo distenta auricula, non diceret? De cæteris, quæ in eo cadavere conspecta descripsi, post (6) videbo.

25. VIRUM ante mensem a rabido cane demorsum evidens hydrophobia jam tenebat. Hic vero delirabat, jugiter clamabat, febricitabat. Semel in aquam, serius fortasse, & jam debilior, immersus, vix inde exemptus fuerat, cum miserrimam alioquin amisit vitam. CADAVER hominis, gravius adeo morbo vexati, vel post horas amplius viginti quatuor, & tempore anni ferventissimo, id est ante Quinctilis finem A. 1739. non valde fœtebat. Et facies quidem videbatur hominis quasi tabe consumpti; at corpus reliquum erat omne satis carnosum, & nutritum. Collum eo livore infectum, ut vel postquam inter dissecandum multum sanguinis effluxerat, liveret tamen. Tumidus Venter, nempe ab intestinis, & ventriculo aere turgidis: quæ viscera etsi cæteroquin secundum naturam se habere videbantur; vasa tamen, quæ per ventriculum repunt, non secus atque ab injecto liquore aliquo videmus, sanguine distenta erant. In ipso ventriculo præter aerem, aqua ex flavo virens. Magna jecinoris pars livida: ejus autem vesicula plenissima bilis, non nigricantis quidem, sed fuscæ. Septum Transversum non prorsus carebat inflammatione. Pulmones tota posteriore parte non modo nigricabant, sed tumebant etiam, a restitante, ut videbatur, sanguine; duri certe non erant. Sanguis ater in hoc cadavere, non polyposus quidem, sed nec solutus. Gula in thorace, infimoque collo erat sana. At suprema pars gulæ, quæ jam pharyngi vicina est, & pharynx universa, & larynx, & Aspera arteria interiore facie ex rubro nigricabant, ut non inflammatæ modo, sed gangrænæ esse proximæ viderentur. Nec tumidæ erant tamen; quin uvula perpusilla spectabatur, etsi lingua erat crassior. Pharynx autem usque ad nasi posteriora foramina, suumque ipsum fornicem plena erat spumæ ex flavo virentis. Denique in menincibus vasa sanguine valde distenta, & substantia interior cerebri punctis ubique, & quasi filamentis sanguineis distincta. In Lateralibus ventriculis serum non multum, idque rubellum.

26. Quod

[1] Hist. A.1699. [2] supra, n.19. & 20. [3] Epist. n.20. [4] Ibid. n.29.
[5] supra, n.20. [6] n.30.

26. Quod adversus hunc atrocissimum morbum *unicum esse remedium* a Celso (1) olim scriptum est, ægrum *in piscinam projicere*, non tam crebro Medicis respondit, quam forsan crederes, tot eorum videns in hanc rem laudari apud Ettmüllerum (2). Nam Foresti, & Tulpii, ad quorum *experientiam* provocatur, si productas Observationes legeris; non ad curationem attinere; ad quam ista spectat, a Celso proposita, in piscinam projectio, sed tantummodo ad præservationem, deprehendes. Eodemque redire agnoscas; si unum de utcunque rabido mulo excipias; *plura illa exempla* sic *curatarum Rabierum*, quæ apud Schenkium extare dicuntur: quin ab hoc illud (3) Andreæ Baccii proferri, unde non curatum; ne dicam auctum; ea ratione morbum intelligas. In eo demum quod indicatur, Paræi capite (4) tantum abest ut felix successus comprobetur; remedii inutilitas confirmatur: & quanquam capite superiore (5) narrare Aetius dicitur de Philosopho, qui cum *se in balneum demersisset, & de aqua intrepide hausisset*, sanus evaserit; tamen si Aetium (6) inspexeris, bibisse quidem invenies; se autem in balneum mersisse, non invenies. Unus igitur de tot qui laudantur, Auctoribus restat Helmontius (7), qui senem *jam hydrophobum*, per ternam in mare demersionem *rabie* viderit *liberatum*, cui exemplo & puellæ illius curationem addes, quam in Historia legeris Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (8). Pluribus tamen contra cesserit, necesse est, quando præter Baccium, & eum quem Paræus (9) indicavit, Cardinalem Ponzettum, non tantum Salius (10) se quoque *aliquando expertum*, *nullam in eo* auxilio *utilitatem invenisse*, scripsit; sed & Cælius Aurelianus (11) diserte; ut noxium, improbaverat. Julius autem Palmarius (12) admonuit, *istam curationem infeliciter cessisse, multorum experientia compertum esse*. Et ne forte credas, id propterea accidisse, quod non *piscina*, sed mari, ut Palmarius indicat, usi essent; certe Aromatarius (13) de mari non loquebatur, cum hoc Celsi *periculosissimum*, ait, *esse remedium*; *veluti quod facillime strangulare solet*. Quid ergo est? Num minus feliciter res successit, quod *ne infirmum corpus, in aqua frigida vexatum, nervorum distentio absumeret*, cavere ita, uti Celsus docuit, neglexerunt, videlicet *a piscina protinus in oleum calidum demittendo*, quod, hyeme præsertim, necessarium censent nonnulli? quanquam illum Meadii (14) puerum video in ipsa aqua calida cito convulsionibus fuisse prehensum. An quod alterum Celsi præceptum non servarunt, *nec opinantem in piscinam non ante ei provisam projicientes*? quod Ettmüllerus (15) inculcat, tum Ridleyi Observatio (16) videtur significare. An quod serius, id est *siti & aquæ metu* jam *oppressos* demerserunt? quanquam his ipsis id remedium Celsus proposuit. An quod illa neglexerunt, quæ Boerhaavius (17) ante facienda esse, censuit? quæ si non omnibus, & & omnino, at pluribus certe, & quadantenus, valde convenire posse, credo. An, quando in sene illo, in illaque puella nihil horum magnopere observatum videtur, quin certe ille in mare, hæc in salsam aquam, nec inscii, & oppressi jam morbo demersi sunt, neque postmodum in oleum calidum demissi; an veri, inquam, forte similius est, ut alii hydrophobi aliter affecti & viventes, & mortui conspiciuntur, ita non idem omnibus æque posse auxilium prodesse? Quo magis præservationi opera danda est: quanquam non dubito, quin alia quoque ejus ratio in aliis servanda sit. Atque utinam in omnibus signum illud quod primum a Salio adnotatum fuisse, dixi (18) se offerret, neque in eo quod inde videtur consequi, dubitationis quidquam superesset; non adeo difficilis, ni partis conditio interdum obstaret, esset præservatio vel ab imminente

[1] De Medic. l.5. c.27. n.2. [2] Prax. l.2. S.3. c.4. art.4. m.1.
[3] Vid. Schenck. l.7. Obs. Med. 22. [4] 14. l.20. [5] 13. [6] c. 24. cit. supra, ad n.22.
[7] Demens idea n.47. [8] A. c.1699. [9] cit. c.14. [10] De Affect. particularib. c.19.
[11] Acutar. Pass. l.3. c.16. [12] c.3. l. cit. supra, ad n.22. [13] Disp. de Rabie Part.5. partic.3.
[14] supra, n.24. [15] art. & m. cit. [16] Act. Erud. Lips. A. 1705. M. Mart.
[17] Aphor. de cogn. morb. §.1144. [18] supra, n. 21.

te jam morbo, si cum primulum dolores, aut pruritus, ut aliquando etiam contigit, aliæve mutationes in sanata carne oborirentur, confestim paulo plus de hac abscinderetur, quam olim fuerat demorsum, aut alte eadem inureretur, aut saltem id fieret quod ex Gilberto Anglico, huc spectante, Forestus (1) retulit: *Primum consilium est, ut non claudatur vulnus, & si clausum fuerit, statim aperiatur, ut putredo & sanies effluat: quia solet latere venenum per multa tempora, &c.* Sed de præservatione aliquid rursus infra (2) attingetur. Nunc vero, ut id quod paulo ante dixi, magis pateat, hydrophobos alios aliter constitutos tum in morbo, tum in dissectione inveniri; tertiam, quam pollicitus sum, historiam sic habe.

27. SENEX annorum sexaginta, robustus ac nervosus, temperamento cholerico sanguineo, a rabioso cane morsus fuerat in sinistro metacarpo ante menses tres. Cum vulnus esset ad cicatricem perductum ne hoc quidem persanato, ullum senex hydrophobiæ indicium præbebat, nisi vigesimo ante mortem die atrocibus minis, gravibusque verberibus a quodam exceptus, ex eo tempore cepisset miro atque insolenti præter rationem timore agitari, ut non modo, quidquid increparet, semper contremisceret, sed & quicunque ignotus occurreret, proditorem continuo putaret, &, si quo posset, aufugeret, ac latebras quæreret. Ad hæc, luminis, & aquæ horror accesserat, cum in Nosocomium importatus est, in quo biduum vixit. Ibi aquam jussus bibere, tarde, & coacti instar se contorquens, bibere tamen conabatur, & sane cum difficultate, & molestia deglutire incipiebat; sed prima potionis parte hausta, reliquam haud difficile deglutiebat. Nunquam spuma ad os animadversa est: spuebat quidem; sed liquida erat saliva. Ad mortem usque tum incredibilis ille pavor, tum ea aquæ aversatio, & ejus deglutiendi initio molestia, ac difficultas perstiterunt. VENTRE aperto, intestina omnia conspecta sunt aere maxime distenta, præter quem nihil ferme aliud continebant. In ventriculo humor crassiusculus, non multus, nec viscidus, colore cinereo. Pauca in sua vesicula bilis, omnino crocea, croceoque colore Duodenum intestinum inficiens, & proximam vesiculæ, jecinoris partem. Iliacæ venæ sanguine erant adeo turgidæ, ut naturalem gracilis intestini diametrum æquarent; at sociæ arteriæ prorsus inanes. In Thorace, pulmones; ut Boerhaavii (3) verbis utamur; *coacervato omni fere cruore incredibiliter pleni*: posteriore autem parte vel gangræna affecti dici poterant. In pericardio subflava aqua ad uncias fortasse tres: in corde sanguis non multus, isque nigræ picis similis semiliquatæ. Vena sine pari exiguam continebat sanguinis copiam: omnino autem inanes erant per collum tam Carotides arteriæ; quam venæ Internæ Jugulares. Deglutiendi organa sine ullo inflammationis indicio, nisi quod ad pharyngis summum levis quidam cernebatur rubor: membrana autem Epiglottidem cartilaginem vestiens, crispata. Meningum vasa tum venosa, tum arteriosa præter modum sanguine plena, eoque, ut ubique, pernigro. Nervi Optici solito crassiores, sed laxiores, & flaccidiores. Nec vero cerebrum, cerebellum, Spinalis medulla cicciora fuerunt, quam soleant, ut neque ventris, thoracisque viscera, & musculi. In cerebri ventriculis subflava aqua ad uncias tres. Habita hæc sectio est XII. Kal. Junii A. 1727.

28. Etsi mortis metus, minis, & verberibus incussus, simul videtur latens hydrophobiæ virus excitasse, simul ejus temperasse effectus; negari tamen haud potest, affectionem hanc ad hydrophobiam attinuisse, puippe cum & rabiosi canis morsus præcesserit, & aquæ horror sit consecutus: nisi forte, cum Andreæ Sectatoribus, fuisse malles Pantaphobiam. Illi enim, ut est apud Cælium Aurelianum (4), memorabant, *esse pantaphobos*, *quos nos omnipanos dicere poterimus*, *siquidem omnia timere dicantur:* quem morbum, *si vere tamen esse posset*, hinc discerni Cælius voluisset, *quod non solius potus*, *sed omnium rerum timorem faceret*. Verum si illam qualemcumque deglutiendi potus, quæ in pro-

[1] l. 10. Obs. Medic. 27. [2] n. 29. [3] Aphor. cit. §. 1140. [4] Acut. Pass. l. 3. c. 12.

proposito sene erat, difficultatem, multoque magis si præcedentem rabiosi canis morsum spectabimus; nihil esse causæ, intelligemus, cur propter alios fortuito adjunctos timores, ejus morbum alium ab hydrophobia statuamus. Nam si forte non omnia sed aliqua dumtaxat, ut lucem, exempli gratia, præter aquam timuisset; num propterea alium morbum esse, diceremus? eos imitantes, de quibus pariter Cælius (1) meminit, qui *Aerophobiam* vocavissent, aeris videlicet timorem, nisi hic *generaliter phreniticis ascriberetur*, nam horum *quidam* aerem lucidum extimescunt, quidam *obscurum*. Verum communia, & per varios morbos vagantia a propriis sunt secernenda: quanquam sæpe accidit hydrophobis, ut aerem timeant. Neque id eo dico, quod, imminente morbo, soleat in ipsis animadverti, ut Cælius quidem (2) tradidit, *insueta querela aeris*, *tanquam austrini*, *quamvis serena fuerit quies*. Sed eo dico, quod, præsente jam hydrophobia, plures agitatum aerem metuant. Sic ille de quo Zwingerus (3), *non secus liberum aerem*, *atque liquida horrebat*, & sane *si fenestræ*, *si fores aperiebantur*, *symptomata statim vehementiora reddebantur*. Quæ alius ut in Sepulchreto (4) leges, *diligentissime claudi curabat*, sono, quem sibi videbatur audire, *fulminei venti* perterrefactus. Is vero, de quo Prymius (5) retulit ad Regiam Anglicam Societatem, vel ab levissimo vento sibi videbatur suffocari. In suffocationis autem periculum ab eadem causa incidebat mulier, cujus historiam scripsit Platerus (6): quanquam hæc non ab rabido animali hydrophobiam contraxerat, ut alii præterea quorum non pauca prostant exempla; nisi forte cum quibusdam suspiceris, quoniam aliquando (7) & facillime ex contagione id virus contrahitur, & contractum latet longissimo tempore; a contagione aut minime animadversa, aut e memoria prorsus elapsa, hos omnes aquam metuisse: tametsi vicissim suspicari quis potest, in spumam ejectam, aut in vulnus olim inflictum a non rabida fortasse bestia immerito, si non semper, at nonnunquam conferri quod veneno ejusdemmodi intus genito acceptum potius sit referendum. Sed ne harum suspicionum discussio nunc longius nos ab instituto sermone abducat; de hoc postea (8) videbimus.

29. Hic vero ad quatuor exempla hydrophobiæ, cum aeris timore conjunctæ, quintum addemus, promissam (9) Mutinensis Virginis historiam subjicientes, ne forte pereat cum illa italica, in qua olim Bononiæ legimus, manu exarata (*) Responsione, quam Ramazzinus noster ante hos propemodum octoginta annos scripserat, sed vulgare prohibitus est, adversus Quartam Jo: Andr. Monigliæ Censuram. Quinquagesimus erat dies ex quo ei Virgini labrum catulus momorderat suus, cum illa egregie valens, & nihil minus suspicans, quam se mox hydrophobam fore, dum amniculum quendam forte transiret, hydrophobam manifesto se ostendit. Inter cætera quibus vexabatur, incommoda sensus erat venti tenuissimi, caput ferientis, quamobrem etiam atque etiam orabat, ut fenestræ, atque ostia accurate clauderentur: & ad quemvis motum vel minimum qui in cubiculo accideret, clamabat: si quis autem stragula excuteret, aut flabellum offerret: tum vero horrescebat, & atrocissimis convulsionibus prehendebatur. Fuit qui cogeret aquam tantopere invisam potare, eamque multam. Quo facto, amissa loquendi facultate, & sævissimis convulsionibus cruciata, post paulo vivere desiit. Dum animam jam jam ageret, cum forte crustulum quispiam altera parte vino madefactum illi ad os admovisset; abnuit: tunc idem qua parte erat siccum, oblatum est; ipsa vero accepit, nec mandere recusavit. Hæc ferme sunt quæ memini legere in ea Ramazzini observatione: ex qua, aliisque ipse quoque colligebat, neque acutam febrem, neque delirium semper hydrophobiam comi-

(1) Ibid. (2) l. cit. c. 11. (3) Vid. Obs. cit. supra, ad n. 19. (4) l. 1. Sect. 8. Append. §. 2.
(5) Saggio delle Transaz. P. 2. c. 8. n. 4. (6) Obs. l. 1.
(7) Vid. supra, n. 21. (8) n. 31. (9) supra, n. 19.
(*) nuper interea, cum tota illa Controversia, typis Mutinensibus, ut audio, edita.

mitari: cogere autem eo morbo affectos ut bibant, aut in aquam demergere, exitium ipsis accelerare: neque enim præter rationem aquam horrere, quippe qua non mentis, sed deglutitionis vitio correpti, facile suffocationis periculum vereantur. Ego vero hanc Observationem retuli non ad id modo quod proposueram, metum videlicet agitati aeris crebro cum hydrophobia copulari, sed ad alia quoque confirmanda. Scilicet faciet hæc Observatio cum ea conjuncta quæ ex Foresto mox producetur, & vel magis cum ea quæ de Baldo J. C. legitur apud Matthiolum (1), faciet, inquam, ut id comprobatum habeas quod supra (2) in puero a me visum esse, dixi, quamvis a rabioso cane ibi admorsa fuerit facies ubi venenum facile potest cum saliva communicari; non celerrime tamen, ut in aliis ab earundem partium morsu, sed post quadraginta dies ortam esse hydrophobiam. Faciet præterea, ne illorum prorsus obliviscamur quæ Palmarius (3) addidit postquam admonuit, etsi balneum præcautionis gratia plerisque profuit demorsis; non huic tamen remedio omnino fidendum esse, multorum mortes ostendisse. *In plerisque enim*, inquit, *aquæ conspectus hydrophobiam, veneno in corpore commoto, celerius exsuscitat, quod alioqui sine ullo ægri incommodo diutius delitescere, & alexipharmaco extingui domarique potuisset*. Sic Monacho accidisse video, cui duobus prope mensibus ex quo catulus quem in sinu habebat, genas, & labra momorderat, Forestus (4) narrat, aquæ metum obortum antea non esse, quam *per fossam, baculo ligneo innixus per tabulam ligneam transiret; aquam* enim *videntem, metu percussum, transire non potuisse, nisi cum ingenti horrore ac metu; hinc et hydrophobiæ primam originem* fuisse. Sic Virgini de qua dictum est, accidit, cujus mali cum exterior causa, tum prima quoque manifestatio ad eumdem prorsus modum se habuit; tametsi reliqua incommoda longe alia fuerunt. Noli tamen credere, me externum aquæ usum, sive balneo, sive improvisa demersione uti velis, pro noxio, aut inutili ad præservandum habere, dummodo satis, & mature instituatur, quanquam Meadius (5) balneum, suo tamen cum remedio conjunctum, affirmat vel sero admodom in usum tractum æque interdum profuisse, de immersionis autem, quæ apud Batavos in primis est usitata, felici successu valde inter se discrepant duo non ignobiles eorum Medici Tulpius (6) & Stalpartius (7). Certe enim cum Tulpius, & Meadius negent, post tot experimenta novisse quenquam, cui suæ istiusmodi præservandi rationes, cito, satisque adhibitæ, non fuerint salutares; æquum est pro certo habere. sic plerosque saltem fuisse servatos. At si plerosque; non erit profecto æquum credere, hos omnes ideo evasisse quod veneno aut nihil, aut leviter infecti fuerint. Nec me fugit quid interesse possit inter morsum, & morsum, vel quod incruentus sit, vel quod nimis cruentus (tametsi ad funesta utriuslibet morsus exempla alia sint in promptu quæ addi possint (8) vel quod mordens canis necdum plane rabidus sit, aut si etiam sit, omnem modo salivam defixis in alios, aut in multiplices vestes dentibus absterserit, aut siqua sunt alia istiusmodi. Illud tamen in tanto servatorum numero difficile in animum induxerim, ita illos omnes fuisse morsos, ut nihil, aut vix quidquam veneni contraherent, aut eorum qui revera contraxerint, neminem inter innumeros illos fuisse de quibus Tulpius, aut Meadius loquuntur. Quin multo veri similius est spectantibus quid plerumque iis accidat qui post morsum nulla præservante curatione utuntur, multo inquam, veri similius est, ex innumeris qui curatione alterutra usi hydrophobiam effugerunt, plerosque hac corripiendos fuisse, ni per curationem avertissent. Cæterum illis etiam quæ commemoratæ sunt. in morsu varietatibus, non modo variis dumtaxat in mordente cane, morsoque homine fluidarum, firmarumque partium dispositionibus

[1] Comm. in Dioscor. l. 6. c. 36. [2] n. 22. [3] l. de morf. can. rab. c. 3. [4] l. 10. Obs. Med. 27. in Schol.
[5] Tract. de Venen. Tentam. 2. [6] Obs. Med. l. 1. c. 20. [7] Obs. rar. Cent. 1. in Schol. ad Obs. 100.
[8] ut Eph. Nat. Cur. Cent. 9. Obs. 37. & Act. eorund. Vol. 5. Obs. 5.

nibus ego quidem libenter tot illa tribuerim quibus hydrophobi differunt inter se, ut citius alii, alii serius erumpente morbo opprimantur, & ex utrisque alii aliter. Sunt enim qui vehementer delirent, & sunt qui ad extremum usque mentis sint compotes. Sunt qui lucida, & candida, aut qui vel levissimum aeris motum ferre non possint, & sunt qui possint. Ac ne omnia quæ supra narravi. aut retuli, hic repetam, nedum alia addam: sunt qui potiones cujusquemodi usque adeo horrent, ut non modo si viderint, sed si nominari dumtaxat audiant, exclament, tremant, convellantur, animoque deficiant. Quæ tametsi in pluribus fiant; tamen tantum abest ut fiant in omnibus, quemadmodum illi videntur credere, qui id esse contendunt hydrophobiæ signum *pathognomonicum*, ut minime desint hydrophobi qui vinum bibant, nec qui ad aquæ mentionem non solum non cohorreant, sed in balneum ire jussi, continuo illuc ire incipiant vel morbo jam multum provecto (1) nec demum qui aquam, prima deglutionis difficultate superata, haud difficulter potent (2).

30. Sed ut multa sint in quibus hydrophobi, dum vivunt, differunt inter se; non minus multa sunt, atque adeo plura sunt in quibus cadavera eorum differunt. Quod statim intelliges, si octo antea vulgatas horum observationes partim in Sepulchreto, partim apud suum quamque Auctorem, quem supra (3) indicavimus, plenius legendas, tresque insuper quas nunc primum addidimus, inter se conferas. Namque ut ab exterioribus ad interiora procedas; in tribus livorem, huncque ipsum aut in digitis, aut in humero, & dorso, aut in collo adnotatum comperies: semel corpus omne, quasi ut in hectico, vehementer extenuatum; semel faciem solam: semel omnes musculos sicciores multo quam par sit; id quod alias non memoratum, imo semel diserte negatum: ventre autem, & thorace reclusis, semel quod de musculis modo dicebam, tum memoratum, tum negatum: semel omentum penitus absumptum, & mesenterii glandulas, & pancreas prorsus extenuata: semel ventriculum aere turgidum, & sanguine distenta ejus vasa: semel internam ejus tunicam corruptam; cæterasque rubris maculis distinctas: quinquies humorem quidem in eo animadversum: at semel multum, ter paucum, semel subflavum, semel viridem, semel ex flavo virentem, semel valde fuscum, semel cinereum, bis viscidum, semel non viscidum: intestina ter aere distenta, semel nequaquam, sed rubris disjectis maculis infecta: hepar semel flavum, & durum, semel magna ex parte inflammatum, & gangrænæ proximum, semel jam lividum: ejus autem vesiculam semel plenam, bis plenissimam bile, quæ ter aut nigerrima fuit, aut ad nigrum accessit, semel viridiuscula, semel crocea, & tunc pauca. Hæc in Ventre. In Thorace vero hujus tota reliqua interna facies ex rubro livida, at diaphragmatis dumtaxat ad ambitum uno in cadavere; in altero diaphragma quoque non omnino expers fuit inflammationis: pulmones in uno, atque in altero aridi & exsucci, in uno cum vesicis hic illic in superficie; in quinque nigri ex toto, aut magna ex parte, in quatuor magna item ex parte sanguine pleni: pericardium in uno parte aliqua ferme friabile; in duobus sine ullo humore; in uno paucissimum habens; in uno autem subflavam aquam ad uncias tres: cordis auricula dextera in duobus aere dilatata: ipsum autem cor in totidem siccum; in uno flaccidum, & extenuatum; ventriculis in uno prorsus sanguine carentibus; in uno polyposas tenues concretiones habentibus; in tribus autem sanguinem; sed in uno haud multum, & picis similem nigræ, ac semiliquatæ; in altero concretum sine ullo propedum sero; in tertio autem sic, ut dexter quidem sanguine plenus esset grumoso, cum sinister plane fluidum contineret. Quod ad collum, & fauces attinet, unius gula, ut in thorace, ita ibi quoque angusta, & quasi constricta erat; unius intus inflammata: pharynx autem in tribus, & Aspera arteria in totidem aut levi, aut magna, aut in

(1) supra, n. 23. (2) n. 27. (3) n. 20.

in gangrænam jam vergente inflammatione correptæ; unius vero sana gula; quorundam fauces sine ullo inflammationis vestigio fuerunt, unius membrana epiglottidis crispata: unius larynx ex rubro livida, in quo & lingua crassior inventa est, & pharynx spuma ex flavo viridi omnino repleta. Porro cerebrum unius, & cerebellum ad siccitatem inclinabant; unius cum initio Spinalis medullæ multo sicciora; unius vero nihil horum magis siccum quam soleat; quin Optici nervi laxiores; unius denique aut alterius cerebrum nihil habuit adnotandum.
Et rursus in duorum ventriculis aqua effusa; sed in eorum altero subflava, nec pauca; in altero pauca, & rubella; in alio autem de ea nihil usquam. In uno aereæ bullæ sub Dura meninge; in ejusdemque Sinibus laxæ concretiones polyposæ. In tribus vasa omnia cerebri valde sanguine distenta. Et quod ad sanguinem universe attinet, unius arteriæ sanguine plenissimæ, venæ propemodum inanes; alterius autem vena quidem sine pari ferme vacua, sed Iliacæ maxime distentæ, arteriæ autem sociæ inanes, æque autem inanes per collum & Jugulares Internæ venæ, & Carotides arteriæ, ut æque plenæ intra cranium cum arteriæ, tum venæ, quod & in aliis duobus, ut modo indicavi, adnotatum est. In uno pariter nihil usquam sanguinis concreti, sed omnis sanguis maxime liquidus, & minime ad frigidum aerem concrescens. Verum in altero concretus potius quam solutus; in altero non polyposus, sed nec solutus. Quin vasa ad cor magna in uno prorsus concretum habuerunt, in ipso autem corde qualis inventus sit, supra dictum est. Denique in duobus, aut tribus ater fuit adnotatus. Et ne omittamus quidquam ex iis, quæ universe spectantur; duo male oluisse cadavera, adnotatum est; sed id minus quod pejus debuisse videri poterat.

31. Nec minorem sane varietatem in aliis hydrophoborum dissectionibus inveni, quas antequam hæc relegerem, a Viris doctis esse editas, aut memoratas novi, Richardo Meadio (1) de quo jam supra, Jano Planco (2), Laurentio Cajetano Fabbri [3], Dominico Brogiani (4), aliisque præterea nonnullis (5), quorum ad me libri non sunt allati. Quas observationes ut cum iis conferam quæ modo productæ sunt, eodem ordine conservato: ab alia quadam incipiam oportet Cl. Phil. Eberh. Dillenii (6) qui, cadaver incidere prohibitus, externos livores, & quasi sugillationes hic illic, & potissimum circa pectus adnotavit. Ex cæteris est qui semel abdominis musculos inflammatos memoret, semel autem musculos universe tumidos ac robustos. Est qui, tredecim inspectis cadaveribus, scribat, pinguedinem ut plurimum ferme nullam, quin & omentum quasi consumptum fuisse: inter frequentiora autem plurimam in primis viis inflammationem, lacerationem, gangrænam. Alius in aliquo leviter, in aliquo multum inflammata omnia ventris viscera. Singillatim vero in quibusdam ventriculi cavum fetida, nigraque bile sordidum, aliquando sanguineis veluti punctis hic illic distinctum. Intestina in quopiam cuncta cum mesenterio levi inflammatione; in alio tumida aliquantum, & inflammata; in quibusdam autem Ileum præsertim. Jecur non raro tensum, turgidum, subfuscum: ejusque vesiculam alias ferme inanem, alias atræ bilis glutine distentam. Urinariam vesicam in tribus, simulque penem inflammatione correpta: cujusmodi observationibus suspectum reddi cantharidum usum, intelligis, remedii alioquin adversus hunc morbum non modo ab Arabibus olim commendati, aut in arcanis quibusdam contra eundem pulveribus ab Scaramuccio (7), ab aliisque latere crediti, sed diserte, quantum video, ætate hac nostra non unam apud gentem laudati, imo apud Ungaricam (8) pro *specifico infallibili* habiti in sum-

[1] Tract. de Venen. Tentam. 2. [2] apud Simon. Cosmopolit. Epist. Apolog. pro Planco, & alibi.
[3] Differt. 3. intorno ad alcune malattie n. 62. [4] Tract. de Venen. Animal. P. 2.
[5] apud Svvieten. in Comm. in Boerh. Aphor. §. 1140. (6) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 54.
[7] in Append. cit. supra, ad n. 21. [8) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 11. n. 3

summa etiam hydrophobia curanda: quanquam ne ad præcavendam quidem facile inter nostrates exhibebit is cui minus ignota sint tot alia ad hanc rem dilaudata remedia ex eorum numero, quæ non adeo acria sunt, & urinam cient. Ut ad Thoracem transeamus; inflammatum in nonnullis septum Transversum inventum est: inflammatorum autem pulmonum frequentissima indicia: faciles hic illic, ut in ventre quoque, viscerum adhæsiones: sine humore in aliquibus pericardium: cordis ventriculus sinister in uno prorsus vacuus, cnm dexter nigerrimum sanguinem contineret; sed in altero coccinei, & fluidi sanguinis uterque plenus, non secus ac arteria Pulmonaris, & vena Cava. Ex iis vero partibus quæ thoracem inter, & cerebrum sunt, larynx quidem rarius, minusque inflammata; in aliquo tamen inflammati ejus omnes musculi, & ossis hyoidis, & linguæ, cujus papillæ aliquando tumentes, & in uno exigua quædam ad illius radicem tubercula, quorum aliqua suppurata apparebant. Sed pharyngis inflammatio ut sæpe nulla, ita ut plurimum conspecta est magna, præcipue linguam versus. Quod, & ea quæ de pulmonibus, intestinis, & ventriculo dicta sunt, si conferas cum iis quæ in iisdem partibus deprehendit Cl. Kochlerus (1) cum generosi Viri cadaver incideret, quem nullo prævio rabidi animalis morsu, hydrophobia sustulerat; quam inter se conveniant, miraberis. Ejusdemmodi hydrophobiam in milite quoque, & ab eadem externa causa observaverat (2) nempe a frigidissimo potu; cum uterque æstuaret; sed militem, aliis distentus occupationibus, dissecare non potuerat. Ab eadem tamen causa hydrophobiam ortam viderat Cl. Genselius (3), qui rubentes quidem pharyngis musculos, & glandulas, sed ventriculum totum quasi exsiccatum, reliqua autem viscera, & in his pulmones, offendit recte se habentia. Hic autem hydrophobus etsi ad lucis, alborumque linteorum conspectum tremebat, & humores quoslibet ne aspicere quidem poterat; non tamen, ut priores illi duo, a potionibus vel procul oblatis, aut ab harum mentione vehementissime angebatur, aut animo deficiebat. Quæ idcirco memoro, ut qui in his *pathognomonicum* hydrophobiæ signum ponunt, nec eadem facile videntur credere sine rabiosi animalis morsu posse existere, his duabus historiis ad tot alias quæ alibi, & præsertim apud Schenkium (4) prostant, adjunctis, veram illam suam hydrophobiam etiam sine contagione fieri posse, agnoscant: quanquam ut agnoscerent, satis esse debebant ex antiquis illis, eæ dumtaxat, quas memoriæ prodidit Marcellus Donatus (5): quis enim credat, de quinque ægris quos unus idemque Medicus intra paucos annos vidit istiusmodi hydrophobia correptos, neminem fuisse qui se ab rabido animali infectum aut animadvertisset, aut meminisset; sed omnes pariter, cunctosque eorum domesticos sic fuisse aut stupidos, aut obliviosos, ut de minima quidem contractæ labis suspicio in eorum animis remaneret? Verum ad reliqua susceptæ comparationis capita redeamus. Fuerunt in quibus Crassa, & in quibus utraque meninx magis, minusve inflammata, & turgidis nigro sanguine vasis reperta est, nec sine parva quadam in uno ad verticem suppuratione; imo in cane rabido non sine ulceribus. Cerebrum ipsum aliquando inflammatum, aut ejus cortex: sed hic leviter, & magis fuscus, aut ejus medulla sanguineis punctis conspersa: ventriculi autem in uno, aut altero minime humidi apparuere. Spinalis medulla solito siccior. Sed & corpus omne in uno aridum, & inflammatum; in altero superficie tenus ab inflammatione violaceum. Quin fuit ab alio inter frequentiores observationes adnotata singularis solidarum partium, membranearum præcipue ferme omnium, ariditas, & tensio. De sanguine autem, quo plenissimas fuisse arterias, alii scribunt, eoque fluidissimo, & vix in aperto aere coituro, non de-

[1] Commerc.Litt.A.1743.Hebd.5.n.2. (2) in eod.Commerc.A.1740.Hebd.36.n.1.
(3) Eph.N.C Cent.3.Obs.50. (4) Obs.Med.l.7.ubi de Venen.ex Quadrup.Obs.17.
(5) De Med.Hist.Mirabili l.6.c.1.

desunt qui in uno doceant, arterias quidem eo plenas, sed & venam Cavam fuisse; in altero autem sanguinem omnem fuisse in venis, eumque sero caruisse. Imo est qui confirmet, in tredecim cadaveribus sanguine, non raro alioquin fluidiore, venas semper ab se visas esse refertas; arterias autem inanes. Quocum in hoc quidem faciat, sed in aliis, ut puta in solidarum partium ariditate, discrepet necesse est, qui in cadaveribus quatuor se quidquam eorum vidisse, negat, quæ ex aliorum dissectionibus plerumque esse, posuit Boerhaavius (1).

Denique hydrophobæ corpus legi intra quindecim a morte horas totum vel media hyeme computruisse.

32. Cum igitur huc ferme redeat eorum summa quæ ex comparatis omnibus, mihi quidem notis hydrophoborum dissectionibus colligi possunt; præclare intelligis, multo magis differre inter se mortuos, quam viventes. Dum enim vivunt, certe in eo conveniunt omnes, ut aquam sine difficultate, & plerique sine magno etiam horrore, & detrimento potare nequeant. Qua autem peculiari in re omnia cadavera eorum conveniant, non video. Nam quod olim, & nunc qnoque a pluribus evidens siccitas in iis reperiri dicebatur; profecto neque reperitur in omnibus. nec in quibus reperitur, fortasse adeo attendenda est, cum remediis potius sit, aliisve causis haud raro accepta referenda quæ magnas evacuationes aut sub sensum cadentes, aut hunc, ut sæpius, effugientes, fecerunt: quo multa spectant alexipharmaca, & acutæ haud raro febres, & assidui sæpe clamores, & violentæ corporis agitationes, præsertim cum aut nihil, aut minimum bibatur; quamobrem videre potuisti in Sene illo (2) qui & bibebat, nec maniaco agitabatur furore, sed melancholico potius pavore detinebatur, non modo siccitatem nullam fuisse, sed & pericardium. & cerebri ventriculos non parum aquæ continuisse. Nec vero magis quam ariditas illa, commune est hydrophobis cunctis quidquam eorum, quæ secando diximus esse deprehensa. Ita enim in aliis alia sunt, ut si spectes singulos; veras esse credas non modo singulas quas de hujus morbi sede, & natura Cælius (3) recensuit, Antiquorum sententias, sed & plerasque alias quæ postea prodiere: at si spectes universos; nullam certam, unam esse verisimiliorem, intelligas. *Præpati* quidem *eam partem*, *quæ morsu fuerit vexata*, ex eaque in alias morbum progredi, nemo negat, ut Cælius ait: & ex quo Salius (4) illud evidens aliquando ejus progressionis diutius dilatæ signum indicavit, ne tum quidem inde progredi, saltem ex parte, negandum est. Ex doloris autem sursum versus progressione, ex iisque in quas Salius hanc desinere animadvertit, confusione quasi quadam mentis, & vertigine, & titubatione, non per venas, sed per nervos id virus progredi videtur ad horum origines. Quibus in partibus, aut in motibus qui in iis fiunt, certa quadam, sed inesplicabili, mutatione inducta, quæ pro alia in aliis dispositione, major, aut minor, magisque, aut minus diffusa sit, nihil jam hydrophobis accidet quod inde potissimum non liceat deducere. Quosdam; ut in congenitis antipathiis alios alia, sed hos magis, illos minus aversari videmus; aquæ capiet aversatio tanta, ut ejus vel nomen, non modo aspectum, de improviso horrere incipiant; alii non nisi periculo facto, & ejus deglutiendæ difficultate percepta, illam bibere se posse, negabunt. Delirabunt alii; quidam sapient. Hos inflammationes corripient magnæ; istos nullæ. Sed ut his in rebus, in aliisque varient inter se; tamen convulsio interior, exteriorve facile erit in omnibus, & pro hujus potissimum, & dispositionis varietate, tanta illa varietas in viventibus, mortuisque animadvertetur. Intelligis, nobis eorum conjecturam veri similiorem videri, qui cum Democrito, & Gajo, Herophili sectatore (5), *nervos*, & *cerebrum* principem hujus morbi sedem esse rebantur, a quorum opinione haud abfuisse præcipuos hujus ævi Medicos, nosti. Et huc quoque illud

(1) Aphor. de cognosc. morb. §. 1140. (2) supra, n. 27.
(3) Acut. Morb. l. 3. c. 14. (4) supra, n. 31. (5) apud Cælium ibid.

illud spectare, Vir gravis censebat, quod narrabat mihi adolescenti, cum Bononiæ studiis Medicinæ operam darem, de Alberto Fabbri, Medicorum in ea doctissima Civitate paulo ante meam memoriam facile principe. Hic enim cum hydrophobi arteriam tangeret, ab eo manu altera arreptus, & valide retentus, mox in tristitiam inciderat tantam, ut sui jam pene impotem mentem interdum se ipsum interficiendi subiret cogitatio. Cum propterea septem jam dies frequentiam fugeret; accidit ut in sua perpetua mœstitia defixus, maximo antea imbre perfunderetur, quam imminere, sentiret. Locus erat solus, & a tectis longe remotus, ut ad hæc non nisi totus aqua madidus pervenire potuerit. Sed omni prorsus tristitia abstersa, pervenit. Quid ipse crediderit, nescio. Plures quidem initium fuisse illud hydrophobiæ, quo cerebrum primum tentaretur, arbitrabantur. Veri autem similius est, doctum Medicum, memorem fortasse eorum quæ in Dioscoride (1) legisset, ne idem sibi quod Themisoni, amicum hydrophobum curanti, accideret, non mediocriter pertimuisse, præsertim si eorum veniret in mentem, quæ de morbo hoc, vel sine morsibus contracto, non pauci tradiderunt Scriptores, atque, ut solent multi in suo periculo, omnia pro veris haberet (nam & Stalpartium (2) qui nihil eorum crederet, videmus tamen, postquam illorum qui se hydrophobos fore, suspicabantur, arterias tetigerat, lavisse manus) ob vehementiorem autem metum in melancholicum quasi delirium incidisse, quod repentina aquæ perfusio, quippe recentissimum, tanto facilius sustulerit, si ejus generis auxilii adversus hydrophobiam recordatio imaginationem, quæ morbum fecerat, ad tollendum adjuvit. Sed hæc ut volueris, ita accipies. Quod vero de convulsione dixi facile in hydrophobis omnibus conjicienda, vel una aquæ deglutiendæ difficultas videtur satis probabiliter indicare. Sive enim est nulla faucium, gulæve inflammatio; jam supra (3) vidisti, ut ad illam explicandam difficultatem Cæsalpinus olim, & Aromatarius earum partium convulsionem posuerint, Ridleyo (4) atque aliis inter recentiores sequentibus. Sive eæ partes sunt inflammatæ; videre potes, ut Cel. Swietenius (5) hanc inflammationem a crebra convulsione, ut effectum a causa, deducat, indeque etiam veri similem rationem eliciat, cur citius ab hydrophobia confectus puer sine illa fuerit inflammatione; serius autem mortuus juvenis sine illa non fuerit. Sic aliæ etiam partes, & viscera cur in aliis hydrophobis valde inflammata, in aliis minime reperiantur, a magis quoque, minusve crebra, aut violenta eorum nervorum qui ad illa pertinent, convulsione deduces. Quin etiam *nimiam illam tensionem & siccitatem nervosarum membranarum*, ex qua Meadius (6) scite illud repetebat, ut *acutius quam natura sua*, in hydrophobis *sentiant*, sicque *solitæ objectorum impressiones non gratum amplius sensum, sed dolorem & molestiam faciant*, illam, inquam, tensionem, si a siccitate tota non est, ut primis diebus morbi esse non videtur; a convulsionibus deducas, quarum hic effectus, si non in omnibus in pluribus certe cadaveribus superstes reipsa est ab Solertissimo Brogiano (7) deprehensus. Mitto cætera, quæ a pluribus sunt in medium adducta, ut hydrophobiam convulsivum esse affectum, probarent. Si igitur hoc in morbo tantum est convulsionibus tribuendum, neque earum causa, quippe invisibilis in cerebro, nervisque mutatio, sed earum dumtaxat effectus, iique pro varia ipsorum vehementia, varioque tempore discrepantes, in demortuis sub sensum cadunt; præclare intelligis, ad hæc ipsa, quæ diximus, & nunc dicimus, aut comprobanda, aut infirmanda, pauciores adhuc esse habitas dissectiones. Paucæ enim in tanto numero sunt quas historia præcedat satis accurata non ætatis solum, & constitutionis illius hominis, sed & modi, & temporis tum quo virus, & unde, contractum fuerit, tum quo perstiterit, & qua symptomatum omnium, & quo die ingru-

[1] De Med. Mat. l. 6. c. 36. [2] Schol. cit. supra, ad n. 29. [3] n. 19. & 20.
[4] Vid. Act. Lips. cit. supra, ad n. 26. (5) Comm. in Boer. Aphor. §. 1140.
(6) Tentam. cit. supra ad n. 31. (7) P. 2. ibid. cit.

gruentium, majori, minorive assiduitate, & sævitia, tum deinde omnium, quo ad fieri potest, quæ in universis, & singulis cadaveris ejusdem hominis partibus præter naturam reperta sint: ne siqua forte prætermittatur; certa quædam alia non tam abfuisse, quam non satis quæsita fuisse existimentur.

33. In his tamen ne facile putes, vermes fuisse quibus cerebrum scateret; tametsi in Sepulchreto (1) leges, conspectos esse in rabiosi canis cerebro, & Aromatarius (2) scripserit, *observatum fuisse generari quandoque vermem in anteriore parte capitis, tam in cane rabido, quam in homine*. Hoc enim accipiendum credo, non de cranii cavea, sed de nasi, aut sinus alicujus, cum hoc communicantis, recessibus, ut alias (3) tibi significavi. Neque alia ratione intelligo, quæ paulo superius in Sepulchreto (4) ex Epistolis; non ex *Observ.*; Bartholini producuntur de vermibus quos in *equis, bobus, & ovibus capiti inesse*, rustici dicuntur observasse, in *phrenitide* tamen; *& vertigine*; non in ea, qua de agitur *Rabie*: quo uno vocabulo quam variæ affectiones designentur, laudatus docet Aromatarius (5). Per hæc illis quoque occurreres, quæ in Scholio adduntur ad Observationem, primo loco a me in Sepulchreto nunc indicatam (6). Ea vermiculos quidem proponit in rabidi, ut dicitur, canis cerebro; vel potius *in majoribus bullis, e viscoso putrique cerebri liquore elevatis, vel ex motu interiori* animadversos. Sed num cranium satis examinatum fuerit, ne qua via forte ex morbo alio pateret per quam vermiculi subjissent; num satis quæsitum, verine illi essent vermiculi, numve in eo gramine antea non essent, in quod prolapsum cerebrum longe diffluxerat, ipsa per se Observatio indicabit. Equidem vereor, ne si *Reysius*, ut Auctor optabat, adstitisset, non ita facile expuncturus fuisset quod scripserat (7) *famam*, a Jacobo de Partibus commemoratam, quasi *canina rabies a verme in canis cerebro nato prodiret, esse merum figmentum, a nemine, quod sciret confirmatum*. Noli tamen credere, si illa eadem Observatio accuratius habita fuisset; me nihilominus assensum fuisse cohibiturum, quasi nullo modo fieri unquam posse, existimarem, ut vermiculi rabiem de qua loquimur, in cane cierent; quando Zwingerus (8) de cane refert adeo rabido, ut puer quem momorderat, ante diem quadragesimum, hydrophobia atrocissima correptus, perierit; qui tamen canis a rabie prorsus curatus est postquam herus levem ei in pede tumorem, quem jugiter sibi mordebat, inde, quasi in iram & rabiem actus, circumcurrens, aperuit, vermemque vivum, album, crassiusculum eduxit. Canem quidem rabidum fuisse, Zwingerus sciebat, qui puero illi hydrophobo medicus fuerat. Canem quoque ea ratione curatum esse, quippe vicinus, haud ignorabat. Maluissem tamen, illum ipse vermem examinasset, ut certius sciremus, verum ex eo tumore vermem, non vermiforme aliquid exjisse.

34. Sæpe enim vermes facile creduntur qui non sunt. *De cane rabido, vulgo affirmatur*, inquit Ettmüllerus (9), *sub lingua ejus latere vermem quendam oblongum, quem alii a se ipsis visum testantur, quo mature dempto, nullus canis rabidus fiat; eodem vero increscente, Rabiem necessario supervenire; unde quidam ad præcautionem solent extrahere hunc vermiculum: quidam existimant, non esse vermiculum, sed pro sanguinis congrumati particula in venis raninis sub lingua collecti & stagnantis habent. Rem hanc ceu nondum sufficienter exploratam in medio relinquo*. Viri hujus prudentiam laudo: quam si alii imitarentur; pauciores fabulas haberemus. Hanc inde ortam esse, non dubito, quod Plinius (10) scripserat: *Est vermiculus in lingua canum, qui vocatur a Græcis lytta (al. lyssa), quo exempto infantibus catulis, nec rabidi fiunt, nec fastidium sentiunt*. Plinio autem; ut cæteros nunc omittam; qua-

(1) l. 1. S.8. in Addit. Obs.3. (2) Disp. de Rabie P.4. partic.7. (3) Epist.1. n.8. & 9.
(4) S. cit.8. Obs. 11. (5) Disp. cit. P. 1. partic. 2. (6) Obs. 3. cit
(7) Elys. jucund. Quæst. Camp. qu.61. n.1. (8) Eph. N.C. Dec.3. A.2. Obs.105.
(9) art. & m. cit. supra ad n.19. (10) Natur. hist. l.29. c.5.

quadantenus adstipulatum esse Sextum Philosophum, Aromatarius (1) censet, quem *in suo de Medicina Animalium cap. 9.* testatum ait, *sub lingua canis rabidi reperiri vermes*. Quod ego de Constantinopolitano Demetrio (2) non ausim dicere, si in ejus linguæ inferiore parte non vermiculum, sed *vermiculi effigiem*, & *nervi albi similitudinem* esse, scripsit: nec de Fracastorio (3), quanquam aliam ob causam; *vulnificum* enim *vermem* revera ponit, sed, quantum intelligo, non sub lingua: ibique ut Poeta, opinor, loquitur, namque ubi (4) ut Medicus, rabientium canum signa proponit, de verme in lingua, aut ad linguam ne verbum quidem. Haud equidem inficias iverim, veros ibi aliquando vermes reperiri; sed eum quem Plinius in cunctis, ut videtur, canibus quasi secundum naturam posuit, & quem eximebant, vermem esse, diserte nego. Quod & Codronchius (5) præ cæteris olim negaverat. *Sciendum est*, inquit, *illam partem*, *quam eximunt*, *non esse vermiculum*, *sed nervum*, *vermis teretis figura*. Eodem autem anno quo id Codronchius scribebat 1609. editum est Casserii nostri Pentæstheseion, in qno (6) inferiorem caninæ linguæ faciem pingens, vermiforme in ea corpusculum ostendit, quod & seorsum delineat, posteriore extremo in longissimam caudam recta productum, quæ sensim in tenuitatem incredibilem se se contrahit. Aitque, *musculum* esse, *quo* canes *lingunt*, sive ad *lingendum factum*, eumque *in medio apicis linguæ occultari*, qui se *inventorem* habeat, quippe *aliis* ad id usque tempus *ignotum*.

35. Fugit autem Casserium locus ille Plinii, ut me ejus, & Codronchii fugerant, cum idem corpusculum in canum lingua olim animadverti, & sæpius deinde ad examen revocavi, quod an alii Anatomici intra hos centum & quinquaginta annos descripserint, aut delineaverint, nescio. Ego vero non ob hanc potissimum causam plura de eo corpusculo verba faciam; sed potius ne cui docto homini; quod hac ipsa ætate accidisse, suspicor; pro verme amplius imponat. Credo autem hic a vulgo nonnullis canibus adhuc eximi; cum enim in quindecim cujuscunque promiscue & generis, & magnitudinis, & ætatis quæsiverim; in quatuordecim inveni; unus modo ex iis quibus laniones utuntur, maximus omnium; ut multo majus habere debuisset, omnino non habuit: quod si tunc Plinii verba memoriæ occurrissent; diligenter cicatricis vestigium quæsivissem, quæ tamen luculenta non fuerit, necesse est; nam per se in oculos incurrisset. Et in altero quidem cane, qui magnus erat, parvum id corpus pro canis magnitudine fuisse, memini; non sic tamen in aliis vel æque grandibus. Imo in magno quodam inveni tres digitos transversos longum, cum in mediocribus raro superaverit duos, sæpius æquaverit. Itemque in alio potius magno, quam parvo, cum lingua esset longitudine digitorum octo; trium ipsum, aut eo amplius fuit vel sine tenuissima caudæ parte. Cum enim hoc teres corpus nihil magis, si figuram tantummodo spectes, quam fusum referat, sic utrinque extenuatur, ut anterius extremum quod ad ipsam ultimam apicis linguæ oram sæpius, nonnunquam proxime ipsam extenditur, sit minus & acutum, & longum; posterius non modo sensim magis, magisque se contrahit, sed ubi non ita breve spatium emensum est, repente in filum abit quasi tendineum, pertenue, & albicans, quod corporis unde prodiit, longitudinem sæpe æquans, raro ea minus, non raro majus, & semel, si non triplum, at certe plus quam duplum a me deprehensum, per medium illud musculorum qui hinc & hinc sub lingua prominent, interstitium pergit ad posteriora, alte inter illos se condens. In eodem autem interstitio ad anteriora producto & posterius extremum, & corpus reliquum locatum est, sed hoc tanto exterius, ut linguæ membranam ipsam contingat protuberans, per eamque transpiciatur. Quæ ubi leviter incisa,

(1) Disp. de Rabie P. 2, partic. 5. (2) l. de Cura, & Medic. Canum, Gillio interp.
(3) in Alcon. Extremo. (4) De Contag. &c. l. 2. c. 10. (5) De Rabie l. 2. c. 10.
(6) l. 2. Tab. 5. Fig. 4. & 5.

cisa, & simul cum iis duobus musculis sic satis diducta est, tum vero illud cujusdam lumbrici instar apparet, nam ad figuram albedo, & levitas accedunt. At si cultri, aut digitorum ope ab lingua dividas; id quod nullo negotio fit; leve quidem ea quoque facie conspicis, quæ latebat, sed rubellum. Itaque hujus pars corporis, quæ crassior est, ex duabus constat substantiis inter se arctissime nexis, altera candida, subrubra altera, & quam facile carneam credas, ut illam alteram, quæ ad extrema etiam pertinet, tendineam. Verum nec rubella ex manifestis efficitur fibris; & candida durior est quam tendinea; ut media inter ligamentum, & tendinem esse videatur: quin digitis tractata, hic illic non semel mihi visa est quasi ad cartilagineam naturam propius accedere, nec raro, non perpetua, sed quasi divisa in frustula, eaque inæqualiter distributa. Quotiescunque autem medium hoc corpus, in transversum dissecui, ipsa quidem sectio circuli ferme aream semper retulit; sed alba substantia fere semper, rarissime subrubra majus illius areæ segmentum occupavit. Nec totius areæ diameter usquam magna est; imo vel ubi ab extremis maxime distat, perparva. Nec anterius extremum fissuram habet, aut aliud quod os referat; nec corpus quidquam intus mollis, aut cavi. Etsi vero proximorum musculorum fibræ huic corpori adhærent; non tamen in ipsum abeunt, neque continuantur: quin ab iis musculis est per tenuem interjectam membranam divisum; ut facile propterea, uti dixi, & levi undique servata superficie, evolvatur: quod si in mortuis succedit, quanto facilius succedere credemus in vivis? Quæ cum ita sint; ut proclive est intelligere, hoc illud esse quod, licet vermis non sit, pro verme tamen e canum lingua demebatur; sic pariter intelligitur, neque esse nervum, ut Codronchio, & aliis visum, neque ullius vicini musculi partem. Num vero ipsum musculus sit, quod Casserius credebat, & ad lingendum datus, an potius mistum ex multiplici substantiæ genere peculiare corpus, quo pro longitudine tenuior canum lingua firmetur, suisque in motibus adjuvetur, nunc quidem in medio relinquo, præsertim cum ignorem hactenus, num aliis pariter certis animantibus tributum sit, & quid discriminis in linguæ motibus inter eos canes quibus est exemptum, & cæteros intercedat.

36. Etsi vero in calce Sectionis hujus (1) quæ *de Mania*, & Rabie est, adduntur in Sepulchreto Observationes duæ *de Furore Uterino*, & post sectionem de qua simul egimus, proximam *de Melancholia* inscriptam, Sectio altera *de Imaginatione, Ratiocinatione, & Memoria depravatis, & abolitis*; tu noli tamen expectare, ut huic ego longissimæ Epistolæ alia adjiciam, nam neque Valsalvæ, neque mihi accidit, ut Furore Uterino absumptas incideremus; & alia fortasse præter miram ovarii magnitudinem, quam in pluribus vidi eo morbo non laborantibus, intus vitiosa deprehenderemus; quando in Cæsareæ Academiæ Observationibus præter illam, quæ fere semper (2), & clitoridis (3), quæ nonnunquam inventa est, magnitudinem, alia interdum, & in his uteri inflammationem, reperta legimus (4). Quas Observationes versantibus, ut exempla occurrerunt (5) aliquot juvencularum, quæ sibi ipsæ mortem consciscentes, funestam memoriam Milesiarum virginum, & Lugdunensium mulierum (6) renovarunt, ita se obtulerunt alia; unde communis illius fœminei furoris causa cum pestilentiæ quasi cujusdam causa comparari posse videatur. In non magno enim Comitatus unius tractu (7) æstate A. 1698. tot simul fœminæ uterino furore laborarunt, ut Medicus ægras quas inviseret unus haberet duodeviginti, quæ res morbum esse epidemicum, ostendebat: in iisdem autem ædibus sæpe duæ, tres, pluresque mulieres eodem correptæ morbo comperiebantur, quæ res, aliæque contagiosum esse, indicabant.

De illarum autem mentis Facultatum, quæ paulo ante nominatæ sunt, vitiis quæ

[1] 8. l. 1. [2] Cent. 4. Obs. 142. & Cent. 8. Obs. 3. & Act. Tom. 7. Obs. 30. [3] Ibid.
[4] Ibid. & Dec. 3. A. 5. Obs. 124. [5] cit. 3. Obs. Cent. 8.
[6] apud Schenckium Obs. Med. l. 1. ubi de Mania, & ex ea mortuis Obs. 1.
[7] Decur. 3. Nat. Cur. A. 7. in Append. ad n. 8.

quæ poteramus, in has ipsas Litteras, aliasque (1) contulimus: quæ repetere non placet, quemadmodum in Sepulchreto factum videbis: ubi de viginti Observationibus, ad memoratas Facultates spectantibus, quas sectio decima proponit, primum tredecim videbis diserte indicari in aliis Sectionibus fusius descriptas fuisse; deinde si paulo diligentius consideres, facile deprehendes, in illa ipsa Sectione decima quasdam semel atque iterum poni. Sic X. Observatio eadem videtur ac III. XIII. vero eandem esse prorsus ac VII. XV. ac I. XVII. ac VIII. demonstrabit Observatio XLIV. Sect. I. Libri Quarti; & XVI. Sect. XVI. liber I. & V. Sect. IV. Libri ejusdem; ne in alias modo inquiram, nec dicam, IX. quod & in Scholio sic satis agnoscitur, nihil ad rem attinere. Sed hæc hactenus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA IX.

De Epilepsia sermo habetur.

VErtigo, de qua in Sepulchreto, proxima Sectione XI. agitur, haud raro in apoplexiam, & soporosas affectiones degenerat, ex quibus plures denique intereunt vertiginosi. Quod cum productæ in ea Sectione Observationes, diserteque I. & XI. ostendunt, tum propositæ in Epistolis superioribus (2) aliæ confirmant. Quæ cum ita sint; præstare arbitramur, ut iis hic minime repetitis, transeamus protinus ad Sectionem XII. quæ de morbo est, in quem etiam sæpe vertigo abit, Epilepsia. Vertigines enim, ut recte Galenus (3) docuit, *proximæ sunt morbis comitialibus, & iis quos apoplexias nominant*, sic ut *præcedant epilepsiam, & apoplexiam*. Epilepsiæ autem per se, ut visa est; mortiferæ unam, haud amplius, Valsalva reliquit observationem, eamque perbrevem, quæ ad hunc modum se habet.

2. VIR sexagenarius, epilepsiæ obnoxius, febre corripitur. Huic ex improviso supervenit epilepsia, ex qua moritur.

INTER Crassam, Tenuemque meningem, præter seri ubique copiam, portio etiam effusi sanguinis ad latus invenitur: item ventriculi sero oppleti, in iisque turgidæ glandulæ plexus Choroidis.

3. Si istam sanguinis effusi portionem, novissimis, ut veri similius est, epilepticis convulsionibus tribuis, quæ a febre turgentia vasa constringendo, horum, ubi laxiora erant, disruptionem aliquam effecerint, quam statim sint, ut credibile est, & apoplexia, & mors consecutæ; serum videlicet restabit, cui comitiales insultus, aut saltem postremum hunc possis fortasse tribuere. Habes sane vel in ista ipsa circa quam versamur, Sectione, in ejusque Additamentis non absimiles intra epilepticorum calvarias redundantis seri historias: quarum antiquissima est XVI. illa, Hippocratis, ab ovibus, ac *præsertim a capris, quæ frequentissime hoc morbo prehenduntur*, ad homines ipsos traducta, quæ historiæ etsi multæ sunt (quanquam eandem esse V. cognosces ac illam, quæ versa pagina profertur sub num. X.) tamen fore tibi haud ingratum existimo, si alias addam, unam ad sæculum XVI. reliquas ad hoc nostrum attinentes. Illa est Michaelis Gavassetii Novellariensis, Medici quidem, sed non *Professoris*, ut quidam Scriptores vocant, *Patavini. Memini*, inquit (4), *me vidisse Illust. Card. Commendonum sexaginta motus Epilepticos spatio vigintiquatuor horarum sustinuisse, atque tandem natura debilitata succubuisse: quo mortuo statim detracta calvaria, hydrocephalica passione laborasse comperi*. De tribus autem quas Vir Cl. Balthas. Walthierius ad me postremo die Martii A. 1727. Venetiis misit, duas potissimum commemorabo, quæ ad propositam ex Valsalva magis accedunt. Eadem enim, vel eo majori ætate Vetulæ duæ, altera epilepsiæ jam diu obnoxia, altera

(1) Epist. I. n. 10. & II. n. 13. (2) II. n. 9. 22. III. n. 16. IV. n. 11. VI. n. 1. 6.
(3) in Aphor. Comment. 3. 17. (4) De Indic. Curat. c. 39.

altera cum anasarca laboraret, tribus eodem quo obiit die horrendis epilepticis paroxysmis correpta, ambæ quidem inter meningem Tenuem, & cerebrum, itemque in ventriculis aquam habuerunt, ambæ quoque plurimas in plexibus Choroidibus vesiculas aqua tumentes; sed prima; hæc omnia multo magis quam secunda; ut cum hujus Laterales ventriculi eo sero essent ferme pleni; in illa eodem omnes *ad crepaturam usque* distenderentur, itaque vix attacti ingentem ejus copiam profuderunt. Longe minori tamen copia sæpe in epilepticorum cranio aqua deprehenditur vel ipsorum quoque infantum, in quibus plurimam alias inveniri, hæc eadem Sepulchreti Sectio (1) docet. Observatione enim, exempli causa, VII. in annicula puella fuisse vides ad libras quinque; cum in puero, aliquanto majori, vix fuerit ad uncias duas, ut mihi Bononiæ etiam tum studiorum causa degenti in hunc modum narravit diligens Observator, idemque Celeberrimus Medicus Hippolytus Franciscus Albertinus.

4. PUER menses natus XVII. primogenitus nobilissimorum Parentum, inter animi perturbationes conceptus, patre etiam a nervis minus valente, capite erat æquo grandiore eoque graviore, oculis tristibus, alatera thoracis parte depressa, cruribus non satis firmis, carnibus flaccidis. Hic jam antea cum vix annum complevisset, iis correptus incommodis, ut unciæ duæ sanguinis mittendæ fuerint, mox, ab his liber, epileptici aliquid ob dentitionem passus, novissimæ dum alter e caninis dentibus superioribus prodire inciperet, verum esse ostendit Hippocratis aphorismum (2), *febres* pueris, & *convulsiones* minantis *maxime cum caninos edunt dentes*. Nam febre primum, tum repentina gravissima epilepsia prehensus, jam stertens, & sine ullo propemodum pulsus indicio ab accersitis Medicis inventus est. Qui cum in ejusmodi angustiis succini oleo *nucham*, tempora, nares inunxissent, his salis ammoniaci non spiritum quidem, sed levem spiritus odorem subjecissent, ad pedes columbas dissectas applicuisset; paulum remittente se morbo, arteriisque micantibus, sanguinem detrahere ad tres uncias non dubitarunt. Unde respiratio quidem minus difficilis facta est, puerque, quasi ad se rediens, sublato brachiolo frontem perfricuit. Sed nihilominus, cum vi morbi oppressum caput minime relevaretur; quin Medicorum digitis, experiendi causa, propius oculos admotis, hi quippe jam nihil cernentes, perstarent aperti; intellectum est, servari puerum non posse: qui sexta ab insultus initio hora vivere desiit. CRANIO a Medico doctissimo Petro Molinellio recluso, non plus aquæ inventum est quam ante dixi, ejusque, a sectione fortasse, subcruentæ tum in cerebro, quod erat mollius, tum circa ipsum undique, sed præsertim ad basim. Thorax ea in parte qua angustior fuerat, aliquid habuit effusi sanguinis; sedesque unde hic e pulmone exierat, quasi erosa, & corrupta videbatur.

5. Quæres, an tantillum aquæ credam posse tantas turbas ciere, quando vel ex Sepulchreto ipso (3) intelligis, Fernelium, & Erastum admonuisse, ne a multa quidem sæpe fieri epilepsiam, sed soporosos potius affectus, quod & nostræ superiores confirmant Epistolæ: quin Willisium (4), & multo ante Willisium Henricum Petræum (5) a subita epilepsiæ tum invasione, tum solutione argumenta repetiisse, ex quibus apparere censebant, ne posse quidem ab aqua fieri: quod in iis casibus non videtur negandum, in quibus nihil omnino invasionem præcedit, & solutionem subsequitur quod cerebrum minus valere ostendat. Non hic tamen sequitur, haud posse comitiales insultus in aliis casibus ab aqua fieri, eaque etiam modica, ut infra declarabimus, si prius exempla aliquot illorum attulerimus, neque uno modo inter se discrepantium, in quibus nihil facile fuisse aquæ, nos quoque ultro, libenterque agnoscamus. Nam primum de Patavino Viro Patricio annos nato

[1] Obs. 5. §. 2. Obs. 7. & in Addit. Obs. 7.

[2] 25. S. 3.

[3] Sect. hac 12. Obs. 2. in Schol. & Obs. 14. §. 2.

[4] Obs. 1. in Schol.

[5] Obs. 14. in Schol.

to sexaginta quatuor olim audivimus, se cum annum ageret alterum & quadragesimum, vehementi ira, & simul propemodum, prima epilepsia correptum ex improviso, cecidisse, post multumque interjectum tempus cum eundem illum cui iratus erat, forte vidisset, iterum cecidisse, deinde autem vel eo non viso, idem sibi, & sæpe quidem accidisse donec duobus illis, an tribus postremis annis non nisi quibusdam mentis quasi obscurationibus nonnumquam tentaretur, sive morbi vim longum tempus jam magna ex parte fregisset, sive morbi causas nicotianæ herbæ pulvis, quem naribus, ut fit, attrahere ceperat, minuisset, sic enim multum sane humoris per eam viam effluebat. Quem ut credas ad primam epilepsiæ causam accessisse, non putes certe tunc fecisse cum semel atque iterum invisi hominis conspectus repente prostravit sanissimum Virum.

6. Cum autem eum quem supra laudavi, clarum in medendo Magistrum sectarer Hippol. Franc. Albertinum, memini generosissimum inter Bonienses Adolescentulum, nunc Senatorem Amplissimum, ex terrore epilepsia prehensum, quæ sepissime revertebatur, ob eamque aqua utentem in qua herbæ betonica, primulaveris, melissa, & carduus benedictus coctæ fuerant, adjectis guttulis spiritus sanguinis humani admodum paucis, urinam non solum supra potionum modum, sed ad uncias nonaginta quotidie reddere cepisse. Cum vero neque tanta urinæ vis, neque alvus sæpius per se fusior, insultuum numerum, aut vehementiam minuerent; conversus ad me Albertinus, huic, inquit, si vel omne serum ars exhauriret, frustra foret, quando sic nihil proficit ipsa natura. Igitur hic intelligis, serum neque a primo, neque postea hunc morbum fecisse. Quod & curatio confirmavit. Neque enim aquam educendo, quod ne initio quidem spectatum fuerat, sed tumultuarios motus sedando, intra diem quadragesimum absoluta est. Bis quidem singulis diebus per alvum oleum infundebatur, sed simplex, ut nihil nisi distentos nervos remittere, laxosque servare posset. Nam per eas accessiones molto magis quam cerebrum, interni vexabantur nervi, atque externi, compertumque fuerat, juvari ægrum, dum morbo concutiebatur, si Spina universa fricaretur molli palma, oleoque uncta ex dulcibus amygdalis recens expresso, in quo terrestres lumbrici incocti, adjectumque esset succini oleum. Ad ea autem quæ æger sumebat, remedia opium utiliter additum est. Erant illa ex iis quæ propria adversus nervorum morbos censentur, in vulgus notis: neque enim arcanis multum tribuebat Albertinus: quorum utinam pauciora, sed certiora, circumferrentur. In quibus vel nuper extolli audivi lapillum qui in eo innascitur animalculo, cui nomen est apud Italos *lumacone ignudo*, sic quidem ut non omnes epilepticos liberet: quin eos insultus qui a terrore, velut ii de quibus nunc sermo est, originem habuerant, multo rariores factos accepi ex quo calida sorberi cepta est, verbasci floribus, Gallo homine monstrante, theæ instar, medicata; persæpe tamen quæ sympathicam aliquam epilepsiam sustulerunt, ad idiopathicam quoque tollendam non minus frustra, quam temere & inscite prædicantur, hincque inutiliter arcanorum excrescit numerus. Sed Albertini remedia in proposito casu, illo quod lotium nimis ciebat, intermisso, ad humanum cranium non vetustum redibant, cujus radi particulas, in mortario teri, aqua cerasorum nigrorum humectari, denique siccari in umbra jubebat, idque toties donec in pollinem abirent; magisteria enim quæ vocant, merito improbabat: ex eo autem polline tabellæ conficiebantur, opio ea cura addito, ac distributo, ut vix amplius grano uno inesset universis quæ per intervalla unum intra diem capiendæ forent. Quæres fortasse, an sanguinem miserit? Ille vero jam miserat statim ac primus insultus finitus est, missurus vel si gravem illum terrorem nulla esset epilepsia consecuta. Sic enim solebat, credo quia post Malpighium suum (1) idem quod nos quoque aliquando, animadverterat, ab ejusmodi animi affectu sanguinem pronum fieri ad concrescendum, qua ex re varii, & mul-

[1] Dissert. de Polypo cord.

& multiplices pronascuntur morbi, tum etiam quia siqua forte, ut sæpe fit, conceptæ inde in cerebro pravæ dispositionis restent vestigia, quæ timoribus præter rationem, terrificisque insomniis produntur, ut illi sanguinis concretioni, ita his quasi convulsivis cerebri incommodis venæ sectio adversatur. Mirabatur autem siquando audiebat, esse qui contra Cælii (1) monita, epilepticis sternutationem moverent ambigua spe aut spirituum motus in meliorem mutandi, aut restitantis in cerebri vasis sanguinis promovendi. Illum enim motum, quem sedari præstaret, quis spondeat, sic pejorem non fieri? Sanguinem vero, quem in ejuscemodi morbo a convulsis fibris retardari, verisimile est, num his magis irritatis, expediri credemus? Itaque ad apoplexias potius illas, in quibus ob resolutas fibras sanguis subsistit, aptius id auxilium existimabat; quanquam hoc ejusmodi esse in universum censebat, ut raro ad ipsum a peritis quidem Medicis sit decurrendum. Nec facile ipse, præter oleum succini, quidquam epilepticorum naribus subjiciebat: spiritus autem qui appellantur, ad illius generis cujus modo dicebam, apoplexias, aliasque ejuscemodi affectiones rejiciebat, ob inde animadversas noxas in calidis quæ Veteres dicebant, corporibus, & ex causa calida laborantibus, hystericarum præsertim, quibus epilepsia prehensis ejusmodi odoramenta, si non aliud, capitis plenitudinem relinquere, expertus erat. Ægri autem caput, ingruente hoc morbo, sublimius quo ad ejus fieri posset, locari, ac servari malebat, sic enim in illo minus acervari humores, & spiritum facilius duci, reponebat iis qui forte objicerent, ita ex ore difficilius spumam excidere; quippe quæ, minus gravato capite, & pulmone, parcius proveniret, nec semper, ut, Pechlino (2) refragante, plerique putant, e pulmonibus existeret, sed ex agitata potius in ore saliva fieret; nam hujus minime spumosæ quosdam quasi rivulos animadverterat ex ore epilepticorum nonnunquam defluere, capite in alterum latus forte inclinato. Sed nimirum dum meo erga Præceptorem grato animo, & tuo, mihi perspecto, desiderio obsequor, ejus in medendo consuetudines, rationesque persequendo, longius a proposito adductus sum.

7. Ad quod ut redeam; perstringam paucis, quantum potero, quæ multa ac diu in cive meo Anastasio Poggio, gravi, proboque Sacerdote animadverti. Agebat is annum duodeseptuagesimum, subpingui habitu, & florido colore præditus, cum primum comitiali morbo correptus est, qui summam pulsuum raritatem, itemque corporis perfrigerationem post se reliquit. Sed hæc intra horas septem victa est, nec, sæpius redeunte morbo, amplius rediit: illa usque perstitit. Prima epilepsia dolori successerat hypochondrii dexteri, per biliosas dejectiones soluto: cæteræ, quæ leviores erant; fere succedebant sensui cujusdam quasi fumi ad caput ascendentis ex hypochondriis, quorum turgentia assidue ægro molesta erat, & facile ab assumptis, liquidis præsertim, augebatur. Cum hæc ita essent, dolor autem capitis, omnesque hujus per se affecti notæ abessent; Seniores Medici, qui me sibi socium in refractarii morbi curatione haud minus quam æger, optaverant, quin ex hypochondriorum esset irritatione, minime dubitabant. Et sane ut in hac quoque habes Sepulchreti Sectione (3), extat apud Galenum historia illa Grammatici, *qui cum diutius a cibo abstineret, epilepticus fiebat, non aliam ob causam quam bilem*: & pervulgata exempla sunt adultorum (4), non puerorum modo (5), epilepsia vexatorum a lumbricis intestina obsidentibus: eodemque observatio Spigellii attinet (6) in catello a lumbricis sic interempto, eujus nostra haud ita dissimilis est, ad Vallisnerium olim scripta, ab eodemque (7) vulgata. Sed & ab aliis male affectis ventris visceribus hunc morbum oriri, nosti, quod & laudata Sectio (8) confirmat. Verum etsi Poggio nostro ea curatio, me astipulante, adhibebatur quæ reserandis, emundan-

(1) Morbor. Chron. l. 1. c. 4. (2) De aeris, & alim. def. c. 7. (3) Sect. 12. in Schol. ad Obs. 19.
(4) Ibid. Schol. ad Obs. 41. (5) Obs. ead. §. 2. & Schol. ad Obs. 15. in Additam.
(6) Ibid. Obs. 41. §. 1. (7) Consideraz. int. alla gener. de' Vermi. (8) Obs. 39. cum Schol.

dandis, leniendis hypochondriis conveniret; tamen accessiones nihilominus frequentes redibant; ut jam vereri inciperemus, ne caput quoque ipsum noxam contraheret, præsertim cum ad hujus celeriorem conversionem illæ nunc reverterentur, & sensum in capite ponderis cum hebetudine relinquerent, nec raro cum mucis aliquid sanguinis emungeretur. Itaque cum jam inde ab initio ad minuendam plenitudinem sanguinem a brachio semel atque iterum eduxissent, nec ea quæ capiti auxiliari solent, dare omisissent; auctor fui, ut sanguis ex iis quoque venis, quæ sunt ad anum, detraheretur, & alia atque alia quæ adversus id morbi ut maxime propria ab nobilissimis laudantur Medicis, exhiberentur: quorum hæc nulli usui fuerunt; illa autem sanguinis detractio seu caput, sive ea potius viscera levarit quibus vena portarum inservit, hactenus profuit, ut breve ad tempus insultus quieverint. Cum iterum frequentius recurrerent, sæpe ex usu ægrum ad sedendum erigere, artusque inferiores modo fricare, modo alterne vinculis injectis adstringere, modo cucurbitulis sine ferro affixis, & mox detractis vexare; sic enim illi diutius intermittere videbantur. Certior quoque factus sum, cum aliquando vel multo sæpius ingruerent, arcuisse ipsos, imo jam quasi inchoatos suppressisse spiritum salis ammoniaci ad nares admotum, etsi æger carebat olfaciendi facultate. Erant ii plerumque perbreves; sed minime leves. Oculorum enim distorsiones, & artuum agitationes semper, & interceptio sensuum omnium, sæpe strangulatio, eaque interdum cum stertore, nonnunquam urinæ effluxio comitabatur. Pessime autem habuit eo die in quem solstitium incidit, eoque pariter in quem defectus solis. Sed ut casu id factum credas; non tamen credes, fortuito accidisse, ut accessiones non modo non leviores, sed graviores sæpius ingruerent, quando urina sive naturæ, sive artis ope aucta erat (1). Nam & hoc curare aliquando debuimus, cum ægrum dormire incipientem subita difficultas spirandi excitaret, ac sedere cogeret: quæ res nimirum hydropis thoracis suspicionem eo magis ingerebat quod æger narrabat, jamdiu crus dexterum sibi plerumque humore subtumidum esse consuevisse, nunc vero, id quod admoniti conspiciebamus, tumorem jam per femur ascendere. Facile autem fuit obviis, innoxiisque remediis urinas augere, eoque hunc tumorem, illamque suspicionem, quæ & postea omnino sublata est, minuere; non sic insultuum vim, quæ urinis fluentibus, hisque per se opacis nonnunquam & nigricantibus: adeo non minuebatur, ut contra etiam, quemadmodum dicebam, invalesceret. Cum hæc atque alia, quæ promissæ brevitatis gratia prætereo, adversus comitialis morbi incursus nihil valerent, neque ea quæ ad hos retardandos, supprimendosque profuisse aliquando, dixi, præstare id pergerent; unum fuit quod constanter prodesset, opium, datum sub noctis initium pondere dimidiati grani. Insultuum enim frequentia, & vis, & ad has adjectæ vigiliæ ita ægrum alioquin debilitabant, ut induciæ nobis quovis pacto quærendæ fuerint. Sic autem nocturna quies, & somnus conciliabantur, tantumque aberat, ut inde caput grave, aut hebes fieret; gravitas, atque hebetudo, quas diurni insultus reliquerant, tollebantur: quæ cæteroquin, cum opii usus intermittebatur, perstabant, & pristinæ inquietæ vigiliæ urgebant. Quin post noctem quandam ejusmodi, longe præ cæteris molestiorem, cum ad eam de qua initio dictum est, summam pulsuum raritatem inæqualitas repente accessisset sic ut persæpe vel multo rariores, deinde non magis quam solerent, mox rariores multo perciperentur, eaque res nos magis solicitos haberet propterea quod tunc morbus solebat pulsus primum omnino obscurare, & deinde continuo invadere, cumque frustra quæ ad solvendum sanguinem promovendumque laudantur, experti essemus; opio iterum dato, iterum quieta nox rediit, eamque pulsuum inæqualitatem minuit: quam continuatus quotidie sub noctem opii usus omnino sustulit, & priorem raritatem etiam imminuit. Pul-

(1) Vid. infra, n. 11.

Pulsuum autem raritas an ab epilepsia in hypochondriacis non rarissime relinquatur, suspiceris fortasse cum hanc nostram, & Cl. Gerbezii (1) observationem contuleris, pulsum describentis in robusto viro hypochondriaco *subinde leviter insultibus epilepticis obnoxio*, cum sanus esset, *adeo tardum, ut priusquam subsequens pulsus consequeretur antecedentem, facile apud alium sanum tres pulsationes præterirent*. Sed ad nostrum ut redeam; postquam, nulla jam accessione per dies tredecim redeunte, opii intermissus est usus, nocte quidem prima non mala, sed insequentibus, ob vigilias, eamque tandem, de qua supra dictum est, spirandi difficultatem, valde molestis, nihil nisi opium quietas noctes restituebat. Atque ut multa in pauca contraham; quod morbi aggressiones de frequentissimis, ut erant quotidie mense Junio, eo redierint, ut una Quinctili, una, aut altera Sextili, nec plures Septembri fuerint, nullæ deinde proximis saltem duobus mensibus, & quod excurrit, donec ad Medicinam publice profitendam discessi, opio tribuendum censuimus, opportune dato modo singulis noctibus, interdum alternis, denique pluribus intermissis. Eo enim tumultuarios motus qui ab hypochondriis, manifesto haud raro sensu, ad thoracem, caputque pergebant, compescere, & inducias naturæ, atque arti conciliare potuimus ad hypochondriorum viscera, ut initio statutum fuerat, sed incassum inter primas illas assiduas turbas tentatum, satis emundanda, & confirmanda, a quibus dumtaxat, non a cerebro aqua redundante, ipsas fuisse repetendas historia hæc, aut ego quidem fallor, præclare ostendit.

8. Quod si alia præterea exempla cupis epilepsiæ aut ab animi affectibus in homine sano repente exortæ, aut aliunde quam a cerebro, initium capientis; complura inter ea inveniens, quæ a Schenckio (2) collecta sunt: quanquam antiqua adeo est observatio incipientis *aut a latere*, *aut a manu*, *aut pede*, ut ipsius, tanquam facilius tunc curandæ, mentio diserte fiat libro II. Prædictionum (3), qui si Hippocratis non est, at tam veteris, tantoque in pretio habiti Scriptoris certe est, ut ille hujus locus a Celso (4) fuerit in sua scripta ad hunc modum translatus: *in quo ab una parte corporis venientis accessionis* (morbi comitialis) *sensus incipit*, *optimum est a manibus pedibusque initium fieri: deinde a lateribus: pessimum inter hæc a capite*. Cujus vetustissimæ prædictionis vim non satis fortasse attendit Willisius, qui illas ipsas, quæ aliunde quam a capite, videntur incipere, epilepsias *non raro* a cerebro oriri, contendit, ut habes in Sepulchreto (5). Quod ut aliquando fiat, multo tamen rarius quam ipse existimat, fieri, cum memorata, & a Medicis confirmata prædictio docet, tum frequentissimæ comprobant, si recte attendantur, observationes. Quas ne aliunde quam a Sepulchreto, accipiamus; vide, quæso, Tulpianam illam (6) comitialis morbi qui excitabatur *pressa vel solo digito regione lienis*, tum alteram (7), & tertiam quoque (8) ejusdem morbi sic incipientis a pedis aut planta, aut pollice, ut si tempestive arctum cruri vinculum injiceretur; morbus non pergeret: sin minus; suum inde ad superiora, & per universum corpus absolveret cursum. Sed & vetusta, quæ apud Galenum est, in Sepulchreto pariter (9) memoratur historia; quanquam non ille *a pollice pedis*, ut ibi, & apud Saxoniam (10) leges, sed *ex tibia* initium morbi fuisse, tradidit, subjecitque id quod huc facit, in Sepulchreto autem omittitur, accessionem quæ invadere quotidie consueverat, reverti prohibitam, post alia a Medicis imperata, *ligato in medio membro*, *supra eam videlicet partem*, *quæ primaria dispositione erat affecta*. Alias prætereo: quas ne forte paucas esse, credas; sic habeto, vel unum Medicum Ramazzinum quondam nostrum, ut de superiore loco, cum forte ipse quoque adessem, docebat, epilepticos plures vidisse, quorum insultus a pede

[1] Eph. N.C. Cent.7. in Append. [2] Obs. Medic. l.1. ubi de Epilepsia. [3] n.16.
[4] De Medic. l. 2. c. 8. [5] Sect. hac 12. in Schol. ad Obs. 44.
[6] Ibidem in Schol. ad Obs.39. [7] Obs.44. in Append. [8] in Addit. Obs. 5. in fin.
(9) in Schol. cit. ad Obs.39. (10) Prælect. Pract. P. 1. c.16.

pede ascendens, fascia tibiæ injecta, cohibebatur. In his omnibus, in aliisque ejusmodi exemplis num Willisii explicationi locum *non raro* fuisse, credes, cum videas inter certam illam partem, & cerebrum commercio tempestive intercepto, prohibitum esse exorientem morbum; illo autem non intercepto, neque hunc fuisse prohibitum? Si enim a cerebro exoriebatur; cur semper illam partem primum adibat? aut si hanc ob injectum vinculum adire non poterat; cur aliam aliquam non adiisset? Ne vero dubitationis superesse quidquam possit; cur, ex illa parte si quis morbi causam demat; morbus amplius non revertitur? Prostant ejusmodi curationum exempla in veterum, & recentium Medicorum libris. Satis esto ex illis indicare Marcum Gatinariam (1), id non præcipientem modo, sed & sua producta observatione confirmantem: ex his autem Medicum, de quo meminit Celeberr. Swietenius (2), casus internoscere diserte docens (3), in quibus Willisium sequi liceat, ab iis in quibus non liceat, cum sint certe in quibus epilepsiæ initium neutiquam in cerebro credi potest, nempe tot illi in hoc quidem genere multo frequentiores quos produximus, in quibus, ut ejus utamur verbis, *semper signa incipientis paroxysmi in eadem corporis parte observantur;* non *in variis*, sive in aliis alias. Si igitur non in cerebro initium, nec ab aqua deduci poterit in cerebro stagnante. Verum ut non modo candide agnovi, sed & multo fusius quam opus esset, nisi ad te scriberem, qui a me hæc speciatim requiris, confirmavi. multos esse casus in quibus comitialis morbus ab aqua intra cranium effusa non fieri, nec fieri videatur posse; ita vicissim mihi dandum esse, arbitror, esse casus in quibus contra vel a pauca aqua fieri queat: id quod post proximam Observationem ostendam.

9. ADOLESCENS annos natus duodeviginti, cum viveret in palustribus locis, unde ulvam cædebat qua doliarii utuntur ad rimas explendas, facile in hydropem incidit, huncque universalem. Cum Patavium in Nosocomium venisset; sumptis quæ urinam movent, nonnihil detumuerat, cum epilepsia, qua nunquam tentatus fuerat antea, prehendi cepit, sæpius recurrente novissimis septem diebus, cui desipientia, & proclivitas ed somnum, his autem acuta febris se adjunxit. Tot morbis simul urgentibus par esse non potuit. CAPUT dumtaxat, cujus facies ab aqua intercute erat prætumida, sectioni subjectum est ibidem XV. Kal. Apriles A. 1741. Calvaria avulsa, & luci objecta, suturarum omnium legitimarum sedem universam ostendit pellucidam ad semidigiti latitudinem. Quæcunque intra cranium sunt, vasa parum sanguinis habuerunt; si Laterales Sinus excipias, atrum sanguinem continentes. Sub tenui meninge aliquid instar *gelatinæ* cum aereis bullulis esse videbatur. Cerebrum; non ita cerebellum: æquo durius inventum est. Laxus tamen Fornix, & Plexus Choroides, qui pallidi erant, multo laxiores; ut membrana, inter dexterum sinistrumque interjecta, solo attactu lacceraretur. Corporis Striati sinistri pars anterior qua respicit dexterum, cum ea, quæ in hoc ipsi respondebat, comparata, magis protuberans vel primo oculorum obtutu deprehendebatur, neque ullum in re hac erroris periculum suberat, cum cerebrum, ut solemus sæpius, in sua sede dissecaretur. Sana tamen exterius pars illa, &, quantum judicare potui, etiam interitus; quanquam reticere non debeo, Mediaviæ meo visam esse cineream substantiam, quæ albis striis interponitur, quasi nonnihil porosam. Nec septum Lucidum, nec Pinealis glandula, neque ulla usquam alia pars cerebri, quod diligenter persectum est, quidquam præterea vitii ostendit, nisi quod pauca aqua, eaque subflava, in Lateralium ventriculorum cavo deprehensa est.

10. Habes historiam, qualem protinus; sic enim soleo; cum domum redii, chartis commisi. Memoriæ enim meæ ejusmodi in rebus diffido: itaque cave credas me facile ab hac deceptum, siquando aliquam forte

(1) De Cura Ægritud. ubi de Epilepsia.
(2) Comm. in Boerh. Aph. §. 1084.
(3) Ibid. ad §. 1078.

forte mearum Observationum a me paulo aliter propositam legas ac ab nonnemine eorum qui interfuerint, relata sit: quod huic cur acciderit, mirari magis possum, quam scire. Cæterum a me causas omnes tot morborum, atque adeo mortis hujus adolescentis te expectare, minime puto, qui animadverteris, nihil mihi, nisi caput, quod secaretur, oblatum esse, & si totum corpus persectum fuisset; inter eos tamen morbos non minus saltem quam cæteri, exitialis, acutæ videlicet febris, causam Anatomicorum oculos persæpe effugere consuevisse. Restat igitur, ut ex iis, quæ in capite deprehendi, quæramus, an quidquam sit, quod causa epilepsiæ, cui se desipientia, & proclivitas ad somnum adjunxit, non ab re fortasse possit existimari. Existimari, inquam, fortasse possit; nam reapse causam fuisse, aut non fuisse, neque meum, neque tuum, neque ullius hominis est in istiusmodi casibus pronunciare. Itaque seposita cranii pelluciditate ad sedem suturarum; longe enim aliæ fuerunt harum constitutiones, quæ ab nonnullis (1) epilepsiæ causa creditæ sunt; animadversa autem a nobis minus fortasse in adolescente attendenda est; in cæteris fere omnibus, quæ adnotata sunt, si non causam, at vim saltem, quæ ad juvandam causam valeret ejus de qua loquimur, epilepsiæ, inquiri, & conjici posse, suspicor; causam autem præcipuam posse in aqua poni, quæ in ventriculis inventa est, sive ea multa in vivo, seu pauca fuerit. Fuisse autem multam in hydropico, verisimile est: quod videtur confirmare, Willisii quoque (2) judicio, plexuum Choroidum pallor, eorumque, & Fornicis laxitas, & illa quasi *gelatinæ* species sub Tenui meninge. Nec vero illud obstat, quod pauca aqua intra cranium mortui reperta sit. Facile enim potuit cum a cervicibus caput abscinderent, multo maxima aquæ pars per tubum vertebrarum effluere. Quod si multa igitur fuit; tanto magis premebat laxum Fornicem, quanto magis reliqua cerebri substantia, quippe æquo durior, resistebat, quantoque minus in ventriculorum cavo, quod cæteroquin secundum naturam, si non, quod aliqui contendunt, nullum; at certe exiguum revera est, quanto, inquam, minus in eo cavo erat spatii ob majorem alterius Striati corporis protuberantiam, sive hæc a primordiis fuerat, sive postea propter illos poros, intus additos, sic excreverat: ventriculorum autem cerebri in epileptico *nimis angustorum* aliquam potes in Sepulchreto Observationem (3) inspicere. Sed si mavis, aquæ nihil e cranio defluxisse, & vel in vivente paucam fuisse; hac quoque ratione causa esse præcipua potuit istius epilepsiæ, quæ nempe esset cum proclivitate ad somnum, & cum ea quæ hanc fere consequitur, desipientia, aut specie saltem desipientiæ conjunctæ sic ferme, ut in somnolentis videmus. Nam ut pauca aqua Fornicem minus premeret; jam laxum tamen magis laxebat, eoque hominem somniculosum facere poterat. Qui? inquies. Nimirum quia cum usus Fornicis lateat, nihil suspicari vetat esse ejusmodi, ut si laxior sit, dormitare oporteat. Hic jocari me forte credes. Atqui ita jocor, ut contendam, neminem tamen esse qui possit meam reipsa falsam esse suspicionem, demonstrare. Sed auferamus hæc; quando & dormitatio repeti fortasse potest ab illa quam fuisse vidimus in vasis cerebri, sanguinis paucitate, & satis hic est, explicata jam alibi a nobis dormitatione, illud ostendere quod unum in Nosocomio quoque tunc ostendendum suscepimus, ab ista sive multa, seu pauca aqua epilepsiam potuisse excitari.

11. Cum enim ea, quæ supra memorata sunt, multæ quæ præfuisset, aquæ indicia enumerassem, & causa exempli, quomodo secundum Bellini (4) dogmata, ab nimia humoris copia modo hos, modo illos nervos aut contrahente, aut laxante repeti possit epilepsia vel nulla posita vi stimuli, indicassem; illud alterum, prohibentibus temporis angustiis vix attigi, nimirum vi tamen etiam stimuli excitari posse, & in proposito adolescente potuisse, præsertim cum indicium stimuli non

[1] Sect. hac Sepulch. 12. in Append. ad Obs.32. & in Additam. Obs.4.
[2] Sect. proxima 13. Obs.7. [3] Sect.hac 12. Obs. 28. & 29. [4] De morb. Capit.

non deesset, quod & ibi dixi, subflavus videlicet aquæ color. Et sane inter illos etiam Medicos qui ante recentiores floruerunt, in eadem hac fuit sententia præ cæteris Saxonia noster (1). Qui cum epilepticam convulsionem ex irritamento deduceret membranæ tenuis, cerebri ventriculos succingentis, illuc processit, ut scriberet, *aquam, dummodo non sit permista cum succo bilioso, & propterea non sit coloris flavi, aut viridis, non facere epilepsiam*. Verum est quidem, non raro in epilepticorum capitibus reperiri *stagnantes aquas citrinas, serum flavum & acre, lympham subfulvam, salis more ferientem linguam, serum citrinum*, ut potes vel ex nostra hac Sepulchreti Sectione (2) intelligere. Sed tamen Saxonia scire debuisset, Coiterum Anatomicum sane præstantissimum *in Epilepticis multoties vidisse* aquam *similem* ejus quam in aliis ex capite laborantibus invenerat, hoc est *limpidam, tenuem, & puram*, hancque *pluries quam flavam, vel bili colore similem*, quod & in eadem Sectione (3) habes, ut illis opponas, quæ paulo post ex Saxonia sequuntur Obs. XIX. & præsertim ejus pronunciato quod paulo ante produximus. & in subjectis illi Observationi Scholiis pariter leges. Ex colore igitur flavescente, cum aquæ inest, stimulum quidem huic inesse, conjicimus; sed non omnes quibus stimulare possit, rationes ad illum unum colorem contrahimus. Nam id *acre*, id *salis more feriens linguam*, quod modo memorabamus, vel in aqua limpida latere posse, quis dubitet? Vides certe in hujus Sectionis Observatione XV. *morbum comitialem ab humore limpido, calido, & salso, aquæ fortis aurificum æmulo nonnunquam ortum*: neque in XIII. Observatione Mangoltius, aut in XVI. Hippocrates colore infectam aquam memorant; quæ fecerit epilepsiam; sed hic quidem pituitam in male olente cerebro *erodentem & colliquantem*, ille vero seri *saporem acrem, subacidum, & salsum, & parum exedentem* repertum scribit. Itaque cum Slevogtium (4) leges in cane epileptico aquam *citrinam atque turbidam* ad cerebri ventriculos reperisse, aut in Cæsareæ Academiæ Ephemeridibus (5) in epilepticis puero, & viro *multum seri flavescentis* intra, aut circa cerebrum occurrisse; non magis in his esse potuisse stimulum credito, quam ubi ex iisdem Ephemeridibus (6) scies, intra cerebrum juvenis, itemque puellæ, & infantis plurimum *lymphæ* fuisse inventum, quippe quæ, si non *procul dubio*, ut Gerbezius ibidem censuit; at non sine magna veri similitudine *acris* fuit. Quid, si aqua vel sola copia irritare potest? Sed sive multa sit, sive pauca, modo aut mora, aut stimulantibus cujusquemodi particulis additis subinde pluribus, aut paucioribus proportione ad aquæ copiam, quæ tunc est, & ad membranarum magis minusve tensarum sensum, irritans fiat; satis, aut ego quidem plurimum fallor, intelligi licebit, qua ratione tunc possit comitialem morbum excitare, illudque etiam fortassis, qui factum sit, ut proposito adolescenti cum urina mota est, tunc primum acciderit epilepsia non secus ac Poggio (7) simul lotium, simul insultuum vis augebatur; subducto videlicet humore quo stimulantia corpuscula, quæcunque, aut ubicunque ea essent, diluebantur, quanto ille magis decrescebat, tanto horum vires magis videbantur increscere. Certe autem causa tanti morbi non ex mole, sed ex vi æstimanda est. Sic Fernelius (8) *alias circa meninges, alias in cerebri substantia putridam quandam & glutinosam saniem fabæ quantitate* deprehendit, *quæ crudelis hujus & immanis affectus fomes fuerit*. Ad hæc tamen, duo posse dici, non ignoro, alterum, esse qui observationibus, & experimentis freti, pernegent, a membranarum cerebri irritatione convulsiones oriri; alterum, aquam istam, quam nos harum esse causam, conjicimus, effectum fortasse esse posse. Quorum illud erit infra (9) expendendi locus; hoc vero minime necesse est ut ad discutiendum aggre-

(1) c.16. cit. supra ad n.8. (2) Obs.10. §.2. & in Addit. Obs.7. 8. 16.
(3) Sect. hac 12. Obs.6. (4) Dissert. de Processib. Mammillar. §.33.
[5] Dec.3. A.6. Obs.181. & Cent.10. Obs.94. [6] Cent.3. Obs.14. n.2. & Cent.7. in Append.
[7] supra, n.7. [8] in Addit. ad hanc Sect. Obs.1. [9] n. 21.

grediar, sive quia non ut convulsiones semper, ita semper aqua, quod vel ista Sepulchreti Sectio (1) docet, est in epilepticis, sive aliis etiam rationibus; cum satis hic quidem sit illud unum regerere, me aquam interdum epilepsiæ esse caussam, non pro certo affirmare, sed suspicari dumtaxat, ac conjicere: minime autem æquum esse, suspicionem altera objecta suspicione funditus convelli posse, existimare. Sed ad reliquas in quibus aqua interdum fuit, interdum non fuit, nostras, aut Amicorum Observationes pergamus.

12. VIR qui coquinariam exercebat, morbis urinariarum partium antea obnoxius, ob assiduam, nec levem, qua prehensus fuerat, febrem in Bononiensi S. Mariæ *de Vita* Nosocomio decumbebat. Vidi sanguinem quem miserant, ita in vitreo vase concrevisse, ut hujus undique parietibus adhærens, serum omne supra se extrusisset, quod paucum erat, & cruentum. Pejus habere pergebat, præsertim vespere. Die ab initio febris circiter duodecima epilepticus mortuus est. Hujus ut morbum non multum sane observaveram, ita dissectioni non interfui: quam peregit idem qui mihi postmodum narravit, Sebast. Ant. Trombellius, studiosus tunc juvenis, nobilis postea Bononiæ Medicus, & Chirurgus. VENTER nihil aliud spectabile habuit, quam renes, quorum alter rotundus, & carcinoma quadantenus referens; calculos continebat; alter vero; credo, quod illius quoque suppleret officium; erat pene duplo major quam par esset. Thorax præter pleuram inflammatam, cor, & vasa majora turgida exhibuit nigerrimo, & valde fluido sanguine, & decima a morte hora calente. Caput denique vascula omnia; quæcunque per cerebri superficiem repunt, rubicunda valde, & turgida ostendit; in ventriculis autem cerebri aquam paucam, eamque lymphæ instar limpidam.

13. Si aquam hic accusare non placet; referas licet epilepsiam ad cerebri vascula universa, quæ sanguine ejusmodi, a febre quoque agitato, & comminuto, adeo tumida, cum Tenuem, cui intexta sunt, meningem distraherent, non irritare non poterant. Quod si non omnibus quibus ea turgent vascula, morbus comitialis oboritur; fortasse in ea minus tensa meninge discriminis causa quærenda est. Non paucos profecto distentis iis vasis in eum morbum incidisse, Sepulchreti eadem, circa quam versamur, Sectio indicat. Namque; ut XX. Observationem mittamus, quæ & sub num. XXXIII. iterum proposita est; in Additamentis Observatio II. quæ ipsa quoque rursus pari inconsiderantia sub num. XI. affertur, *inflammatam* exhibet cerebri partem, VI. autem ea vasa *tensa & turgida*, & XV. *turgidissima*. At enim, inquis, his omnibus non vasorum turgentia solum, sed & effusus intra calvariam sanguis fuit. Fateor; sed in his omnibus non epilepsia tantum, verum insuper apoplexia, si diligenter attendas, gravissima fuit, quæ epilepsiam excepit; ut proclive sit conjicere, donec vasa turgida dumtaxat, & ruptioni proxima Tenuem meningem distrahebant, epilepsiam; cum vero jam rupta sanguinem effuderunt, apoplexiam attulisse. Quod ne forte a me temere dictum putes; hanc etiam quam mecum Nicolaus Mediavia communicavit, perbrevem legito Observationem.

14. BAJULUS annorum circiter quadraginta, cum per eos dies, videlicet circa medium Sextilem A. 1729. multis se vel supra quam solebat, tum laboribus exercuisset, tum cibis, in primisque fructibus implevisset; in comitialem incidit morbum, quo nunquam antea vexatus fuerat, eoque paucos intra dies in Nosocomio confectus est. CAPUT, quod solum dissectum fuit, nihil quidquam habuit attendendum, si vasorum cerebri turgentiam excipias.

15. Casum Apellæi Larissæi, quem in extremo Scholio ad XIX. Sectionis hujus Observationem memorari vides, si in ipso V. Epidemiorum libro (2) perlegeris; propositi similem in eo cognosces, quod ille hujusmodi morbo interemptus est, cum esset *valde vorax multi cibi: & multum luctatus*. Simul fateberis, ad præcavendas hujus præsertim generis epilepsias, sanguinem

[1] Obs. 34. 36. 38. &c. [2] n. 11.

nem neque nimis per magnos labores æstate præcipue exagitandum, neque multis cibis, fermentescentibus præsertim, augendum, & si forte auctus sit, opportunis detractionibus esse minuendum secundum ea Medicorum felicia exempla, quæ in Scholiis ad Observationem XXXV. tertio loco invenies commemorata. Unde intelligas licet, tametsi turgentia intra cranium sanguifera vasa non essent ipsa, ut in certa meningum, aut cerebri dispositione conjicimus, causa epilepsiæ; non fore tamen inutile rem novisse, quæ causæ vires fovere saltem, & augere possit. Quod & de aliis quibusdam rebus dictum puta, quas in cerebro non epilepticorum dumtaxat conspectas esse a nobis, superiores cum his collatæ ostendunt Epistolæ. Quidquid enim in quocunque cadavere præter naturam deprehendimus, non reticemus, & an morbi prægressi causa aut per se, aut cum aliis conjunctum, potuerit esse, perquirimus, conjicientes quidem sæpius, raro statuentes. Neque enim præterit, fieri posse, vera ut causa nostros sensus omnino fugiat cum in aliis morbis pluribus, tum in his præsertim qui ad cerebrum attinent: itaque nihil usquam vitii a perspicacissimis Viris aliquando post epilepsiam, vel idiopathicam; fuisse repertum, ut Observationes docent quædam in Sepulchretum (1) relatæ; quanquam dubitare licet, an omnes habitæ fuerint post epilepsiam idiopathicam, & prudenter fecit Saltzmannus, cum in earum prima conjecit, fœminam quæ epileptica dicebatur, & vitiosi nihil in cerebro ostendit, *aut epilepsia non laborasse*, *aut epilepsiam fuisse per consensum*. Et sane Thomas quoque Bartholinus (2), *Epilepsia per inferiorum partium consensum raro*, inquit, *sui in cerebro relinquit vestigium*. Sed nos ad vitia cerebri ipsius peculiaria, & manifesta veniamus.

16. MULIER annos nata ad sexaginta, jam ferme a biennio epilepsiæ obnoxia, ante mensem denique, cum ab ea concidens, caput allisisset, in hoc Nosocomium excepta est. Non apparebant a primo externa signa læsi cranii; sed neque interna læsi cerebri. Illud postea intellectum est allisum fuisse ad medium ossis verticis sinistri; quanquam ibi, cum os retexissent, nihil apparuit mali. Ad cerebrum autem nihil omnino attinebat, nisi epilepsia, sed hæc consueta, cujus accessiones sæpe ad hunc modum recurrebant. Leviter primum tremebat, dein, quasi rigida, immobilis, & taciturna jacebat, donec ad se rediret. Tunc semel quidem videri potuit delirasse; nisi quod credita est potius, quippe quæ ab accessione modo emerserat, ob relictam ab hac quandam quasi stupiditatem, minus apta respondisse. Novissime autem delirium evidens fuit, & cum acuta febre conjunctum, leve tamen, neque ullo præterea alio affecti cerebri indicio stipatum. Quin tres, an quatuor postremos dies, debilitato jam pulsu, mente iterum constitit, donec vivendi finem fecit circa medium Decembrem A. 1741. CADAVERIS urinarias, & genitales dumtaxat partes, præter caput, dissecuimus. In illis nihil non secundum naturam esse visum est, si fundum excipias uteri, cujus interiorem faciem totam invenimus ex colore cruento subnigram, sic tamen ut hic color parum alte in uteri substantiam descenderet. Id ad menstruum sanguinem non attinuisse, cum mulieris indicabat ætas, tum frustra tentata subjectis digitis uteri pressio confirmavit; nihil enim sanguinis prodiit. Cranium diligenter inspectum a facie quidem interiore, non obtulit quidquam adnotatione dignum; quamvis exterius ea ruberet ossis sedes quæ supra indicata est. Quin etiam cum posterior ossis utriusque sincipitis externa facies quasi depressa appareret; nihil in ea quæ intus respondebat, quod esset præter consuetudinem, inventum est. Meninges ubique integræ, ut ne vasa quidem turgida haberent. Sed vix Dura detracta fuerat, cum animadversum est, in cerebri hemisphærio sinistro tertiam anteriorem partem multo humiliorem esse sua compari, multoque molliorem, neque in summo tantum, sed ubique penitus ne basi quidem excepta. Scilicet ob eam mollitiem ita subsederat: quæ mol-

[1] Sect. hac 12. Obs. 36. 38. §. præsertim 2.

[2] Cent. 2. Hist. Anat. 92.

mollities cum in corticali substantia erat, tum multo magis in medullari. Hæc enim potissimum in quandam quasi *gelatinam* magna ex parte mutata erat, ex cinereo subfuscam, & tamen ferme pellucidam: quod vitium priorem quoque Lateralis ventriculi portionem comprehenderat], quæ intra propositam hemisphærii illius partem continebatur. Nusquam gravis odor, nusquam pus, aut sanguinolenti aliquid in ea *gelatina*; ut peculiaris generis esset id vitium. Sana omnia in reliquo cerebro, & cerebello, vix ut aquæ fortasse a sectione rubescentis, tantum esset in singulis pariter Lateralibus ventriculis quantum cochleari uno capi posset. Aquæ etiam aliquid, dum cranium circumsecaretur, effluxerat.

17. Permirum omnibus qui aderant, videbatur, cum tantæ partis cerebri vitio tanto tamdiu mulierem vixisse, uti supra expositum est, sive id vitium ante capitis allisionem inceperat, sive post eam denique inchoatum erat. Quorum hoc indicare videtur vitii sedes in eodem latere, in quo caput allisum fuerat. Illud tamen; si quidem epilepsiæ causa erat; morbus qui tanto antea infestaverat, plane requirit: nec alia mihi desunt exempla ejusdemmodi ferme corruptionis cerebri nullo ictu prævio, quorum unum, si Epistolam relegas V. [1] in altera muliere facile agnoscas; quanquam medullaris illa quasi colliquata, & inodora cerebri substantia habebat aliquid cruenti admistum; & apoplexiam fecerat cum resolutione in opposito corporis latere, non epilepsiam, tametsi multo minus spatii occuparet: quod discrimen sedi illi quam tenebat, maxime attendendæ, ad Thalami nervi Optici latus, est fortasse tribuendum, quantum tamen sinit exemplum alterum, quod ita se habet.

18. VIR brevi statura, gracili habitu, comitiali, quo prehendi solitus erat, morbo gravius recurrente, intra paucissimos dies sublatus fuerat. CADAVERIS plerasque partes cum diligenter scrutarer Aprili mense A. 1722.; in Ventre animadverti renem dexterum majorem sinistro.

In Thorace exigua hic illic ossis inchoamenta in arcu Magnæ arteriæ.

In Capite præter alterius Vertebralis arteriæ, ejusque in quam influit; arteriam Basilarem vocitat Cel. Winslowius [2]; inæquales nonnullis in locis dilatationes, nihil quidem in vasis cæteris adnotandum fuit, quæ neque inania erant, neque sanguine præter naturæ modum distenta. Nec aqua fuit usquam effusa. Verum ad extremam partem utriusque Thalami nervorum Opticorum color ex fulvo nigricans indicium fecit vitii subjectæ medullæ: & sane quantum hujus substantiæ alte eo descendente colore inficiebatur, tantum & æquo mollius fuit, & veluti semicorruptum aspicientibus apparuit.

19. An huc attinet ea *macula*, de qua in Sepulchreto [3] affertur locus Henrici Petræi? *In sectione Epilepsia defunctorum nullum obstructionis vestigium apparet, sed modo macula, modo humor ater, & spumosus, modo nihil prorsus.* Macula certe in utroque producto exemplo [4] mihi indicio fuit latentis proxime vitii, quod, altius secando, se prodidit. Cæterum ad hoc peculiare corruptionis cerebri genus referendum videtur quod in eximio Viro Alexandro Marchetti, post duos epilepticos insultus non multis interjectis diebus forti apoplexia sublato, animadversum est [5]. *Substantia* enim *corticalis cerebri admodum tenera erat, ut etiam leni attactu in fluidam substantiam converteretur, quasi nunquam cohæsisset.* Eodemque referenda est, nisi quod longe profundior fuit, ea corruptio quam Ernestus Gottl. Schmidtius [6], & Carolus Curtius [7], hic in juvene muliere post apoplexiam, ille in milite post gravissimos dolores, & mala alia capitis, hujus ictum consecuta, viderunt. Primus enim non modo totius hemisphærii dexteri transmutationem deprehendit ita ut ejus substantia *gelatinæ cuidam liquidiori, sive colliquamento potius similis esset, levissimoque contactu difflueret*, sed & eandem transmutationem ad hemisphærium

[1] n. 6. [2] Expos. Anat. tr. des Arter. n. 99. & seqq. [3] Sect. hac 12. Obs. 14. [4] n. 17. & 18.
[5] Eph. N. C. Cent. 7. in Append. [6] Obs. Chir. Tetr. Obs. 3.
[7] Discussioni di un raro morbo cutan. &c. in una Nota.

rium quoque sinistrum *variis locis itidem progressam*. Alter vero dexterum totum hemisphærium, & ejus meninges quoque offendit in mucosam substantiam mutatas, ut cultri mucronem attollentem sequens, in fili modum duceretur. Sed in apostema evidentius, aut non hujus generis transierat anterius hemisphærii utriusque extremum in ignoto viro, quem mortuum in via publica inventum, secuit Clar. Kaavius (1). Erat enim *in mucum flavum fœtidum versus* cerebri *cortex*, *ut vascula piæ matris libera in illo fluctuarent*. Fœtor autem in nulla alia est ex propositis observationibus memoratus, imo in aliqua diserte negatus, & defuit certe in quatuor nostris, quarum ultimam in quadam anu, post apoplexiam mortua, habuimus, & alias (2) ad te mittemus; verum; ut ad fœminam redeamus, quæ caput alliserat (3); an quod ejus in cerebro vitium invenimus, ita ortum sit, ut in tribus aliis per nos dissectis, itemque in Marchetto, & Curtii muliore, an illam potius allisionem, ut in milite Cl. Schmidtii, sit consecuta, judicium tuum facimus, & vel multo magis in uno, atque altero, de quibus jam scribemus.

20. VIRUM crasso ligno in caput incidente percussum, epilepticæ affectiones, quibus etiam antea obnoxius fuisse dicebatur, multo sæpius per eos quibus postea vixit, menses, & certe ultimis hebdomadis corripiebant. Præterea tremore assiduo quatiebatur tanto, ut per vincula cavere debuerint, ne e lectulo excideret. Amaurosis quoque supervenerat; nihil enim jam cernebat, quamvis nullum in oculis appareret vitium, præter dilatationem pupillarum. Cæterum, quod ad reliquas attinebat actiones, quæ dicuntur animales, neque ipse querebatur, neque aliis læsus videbatur, nisi quod minus promptus erat ad respondendum. Sic affectus, sensim denique mortuus est. CAPUT nobis dissecandum cessit cum in Gymnasio Anatomen doceremus mense Februario A. 1728. Cranii fornix, si loca quædam exciperes, in quibus secundum naturam crassus, introrsum protuberabat, ubique erat usque adeo tenuis, ut credi vix posset. Quin certo in loco qui ad os attinebat sincipitis dexterum, foramen habuit ellipsis propemodum forma, paulo minus quam ut apicem admitteret digiti minimi, membrana occlusum, nullo prorsus aut ad ejus oras, aut usquam in cranio toto vel minimo cariei indicio. Ei tamen ita ut dixi, occluso foramini, in subjecta Dura meninge foraminulum respondebat, ex quo serum colore fusco prodibat. Foraminulum communicabat cum cavea, magni ovi capace, plenaque sero ejusmodi fusco; in quo sanguis concretus, non multus, subsidebat. Erat ea cavea abnormi forma, & inæquali intus superficie, cui quæ partes cerebri circum proximæ erant; eæ pravo colore, qui semicorruptam substantiam indicaret, fusco obsoleto inficiebantur, præsertim vero basis cerebri ea pars quæ regioni posteriori imposita est orbitæ dexteræ, & corporis Striati item dexteri pars anterior, quæ insuper subsidebat. Sed & nervi Optici ejusdem lateris Thalamus, quamvis a cavea remotior, strigosus videbatur. Nervus tamen uterque Opticus, intra cranium, extraque inspectus, uti etiam utriusque oculi particulæ, diligenter a me dissectæ, nihil usquam vitii quod quidem sub sensus caderet, ostenderunt, sive colorem, sive magnitudinem, firmitudinemque, sive structuram spectarem. Cæterum etsi hemisphærium sinistrum cerebri nihil habuit eorum quæ in dextero adnotata sunt; in Laterali tamen sinistro ventriculo multa erat aqua pellucida, Choroides autem plexus decolor, cum paucis, parvisque vesiculis: tum cerebrum universum subflavo obsoleto colore, & vasis nigro sanguine valde turgentibus. Pituitaria denique glandula plurimum depressa, & parva; non tamen dura.

21. De amaurosi in utroque oculo oborta, quamvis esset cerebrum ab altera dumtaxat parte vitiatum; non est hic scribendi locus (4), ut neque de tremore illo assiduo, seu mavis motibus convulsivis. De abscessu autem epilepsiam in eodem viro

(1) Nov. Comm. Acad. Sc. Petropol. T. 1. Obs. Anat. 3.
(2) Epist. 57. n. 14. Vid. & Epist. 60. n. 4. (3) supra, n. 18. [4] Vid. Epist. 13. n. 6.

viro saltem multo sæpius ciente, conferas velim indicatam supra (1) Alexandri Marchetti dissectionem; in ejus enim cerebro præter id quod ibi dictum est, abscessus quoque non ita dissimilis fuit. Habes præterea in Sepulchreto (2) observationes Fernelii, & Smetii: quarum illas, etsi etiam alio loco repetitas videbis; malo tamen in primo legas, ubi se, ait, comitialis, qui in cerebro fit morbi *caussam interdum deprehendisse cerebri abscessum esse: interdum corruptam meningis portionem calvariæ adhærentem.* In proposita enim a me historia utramque habes causam & cerebri abscessum, & meningis, parvam quantumvis, utriusque tamen, corruptionem a perforante pessimo humore inductam. At enim Willisius, inquies, hanc causam alteram non accipit, quippe qui, ut in Sepulchreto quoque (3) legeris, neque ex abscessu in Crassa meninge excitato, neque ex pure inde fœtidissimo alteram quoque meningem exedente, neque ex magna illius, per cerebellum imperiti Chirurgi, dilaceratione quidquam viderit epileptici accidisse. Ego vero, præter hæc, Ridleyanum illud (4) minime ignoro experimentum, in cane habitum qui ex perforatione Duræ meningis, *convulsionis cujusvis expers fuit*. Nihil horum negare ausim. Discriminis potius causam quæram inter hæc, & contrarias aliorum observationes, contrariaque experimenta. Atque ut de multis ad pauca sermonem contraham; legisti certe in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (5) deprehensam in adolescente causam diuturnæ, & progressu temporis, vi, & accessionum numero crescentis epilepsiæ, minima videlicet ossicula, quæ basim in Crassa habebant, acutissimos autem apices sic contra Tenuem meningem conversos, ut hanc non compungere, eoque magis quo magis crescebant, non possent. Vidisti quoque; ut nunc alia Italorum experimenta prætermeam; vidisti, inquam, in Bononiensis Scient. Academiæ Commentariis (6), cum Vir Cl. Petrus Paulus Molinellus retectam in parte vivo cani *Duram Matrem iterum & sæpius pungeret, observasse, canem convulsionibus torqueri variis præsertim cum ea pars Duræ Matris pungeretur, quæ maxime ad os adhærebat.* An igitur causam ejus, quod apparet, discriminis ab hac ultima experimenti parte repetemus, conjicientes id quod ratio quoque ipsa confirmat, nisi æque tensæ meninges sint, æquales ab earum irritatione effectus non esse expectandos. Quod vero magis sint tensæ, non solum adhæsio ad os, sed & alia, ut vasorum distentio in utraque, & justo major durities cerebri in Tenui, quæ proxime ipsum convestit, possunt efficere. Quæ duo fac memineris fuisse a nobis in quibusdam, de quibus supra (7) dictum est, cadaveribus, & in hoc præsertim, quo de loquimur, si non conjunctim, at certe seorsum adnotata. Sic enim facilius conjecturas accipies quas in ægris illis proposuimus de membranarum cerebri irritatione. Ad eundemque modum intelligere etiam poteris quod alibi in laudatæ Regiæ Academiæ Historia (8) relatum est de parvorum ossiculorum aculeis ex altero latere Sinus Falcis Superioris extantibus, epilepticas accessiones cientibus, nullo levamine, nisi ex magnis sanguinis detractionibus. Contra in illo Ridleyi cane Duræ meningis perforationem *hæmorrhagia* præcesserat, quæ, si levior fuisset, non esset ab experimenti Auctore memorata. Unde laxitas tanto facilius esse potuit quod ea pars meningis, quæ perforata est, ossi amplius non adhærebat. Nihil autem prohibet in una, aut altera a Willisio, inter plurimas fortasse de industria, selecta, exesionis, & perforationis meningum Observatione, laxitatis causas, si non ejusdemmodi, at aliquas suspicari: quæ laxitas si in Juvene, itemque in Duce illo fuisset, de quorum altero habes in hac Sepulchreti Sectione Observatione IV. de altero autem Observatione XXVII. & fusius in Sectione Prima, Observatione LXIX. Perperam a typographo inscripta XLIX. non illi credo

[1] n. 19. (2) Sect. hac 12. Obs. 2. & 21. n. 1. & 2. (3) Ibid. in Schol. ad Obs. 1.
(4) Act. Erudit. Lips. M. Maj. [5] A. 1711. Obs. Anat. 6. [6) Tom. I. ubi Anatomic.
[7] n. 9. 12. 14. [8] A. 1734. Obs. Anat. 2.

credo pustulis *erosa* Dura meninx epilepsiam attulisset, neque huic *sat magnum os ad instar lapidis stellati acutum*, *suo acumine membranæ* Duræ *inflammationi atque corruptioni* æque facile *dedisset occasionem*, cum *Herculeo morbo* conjunctæ.

22. Illud autem acutum os *in medio cerebro* deprehensum, cum meningem Crassam acumine læserit suo, facit, ut inter utrumque hemisphærium ipsum positum fuisse, conjiciam, sic ut ad falcem, proximasque meningum partes, non ad cerebri substantiam, attineret, præsertim cum Observationis Auctor, ut omnem amoveret suspicionem ossis a proximo forte diffracto olim cranio illuc delapsi, nequaquam dixerit id quod inculcare non omisisset, nunquam præfuisse vulneratæ illius substantiæ gravia constantiaque symptomata; sed tantum addiderit, *nullum animadversum* esse *signum quondam disrupti cranii*, *aut cicatricis relictæ*. Quæ verba me admonent, ut occurram dubitationi tuæ. Quærere enim potes, num in eo de quo agimus, viro animadversum calvariæ foramen ablato inde a Chirurgo post ictum, an exeso olim ossi credam esse tribuendum? Neutram ego causam hic posse agnoscere mihi videor, quando nullam, post ictum adhibitæ, chirurgiæ factam fuisse mentionem, scio, nullumque cicatricis aut supra, aut infra foramen vestigium conspexi, neque ullum cariei, quæ cranium affecisset, indicium; ut non secus ac Lancisius (1) de non dissimili eodem in osse viri apoplectici reperto foramine interdum potius cogitaverim, in tenuissimo alioquin cranio imperfectam illam, neque osse expletam particulam a primordiis relictam esse. Veruntamen cum vicissim recordor, descripti in cerebro abscessus caveam ei foramini subjectam, ibique utramque meningem foraminulo, cum cavea communicante, pertusam fuisse, non parum sane hærere me, fateor. Itaque Observationem huc potius adjungam Nicolai Mediaviæ, quam conferre cum hac possis; simul enim cum certis cranii exesionibus abscessus cerebri, & comitialis morbus conjuncti fuerant.

23. MULIERI in superiore frontis parte tumores duo venerei extabant ex iis qui *gummata* vocitantur. Ob eos dato hydrargyro saliva evocata est. Itaque sinister excidit; dexter mansit. Unde ille exciderat, prominentia apparuit pulsans. Constabat, mulierem antequam hydrargyro uteretur, epilepsiæ obnoxiam fuisse: & sane in media quoque curatione semel, hac autem absoluta, iterum agitata est convulsionibus, spumis ore profluentibus. Denique, nulla parte corporis resoluta, sopore quasi quodam, ut raro loqueretur, jam dies aliquot affecta, interiit circa medium Octobrem A. 1739. CRANIO, & cerebro diligenter perlustratis, inventum est, illam quam memoravi, prominentiam membrana quadam obtegi non tenuiore quam crassior charta, ab nostratibus dicta *cartone*; sed flaccida, ut inter digitos contrita, facile disrumperetur. Ea membrana utriusque ibi meningis tenebat locum; suberat enim corticalis cerebri substantia, inde usque ad medullarem æquo durior, non minus videlicet, quam hepatica est. Sed hemisphærium reliquum sinistrum, si posteriorem partem excipias, contra erat multo mollius quam par sit. In eodemque cavea erat, parvæ nucis juglandis magnitudine, lividis mollissimisque ex medullari substantia parietibus comprehensa, ex qua in summo aperta humor primum nigricans, tum seri habitu, & colore, quo filamenta quasi quædam innatabant, effluxit sine ulla graveolentia. Imminebat hæc cavea anteriori parti Lateralis ventriculi, quocum minime communicabat, ut neque cum illa, quæ descripta est, prominentia; quin ab hac distabat digitos transversos circiter duos. Ceterum ei prominentiæ respondebat in cranio foramen ellipsis forma, oris undique æqualibus non secus ac si lima essent lævigatæ. Hæc a sinistris. A dextris autem nihil in cerebro adnotatione dignum fuit. Quod ad cranium attinet; tumor ille

(1) De Subit. Mortib. Obs. 1. mortuor.

le qui non exciderat, dexter necdum ad interiorem cranii faciem exedendo pervenerat. Alio tamen loco, quo loco os prorsus deerat, crassa quædam membrana suberat; an quod tumor inde alter, dato hydrargyro, alias excidisset?

24. Dissectionem hanc si cum iis paucis compares, quæ ad veneream cranii cariem, & gummata spectant in ea circa quam versamur, Sepulchreti Sectione de Epilepsia (1); pluris fortasse facies, quia gummata quid in cranio, & proximo cerebro consecutum sit, docet. Cæterum apostema ad gummata pertinuisse non protinus, ut opinor existimabis (2), sicuti ex adverso attinuisse censebis duritiem illam, quæ in subjecta ipsi gummati corticali cerebri portione relicta est. Et illud tamen, & hanc in epilepticis aliquando inveniri, certum est. Quod de apostemate cum vel ex pluribus Sectionis ejusdem Observationibus (3) pateat; non nullas de ipsa duritie indicabo. Omissis igitur, quæ ad cerebri universi firmitudinem attinent æquo majorem, qualis una est in Sectione eadem (4), altera in historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (5), tertia a me supra (6) descripta est; certæ partis duritiem animadvertisse memineris Antonium Pacchionum (7), qui in epileptico Cardinali cerebri corticem qua insigni hydatidi respondebat, *ad eam resistentem consistentiam devenisse*, invenit, *quæ plane scirrhosa videretur*: Cel. autem Virum Joannem Fantonum (8) in pueri capite quem epilepsia sustulerat, *præduram portionem Callosi corporis cerebri*, *& nihil præterea morbosum* reperisse. Huc adde Cl. Viros Abr. Kaavium (9), & Balthassarem Walthierium. Ille enim in classiario milite, epilepticis insultibus diu obnoxio, & in horum postremo, qui longe violentissimus fuit, repente mortuo, cum alia, tum cerebri corticem non modo ubique *multum induratum*, sed *multis in locis scirrhosum*, *in aliis quasi cartilagineum* præsertim *quo propior erat vertici*, deprehendit. Walthierius autem ad me cum aliis de quibus antea (10) commemoravi, Observationibus hanc quoque misit, cujus summam continuo adscribam.

25. VIR annorum triginta quinque, habitus gracilis, dolore capitis frontem versus cum sensu ponderis correptus, bene multis, quæ intra biennium celeberrimi imperaverant Medici, frustra peractis, incidit in cursum sanguinis ex naribus, qui postquam magna copia erupit, per se dein fluere desiit. Post id, orbatus olfaciendi facultate, deinde epilepticis prehensus insultibus, his sæpius ad annos duos conflictatus, novissime obierat. CALVARIA reclusa, nihil ab natura alienum inventum est, nisi ad cerebri anteriora, ubi in sinistro quidem latere aliqua sanguinis copia effusa, a dextris autem versus eum processum quem Cristam Galli Anatomici vocant, cerebrum ipsum durum atque callosum, arctissimeque connexum cum Dura meninge deprehensum fuit.

26. Veri simile est, spiritus animales in tumultuarios motus reflecti quotiescunque aliqua de causa velocius acti, ad certa quædam loca pervenerint cerebri ob callosam duritiem, aut ob interpositum apostema prorsus impervia: quanquam & apostema videtur posse aliquid ex se in viciniam emittendo, turbas ciere. Ut ut est, si a cerebri duritie, si ab apostemate; si ab sui generis abscessu, si a vasorum distentione, si ab aqua aut multa, aut pauca, aut flava, aut limpida, si ab aliis præterea causis epilepsiam fieri, aut; si harum aliquas pro effectibus habere mavis; at foveri saltem, servari, augeri posse, non negas; vides profecto, quam difficilis sit aliquando ipsius curatio, atque adeo ut vires Artis excedat. Vides simul, cum has non excedit, quam varia curatio esse debeat, tunc quoque cum epilepsiæ causa intra cranium est, non modo eum extra ipsum, cujus etiam epilepsiæ, variæque ejus curationis aliquot supra exempla protulimus. Quamobrem non-

[1] Obs. 3. & in Addit. Obs. 3. [2] Vid. tamen Epist. 58. n. 9.
[3] Obs. 2. 20. 21. §. 2. & in Addit. Obs. 5. [4] in Addit. Obs. 8. [5] A. 1705. Obs. Anat. I.
[6] n. 9. (7) Epist. ad Scrok. (8) in Pacchion. Animad. 22.
(9) in Comment. cit. supra ad n. 19. Obs. Anat. 2. (10) n. 3.

nonnunquam immerito, sæpe merito accusantur Medici, iique præsertim qui una omnes epilepsias ratione ac modo aggrediuntur. Verum hæc per alios quoque morbos late patens necessitas variæ, ac multiplicis curationis summam facit in recte medendo difficultatem: quam ut Anatomici, varias unius morbi causas retegendo, magis semper magisque demonstrant; sic utinam Medici varia variarum causarum signa adnotando, possent pariter magis, magisque extenuare. Quod quidem desperandum usquequaque non est, modo utrique, illi quidem accurate secando, hi vero diligenter observando, unanimes, ut par est, in re tanti momenti suas quique partes agant. Quarum utrasque, aut certe alterutras suscipe, quæso, vel potius tuere, ut facis, si me deserere non vides meas. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA X.

Agitur de Convulsione, & Motibus Convulsivis.

AFfectiones hæ, quæ Sectione XIII. in Sepulchreto proponuntur, sæpe adeo se aliis adjungunt, ut in plerisque Observationibus diserte admoneat Bonetus, ipsas ad Sectiones alias sui Operis attinere. Nostræ autem consuetudinis cum minime sit non modo in una; id quod subinde illi, atque adeo in Sectione hac quoque (1) excidit; sed ne in variis quidem suscepti Operis partibus easdem Observationes repetere; noli hic plurimas non infrequentis alioquin mali a nobis expectare: sed si plures cupis; in iis quæres Epistolis, quas alias, ad Vulnera præsertim spectantes, mittemus, aut in plerisque etiam earum quas antea misimus, & præter cæteras, in postrema. Neque enim sine convulsivis agitationibus vera esse potest epilepsia: quamvis illæ possint, ut sæpius videmus, sine hac. Cujus discriminis causam, cum illæ a cerebro sunt, certam quidem, & exploratam ab eo requires qui scire se, credat, qua in cerebri parte qui motus fiant, cum sentimus, aut cum ullo modo cogitamus. Ego qui nihil nisi conjecturas dare possim, historias malo, quam conjecturas proferre, quæ si rem debeant quoquo modo definire; hic quidem prorsus commentitiæ sint, oportet: si veri similitudinem sequi; nimis generatim, universeque excogitatæ. His tamen potius quam illis utor, quandocunque uti necesse est, quippe quæ longe minus esse videntur erroribus obnoxiæ, multoque paucioribus tum verbis egent, tum postulatis, imo his adeo facilibus, atque perspicuis, ut ponantur sæpius, quam exprimantur: velut si dicam, irritationem, quæ convulsiones facit, si ejusmodi sit, ut aut vi; aut modo, aut loco, aut ratione alia aliqua intercipere, aut omnino pervertere simul possit ad tempus aliquod eos motus, qui ad sentiendum, cogitandumve in cerebro fiunt, tunc non convulsiones modo, sed epilepsiam ipsam esse facturam. Sed ad historias Valsalvæ primum, tum deinde & nostras veniamus.

2 JUVENI viginti sex circiter annorum primum fauces nonnihil intumuerant; appetitus autem dejectus erat. His post aliquot dies accessit convulsio brachii sinistri, ut totum immobile esset, atque inflexibile, deinde autem universo corpori idem accidit repente quod brachio acciderat; ut nullo modo jam æger posset in ullam partem se movere; sed recto, ut jacebat, corpore immobilis, rigidusque perstaret, nisi quod postea manus dumtaxat, & pedes movere nonnihil potuit. Illatus autem fuerat in Bononiense S. Mariæ *de Vita* Nosocomium, ubi & febris, & convulsio qua tenebatur, agnita est, quam videlicet τέτανον appellant Græci. A primo quo hac toto corpore prehensus est, die ad mortem usque multum sudavit. Mors

(1) Confer. Obs. 7. cum 22. §. 1. Obs. 13. cum 33. Obs. 19. §. 1. cum §. 4.

Mors autem, die quinto ineunte, novam contractionem, quæ corpus in latus curvavit, secuta est. IN CADAVERIS cute multæ rubræ maculæ; in cerebro autem nihil adnotatione dignum occurrit præter perpaucum serum, idque salsum, in sinistro ventriculo. Thorace aperto, in sinistro ejus cavo aquæ unciæ aliquot repertæ sunt: pulmo autem uterque multum rubens; ad dorsum præsertim: pericardium sero omnino plenum. Sanguis parum ab naturali fluore recesserat.

3. Affectioni huic non adeo frequenti illud insuper accessit quod Mercuriali meo (1) visum fuisset longe rarissimum, ut corpus in alterutrum latus per convulsionem flecteretur. *Nunquam*, inquit, *videbitis convulsos in alias partes contrahi, & in alias figuras, quam in tres enumeratas*, videlicet ut aut recti sint, aut antrorsum curvati, aut retrorsum flexi; nunquam autem dextrorsum, aut sinistrorsum. Quod autem hunc tetanum per aliquot dies faucium præcessit incommodum, num sub eo latuit ipsius tetani initium? Sic enim hunc *aliquoties* animadvertit Wepferus, ut in sectione hac (2) Sepulchreti leges, *in principio gulæ* incipientem cum *quadam deglutiendi difficultate*, quam *tertio die* manifestus excipiebat tetanus. Porro multus sudor qui perpetuo profluxit in eo Juvene; num id levaminis attulit, ut manus, pedesque nonnihil moveri cœperint? Sane Bontius; quod in eadem Sectione (3) videas; experientia edoctus apud Indos, quos inter, hujus generis malum æque familiare est, ac alibi rarum, inter cætera commendat quæ sudorem moveant. Sed hic fortasse utilior est cum affectio frigori successit, cui temere calefactum corpus expositum fuerit, ut in milite quem memorat (4) *per integram noctem ebrium in solo decubuisse*, in tribusque aliis, quos Patavii scio, cum mero calentes frigidæ se auræ commisissent, pariter rigidos esse factos, pariterque *intra quatuor dies*, ægre uno evadente, periisse, quemadmodum per supervenientem malignam febrem is puer evasit, quem ibidem (5) videbis *ex suppresso sudore in paroxysmo febrili* in tetanum plerarumque partium incidisse. Scilicet Hippocratis prædictionem (6) hi duo non secus ac illi, & ferme etiam Juvenis quo de loquimur, quanquam alii aliter, comprobarunt, quam Cornelius Celsus (7) ad hunc modum reddidit: *Ea mala sæpe intra quartum diem tollunt: si hunc evaserunt, sine periculo sunt*. Alibi tamen hujus morbi finem longius Hippocratem distulisse, animadvertit Doctissimus Swietenius (8), qui dilationem hanc nonnunquam accidere, accurate scripta, & in nonnullis cum hac Valsalvæ conferenda, tetani Observatione confirmavit.

4. Rubras autem maculas, quæ multæ cadaveris cutem fœdabant, an secundum Boerhaavii (9) placita ex eo deduces quod *musculi nimis rigidi sanguinem excludebant*, isque propterea sub cutem qua minus resistit cellulosa tunica, se se effundebat? nam pulmonum rubor, isque ad dorsum magis, præsertim cum sanguis etiam post mortem suum conservat fluorem, minus habet admirationis. Ob ejus autem, musculis exclusi, moram hic illic majorem, minoremve, faciliorem aqueæ partis secretionem factam intelliges, unde plurimus ille sudor, & in cava hæc, aut illa seri effusio: nisi hoc mavis ibi collectum credere viis per quas recedere debuisset, convulsione contractis. Quod si haud alias fuisse causas, suspicaris, ob quas serum sit in cerebro quoque animadversum, ideoque pro tetani effectu, non pro causa, habendum videri, præsertim cum perpaucum fuerit; & in altero dumtaxat ventriculo deprehensum; fac simul in mentem veniat, hoc tamen fuisse salsum; quæ res de pericardii, & thoracis sero minime a Valsalva adnotata est; & majorem, aut certe extremam hujus convulsionis vim in altero potissimum corporis latere apparuisse.

5. VIRGO eadem ferme ætate ac Juvenis de quo dictum est, febre acuta laborans

(1) Prælect. Patav. l. 1. c. 25. (2) in Addit. Obs. 2. & in Schol. (3) Obs. 15. in Schol. (4) Obs. ead. (5) Obs. 32. in Schol. (6) Sect. 5. Aph. 6. (7) De Medic. l. 4. c. 3. (8) Comm. in Boerh. Aph. §. 712. (9) Prælect. Acad. in Med. Instit. §. 732.

borans, convulsione circa diem septimum corripitur; ut interrogata rideat sardonio risu: motus autem convulsivi sunt adeo vehementes, ut vinculis in lecto debeat retineri. Hos motus comitatur delirium. Omnia hæc tamen una ante mortem hora quieverunt: quæ, aucto semper laborioso respirandi conatu, die nona contigit.

E CADAVERIS aure dextera paulum seri emanasse, animadversum est. Cerebrum autem omnino sanum fuit: neque aliud adnotatum est, nisi dum Crassa meninx quibusdam locis, a calvaria avellendo, lacerabatur, nonnullas seri erupisse guttas, & e quibusdam minimis, quæ forte disrumpebantur, vasis sanguinem, multo dilutum sero, effluxisse. In Thoracis cavo dextero, cujus pulmo sterno, & costis a latere adhærebat, octo, aut novem seri unicæ stagnabant: quin eidem pulmoni qua claviculam spectabat, exterius quædam materia accreverat, mediæ inter pinguedinem, & *gelatinosam* concretionem naturæ, qualis interdum in hydropicorum aqua natat, ut suspicio esset, aliqua fortasse, ante hunc morbum, thoracis affectione Virginem laborasse. Polyposæ concretiones, quasi muci instar, singulæ singulis cordis ventriculis inerant; major tamen dextero, quam sinistro.

6. Etsi non diffiteor, tam vehementium convulsionum causam prorsus latere potuisse; nec illud tamen negaverim, potuisse; nonnullas illas seri guttas ea natura esse, ut Duram meningem vehementer irritarent. Neque enim ex mole, sed ex vi irritamenta æstimanda esse, Litteris superioribus (1) ostensum est. Nec sane commentitium est, serum in hujus generis ægrotantium cerebro deprehensum, ejusmodi esse, ut queat irritare; quando salsum inventum esse, cum exploratum gustando est, & præcedens docet historia, & illæ confirmant quas habes in Sepulchreto (2) *seri salsi* indicia proferentes, imo repertum (3) *serum acre & salsugineum*, (4) *serum salsum*, (5) *humorem serosum*, qui *acriter linguam mordebat*. Huc adde quam Joannes Saltzmannus (6) edidit, Juvenis, qui *convulsionibus gravissimis* confectus, *notabilem serosi humoris copiam sub dura matre*, *solito tenuiore*, habuit ea *acredine*, ut illam meningem, subjectamque ipsi interiorem additamenti ossis occipitis laminam exedere, imo inferiorem quoque perforare potuerit, sicque exitum sibi e cranii cavea parare. Acris igitur, irritantisve naturæ eam quoque *lympham* fuisse, cujus *insignem in ventriculis cerebri quantitatem* Michael Bern. Valentinus (7) deprehendit in puello *horrendis convulsionibus tandem denato*, ejusdemque generis illud pariter serum fuisse quod a me tibi in proposita, & subsequentibus Observationibus memoratur, satis, ut opinor, verisimile est.

7. PUELLA quinquemestris febre, & alvi fluxu corripitur. Postridie febris dumtaxat permanet. Tertio die magna ingruit superiorum artuum *clonica* convulsio: quæ ad thoracis quoque posteriores musculos extendebatur, sed leviter; levissime autem ad Glutæos. Ad quinti diei finem remissa convulsio est; per intervalla tantum, nullo autem modo, cum puella dormiebat, se prodens, succedente interim per universum corpus morbo regio. MORTUÆ cutis ubique, sed præsertim in dorso, maculis erat distincta ex subatro rubentibus. In Ventre nihil adnotatione dignum præter Rectum intestinum, atra nigredine infectum. In Thorace, pericardium plenum erat aqua, eaque flava: cordis autem ventriculus dexter concretionem habebat polyposam, in Pulmonarem arteriam pertinentem, concreti muci instar. Sanguis reliquus erat omnino fluidus: tamen aeri expositus, post aliquod tempus concrescebat. Intra Cranium denique omnia conspecta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod inter Crassam, Tenuemque meningem serosus inventus est humor, qui circa sanguifera vasa *gelatinæ* in modum concreverat.

8. An convulsio, dormiente puella, ideo quiescebat, quod hæc dormiret? an potius ideo hæc dormiebat quod illa quiesceret, dormientem alioquin excitatura? Hoc

[1] n. 11. [2] Sect. hac 13. Obs. 1. [3] Obs. 3. [4] Obs. 4. [5] in Additam. Obs. 3.
[6] Act. N.C. Tom. 2. Obs. 98. [7] Eph. N.C. Cent. 3. Obs. 1.

Hoc certe & veri similius est, & in memoriam redigit quem mecum annis superioribus sermonem habuit Medicus Doctissimus, idemque Humanissimus Franciscus Seraus, cum de *vesicantis*, ut hic vocitant, medicamenti vel in convulsionibus interdum utilitate loqueremur. Narrabat is, quinquennem puerum fuisse Neapoli, qui ante unum aut alterum annum in epilepticas convulsiones inciderat, toties recurrentes, quoties puer dormire incipiebat, unde hebes factus, & cruribus resolutis, ut his insistere amplius non posset, cum frustra innumeris usus esset remediis, illo uno est persanatus, imposito, ut ipse imperaverat, circa posterius extremum Sagittalis suturæ. Cito enim insultus, antea innumerabiles, pauciores fieri cepisse, intra quindecim autem dies prorsus desiisse, redeunte simul insistendi cruribus, ambulandique facultate. Confirmabatque Vir Cl. non eo dumtaxat in casu, sed & alias in aliis *vesicantia* sibi adversus convulsiones respondisse; ut merito fecerit Hippocrates (1) cum docuit, *convulsionem fieri vel ex repletione, vel ex inanitione*: quas duas causae Galenus quoque præcipuas posuit, etsi illam nonnunquam addidit (2), quæ plerisque postea ita placuit, ut priores duas abjecerint, nimirum quæ *ex mordente & tenui humore* petitur, *qui nervosa corpora rodat*, videlicet irritatio, nostris tamen etiam temporibus ab doctis quibusdam Viris ad *repletionem* relata. Utcunque id est, certe cum a repletione, ut in eo puero, convulsiones fiunt, non nisi ablata illa materia tolli, quæ aut gravando, aut distrahendo, eas facit. Hæc ferme ille. Quod vero ad reliqua attinet quæ in historia proposuimus; morbus regius an ob eam causam se prodidit; quia convulsio bilarios etiam ductus constrinxerat, per quos bilis, salubrem fortasse fluxum factura, prodire jam ceperat? An bilis in sanguine retenta, inter causas fuit quæ hunc fluidum servarunt? nam & alias fuisse causas, indicio est ipsius, aeri expositi, secuta concretio, sive quod aqueæ particulæ, sive quod aliæ, intestinum motum cientes, in auras abierint. An convulsioni atra quoque illa nigredo Recti intestini debebatur, sive canales venarum adstricti: sanguinem dumtaxat morando, sive ad gangrænam usque retinendo, eam nigredinem effecerint? Nam de rubris in cute maculis, & de aquæ copia in pericardio satis indicatum est antea (3). Postremo quod non serum, sed *gelatinæ* instar ad meninges inventum est; noli sic accipere quasi ibi serum defuisset, eorum memor quæ alibi (4) scripsimus de cellulosis tenuissimis pellucidisque lamellis ita serum intercipientibus, ut ob earum interjectum, *gelatinæ* speciem mentiatur.

9. PUELLUS, matre genitus valetudinaria, & quæ præsertim cum ipsum utero gereret, variis, & complicatis obnoxia morbis, crebrius, ut hos sedaret, muliebri consilio, generosi vini potionibus usa fuerat; acoribus primum, dein scabie affectus, cum pustulæ non maderent amplius, febribus correptus est. His, cum iterum pustulæ ichore scaterent, abeuntibus, gravius sævire scabies cepit, infansque macescere. Denique multis interjectis diebus; siccatis rursus pustulis, alvi fluxu, & convulsivis motibus crebro intra octiduum vexatus, circa mensis octavi finem, cum incisores dentes superiores jam essent erupturi, vivere desiit. VENTRIS sana omnia erant viscera, ipsiusque hepatis magnitudo cæteris proportione respondebat. In Thorace, pulmo dexter undique pleuræ tenaciter adhærebat: & dexter tamen, & sinister nullis distincti erant maculis, & omnino illæsi. Cor nullam polyposam concretionem habebat. Inter Cerebri meninges mediocris seri stagnabat copia. Cerebri autem ipsius posterior pars, non rotundata, ad cubicam potius formam videbatur accedere.

10. Apparet ex hac historia, quanti referat primum, matres, cum uterum ferunt, valere, nec meraciore vino abuti, deinde infantium acores, & scabiem intempestive non siccari. Nam dentitio quidem, ut alias scripsi (5) tum nervorum di-

(1) S. 6. Aph. 39. (2) Meth. Med. l. 12. in fin. (3) n. 4.
(4) Epist. 6. n. 12. 13. & Epist. 7. n. 11. (5) Epist. 9. n. 4. & Epist. in Samonic. I.

distentiones, tum simul opem laturos, si intra modum sint, alvi fluxus inducit: sed hi minus, illæ plus valent, siquando sanguis irritantium particularum, quæ alia via ejici consuessent, tunc redundet copia, velut hic. Figuram autem externam cerebri, quæ cranii formam sequi solet, posse, cum naturalis non est, indicare aliquid in structura quoque interna quod ab naturæ instituto pariter abhorreat, & pronius illud ad morbos faciat, non videtur omnino negandum. Hactenus Valsalvæ Observationes proposui; nunc ad meas transeo, initio a duabus capto, quas olim cum ipso habui, chartæque; id quod ipse facile non potuit, quippe occupationibus tunc maxime distentus, commisi.

11. BARTHOLOMÆUS MANZOLIUS Marchio, & Senator Bononiensis gravissimus, is quem Valsalva (1), & ego (2) ob colores quosdam, mirasque alias species, ejus oculis obversantes, memoravimus, cæteris quæ tum presse, & leviter attigimus, incommodis ad hunc modum est conflictatus. Jam olim, cum ætas vigeret, ea expectoraverat, iisque simul affectibus correptus fuerat, ut Medici duo nobilissimi Fabrius, & Malpighius phthisicum crederent. Evasit tamen. Calculis deinde obnoxius erat. Ita senior factus vertiginosis, aliisque id genus capitis affectionibus sexto ante mortem anno tentatus est. Intra novissimum autem, quem vixit, annum leviter quidem, sed frequenter tum convulsivis, tum paralyticis insultibus prehendebatur, torpore præsertim lateris totius modo dexteri, modo sinistri, plerumque autem sinistri: quem torporem, cum majoris aliquando mali incuteret metum, sanguis ex brachio opposito missus, illico levavit. Difficultate quoque spirandi interdum vexabatur. Postea intumescere ceperunt crura, & denique exulcerari, & aquam emittere. Verum uno ferme ante obitum mense detumuerant: quo tempore urina quoque imminuta est. Assidua jam erat spiritus difficultas, in eaque difficultate, molestus quidam sensus, cujus sedem ad tres supra umbilicum digitos, sed inferius, æger designabat, unde quoque, ajebat, affectionem incipere, & sursum quasi efferri quotiescunque gravioris respirationis accessio jam jam immineret. Nulla tamen sitis, nullus in thorace ponderis, aut rei alterius sensus, unde æger crederet, aquam sibi in illius cavo collectam esse; ur Medicis, id suspicantibus, se assentiri posse, negaret; sed convulsivos mallet incusare ventriculi affectus, quibus etiam interdum obnoxius fuerat. Interea abdomen intumescebat: & convulsiones cum balbutie exercebant, ultimis præsertim diebus. Quin biduum extremum balbutientem, & aliena fere loquentem, & caput subinde, quasi amplius sustinere non posset, demittentem, acriores, quæ cum distortione oris demum ingruerant, convulsiones Virum Nobilissimum sustulerunt. VENTER etsi in mortuo quoque tumebat, subjectique coli involucra aquosus tumor distendebat, neque inter inguinum integumenta aqua deerat; nihil tamen ille, aut certe perparum effusi habuit humoris. Scilicet aere tumida intestina extuberans abdomen effecerant. Hepar & colore, & firmitudine erat extra naturæ modum; sed leviter. Renis autem utriusque pelvis calculos granosos, & subflavos continebat. Nec plura in ventre adnotavimus. Thorax vero maxima aquæ vi utrinque plenus fuit, & in hac pulmones ex purpureo nigrescentes, nusquam tamen duri, aut cicatricosi, & vix parte aliqua, eaque modica, pleuræ annexi. In pericardio serum multum, in eoque cor laxius, ac latius, & ad hujus ventriculum dexterum concretio exigua polyposa. Calvaria denique reclusa, multa inter meninges aqua, non pauca in cerebri anfractibus, ubi paulo glutinosior videbatur, nonnulla etiam copia ad basim, nonnulla in ventriculis. Choroides plexus pallidulі, in iisque vesiculæ aliquot tumentes. Cerebrum ipsum laxius.

12. Iis quæ in hoc cadavere adnotata sunt, conspectis, & cum morbi historia collatis, adeo Valsalva non dubitabat, multo antea in capite, quam in thorace, effusam aquam fuisse, ut crederet, tunc de-

(1) Dissert. Anat. 2. n. 9. (2) Epist. Anat. 18. n. 5.

demum in hoc effundi cepisse, cum illud jam plus admittere non posset, videlicet haud multo secus quam capitis vulneribus puris copia redundantibus, hujus pars alio, & interdum ad thoracem ipsum transfertur. Mihi illud saltem minime negandum videtur, tunc potissimum in thorace aquam congestam esse, cum detumescentibus cruribus, & urina imminuta, assidua facta est spirandi difficultas: quanquam ad hanc subinde graviorem efficiendam convulsiones quoque videri possunt convenisse; indicante illo sensu incipientis ad tres supra umbilicum digitos, sed interius, affectionis, indeque ad thoracem ascendentis, fortasse magno mesenterii nervorum plexui earum quidem convulsionum causam insedisse. Verum ea res aliter a Valsalva explicabatur, nimirum prægravato, atque irritato ab aqua septo Transverso, hujus appendices affici debuisse; sibi enim alias quoque in Sacerdote similem eodem in loco molestiæ sensum esse adnotatum, nec tamen quidquam post mortem usquam inventum quod præter naturam esset, nisi aquam in thorace. Ut ut est, certe utraque explicatio partes respicit, anteriori lumbarium vertebrarum faciei aut proximas, aut insidentes. Quam sedem ne forte credas nimis posteriorem esse, ut ab ægro Spina potius debuerit, quam abdomen designari; fac memineris; quantum illa vertebrarum facies ab extremis distet suorum processuum posteriorum, quantumque in anteriora recurvetur atque extuberet intra ventris cavum; ut non ægris modo, sed & Medicis, minus Anatomes gnaris, viderim, nec semel, imposuisse, duritiem, in macilentis præsertim, insignem mihi in mesenterio, si Superis placet, inculcantibus, quam, manu admota, nihil esse, nisi eam, de qua loquimur, Spinæ faciem deprehendi: qua de re cum celebrem olim Medicum, seorsum abductum (sic enim soleo) admonuissem, memini, ipsum, Anatomes contemptoribus valere jussis, magnas mihi gratias egisse.

13. VIRO annos supra quadraginta nato, qui cannabem carminabat, pallido, sed tamen, ut videbatur, bene valenti, ante biennium attolli ceperat pars ima pectoris prope cartilaginem Ensiformem: quæ res etsi nihil ipsi afferebat incommodi; displicebat tamen. Quapropter multa, alia ab aliis indicata, imponebat remedia; sed incassum; nam magis magisque, quantumvis sensim, tumor crescebat; ut nonnihil jam in ducendo spiritu incommodaret. Accesserat ante quinquaginta dies in thoracis vertebris inferioribus dolor quasi a re gravante simul, et pungente, qui dolor interdum hinc ad lumbos, inde ad scapulas extendebatur: cum his erat lassitudo, et totius corporis infirmitas. Ante undecim autem dies totus artus inferior dexter stupore prehenditur, et mox priusquam aliquid afferri possit auxilii, nervorum resolutione, sic tamen ut movendi magis, quam sentiendi, facultas intercipiatur. Triduo post urina reddi non poterat, ut manu emoliri necesse fuerit: quod primis quidem successit diebus; sed postea aut nihil omnino educebatur, aut siquando lotium per argenteam fistulam profluere cum impetu inceperat; protinus quasi re aliqua opposita, subsistebat: & sane extremum fistulæ cavum animadvertebatur mucoso quodam, & ferme purulento humore impeditum. Animadversa quoque fuerant duo, cum primum fistula immissa est, alterum, esse aliquid prope vesicam quod fistulæ nonnihil obstaret; alterum, abdomen universum tumere, incertumque erat quanto antea. Sitiebat æger: & cum jam præ dorsi dolore jacere non posset; si jacere conaretur, multo majori cum difficultate spirabat: crura tamen, & pedes nihil tumebant. Inter hæc torquere ceperunt superiorum artuum, & trunci ipsius *tonicæ* convulsiones: quæ per intervalla recurrebant, ad quadrantem horæ perstantes, eodemque tempore tum vomitum flavi humoris ciebant, tum menti, quæ alias vigebat, quasi quasdam offundebant tenebras. Jam vero sinister quoque artus inferior non secus ac dexter, resolutione captus fuerat. Denique cum pridie quam obiret, male adeo se haberet, ut pulsus amplius non perciperentur; hi rursus paucis ante mortem horis redierunt, ægerque meliusculus esse videbatur, diutiusque tracturus. Sed (quod cautos facere debet Medicos, præsertim ubi convulsiones subinde redeunt) his de improvi-

ſo mox revertentibus ereptus eſt. IN VENTRE multam aquam vidimus, eamque turbidam: inteſtina autem nonnullis in locis per quaſdam flaccidas quaſi membranas inter ſe conjuncta. Lien, ſanus alioquin, exterius albicabat. Eodem colore erat jecur, niſi quod in medio faciei convexæ nigra macula apparebat circuli forma, nec major quam ut obolo operiri poſſet: ſub ea erat cavea non ita profunda, quam ſemiconcretus ſanguis implebat. Ren ſiniſter intus, haud procul a pelvis initiis, nonnihil albi puris oſtendit. Lotium, non maxima tamen copia, veſica continebat, cujus erant membranæ craſſiores factæ, interiorque facies diſtincta vaſis, quæ reſtitans ſanguis valde conſpicua reddebat. In urethra quæſitum, inventumque eſt quid prope veſicam argenteæ fiſtulæ nonnihil reſiſteret, quædam videlicet quaſi carneæ fibrillæ, quas alias quoque vidiſſe memini, hinc & hinc ab lateribus Seminalis carunculæ obliquo decurſu, & inter ſe parallelo deſcendentes, ibique per internam urethræ faciem extantes. Teſtes, iiſque circumjectæ tunicæ, ipſumque adeo ſcrotum ab inflammatione in gangrænam vergebant. Pectoris tumor priuſquam ſcalpello attingeretur, a me diligenter tractatus, omnino viſus eſt fieri ab imo ſterni oſſe, & ab annexis dexterarum coſtarum cartilaginibus, extrorſum, quæcunque impuliſſet cauſa plus quam deceret, curvatis. Nec me falſum diſſectio oſtendit, quæ & ejus curvaturæ cauſam docuit non illi fuiſſe oſſi, iiſque cartilaginibus continuo ſubjectam, ſed procul ſitam in ipſa thoracis Spina, quippe cujus non eſſe naturalem figuram, conſpeximus. Sed prius in thorace hæc dumtaxat adnotatione digna deprehendimus, in pericardio turbidam aquam non paucam: ad ſingula cordis oſtia polypoſas concretiones, albas, majoreſque in auriculis, exiles in arteriis: per Aortæ interiorem faciem disjecta hic illic parva, albida, ſubrotunda, nondum tamen dura, oſſis inchoamenta, eo crebriora, quo cordi propior erat arteria: ſepti Tranſverſi vaſa vel minima non ſecus atque ab anatomica injectione, a ſanguine in iis remorante conſpicua. Cranii fornice, & ſubjecta Craſſa meninge ademptis, paucæ effuſi ſanguinis guttæ ſupra Tenuem meningem ſub vertice conſpectæ ſunt prope latus ſiniſtrum Longitudinalis ſinus: vaſa autem, quæ per eandem hanc meningem, hemiſphærium cerebri dexterum conveſtientem, reptabant, valde erant ſanguine diſtenta, & nigricantia. In anfractibus cerebri totius ſtagnabat aqua ferme limpida. In ventriculis aquæ vix aliquid. At multa ad magnum occipitis foramen ſic ut pronum eſſet intelligere, illac in Spinæ tubum non defluere non potuiſſe, ex quo reapſe mox effluxit, cum Spina ad imam thoracis partem diſſecta eſt. Ibi alba & ſana, quantum judicari poterat oculis, Medulla erat. Habita hæc ſectio eſt circa medium Quinctilem A. 1705. in Bononienſi Incurabilium Noſocomio, conſecante (ut fere in pleriſque aliis quas ibidem a nobis habitas memorabimus) Amico noſtro, & in diſſectionibus Alumno, Viro Cl. Laurentio Bonazolio, qui tunc adoleſcens munere ibi Aſſiſtentis Medici fungebatur, poſtea autem, quo ad vixit, eo functus eſt, & merito quidem in Celeberrimo illo Gymnaſio, quod Valſalva ſecando, atque oſtendendo ſuſtinuerat.

14. Pertinet hiſtoria hæc ad morbos plures. Primum ad gibber, non ita ſæpe ea ſe ætate oſtendere incipiens: quæ cauſa, opinor, fuit, cur illa pectoris intumeſcentia multis impoſuerit, unde orta eſſet, non agnoſcentibus, atque adeo ne ſuſpicantibus quidem. Spinæ autem in latus flexionem, ſi non tunc ortam, at certe fuiſſe tunc auctam, ea pectoris curvatura, quæ antea non erat, ſatis probat. Num vero ab ictu, a caſu, a conatu aliquo potius quam a cauſa interna repetendum fuerit ejus flexionis initium, aut incrementum, incertum eſt. Pertinet deinde hiſtoria ad dorſi dolorem, in flexionem illam jam nimis auctam rejiciendum, fortaſſe & in aquam illam, ſicuti in ſimili dolore Wepferus (1) cenſuit, quæ in Spinæ tubo creſcebat. Cui aquæ

(1) Vide Sepulchr. T. 1. S. 15. in Schol. ad Obſerv. 3.

aquæ facile artuum inferiorum paralysis; ut paralysi nervos quoque afficienti tum qui carneæ vesicæ membranæ, tum deinde & eos fortasse qui renibus ex parte inserviunt, gemina ischuria accepta referenda est, vesicæ videlicet primum, postea & renum; hi namque si suum plane munus exequi diebus ultimis perrexissent; longe major urinæ vis in vesica reperta esset. Ad eas igitur ischurias quoque, & ad paralysim hic attinet casus.

Sed præterea attinet ad ascitem, cui materiam facile sufficiebat hominis sanguis, non tam fortasse a natura, quam ab sua arte pallentis, quæ quantum obesse possit respirationi, & quod consequitur, sanguini perficiendo, haud difficile est intelligere; & alibi (1) in parte indicatum est. Attinet denique ad convulsiones, quæ cum hominem confecerint; idcirco malui ad has potissimum historiam referre.

15. Erant hæ non externæ modo, sed etiam, id quod conjuncti vomitus ostendebant, internæ. Humor autem qui per hos ejiciebatur, non erat ejusmodi, ut convulsiones inducere posse videretur, velut is *fuscus*, aut *porri succo similis*, quem convulsionum fuisse causam, inde Galenus (2) intellexit, quod, ipso rejecto, illæ protinus conquievere: cujusmodi sane *æruginoso*, *&* *atro* humore *plenum totum ventriculi fundum* hic repertum fuisse, scribit Mercurialis (3), in Bergomensi Studioso, quem immanissimæ convulsiones intra viginti quatuor horas sustulerant. In proposito autem Viro credibile est, excitatas esse ab aqua tum Spinalis medullæ, tum cerebri meninges irritante tunc demum cum retineri cepit in sanguine urinæ portio, unde aqua salsa fieret. Quod si nervi omnes qui musculos artuum inferiorum adeunt, jam penitus resoluti non fuissent; credibile est, si non æque ac artus superiores, ipseque adeo truncus, at convulsione certe aliqua prehendi inferiores quoque potuisse. Habes in Sepulchreto (4) indicatam historiam celebrem ex libro primo Epidemiorum, in qua mulieri quæ *statim inceperat* & ipsa *dolere lumbis*, extenso ad collum, & caput dolore, *dextra manus languit*, *cum convulsione*, *apoplectico modo*. Agnoscunt Enarratores & paralysim, & convulsionem ejusdem manus. Sed Vallesius ut ibidem vides, non eodem tempore; Duretus (5) eodem quidem tempore, sed paralysim in nervo, convulsionem in musculo; Martianus (6), ab utroque discrepans, & eodem tempore, & eodem in nervo. Si post tantos Viros licet aliquid subjicere; eodem quidem tempore, & in eadem parte utrumque affectum esse posse, non videtur negandum, præsertim cum Martianus luculentam suam proferat in hanc rem observationem; sed tamen aliis potius nervis, quam iisdem dissimiles adeo affectus esse imputandos. Propterea dixi, si in viro de quo loquimur, non omnes illi nervi fuissent penitus resoluti, id est si aliqui eorum qui inferiores musculos quospiam movent, vel exiliores potius aliquas musculi unius partes, quæ sint movendo membro per se impares, si illi igitur saltem fuissent integri, potuisse, magna ingruente vi convulsionis, aliquo modo aliquam artuum inferiorum partem contrahere. Certa ipsa Coacarum verba, quæ exemplo Duretus explicat illius mulieris, Martiano videntur, non modo, ut Dureto quoque, non absolutam paralysim, sed neque aliam convulsionem significare, quam *motus convulsificos leves*. In artubus autem superioribus hujus viri cum paralytici nihil esset, id est cum paterent nervi omnes vi convellenti; non mirum est, si gravissimæ, & ad quadrantem horæ perstantes convulsiones *tonicæ* sæpe ingruebant. Quarum & *clonicarum*, videlicet convulsivorum motuum, cum eadem causa sit; hoc uno maxime videtur differre, quod in his post brevissima intervalla, & quasi alterne, in illis continenter agat: quanquam in utrisque continenter agere fortasse, crediderim; sed in *clonicis*, quippe levius agentem, alterne ab naturali partium seu vi, seu

(1) Epist. 7. n. 14. (2) De loc. aff. l. 5. c. 6. (3) Prælect. ad Hippocr. Aphor. 1. libri 5.
(4) Sect. hac 13. in Schol. ad Obs. 8. (5) In Coac. l. 2. c. 22. n. 9.
(6) In Epidem. l. 1. Sect. 3. & in Coac. Sect. 2. vers. 104.

ſeu pondere ſuperari: in *tonicis* autem vehementiſſime agere, ut ejus effectus, niſi quid allud interpellet, perſiſtat porro, nec morte ipſa aliquando tolli omnino poſſe videatur. Neque enim perpetuum eſt quod ponit Cæſalpinus (1), *cadavera eorum qui ex convulſione perierunt, nequaquam tenſa conſpici, ſed relaxata*. Interdum enim id accidit quod *aliquando meminerat ſe vidiſſe*, Veſalius (2), alterum latus *etiam poſt mortem remanſiſſe convulſum in quodam qui in capite fuerat vulneratus*: atque ut alia omittamus exempla; Cel. Heiſterus (3) dum hominis in Noſocomio Norimbergenſi ex convulſionibus mortui cadaver in Altorfino Theatro poſt demonſtratas Operationes Chirurgicas, jam intus eſſet perſcrutaturus, abdominis muſculos ita *introrſum tractos* etiam tum reperit, ut linea alba proxime incumberet vertebris lumborum.

16. Quid autem illud ſit quod præſentis cauſæ actionem, ut dicebamus, interpellet, ut non niſi poſt longa intervalla, membra iterum contrahantur, plerumque adeo obſcurum eſt, ut nullis fere niſi ejuſmodi conjecturis locum relinquat a quibus nos diximus alienos eſſe. Verum ſiquid in convulſione perdifficiles habet explicatus; nonnulla certe habent longe difficillimos in hiſtoria, quam niſi Valſalva ſuis in ſchedis adnotaſſet, nec facile crederem, neque hic tibi deſcriptam darem. Puer duodocennis, diu, ſed per intervalla, doloribus ventris obnoxius, his noviſſime redeuntibus cum mercurium, ut vocant, dulcem ab Empirico quidem, ſed congrua tamen doſi, præſcriptum ſumpſiſſet; paulo poſt utroque oculo cæcus fit, artuſque ſuperior, atque inferior, & caput a dextris convelluntur, flexaque permanent. Poſt aliquot dies videndi facultas reſtituitur, tempore autem interjecto etiam capitis motus. Poſtremo dum conatur incedere, artus inferior is qui convulſus erat, vehementer dolet; ſed tamen naturalem motum recuperat. Tunc autem continuo artus ſuperior dexter, quem pariter convulſum fuiſſe, diximus, multo magis, præſertim ad cubiti flexuram, convellitur: ſed hæc quoque convulſio illico remittitur, & ſola manus extrema convulſa reſtat. Quod ſi nunc aliquis univerſos hujus manus digitos conetur extendere; tunc continuo ſana manus convulſione corripitur, valideque conſtringitur: at ſi unum quemlibet digitum; illico in ſana manu reſpondens convellitur digitus, convulſione tandiu durante, quandiu violenta alterius illius durat extenſio. Cæterum ex quo puer convulſionibus eſt captus, ventris dolores nunquam rediere.

17. JUVENEM ætate unius & viginti annorum, arte lanarium febris corripuerat, cui delirium acceſſit, ut vincire neceſſe fuerit. Remiſſo delirio, in Noſocomium hoc tulerunt, ubi ſtatim ſunt artuum ſuperiorum convulſivi motus, tendinumque in carpis ſubſultus animadverſi: in ſanguine autem miſſo nulla quidem cruſta, ſed ipſius denſa, compactaque ſubſtantia. Soporoſa gravis ſe adjunxit affectio; ut, tres noviſſimos dies nihil locutus, deceſſerit. CADAVERE hoc cum uſurus eſſem ad quædam non intra cranium dumtaxat, ſed & intra ſuperiorem Spinæ partem Diſcipulis oſtendenda, Thorace primum aperto, nullaque in eo re adnotatione digna, præter unum prædurum pulmonum lobum, animadverſa, hiſque, aliiſque viſceribus & partibus, quæ amovenda erant, amotis, dum quinta thoracis vertebra a ſexta disjungeretur, multa aqua ex Spinæ tubo defluxit. Nonnulla quoque de Cranio exiit, cum mox circumſecaretur. Cujus fornice, ſubjectaque huic craſſa meninge demptis, vaſa per Tenuem reptantia, ad poſteriorem partem ſiniſtri cerebri hemiſphærii nigro ſanguine diſtenta conſpeximus (qualis multum, cum vaſa colli ſecarentur, defluxerat) ibique ſub eadem Tenui meninge quibuſdam in locis quaſi *gelatinæ* ſpeciem, non ſine aereis bullulis; quanquam nulla erat uſquam graveolentia, neque id anni tempus, nimirum circiter medium Martium A. 1745. ut vix triduo a morte putreſcere cadaver deberet. Diſſe-

(1) Quæſt. Med. l. 2. c. 16. (2) Chirurg. Magn. l. 3. c. 5.
(3) Eph. N. C. Cent. 2. Obſ. 98. n. 2.

sectum cerebrum, quod erat prædurum, puncta passim per medullarem substantiam ostendit sanguinea, quæ mox in sanguineas guttas se dilatabant; multi, fluidique sanguinis indicia. Sed & in Lateralibus ventriculis, qui aquæ aliquid vix retinebant. Choroides plexus ex rubro propemodum nigricabant. Cæterum ii ventriculi æquo erant breviores. Verum id a natura: hoc autem quod dicam, a morbo partim acuto, & novissimo, partim lento, & diuturno. Nam acuti morbi fuit quod Pinealis glandula colore erat roseo; diuturni, quod faciebus non esset anteriore, & posteriore, ut videre consuevi, depressis, sed turgentibus, aut si hoc etiam ab acuto, at certe ab lento quod duritie erat ejusmodi, ut ea percepta & suspicatus sim, & reapse intra grandulam incisam plures exiguos quasi calculos deprehenderim: in quibus unum milii grani mole, formaque; ossea autem duritie, fortasse & natura, quantum nidor admoniti flammulæ subindicavit. Denique Spinali medulla a cranio ad quintam usque thoracis vertebram diligenter inspecta, vasa sanguifera vidi quæcunque per ejus Tenuem meningem discurrunt, sanguinis adeo plena, in facie præcipue posteriore, quasi ab injecta rubicunda materia fuissent præter modum distenta. Sed & sanguifera vascula ex iis, quæ Spinales nervos, præsertim quosdam, stipabant, turgidiora sanguine animadverti. Ventrem non attigi.

18. Quod pulmonum lobus prædurus fuerit, nihil ad novissimum attinet morbum, in quo nulla vitiati ejus visceris indicia sunt animadversa. Scilicet alterius morbi, & quidem gravis, aut reliquiæ illæ erant, aut fundamenta, minime in lanario miranda. Hoc enim Opificum genus ex pulmonibus plerumque laborare, atque adeo inde mori sæpenumero, videmus; quippe qui oleo sordidi, gravemque hujus halitum inter respirandum excipientes, in hypocaustis vitam fere nudi degunt, ex iisque subinde calentes exeunt, & seminudi in publicum prodeunt. Nec vero magis ad ultimam ægrotationem attinuerunt corpuscula intra glandulam Pinealem reperta, sive illa calculi, seu potius, in hac quidem, ossicula fuerunt secundum alias (1) memoratam Scheidii sententiam. Roseus autem ejusdem glandulæ color ab eadem videtur fuisse causa, a qua in Tenui meninge, imo in proximo annexoque plexu Choroide novissime sanguis restitit. Quæ causa an convulsio fuit, quæ Tenui crispata meninge sanguifera vasa hic illic arctaverit, ut ibi sanguinis cursu tardato, proximi vasorum rami distenderuntur? vides enim, idem accidisse circa medullam Spinalem qua parte nervis, qui convellebantur, Brachialibus certe prospicit: imo vides, in superiore quoque viro (2) eandem vasorum distentionem circum alterum cerebri hemisphærium fuisse: quod memoro, ne in hoc Juvene ad id quod præcesserat, delirium dumtaxat referas. Attamen cum minime constet, ante delirium fuisse convulsionem, possintque vasa a morientis, & mortui decubitu ac positu in certis quibusdam partibus potius quam in aliis, a fluido sanguine distendi; hic, opinor, præstabit ponere id quod multus sanguis indicat, qui ex colli vasis defluxerat, & rubra illa puncta, quæ ubicunque cerebri albam substantiam secares, apparebant, & mox in sanguineas guttas se dilatabant, videlicet omnia cerebri vasa, quæcunque id causa fecisset, fuisse sanguine distenta. Qui dum sibi per tenuissima illa vascula amplificare hic illic vias incepit, turbato in proximis medullaribus fibris spirituum motu delirium videtur excitasse; postea vero quam ea copia aggestus est, ut fibras illas premendo gravandove magis magisque constringeret, soporem, & denique mortem attulisse. Fuisse autem simul aquam multam præsertim circa medullam Spinalem, constat, fortasse ob sanguinem sua sibi copia moram injicientem, vel ab initio congestionis, effusam in qua secundum memorata antea (3) exempla vim meninges vellicandi leviorem tamen quam in viro de quo ante dictum est, suspicari, nihil vetat, & ea quæ supra (4) indicata est, ratione qui convulsivi fierent motus, conjicere.

19. BAJULUS senex, certe canus, in idem

(1) Epist. 5. n. 12. (2) n. 13. (3) n. 6. (4) n. 15.

idem Nosocomium illatus fuerat Kalendis Februariis anno eodem 1745. jam sine loquela, & propemodum sine pulsibus; at non sine motibus convulsivis. Itaque eodem die mortuus est. Nec plura de ejus morbo scire licuit propterea quod nullus eum domi inviserat Chirurgus, aut Medicus præter unum qui paulo ante ad ipsum adductus, sic invenerat, ut modo dictum est. CADAVER in Gymnasium importarunt, quippe, nisi quod palmas habebat œdemate subtumidas, summum autem pectus minus altum a sinistris quam a dextris, cætera idoneum visum est ad Anatomen, quam tum docebam, magnum præsertim, & lacertosum. Hæc tamen, quæ dicam, ab naturæ modo plus minusve recedebant. In Ventre jecur duriusculum, intus extraque ex subalbo, & obsolete flavo variegatum, vesicula plena bilis ex viridi flavescentis. Lien magnus, turgidusque: cujus membrana in facie convexa squamas habuit osseas duas, quarum altera non ita parva, at substantia, quamvis solito colore, nimis tamen laxa, & pultis instar. Renum alter meliori jure quam alias a non paucis fieri solet, figura poterat cum folio asari comparari; multo enim erat altero brevior, magisque in se contractus, atque curvatus. Habebat præterea non modo parvam in summo hydatidem, sed etiam sub propria sua membrana ad extremum alterum duas caveas non parvas, humoris plenas, quales ego in Adversariis (1) descripsi, & Willisius quoque, ut in ista ipsa Sepulchreti Sectione (2) vides. Vesica cum inflata esset, figuram quidem ostendit a me (3) animadversam, at parvitatem simul, in tanto corpore admirandam, nisi incidendo, valde crassis parietibus, eoque non ita facile extendendis reperissem; ut, quamvis cætera sana esset, vitio aliquo, ad urinam attinente, laborasse hominem, ex his quæ dicta sunt, intelligerem. Pectore integumentis, & musculis exuto, manifestum fuit, summum sternum a sinistris minus alte produci quam a dextris, sinistramque claviculam inferius propterea, quam dexteram, cum sterno committi; ut sic potius ab utero fuisse, crederes, quam ex eo quod puer sinistrum humerum gravioribus subjecisset oneribus. Pulmones a tergo, non rubentes modo, quod solent, sed & duriores fuerunt, hactenus tamen, ut præteriti olim morbi indicium, certe non ultimi hujus, facerent. Eos dum a fronte contuebar, rem animadverti quam nunquam antea. Inter dexteros enim lobos superiorem, atque inferiorem, corpus erat interjectum, latum sesquidigitum, longum tres digitos, quatuorve, album, quasi ex pinguedine constaret, membranis quibusdam intercepta. Sed diligentius perscrutando cum ramos intus perspicerem ex solitis cartilagineis frustis compactos, & dextero bronchio demum annexos, atque adeo continuatos; plane intellexi, fuisse olim tertium illum parvum, sive medium dexteri pulmonis lobum, qui postea, quæcunque fuisset causa, quasi effœtus, atque emortuus, ita substantiam, vasaque sua contraxisset, ut neque colore, neque mollitie, neque structura pulmonem amplius referret. Intra pericardium durius quam soleat, cor erat pinguedine opertum: cujus valvulæ Tricuspides, & Mitrales oras imas habebant, ut sæpe alias vidi, crassiores, duriores, & leviter hic illic quasi glandulis tuberosas; Semilunares autem non solum hic illic erant duræ, sed & quibusdam locis osseæ; ut minus postea mirum fuerit, in facie interna arteriæ Magnæ tum proxima, tum longe remota, videlicet in Iliacis usque, albidas maculas huc illuc disjectas occurrisse, futuræ olim ossificationis indicia. Septum Transversum, utra liberet facie inspiceres sive in sua sede, sive ex hac detractum, omnino habebat foramen per quod gula trajicitur, multo quam soleat, brevius, ut nunquam sic vidisse meminerim. Cranium denique cum circum secarent, aqua, sed non adeo multa, ex ejus cavo defluxerat. Cerebrum inspiciens, *gelatinæ* speciem vidi sub Tenui meninge, vasa autem, quæ per Lateralium ventriculorum parietes reptant, sanguine tumidiora: sed nihil præterea, persecando, adnotatione dignum.

20. Omis-

[1] III. Animad. 33. [2] 13. Obs. 1. [3] Epist. Anat. I. n. 61.

20. Omissis cæteris, quæ ad historiam absolvendam scripsi, quamvis alia alio pertineant; postrema, hæc pauca restant, quæ ad convulsivorum motuum causam videri possint attinere. Quod si in hoc homine aliter rem conjicere forte malueris; non repugnabo. Erat enim maxime debilis, & morti jam proximus, cum in eo sunt illi motus animadversi. *In maxima autem debilitate spasmi*, inquit Boerhaavius (1), *& in animale moribundo solent præcedere convulsiones*; non quod aucta sit vis musculorum se contrahentium, sed quod imminuta sit vis eorum antagonistarum, ut in paralysi. Quo sunt qui referunt illa Hippocratis: *Convulsio ex hæmorrhagia lethalis* in *aphor. V. n.* 2. *Convulsio ex helleborismo lethalis*, ibid. *n.* 1. Qui etsi memoria ex parte labuntur; tu a vero tamen non adeo fortasse aberrabis, si convulsionem quam mox (2) Hippocrates *malam* pronunciat, nimiæ sive hæmorrhagiæ, sive purgationi supervenientem, interdum saltem inopiæ adscripseris sanguinis, & spirituum tantæ, ut cum in omnes æque musculos influere non possint, horum illi cedant in quos minus, illi autem superent in quos plus infertur, quod, si persistat, convulsionem *tonicam* repræsentat: sed si illæ vices, sicut in ea summa rerum perturbatione facile est, mox aliter, atque aliter commutentur; subsultus nimirum, & *clonicæ* convulsionis imago existit. Neque enim revera, & proprie ibi est convulsio, ubi musculi ob resolutionem antagonistarum se contrahunt, contractique possunt facile, & sine dolore, admotis manibus, extendi. In hoc igitur homine si imaginem potius quandam convulsivorum motuum, quam hos ipsos fuisse, volueris; ob ejus summam debilitatem, non pertinaciter refragabor.

21. Veras autem, & proprie dictas convulsiones, nulla interveniente paralysi, ut ex nervorum puncturis, & vellicationibus cum in vulneratis hominibus, tum in bestiis præsertim experiendi causa, excitari, notissimum est, atque inter omnes pervulgatum. Quod & dolor confirmat, cum *tonica* convulsione tunc præcipue conjunctus, cum musculos contractos, ut paulo ante indicabam, manu quis extendere conatur, membrumque in oppositam figuram reducere. Sed & curatio comprobat ejusmodi certe, quæ in paralysi noceret. Memini, de Albertino me audire, fuisse nefarium Chymicum, qui plus laboris, atque artis quam alii ad remedia, insumeret ipse ad venenum parandum præsentissimum, & quod si perficere potuisset, sperabat halitu necaturum. Cum ergo multa, & varia quæ reticere satius est (plura enim de hoc genere imprudenter Medici præsertim quidam chartis mandarunt, quæ utinam possent aboleri) scelestus ille in vitreum vas conjecisset, longoque tempore, ac magna, multiplicique artificio de malis jam multo pejora reddidisset; meritum sceleris fructum cepit. Cum enim vas, inter transferendum prolapsus, perfregisset, impensarum, temporis, laborum perditorum dolore propemodum insanus, quidquid potuit effusi liquoris, spongia continuo excipere, inque aliud vas exprimere ausus est. Ecce autem convulsionibus prehenditur tam vehementibus, ut raptim in cubile delatus, mox earum vi in humum dejectus sit, ubi, cito interea accersitus, Albertinus interveniens hominem invenit serpentis instar se contorquentem, atque oculis extantibus, exertaque lingua horrendum in modum mugientem. Cum in gravissimo casu pluribus auxiliis usus esset; nihil æque profuit ac demittere totum hominem in tepidum oleum; sic enim convulsiones quievere. Antonius autem Vallisnerius narrabat, cum Vir Patricius convulsivis affectionibus jam annum laboraret, nec cætera juvissent; successisse sibi curationem nihil aliud imperanti, nisi ut loco cœnæ uncias duas sumere assuesceret olei ex dulcibus amygdalis recens expressi. Verum in re obvia satis sit duo hæc exempla, a Clarissimis duobus viris accepta, alterum acuti, alterum diuturni morbi, commemorasse. Hactenus de Convulsione. De Paralysi autem proximis Litteris scribemus. Vale.

EPI-

[1] Prælect. in Instit. §. 401. [2] Sect. 5. Aph. 3. & 4.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XI.

Agitur de Paralysi.

UT ad Epilepsiam Convulsio se habet, de qua superioribus Litteris scriptum est; ita ad Apoplexiam Paralysis, de qua protinus scribemus. Nam quod proxime in Sepulchreto succedit Sectio de Stupore, Torpore, Tremore, Horrore, Rigore, Anxietate; nimirum intelligis, harum Affectionum alias ad Paralysim, alias ad Convulsionem, alias alio attinere: quod & Observationes indicant in eam Sectionem collatæ, quippe quæ, si de multis præcipuas excipias, aliæ ex aliis, ut videbis, Sectionibus depromptæ sunt. Quin Sectio ipsa XV., quæ inscribitur de Paralysi, non paucas habet aliunde pariter repetitas. Nos vero consuetudinem tuebimur nostram, nullasque huc ex superioribus, quæ de Apoplexia sunt, Epistolis, aut ex aliis, quas olim accipies, ad Ictus, & Vulnera pertinentibus, Paralysis observationes referemus. Itaque tres, haud amplius, dabimus ex Valsalvæ schedis, quatuor ex nostris.

2. SEXAGENARIUS Senex alvi fluxu cum torminibus, & assiduis præterea vigiliis vexatus, cydoniorum oleo abdomen inungit. Et quanquam fluxus ad mortem usque perduravit; insequenti tamen nocte, nullo alio capitis prævio symptomate, ex improviso corripitur hemiplexia, ut totam corporis partem dexteram immobilem habeat. At primo quidem die a venæ sectionis sensu, & ab irritamentis plantarum pedum nonnihil & manum, & pedem movere potuit; postridie tamen nihil omnino potuit. Quod ad reliqua attinet; dexter oculus erat semiocclusus, malæ rubebant, vix loquebatur, & loquens balbutiebat; nutibus tamen sic interrogantibus respondebat, ut sensus internos vigere, intelligeres. Facilis initio erat respiratio: sed difficilis reddita est uno aut altero ante mortem die, quæ contigit ineunte die quarto. DUM E CRANIO cerebrum eximitur, & præsertim dum Infundibulum a glandula Pituitaria dividitur, limpidum serum, & fluidus sanguis erumpit. A sinistris ad latera sanguiferorum meningum vasorum, paululum materiæ animadversum est *gelatinam* referentis. A sinistris pariter sub Tenui meninge, ipsa cerebri substantia duobus in locis erat nonnihil erosa: id quod in ejusdem lateris ventriculo manifestius fuit. Nam Striatum corpus ob erosionem, ab sero quod in ventriculis stagnabat, fortasse factam, ab reliquo cerebro omnino separatum inventum est.

3. Quæcunque demum causa fuerit istius separationis corporis Striati; quam sæpe soleat ab eorum alterutrius, aut ejus viciniæ læsione fieri hemiplexia, a nobis est III. ad te Epistola (1) satis ostensum. Huc adde quod Sepulchretum (2) docet, Willisium quoque inspectis aliquoties cadaveribus *a longa paralysi & gravissima nervorum resolutione defunctorum, deprehendisse semper hæc corpora præ aliis in cerebro minus firma, instar amurcæ discolorata, & striis multum obliteratis*.

4. SENEX alter eadem ætate repente cadit, simulque dextera parte corporis sentiendi, movendique facultatem amittit: interrogatus, vix respondet, idque balbutiens. Toto quo superstes fuit, tempore parum minxit, alvum autem nunquam, nisi ope enematum, exoneravit. Denique initio diei vigesimæ primæ, difficili accedente superexspiratione moritur. THORACE aperto, pulmones, & præsertim dexter, in posteriore parte phlegmone correpti inveniuntur. Singuli ventriculi cordis singulas mediocres polyposas concretiones habebant, in proxima vasa productas. In Cranii sectione Crassiora meninge læsa, aqua limpida erumpit. Eadem in dextero cerebri ventriculo reperitur; in sinistro autem æruginis colore infecta, quæ in ejus basi ulcerosam cavitatem effecerat.

[1] n. 18. (2) Sect. hac 15. Obs. 1.

5. Basim Lateralis ventriculi facit, ut nosti, corpus Striatum non parva ex parte. Ejus, aut viciniæ læsio minor, minusve acuta, quam in priore, sinere potuit, hominem diutius vitam trahere. Cæterum aqua æruginosa an ulcus ipsa induxit? an ab ulcere producta est? Cum limpida esset in ventriculo dextero; in sinistro videtur ab ulcere infecta esse eo colore, quem sibi favere, fortasse existimasset Willisius, quippe paralysis ejusmodi *semper* esse causam credens, *materiem extraneam*, *& quasi vitriolicam*, id quod in Sepulchreto quoque (1) commemoratur. Quid autem ulcus istud fuisse putemus, posterius (2) indicamus.

6. SENEX annos septuaginta natus, qui valde edax fuerat, apoplexia multo antea prehensus, & post hanc paralysi tota corporis parte dextera, parte altera sæpius convulsivis motibus agitabatur: mente non constabat: calculos interdum cum lotio reddebat. MORTUI Ventre aperto, conspectum est omentum eo retractum, ut totam ventriculi anteriorem partem obtegeret. Hepatis autem sinister lobus, qui ventriculi partem solet obducere, vix hunc tangebat, quippe abductus a diaphragmate, cui firmiter annexus erat. Porro ventriculus, etsi erat corrugatus; tamen, postquam extensus fuit, inventus est amplior quam plerumque solet. Lien autem manifeste erat duplo major quam par esset, colore autem perobscuro. In rene sinistro calculi deprehensi sunt quatuor, unus castaneæ magnitudine; reliqui minores. Thorax reclusus non est. Dum Cerebrum e cranio eximitur, serum quod inter Crassam, & Tenuem meningem continebatur, emanat. In ventriculo sinistro plexus Choroides habebat corpus phaseoli magnitudine, ex variis constans hydatidibus: sub eodemque ventriculo sinus erat, cujus parietes substantia cerebri faciebat flava ac flaccida, quæ corrupta videbatur.

7. Senex hic tertius, quippe cæteris ætate provectior, ac præterea, quod ventriculi ipsa amplitudo confirmabat, edacior, non hemiplexia tantum, ut illi, correptus fuerat, sed & *renum passionibus*, atque *apoplexia*, quas cæteroquin Hippocrates (3) inter senum morbos connumeravit, ad hæc desipientia, denique & motibus convulsivis in sinistra corporis parte, a sero, ut opinor, salso, quod ut inter meninges erat, sic utrinque irritando, dexteram quoque convulsisset, nisi hæc antea resoluta esset. Resolutionis autem causam hic etiam vides sub Laterali ventriculo, hoc est sub corpore Striato ejusve vicinia. Quod vero viciniam quoque comprehendimus, tum observationes alias propositæ, tum illa etiam facit qua Christianus Vaterus (4) post alterius brachii paralysim, ossiculum, vel *concretum* gypseum durissimum in opposito nervorum thalamo deprehendit.

8. Eandem autem illam, quam hoc in sene, ultimo loco descripsi cerebri læsionem ut diuturnæ hemiplexiæ, sic antiquæ etiam apoplexiæ causam fuisse, non dubito, eorum memor quæ secundum Brunneri observationem, & judicium ad te alias (5) scripsi. Nimirum quem Valsalva sinum appellavit, cujus parietes corrupta fecerat substantia cerebri, mediocrem olim cavernam repente productam, fuisse censeo ea ratione qua alia ad te Epistola (6) declaravi, quæ arte deinde, & præsertim natura adjuvante, se contraxerit in sinus modum. Sic eodem spectasse minorem illam cavernam credidi, semisiccato muco plenam, quam cum longe ampliore, sanguine referta, in apoplectica muliere descripsi (7). Nec multum fortasse a recto aberrarem, si ejusdem pene fuisse generis illas quoque duas cavernas, dicerem, quas de Epilepsia scribens (8) in viro, itemque in muliere memoravi, minorem in hac, & sero plenam, quod ex parte nigricabat, & fila quasi quædam habebat, majorem in illo, & cum sero, sanguinis portionem intra inæquales parietes continentem: quanquam ibi malui apostematis, abscessusve nomine complecti, cum videri possent

[1] Schol. ad hujus Sect. Obs. 2. [2] n. 8. [3] Sect. 3. Aph. 31. [4] Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Ob. 165. [5] Epist. 2. n. 16. [6] Epist. 3. n. 3. 8. 9. [7] Ibid. n. 6. [8] Epist. 9. n. 20. & 23.

sent illa quidem ab ictu, hæc vero ab lue venerea sensim productæ: quæ res; ne de utriusque sede quidquam dicamus; fortasse fæcit, ne ad cætera incommoda apoplexia accesserit, aut artuum resolutio: quæ neque ad vertiginem vituli accessisse legimus, cujus in cerebri ipsa substantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine, humore limpido plenas deprehendit Brunnerus (1). Tamen quod sensim, & ab sero magis quam ab sanguine, cavernæ quædam producantur, non ideo ex erosis, aut ex disruptis vasculorum cerebri tunicis fieri non possent. Imo possunt, modo levis adeo sit erosio illa, aut disruptio, ut lente exsudet potius quam erumpat sanguinis portio, eaque serosa magis quam crassa: quo facit sanguinis ipsius in quibusdam corporibus natura magis aquosa, copia minor, motus segnior. Quod si hæ cavernæ disrumpantur; non multo secus ac illæ quæ sanguinis plenæ sunt (2), nil aliud quam ulcera fuisse, in cadaveribus videri possunt: idque in eo qui supra (3) descriptus est, secundo sene accidit, ut opinor, unde aqua infecta sit æruginis colore. Nam in primo (4) fluidus, qui cum sero limpido eruperat, sanguis cavernam indicat, quæ Striatum corpus ab reliquo cerebro separaverat, ad eas magis accessisse quæ minus lente fiunt, & III. Epistola (5) expositæ sunt.

9. Quæ omnia cum bene perpenderis; tum legas velim in Sepulchreto (6) illam Wepferi observationem, in qua anatomen describens hemiplecticæ Virginis, duas in dextero cerebri ventriculo proponit cavernas, alteram ovi gallinacei magnitudine nondum apertam, alteram, quam etsi in recludendo ventriculo forte disruperat, tamen ex copia effusæ aquæ turbidæ qualem in prima quoque invenit, *non multo* hac *minorem fuisse*, in subjectis Scholiis existimat, præterea autem ait, *in fundo, & ad latera* ventriculi, *corpora Striata, & portionem corporis Callosi exulcerata, inæqualia, & quasi lacera apparuisse*. Verum si diligentius omnia attendas; proclive erit intelligere, *superficiem* hanc quæ *inæqualis, & quasi exesa & exulcerata apparuit*, non extra disruptam cavernam, sed intra ipsam fuisse. Si enim caverna hæc fuisset, ut illa integra, *peculiari tunica, crassitie pennæ columbinæ, vestita*, aut certe, si, ut illa, *folliculo inclusa*, ut videtur indicare, cum ambas *folliculos* vocat; profecto & hujus tunicam, & sedem, ut illius, descripsisset, neque magnitudinem ex sola aquæ copia *divinare* coactus esset. Igitur nullo folliculo hanc quidem proprie comprehensam crediderim; sed ejus parietes illam ipsam fuisse substantiam, quæ, postquam caverna disrupta est, quasi exesa, & exulcerata apparuit.

10. Cæterum laudatam alias (7) Valsalvæ doctrinam haud secus ac triplex propositorum senum dissectio, hæc quoque Wepferi comprobat observatio. Fuerat enim hemiplexia in latere corporis sinistro, cum læsio, ut vidimus, in ventriculo esset cerebri dextero: id quod antequam hanc Sepulchreti Sectionem diligentius versarem, nunquam attenderam, ut neque in Observatione, quæ ibidem est, altera (8) Joannis Bauhini, in illo eodem sinistro latere paralysim, apostema autem fuisse in cerebri parte dextera. Sed nimirum non tam mirandum est, hæc me fugisse, quam Wepferum, qui rem semel iterumque jam viderat (9), parvi adeo fecisse. *Non equidem nego*, inquit (10), *tumores istos ventriculi dextri ad Hemiplegiam sinistri lateris symbolum suum contulisse, nam ipsemet cum plurimis aliis observavi uno latere affecto, oppositum paralysi correptum fuisse: verum sociam, & forsan primariam causam Hemiplegiæ, serum extitisse arbitror*, illud videlicet, quo postea cerebri porolus obstructos fuisse, existimabat. Nisi dixisset, id se *cum plurimis aliis* observavisse; suspicari aliquis posset, idem quod Valsalva postea, id est ab interna causa factum in longa dissectionum serie animadvertisse. Nunc idem intelligimus quod *plurimi alii* an-

X 2

[1] Sepulchr. l. 1. S. 16. in Addit. Schol. ad Obs. 12. [2] Epist. 3. n. 3.
[3] n. 4. [4] n. 2. (5) n. 3. 8. 9. (6) Sect. hac 15. Obs. 4.
(7) Epist. 3. n. 16. 17. (8) n. 18. (9) Vid. Epist. cit. 3. n. 17.
(10) in Schol. ad cit. Obs.

antea, id est ab ictibus, & vulneribus, Wepferum vidisse. Porro non his tumoribus solum, parum tribuit, partem cerebri dexteram in ejusmodi loco tandiu comprimentibus; & quod consequitur, spirituum influxum in Spinalis medullæ sinistram partem longo tempore minuentibus: ne huic quidem medullæ parti, quæ propterea fortasse *dextra minor videbatur*, plus censuit tribuendum. *Neque multum*, inquit, *ad hujus rei demonstrationem confert medulla spinalis sinistra minor dextra; si enim præternaturale quidpiam fuisset, æque pes ac brachium ad motum impotens permansisset*; quasi vero hoc discrimen plerumque in hemiplecticis non occurreret, nec ipse paulo ante discriminis causam indicasset in labe adversus remedia pertinaciori *nervorum axillarium, qui graciliores & teneriores sunt nervis ex osse sacro ad femora & pedes descendentibus*. Nam quod profuisse, ait, *curationem, quæ peragebatur serum discutientibus, absorbentibus, & evacuantibus*; scilicet profuit, serum deducendo atque avertendo, quo tumores antea magis opinor, distendebantur, natura primum adjuvante per *creberrimam copiosamque* mictionem, tum aliis etiam morbis, ascite videlicet, ac late fuso œdemate, & flavæ aquæ copia intra meninges redundante, in quam illa rejici possunt quæ alioqui tumores illos augeri, videbantur indicare. Quæ omnia tamen sic velim accipias, ut dicta intelligas, non ut Wepfero ipse adverser, cujus memoriam, & egregia merita quanti faciam, non ignoras; sed ne te quidquam celem de conjecturis, quales eæ cunque sint, circa has res meis, quibus non plus tribues quam volueris. Sed historiis Valsalvæ expositis, ad meas veniamus.

11. AGRICOLA annos natus, ut videbatur, ad quadraginta in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbebat. Is primum in thorace correptus fuerat dolore vago, cum punctionis sensu: tum linguæ deinde, & dexterorum artuum resolutione, ut tamen movere nonnihil posset. Inter hæc notos agnoscere, & intelligere videbatur: mox nihil. Vehemens erat pulsus, & frequens; sed æqualis. Respiratio si ultimum vitæ tempus excipias; non mala. MORTUI Venter maximum eorum quos ad id tempus videram, lienem ostendit, cætera, sensuum judicio, sanum: jecinoris autem limbum inferiorem livescentem. Thorax utraque in parte mediocrem sanguinolentæ aquæ copiam habuit, tum pulmones pleuræ adhærentes posteriore facie, cæterum, etsi intus extraque ibi rubebant, non duros. In pericardio aqua crassa, sed pauca, eique similis in qua caro recens lota est. Cor flaccidum non secus ac cæteri musculi, in ejusque dextera auricula & ventriculo magna polyposa concretio, muci instar subflavi. Hac firmior erat altera quæ Pulmonarem venam tenebat, ascendens quasi a quadam basi, ab *excrescentia*, cui annectebatur, coloris cinerei, valvulis Mitralibus innata. Dum e Cranio cerebrum educebatur, aqua erupit quæ inter Crassam fuerat, Tenuemque meningem, imo inter hanc quoque, & cerebrum, a quo hæc propterea nullo negotio separabatur. Vasorum trunculi qui per ejusdem meningis superiora feruntur, sanguine erant distenti. Substantia cerebri laxa. Lateralibus apertis ventriculis, natibusque; & testibus cum Pineali glandula retectis, hanc pene totam ex flava, & duriuscula, friabili tamen, materia constare, inveni; quatuor autem illarum protuberantiarum colorem ad flavum vergere. Dextero, & sinistro ventriculo aliquid aquæ inerat, ejus similis, nisi quod crassa non erat, quæ in pericardio descripta est. Et superficies quidem utriusque ventriculi minus erat levis, quam solet: sed in sinistro fuit præterea vitium quod magis in oculos incurreret. Nam præterquam quod flavus, & quasi diffluens erat ille medullaris tractus qui interjicitur inter Optici nervi Thalamum, & corpus Striatum, hoc ipsum corpus, si cum dextero comparares, multo strigosius, quasi a tabe quadam factum, subsidebat, & ex ejus medio tuberculum prominebat maximæ fabæ magnitudine, & figura, colore autem rubro, qualis in cute conspicitur cum recens sugillata est. Quod sectum, nihil peculiare ostendit præter eandem rubedinem, cum reliquum Striatum corpus totum flavesceret, eaque esset

ſet laxitate, ut quaſi diffluerет.

12. Hiſtoriæ hujus alias partes conſiderabimus alio tempore. Nunc illud propter qnod hic potiſſimum ſcripta eſt, vides, ut non minus quam quæ ſupra aut propoſitæ, aut commemoratæ ſunt, Williſii, & Valſalvæ doctrinas confirmet; hujus, quia vitium in latere fuit cerebri oppoſito ei corporis lateri quod erat reſolutum; illius (1), quia in reſolutione etiam nec diuturna, nec gravi, vitium fuit non modo in vicinia Striati corporis, ſed in hoc ipſo, & ſane ejuſmodi, ut decolor eſſet, ac minus firmum. Hæc poteris ad illa addere quæ ſcripſimus Epiſtola III. (2) de graviſſimis ut plurimum inter omnes partes cerebri corporis Striati, aut ejus viciniæ læſionibus: & ſi licet non ejuſdem generis vitia conferre inter ſe; vereri magis poteris, ne caſui imputandum ſit quod ex illis Obſervationibus pene omnes vitium exhibeant a dextris, quando hactenus in his Litteris deſcriptæ tres ex Valſalvæ ſchedis, una ex noſtris, omnes proponunt a ſiniſtris. Noſtræ hujus eſt; niſi quod viciſſim vitium proponit a dextris; in eo perſimilis Obſervatio Peyronii (3) quod in medio ferme Striati corporis durum tuberculum, fabæ multum depreſſæ craſſitudine, profert ex adoleſcente, cui latus oppoſitum ceperat paralyſi laborare. Nunc poſtquam tot a nobis hac, aliiſque Epiſtolis tum propoſita, tum memorata legiſti exempla noxarum gravium, quæ Striatorum corporum læſiones ſunt conſecutæ; jam tanto libentius probabis quod Cl. Langhanſius (4), ſpectatis obſervationibus noſtrarum ſimilibus, ſcripſit, has Striatas protuberantias eſſe partes cerebri nobiliſſimas, nec mirandum, cum maximam ejus crurum portionem faciant, & quod conſequitur, Medullæ trunco originem præbeant, ſi læſis ipſis, & cerebrum, & reliquum corpus magnis, ut oſtenſum eſt, morbis, ſæpiuſque funeſtis afficiatur.

13. SENEX, qui ex apoplexia hemiplecticus tota corporis parte dextera; ſi caput, quod valebat, excipias; neque ſentiendi, neque movendi ullam facultatem retinuerat, in Bononienſe Incurabilium Noſocomium admiſſus eſt. Ibi febre correptus, & ſpirandi difficultate; quam tamen neque ponderis, neque doloris ullius ſenſus in thorace, comitabatur; imbecillo ultimis diebus pulſu, & penis gangræna accedente mortuus eſt A. 1704. VENTER nihil, præter inteſtina aere turgida, præbuit adnotandum. Thoracis ſiniſtra cavea aquam habuit, ſed paucam: dextera ſuperiorem pulmonis lobum ex nigro purpureum, durum, compactaque ſubſtantia. Nihil aquæ in pericardio: cor autem adeo flaccidum, ut nunquam antea ſic vidiſſem; in ſe enim ita conciderat, vix ut digiti craſſitudinem æquaret. Sed & muſculi alii laxiſſimi. E Cranio, inter ſecandum, aqua defluxit non pauca: quæ mox & ad cerebri baſim, & in vertebrarum tubo conſpecta eſt. In Lateralibus etiam ventriculis aliqua ejus portio fuit: major autem fuerat, ut opinor, ſub Tenui meninge; hæc certe qua ſulcis inter anfractus cerebri interjectis reſpondebat, propemodum albicabat. Præter hæc nihil in cerebro, aut cerebello adnotatione dignum, niſi qnod in plexu Choroide, ſaltem a ſiniſtris, veſiculæ erant aqua turgidæ.

14. Senis hujus, quem pulmonis ſuſtulit inflammatio, hemiplexiæ cauſam noli credere a me facile in iis ſtatui veſiculis, quæ in parte reſolutæ oppoſita turgebant; ſic enim ſæpius vel ſine ulla paralyſi invenire conſuevimus. Multo autem minus in aqua ſtatuo intra cranium reperta, quippe quæ non ſiniſtram magis cerebri partem premebat, quam dexteram. Quod miror quoſdam, & in his Williſium, ut in Sectione iſta Sepulchreti XV. (5) vides (niſi quid forte Lugdunenſis, nedum Genevenſis typographi incuria deeſt) non attendiſſe; neque enim ab illuvie ſeroſa & ſanguinea anteriorem cerebri cavitatem implente, unius potius, quam alterius corporis Striati compreſſionem, lateriſque reſolutionem deduxiſſet. Quid ergo eſt? Mox poſtquam aliam

(1) Vid. ſupra, n. 3. (2) n. 18. (3) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741. Quatrieme Obſerv.
(4) Diſſ. de conſenſu part. corp. hum, §. 88. (5) Obſ. 9. cum Schol.

aliam subjecero Observationem, conjiciam (1). Neque enim tam difficile id puto, quam si ex me quæreres, cum Generosissimus Senex (2) simul hemiplexia, simul ictero correptus esset, qui fieri potuerit, ut intra idem latus dexterum, quod erat resolutum, se *accurate* adeo contineret aurigo, *ut etiam nasi dextrum latus icteritium esset, sinistrum vero colorem naturalem retineret*, quando idem flavum sanguinis serum non minus circumibat per sinistrum latus, quam per dexterum; nisi forte credas, per laxiores hujus fibras lentius promotum, magis inficere potuisse.

15. ANICULA ex apoplexia jam tres annos hemiplectica sic tamen, ut sentiendi facultatem retineret, accedente ob decubitum, an aliam ob causam clunis gangræna, octo ante diebus in idem fuerat in quod Senem diximus, Nosocomium excepta. Ubi intra paucos dies vehementi dolore correpta est, primum resoluti humeri, mox etiam linguæ: quæ inspectæ partes nihil, quod sub sensum caderet, vitii ostendebant. Dolorem aphonia excepit, hanc mors, quæ sensim tamen, & sine ullo resolutionis incremento accessit. CAPUT, & collum dumtaxat hujus mulieris dissecta sunt. In collo id glandulæ Thyroidææ vitium deprehendi, quod alibi (3) descriptum, hic iterare minus attinet: præterea in quodam arteriæ vicinæ trunculo concretionem inter tunicas ex flava materia media inter mollem, atque friabilem, parvam illam quidem, sed ita introrsum extuberantem, ut trunculi cavum angustius faceret; denique in altera Parotide parva frusta ex materia quasi tartarea, quæ mora postea in osseam duritiem transivit. Verum antequam collum, & caput attingerem, dum illud a thorace dividerent, tantam vim aquæ ex vertebrarum canali tum superiore, tum inferiore erupisse, testati sunt, quantum vinarium vas, quod *boccale* vocitant, impleri posse, existimarent. Itaque pauca circa cerebrum, pauca in ejus ventriculis superfuit: præter quam, nihil aliud quod adnotatione dignum esset, invenimus.

16. Ex gangræna quidem, pessimi generis particulas in alveum sanguinis relatas, cum linguæ nervos, tum alios aliquos invasisse eorum potissimum qui ob triennem humeri quietem minus fortasse resistebant, doloresque illos intulisse, non difficile est explicatu. Sed non propterea intelligitur, quomodo tanta aquæ copia intra cranium, & vertebrarum tubum congesta sit, & cum sit, aphoniam quidem, & mortem, sed non simul reliqua apoplexiæ legitimæ symptomata invexerit. Num quod paulatim ad tantam illam copiam pervenerit? (4) Et credere quidem possumus, jam tum ab hemiplexiæ initio multum aquæ in eo tubo; sive, ut vocant, in Sacra fistula fuisse. Sic enim sæpe in paralyticis invenitur, ut Coiterus præmonstravit, cujus habes in Sepulchreto Observationes (5), tum deinde Wepferus, qui ad id facile inquirendum, omnibus jam e cranio detractis, tum statuere hoc humilius solebat, ut per Sacræ fistulæ ostium declivem ab ea egressum haberet humor: quod a plerisque aliis in certorum quorundam cadaverum sectionibus neglectum, nos certe aut eadem, aut alia ratione sæpe inquirere non omisimus, ut ex superiore etiam Epistola (6) intelligere potuisti. Wepferi autem observationes non in hac modo Sectione (7), sed in II. quoque (8) videas, præsertim in quibus *multum*, aut *plurimum* seri ex ostio illo exire, conspexit. Nam in qua *adunciam* vidit effluere, ea minoris facienda est, si quod ipsi, & Coitero videtur fuisse incognitum, secundum naturam quidem humoris aliqua copia in ima Sacra fistula est agnoscenda; qua de re quid nobis exploratum sit, erit alibi dicendi locus; neque enim difficile est, ut in cadaveris gestatione, aut multiplici, ut sæpius fit, volutatione ejus naturalis humoris portio ab imo ad summum fistulæ transeat. Verum cum aut copia multo majori, aut alia ac debeat, natura est, intelligere quidem

(1) n. 17. (2) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 64. (3) Epist. Anat. 9. n. 38.
(4) Vid. Epist. 4. n. 29. (5) Sect. hac 15. Obs. 6. & 7. (6) n. 13.
(7) Obs. 3. (8) Obs. 40. & 47.

dem licet, quemadmodum aut hac alia natura lædat, aut ea multo majori copia non jam nervos illos infimos Caudæ Equinæ, sed ipsum longe teneriorem, quem circumfundat, Spinalis medullæ truncum aut magis premendo, aut laxando, inferat artuum resolutionem: sed qui fiat, ut cum illum undique circumfundit; tamen a dextero magis latere, quam a sinistro, aut a sinistro magis, quam a dextero, premat laxetve, ut lateris illius, non hujus, aut hujus, non illius paralysim faciat, intelligere non licet. Igitur quæ nos difficultas circa aquam in cranio tenebat (1), eadem in Sacra quoqve fistula detinet, nisi aliquid præterea huc adjiciamus.

17. Id autem repetendum videtur a præcedente alterius partis aut cerebri, aut Spinalis medullæ dispositione, sive hæc a natura sit, sive a morbo: ut si minus firmam quam altera, intimam habeat structuram, aut si, velut in ea apoplexia quam alias (2) a meningum convulsione fieri, proposuimus, alterum cerebri hemisphærium a vehementiori suæ meningis convulsione magis quam alterum, constrictum fuerit. Jam vero si ad nativam, aut si ad relictam a morbo in altero latere imbecillitatem ejusmodi, quæ per se quidem obesse vix posset, si ad eam, inquam, undique circumjectæ vis aquæ accedat; nimirum intelligis, cui vi firmius latus cerebri resistat, aut Medullæ, eidem infirmius non posse resistere.

18. Quod autem de cerebro, ejusque appendice medulla Spinali per suarum meningum convulsiones læsis dicebam, idem quoque de nervis ab illo, aut ab hac proficiscentibus & alias (3) dixi, & nunc etiam tanto libentius dico, quanto facilius est intelligere, non Tenuem modo, sed & Crassam meningem circum eos quos convestiunt, nervos undique posse contrahi, quam circa alterum cerebri, aut Spinalis medullæ latus. Sic in adolescente (4) qui ex vermibus intestina irritantibus, linguæ paralysi corripiebatur, intra aliquot dies solvenda, sed cum ventris torminibus recurrente singulis mensibus, rem ego ex convulsione explicabo per consensum quendam ad meninges quæ linguæ nervos cingunt, producta, levi quidem, ut facile paralysis solvebatur, sed cum intestinorum convulsiones redibant, ipsa quoque redeunte. Igitur si nervos quoslibet, non ex durioribus tamen, convulsæ aut meninges suæ, aut contiguæ musculosæ fibræ constringant, aut si non valde constrictos, & mox sic satis restitutos circumfusa aqua premat, aut laxet; resolventur partes quibus ii nervi prospiciunt: atque hinc quoque habebis unde intelligas quibusdam in casibus, quare cum eadem aqua omnes interdum circumfundat qui aut ex cerebro, aut ex Spinali medulla proveniunt, nervos; non omnes tamen laxentur.

19. Facile autem ad Spinales alterius lateris nervos, suarum meningum convulsione certo tempore, nec tamen arctius, circumpressos, attinebat casus non vulgaris, qui Bononiæ A. 1705. in eodem quod semel atque iterum supra memoravi, Nosocomio diebus circiter octo spectatus est. Virgo erat annorum, ut mihi visa est, quadraginta, quæ post diuturnum dolorem capitis, altero sensim resoluta erat corporis latere sic ut tandem neque ad motum, neque ad sensum hoc uti posset. Ita affectæ sanum quoque alterum latus similis paralysis quotidie vespertino tempore corripiebat, matutino autem adventante, integram omnino relinquebat. Quod postquam septies, aut octies contigit eadem semper, aut siquando non eadem, una, ut summum, hora citius, aut serius; tum vero thoracis inflammatio continuo accessit, eaque Virginem sustulit, cujus dissectio cadaveris, invitis nobis, omissa est. Sed resolutionum ab ejusdemmodi causa alia quoque exempla a me indicata sunt.

20. Indicata sunt etiam exempla earum quæ a convulsis circa nervos musculosis fibris videntur accidere. Nec vero nega-ve-

(1) n. 14. (2) Adversf. 6. Anim. 84. & Epist. Anat. 13. n. 27. (3) Ibid.
(4) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 160.

verim, posse interdum ea quoque ratione explicari, quæ sic a Boerhaavio (1) proposita est: convulsi musculi *duritas*, *si nimia fuerit*, *destruit musculum*, *& relinquit paralyticum*, *uti sæpe post convulsiones contingit fieri*: quanquam ubi simul cum motu sensus tollitur, non tam muscularis fabricæ destructionem, quam compressi tunc nervi, modo ex durioribus non sit, constrictionem præstat incusare. a qua una repeti utrumque potest.

Quod autem eidem placuit (2), *paralyses membrorum*, *ubi nullum subest cerebri vitium*, ideoque *auscultantes medicamentis externis*, eas, inquam, *sedem* habere in *tela cellulosa* qua omnia nervorum vasa cinguntur; hæc quoque explicatio sua laude digna est, si quis apte, nec sine aliquo additamento utatur. Nam cæteroquin haud secus ac aliæ, suis ipsa quoque difficultatibus videtur premi. Vide enim in Sepulchreto (3), vel potius in eo ipso libro (4) qui ibi negligentius descriptus est, quæ Wepferus in hydropicis, motu, & sensu viscerum, atque artuum inferiorum pollentibus, animadvertit, scilicet *in abdomine nervos & plexus nervosos non solum sero copioso inundatos*, *sed etiam illos ipsos*, *aqua tenui membrana coercita*, *veluti gelatina*, *incrustatos*, *in pedibus vero a planta ad coxam*, *ipsosque lumbos œdematosos*, *cutim*, *pinguedinem*, *membranas*. *imo ipsos musculos instar spongiæ aqua turgidissimæ maduisse*; ut dubitandum non videatur, quin cellulosæ illæ telæ quibus nervorum vasa cinguntur, ipsæ etiam aqua distentæ fuerint, & in aliis sint, quos pene quotidie, & sine ulla quidem resolutione, videmus, hydropicis.

21. Sed etsi quod de nervorum affectionibus in libro habemus *de Locis in homine* (5): si tamen de iis nervis ibi sermo est de quibus hic loquimur, *morbum* videlicet qui *in ipsos pervenerit*, *quiescere in eodem loco*, *& difficile esse ipsum educere*; etsi, inquam, id ut plurimum verum est; minus tamen est, cum morbi causa in cellulosis consistit eorum telis, ubi externis parere medicamentis, ut paulo ante indicabamus, expertus est Boerhaavius. Quin aliquando vel citius paret, quam ægro opus esset, ut cum recens resoluta membra, corpore necdum satis præparato, thermarum balneis, aut lutis præpropere committuntur; serum namque morbidum ex ignobilibus sedibus alio abductum, in nobiliores facile irruit, ut in cranii cavum, aut Sacram fistulam, cerebrum, aut medullam Spinalem, præsertim ubi ad apoplexiam, aut ad paraplegiam dispositio est, male mulctat urum Quo Willisii (6) observationes ex parte refero, cum ex usu, aliis paralyticis utilissimo, thermarum Bathoniensium, quorundam *membra plura atque prius affecta*, *gravius resoluta* animadvertit. Eodemque facile spectat locus T. Livii (7): *Cn. Cornelius consul ex monte Albano rediens*, *concidit*, *& parte membrorum captus*, *ad aquas Cumanas profectus*, *ingravescente morbo Cumis decessit*. Quem locum etsi ab iis qui de thermis Cumanis, proximisve Bajanis, earumque usu scripserunt, animadversum esse, non memini; tamen quali de casu in eo sermo fiat, idem Livii significat loquendi modus, alias (8) productus, & explicatus de Attalo inter concionandum obmutescente, & cadente: *concidit . . . parte membrorum captus*.

Verum ad historias nostras redeamus, atque adeo ad ultimam ipsarum veniamus.

22. MULIEREM, quam semel prehenderat apoplexia, rursus corripuit, stupidamque, & semiparalyticam reliquit. Uno, aut altero interjecto mense, febris invadit non mediocris, ut pulsus, sitisque commonstrant, eaque in Bononiensi S. Mariæ de Vita mulierem conficit.

CEREBRI vasa nigro sanguine turgidula: ipsum vero laxum adeo, ut Crassam, quam detrahebamus, meningem quibusdam in locis cum Tenui, corticalis quoque substantia sequeretur. Cæterum aqua pauca in tertio ventriculo. Reliqua autem viscera sana. Quæ dum rimamur, & ex sinistro cordis thalamo concretionem

(1) Prælect. in Instit. ad §. 401. (2) Ibid. ad §. 282. (3) Sect. hac 15. Append. ad Obs. 5.
(4) Auct. Hist, Apopl. Hist. 13. in Schol. n. 2. (5) n. 9.
(6) De Anima Brut. P. 2. c. 9. (7) Hist. l. 41. (8) Epist. 3. n. 17.

nem polyposam extrahimus, interveniens forte Valsalva, alteram, inquit, reperietis a dextris. Quam, dextera incisa auricula, mox vidimus inde in venam Cavam suis ramis pertinentem. Sinistra tamen, non minus ramosa, firmiorem habuit truncum, substantiam intus compactæ carnis referentem, quam corpus quoddam quasi nerveum cingebat.

23. De polyposis concretionibus erit aptior alibi (1) scribendi locus. Hic satis a laxo adeo cerebro stuporem mulieris, & semiparalysim deducere. Neque enim satis spirituum secernere poterat, & ad membra mittere. Qua de re, ut maxime obvia, non attinet multa verba facere; tametsi ad id comprobandum vides in Sepulchreto (2) unam eademque semel, atque iterum Observationem proferri tam paucis interjectis, ut minus mirum sit, duas ferme ex Willisio (3) paginas in Scholiis ad Observationem III. descriptas, iterum pro Scholio ad Observationem XXX. easdem describi. Cæterum hujusmodi in primis sunt paralyses, in quibus frustra, ad tollendam causam, resolutis partibus adhibentur remedia. Ad tollendam causam, inquam. Nam Valsalva ad fibrarum tonum aliqua ratione adversus majorem laxitatem servandum se, dicebat, adhibere: eandemque ob causam cum ad avertendas apoplexiæ minas, sanguinem e semiresolutis jam diu manibus aliquando mitti, imperaret, imperabat simul, ut aquæ loco vinum calefieret, in eoque manus, ut tum fieri solet, mergeretur. Quæ cum Valsalvæ consuetudines scire cupias; nolui reticere. Porro aliæ, extra cranium quoque, paralysis causæ sunt, ad quas inutilis usus est externorum remediorum. Harum selecta quædam exempla satis erit ex Cowpero (4), & Saltzmanno (5) commemorare. Uterque partium inferiorum resolutionem accidisse, deprehendit, Cowperus ab interno tumore, qui duarum dorsi vertebrarum corpora ita exederat, ut per eorum cariem foramen aditum præberet digito ad medullam ipsam Spinalem immittendo; Saltzmannus autem ab eadem medulla, non pravo ejusmodi humore læsa, imo plane exsucca in superioribus lumborum vertebris: quod vitii cum in altero, ajat, *in omnibus lumborum vertebris* habuisse, perspicuum est, non Medullam modo, intra supremas earum desinentem, sed & Equinæ, ut vocitant, caudæ partem non parvam (quæ utinam Saltzmannus diligentius, aut certe dilucidius proposuisset) idem vitium occupasse. Signa autem quæ latentes has paralysis sedes quadantenus in vivis indicarent, his perlectis utriusque Auctoris observationibus poteris existimare.

24. Denique ne mireris, quod febris, quæ secundum alias Hippocraticas prædictiones apoplexiam excipiens solvit, fœminam quam proposui, perdiderit; Martianum (6) vide, febrium conditiones distinguentem, illisque prædictionibus hanc ex Coacis opponentem: *Apoplecticæ affectiones de repente exolutorio modo fientes, febre temporis progressu accedente, perniciosæ*. Hæc vero febris; ut alia mittam; sane uno, aut altero post mense accessit. Satis de Paralysi. Vale.

(1) Epist. 24. n. 26. & seqq. (2) Sect. cit. Obs. 8. & 13. (3) c. cit.
(4) Act. Lips. A. 1699. M. Febr. ad Tab. 93. (5) Act. N. C. T. 2. Obs. 102.
(6) Annot. in Hippocr. l. 2. de Morb. Sect. 2. v. 67.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XII.

Sermo est de Hydrocephalo, & de Aqueis Spinæ Tumoribus.

HYdrocephali nomen etsi unum est, plures tamen, ut nosti, & sede, & effectibus inter se discrepantes affectiones significat, primum quidem; ut rem in paucissima contraham; aquæ congestionem inter cranium, ejusque integumenta; deinde intra cranii cavum, idque aut ossibus, quod fere in fœtibus fit, & pueris, diductis amplificatum, aut minime diductis ad eum modum perstans ad quem consistente ætate videmus: quanquam hoc ultimum genus ne ii quidem qui hydropem cerebri appellant, hydrocephalum omnes vocant. Primum illud atque exterius hydrocephalum etsi in viventibus conspeximus, & præsertim in nobili infante, quem cum aliis Medicis consulti, sine Chirurgi ferro, sanavimus; in mortuuis tamen examinandi occasionem nec Valsalva, nec ipsi habuimus. Interni autem primum genus, saltem postquam aqua exierat, iis in fœtibus vidisse me, credo, quos cerebro carentes dissecui, velut postea declarabo. Alterius vero generis crebras tum Valsalvæ, tum mihi esse observationes, ex superioribus Epistolis non una ostendit. Quarum nullas in animo est hic iterare; sed unam potius proferre, cui locum in iis Epistolis aptum non fuisse, cognosces. Eam cum protulero, tum commemorabo, quæ vidi, ad primum, ut puto, interni hydrocephali genus attinentia: nec alia de Spina, ut vocant, bifida, sive de Aqueis hujus Tumoribus reticebo.

2. ANUS, postquam antiqua artuum ulcera, minus jam in dies, minusque manantia, novissime arida apparuerant, sensim quasi a senectute confecta, mortua est.

CADAVER Gymnasio huic cessit, cum altera, quæ A. 1725. habebatur Anatome, jam ad finem spectaret. Igitur viscera pleraque omnia ipse perscrutatus, jecur, & splenem animadverti magnitudine excedere aliquantum naturalem modum, nec substantia ipsa omnino esse secundum naturam. Multo autem erant æquo ampliores tum ureteres, tum renum pelves, indicio non obscuro, fuisse olim mulierem calculis, aut aliis renum vitiis obnoxiam: quo & parvitatem censui attinere renis dexteri, dimidio minoris quam sinister. Tuba sinistra Falloppiana, fimbriis, interjectoque his orificio omnino deletis, in unum corpus extremo illo coalverat cum ovario. Fundo uteri aperto, conspecta est in ipso hujus latere sinistro excrescentia, quæ magnitudine, & forma dimidiatum referebat lupinum, basi dumtaxat utero annexa, facie autem utraque soluta, & levi, nec secus ac fundi universa interior facies, rubicunda. Cranii, & quod consequitur, cerebri figura erat abnormis, ut Epistola I. (1) descripsi, hæc enim illa fæmina est, de qua ibi in extrema quadam, ex parte huic simili, historia mentionem injeci, reliqua alibi pollicitus, quod hic videlicet præsto. Laterales ventriculi plenissimi erant aqua turbida. Choroides plexus albescebant. Corpora Striata, quocunque cultrum, assulatim secando, dirigeres, ex cinerea ubique substantia, mirantibus qui aderant, nusquam medullares strias, sed disjecta solummodo medullaria puncta apparere. Cerebellum, ut medulla quoque Oblongata, flaccidum fuit. Denique Pituitariam glandulam cum valde humilem, ac subsidentem animadvertissem, diligenter extraxi, & primum sine Appendice esse vidi, in Adversariis VI. (2) descripta, & delineata, tum ejus corpus ex fusco flavere, & in se contractum atque strigosum, præsertim quod ad altitudinem attinebat, multo minus quam soleat, sursum protuberasse.

3. Si antiqua, & novissima hujus fœminæ incommoda, accurate aliquis adnotasset,

(1) n. 14. in fin. (2) Animad. 25. & Tab. I. Fig. 4.

tasset, ex quo inquirendo cognoscere potuissem, cum plura quae, dissecando, perspexi, hic perpendere non omitterem, tum certe alio potius quam huc, observationem hanc retulissem. Quod fieri poterat de quibusdam in hanc Sepulchreti XVI. Sectionem collatis, praesertim vero de ea, quae sub num. VI. & de prima, atque altera, quae sub num. VII. in Additamentis proponuntur; neque enim, quod etiam supra indicavi, plerisque placet, ubi caput non tumet, ibi hydrocephalum agnoscere. Non est tamen dubitandum, quin cum multa intra cranium aqua sensim magis, magisque congeritur, si huic cedere, ut in tenellis, ossa possent, tumor capitis esset oriturus: & quin aliquae ex iis causis propter quas in illorum cranio aqua congeritur, eaedem sint ob quas congeritur etiam in adultorum, ut puta, praeter hydatides, de quibus infra (1) dicemus, in plexu Choroide, aut alibi intra cranium disruptas; ut puta, inquam, aut ea glandulae Pituitariae constitutio, quae nullam aquam transmittat, ut in Anglo illo (2) cujus cerebri ventriculis sero plenis haec suberat glandula parte altera praedura, altera absumpta, aut ea aquae natura, quae ad hanc, aut per hanc glandulam transmitti non possit, quorum illud verisimile est, cum aqua dumtaxat limpida; hoc vero, cum turbida ventriculos cerebri distendit, qualis in Viro Principe a Brunnero (3) animadversa est, a nobis autem in ea quae proposita est, foemina. In hac enim cum is ichor qui per artuum ulcera amandari consueverat, in eos ventriculos divertisset, impedire ipsa sibi, irritando, & corrugando Infundibuli extremos tubulos, viam potuit in glandulam Pituitariam, quae propterea, ut eae partes solent, quae ab officio cessant humores excipiendi, subsederit, ac strigosa facta sit. Quod si crassum, nec irritans serum in eam glandulam se intrudat, exire autem nequeat: illud quod e ventriculis eodem illabi perget, glandulam quidem vehementer, ut Peyronius (4) vidit, tumidam reddet, sed reliquo demum sero illuc aditum praecludet. Caeterum in aliis aliunde esse possunt causae propter quas vel tenui aquae iter non pateat per eam glandulam. Esse autem ex naturae instituto tenuem in ventriculis aquam, & limpidam, sed vix plus quam ut ea ventriculi madeant, negandum non credo. Quod si plus forte in catulis illis invenit Littrius (5), quibus uno ictu absciderat caput; at illi etiam tum lactentes erant; est autem in cavis omnibus foetuum, & recens natorum animalium aquae plus quam in adultis; itaque optandum fuerat, ut quod periculum in lactentibus fecit, idem fecisset in adultis. In his enim aquam tum demum abundare, credibile est, cum aut plus aequo secernitur, aut cum aliqua causa est, quae illi iter ad Pituitariam glandulam intercludat, aut minuat. Quae autem de glandula hac dico, eadem simul de caeteris quoque latentibus viis dicta volo, per quas aquae exitum a natura paratum credo secundum ea, quae fusius alias (6) ad te scripta, hic minime necesse est iterare.

4. Illud potius quod tunc me fugit, addendum est, in Sectione hac Sepulchreti XVI. tres unius hydrocephali proponi historias, singulas a singulis descriptas, sub num. VII. a Cummio, sub VIII. a Paisenio, denique sub V. in Additamentis a Pechlino. Hi enim omnes aderant, cum ab Hornio infantis illius cadaver Lugduni Batavorum A. 1666. dissectum est. Cum igitur primi duo in Ephemer. Nat. Cur. Dec. I. alter A. I. (7) alter A. IV. & V. (8) suam quisque descriptionem edidissent; Pechlinus tandem in Observat. Phys. Med. (9) suam addidit, non obscure significans, historiam illam non satis accurate ab aliis traditam esse. Eam ego, inquit, *quod rara sit, minusque pro sui pretio descripta, curiosius exponam*. Et magna sane vel in aquae pondere sunt discrimina, cum Pechlinus a quo in hoc quidem vix discrepat Paisenius, uncias ponat *CLXIII.* quas Cummius dixerat *triginta sex*. Caetera ipse conferens intelliges, illudque in primis quod

[1] n. 6. [2] Act. Lips. A. 1688. M. Maj. [3] Eph. N.C. Cent. 6. Obs. 1. in fin.
[4] Memoir. de l'Acad. R. de Sc. A. 1741. [5] Hist. de la même Acad. A. 1711. Obs. Anat. 7.
[6] Epist. 4. n 36. [7] Obs. 47. [8] Obs. 196. [9] l. 1. Obs. 61.

quod ad rem præsentem facit, cum Paisenius ajat, *glandulam pituitariam flaccidam, & satis magnam* fuisse, Cummius autem contra neget, *de glandula pituitaria ullum apparuisse vestigium;* de hac glandula Pechlinum silere; ut suspicari quis posset, ab singulis singulas hydrocephalorum trium ab Hornio anno eodem sectorum observationes describi, nisi ejusmodi observationem *raram* esse, ut sane est, admoneret Pechlinus, & tot alia unam eandemque fuisse, satis ostenderent. Cui potius igitur de tribus credemus? Brunnerus (1) qui singulos legisse poterat, Cummio certe in eo credidit, quod *glandula pituitaria plane defuerit*; neque enim aliam, quam Cummii designare potest descriptionem; tametsi in anno error est vel in exemplari (2) quod in Sepulchreto describitur: neque enim semper hujus typographis, qui alioquin sæpius erravere, imputandus est, ut neque obscuritas illa tanta primæ in Sectione hac Observationis; siquidem ad eundem modum legitur in Opusculo Bartholini (3), cujus tamen nomen Scholiis quoque in eam Observationem fuerat subjiciendum. Sed ut illuc redeam; ego singulis in eo credam in quo inter se conveniunt: ubi discrepant, aut hærebo, aut si peritiæ, diligentiæ, temporis quo scripsit, habenda est ratio: credam Pechlino. Verum utinam in Sepulchreto de tribus illis Observationibus hæc injecta esset dubitatio. Habes quid modo censeam de duabus illis Observationibus, quas primo loco cum alias de Pituitariæ glandulæ officio ad te scriberem (4) in Sepulchreto indicavi.

5. Nunc iis in fœtibus quos ab interno hydrocephalo enectos puto, quid a me sit observatum, commemorabo. Commemorabo, inquam; neque enim hic repetere oportet, quæ alias edidi: satis est indicare, & siquid forte illustrationis gratia addendum est, addere. Igitur primum omnium relegas velim, quæ de fœtu sine cerebro nato, & a me Forolivii dissecto, in Epistolis Anatomicis (5) proposita sunt, illudque in primis, cerebrum facile a primordiis non defuisse; sed hydrocephalo extenuatum, & in aquam resolutum, per foramen quod in summa erat Spina, abscessisse. Quod tunc facere, sicut ibi sum fassus, *non vacabat*, ut *plerasque aliorum hujus generis observationes expenderam, & cum hoc nostro*; sic enim putabam; *cogitato conferrem*, cum post libri editionem, otii aliquid nactus, mox facere cepissem, gavisus sum incidens primum in Cl. Marcotii Commentarium (6), ex quo intellexi, non aliter ipsi fuisse visum, ac mihi. Qui cum postea observationes cæteras, quas Wepferus (7), & Stalpartius (8) olim collegerant, & iis recentiores, quas Cl. Brinius (9) memoravit, aliasque adnotassem, ut singulas huc magis attinentes seligerem, & quandocunque possem, conferrem; tot alias, interea novis prodeuntibus libris, vidi a Doctissimis Viris indicari, ut satis otii futurum mihi diffiderem ad cunctas, non dico perpendendas, sed ne apud Auctores quidem reperiendas; tanta sæpe Operarum incuria plerorumque sunt aut nomina proposita, aut loca designata!

6. Igitur collatione hac aliis relicta, nunc satis mihi est, in non paucis saltem eorum casuum, quos perpendere licuit, intellexisse, cum cerebrum revera defuit, ob eam causam potuisse, ad eundemque modum deesse, de quibus paulo ante indicatum est. Quod si meum aliud aliquod plenius propositum, aut si Amicorum ineditum adhuc exemplum optas; videsis quod suum, meumque Vallisnerius (10) memoravit, in Adversariis (11) a me descriptum ut unum dumtaxat hic oporteat addere quod certius memini, videlicet cranii nihil præter hujus basim fuisse, neque hanc totam; nam quidquid de ipsa esse solet post magnum occipitis foramen, desiderabatur. Paucis autem antequam eam puellam secarem, mensibus, hoc est sub finem

[1] Sect. hac 16. in Schol. ad Obs. 12. in Add. ad fin. [2] Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 152. in Schol. ad fin.
[3] Consil. Med. de Comet. [4] Epist. 4. n. 36. [5] XX. n. 56. 57.
[6] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1716. [7] Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 129.
[8] Cent. 1. Rar. Obs. 2. [9] Inquis. de Spirit. Animal. n. 35. & seqq.
[10] Ist. della Generaz. P. 2. c. 17. n. 6. ad litt. *b*. [11] II. Animad. 35.

finem A. 1711. cum forte Venetias petiissem, ab Amicis acceperam, & nominatim ab eo, quem alias (1) tibi laudavi, Alexandro Bonis, docto Medico, & diligenti, affuisse se non ita pridem cum Santorinus ipse quoque descriptæ a me similem puellam incideret (sæpius enim; etsi in maribus hæc etiam accidunt; in sequioris sexus fœtibus videor novisse; certe ille quoque, de quo paulo ante dictum est, Foroliviensis fœmineus fuit (2)) vidisse igitur corpus optime nutritum, eaque magnitudine quæ conveniret justo, ut hæc quæ statim a partu mortua erat, partus tempore in lucem editæ: summum dumtaxat caput valde fuisse depressum: a quo cum sublata esset membrana crassa, capillatæ cuti penitus connata; non cranii fornicem, non cerebrum, quæ nusquam erant, sed quandam quasi vesicam conspexisse, in qua nihil nisi aqua flava: ab hac autem vesica quæ anteriora tenebat, prorsus sejunctam, in cranii basi, atque adeo in ipsa Oblongatæ medullæ sede particulam, nucleo amygdalæ non majorem, quæ cerebelli loco esse posset. Intelligis, hic ab hydrocephalo, cujus aqua necdum universa effluxerat, destructum cerebrum, medullam Oblongatam, & cerebelli maximam partem: quod omnino una cum cæteris destructum, simul cum aqua effluxisse videtur in iis fœtibus duobus, quos a me dissectos commemoravi. Nec sane aliter ejusmodi casus esse explicandos, censuit ipse quoque Illustris Hallerus cum alibi, tum in Opusculis Anatomicis (3), quibus pro eximia sua erga me humanitate meum, quale id cunque est, honestare voluit nomen, cum & suam hujus generis in fœmineo pariter fœtu accuratissimam, ut solet, observationem proposuit, & alienas plurimas qua summa pollet eruditione, in hisque expositarum simillimas memoravit. Cerebrum igitur a primordiis in suo fœtu non defuisse confirmat (4) iis rationibus, quæ non secus ac pleræque a Cl. Lauffero (5) productæ, transferri possunt ad alios fœtus hujusce generis. Accessisse postea causam quæ aperiret vias per quas cerebrum e sua theca effunderetur. Et sane manifestas in pluribus fuisse, vides, ut foramen in Monspeliensi (6), & Foroliviensi nostro, & in nostro altero Patavino (7), in quo necdum effluxerat totum. Hiatus autem in nonnullis fuerunt per quos totum prodierat. Sic in eo de quo Gullmannus (8), *occiput apertum* lego *cum pericranii extensione magna, in qua tota cerebri moles erat inclusa*. Cujusmodi sive pericranii, sive Crassæ meningis sive potius utriusque herniarum, ut sic loquar, cerebrum includentium exempla alia dabit Hallerus (9). Intelligis autem, quam facile possint distentæ, distractæque eo pondere membranæ disrumpi tandem, inclusumque pondus emittere. Quod si cerebrum sit hydrocephali aqua dissolutum; hæc & pondus augebit, & per foramina interdum etiam exigua ut sensim elabatur, efficiet. Qua autem ratione aqua tum accedat, tum cerebrum dissolvat, illud primum supra (10) quomodo propter impeditas Pituitariæ glandulæ, aliasque vias contingat, satis est: ob disruptas autem hydatides posse etiam fieri, est indicatum. Has, nec mediocri magnitudine, haud ita raro intra cranium, imo intra cerebrum bestiarum increvisse, Observationes, alias (11) a me ex Sepulchreto indicatæ, satis ostendunt: quas si perlegas; idem hominibus quoque nonnunquam accidisse, cognosces. Humanis autem fœtibus aut hydrocephalo laborantibus, aut sine cerebro editis, ut sæpe hydatides in meningibus fuerint, is qui a Cl. Jo. Rud. Zwingero (12) descriptus est, & memorati Monspeliensis, Foroliviensis, aliique commonstrant. Quo etiam pertinere, facile credes totam illam notissimam ex innumeris compactam vesiculis, limpidissima aqua plenis, Wepferi (13) molem; nisi cum iis facere malis qui ad cerebri ipsius substantiam spectasse, exi-

(1) Epist. 3. n. 17. & Epist. 5. n. 11. (2) Vid. & Epist. 48. n. 49. (3) Opusc. IX. (4) n. 9. (5) Diss. qua infans sine cerebro &c. §. 3. & seqq. (6) Marcot. cit. supra ad n. 5. [7] Epist. ibid. indic. n. 58. [8] Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 92. [9] Opusc. cit. not. 3. & 13. [10] n. 3. [11] Epist. 1. n. 6. (12) Act. Helvetic. T. 1. c. 1. (13) Obs. 129. cit. supra ad n. 5.

existimarunt. Certe autem Hallerus (1) cum observationem indicat Cl. Spoerlini hydatidum loco cerebri inventarum, tum, alibi *pluscula exempla hujus fabricæ haberi* admonet. Illæ igitur, aut hæ vesiculæ si vel a sua ipsæ distentione forte dissiliant, aquam intra cranium pro sua magnitudine, & numero effundent: hæ autem quæ intra substantiam increverint cerebri, ut in eam alterna arteriarum pulsatione adiguntur, sic prius etiam quam dissiliant, quantum possint ad comminuendam, dissolvendamque mollissimam circumjectam medullam, excogitavit Laufferus (2). Verum quacunque ratione, & quocunque ex fonte intra cerebri thecam aqua præter naturam congeratur; sane poterit, si necdum illud concreverit, ejus concretionem suo interjectu prohibere: aut si jam concreverit; inter ejus particulas se insinuando, has sensim magis magisque disjungere, donec ad minimas ventum sit, facile cum aqua permiscendas, neque ab ea amplius internoscendas. Cujus sensim progredientis, sed necdum perfectæ, disjunctionis luculentum habes exemplum in hydrocephalo recens nato, quem dissecans Christianus Vaterus (3) hemisphæria cecerebri conspexit *ab aqua expansa, & in modum brassicæ capitatæ excavata, ubi nulli ventriculi, nullique anfractus, fibræ vero albicantes, & a copia seri valde turgidæ e basi, & trunco medullæ spinalis, per totam cerebri compagem, velut vasa lactea per mesenterium, densissime ad corticem distributæ, & in via multis vicibus invicem quo ad ramos unitæ, ac complicatæ apparebant*. In altero autem hydrocephalo; ut perfectæ disjunctionis, atque adeo dissolutionis exempla hic omittam ex infra (4) memorandis Kerckringii, Tombini, Laufferri observationibus; in altero, inquam, hydrocephalo, quem pariter recens editum incidit Rombergius (5), non solum disjunctionem propemodum perfectam, sed disjunctarum particularum cum aqua permistionem ipsa indicabit aqua *loturæ carnium similis*, præter quam, & Crassam meningem *nihil distincti in diffluente cerebro videre* licuit. Nec mirum; aqua enim quæ jam ad mensuras quatuor hic creverat, quanta vi egisset, ostendit, tum ad primam cultri impressionem *cum impetu prorumpens*, tum ossibus cunctis quæ calvariæ fornicem faciunt, ita diductis, ut *magno* inter se *hiatu distarent*, & *hinc inde facili modo flecti possent*, cum in priore infante essent tantummodo, ut fere in hoc morbo solent, divulsa.

7. Scilicet aquæ in hydrocephalo sensim congestæ, si tener præsertim sit fœtus, vis urgens manifesta est, eoque magis, quo citius agere incipit in minus resistentes cranii partes. Hinc hujus ossium impeditus non accessus modo, sed & ipsum alias pauciorum, alias plerorumque incrementum, ut prorsus deesse videantur. Verum insuper nonnunquam accidit, ut universa tumoris moles non cranium tantummodo, sed & corporis ossa reliqua sic premat, ut fœtus facies, & corpus in transversum magis, quam secundum longitudinem, augeantur. Cujus rei exemplum eo libentius subjiciam, quod perlectis plurimis hydrocephalorum observationibus, nusquam memini legisse. Sceleton est apud me ante annos quadraginta, aut eo plures confectum, ut vix id meminerim, ab eo qui dono dedit, audivisse fœminei fœtus esse, a magno interno hydrocephalo in matris utero enecti. Et sane cranii cavum vel nunc habet triplo facile capacius quam fœtus novimestris, etsi ubi pleraque toto corpore ossa spectes, minorem septimestri facile agnoscas; ubi vero dempto capite, altitudinem, vix quinquemestri majorem invenias. Nempe oblonga artuum ossa omnia quanto crassiora æquo sunt, tanto sunt etiam breviora; ut quæ causa obstitit ne in longitudinem crescerent, ea ut in tranversum magis augerentur, effecisse videatur. Sed & costæ latiores omnes, crassioresque sunt: faciei autem præcipue quantum de longitudine demptum est, tantum de latitudine est additum. Namque hydrocephalum cum maximam ademerit longitudinis partem geminum frontis os non modo crescere pro-

(1) not. cit. 3. (2) Diss. cit. §.34. (3) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. Obs. 166.
(4) n. 13. (5) Eph. N.C.A. modo cit. Obs. 111.

prohibendo, sed ita in orbitas, interque eas deprimendo, ut de Nasalibus ossibus nihil appareat; faciem in transversum valde amplificavit, idque singulari prorsus modo. Sphenoidis enim ossis processum quem Præcl. Winslowius vocat Temporalem, huicque annexam Squamosam Temporalis ossis portionem utroque in latere extrorsum antrorsumque impulit, hanc vero simul ita deorsum ut ejus processus Zygomaticus, qui secundum horizontem esse deberet, a posterioribus antrorsum ascendat. Addidit huc insignem protuberantiam quæ faciem utrinque in transversum augeret, completa per Crassam meningem, ossa quæ diximus modo, cum totidem quæ mox dicemus ita jungentem, ut cavum non modicum, cranii cavo sic adjiciatur jam satis magno tum per se, tum per ossis ethmoidis, tum multo magis per sphenoidis insolitam depressionem; ut nihil dicamus de osseo externo orbitarum pariete in ipsas compulso. Jam vero ut reliqua intelligas, sic habeto, cranium de quo loquimur ex duobus dimidiatis craniis coaluisse, quorum posterius eo de quo hactenus diximus, est multo majus. Postea enim quam anterioris hujus os occipitis ab suo magno foramine ad tranversum pollicem retrorsum ascendit, alterum amplius foramen videre est pariter in media basi, non in vertebrarum tubum, ut prius illud, ducens, sed in parem sibi, sibique continuatum canalem osseum, minimi transversi digiti apice non longiorem, & priusquam desinat membrana occlusum. Ab hoc foramine suum ascendit os occipitis longius quam in novimestri fœtu, sed angustius. Sincipitis enim ossa partem utrinque occupant debitæ illi sedis, ut quæ sicut ab anterioribus citius incipiunt quam solent, ita a tergo serius finiuntur. Huic tamen latitudini altitudo non respondet; sed mediocris est adeo, ut non modo ad verticem nusquam perveniant, sed ab eo singula distent transversos digitos minimum tres; intervallum namque, utrique interjectum, cum teneat Crassa meninx, calvariæ fornicem ab occipitis osse pene ad orbitam usque conficines; hæc, quamvis resiccata est, latitudinem ibi æquat digitorum circiter septem, ut longitudine superat novem. Ossibus autem sincipitis, quippe utrique cranio communibus, ut a fronte, quemadmodum proposui, sphenoidis ossis processus Temporalis, & squamosa Temporalis ossis portio anterioris cranii utrinque subjiciuntur, sic quoque a tergo eadem ossa quæ ad posterius attinent cranium, ad eum modum sobjecta sunt, ut extrorsum, retrorsumque compulsa, & per haud parvulam Crassæ meningis partem utraque inter se juncta, insignem illam exterius convexam, interius cavam protuberantiam utroque in latere efficiant, qua faciei latitudinem, & cranii capacitatem non parum augeri, diximus. Denique Squamosis singulis Temporalis ossis portionibus Petrosæ quoque portiones respondent suæ: sed quanquam ossa temporum cranio posteriori majora contigerint; tamen in duobus dumtaxat anterioribus membrana Tympani cum suo annulo apparet. Habes descriptionem haud vulgaris monstri; sed monstri hydrocephali: ut postquam monstrosæ constitutioni tot assignaveris quot volueris; plura tamen supersint in cranii ossium aliorum incremento prohibito, aliorum depressione, aliorum in latus impulsione, & diductione, quæ urgenti vi aquæ tribuere debeas.

8. Quod si aqua sensim in hydrocephalo congesta vel in ipsa fœtus ossa tantum potest; quanto plus poterit in mollissimum, & pene diffluens ejusdem cerebrum! Nam si in puero septem, aut octo annorum quem Hunauldius (1) secuit, non modo in trienni, quem ut habes in Sepulchreto (2), Hildanus, ita cerebrum extenderat, ut *circumvolutiones & gyri non conspicerentur*, qui in ejus alioquin superficie profundi sunt, unde hæc tunc possit, quantum cranii angustiæ permittunt, amplificari, quid non aget in fœtus cerebrum, in quo nondum gyri illiusmodi, & circumvolutiones sunt, quæ explicari queant, secus ac Paisenius (3), atque Pechlinus

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc.A. 1740.
(2) Sect. hac 16. Obs.16.
(3) Obs.cit.supra ad n.4.

nus (1) in eo cujus caput *jam inde a nativitate ex hydrocephalo tumuerat*, videntur existimasse. Et si parietum Lateralium ventriculorum crassitudo vi aquæ fuerat in quinquenni illo Tulpii (2), non modo in trienni Hildani (3), a ut bienni Vesalii (4), superne, & ad latera usque adeo extenuata, ut prima inspectione nulla esse videretur, cum *instar alicujus crassioris membranæ adhæresceret undique arcuatæ dissolutorum ossium circumferentiæ*; nihil dubii est, quin tanto tenuiores, mollioresque in fœtu parietes sic possit aqua distendere, ut denique aut prorsus, aut propemodum deleat, sæpiusque per eos, & in unum cum ipsis tum conjuncta & cerebri, & cranii extensa laxaque integumenta via sibi qua minus resistunt, aperta aut in utero, aut dum per hujus angustias in parte expellitur fœtus, cum dissoluto, aut semisoluto cerebro erumpat. Quod autem diximus de superioribus, & lateralibus dexteri sinistrique ventriculi parietibus, idem inferioribus quoque, totique adeo medullæ Oblongatæ, & cerebello, & medullæ Spinali accidere poterit; quanquam aliquanto difficilius. Et sane Cl. Pitschelius (5) cum in hydrocephalo qui duodeviginti menses vixerat, quantum cerebri colliquatum esset, Oblongatæque etiam medullæ, perscribit, nullam hujus trunci, nullam cerebelli dissolutionem memorat. Quin certe Vesalius (6) in sua illa bienni hydrocephala *cerebellum* vidit, *cerebrique* universam basim secundum naturam habere, & Hildanus (7) in suo trienni *cerebellum* in tanta cerebri attenuatione excepit, & *reliqua in cerebri basi*. Pechlinus quoque (8) in septimestri Hornii *cerebellum* conspexit *plane integrum*. Sed in eodem videbis tamen, *radicem cerebri* jam *in fibras diffluxisse*; ut intelligas, in tenerioribus, & multo magis in fœtibus ea quoque in cerebro vi aquæ dissolvi denique, & absumi quæ magis resistunt, quia *in* illius *formatione*, ut Steno (9) de observatis in suo vitulo hydrocephalo verba faciens, animadvertit, *structura & nexu jam sunt perfecta, quando* cætera, ut *laterales* partes, *sua adhuc capiunt incrementa*. Nos vero post tot alios, nihil in duobus de quibus supra (10) indicatum est, fœtibus, Patavino primo, & Foroliviensi, aut cerebri, aut cerebelli, aut medullæ Oblongatæ fuisse scimus: quin & Spinalis in altero (11) *potius rudimentum quasi quoddam* pertenue, atque membraneum, quam medullam ipsam, deprehendimus. Hanc autem omnino simul cum cerebro defuisse, non modo ætate nostra, sed & antea observatum est. Wepferus (12) namque Fontanum memorat infantem vidisse, *loco cerebri, & spinalis medullæ aquam limpidissimam habentem*: tum refert, *abortum*, de quo Mauritius Hoffmannus, ut est apud Velschium, ad Veslingium scripsit, *Norimbergæ* 1641. *editum esse sine cerebro & spinali medulla ..... in cervice perforatum, ita ut digitus in cavitatem vertebrarum thoracis immitti posset*: item Hornium A. 1665. fœtum septimestrem dissecuisse in quo *nulla interna cavitas cranii*, ut quod *totum* erat *osseum* solidumque, *uti nec ullum cerebri, vel cerebelli vestigium*, Spinalis autem medullæ *ne γρυ quidem apparuit*, quippe cujus in solida spina tubus omnino desiderabatur: denique Kerckringianam (13) Observationem indicat XXIII. monstrosi fœtus, cujus *cranium nec cerebrum, nec cavitatem ullam habebat*, Spina autem superius bifida *nullam continebat medullam spinalem*. Quibus observationibus suas hoc sæculo addiderunt Littrius (14), Fauvelius (15), Meryus (16), Sueus (17), aliique fortasse (18), primus in fœtu octimestri, ultimus in semestri, reliqui in novimestribus duobus, quorum alter, nec sine aliquo sentiendi indicio, duas vixit horas, alter unam & viginti, nec sine aliqua alimenti sumptione.

Ex his octo Observationibus nullam video; si tertiam excipias, & in parte quartam

(1) Obs. cit. supra ad n. 4. (2) Sect. cit. Obs. 14. (3) Obs. cit. 16. (4) Ibid. Obs. 6.
(5) Epist. ad Kulmum de Hydroceph. Interno. (6) (7) Obs. modo citatis. (8) Obs. cit.
(9) Act. Hafn. Vol. 1. Obs. 131. (10) n. 5. & 6. (11) Vid. Epist. Anat. 20. n. 56.
(12) ad Obs. 129. cit. supra ad n. 5. (13) Spicileg. Anat. (14) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701.
(15) Hist. de la meme A. 1711. Obs. Anat. 3. (16) & A. 1712. Obs. Anat. 6.
(17) & A. 1746. Obs. Anat. 6. (18) Quin vid. etiam Epist. 48. n. 49. & seq.

tam; quæ per capitis, Spinæque hydropem nequeat explicari, præsertim cum in prima etiam tum aqua esset in cavo utroque, in secunda autem perforatio, sicut a me Forolivii (1) conspecta sit, spinalis tubi in cervice, in quarta porro, & octava hic idem tubus ad tractum multo longiorem, in quinta denique ab imo ad summum esset apertus.

9. In hunc autem Spinæ tubum congeri aqua potest tum quæ a cranii cavo descendat, tum quæ intra illum secernatur; ut modo sit utriusque simul hydrops, modo alterius, nec secus in fœtibus, & pueris, quam in adultis; sed in illis multo magis ut in quibus haud aliter quam cranii, vertebrarum ossa & facile posse, & revera cedere, compertum est: itaque dehiscentibus alias aliquot, alias omnibus vertebris, & aqua urgente involucra Spinalis medullæ, alias minor, alias major in Spinæ posteriore facie tumor existit, qui hydrocephalo est analogus. Dehiscunt autem vertebrarum ossa ibi potissimum ubi sedes futura est processuum quos spinas vocant, non tantum, ut credunt, quia ibi tunc ossa disjuncta sunt; nam sunt etiam a lateribus sejuncta qua ad vertebrarum corpora annectuntur; sed insuper, ut ego arbitror, quia longe minor ad spinarum sedem, quam a lateribus, resistentia est impositorum musculorum, & tendinum. Cur vero is tumor *rarissime occurrat in inferiore, & exteriore parte ossis sacri*, ut experientissimus animadvertit Ruyschius (2) miratus (3), *non esse frequentiorem in dicta parte*, ut quæ *semper in naturali statu hiat*, causam esse, opinor, quod Crassioris meningis tubus, Equinam, ut vocant, Medullæ Caudam cum aquæ, de qua alibi (4) dictum est, copia aliqua vel secundum naturam continens, ad illam usque infimam hiantemque partem non descendit. Aliquando tamen morbidæ aquæ vi deorsum urgente, illuc pervenire, & distentus extrorsum, ejusdemmodi facere tumorem potest: itaque ibi etiam, semel Ruyschius (5) vidit, & nos annis superioribus non hinc longe in quodam infante visum esse, scimus, sed Genga præsertim vidit, & rarissima, nec facile speranda in his tumoribus felicitate aperuit in eo casu quem summus dum viveret, Vir Lancisius Cl. Fantono descripsit, apud quem (6) non una de causa relegas velim, sed ob hanc potissimum, ut communem cranii, & Spinæ cavo hydropem fuisse, & ex illo in hoc aquam descendisse, intelligas. Cum enim contusioni capitis hydrocephalum, huic vero is post mensem tumor ad coccygem supervenisset, credo quia in puero quadrimulo minus facile vertebrarum ossa laxari, quam integumenta ad hiantem, de qua dictum est Sacri ossis partem potuissent, non modo ex aperto hoc imo tumore multa diu aqua egrediente, caput paulatim detumuerat; sed cum Genga, ex parte superstes in occipite, hydrocephalum manu comprimeret, *statim*, quod vidit Lancisius, *ex aperto in coccyge foramine ichor subpallidus prosiliebat*. Porro a cranio in vertebrarum tubum videtur aqua in aliis etiam Observationibus descendisse. In illo enim infante hydrocephalo quem describit Mayerus (7), ex tumore hujus naturæ qui ad medium os Sacrum extabat, paulo ante mortem disrupto, lympha turbida subsalsa effluxit: stylo autem post obitum per tumorem, & Spinam ad cerebrum usque demisso, ex hoc pariter liquor turbidus promanabat. Quoniam tamen quæ intra cerebri meninges plurima inventa est aqua, subsalsa quidem ipsa quoque erat, sed limpida; malo eam Observationem attendas quæ a Brunnero cum XII. conjuncta est earum quæ sunt in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem. Nam tumore hujus generis in dorso supra os Sacrum infeliciter, ut solet, exciso unde plus libra aquæ limpidissimæ effluxit, *caput infantis considere statim, & mole minui observatum fuit*. In ipsa autem Observatione XII. idem a contrario videtur probari. Cum enim tumor ejusdemmodi in dorso compunctus fuisset, unde aqua prosiluit limpidis-

(1) Vid. Epist. Anat. cit. 20. n. 56. (2) Obs. Anat. Chir. 34. (3) Ibid. Obs. 35.
(4) Epist. II. n. 16. (5) Obs. cit. 35. (6) In Pacchion. Animad. 6.
(7) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 127.

pidissima, *quæ sexies* diebus insequentibus effluxit *qualibet vice ad uncias tres, quamprimum*, inducta cicatrice, *nihil seri amplius extillavit*, puellæ caput attolli cepit, & brevi *hydrocephalus vastæ molis emersit*. Sic etiam in IV. ibidem Observatione Lechelius cum infantem describat natum cum tumore ejusdem naturæ ab ultima thoracis vertebra ad coccygem usque pertinente, diebus insequentibus, narrat, *interea caput sensim sensimque in molem præternaturalem extensum* fuisse, ut videatur aqua, cui locus in Spinæ cavo non amplius superesset, in cranii cavo subsistendo, hoc ad eum modum amplificasse. Quæ hactenus scripsi cum perpenderis, & fortasse non improbaveris, si forte in Hippocratis locum incideris, qui sic habet (1): *Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in Spinalem medullam. Inde autem in sacrum os impetum facit: quo medulla ipsa fluxionem perducit*; tanto facilius idem tibi forsitan quod Docto Viro, veniet in mentem, his verbis morbum de quo loquimur, descriptum videri, quanto magis eorum omnium, quæ modo dicta sunt, recordaberis. Verum neque ad hunc, neque ad infantium morbos eum locum attinere, cognosces, si ea perlegeris, quæ continuo sequuntur, *& in coxendicum acetabula, sive juncturas deponit, & si tabem fecerit, homo marcescit, atque hoc modo contabescit, & vivere non expetit; statim enim scapulæ dolent, amboque pedes, ac crura consequuntur, & semper tandem pereunt multo tempore curati*. Quomodo enim infantes vivere expetunt, aut non expetunt? atque ut alia præteream; quomodo hic morbus esse multi temporis curationem finit? Quin etiam, si quis forte in duabus novissime commemoratis Observationibus putet, non aquam e cranio in Spinæ tubum defluxisse, imo contra in Spinæ tubo a principio congestam, postquam ad eam pervenit copiam, ut intra hunc, vel dilatatum, contineri amplius non posset, tum demum in cranium redundasse, ejusmodi cogitato etsi non ita favent, quæ in dissectione utriusque infantis observata proponuntur; tamen nonnullis aliis in casibus sane haud video quid magnopere adversetur.

10. Neque enim omnes qui Spinæ, iidem, ut quibusdam placet, capitis quoque hydrope tenentur; certe in suis quos supra designavi, Ruyschius non meminit (2), neque; ut alios sciens omittam; Tulpius: cujus tres hujus generis observationes, non in Sectionem hanc Sepulchreti, sed in II. libri quarti (3) relatas leges; quanquam, ut in anatomica sanarum partium descriptione Spinalem medullam a cerebro, cui natura continuavit, non disjungimus, sic in morbidarum, atque adeo in morborum ipsorum tractatione illius hydrops ab hujus hydrope non videtur sejungendus, nec tumores qui utrumque hydropem sequuntur, inter externos cæteros collocandi haud magis quam qui interna aneurismata, disruptis, extrorsumque compulsis costis, & pectoris integumentis, consequuntur. Quod si; ad inceptum sermonem ut redeam; ad eos quos hic tractamus, tumores duo illi attinent, qui in eadem Sectione II. alter sub Observatione XIII. (4) ex Casparo Bauhino, alter in Additamentis Observatione V. cujus Auctoris non adscribitur nomen, proponuntur; neque in his ullam hydrocephali mentionem videbis. Attinere autem huc utrumque illum tumorem, credes, mollem, & vesicæ instar, humore plenum, in lumbari Spinæ tractu, ex quo factam seri effusionem mors, nec multo post, ex convulsionibus secuta est. Nam quod serum purulentum, ac fœtidum, aut sanguinis colore nonnihil tinctum prodierit; neque hoc mirandum est, ubi *inter vertebram lumborum antepenultimam & ultimam* ex erosione foramen fuit in ventrem pertinens, neque illud, cum *duæ vertebræ lumborum desiderarentur, integris reliquis*; namque & in iis de quibus agimus, aquosis tumoribus multum de vertebris interdum absumi, docet Jo: Ludovicus Apinus (5), & corruptione ipsos, ac gangræna facile corripi, exemplo quoque ejus quem dat pictum, confirmat Bidlous

(1) l. de Glandulis n. 10. apud Marinell.
(2) Obs. cit. 34. 35. ut neque 36.
(3) sub Obs. 13. etiam in Schol.
(4) §. 1.
(5) Eph. N.C. Dec. 3. A. 9. Obs. 180.

lous (1): nec quia ex ejuscemodi, quos descripserunt, tumoribus ichor exierit purulentus, aut materia aquosa, fœtida, ac purulenta; idcirco Jo: David Mauchartus (2), & Jo: Henricus Linckius (3) dubitarunt, quin ad hoc genus attinerent. Si mecum igitur idem censeas de tumoribus illis duobus de quibus dicere ceperamus; duo consequentur, alterum, Observationem illam Bauhini fortasse primam fuisse tumorem hujus generis; nam quæ apud Forestum (4) legitur, fortasse & ipsa, suo in genere prima, potest ad tumores spectasse, non dissimilis quidem naturæ, & periculi, sed tamen cum cranio magis, quam cum Spina, communicantes, quales in viventibus infantibus a nobis, & antea ab Ruyschio, visos, alibi (5) commemoravimus; alterum, id quod proposuimus, non semper in quo hydrorachitis est, in eodem hydrocephalum esse debere, qua de re, cum hæc relegeremus, libenter vidimus, non aliter ac nos, sensisse Virum Præcl. Trewium (6). Huc adde aquam de qua etiam supra (7) indicatum est, intra imum Duræ spinalis meningis cavum secretam, quæ si naturalem modum superet, ipsa per se hydrorachitim facere potest. Hanc autem aquam nonnihil viscidulam, cave confundas, ut nonnulli, cum viscoso illo humore, sicut Veteres, a me in Adversariis (8) indicati, vocitabant, quo vertebræ intus obliniuntur: is enim neque aqua est, neque interiore usquam, neque inferiore dumtaxat parte inhæret Crassæ meningis, velut hæc, quam video a Cl. quoque Hubero (9) secundum naturam agnosci, imo, quantum quidem ipse tradit, etiam a *bono Malpighio in Posth. p. 39. & cum eo a Bellino in Lemmatibus Opusculis suis præmissis*, qui tamen *pro liquido nerveo habuerint, errore certe, quem recensere fere pudet*. Verum num de ista de qua nos, aqua locuti sint, ipse videris, itemque (10) num revera *nullam invenire* possis *observationem*, *medullæ spinalis defectum indicantem, præsente cerebro vel cerebello*. Mihi enim ex binis Caroli Raygeri (11) Observationibus bene pensitatis videtur in duobus maturis fœtibus cerebrum quidem maxime deformatum, sed non destructum fuisse, cum in utroque *spinalis medulla esset nulla*, aut certe *nil nisi sanguis concretus*, ant *sanguini concreto simile*.

11. Verum sive aqua illa qua spinales hi tumores distenduntur, inde sit, unde modo indicabamus, sive e cranio defluat, sive utrinque proveniat; adeo similes veri hæ illius origines sunt, ut non fuerit aliunde *ordinario* quidem repetenda. Namque errorem, olim utcunque ferendum, existimantium, in tumorem, qualem descripsit Bauhinus (12) *urinæ portionem ex vesica deferri*; quis postquam magis magisque innotuit mali natura, jam ferat? Et tamen vel pejus erravit Chirurgus ille, quem merito explosit Eruditissimus Platnerus (13), cogitantem, eo vesicam urinariam pertinuisse, quæ *infanti vel duplex contigisset, vel justo capacior*: quod ego erratum hic non attingerem, nisi scirem, eandem opinionem haud multis ante annis alterius non ignobilis in Italia Chirurgi fuisse; ut jam tertio (14) qui humor ex his tumoribus effluxit, urina sit existimatus. Sapientius, sed minus necessario, *ex hydrope interioris corticis medullæ spinalis* aquam hanc Vir magni nominis deduxit, qui cortex *dum eo turget, medullam spinalem ejusque thecam dividat* Credibile est, eorum traditionem secutum, qui (15) *in hoc affectu vertebras ita esse bifurcatas voluere, quasi totaliter in duas partes essent divisæ, ut laniones facere assolent*, atque adeo ipsam quoque Medullam; præsertim cum Tulpium citet, qui (16) *dispescebatur*, inquit, *vitiata hæc spina in duas æquales partes ab ultima thoracis vertebra usque in latera ossis innominati, tegente hiulcum hunc hiatum peritonæo*. Quæ verba idcirco protuli, quia in Sepulchreto,

Z 2

[1] Dec. 2. Exerc. Anat. Chir. 7. [2] Eph. N.C. Cent. 9. Obs. 38. [3] Act. N.C. Tom. 1. Obs. 74.
[4] l. 3. Obs. Chir. 7. [5] Epist. Anat. 20. n. 57. [6] Commerc. Litt. A. 1741. Hebd. 21. n. 1.
[7] n. 9. [8] II. Anim. 23. & 29. [9] De Med. Spinal. n. 6. [10] Ibid. n. 4.
[11] 280. in Eph. N.C. Dec. 1. A. 3. & 64. A. 8. [12] Obs. 13. num. superiore cit.
[13] Progr. M. Nov. A. 1754. [14] Huc adde & quarto ex n. 16. infra.
[15] apud Ruysch. Obs. Anat. Chir. 34. [16] Obs. Med. l. 3. c. 30.

to, quo dixi (1) has Tulpii Observationes relatas, incassum quæreres, multoque minus eas quibus illas vertebras delineavit, Figuras (2). Figuræ enim ab ipsis Auctoribus simul cum observatis suis editæ, licet ad hæc penitus intelligenda persæpe utiles, interdum necessariæ sint; nusquam tamen ubi poterant, imo debebant, in Sepulchreto proponuntur. Sane Tulpius in primis, hunc affectum illustravit; sed cum diligentius quæsivit, in rem videtur incidisse rariorem, si cum cæteris, & præsertim cum Ruyschio (3) qui multo sæpius vidit, conferatur; hic enim diserte ait, *nunquam* sic vidisse, atque aliam propterea Iconem (4) subjicit, qua diductas solum a tergo vertebras, ut invenerat, non etiam a fronte ostendit: quarum corpora per sulcum profundum divisa conspexit quidem Theodorus Zwingerus (5), sed, ut in monstroso fœtu, posteriorem sedem obtinentia, nec sine integra medulla Spinali. Quod vero ad medullæ ipsius divisionem attinet; Brunneri quidem Observationem (6) legi, quæ hydropi corticalis illius meditullii favere videntur. Inventa enim est *Spinalis medulla in meditullio perforata, & aqua referta*, cuniculo illuc versus tendente, ubi vertebræ hiabant, & aquosus, ante hydrocephalum, in dorso tumor fuerat. Non tamen memini bipartitam hydropis vi Medullam legisse. Nam quod ad alium ejusdemmodi tumorem nervos plurimos idem Auctor (7) tendentes vidit e Spina, indidemque vasa sanguifera emergentia eodem appellere, ut *subtus membrana spinalem medullam alias involvens appareret inanis, adeo ut vel omnis medulla spinalis hac exorbitans, in dictum tumorem terminari visa fuerit*, cave putes, in tot nerviformes partes medullam aquæ vi fuisse divisam. Erat enim hic tumor *in dorso supra os sacrum*, hoc est in lumbari Spinæ tractu in quo Medullam ipsa natura in Equinam Caudam, id est in tot nervos divisit, quos cum sanguiferis vasis illuc ubi minor resistentia erat, ab aqua in tumorem fuisse compulsos, non est mirandum. Eodem in tractu erant tumores a Tulpio (8), a Lechelio (9); ab Apino (10) descripti. Itaque primus vidit in tribus illis infantibus *nervos spinalis medullæ per tumorem passim dispersos . . . . , extraque orbitam suam delatos*: alter, aperto tumore, *nihil spinalis medullæ reperit, filamenta quædam alba & tenuissima si excipias*, quæ *rudera potius membranæ, investientis spinalem medullam, quam nervorum*, ipse quidem existimavit: tertius denique *ipsam medullam spinalem*, ex *cavitate secundæ adhuc integræ vertebræ lumbaris prodeuntem, insertam conspexit, saltem quoad alteram medietatem suam, medio tumoris vertici*. Quæ quidem Medulla cum secundum naturam ex ea vertebra prodire ipsa nequeat, ut pote, quæ tota jam sit in nervos divisa; hæsitasse in hac Apini Observatione me, fateor, non secus atque in altera quadam Schraderi (11) (ut de illa Brunneri sileam, quæ supra (12) indicata est) quanquam contraria prorsus de causa. Schraderus enim in ejusdemmodi tumore, eademque in sede animadvertendum credidit, Medullam hactenus integram, cum ad hiatum vertebrarum perveniebat, ibi *evanescere*, & *nil nisi membranosa involucra relinquere* sic tamen ut *in lateribus sparsim, sed ordine, se se offerrent nervorum* ex ipsa *emergentium initia*. Atqui res videtur secundum naturam sic habuisse. Medullæ enim truncus, uti dicebam, ultra secundam lumborum vertebram non descendit; sed orti jam ex ipsa nervi in latera ordine se demittunt. Attamen cum tumorem fuisse, ajat, *circa principium vertebrarum lumbarium*; fieri potest, ut pars Medullæ infima aut liquata esset, aut sursum retracta. In Apini autem infante res contra se habebat, Medulla infra illam secundam vertebram non solum descendente, sed extrorsum se vertente, & in mediam internam faciem tumoris, qui *in regione* erat *ultimarum vertebra-*

(1) num. superiore. [2] Tab. XI. [3] Obs. cit. 34. [4] Fig. 37.
[5] Eph. N.C. Cent. 7. Obs. 29. (6) 12. in Addit. ad Sect. hanc Sepulch. 16.
(7) Ibid. (8) (9) (10) Obs. citatis hoc n. & 9. & 10. (11) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 2.
(12) n. 9. primo loco.

tebrarum lumbarium se inserente, quemadmodum ex Iconibus plane intelliges, longe clarius exhibitis in ea Caroli Frid. Hoechstetteri Dissertatione (1), qua hæc ipsa præceptoris Apini historia exposita est. Cum rem mirarer: incidi in Mauchararti (2) Observationem, quæ in lumborum inferiori parte, quippe ex dehiscentibus duabus infimis eorum vertebris, tumorem proponit, & in *hujus medio prominentem medullam spinalem in membranam* tumoris intimam, quæ sub Crassa meninge occurrebat, *se per fibrillas tenuissimas circumcirca extendentem & plane desinentem*. Denique cum reperta ab Solertissimo Trewio (3) in tumore qui hiatui respondebat trium inferiorum vertebrarum lumbarium, & omnium Sacri ossis, novissime perlegerem, adjectasque Icones (4) prius inspicerem, & inter se compararem; credideram quidem ex forma primum terete, deinde quasi in acumen sensim desinente, corpusculum albicans *c*, *d*, *e* Medullam esse extremam infra omnes lumborum vertebras intra os Sacrum se demittentem. Et sane Auctor quoque illud manifesto vidit *plurimis fibris sparsis cohærere cum partibus subjacentibus*, *ipsumque nil aliud esse*, *quam medullæ spinalis extremum*, *quod caudam sic dictam equinam constituit*, *hic extra canalem suum foras*, id est intra tumorem, sub cujus superficie transpiciebatur, *productum*. Veruntamen cum postea scribat, fuisse illud *particulam conformationis peculiaris*, & *sigillatim cohæsisse cum extremitate medullæ spinalis ejusque propaginibus: extremum* vero *medullæ* hic *ad tertiam usque lumborum vertebram exporrectum fuisse*, *mox autem in particulam illam c*, *d*, *e desiisse*, *& nervosas propagines sparsisse*, cumque etiam affirmet, *in cavo similis tumoris reperiri tantum medullæ spinalis filamenta*, *vasis sanguiferis intertexta*, *testante hæc* sua quoque *observatione*; dubius hæsi, num satis ejus mentem assequerer, & an nervi solum equinæ Caudæ in unum quasi corpus superiori parte ab aqua compulsi, hic proponantur; ab iis autem quos paulo ante nominavi, sic pro ipso Medullæ trunco forte sint habiti, quando ejus quod viderunt, corporis quæ interior fuerit natura, silent, an vero, quod malim credere (5), sine ulla deceptione Medullam ipsam conspexerint. Est Ruyschii locus, interpretatione sane dignus, ubi de hoc genere tumorum loquens (6), *infra eum tumorem*, inquit, *spinalem medullam sæpe bene constitutam invenio*. Si de lumbari tumore accipias, & idem vidisse, credas, quod alios malim vidisse; conjicias necesse est, non *infra*, sed *intra eum tumorem* ab Auctore scriptum esse. Attamen quia paulo ante dixerat ejusmodi tumores *sæpe in dorso*, *aut lumbis* occurrere; verius fortasse erit de tumore dorsi intelligere; infra quem Medullam videre potuit, eamque bene se habentem. Sic certe vidit (7) *in inferioribus vertebris thoracis exiguam & sanam portionem spinalis medullæ*, *in cavitate* autem *vertebrarum lumborum nervos quoque bene constitutos*. cum vertebræ non modo omnes colli, sed & ex proximis thoracis totunitoidem; ut Figuræ, quas designat, Kerckringii (8) ostendunt; *postica parte bifidæ*, *nullaque spinali medulla præditæ*, hoc morbi genere tum in cervicibus, tum in dorso laborasse fœtum, significarent. Ex his habes, quomodo Ruyschii, a quo (ut de Apino (9) sileam) ejusdemmodi tumores dorsi in aliis quoque visos esse, non dubito, propositum locum, in quo sunt qui hæreant, interpreteris, & simul quomodo ipsius, & Kerckringii descriptiones ejusdem fœtus conjungendo, alteramque ex altera ubi opus sit, emendando, illustrandove, unam perfectam atque absolutam efficias.

12. Sed si medulla Spinalis, ut paulo ante posui, aut certe ejus nervi, & vasa (non secus ac cerebrum in hydrocephalo

Cl.

(1) De Spina Bifida. (2) cit. supra, ad n. 19. (3) Commerc. Ibid. cit. hebd. 20. & 21.
(4) Tab. 1. Fig. 11. & 12. (5) Vid. n. 16. infra. (6) Obs. 34. cit. supra ad n. 9.
[7] Thes. Anat. 8. n. 1. (8) Spicileg. Anat. Tab. 9.
[9] apud Hoechstetterum n. 9. Diss. cit. ad n. super.

Cl. Waltherii (1), aliorumque, & pars cerebelli in hydrocephalo Lechelii (2)) extrorsum intra tumorem compelluntur; quæres ex me, qua ratione igitur intelligas quod a Viris Doctissimis indicatum est, hunc Spinæ affectum posse etiam tribui aquæ in cellulis stagnanti, quæ Crassam meningem plurimæ exterius ambiunt, pingue illud secundum naturam continentes, quod *viscosum* a Veteribus *humorem* vocitatum esse, dixi (3); ut hic morbus persimilis sit hydropi peritonæi. Hydrops enim, inquies, peritonæi ea, quæ circumdat, viscera introrsum urget, non extrorsum trudit; nec eæ cellulæ sunt ab anteriori, sed a posteriori maxime canalis vertebrarum parte, ut si turgeant, Caudam Equinam extrorsum nequeant compellere. At tu noli tamen credere, huic etiam aquarum, tumorumque origini aliquando locum aliquem esse non posse. Nam perraro quidem, sed nonnunquam tamen compunctis ejusdemmodi tumoribus, & aqua educta, sanitas restituta est, ut in illo infante quem describit, & pingit Jo. Mauritius Hoffmannus (4). Cujus aquam tumoris si a cellulis deducas, Crassæ meningis exteriorem faciem oblinientibus, in partu distractis, qui ei infanti, complicato corpore exeundi, difficillimus, nec sine summo rusticæ matris nisu, contigerat; veri similia dixisse videberis: nihil enim æque ac posterior illa pars Spinæ quæ in lumbis est, distrahi potuit in eo infantis positu; quare, salva reliqua parte, ex illa dumtaxat tumor, qui primum non erat, post aliquot dierum intervallum oriri ceperit. Fuerunt etiam qui tumorem, de quo superius (5) dictum est, a Genga ad coccygem sanatum, ab humore factum crediderint, qui ex cranii cavo illuc usque inter ossa, & Duram meningem viam sibi per cuniculos paravisset. Sed qui cum Præcl. Fantono (6) rei difficultatem, anatome consulta perspexerint, atque insuper promptum illum seri ex tumore exitum animadverterint statim ac manu occiput comprimeretur, non aliud malent ei humori iter assignare, quam quod ab natura ipsa inter meninges paratum est, sanationem magna ex parte quadrienni illius pueri ætati, & externæ hic quoque, non internæ, mali causæ tribuentes. Interna enim, & præsertim nativa causa & diu, & penitius tum fluidas partes, tum solidas lædit, hasque eo gravius, quo molliores sunt, non, uti aucta jam ætate, firmiores. Huc illud accedit, quod Equina Medullæ Cauda ad coccygem non pervenit: quæ fortasse causa fuit, cur Ruyschius (7) *inter omnes*, aut certe, si ejus proximam legas Observationem (8), ferme inter omnes, hujusmodi correptos tumoribus, *nullum viderit infantem tam diu superstitem*, quam eum qui ad coccygem habebat. Sic enim tot nervos extrorsum inflecti, extrudi, lædi, abrumpi non contingit: ex quorum læsione oritur artuum inferiorum imbecillitas, & resolutio, quam in plerisque supra indicatis lumbarium tumorum exemplis diserte memoratam invenies, atque in aliis præterea quæ omittimus, ex quibus duo videbis Joannis Burgii in Ephem. Nat. Cur. (9): quin etiam interdum sphincteris ani, vesicæque paralysim (10), sæpius agnoscendam, adnotandamque, si pueri sæpius cum hoc affectu diu vitam trahere possent. Non possunt autem cum ob alias causas, tum sæpenumero ob convulsiones, quæ læsiones illas nervorum sequuntur, eoque citius, si hos, tumorem aperiendo, aut compungas, aut aeris injuriis exponas. Quæ convulsiones cur in duobus qui sanati sunt, pueris minime fuerint, ut neque artuum inferiorum resolutiones. ex iis quæ de utroque dicta sunt, intelligitur. Cum hæc autem omnia abfuerint, & malum ab externa causa ortum esse, constiterit; tunc præsertim observatis iis omnibus quæ caute Præcl. Trewius (11) admonuit, aliquid audere posse Chirurgus videtur; siquando tamen inter innumera funesta exempla in fallacissimis

[1] Partus Monstr. Descript. [2] Obs. sit. supra n. 9. [3] n. 10.
(4) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 208. (5) n. 9. (6) Animad. ibid. cit.
(7) Obs. 35. sæpius cit. (8) Obs. 36. (9) Dec. 2. A. 6. Obs. 58.
(10) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 127. & Sect. hac 16. Sepulchr. in Addit. Obs. 12. vers. fin.
(11) Commerc. A. & hebd. supra cit. ad n. 10.

simis hujus generis morbis audere licet.

13. Namque; ut ad hydrocephalum redeam; interni quidem Veteris Medici[1] duas agnoscebant species, alteram, cum aquæ inter calvariam, & Crassam meningem, alteram, cum inter hanc meningem, & Tenuem congeruntur, secundam speciem lethalem, primam non insanabilem esse, docentes, in qua ubi inter suturas distractas tumor apparet, eminentiorem locum secandum esse, præceperunt. Paræus [2] tamen diserte negat, se quenquam vidisse qui convaluerit: & Jo: Francus [3] testatur, vel loco tumidiore aperto, & emissa aqua limpida, & pura, infantem *post aliquot horas in epilepsiam incidisse, & paulo post e vita discessisse*: nec Grubelio [4] jubente, profuit per foramen *potentiali*, ut vocitant, cauterio paratum, incluso penitus sero exitum aperuisse, eo quoque infante *paucis diebus post* mortuo, quando ex iis quibus aqua educta non fuit, aliquos septem, novem, duodeviginti, & triginta menses vixisse, memoriæ proditum est [5]; ne de eo quidquam dicamus quem novit, & secuit Riedlinus [6], annos solidos viginti quatuor hydrocephalo laborantem. Est quidem apud Cl. Fantonum [7] Wepfero adscripta observatio rustici, qui impatiens diuturni, sævissimique doloris capitis a sero inter cranium, & meningem Duram concluso, Veterinarium coegit sibi sinciput perterebrare, unde seri copia exsiliente, prorsus convaluerit. Sed fac, audaciam hanc felicissimam fuisse, fac esse Chirurgum qui in hydrocephalo infantis alicujus ipsam velit imitari, nec imitari solum; verum etiam, si Duram meningem incidere opus sit, ut in gravissimis capitis ictibus usu venit, superare. Quibus tuto indiciis, notisque confidet, ut pro certo ponat, nunc inter ossa & Crassam meningem, nunc inter hanc, & Tenuem, nunc Tenuem inter, & cerebrum aquam esse? Neque enim desunt triplicis hujus sedis exempla, ut puta primæ in Velsii (8) hydrochepalo, in quo & secundæ: hujusque pariter in dissectis a Laubio [9], & a Cl. Jo. Rudolpho Zwingero [10]: tertiæ autem in Falloppii nostri Observatione, quam habes in Sepulchreto [11], in aliisque Mayeri [12], & Kaltschmiedii [13]. Fac tamen, si fieri potest, hæc quoque internoscere, eandemque sibi felicitatem quam aliquando in adultorum, eorumque, cum bene valerent, percussorum ictibus, in hydrocephalo infantum polliceri posse, in meningibus, si opus est, incidendis, & deinde, quamvis laxæ, aut laceræ, aut crassæ factæ sint, ad cicatricem perducendis; quid? si cerebrum humori quidem subsit, sed tam flaccidum, vix ut in eo internoscere quidquam liceat præter corticalem, & medullarem substantiam, velut in modo laudatis Mayeri, & Zwingeri observationibus: quid? si sub corticali medullaris *tota corrupta, & in aquam conversa sit*, ut in puero illo Tombini [14], de quo etiam in Sepulchreto [15] relatum est: quid? si totum cerebrum sit in *aquam mucosam*, aut in *limpidam*, & *sanguine pauco tinctam* solutum, ut in illis Kerckringii [16], & Laufferi [17]: aut quoniam hoc rarius est: quid? si ab inclusa ventriculis aquæ copia, ut in duabus, quas Bohnius [18] commemorat Dodartii observationibus, ea vis cerebro allata sit, ut Laterales cum tertio ventriculo unam & continuam cavitatem efficiant, quod ipsum tanto minus conjici liceat, quod ex hydrocephalis quidam, ut duo illi infantes, *aliis morbis, qui nullo modo capitis*

(1) apud Fabric. ab Aquap. de Chirurg. Operat. ubi de Hydroceph. (2) Oper. l. 7. c. 1.
[3] apud Schenck. Obs. Med. l. 1. ubi de Hydroceph. mort.
[4] Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 42. [5] Vid. Act. Helvetic. T. 1. c. 1. n. 6.
[6] Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 29. (7) Animad. cit. supra ad n. 9.
[8] Disp. de mutuo intest. ingress. P. 2. Obs. 2. [9] Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 83.
(10) c. cit. n. super. [11] 2. in Sect. hac 16. [12] Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 127.
[13] Progr. de nervis Optic. &c. (14) Act. Lips. M. Nov. A. 1686.
(15) Sect. cit. in Addit. Obs. 8. (16) Sect. ead. Obs. 11.
(17) Diss. cit. supra ad n. 6. (18) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1.

pitis affectus dici possunt, *laborent*: aut quid? si ab incumbentium aquarum pondere, aut circumpressione sit intima cerebri structura insanabiliter labefactata; nam vel exterior forma, & moles ipsa aliquando minime resistunt. Sic hemisphæria cerebri non amplius convexa, sed depressa adeo, ut esset *altitudo eorundem in eodem plano horizonti parallelo*, *in quo Callosum Corpus* erat, conspexit Velsius [1]. Sic cerebrum eo redactum, ut *pilam palmariam vix mole æquaret*, invenit Paræus, non satis accurate in Sepulchreto [2] citatus. Sic, *exiguum instar oculi ad* sescunciam *accedens* vidit Stegmannus [3], adde *& simul totum putrefactum & corruptum*: quæ res ad memoriam reducit cerebelli quoque graves ab hydrocephalo læsiones, ut in modo laudata Velsii, & vel magis in observationibus Littrii [4], & Jo: David. Maucharti [5], & in eadem Laubii quæ paulo ante indicata est. Sed plerumque; tametsi hanc speciem Antiquiores non posuerunt; hidrocephali aqua est in ventriculis, ut Vesalius [6] in primis, tum deinde tot alii invenere, ut puta Schulzius [7], & ex modo, aut paulo ante nominatis Laubius, Mauchartus, Riedlinus, Littrius præsertim, qui in tanta aquæ copia quæ ventriculos distendebat, nihil ejus inter calvariam, & Crassam meningem, nihil inter hanc, & cerebrum deprehendit. Mitto alios plures, præter Brunnerum tamen (8), & qui, ut ipse, extenuationem substantiæ cerebri, in hujuscemodi hydrocephalis haud ita raro conspectam, memorarunt. Neque enim hæc eo tantum attigi, ut ostenderem, quamvis Chirurgus sit audax adeo, ut meninges hic perforet, sæpe tamen aut nihil aquæ, aut non eam cujus major copia sit, nisi cerebrum quoque perforet, esse educturum, sed eo potissimum attigi, ut intelligeres, facile etiam posse accidere, ut dum nihil nisi Crassam meningem perforare se, credit, cerebrum perforet. Velim igitur ad Vesalii Observationem illas quoque Hildani, & Tulpii observationes adjungas quæ a me ibi sunt commemoratæ, ubi ostendi (9), vi aquarum ventriculos distendentium, horum parietes superiores præsertim, & laterales usque adeo interdum extenuari, & cum meningibus ad cranii ossa, aut pericranium affigi, ut mirum esse non debeat, si qui, nihil præter cranium incidere existimantes, & Crassam, & Tenuem meningem & his, atque illis in membranæ modum adhærentem cerebri substantiam simul pertuderint. Lege sis litteras Jo: Jacobi Scheuckzeri, ad Vallisnerium nostrum (10) missas. Hydrocephalum infantis videbis in Nosocomio, *communi consilio* Chirurgi ferro incisum fuisse, cum *judicatum esset*, *aquas hærere inter Cranium*, *& Duram Matrem*. Videbis simul, *quam judicium talis modi in casibus sit difficile*. Cum enim convulsivi vomitus, qui mox primæ illi eductioni aquæ ad uncias circiter tres, successere, ad vitæ usque finem, qui postridie fuit, perstantes, indicare crederentur, Duram meningem incisam esse; anatome ostendit, *non pertusam* hanc *duntaxat*, *sed & Piam cum ipso cerebro. Fuit enim cerebrum ipsum ad membranæ tenuitatem fere extensum capacitati internæ cranii par*, cum *aquæ moles*, *quæ 8. ad minimum fuit librarum medicarum*, *delituerit in ipsis ventriculis*.

14. Ex tanta cerebri extenuatione, & ad cranii fornicem adhæsione factum est videlicet, ut in memorato (11) Tulpii hydrocephalo, effusis aquis, *plerique Medicorum præsentium*, *sed præpopere*, *judicaverint*, esse illud *caput sine cerebro*, itemque ut Steno in suo illo vitulo (12) *non parum temporis consumeret quærendo cerebrum in ipso cerebro*, *jamque historiis*, *antea sibi non creditis*, *adhibere inciperet fidem*, *homines nempe sine cerebro fuisse repertos*. Et sane ad hunc fere modum & ipse credo, quidquid veri inesse potest ejusce-

(1) Obs. supra cit. 2. [2] Sect. hac Obs. 12. sed Operum l. 7. non 8.
[3] Sect. ead. in Addit. Obs. 11. [4] Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1705.
[5] Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 59. n. 9. (6) Sepulchr. Sect. cit. Obs. 6.
(7) apud Lauffer. in Diss. cit. §. 23. [8] Sect. cit. in Addit. Obs. 12.
[9] supra ad n, 8. (10) Opere Tom. 1. S. 5. in fin.
[11] supra ad n. 8. (12) Ibid.

jusсemodi observationibus, esse explicandum, eorum in primis qui Tulpium, & Stenonem haud legerant, puta Garneri, Zacuti, & siqui alii in Scholiis ad horum observationes, quas in Sepulchreto (1) habes, cerebrum non reperisse scribuntur. Cum enim alius *cerebri vicem supplevisse*, ajat, *membranam crassiorem*; alius pro ipso *duram meningem apparuisse duplicatam*, aquam limpidissimam in se habentem; facile intelligis, quid membrana illa crassior, aut altera illa duplicatæ Duræ meningis lamina esse potuerit, & quid latere sub specie illa *cujusdam mucositatis & phlegmatis valde indigesti*, quæ *festinanter* inspicienti Garnero intra meninges se obtulit. Certe, ut ibidem videbis Kerckringii Observationem (2) qui *cerebri loco aquam* se *reperisse mucosam*, tradit, videbis quoque in subjecto Scholio haud aliter de mucosa hac aqua, aut de cerebri extenuatione suspicari Diemerbroeckium; & tamen Kerckringius non modo Tulpii historiam legerat, sed etiam in ea sua memorabat, & de hydrocephalo necdum semestri verba faciebat, cui intra uterum inchoata cerebri dissolutio sensim increvisse potuerat, donec cerebro prorsus soluto vivendi finem fecerit. Illud præterea objicit Diemerbroeckius; quod a plerisque pariter ejusсemodi historias edentibus omissum requiras, cerebellum, & oblongata medulla deessent, an non, siluisse. Sed in Billotii [3] historia, quæ inter has solet referri, non modo hoc desideres; verum etiam non penitus absumptum pueri cerebrum fuisse, cognoscas, quando *ejus substantiæ portio* quamvis *exiguum ovum mole vix æquans*, *reperta est*. Sic etiam in cane fatuo, ut videtur, aut vertiginoso Elias Rud. Camerarius (4) (de ovibus en-m quæ Kerckringius (5) aliive scripserunt, lanionum fere observatione, & fide nituntur) Camerarius, inquam, *nullam penitus cerebri*, *aut cerebelli substantiam* vidit, *præter posterioris portiunculam vix avellanæ medietatem æquantem*, Quæ etsi omnia non sine admiratione, & quædam etiam non sine aliqua diffidentia legisse me. fateor; tamen hoc quoque adjiciam. Memini, cum adolescens quotidie in Bononiensi Nosocomio versarer S. Mariæ de Morte audire non semel Jo: Marcum Bigattum probum Virum, eundemque ibi Medicum Chirurgum, sua laude dignum, cum suum Decessorem Jo: Galeatium Manzium Medicum, & Chirurgum, cum paucis, dum viveret, comparandum, id vidisse, asseveraret, quod ut accepi sic tibi narrabo, nihil adjiciens, nihil detrahens. Cujusdam vulnus curabat Manzius, quod ad Coronariam suturam inflictum, in cranii cavum perveniebat, cum æger circiter vigesimo die duo pati cepit, alterum, ut quoties vulnus retegeretur, toties convulsivis afficeretur maxillæ inferioris motibus; alterum autem, ut quotiescumque interrogaretur, oculis quidem ostenderet, se intellexisse, & respondere jam velle, sed tamen per aliquod temporis intervallum primum incipere non posset verbum; quo demum incepto, cætera facile sequebantur. Sic fere usque ad vitæ extremum mentis compos visus, denique insultu quasi apoplectico prehensus, occubuit. Cranio reserato, nihil intra hoc, nisi humor, inventum est, si fibras aliquot excipias rubras, & quasi carneas, quæ vulneri subjiciebantur. Assensum, ut ego audiens sustinebam, sic tu legens sustineas, per me licet. Et sane hæc sunt ejusсemodi, ut nisi ipse videas, nisi diligenter etiam atque etiam perscruteris, velut in hoc casu quid fibræ essent illæ rubræ, & quasi carneæ, & qua cum membrana fortasse, aut quibus cum nervis junctæ, & postquam etiam scrutatus fueris: vix credere tamen possis. Agitur hic quidem de cerebri absumptione, ut in Zacuti, ut Billotii pueris vulnus capitis consecuta. Sed in primo triennii spatium inter vulnus, & observationem fuerat interjectum; in altero totum absumptum non erat cerebrum; in utroque cerebellum fortasse, & pars medullæ Oblongatæ potuit superstes esse: nec cerebri colliquatio in secundo fuit; sed ejus substantiæ, ad nucis myristicæ ma-

(1) l. 1. Sect. 1. Obs. 86. & Sect. hac 16. Obs. 13. (2) Sect. ead. Obs. 11.
(3) Zodiac. Med. Gall. A. 1. M. Dec. Obs. 3. (4) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 129. in Schol.
[5] Spicileg. Anat. Obs. 46.

magnitudinem in quacunque medicatione erumpentis, amissio. At enim, inquis, nullum in quinquemestri Kerckringii puero præcesserat vulnus, nullum in bienni Tombini (1), nullum in Neuholdii (2) puella novenni; & tamen in hac *medullaris* cerebri substantia *tota velut in gelatinam tenacissimam*, in secundo autem, ut diximus, *in aquam conversa*, in primo totum cerebrum in aquam mutatum. Mihi vero hæc ipsa mutationum series videtur ostendere, tanto difficilius contingere cerebri dissolutionem, quanto longius ab ortu receditur, ut cerebri substantia firmior sit. Quod si in viro tamen illo Carneri peracta est; at quanta, & quam diuturna pertulerit, videre potes. In eoque ipso ut singulare id fuerit, inde licet intelligi, quod non facile sit alterum in adulto ejusdemmodi exemplum apud probatos Scriptores invenire. Quin mulier, de qua Kaitschmiedius (3), etsi atrocissimis capitis doloribus, iisque post gravem capitis ictum, misere adeo vexata, ut nisi aquæ copia per nares prodiisset, tandiu non fuisset victura, cum decimo tandem anno mortua esset, vi quidem seri distendentis cerebri ventriculos, corpus Callosum sic extenuatum ostendit, ut *vix septi pellucidi crassitiem referret*; cerebri tamen in mucum dissoluti nihil habuit. Cum igitur totius adultorum cerebri in mucum, nedum in aquam dissolutio sic rara sit, præsertim si quidquid cranio continetur, simul dissolutum intelligatur; vides profecto cur propositum casum audiens, assensum ego sustinuerim, qui vel de puero eadem, imo leviora aliquanto audiens, hærere solitus sim, nisi amentem simul fuisse, & plantæ magis quam hominis vitam denique egisse, adjiciatur. At Redius (4) tamen, cerebro testudinibus exempto, has vidit, inquis, diu, & nonnumquam sex ipsos menses ambulare potuisse. Ego vero de perfectis, ut vocant, animalibus, atque adeo de homine hic verba facio; & tu mihi testudines narras, quas *facere motum* vel *corde ablato*, non ignoravit Aristoteles (5). Præterea ipse indicare videtur Redius, testudinibus una cum cerebro facultatem cernendi, &, quod veri simile est, audiendi quoque, olfaciendi, gustandi fuisse sublatam, & Caldesius (*6*) certe tandiu superstitis motus satis probabilem causam ostendit, magnam videlicet, si cum exiguo earum cerebro comparetur, Spinalis medullæ crassitudinem. Qua ex medulla spiritus repetere ii quoque solent qui vitam fœtuum cerebro carentium in utero volunt explicare, quos hactenus sequi poteris, ne cum quibusdam tamen ponas, aut in illis omnibus Medullam esse crassiorem, aut quia multo plures quam cerebrum, emittit nervos, multo plus quoque spirituum tunc etiam præbere quando a cerebro unde ipsa accipere magna ex parte alioquin solet, jam nullos certe potest accipere, aut in illis cunctis inesse fœtibus, cum plures supra (7) memoraverim, qui nihil omnino, nisi forte aquam, intra cranium, & vertebras habebant. Sed cerebrum, & Medullam habuerunt, inquis, antea videlicet quam utrumque aut aqua dissolveret, aut vis alia aliqua sive opprimeret, sive extruderet. Rectius hic quidem sentis quam Explicatores plures, qui id minime attenderunt. Quod si ad primordia usque rediens, nihil utrobique, nisi humorem, unquam fuisse, contendas, spiritus vero ab nervorum gangliis repetas, aliquid forsan tribuens suspicioni quam olim (8) vix uno aut altero verbo attigi, in gangliis *fortasse aliquam spirituum fieri secretionem*; ego, tametsi nuper præsertim in gangliis adulti duobus altero mediocri, altero maxima crassitudine præditis inter eos qui ad nervos Cervicales spectant, mox Brachiales effecturos, tametsi, inquam, iis in gangliis secundum longitudinem dissectis, substantiam ex cinereo fuscam præclare viderim, & ostenderim, quæ cum alba nusquam permista (cujus erat multo major copia, & exterior in gangliis sedes) horum axem sequebatur; non ausim tamen illi suspicioni pondus addere: & si auderem; locum

(1) supra ad n. 13. (2) Commerc. Litter. Vol. 1. Specim. 22. (3) Progr. cit. supra ad n. 13.
(4) Degli Anim. viv. (5) l. de Juvent. c. 1. (6) Osservaz. int. alle Tartarughe.
(7) n. 8. (8) Advers. Anat. II. Animad. 34.

cum illi fortasse aliquem esse posse, crederem, in iis ad tempus aliquod servandis fœtibus quibus cerebrum, & Medulla abscessissent; non vero in iis quibus hæc nunquam fuissent. At si forte in ea sententia nihilominus perstandum tibi, quod credere non possum, existimaveris; hoc unum dicam, si illa prima, & reliqua deinceps in utero vita cum ea tibi videtur conferenda, quam adulti homines, de quibus sermo susceptus est, agunt sentiendo, cogitando, judicando, respondendo, atque, ut opus fuerit movendo; viceris: sin contra; nobiscum facies.

15. Habes de Hydrocephalo, & de Aqueis præsertim Spinæ Tumoribus eo plura, quo minus apud nos in vulgus sunt noti. Perrari enim sunt in his regionibus; non sicuti in quibusdam aliis, adeo frequentes, ut intra menses quatuordecim Burgius (1) Vratislaviæ tres viderit. Quod si forte de utroque morbo plura cupis; de Hydrocephalo quidem tibi poterit satisfacere Vir Cl. Jo. Rud. Zwingerus (2), a quo, cum hæc relegerem, illius exempla non modo collecta vidi; sed & diligenter ac distribute inter se comparata: de Aqueis autem Spinæ Tumoribus, præter Georgium Frid. Orthium in lectu digna, utilique dissertatione (3), quam, Præside Jo. Salzmanno, ediderat, Viri Eruditissimi Platnerus (4), & Trewius (5): quorum ille cum de iisdem Tumoribus aliquid attingeret, ipse quoque plerorumque indicavit nomina qui eorum historias conscripserunt, hic vero cum Auctores alios addidit, tum suas proposuit observationes, omnibusque perpensis argumentum hoc partite, fuse, accurateque, si quis alius, pertractavit, nec quomodo conjiciat, curationem tentari, & absolvi posse, prætermisit. Quorum si omnium Scripta antequam has primum ad te Litteras mitterem in meas pervenissent manus, dedissem utique operam, ut nonnullos, quibus adhuc careo, libros nanciscerer. Pleraque tamen quæ morbi utriusque prostant exempla, ut videre nunc poteris commemoravi, & quædam alia aut iis quos laudo, prætervisa, aut necdum, cum illi scripserunt, edita adjunxi, id quod omnibus qui ultimi scribunt, facile est. His interea quæ dare potui, uteris. Vale.

16. VIX Epistolam obsignaveram, cum illud non modo non speranti, sed nec opinanti quidem mirifice accidit quod nunquam antea, ut PUER ad me consilii causa afferretur ob tumorem ad lumbares vertebras extantem. Dum exuunt, ut inspiciam; quæro, valeatne artubus inferioribus? & cum id negarent, pellucidusne sit tumor ac si aquam contineret? quod continuo affirmant, interrogationes quæ ad rem adeo facerent, mirantes. Quod ex responsionibus argueram, mox verum esse, deprehendi. Tumor erat mollis sic satis, perque ejus parietes plerisque in locis aqua conclusa manifestissime translucebat. Is ab ortu exiguus, intra decem menses ad magnitudinem pugni excreverat; ut ea, non minus quam sede, illum omnino referret quem pictum dedit Ruyschius (6). Erat puer magnus, fortis, egregieque nutritus artubus etiam, quibus dumtaxat erat debilis, inferioribus: recte etiam conformatus, nisi quod æquo grandius caput, cæteroquin sanum, in omnium oculos incurrebat; recte, inquam, iis quoque artubus quos modo dicebam, conformatus; ut ex novo hoc exemplo, ad plura alia addito, falli intelligerem, siqui intortis pedibus nasci omnes qui tumore hujusmodi laborant, propterea existimant, quod horum aliquot sic natos esse, animadverterunt: quos inter an bene puellam referant a Stalpartio (7) propositam, ipse judicabis: ego ut pessime distortis pedibus fuisse, præclare video; sic tumorem quo in lumbis deformabatur, ad eos attinuisse de quibus hic agimus, non satis video.

Sed ad puerum nostrum ut redeam; non ignarus alienæ sæpius nimiæ credu-

 lita-

(1) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 58. (2) Act. Helvetic. Vol. 1. c. 1.
(3) De quibusd. Tumorib. Tunic. Externis. (4) Progr. cit. supra ad n. 11.
(5) Commerc. cit. supra ad n. 10. Hebd. 20. & 21. (6) Obs. Anat. Chir. Fig. 36.
(7) Part. 1. Cent. 2. Obs. Rar. 34.

litatis, ex matre tamen quæsivi, ætate florente, nec minus sana quam maritus, num primogenitum hunc suum utero gerens, in dorsum cecidisset, aut percussa esset, aut quidquam horruisset, timuissetve, aut denique cupidius optasset: quæ omnia tunc quidem diserte negavit; quanquam postea, ut mulierculis solet, in mentem venit ficum concupiisse.

Cæterum quod ad consilium attinebat, cum præcise negassem, eum quidem puerum sanari posse; illud etiam atque etiam inculcavi, caverent, ne quis tumorem incideret; tanto enim citius puerum interiturum. Erant homines agricolæ, quemadmodum & parentes illius infantis quem supra (1) commemoravi, cui tumor ejusdem naturæ cum cranii magis quam cum Spinæ cavo communicabat. Sed illi sapientiores, qui periculum a me prædictum verentes, Chirurgis valere jussis, infantem domum retulerunt quoad Deus sineret, victurum. Hi vero vix a me digressi, cum in Chirurgum forte incidissent qui se quidem, ut cæteri & Medici & Chirurgi qui ante me, puerum plerique inspexerant, nunquam ejuscemodi tumorem vidisse, & qualis esset, ignorare, fateretur, sed tamen quod cæteri ob id ipsum ausi non fuerant, se persanaturum promitteret; hominis ætate ac confidentia permoti, facile quod cupiebant, crediderunt. Is igitur, tametsi postmodum certior fortuito factus fuerat eorum quæ ego respondissem, in proposito constans suo, ferrum medio tumori impressit, exsiliente aqua pellucida, colore nonnihil urinæ simili, non pauca, at postremo instar ejus qua caro recens lota est. Aqua emissa, turundam Chirurgus crassam indidit: qua educta novam quotidie emittebat aquam quoad puer vixit. Non vixit autem ad totum tertium ab inciso tumore diem. Ex quo enim hic incisus est, nunquam flere, & clamare destitit qui antea hilaris esset ac ridibundus, & mammam fere aversari cujus semper appetens fuisset. Interea toto corpore sæpius tremere, facies autem prius nitida, & bene colorata jam collabi, atque pallescere; omnia; ne multis; malum portendere. Unus tamen ille Chirurgus bene sperabat vel paucis antequam mors ingrueret, horulis: quæ cum levi spirandi difficultate sensim advenit. Horum omnium denique admonitus, ægre tuli, temere hominem occisum esse, & quod reliquum erat, tumoris interiora lustrandi cupidus, continuo domum petii in quam parentes paulo ante mortem puerum tulerant, vicini, & Amici mei. Ibi cum Chirurgum forte offendissem, idem quod ego, cupientem, etsi hominis nuperam confidentiam tantam, audaciamque perniciosam paululo acrius quam mea ferat natura, & consuetudo, hic omnibus satis superque spectata, reprehendere pro eo ac debebam, non omisi; tamen, ut consideratior, ac cautior esset in posterum, jam docili, atque id petenti, continuo annui, ac pollicitus sum, me tumorem dissecanti affuturum, & quæ contineret, declaraturum.

TUMORIS parietes etsi erant collapsi, & rugosi, & ob hanc causam crassiores; iis tamen pressis e vulnere aqua exibat non pauca, quæ nonnihil graveolebat, urinæ pallidæ similis: quæ similitudo superioribus etiam diebus, ut dixi, animadversa, & inter Chirurgos vulgata, quosdam hic quoque (2) permoverat, ut urinariam vesicam cum tumore communicare, suspicarentur. Parietes duabus lineis in decussim ductis incisi, dum caute, ut indicabam, diducerentur, manifesto apparuit Spinalis Medulla, Tenui meninge convestita per quam distentis vasculis totam rubentem, Medullæ corpus cum prodeuntibus nervis ad medium ferme illorum parietum secundum longitudinem arctius adhærebat (3), ut ab his ipse debuerim leviter & suspensa manu sejungere, evidensque esset, cæteras Medullæ tunicas in unum cum iisdem parietibus coaluisse. Nec diffluens erat Medulla, sed etiam tum satis firma, quod ego inter digitos premendo percepi, & mox in transverse incisa, substantia circumcirca candida, intima cinerea, sic satis solida utraque, confirmavit. Amplus autem erat quoquoversus tumoris sinus, osseis lumbarium omnium vertebrarum partibus quæ a tergo esse solent, in latera

(1) n. 10. (2) Vid. supra, n. 11. (3) Vid. ibid.

ra depressis, absumptisve ad earum usque corpora, quæ tumoris parietem anteriorem faciebant. Nulla usquam putredo, nigrities nulla. Etsi quæ tibi narravi, omnia tam certe perspexi quam quæ certissime; Medullæ tamen ipsum corpus non ad primas lumborum subsistens vertebras, sed ad os usque Sacrum propemodum, ut oculis, manibusque percepi, productum erat, an ob peculiarem hic structuram? an quia arcte inter initia posteriori tumoris parieti annexum, ut hic sensim increverat, extrorsumque se curvaverat, sensim ipsum quoque sequi, augerive potuerit? Id igitur cupidum me fecerat superiores porro vertebras, & caput denique, magnum adeo, aperiendi, præsertim cum hoc compresso, quanquam minime cedere visum fuerat, aquæ aliquid ex evacuato tumore, antequam a nobis recluderetur, casu, ut opinor, excidisset; nam eo dissecto, & tum iterum compresso, capite, nulla excidit. Verum neque tempus, neque locus, neque potissimum reclamatio parentum, agrestium, ut dictum est, hominum, & qui mihi vix, nec sine lacrymis, concesserant, ut tumor persecaretur, plura observare permiserunt. Hæc, tibi pergrata procul dubio futura, adscribere huc volui eo ipso quo inspexi die, qui fuit Pridie Nonas Septembris A. 1745. Iterum vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIII.

Verba fiunt pauca de Catarrho, plura de Oculorum Affectibus.

Ex cranii cavo in tubum quidem vertebrarum aquam defluere, a me quoque proxima ad te data Epistola confirmatum est. Sed Veteres non in eum tantummodo tubum, sed & in oculos, aures, nares, os, thoracem, ventrem, artus humores e calvaria demitti, non dubitabant. Quam temporum potius, quam hominum, a vero aberrantem, doctrinam convellere, præcipuum Boneti in XVII. Sectione, quæ inscribitur de Catarrho, studium fuisse videretur, nisi in proposito non satis constans, quædam subinde interjecisset quæ doctrinæ illi patrocinentur. Ea cum alibi, tum in quodam prolixo Scholio invenies, quod ex Willisio acceptum, subjecit §. 8. Appendicis ad Observationem XVI. quasi ejusdem Scholii partem in Sectione etiam superiore non exhibuisset sub Observatione VI. & aliis fortasse locis, imo ex ejus Scholii parte in hac ipsa Sectione XVII. non fecisset Observationem VII. Mihi vero, cui actum agere non placet, satis est admonere, in quamcumque corporis sedem Veteres catarrhum defluere, existimabant, ea in sede suas non deesse glandulas, e quibus plus æquo humores profluant, nec sua vasa e quibus inter fibras, membranasque redundent; ut minime opus sit e cerebro usque arcessere, & per impervia deducere. Manifestum id fiet aliis locis: hic autem in parte intelligi poterit primum quidem ex paucis quæ de Catarrho, ut vocant, Suffocativo attingemus, tum deinde ex aliquanto pluribus quæ de Oculorum Affectibus, de quibus videlicet est proxima Sectio XVIII. continuo adjicientur.

2. Catarrhi Suffocativi, aut Præfocativi nomen *in monumentis Græcorum haud inveniri*; sed apud Mesuis Interpretem denique, Valescum de Taranta, Savonarolam, aliosque juniores, de Schneidero (1) cognosces, qui & quam varia apud varios significet, docebit: vel si tam longam refugis, tortuosamque lectionem; ex parte indicabunt Observationes XI. XIV. & quæ duæ huic proximæ subjiciuntur in proposita Sepulchreti Sectione XVII. Corruptorum aliæ pulmonum, aliæ cerebri flaccidi, aliæ polyporum cordis, aut cerebri, effectum designant. Quarum ego, aliarumque causarum, quæcunque reapse valent suffocatio-

(1) De Catarrh. l. 5. S. 2. c. 4.

tionem, aut hujus periculum repente afferre effectum non credo catharri nomine æque dignum videri posse, ac effectum ejus constitutionis glandularum universæ Asperæ arteriæ, ut plurimum exiguo tempore humorem effundant, præsertim si jam bronchia sint aut ejusdemmodi humore semiplena, aut ob aliam quampiam causam magna ex parte conniventia, atque impedita. Multa enim ac repentina ejus humoris defluxio sive a laxitate, sive a plenitudine fit earum glandularum magna sanguinis copia, quacunque de causa turgentium, & influentis quasi a capite catarrhi sensum poterit afferre, & revera suffocare. Inspice nunc Scholium ad Observationem XIV. itemque extremum Scholium ad XVI. intelliges, me Willisium, & Fernelium sequi, hunc in eo quod ad præfocantem catarrhum simul & pulmonum infarctum & defluxionem requiro; Willisium autem in eo quod defluxionem a capite non deduco, nec tamen a vasis laryngis, & reliquæ arteriæ Asperæ *immediate*, sed per glandulas, in utraque alias descriptas. Suffocativo autem catarrho sic explicato mortem imputandam crediderim Viri pietate, nobilitate, ac dignitate Eminentissimi.

3. JOANNES FRANCISCUS BARBADICUS S. R. E. Cardinalis, & Antistites Patavinus, natus annos duos ferme & septuaginta, cum esset catarrhis obnoxius, facilius quam cæteri, in eam catarrhalem febrem incidit, quæ omnes propemodum arripiebat Januario mense A. 1730. sed cum sibi minus caveret quam cæteri; inter paucos illos fuit qui ea correpti, interiere. Nam ea nocte, quæ diei successit XI. Kal. Februarii illo se morbo prehensum perceperat. Surrexit tamen postridie, ut erat magno animo, seque aeris injuriis exposuit tum publici officii causa permotus, tum viribus confisus, quæ, ut corporis color, & habitus, postquam ante duos menses a brevi, sed gravissima febre (1) convaluerat, vel meliores quam pristinæ, facta esse videbantur. Quin & die proximo surrexit, & sacrum fecit; sed morbo interea ingravescente, decumbere eodem die, & Medicos tunc primum arcessere coactus est. Verum de tribus qui in priore illa febre affueramus, Vallisnerius septem ante diebus obierat, ego, & Medicus ejus ordinarius ex communi morbo adhuc languebamus: quod eo dictum puta, ne mireris, si quædam ad ægri incommoda, & mortem, omnia autem ad mortui sectionem attinentia ex aliis, dignis sane quibus crederem, diligenter interrogatis accepisse me, dixero. Vix enim cum semel, iterum, tertio etiam atque etiam advocarer, videre bis potui, non sine aliquo meo periculo ad Virum Amplissimum, & de omnibus egregie meritum vectus primum VIII. Kal. deinde VII. & prima quidem ex quo decumbere ceperat, nocte dormiisse, accepi, & multa ac facile expectorasse, quod & tunc faciebat, crassa, ut vidi, & tinctura quadam infecta, ut ex rubro flaverent. Naturalis erat aspectus, & color, facilis tussis, facilis in utrum liberet latus decubitus, nullus in thorace ponderis, doloris, caloris sensus, levis sitis, humida lingua, atque alba. Alvi recrementa, ut in sanis solent. Urinæ ob tempestatem frigidam jam turbatæ, sed, quod unum judicare poteram, decolores. Mens prompta; sed verbum tamen quoddam cum quæreret, non provenit. Pulsus nec debiles, nec parvi; imo validi, & magni: non duri; sed tensi tamen nonnihil, iidemque frequentissimi. Respiratio, quæ his pulsibus conveniret, & cum hac sonus quasi bullientis in pulmonibus catarrhi. Manifestum erat omnibus, non Medicis modo, spretum primis diebus morbum ab sua natura degenerasse, gravemque, ac periculosum, non levem esse, ut uni ægro, quod mihi minime placebat, videbatur. Multo autem magis postridie displicuit idem ægri de suo morbo judicium, cum audirem, insomnem egisse noctem, & sputa, meridianis horis facta jam pauca, & albida, tunc esse nulla; viderem autem respirationem crebriorem, altioremque, tametsi pulvinis cervicibus, dorsoque subjectis, nonnihil erigere studuerant, sitim auctam, ut frigidam cuperet, stomachum lan-

[1] Vid. Epist. 49. n. 30.

languidum, ut vini pauxillum posceret. Quamvis autem cætera essent, ut pridie; quin pulsus essent molles, minusque frequentes, iidemque satis & magni, & validi; nos tamen valde solicitos habebant cætera, illudque in primis quod, eadem tussi perstante, nihil expectoraretur. Itaque cum suspenso animo, atque adeo tristi, & nisi expectoratio rediret, pessima quæque ominante, discederem, Medicis cum alia, tum illud in primis commendavi, ut sæpe ipsi, qui bene valerent, interviserent, & pro re nata, ut solebant, & modo insuper constitutum fuerat, adjuvarent. Rediit ex illis unus paulo post, neque in pejus deprehendit quidquam. Redierunt alii duo inter primam, atque alteram noctis horam, & pulsus vel meliores, sputa autem aliqua ejici, invenere. Una ex quo ipsi abierant, hora non erat, non multa autem temporis puncta, ex quo viri alii, non Medici quidem illi, sed apud ægros tamen diu attenteque versari soliti, cum animadverterent nihil novi, in proximum cubiculum secesserant, cum æger se inclinans, ut nescio quid quod e lecto exciderat, ex humo tolleret, neque id assecutus, famulum a cubiculo vocavit. Qui accurrens, cum herum in pristinum situm reposuisset, hic autem in eo persistere se posse, negaret, sed erigi vellet, ut respirare melius posset, sensit uterque imminere mortem. Quamobrem famulo, qui poterat, alta voce auxilium implorante, Sacerdos illico affuit, qui morientem invenit mentis adhuc compotem, sibi, ut poterat, deficiente manu in crucis formam ducta pectus tangentem, & pio murmure sacras subinde voces interjicientem. Ad hunc modum confestim, ut summopere optaverat, inter ejus manus vivere desiit Pontifex multo longissima vita dignus, exacto vix quarto, ex quo morbus inceperat, die. CADAVERE ad condituram dissecto, nec sine pinguedine invento, sanum Cerebrum, sana omnia Ventris viscera conspecta sunt, nisi quod jecur prægrande, subfuscum, & duriusculum visum est; sed facile a natura cum peculiare vitiati ejus visceris indicium neque antea, neque in hoc morbo fuisset ullum. Certe autem Thoracis Spina ad modum litteræ S. jam inde a puero contorta, alterum illius cavum multo arctius faciebat, multoque minorem continebat pulmonem. In neutrum tamen cavum humoris quidquam erat effusum. Nihil polyposi in corde. Pulmones neque ad costas, neque ad diaphragma, quod sanum erat, neque ullam ad partem superficiem alligabant suam. Hæc autem erat albida, ut speciem præberet quasi oblitæ *vernice*, ut vocamus, quadam quæ ad lacteum colorem vergeret. Graves erant ipsi pulmones, sed a catarrhali, quam continebant, materia, multa passim e bronchiis, quacunque incideres, erumpente. Certe eorum omnis substantia flaccida, non modo non densa, aut compacta, reperta est.

4. Historiam hanc si cum iis contuleris, quæ de Catarrho Præfocante superius (1) attigimus; facile ex sententia explicabis mea. Multa jam, uti sectio confirmavit, in omnibus pulmonum bronchiis erat catarrhalis materia, ut per tenuem superficiei membranam translucens, hanc propterea, ut opinor, quasi albida *vernice* oblitam repræsentaret. Nihil jam ejus ejici poterat extremo die e pulmonibus quidem magis magisque flaccescentibus. Huc ob repentinos & incongruos motus alia de improviso accessit, sive ab larynge, & superioribus Asperæ arteriæ partibus decidua, sive etiam ob inclinationem illam corporis ab altero pleniore jam fortasse, ideoque inutili pulmone in alterum semiplenum per quem respiratio adhuc servaretur, devoluta, qui si forte fuit ille multo minor, probe intelligis, quam facile, & quam cito a materia vel pauca, quæ partim hoc modo incidisset repente, partim superne defluere pergeret, ipse quoque inutilis potuerit fieri. Sic repentinum explicabis interitum: quem repetere ab apoplexia, ut malebant aliqui in Principe quodam Serenissimo (2), tanto minus hic licet, quia præter *salvos ad extremum usque halitum, sensus & motus voluntarios, una cum loquela, quibus, tanquam*

[1] n. 2. [2] Hist. vide in Append. Vol. 7. Act. N. C. n. X.

quam certissimis catarrhum suffocativum ab apoplexia distinguentibus signis, *Medici adsensum præbent omnes*; in cerebro nihil fuit quod culpares. Erat in eo quoque Principe *spina dorsi litteræ S similis*, & ex incisis pulmonibus prodibat *humor pituitosas & subalbidus*: quo spectato, alii qui rectius sentiebant, Medici sententiam Heucheri referebant: *sigillatim hi catarrho suffocati censendi sunt*, *quibus serum*, *seu lympha sanguinis*, *quacunque de causa*, *vitiata*, *copiosius respirationis organa occupat*, *& in bronchiis vesiculisque pulmonum pertinacissime restagnat*. Cordis autem polypus, quem cum aliis olim occusasses, in nostro nusquam fuit: quanquam de polypis cordis quid sentiam, alias (1) scribam, & satis in præsentia esset Docti Viri (2) qui eos agnoscit, dissensum proferre ab illis qui inde catarrhos suffocativos deducunt. *Evidenter satis in catarrhis suffocativis*, inquit, *causa exterius auditu percipitur*, *dum viscedo in bronchia pulmonum copiose delata respirationem reddit sonoram ita ut quasi in illis coqui materia videatur*. *Deinde facta post mortem sectione*; *causa catarrhi suffocativi in manus & oculos incurrit*, *dum bronchia fere in totum viscedine repleta reperiuntur*. Fuit igitur in Præsule Eminentissimo catarrhus suffocativus, pene dixi qualis ille fuit de quo Cl. Jo: Seb. Albrechtus (3) in alia Epidemia Catarrhali de sexagenaria fœmina verba faciens, hæc scripsit, *catarrho suffocativo*, *febri peripneumonicæ superveniente*, *repente periit*. In nostro enim casu defuere peripneumonicæ febris tum signa quædam præcipua, dum æger viveret, tum peculiaris illa in demortui pulmonibus labes, de qua alias (4) scribemus. Cæterum epidemica hæc nostra catarrhalium febrium Constitutio tempestate ingruerat frigida, & sicca, cælo diu noctuque sereno, quam paulo ante constans præcesserat tepida, austrina, pluviosa. Nosti autem, Hippocratem (5), quamvis aliis anni temporibus, hanc tempestatum successionem excipi docuisse variis morbis, in quibus diserte *senioribus* minatus est *destillationes quæ cito interimunt*. Et sane alii quidam senes tunc apud nos interiere, sed pauci. Cæteros cujuscunque promiscue ætatis homines, occasione, ut apparebat, frigidi aeris pene viritim corripiebant febris, tussis, sputa catarrhalia; sed omnia, si non negligeres, levia plerumque, brevia, salubria. Ac me quidem illa eadem quam mox dicam, facili ratione percuravi qua tunc solebam siquando hyeme catarrhalis febricula prehenderet; a qua me postea, meosque tunc etiam cum quasi epidemice recurrit, plures jam annos servavi ex quo in quotidiana hyemali cœna haud aliis herbis ad acetariam utimur, quam cocta brassica. Scilicet ad prima suppressæ insensibilis perspirationis, & ineuntis febris indicia, bene opertus decumbebam, tutissimoque omnium remedio utebar, perpauco alimento, eoque fluido, mane autem diluti juris unum aut alterum vasculum calidi, ut omnia, bibebam, quietusque expectabam dum per cutem, aut per vesicam; aut per hanc utramque prodiret viam; tunc porro tertium, & quartum addebam. Sic febris cito se remittebat, neque ita multo post abibat, nisi forte intempestive surgere auderem, & corpus necdum satis confirmatum novis aeris injuriis objicere. Porro eandem Constitutionem eodem pene tempore late per Galliam, Germaniamque esse vagatam, audivimus; ut de aliis ejuscemodi alias in Medicorum libris relatum legimus. Quorum aliquas commemoravit Jo: Godfr. Bergerus in ea Dissertatione (6) quam olim sub avunculo Faschio proposuit, videlicet *epidemios catarrhos*, *quales anno 1675. per totam fere Germaniam sævire*, *& a Foresto l.6. observ.3.* (idest A. 1580. per Belgium, Germaniam, & Galliam) *nec non Valesco de Taranta Montispessuli anno 1387. annotati sunt*: quo quidem anno in Æmilia quoque mea, longe adeo a Gallia dissita, Januario mense, epidemicæ tusses cum catarrhis, & lentis febribus vagatæ sunt ita, ut nemini parcerent,

[1] Epist.24. [2] Act. modo citator. Vol.4. in Append. n.IV. §.7.
[3] Commerc. Litter. A.1743. hebd.14. in fin. [4] Epist. 20. & 21.
[5] Sect.3. Aph.12. [6] De Circul. Lymphæ c.2. §.7.

cerent, quamvis paucos interemerint, sicut historica meæ Patriæ monumenta (1) testantur.

5. Hactenus sine humorum ex cerebro defluxu explicatum vidisti Catarrhum, de quo Sectio est Sepulchreti XVII. Nunc attendes, num eo forte defluxu utamur in explicandis oculorum Affectibus, de quibus est XVIII. in eoque præsertim ad quem primæ attinent Observationes, Amaurosim dico: quam olim barbari appellitabant *Guttam Serenam*; *Serenam* quidem ex eo quod claros oculos tunc videmus, ac sine ullo quod sub sensum cadat, vitio, si pupillam excipias plerumque solito majorem, & fere immobilem; *Guttam* vero quod ex cerebro in nervos Opticos obstruentem irruere humorem, Medici non dubitabant, unde etiam quod repente hic Affectus ingrueret, deducebant. Quorum neutrum est necessarium; nam sensim quoque accidere, Brunneri (2), Laubii (3), Kaltschmiedii (4) Observationes docent, præter alias, quarum duas habes in Sepulchreto (5), in quibus si præterea naturam perpenderis illarum causarum, quæ amaurosim fecerunt, vel ea confirmari id quod dico, facile intelliges: & qui inter hujus affectus causas velint aliquando obstructionem agnoscere, in iis possunt cerebri sedibus, unde spiritus in nervos Opticos feruntur. Nec sane horum nervorum obstructionem, nisi forte rarissime, Platero ipsi, & Spigelio nostro in hoc vitio accusari placuisse, ex Scholiis cognosces ad duas illas quas in Sepulchreto modo indicabam, Observationes. Quin etiam Platerum videbis amaurosis causam, convulsiones graves & crebras haud raro consequentis, *non ab humoris affluxu deduxisse*, *ut* alii *voluerant*, sed ab ipsis oculorum convulsionibus repetendam esse, docuisse; simul enim cum aliis partibus tunc oculos quoque *contorqueri sæpe & convelli*, *admodumque exeri*, *& inflecti*, *attracto sic nimium & tenso nervo optico illis adnato*, *illoque simul contorto*, *& læso*. Quæ doctrina confirmari posse videtur per aliam quam paulo post leges, Observationem (6), in qua nervi *ambo optici*, *non obstructi vel angustati* inventi sunt, sed *intorti*, cum amaurosis *a pueritia* incidisset, qua nimirum ætate *convulsiones* juxta ipsius Hippocratis Aphorismum (7) maxime contingunt. Verum ejuscemodi explicationibus quid, & quando, & quatenus tribuendum esse, arbitremur, alias (8) a nobis est declaratum: ubi plura quoque exempla producta sunt amaurosis ex convulsionibus ortæ, & post has abeuntis. Quorum hic nolumus augere numerum, cum per te possis vel in solis Cæsareæ Academiæ Voluminibus (9), & præsertim in Lentilii *Parallelismo* (10), alia bene multa invenire. Illud ad ea, quæ tunc scripsimus, addere satis est. Cum ibi (11) occasione oblata a gemina hujus generis amaurosi ex Valsalvæ schedis proposita, alia a nobis in Matrona quadam memorata sit, leve in speciem vulnus consecuta *supra supercilium*, eademque per læsionem rami Ophthalmici e Quinto nervorum Pari, de orbita prodeuntis, & illac per frontem ascendentis fuerit secundum ea, quæ de convulsiva nervi Optici constrictione ante dicta erant, explicata; istiusmodi explicationem posse magna ex parte ad illum quoque in Coacis (12) Hippocratis locum accommodari: τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται &c. id est *at vero obscuratur visus in vulneribus*, *quæ vel supercilio*, *vel paulo altius infliguntur*: cujus amaurosis causam in ejus loci interpretatione undenam repetere conati sint Jacobus Hollerius (13), Desid. Jacotius (14), & Ludovicus Duretus (15), videre poteris. An vero illi nostræ explicationi locus esse queat in ea quoque amaurosi, quæ ab Elia Camerario (16) proposita est, velim cogites. Etsi enim historia illa plura habet, quorum pro certo

[1] Marchesi Supplem. Istor. di Forlì l.6. all'A.1387. [2] Eph. N.C. Cent.1. Obs.69.
[3] Earund. Cent.7. Obs 39. [4] Progr. de Nervis Optic.&c. [5] Obs. 1. & 5.
[6] Obs. 8. [7] 25. Sect. 3. [8] Epist. Anat. 18. n. 3. & seqq.
[9] ut Cent.1. Obs.78. & 130. Act.Vol.3.Obs.44. & Dec.3.A.9.Obs.36.
[10] Dec. ead. A.7. in Append. n.10. ad Obs.50. [11] n.7. [12] Sect. 3.
[13] Comment. in Coac. l.1. S.3.19. [14] Ibid. [15] in Coac. l.3. tr.2. c.2.12.
[16] Eph. N.C. Cent.3. Obs.55.

to causam tanto difficilius intelligas, quanto minus constat quo vulnusculum tandem pervenerit; tamen cum inflictum fuerit punctim *in cantho sinistri oculi interno in, confinio palpebræ superioris*; vides certe, ab eodem illo Ophthalmico Paris Quinti ramo nerveos surculos in eum locum pervenire, sicuti præclare ostendit nervorum omnium Faciei Tabula, quam incomparabili diligentia confectam Præstantissimi Anatomes Professoris Meckelii, Inclyta edidit Scientiarum Academia Regia Berolinensis (1). Hæc autem omnia tanto magis gaudeo hic tibi addidisse, quod Epistolam hanc recensens, ex libris serius quam voluissem, ad me allatis cognovi a Celeberrimis Viris, qui Valsalvæ, imo etiam meam hujus generis amaurosis observationem benigne memorarunt, & explicarunt, Hippocratis mentionem haud esse prætermissam. Neque enim unus id fecit Illustris Archiater Nicolaus Rosen (2), sed & Eruditissimus, dum viveret, Auctor Platnerus (3) vel fusius jam fecerat A. 1741. ut neque de Observatione Eliæ Camerarii, neque de tribus a me paulo ante nominatis, loci illius Coacarum Interpretibus sileret, addito insuper Martiano, cujus ego ibi interpretationem ubi esse deberet, necdum reperi. Ex iis etiam quas nuper legi, Dissertationibus illa fuit Jo: Bened. Godofr. Oehme (4), quam si tu perleges; ex amaurosis causis, quarum ego complures quidem, sed non omnes, hic enumerandas suscepi, alias poteris colligere, tum præterea dissectionem (5) quam Sepulchreto adjicias, Juvenis post hunc morbum extincti ab Hafniensi Medico cum Docto, qui tum vivebat, Professore Gunzio communicatam, necnon Observationis Valsalvæ, illusque similium explicationem (6), Animadvertas autem velim, cum Ciliares nervi in consensum tracti ad explicandas amauroses aut a Valsalva, aut a me observatas descriptasve ponuntur, non esse illos ut jam oculum ingressos spectandos, quippe in quo nihil tunc vitii ad Iridem attinentis conspiciebatur, sed ut nervi Optici involucra arcte comitantes, eaque, si distenti sint, aut distendendo, aut constringendo simul cum inclusa nervi medulla comprimere valentes.

6. Porro sunt aliæ etiam causæ, quæ nervos comprimant Opticos, eoque amaurosim inducant, in Sepulchreto commemoratæ, & Medicis quoque Observationibus comprobatæ (7) nimia copia, & turgentia sanguinis, arterias ac venas tumefacientis, quæ intus extrave comitantur mollissimam eorum nervorum substantiam. Qua explicatione recte utitur Boerhaavius (8) ad Aetii amaurosim exponendam, quæ *in morbis capitis fervidissimis & post phrenitidem sequitur*, nec male uteretur, ut opinor, qui sic explicaret illa, quæ Rolfincius (9) memorat exempla *fœminarum, quæ quoties gravidæ, obcæcatæ semper fuerunt usque ad partus tempus*, aliave cum Cel. Heistero (10) ad idem genus referenda. Huc addit Wepferus (11) *humorem* ex iis, quæ modo commemoravimus, vasis *exstillantem, guttæ serenæ causam aliquando*. Sed compressionis Opticorum nervorum, ex qua amaurosis oriatur, luculentissima intra cranium ipsum proferri exempla quædam videbis in Sepulchreto, ut cum (12) magna & gravis quasi struma in parte cerebri anteriore, nervorum eorum *exortui*, (illi videlicet manifestiori, & ultro in oculos *incurrenti*, *incumbebat*, aut cum (13) insignis vesica) aqueæ materiæ limpidissimæ plena, eosdem nervos *occuparat circa crucifixionem*, id est ubi inter se junguntur. Non est æque facilis declaratu observatio illa (14) in qua, cæcitatis causa repertus dicitur *lapis phaseoli magnitudine in origine atque in ipsa nervorum opticorum substantia*; nisi forte intelligas, utroque in latere similem fuisse lapillum; neque enim unus ea parvitate in amborum poterat nervorum esse sub-

(1) Histoire A. 1752. Class. de Philos. Experim. (2) Dissert. de Ossib. Calvar. P. 1. §. 16. & not. *p.*
(3) Vid. Act. Erudit. Lips. A. 1751. M. Sept. P. 2. ad Pag. Probus. 167. & seqq.
(4) De Amaurosi. (5) §. 8. (6) Ibid. (7) Append. ad Obs. 2. hujus Sect.
(8) Prælect. Instit. §. 516. (9) Disp. de Gutta Serena c. 5. (10) Diss. de Amaur. n. 12.
(11) in Additam. ad hanc 16. Sect. Obs. 3. (12) Ejusd. Sect. Obs. 1. (13) Obs. 2.
(14) in Addit. Obs. 2.

substantia, amborumque originem premere, sive manifestam illam accipias de qua dictum est, sive alteram retrusiorem. Quam præclare intelligo in ea cæcitate fuisse compressam, in qua (1) tumor *pugni magnitudine cerebrum & cerebellum inter* jacebat, ab eodemque tumore quidem, non ab eo lapillo mortem quoque fuisse allatam. Ne vero mihi objicias forte Observationem aliam (2), in qua etsi uterque oculus patiebatur visus diminutionem; tamen in dextera solum cerebri parte magnum inventum est vitium, aut eam ipsam quam tibi alias (3) descripsi, in qua eadem cerebri pars dumtaxat non levem habebat noxam, cum utrumque pariter oculum amaurosis teneret; utramque relegas velim Observationem. In illa enim; ut fusius data est Sectione II. (4); cum videris; *in utroque oculo manifesta suffusionis exordia conspici potuisse*; miraberis fortasse, cur mox potius inter eas, quæ ad Suffusionem spectant, non fuerit indicata. Mea autem ostendit certe, in sinistra quoque parte cerebri suam labem non defuisse, cum in ejus lateris ventriculo multa esset aqua. Vides sane in Sepulchreto (5), ut compressio cerebri ab aqua sæpe in iis fuerit animadversa quos Amaurosis, Amblyopia, Cæcitas affecerat. Aut si forte sic non satis tibi esse factum, putas, expectanti fortasse, ut semper ab aqua desuper urgente, sive ea ventriculos, sive etiam, quod rarum est, oblongos quosdam sacculos repleat, subjecti ii nervi adeo appareant depressi, ut in amaurosi ab ejusmodi causis invenere Cl. Viri Cheseldenus (6), & Kaltschmiedius (7); at crebras illas epilepticas convulsiones attende, quæ utriusque pariter nervi Optici intimam illam, quæ sensum fugit, structuram facile pervertere potuerunt.

7. Sed fortasse inutilem operam sumpsisse me, putas, iis quæ in te cadere non possunt, dubitationibus occurrentem. Quid enim si cum illis facias qui nervos Opticos non modo inter se jungi, sed ita dexterum sinistrumque permisceri, arbitrantur, ut si alteruter supra conjunctionem prematur, noxa pariter ad oculum utrumque pertineat? Verum si hoc ponis; qui factum dices in paulo ante commemorata Observatione (8), ut gravis illa struma, quæ cum in sinistra cerebri sede orta esset, utrique pariter oculo obesse debuerat, sinistro obfuerit primum, deinde ut crescendo dextrorsum quoque se dilatabat, & dextero? *In oculo sinistro visio obscurari cepit, & post mensem etiam in dextero.* Porro quæ tandem necessitas ejus permistionis; si quod ex Bartholino in Sepulchreto (9) etiam habes, *Vesalius, Aquapendens, Valverda aliquando observarunt, toto ductu divisos* Opticos nervos *mansisse*, & eum tamen in quo sic conspexit Vesalius, ut alibi (10) adnotavi, *de visu nunquam conquestum fuisse, visuque præstanti semper valuisse*? Nam Valverdus quidem de suis certum videtur ignorasse; Fabricius autem noster, cum scripsit (11), quod ii nervi non decussentur, *Anatome interdum luculentissimam fidem præstitit, cum aliquando separati, non vincti reperti sint*; his verbis fortasse Bartholino suas; mihi non alias quam illorum videtur observationes designare. Sed illa Vesalii observatio ejusmodi est, ut vel sola ostendat, *de tot propositis qualiscunque etiam conjunctionis utilitatibus, vix aliquam inveniri, quæ satis verisimilis videri queat*, ut ibidem scripsi. Nec me adhuc pœnitet; tametsi Cl. Viri Danielis Bernoulli (12) rationem valde probem, cur ii nervi postquam inter se accessere, tum diversi inflectantur; neque enim ea ut conjungantur, nedum ut permisceantur, necessario requirit, neque adversantem, sed faventem habet eandem Vesalii observationem, cum, quamvis sejunctos, ita pingat, ac describat (13) curvatos, *quasi non coalitus occasione nervi congrederentur, verum ut commode per suum foramen e calvaria prociderent: potissimum*

(1) Ejusd. Sect. Obs. 10. (2) Ibid. Obs. 14. (3) Epist. 9. n. 20. (4) Obs. 18.
(5) Sect. hac 16. Obs. 7. 9. 12. 15. (6) Saggio delle Transaz. &c. T. 2. P. 2.
(7) Progr. cit. supra ad n. 5. (8) in hac Sect. (9) Ibid. Obs. 26.
(10) Epist. Anat. 16. n. 14. (11) De Oculo P. 3. c. 11. (12) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. T. 1.
(13) De corp. hum. fabr. l. 4. c. 4.

simum quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi posterioris sedis medium non inserantur. Tandem ; ut alia libens omittam, minime cum permistione illa conveniunt quatuor ibidem a me laudatæ Vesalii, Cæsalpini, Rolfincii, Cheseldeni observationes, quarum oblitus videri potest Santorinus (1), cum suam, earum similem, ita proponit quasi tunc primum hæc controversia dirimeretur ex eo quod ad cæcum oculum pertinens Opticus nervus qualis in orbita erat, talis ad suum usque principium gracilior, & discolor ab eodem semper latere permaneret. Cæterum in hac controversia quanti sint ponderis ejuscemodi observationes, ostendunt ii quibus adversantur, cum respondere conati, satis procul dubio non faciunt, ut Cæsalpinus (2), qui; ne aliud dicam; id ponit in eo cerebri hemisphærio quod neque se affirmat vidisse, nec cæteri quos nominavi, viderunt, neque, ut diversæ fuerunt causæ, videre potuerunt; nam quibusdam ex Recentioribus satis mihi videor in Epistola Anatomica XVIII. (3) respondisse. Ibi tamen ingenue, ut par est, sum fassus, me ejusmodi observationem iterandi percupidum, cum in homine, propter cerebrum antea sepultum, non potuissem, in cane tandem expertum, nervi ad cæcum oculum attinentis discrimen ad conjunctionem usque perspexisse, inde vero superiora versus nullum agnoscere potuisse, hujusque rei causam in cæcitatem necdum fortasse satis diuturnam rejecisse. Verum cum ab eo tempore nullam rei pervestigandæ occasionem prætermiserim, duasque sim nactus; eadem me infelicitas persecuta est, ut ex iis intelliges quas protinus subjiciam, observationibus.

8. VIR quidam ex Etruria ingenti, fœtidissimoque cruris ulcere pene confectus, propterea que in hoc Nosocomium receptus, mortuus est circa medium Januarium A. 1740. CAPITIS dissecandi causa propter alias observationes accesseram, cum hominem altero captum fuisse oculo, animadverti: sed unde, & quandiu; quod esset, ut dixi, alienigena; scire non potui: tu ex oculi descriptione conjicies. Cum sinister oculus esset sanus; dexteri qui pessime se habebat, palpebræ nullum usquam, ut neque ulla pars faciei, & reliqui capitis, prægressi olim vulneris, aut ulceris vestigium ostendebant: plurima autem in orbita, ut solet, erat pinguedo, cum musculis, pallidis illis quidem, sed minime strigosis, aut extenuatis. Oculus vero, in se contractus, minor erat vel plus dimidio quam sinister. Facies illius anterior alba, sine ullo Corneæ vestigio, sic in tres parvas prominentias erat divisa, quasi olim trifariam secta fuisset. Eas & reliquum oculi ambitum, imo multo maximam substantiæ oculi partem faciebat tunica Sclerotica, durior, & crassior quam solet, quippe in se contracta. Hæc contractam pariter Choroidem concludebat, quæ etiam tum erat humida, nihil autem præterea; ut reliquæ omnes tunicæ cum humoribus cunctis, olim penitus absumptæ, expressæve viderentur. Nervis interea tum in utraque orbita, tum intra calvariam retectis, cum inter oculorum Motores nullum appareret discrimen; maximum inter Opticos statim se prodidit. Cum enim sinister non secus ac suus oculus, esset sanissimus; dexter magnum ad tractum cinereus erat, & extenuatus. Et primum quidem ab oculo ad transversi digiti latitudinem, aut paulo amplius, nihil substantiæ nerveæ continebat, sed humorem dumtaxat cinereum, turbidum, lentum, crassiusculum; quo levi pressione expresso, inanis sedes relinquebatur; ut tunicæ non jam nervi, sed canalis alicujus esse viderentur; erant autem, ut in eo quoque de quo paulo ante memini, homine (4), factæ crassiores. Inde vero continere incipiebant substantiam sic satis firmam, sed cinerei coloris: quem colorem intus, extraque, & cum eo manifestam gracilitatem nervus servabat illuc usque ut proxime abesset ab ea sede ubi cum sinistro conjungebatur. Repente autem omne inter utrumque nervum evanescebat discrimen, ut dexter sinistri persimilis jam esset

(1) Obs. Anat. c. 3. n. 14. (2) l. 2. Quæst. Med. 10. (3) n. 40.
(4) Vid. Epist. Anat. 18. n. 40.

ſet intus extraque antequam eam ſedem attingeret. In ea vero; non modo ſupra ad originem uſque; ſive exteriora diligenter inſpiceres, ſive accurate diſſecando nerveam ſubſtantiam tum, quæ nervum utrunque jungebat, tum quæ ſingulos efficiebat, attentiſſime contuereris; nihil erat prorſus quod non ſecundum naturam utrinque pariter agnoſceres. Quod mei non modo qui ſecabam, ſed & eorum omnium qui aderant, in his Mediaviæ, judicium fuit, velut etiam in fœmina de qua continuo dicam, ibidem inſequenti anno Aprili menſe diſſecta.

9. MULIERIS, cujus noviſſimum morbum, & cætera, quæ in mortua reperta ſunt præter naturam, opportuniore loco (1) ad te ſcribam. CAPUT cum inciderem; ſiniſtrum oculum vidi non eo majorem quem a dextris in Viro deſcripſi, ſed paulo minus labefactatum. Habebat enim Corneam, eamque non prorſus opacam; quanquam in medio ferme ubi olim fortaſſe ulcus, aut vulnus fuerat, nam certum ſcire non potui; maculoſa, & fuſca apparebat; quippe intus ad eam ipſam Corneæ partem arcte adhærebat Uveæ portio, quæ tranſlucens, majus in Cornea vitium quam quod reapſe erat, mentiebatur. Reliquum oculi ambitum complebat tunica Sclerotica, in ſe contracta, eoque craſſior, Choroidem continens, ſibi plus æquo adhærentem. Choroidi autem membrana ſubjecta erat alba, craſſa, firma, quæ Retina olim, an Vitrea tunica, an utraque fuerit prius quam ſic craſſeſceret, hinc exiſtimabis, quod antrorſum pergebat, eam quoque totam obducens oculi partem ubi eſſe Ciliare corpus, & humor Cryſtallinus ſolent. Solent, inquam; neque enim uſquam in oculo hoc quidquam fuit illius humoris, quod pro certo agnoſci poſſet, aut Vitrei; ſed paucæ dumtaxat guttæ aquæ turbidæ, & fuſcæ. Haud procul tamen a Cryſtallini humoris ſede corpuſculum quoddam inveni durum, magnitudine, & ambitus forma a Cryſtallino haud multum diſcrepans, ſed paulo majus, & anteriore facie convexa, poſteriore cava, ut exiguam quandam quaſi ſcutellam repræſentaret. Factum erat magna ex parte ex lamina non tenui, oſſea, ſed non perpetua, quam adhuc aſſervo. Ejus corporis faciei anteriori reliquiarum Uveæ pars arctiſſime adhærebat; nam pars alia, ut antea dixi, annexa erat Corneæ. Cavam autem illius corporis faciem eadem illa alba conveſtiebat membrana, quæ Retina, an Vitrea, an utraque eſſet, tibi paulo ante exiſtimandum reliqui. Ab ejuſmodi oculo nervum Opticum ad initium uſque ſuum perſecutus, hæc animadverti. Gracilior dextero, & cum inciderem, ex ſubſtantia magis compacta, & ſubfuſca fuit tum in orbita, tum intra cranium; cum dexter nervus craſſitudine, albedine, ſubſtantiæ modo ſecundum naturam omnino ſe haberet. Verum id diſcrimen uſque ad conjunctionem durabat. In hac autem, & ſupra ipſam, quacunque ratione inquireres, nihil niſi ſanum utraque pariter ex parte conſpici poterat.

10. Quid aliud hic dicam, niſi minus felices mihi quam cæteris, obveniſſe occaſiones iterandi obſervationes Veſalii? Ter, ſi canem adjicias, quæſivi; nunquam in conjunctione Opticorum nervorum, nedum ultra hanc, ullum invenire diſcrimen licuit; quod ut infra ipſam præclare vidimus, cur & ſupra, ſi fuiſſet, agnoſcere non potuiſſemus? Tres certe oculos in quorum nervo perquiſivi, cæcos fuiſſe quam qui maxime, eorum deſcriptio ſatis oſtendit. At Cæſalpinus (2), ut in Sepulchreto etiam (3) habes, vel in eo vidit, cujus *viſus erat* tantummodo *imbecillis*; Santorinus autem (4) in eo, qui etſi cæcus jam diu fuerat, *nullam* tamen habebat *conſpicuam vitii notam*, ut neque is in quo Cheſeldenus (5) de cujus cæcitate ſcire nihil contigit. Num cæcitas illis omnibus diuturnior quam noſtris? At Veſalius (6) animadvertit ſatis vel in ejus adoleſcentis nervo, cui *ante annum* oculus a carnifice erutus fuerat. Num denique id forte eſt dexteri dumtaxat oculi peculiare, quando bis Veſalio, ſemel Cæſalpi-

(1) Epiſt. 15. n. 8. (2) Qu. cit. ſupra ad n. 7. (3) Sect. hac Obſ. 18.
(4) c. cit. ſupra ad n. 7. (5) loc. cit. ſupra ad n. 6. (6) c. cit. ſupra ad n. 7.

salpino, Santorino, Cheseldeno a dextris semper videre id contigit? At præterquam quod non videtur illud verisimile, nonne & is de quo dixi (1), Etruscus dextero oculo captus erat? Quin etiam ex quo primum hæc ad te scripsi, cum aliæ se mihi obtulerint ejusmodi inquisitionum opportunitates, bis (2) pariter contigit, ut cum dexter jam diu cæcus fuisset oculus, inter Opticum dexterum, sinistrumque nervum discriminis quidquam ultra conjunctionis locum internoscere non licuerit. Quod tamen, præter eos quos nominavi, aliis quoque video licuisse. Nuper enim incidi, cum aliud quærerem, in locum Heilandi (3), ubi de infanticida hæc scripsit: erat *alter oculorum videndi potentia orbatus, nervo optico & flaccidiore, & justo minore existente, observata hac differentia etiam ultra combinationem in Sella Turcica solennem*. Igitur dum feliciorem & nos aliquando occasionem expectamus, interea aliorum observationibus contenti simus. Nostrarum tamen nos omnino non pœnitet primum quia docuerunt, non semper, imo nec sæpe adeo in alterius oculi cæcitate id accidere quod occurrit Vesalio: deinde quia os intra oculum deprehendimus, quam rem non ita sæpe occurrere, alias videbimus, ubi de multo rariore, id est de Retina ossea, a nobis conspecta, scribemus (4); id autem de quo modo dicebamus, ossiculum, quamvis ita excavatum, & majusculum, an facies, & portio anterior fuerit olim humoris Crystallini, qui denique magna ex parte ex fibris, membranulisve constat (5), & maceratus amplificatur (6), an potius illius membrana, ipso consumpto, antrorsum compulsa, & crassior facta (7), in medio relinquimus: novissime quia sic varias cæci oculi a variis dispositionibus, causisve constitutiones aspeximus, quas cum aliis conferre poteris sive quas alias aut proposuimus (8), aut proponemus (9), sive quas alibi, & potissimum in Sepulchreto leges, ut puta cum in puero (10) *omnes humores in sebaceam materiam conversi* reperti sunt, aut cum in bestiis (11) *modo nulli humores, sed carne quadam callosa interstitium inter corneam & crystallinum oppletum, modo crystallinus plane cum cornea connexus, modo albugineus induratus apparuit*, præsertim vero ubi cæcitas esset cum Optici nervi extenuatione conjuncta.

11. Cujus ultimi generis illæ Observationes sunt, quibus hæc præfixa sunt argumenta (12) *Cæcitas ab extenuatione nervorum opticorum*, (13) *Amaurosis a subsidentia ventriculorum cerebri, & marcore nervorum opticorum* (14) *Visus debilitas in uno oculo ab extenuatione nervi illius visorii* (15) *Oculi dextri marcor & extenuatio ab ætate ineunte, ob nervum dextrum tenuiorem sinistro ultra conjunctionem*; quasi in iis quæ primo, & tertio loco memoratæ sunt, ultra conjunctionem non fuisset extenuatio, ut certe fuit; sunt enim illæ eædem quas supra (16) ex Rolfincio, & Cæsalpino laudavimus, ad quorum propositum, aliter si fuisset (17), neutiquam profecto attinuissent. Sed & illum oculi marcorem quis pro certo affirmat ab nervi extenuatione fuisse repetendum? Bartholinus. At Vesalius, cujus verba; quasi alteram quandam Vesalii Observationem is retulisset; mox seorsum (18), nec omnia tamen quæ ad illam attinent, subjiciuntur, nihil ejusmodi. Quin Cæsalpinus, & Rolfincius marcorem oculi ne memorant quidem. Huc adde non dissimile Rolfincii (19) silentium in alia fœmina, cui *dexter nervus opticus tabe fuerat consumptus*, ut ejus tunicæ coalescerent, *& in illo oculo etiam erat visus abolitio*, quam observationem Patavii habuerat. Imo adde quam tertio loco paulo ante ex Sepulchreto indicavimus, Patavii qnoque habitam ab Sculteto, & in muliere. Diserte enim mihi videtur negare oculorum extenuationem. *Nervis opticis*, inquit, *sensim marcescentibus (apparebant enim hic duplo*

(1) n. 8. (2) Vid. Epist. 52. n. 30. & Epist. 63. n. 6. (3) Eph. N.C. Dec. 3. A. 7. Obs. 157.
(4) Epist. 52. n. 30. 31. (5) Vid. Epist. Anat. 17. n. 30. & seqq. (6) Ibid. n. 32.
(7) Vid. Epist. Anat. 18. n. 19. & seq. & n. 38. (8) Ibid. n. 28. 29. 38. 40. &c.
(9) Epist. 52. n. 30. & Epist. 63. n. 2. & seqq. (10) Sect. hac 18. Obs. 25. (11) Obs. 19.
(12) Obs. 3. (13) Obs. 5. (14) Obs. 17. (15) Obs. 26. (16) n. 7.
(17) Vid. Epist. Anat. 16. n. 14. (18) Obs. 26. §. 2. (19) Disp. de Gutta Serena c. 4.

duplo minores quam in aliis reperiuntur) Amaurosis, seu Gutta Serena, illæsis undique oculis inducta fuit: bene enim adhuc nutriebantur, venis, & arteriis rite constitutis. Et nos pariter (1) in cane in quo alter nervus erat gracilior, cæcum, qui respondebat, oculum vidimus *naturali magnitudine, & plenitudine præditum*, qualem in hominibus quoque Amaurosi, ut videtur, affectis Cheseldeno, & Santorino occurrisse, paulo ante (2) indicatum est. Quid? quod Rolfincius (3) ut ostendat, ab Opticis nervis minime oculos nutriri; his, inquit, *obstructis, unde oculi nutritio? Videmus autem in gutta serena auctum potius oculum, quam imminutum*. Quæ omnia cum perpenderis; minus Abr. Vatero (4) adversaberis contendenti, quamvis ex una dumtaxat Cheseldeni observatione, *manifestum esse, atrophiam oculi in altero Vesalii exemplo, non a nervi optici .... contabescentia, sed ex alia causa, originem traxisse*. Quin siquis dicat, ne cæcitatem quidem, cum extenuatione ejus nervi conjunctam, ab hac semper esse repetendam; sed interdum potius hanc illi succedere vel quia a suo diu cessans officio is nervus, ut pleræque aliæ partes, contabescat, vel quia ex corrupto oculo pravis humoribus, per vascula, nervum ipsum intus extraque comitantia redeuntibus, oblædatur; is sane refutari non poterit. Nam quomodo aut simul cum oculi corruptione quæ ab externis causis inceperit, se nervi extenuatio aliter conjungat, aut hæc in adolescente illo sic satis fuerit a Vesalio (5) animadversa, cui oculum ante annum eruerat carnifex? Illud prætereo quod alias (6) Observatione duplici ostendam, nonnunquam extenuari nervum Opticum, nec respondentem oculum; quod mireris; cæcum fieri. Sæpe tamen ipsa nervi extenuatio, aut illud potius vitium nervi quod extenuatio consequitur, cæcitatis causa est, ut in Amaurosi, de qua pauca restant huc subjicienda.

12. Atque ut illud omittamus, sequi amaurosim cum Optici nervi corrumpuntur; nam & per se manifestum est, & cum aliis in Sepulchreto Observationibus (7), tum præsertim XXIII. confirmatur: aut cum illi, eorumve Thalami puris acrimonia percelluntur, quod Brunneri (8), & Laubii (9) Observationes commonstrant; amaurosis etiam sequitur, cum aut nervi ipsi distrahuntur, aut cerebri quædam partes quæ ipsis subserviunt, vehementer concutiuntur. Quod factum non dubitamus in duobus quos ipsi vidimus, & consilio, quo ad ejus fieri potuit, juvimus. Utrique grauis ictus capitis causa fuerat malorum omnium: utrique postea, nec post breve temporis intervallum, repente amaurosis utriusque oculi, cum Byzantii essent, acciderat: utrique demum, cum tempore interjecto, in Patriam alter Bergomum, alter Licinianum secessissent, vitæ finem attulit, id quod dicta confirmat, apoplexia. Alter is Eques fuit, cujus ab una eademque paralysi in diversis dexteri, sinistrique oculi musculis effectus oppositos explicavi (10), Æneas Suardus Comes, Alter Medicus Doctissimus, quem tibi alias (11) laudavi, Franciscus Spoletus (12).

13. Præter eas quas hactenus consideravimus, Amaurosis causas, noli expectare, ut eam quoque hic perpendamus quæ XVI. Observatione Sectionis hujus in Sepulchreto proposita est ex Rolfincio. Alibi (13) quid ipse postea de sua illa Observatione, quid alii, quid nos censuerimus, indicatum est, cum videlicet nostras veteres; nam & novam aliquam habemus (14); dissoluti in aquam inventi Crystallini, & Vitrei humoris non reticuimus. Cæterum quæcunque tandem veræ amaurosis causa sit, cum in hac debeat inspectantibus recte constitutus oculus apparere, quapropter ab aliis, ut dicebamus, Gutta Serena, ab aliis, ut a Rolfincio in ea Observatione, Cataracta Nigra vocitatur; maxime opportunum est iis qui certis de causis interdum

[1] Epist. Anat. 18. n. 40. [2] n. 10. [3] Disp. cit. c. 3. [4] Diss. qua Visus vitia duo &c. thes. 9.
[5] supra, n. 10. [6] Epist. 56. n. 21. & Epist. 63. n. 8. [7] Sect. hac, 13. 24.
[8] Eph. N.C. Cent. 1. Obs. 69. [9] Earund. Cent. 7. Obs. 39. [10] Epist. Anat. 18. n. 6.
[11] Epist. super 8. n. 5. [12] Vid. Giornale de' Letter. d'Italia T. 12. Art. 13.
[13] Epist. Anat. 18. n. 38. 39. [14] Epist. 63. n. 6.

dum audent morbum simulare, hoc potissimum correptos se fingere, & Medicis etiam, ut nonnunquam vidi, magni in vulgus nominis, imponere. Attamen ubi fraudis suspicio est, nemo potest decipi, nisi qui forte nunquam cum Plinio (1) animadverterit, quam rari sint qui *contra comminationem aliquam non conniveant*, *quantæque hoc difficultatis sit homini*. Quin mihi in illiusmodi simulatore cum suspicionem augerent pupillæ nec dilatatæ, nec immotæ, memini satis fuisse digitos, quasi per causam diligentius oculum observandi, tacite ad palpebras admovere; has enim antequam tangerem, planus ille continuo occlusit, suamque ita fraudem invitus aperuit. Quam facilem adeo obviamque rationem miror Jo: Bapt. Silvaticum in alioquin utili libello omisisse, qui *de iis qui morbum simulant, deprehendendis* inscribitur, ubi (2) *simulata sensuum privatio qua ratione possit detegi*, ostendit. Nam oculos quidem objicere, quod ipse videtur indicare, *maximis splendoribus*, ob id ipsum periculosum est experimentum, quod his, ait, visum *non infestari modo, sed etiam corrumpi*. Ego vero eadem illa ratione deprehendisse præterea, memini, quendam nescio quas accessiones fingentem, in quibus omni cum movendi, tum sentiendi facultate se privatum necessariis postea, Medicisque narrabat, & aspera nonnulla ad ipsum excitandum auxilia pertinacissimo tunc silentio ferentem. Cum enim in una ex suis illis accessionibus apertos oculos forte servaret, ego autem his digitos intentarem; illico, priusquam attingerem, nictando, & videre se, & movere posse palpebras, omnibus qui aderant, patefecit.

14. Longum de Amaurosi sermonem habui, sive de Cataracta Nigra. Nunc paulo breviorem de Suffusione, sive de ea Cataracta, quæ ob pupillæ in ipsa colorem longe alium ac niger ille qui est secundum naturam, simpliciter Cataracta dicitur, paulo, inquam, breviorem habebo, Nam quod hujus morbi, quamvis Cataracta appellati, causa non sit præceps crassi humoris in oculum, a cerebro præsertim defluxus, quemadmodum Plempii verbis in Sepulchreto (3) contenditur, & quid veri de Cataractæ sede, & natura sit, aut non sit cum in Plempii dictis, tum in iis, quæ ex pluribus in Sectione ista proferuntur, Observationibus, satis ex aliorum Scriptis, & meis quoque (4) intelligi potest. Sed & antea (5) quædam fuerant a me indicata, ex quibus pateret quando, & quatenus vel post Chalesii, Pitcarnii, vel aliorum, si mavis, demonstrationes, habere locum possint ea quæ inter suffusionis initia solebant dictitari, ut in Sepulchreto etiam (6) vides: *quamdiu obversantur culices & atomi, id contingere* a corpusculis in humore Aqueo natantibus: quanquam alias in postremis humoris Vitrei cellulis esse posse ea corpuscula, alias in Optico nervo, & Retina tunica eas læsiones quæ pro culicibus, punctisve imponant, & qua ratione harum, illorumve sit varia sedes internoscenda, non reticui: quas inter læsiones si vitia posueris vasculorum, quæ Retinæ intertexta sunt, hic illic plus æquo tumentium; recte feceris, dummodo præter hanc, illas quoque alias interdum esse posse causas, agnoscas. Verba etiam illa quæ meis aquei sub Crystallina tunica humoris observationibus quasi obiter, nec plura, interjeci (7), velim attente etiam atque etiam perpendas: *credidi hujus humoris secretione prohibita, crystallinum siccum, & opacum fieri fere ut in extracto, exsiccatoque crystallino contingit*. Videorne tibi id quod sit a vero alienum, scripsisse? & quod possis credere, sicuti quidem referunt de Cataracta agentes, de qua mihi eo loco ne mentio quidem injecta est, fuisse præsertim a Petito Medico *refutatum*, quippe quem scias duodecim post me annis istud idem quod ego, docuisse (8), „ Crystallinus, inquit, siccescere non po„ test donec liquore isto (aqueo) hume„ ctatur;

[1] Natur. Hist. l. 11. c. 37. [2] c. 11. [3] Sect. hac 18. Schol. ad Obs. 20.
[4] Epist. Anat. 18. & 19. [5] Advers. Anat. 6. Animad. 75. [6] Sect. cit. Schol. ad Obs. 22.
[7] Advers. indic. Animad. 71.
[8] Memoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1730. Mem. de la Capsule du Cristallin.

„ ctatur ; sed statim atque is illi deest, „ fit siccus, durus, & opacus . „ Profecto nec ipse assequi poteram, quomodo, si non se simul refutasset, in eo me refutare potuisset . Quo libentius legi Epistolam (1), quæ ad meas denique pervenit manus; adversus Hecquetum editam, in qua id fecisse dicebatur . Quid quæris? Meam opinionem protulit ; de sua quæ prorsus fuerat eadem, siluit ! Sed quid tandem objecit ? Nempe ea, quæ si objecta essent ipsi ; non adversari opinioni suæ, respondisset, quippe ibi propositæ ubi de Cataracta sermo non esset, quasi vero fuisset ubi proposui meam . Qui si fuit, cum hanc ejus consensu addito confirmavi (2); at novem annis ab illa ejus edita Epistola fuit, neque ut ille mox in eadem Epistola, de Amaurosis causa ; ita de ea Cataractæ causa universe pronunciavi ; sed cum inter plures hanc quoque commemorassem, paulo post (3) de omnibus diserte professus sum, me *nihil affirmare, sed aliquid dumtaxat conjicere*. Non erat tunc igitur, cum eam Epistolam emisit, cur objiceret, se nunquam in cadaveribus humorem Crystallinum cataracta affectum vidisse in quo ille aqueus deesset liquor; nam vere & ego de cataracta locutum me esse, negare potuissem, Hecquetus autem quem acriter urgebat, si diutius vixisset, respondere, nec vascula sanguifera in ullo Crystallino humore ab illo conspecta esse (4), quæ non modo eximius Anatomicus Winslowius (5) sic satis ab se visa indicavit, sed tot alii Illustres Viri, ab Solertissimo Zinnio (6), qui & ipse vidit, laudati, perspexerunt: contra autem quos surculos Petitus (7) sine ulla dubitatione docuerat, ab Sexto nervorum Pari Ciliaribus nervis addi, & oculi interiora subire, *nulla recentiorum industria* ut idem Eruditissimus Zinnius (8) loquitur, *confirmari* potuisse. Verum ut, Hecqueto seposito, ad me unum redeam; ne tum quidem cum postea ex opinione illa mea quandam inter tot alias cataractæ causam elici posse, conjeci, de *totali* humoris illius aquei defectu, sed de ejus tantum diminutione conjecturam proposui : quam diminutionem esse in eo morbo ab se visam, nec Petitus negavit certe, nec si negasset, jure negare potuisset, quia vel in oculis sanis haud semper de eo humore tantundem reperitur, imo non raro paucus est adeo, ut deesse videatur: quamobrem sicuti in quibusdam perperam crederes, præter naturam esse imminutum, ita e contrario in aliis imminutum non esse, male posses existimare. Quid? quod Petitus ipse mox addidit id quod etiam alibi (9) fassus fuerat, non deesse tamen cataractas, in quibus Crystallinus humor ob *totalem* aquei illius laticis defectum adeo siccus factus sit, ut in pulverem conteri queat, sicuti in pluribus cadaveribus deprehendit : ut si idem aliquando fieri, in Adversariis scripsissem ; non me potuisset refutare. Vides igitur, quo illius tandem redeat opinionis meæ refutatio: ut propemodum credam, id magis videri ipsum fecisse, quam facere voluisse. Veruntamen cum in pervulgatis non unius Viri Docti scriptis id fecisse dicatur, & illud negasse, quod ab ipso vides negari non potuisse, respondendum hic propterea censui, ne forte crederes, auctoritatem a me negligi Hominis, dum viveret, bene adeo de Re Anatomica meriti, ut vel mortui memoriam colere libenter pergam.

Sed ad mea Adversaria ut redeam, illud denique ad Suffusionem attinens non omiseram (10) ut ex ea luce, quam, presso oculo, videmus, indicium deducere conarer bene se habentis Retinæ tunicæ, quæ notitia in maxima, quam suffusio, aut occlusio pupillæ faciat, cæcitate, ut ante curationem necessaria est, sic fortasse absque illo experimento satis haberi non potest ; qua de re summopere optassem judicium legere Viri Præstantissimi Georgii Augusti Langguth, cum in ea Dissertatione (11) quam de eadem luce conscripsit, mea cætera non modo humanissimis

[1] Lettre II. sur les maladies des yeux. [2] Epist. Anat. 18. n. 16. [3] n. 17.
[4] Memoir. cit. [5] Expos. Anat. tr. de la Teste n. 301. [6] Descript. Anat. Ocul. hum. c. 5. §. 4.
[7] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1727. [8] Descr. cit. c. 9. §. 8. [9] Mem. cit. A. 1730.
[10] Advers. 6. Animad. 73. & 74. [11] De Luce ex pressione oculi.

simis verbis, sed & suis ipse experimentis comprobaverit. Hæc enim quæ utrique nostrum ad eundem modum responderunt illudque in primis quod cum Amico iterare voluit, si non generatim; sed peculiariter explicanda susceperis; utrius sententiæ magis congruant, non difficile intelliges. Quo tamen pariter hic atque in Adversariis seposito, si experimentum solum attenderis, facile ab omnibus in se capiendum; non dubito, quin siquis tibi curandus ab ortu cæcus occurrat aut ob congenitas suffusiones, aut ob pupillarum privationem; velis antea ecqua spes sit curationis, experimento prompto adeo, innoxioque explorare: nisi forte credas, in ejusmodi oculis, quamvis sana sint Opticus nervus, & Retina, nullum a pressione sensum lucis excitari, quia curatos forte audiveris negasse, sibi antea ideam lucis ullam fuisse, cum tamen vix fieri possit, ut oculi vel invitis pressi, ictive fuissent nunquam. At tentare, ut dixi, nihil prohibet vel ob id ut scias an vere illud, aut quatenus negare potuerint: in cæteris autem qui diu quidem, sed non ab ortu sint cæci, ne istam quidem dubitationem fore, video; sed in utrisque illam, fortasse unicam, & cui tamen, ob rari morbi conjunctionem, non ita facile sit locus, quam postea in Epistolis Anatomicis ipse indicavi (1): Sed ut illuc denique unde hic noster incepit de Cataracta sermo, revertamur; cum alibi possis non modo pleraque eorum quæ hic pressius commemoravimus, sed & Valsalvæ (2), & meas (3) suffusionis Observationes perlegere; hic ea dumtaxat habebis quæ postea vidi ad eundem morbum referenda, in viro primum, deinde in fœmina.

15. STRUCTOR, seu faber, ut vocant, murarius, annos natus ad sexaginta, jam diu vix aliquid cernebat, idque a latere, & in præclara solis luce. Mortui nescio ex quo morbo, sed eo tempore cum Anatomen publice decorem Februario mense A. 1740. caput in Gymnasium allatum est. Cum omnia frigore illo rigerent longe acerrimo, cujus adhuc facile memineris, vix ut necessariæ dissectiones perfici possent; ejus sectio capitis dilata est bene multos dies ad illud tempus quo sub mensis finem frigus plurimum remiserat. Hæc quare commemoraverim, mox intelliges.

CAPUT plures in sincipitis, & occipitis cute cicatrices primum ostendit; homo enim ab alto olim ceciderat. Sed quanquam, detractis omnibus calvariæ involucris, hujus exterior facies sub cicatricibus nonnihil albebat; interior tamen; & quidquid ea continetur, illæsa erant; nisi quod cerebrum rigidum penitus ac durum, aquam autem, quæ ejus ventriculos Laterales impleverat, offendi gelu adeo concretam, ut apprehensa manum tota simul sequeretur, ventriculorum formam retinens non secus ac cera, quæ liquata in cavum quoddam injecta, postquam refrixit, eximitur. Et tamen frigus complures jam dies magis magisque remiserat, caput autem ipsum haud procul a foco semper fuerat, quin antea non semel cum videlicet existimarent, mox esse dissecandum, sed eo præsertim quo demum dissectum est, die multo propius ad ignem admoverant. Quod nunquam, nisi tunc mihi contigit videre, hic volui Italum scribere: quanquam, in ipsa Germania, & hyeme quidem multo quam ibi soleat, sæviore, & in via, & in pueri infantis capite idem cerebro, & pauco humori qui in ipso erat, accidisse, Schneiderus memorare non omisit, ut in proxima Sepulchreti XVII. Sectione (4) jam videris. Scripsi etiam, ut scires, non modo post plurimos a morte dies, verum & post plures a frigore congelationes, & a calore regelationes, oculos nos demum incidere non potuisse, nisi jam flaccidos, atque adeo in se concidentes. Unde illud quidem incommodi accidit, quod olim Anatomicos, quippe solitos ultimam omnium cadaveris partium oculum, necessario flaccidum, consecare, eo adduxit, ut Vitreo humori sedem multo quam par sit, minorem tribuerint, Crystallinum in centro fere oculi ipsius collocantes; sic enim & nobis, alterum a fronte oculum inci-

(1) Epist. 19. n. 9. (2) Dissert. Anat. 2. n. 15. & seqq. (3) Epist. Anat. 18. & 19.
(4) Obs. 1. §. ultim.

incidentibus res se obtulere: quapropter alterum a tergo incidimus. Sed nihil præterea, ut opinor, multum obfuit nostræ observationi. Nam primum Opticos nervos tum intra calvariam, tum extra præclare vidimus omnino inter se similes, & similes sanis, nisi quod intra orbitas cum transversos dissecaremus, crassioribus uterque pariter tunicis amicti apparuerunt. Sanam quoque, & sine ullo cicatricis vestigio utramque Corneam, & Scleroticam invenimus. Ne multis; vitium omne est in Crystallinis humoribus animadversum; si in Vitreis excipias lentorem quendam quo digitis adhærebant, in longa fila pituitæ instar, se formantes, diductosque digitos sequentes: quod ne moræ, cæterisque causis quas antea commemoravi, omnino tribuerem, discrimen fecit majoris in uno quam in altero, observati lentoris. Lentior enim is fuit, cui Crystallinus insidebat colore flavo obsoleto, sed minus in superficie flavo: quæ & mollior erat, quanquam nec durus nucleus fuit. Alter vero Crystallinus ex albida in ambitu fiebat substantia; in meditullio autem ex fusca: hæc a meditullio ad medium faciei utriusque perveniebat, mollior quam albida, quæ tamen nec ipsa erat dura. Præterea hic totus Crystallinus non solum multo minus erat crassus, quam æquum sit; sed etiam ad unum latus quadam sui parte carens, eaque non parvula, ut circulari ambitu non esset. Nec alia in utrovis oculo quæ præter naturam se haberent, animadvertimus.

16. Si pro certo scire licuisset, exiguum id quod homo a latere, ut dictum est, videbat, utroque oculo, an altero, & a quo latere videret; proclivius esset dicere, an ideo videret quod alterius Crystallini humoris ambitus esset dilutius flavus, an quod alterius pars illa opaca a latere deesset. Nunc re hac in medio relicta, illud quod constat, dicemus, multo morbidiorem eum Crystallinum fuisse quem secundo loco descripsimus, quippe totum magis opacum, & ibi molliorem ubi solet præsertim in senescentibus esse durior: æquo præterea tenuiorem, atque insuper mutilatum. Hoc autem num quia eam quæ deerat, partem idem invasisset morbus, sed acrior, qui partem mediam tum molliorem fecerat, quam par sit, tum fuscam, id est quasi semicorruptam? Nihil horum in Crystallino altero: flavus autem quo inficiebatur, color sæpe in senescentibus, & ibi præsertim ubi in hoc Crystallino, animadvertitur (1); quanquam hic fuisse longe minus dilutum, visio in hoc quoque oculo ita ut diximus, impedita satis indicat. Cæterum duo quæ in priore adnotavimus, mutilatio, & fuscus interius color, ejusmodi sunt, ut primæ exemplum in observatione habeas Cl. Morandi (2), qui Crystallinum, quamvis durissimo lapide non minus durum, superiore tamen ambitu quasi attritum, imo, ut icon (3) ostendit, quodam præsertim loco deficientem invenit, idque non a Chirurgi acu, quam semper homo aversatus non secus ac noster, fuerat: coloris autem intus non solum fosci, sed & nigrescentis ipse tibi alias (4) exemplum dabo.

17. ANICULÆ, cujus de morbo ultimo, & dissectione aliis Litteris (5) scribam, cum cæcam fuisse, dicerent, oculos eximi jussi. Quos cum inciderem, in altero nihil vitii, nisi opacitatem in parte Corneæ, inveni. Sed alter, etsi pleraque bene habuit constituta, humorem tamen Crystallinum secundum omnes dimensiones adeo imminutum ostendit, vix ut aliquid de eo superesset, idque album, & opacum, quamvis interius etiam tum humidum. Adhærebat autem cum Iride ad Corneam: ubi hæc magis opaca erat, & nonnihil excavata in foveolam ellypsis ambitu, colore autem infectam flavo obsoleto: hoc vitium ad exteriorem Corneæ faciem non perveniebat.

18. Verisimile est, mala hæc, olim fortasse prægressæ, internæ oculi inflammationi fuisse imputanda, Illud certum, præter opacitatem Crystallini humoris, in qua fere Suffusionis natura consistit, consumptionem quoque magnæ illius partis, & alienam sedem, ac immobilem ipsi, atque

Cc 2 Iridi

(1) Vid. Epist. Anat. 18. n. 26. (2) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1730. (3) Plag. 28. Litt. D. (4) Epist. 63. n. 6. (5) Epist. 35. n. 12.

Iridi contigisse. Cæterum neque hic, neque in fabro de quo supra (1) dictum est, durities, & siccitas cum opacitate Crystallini conjungebantur; ut has omnes libenter Valsalva (2) fuisset Cataractas appellaturus. Cataractas autem ejusmodi ad veram maturitatem tardius pervenire, non dubito: cujus generis de duabus quæ se intra annos aliquot manifestarunt in illius Fœminæ Primariæ (3), oculis, in quibus olim certas quasdam strias conspexeram, alteram quidem fuisse video, alteram autem & antea censui, & adhuc censeo. Nam altera ex quo in certa Crystallini parte per albedinem quandam se prodidit, ita prorsus sine ullo incremento permanet jam annos plures. Alteram autem quæ universum quidem Crystallinum dealbaverat, neque tamen longo jam temporis spatio opacum quantum oportebat, reddiderat, cum cæteri deturbandam suscipere non auderent, nescio quis magnus promissor advena. *qui properaret*, ut ait Cicero (4), *cui fora multa restarent*, insciis omnibus, deturbavit illico, non sic tamen quin aliquo interjecto tempore, albida iterum pone pupillam opacitas appareret, non tanta quidem illa, quanta a me alias (5) in Nobilissima Virgine memorata est; sed ea tamen quæ non satis felicem curationem & testetur, & faciat. Non sic alteri, Matronæ illius sorori, quippe cui matura suffusio depressa est. Nam Sorori tertiæ, in qua idem advena depresserat, multo citius fuerunt malæ curationis indicia. Tres intelligis cum essent Sorores, omnes eidem morbo, cui nemo trium Inclytorum Fratrum, obnoxias fuisse. Sic alias (6) scribam, una ex matre surdas natas fœminas omnes, mares nullos. Nunc Virginis illius Nobilissimæ facta mentio ad memoriam redigit quod de mea in ejus oculis observatione judicium fuerit Cl. Viri Gunzii in libello, multa utique laude digno, qui, ipso Præside, Lipsiæ prodiit A. 1750. (7) Raram enim usque adeo censuit, ut tot inter quæ eo opusculo memorantur, una illa fretus, tertium Suffusionis genus constituerit. Equidem ego quoque cum rem mente in omnes partes versarem, fieri posse, indicavi (8), ut *hinc etiam Suffusionis aliqua species extra* humorem *Crystallinum ejusque tunicam* esset *agnoscenda*. Sed neque *raram adeo* credidi, neque unde esset, ut semel iterumque diserte dixi, quidquam volui sine aliis, quibus hactenus carui, paribus dissectionum opportunitatibus decernere, cum quidquid conjicerem, quibus obnoxium esset dubitationibus, nec ipse nescirem, nec lectoribus reticerem. Et sperabam quidem, fore interea qui meas mihi dubitationes eximerent. Verum ut senex ille apud Terentium (9); nunc *incertior sum multo, quamdudum*. Neque enim *posui*, sed quærendum proposui, an glutinosam illam materiam Crystallina tunica forte secernere perrexisset, idque egomet cum per alia, tum per ea ipsa, quæ mihi miror nunc objici (10), impugnavi. Quærendum etiam dixi, num illa forte materia, per humorem Aqueum dispersa, postea se illi tunicæ agglutinasset. De quo pariter cum dubitandum esse, admonuissem, præsertim quia sic fieri non potuisset, quin Iridi quoque, aliisque partibus se agglutinaret; nunquam expectassem, inter cætera hoc responsum iri: tunicam illam Crystallini, *ubi homo somnum capit, quo tempore viscosæ particulæ quam maxime subsidere possunt, inferiorem utique oculi partem esse*; quasi vero tunc etiam Iris non inferior esset maxima parte humoris Aquei, ut id quoque latus Corneæ in quod forte inter dormiendum caput vergat. Neque solum dubitationes sic non tolluntur; verum his insuper verbis augentur: *ex Aqueo humore illam materiam fuisse, tanto minus dubito, quanto certius est, humida corporis nostri, præsertim quæ non continuo per vasa moventur, persæpe Viscosam indolem acquirere.* Ego vero dubito primum, num is humor per jugiter invehentia vasa, & per creber-

(1) n. 15. (2) Vid. Epist. Anat. 18. n. 27. (3) Ibid. n. 19. (4) Orat. pro Cluent.
(5) Epist. modo indic. n. 22. 23. (6) Epist. 48. n. 48.
(7) Animadvers. de Suffusion. natura, & curat. c. 1. §. 15. (8) Epist. Anat. 18. n. 24. 25.
(9) Phorm. Act. 2. Sc. 4. (10) c. 1. cit. §. 6.

creberrimas Iridis, oculique agitationes non moveatur quantum satis sit, ne viscosam indolem acquirat, deinde num hanc persæpe acquirat, quando certe viscosæ in eo suffusiones persæpe non inveniuntur. Quin ex ex paucis hujus generis, quas ego indicaveram, illa quæ Wepferi est, ab Aqueo existimatur ad humorem Crystallinum transferenda: quanquam Auctor mucosam materiam non intra hujus tunicam fuisse, scripsit, sed Crystallinum operuisse, nec tamen, ut fortuito, opinor, refertur, *circumcirca*. Alia omitto. Satis enim mihi esse debet, quæ contra sine obtrectatione dicta fuerunt, eane jure ac ratione dicta sint, pro veri studio, sine obtrectatione perpendisse. Quin etiam perlibenter confirmo, opusculum hoc inter pauca esse quæ docte, distribute, perspicue de Suffusione scripta sunt: cujus exempla morbi, quæ apud probatos Auctores extant, cum propemodum omnia hic memorentur; nullum est quod ad certum non modo genus, sed ad certam speciem non referatur, signis per quæ internoscantur, non omissis rationis autem curandi sive malæ noxis, sive bonæ utilitatibus, diligenter indicatis. Quod vero omnia propemodum exempla proferri, dixi; si forte quæras ex me, quænam igitur desiderentur; aliqua ex iis quæ scribenti occurrunt, non reticebo. Vir Præstantiss. Burc. Dau. Mauchartus (1) membranaceam, solidam, fibrosam, albidam cataractam in utroque canis oculo ab se repertam, asserit, cum Aqueus, per cujus ambas cameras extendebatur, cæterique humores pellucidi essent. Idem cum altero laudatissimo Professore Joanne Zellero vidit utrique mulieris pupillæ antepositam sic ut Corneæ prope hujus internum ambitum firme adhæreret, pelliculam tenuem, & subnigram, nec sine iis humoris Vitrei, & Crystallini vitiis quæ a Cl. Keckio (2) sunt memorata. Solers Anatomicus Jo: Chistoph. May (3) in fœmina cui suffusiones olim depressæ fuerant, altera feliciter, infeliciter altera, qualem, & ubi invenisset illam, proposuit; pro hac vero Crystallinæ, ut censuit, tunicæ faciem anteriorem non, ut in oculo primo, pellucidam, recteque se habentem, sed admodum crassam, & opacam deprehendit. Cel. Trewius (4) quod discrimen fuerit inter Crystallinos humores grandævi hominis, scripsit, in quorum altero incipiens erat suffusio, in altero perfecta. Nec dubito quin Epistolæ meæ Anatomicæ aliud aliquod tibi sint exemplum daturæ. Nam certe præter tot illas quæ ex ipsis acceptæ sunt, Observationes, eam quoque habent (5) paulo fusius descriptam membraneæ muliebris cataractæ, Cl. Balth. Walthierii, quæ, ut ibi indicavi, ab Inclyta quoque Londinensi Societate proposita est. Noli autem mirari quod promiscue, ut nunc venerunt in mentem, sive ex cane, sive ex hominibus exempla memoraverim; nam promiscue iis quoque omnes utimur quæ ex quadrupedum genere sumuntur, præsertim si peculiare aliquid habent, ut in observatione Maucharti, quæ cataractam in prima etiam (quod rarum est) Aquei humoris camera exhibet: cui propterea adjungas Observationem Sprogelii (6), ut quæ uno quodam in cane, raro exemplo, simul exsuccos opacosque humores Crystallinos, simul corrugatos, exsiccatosque Vitreos simul Opticos nervos ad fili mediocris tenuitatem redactos, aliaque præterea peculiaria commonstrat. Sed ne plura de Suffusione, quam de Amaurosi, verba fiant; ad alios Oculorum Affectus veniamus.

19. De Myopia tamen, & contrario huic Affectu satis est admonere, melius futurum fuisse, nihil in Sepulchreto quam id quod leges (7) proponi, jam olim rejectum a Plempio (8). Platerus quidem ingeniosus, doctusque, ut eo tempore, Vir fuit, & qui, si non verum, ut quidam judicant, tum Retiformis tunicæ, tum præsertim Crystallini humoris officium primus ostendit; ad verum utique propius accessit. Attamen, quasi casu accessisset, in iis quæ postea scripsit, non sibi satis constitit, & certe de sede Crystallini in iis qui vera Myopia laborant, illa posuit, quæ contrario affectui conveniunt,

(1) Synechiæ §.8. (2) in Præfat. ad Dissert. suam de Ectropio (3) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 4. n. 3.
(4) Ejusd. Commerc. A. 1745. Hebd. 36. n. 3. (5) Epist. 18. n. 20. (6) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 71.
(7) Sect. hac 18. Append. 2. post. Obs. 33. (8) Ophthalmogr. l. 4. probl. 39.

niunt, & vicissim: itaque vera horum affectuum causa, quæ quidem a majori in primo, a minori in altero Crystallini, & Retinæ distantia repetitur, Platero secus ac alii existimant, ignota fuit. Quæ vero causæ aliunde petuntur, ut a Crystallino magis, minusve aut convexo, aut denso; hæ in Sepulchreto ne nominantur quidem: quanquam & his non minus quam primæ, *usu* concavorum, aut convexorum *specillorum* medeamur; ut mirer, Summo cuidam Viro excidisse, *hæc vitia*, densioris videlicet, aut laxioris Crystallini, *medelam dioptricam non admittere*. Denique in Sepulchreto, *Nyctalopiæ* nomine designatur oppositus, ut in multis senibus videmus, Myopiæ, affectus, quem propterea Scheidius recte censuerat vocari posse Antimyopiam in illa docta, eruditaque Disputatione, quæ *Visus vitiatus* inscribitur (1). Sed quanquam ab ea Nyctalopia, quam juniores Græci intellexerunt (2), paulo minus distare videri potest is affectus qui opponitur Myopiæ, ut ab ea quam intellexit Hippocrates (3), ipsa Myopia; longe tamen alii ac hi affectus, sunt tum illa, tum hæc Nyctalopia, & a causis longe aliis proveniunt: itaque neutra dioptricam illam admittit medelam: quid enim conspicilla faciant aut ad primam, id est ad vespertinam cæcitatem, quæ ab Retinæ quadam quasi resolutione, aut ad secundam, id est ad diurnam cæcitatem, quæ ab ejusdem Retinæ nimia tensione repetenda videri potest? Igitur ut hoc signo quod ab inutilitate conspicillorum deduces, Nyctalopias ab duobus illis affectibus distingues; sic & nomine distinguas oportet. Ad utram autem Nyctalopiæ causam causa quarundam ex vitio Retinæ occurrentium visus hebetudinum magis accedat, ex eo quoque conjicies, quod his præclarum lumen incommodum est; illis autem opitulatur non secus ac surdis, aut graviter audientibus ob laxitatem, majores sonos fuisse utiles, tradunt Holderus (4), & Willisius (5). Et quoniam cum aliis ex omnibus, quæ memoratæ sunt. Affectionibus pupillæ dilatatio, cum aliis autem constrictio haud raro, tanquam effectus cum sua causa, conjungitur; cave, ne tunc morbi causam in circumjecta, Iride esse, pronuncies; ut neque cum inchoatæ aut Crystallini, aut alterius humoris opacitatis indicia se produnt: sed cum omnia, quæ antecesserunt, aut comitantur, accurate perpenderis; tunc de causa eorum pupillæ affectuum judicato. De morbosa autem sive ejusdem dilatatione, sive iridis ad Corneam adhæsione si legeris, quæ Mauchartus (6) edidit, non unum invenies quod tibi utile esse possit tum meditanti, tum etiam medenti.

20. De iis pariter, quæ de Oculi aut Dolore, aut Procidentia, aut Strabismo in Sepulchreto proferuntur, hæc tantum monebo. Quod ad primum attinet, aut XXIX. Observationem prætermitti debuisse, aut XXXV. Utramque enim eandem esse, facile cognosces, non secus atque initium Scholiorum ad Observationis I. §. 1. idem esse ac pleraque verba, quæ mox in ejusdem §. 2. repetuntur. De Procidentia autem quod ex Spigelio nostro, dissimulato ejus nomine, totidem propemodum verbis descripserat Plempius (7), tu vero subjectum leges Observationi XXV. id quidem in leviore oculi prolapsu, seu potius non adeo immodica extra orbitam prominentia minime necessarium est; nam Opticus nervus non tensus in orbita secundum naturam, sed ita laxus est, ut oculum sine disruptione quatenus diximus, sequi possit. Quod vero ad observationem XXVII. additur ex Hildano, procidentiam quandam oculi explicante, quæ vulnus supercilio inflictum, & male curatum novissime secuta erat, nisi multo aliter ac ipse fecit, res exponatur, non facile probari potest. Nam quod vulnus in Sinum Frontalem dexterum perveniret, credibile est: quod autem sanguine in eo Sinu putrefacto totus oculus infectus sit ob naturalia *foramina ex cavitatibus istis ad oculos penetrantia*, quis concedat, nisi qui illa,

(1) Sect. I. n. 32. (2) (3) Vid. apud. Plemp. Ophthalm. l. 5. c. 26.
(4) Act. Philos. Soc. R. in Angl. A. 1668. M. Maj. n. 1. (5) De Anima Brutor. c. 14.
(6) Dissert. de Mydriasi, & diss. de Synechia &c. (7) Ophth. l. 5. c. 32.

illa, quæ de ejusmodi foraminibus ex quorundam opinatione paulo ante (1) attigerat; nequaquam dubitet cum Anatome consentire? Si quem exitum id mali habuisset, aut ibi, aut alio, qui me fugit, loco scripsisset Hildanus; apparere posset, an non potius caries per osseum parietem inter illum Sinum, & oculum interjectum sibi pravisque ichoribus viam in orbitam aperuisset. Strabismi denique una haud amplius, Observatio (2) proponitur, eaque unius oculi, cum repetatur causa *ab alluente cerebrum humore multo* quo *nervi oculorum motores imbuti* convellerentur. Qua causa sine ullo additamento posita, minime intelligis, cur non ad utrumque pariter oculum strabismus fuerit. In addito Scholio aliæ quidem memorantur ex nostro Saxonia Strabismi causæ, *mala* videlicet *situatio vel pupillæ, vel cristallini*. Sed plures aliæ interea prætermittuntur. Nec vero internas dumtaxat dico, ut si pupillæ, & Crystallino utrinque recte positis, non ea in altero oculo Retinæ pars respondeat, quæ debet, sed altera, multo propior quam par sit, cæcæ illi secundum naturam particulæ, cujus sedes ad ipsam insertionem est nervi Optici, ut nisi musculi aliquanto aliorsum traherent, in eam particulam incideret pars imaginis, quæ in Retina pingitur. Externas quoque, id est, quæ extra oculum sint, alias dico. Neque enim a sola quorundam musculorum oculi convulsione, sed a paralysi etiam esse Strabismus potest: quam causam diu ante Plempium Auctor docuerat *Definitionum Medicarum*, quæ Galeno adscribuntur. *Strabismus*, inquit, *oculi musculorum non omnium, sed aliquorum resolutio est, ob quam causam vel sursum, vel deorsum, vel in latera nutant oculi*. Sed & aliquo ex his musculis imbuto humoribus, minus expedite per ipsum circumeuntibus, Strabismus interdum fit, ut in Uxore amici Jurisconsulti fieri vidi, quæ defluxionibus, ut vulgus appellitat, ad radicis nasi alterum latus eamque viciniam correpta, in illum oculi affectum incidit, a me intra non longum tempus, cum in Patria medicinam facerem, percuratum. Defluxionibus quoque modo una in gena, modo in altera non ita pridem vexatus fuerat Nobilis Sacerdos cum repente affectus est ea visus depravatione, ut si oculos, ut fit, ad legendum demitteret, litteræ omnes aliæ aliis quasi decussatim impositæ, & inter se confusæ apparerent: quæ confusio omnino tollebatur statim atque alterutrum claudebat oculum, aut librum contra ambos oculos apertos quidem, sed non demissos, imo, si vellet, etiam sursum conversos statuebat. Aliqua tamen restabat confusio, si librum ita statutum, ad latus dexterum aliquanto transferretur; nulla, si ad sinistrum. Mihi qui per litteras consulebar, cum ex hoc quod novissime dixi, vitii esse aliquid in musculo Abductore dextero videretur, cujus vires Adductori sinistro non omnino ex æquo responderent, visum quoque est idem vitium in Depressore proximo dextero vel magis esse conjiciendum, scilicet ut deprimere non posset oculum æque ac Depressor sinister, cum alioquin reliqui oculorum musculi naturalibus pollentes viribus, utrumque æqualiter & converterent sinistrorsum, & sursum moverent, sicque litterarum singularum imagines in iis pingerentur in quibus solebant, hujus, & illis Retinæ partibus; in alia autem alterius Retinæ, si dextrorsum, deorsumve, quippe inæqualiter, oculi agerentur; unde litteræ quasi geminatæ, aliæ aliis viderentur impositæ. Levem igitur paralysim, scilicet non graviorem, quam quæ ad leviter inæqualem motum intelligendum satis esset, in duobus musculis conjiciebam; in neutra enim Retina poteram, cum singuli oculi in quamcunque plagam verterentur, egregie videntes, egregie se habere omnes utriusque illarum partes, præclare ostenderent. Paralysim autem, vel Convulsionem cum ex repentino affectus hujus adventu culpare deberem; paralysim potius esse, credidi ob nullum adjunctum molestum sensum, nullamque motui cuiquam oculi resistentiam: quibus, aliisque ejusmodi indiciis uti consuevi ad illas in his, aut aliis partibus internoscendas, quemadmodum eo quoque, cui in recenti

(1) Vid. Cent. 5. Obs. 1. (2) Obs. 37.

ti hoc affectu locus esse non poterat, nimirum diuturnitate, & difficultate curationis, quæ plerumque in paralysi quam in convulsione, sunt majores. Accidit etiam id quod aliquando inveni, ut oculi musculus aliquis ita cum proxima immobili parte coalescat, ut ipse quoque immobilis fiat. Verum hæ plures, variæque, de quibus est dictum, externæ causæ omnes adventitiæ sunt. Quid? si ab utero aliquis alterutrius oculi musculus sit brevior, aut longior; validior, aut infirmior; expeditior, aut impeditior quam ipsi conveniat. Nonne pro majori, aut minori ejusmodi vitio strabones, aut pæti nascentur? Hæc, ut nosti, cum antea ad te scripsissem; prodiit Cl. Buffonii Commentarium (1), iis subnixum experimentis ad Strabismi causam, & facilem sæpe curationem spectantibus, quæ doctrinæ, secundum quam scripseram, magis communi adversentur. Si tibi quæ deest mihi, ea forte copia strabonum est, ut ejus possis experimenta iterare; quod experienti respondebit, id sequere. Fac tamen animadvertas, de Strabismo innato, & ab interna causa orto ipsum magis quæsivisse, quam de adventitio, cujus externæ, quæ sint causæ, hic a me præcipue quæsitum est, ne ipso quidem, si recte memini, repugnante.

21. Antequam de Lacrimalium viarum morbis nonnulla attingam, æquum est de inflammatione saltem Corneæ tunicæ, aliisque ejus vitiis quædam subjicere, quando internarum oculi inflammationum nullas in Sepulchreto anatomicas observationes hic video, nec ipse habeo; nisi quod memini in cane cæco Retinam ipsam vidisse sanguineam, & ferme nigricantem, ut tanto facilius intelligam quid possit accidere Choroidi, quæ ob incredibilem vasorum multitudinem mihi interdum (2) vel in sanis oculis appariut sanguinolenta, illique ejus parti, quæ Uvea dicitur, de cujus inflammationis & signis, & periculo, & curatione multa, ut solebat, paucis docuit Boerhaavius (3). Sed nos in Corneæ inflammationibus subsistamus. Quarum causæ quamvis sæpe inspicientium oculis obviæ sint; tamen accidit nonnunquam ut pro effectibus accipiantur. Cujus rei duo a me visa, proponam exempla, alterum in Nobili Viro, alterum in Molitore. Hoc ad me adducto, ut quid vitii in Cornea ex gravi ophthalmia oriri inciperet, edocerem; in illius medio exiguam maculam animadverti circuli forma, albidam ad ambitum, in centro subnigram. Cum sciscitarer, quid causæ dedisset inflammationi, ipse autem inchoatam diceret ex quo sibi molam malleo exasperanti quædam in oculum resiliverant, quæ tamen continuo eluisset; suspicatus quod erat, infixam aliquam lapidis, vel potius ferri particulam in Cornea, ubi erat macula, restitisse, indeque ortam, quæ male haberet, inflammationem, magnetem modicarum virium semel atque iterum propius admovi, & subnigrum illud de quo antea dictum est, e macula jam nonnihil extare, continuo intellexi propterea quod in claudendo oculo superior palpebra asperi aliquid eo in loco percipere incipiebat. Sed sive illa ferreæ scoriæ figura esset, ut profundiorem partem haberet paulo latiorem, sive potius imbutæ humoribus turgentesque Corneæ fibræ quam inter initia remissuræ fuissent, postea arctius complexæ infixam particulam retinerent; non licuit eo quidem die extrahere, imo cessandum potius censui ex quo homo ait, quoties magnes admoveretur, toties oculum quasi rapi magnetem versus, non sine doloris incremento, sentire. Igitur imperatis, quæ hactenus omissæ fuerant, alvi subductione, & sanguinis detractione, tum quæ dolorem mulcendo, fibras leniter laxarent, oculo adhibitis, non ita multo post simul cum lacrymis excidit scoria, qua elapsa, facillime omnia evanuere. Nisi autem per se excidisset; magnetem rursus experiri in animo erat, firmato per aptum aliquod instrumentum oculo, ne moleste adeo simul cum scoria attraheretur.

22. Vides, ut ex magneticæ attractionis, sicuti vocant, phænomeno in speciem inju-

(1) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A.1745. (2) Vid. Epist. Anat. 17. n.2.
(3) Prælect. in Instit. §.841.

inutili apud eos quidem Medicos qui si naturæ opera paulo attentius spectare te, videant, odiosa percontatione continuo quærunt, quid inde ad medicinam faciendam? vides, inquam, quæ inde existere utilitas interdum possit & ad dignoscendam morbi causam, & ad tollendam. Nihil enim dubii est quin ejusmodi scoriæ aut inter initia cum fibræ nondum constrictæ sunt, aut postea cum laxantur, facile possint eximi magnetis ope, aut saltem ita dimoveri, & protrahi, ut nisi per se excidant, volsellis queant apprehendi. Neque hæc in oculo tantum dico, sed & in quacunque cui forte infixæ fuerint, parte, præsertim cum aliquando vix appareant, aut eo cum dolore, ut neque arripere possis, si velis, aut ægri, imprimisque pueri, nolint. Cum autem scirem, Majores sæpe emplastris, quæ ad extrahendum imponerent, magnetem, in pulverem comminutum, admiscuisse, qui sic comminutus, alienisque interceptus particulis, suam vim exerere non valeret; quærere cepi post id tempus num antea, nemini, id quod credibile non videbatur, eadem quæ mihi utendi ratio adeo obvia, in mentem venisset. Cum a novissimis inciperem; in magno complurium silentio, inveni denique apud Kerchringium (1) acum gutturi inhærentem annos jam novem, per magnetis frustum extractam. Etsi ex superioribus qui similia præstiterit, commemoret neminem; quærere tamen perrexi donec ab Hildani Indice admonitus, Observationem ejus legi (2) qua docet, scoria ferri, adnatæ infixa, quibus remediis tandem amota fuerit. Casum equidem inveni, quem perlegas velim, in plerisque tam meo similem quam ovum ovo; sed de magnete prorsus nihil. Tandem quod Index ille *copiosissimus* non ostenderat, sors obtulit. Aliud enim perquirens incidi in ejus alteram Observationem (3) *de scoria chalybis Corneæ infixa, ejusdemque ingeniosissima curatione*. Hæc vero, aliis omnibus irritis, magnetis ope felicissime perfecta est. Porro ut Kerckringium fateri non puduit, quod tot Chirurgis in mentem non venerat, id se a Circumforaneo didicisse, ita neque Hildanum ab Uxore; est enim res, non auctor, spectanda. Illud de suo hic addidit, videndum antea diligenter, ne forte qua facie magnes ferrum repellit, ab ea facie oculo obvertatur. Quam vim etsi scio ab aliis in magnetis altera facie adversus alterum magnetem, non adversus ferrum, agnosci; Hildanum vero hoc a magnete suo præstari, & Matthiolum (4) idem ab suo quoque testatos, in ferrum incidisse credo magnetis vi imbutum; tamen non repugno quin ante experiaris]; nihil enim prohibet, & perfacile est: illud autem hortor, ut modicarum virium magnetem, eumque caute ac sensim magis, ut licere intelliges, magisque admoveas, ne forte ferrum arctius hærens, necdum tempestiva tractione, ejus, cui infixum est, partis dolores augeat.

23. Multo levior causa diuturniorem, & periculosiorem ophthalmiam attulit Affini meo, de quo alterum exemplum est, quod promisi, Thomæ Mangellio. Nemo enim fuit Medicorum, aut Chirurgorum quibus oculum inspectandum homo sane remediorum non ita amans tandem ostendere coactus est, quin procul dubio censeret, inflammationis vi obortum jam ulcus in Cornea tunica, ejusque curandi causa alius aliis cum internis, tum externis auxiliis metu obtemperantem jam ægrum diu, sed incassum, fatigaret. Denique casu factúm est, ut Chirurgus animadverteret, incipere ex ulcusculi fundo nescio quid nonnihil extare squamulæ instar. Quod, cum tentatis specillo facile obsequeretur, integrum exemit. Exemptum dum curiosius contemplatur, alam esse agnoscit minoris muscæ: & sane esse, omnes qui tunc, & postea viderunt, sine ulla dubitatione, ut in re evidentissima, confirmarunt. Tum enimvero in memoriam rediit Mangellius, sibi inflammationem haud ante incepisse, quam musca in oculum forte involasset, quam ibi inter palpebras celerius, ut fit, injecta manu occidisset, atque abjecisset. Totam vero non abjecerat; ala enim restitans, sic ad Corneam se applicuerat, ut illinc sine Chirurgi ope prorsus dimoveri, & reglutinari

(1) Spicileg. Anat. Obs. 44. (2) Cent. 4. Obs. Chir. 17. (3) Cent. 5. Obs. 21.
(4) Comment. in l. 5. Dioscor. c. 105.

tinari non potuerit. Sua igitur adhæsione irritando, ejusmodi moverat inflammationem, ut circum turgentibus fibrillis, & minimis vasculis, hæc ulceris labella, ala autem illa crassiusculo humore obsita, per ipsumque transpecta, sordidum ulceris fundum mentiretur. Certe ipsa detracta, continuo omnibus in melius versis, cito, ac facile, nulla relicta cicatrice, convaluit oculus. Non sum nescius, Falloppium nostrum (1) se *bis esse passum ulcera oculorum*, scribere, *ex illapsu quarundam muscarum minimarum*, quæ *duræ* sunt inquit, & *si cadant, vel illabantur in oculum, statim ipsum exulcerant, & noctu maxime mordent*. Illa tamen nec minima, nec dura, nec noctu, nec mordendo, sed tantum relicta ala, nocuerat, quæ ulcus ita ut dixi, omnino referebat; nam me quoque tunc peradolescentem spectasse, & ulcus credidisse, præclare memini. Sed fac etiam ulcus fuisse; ala illa tamen amota, statim, ut ablata causa, omnia remiserunt. Tanti ergo interest primas morborum caussas, & occasiones, nihil negligendo, solicite, & diligenter inquirere.

24. Nunc quando de Corneæ morbis ita verba facere instituimus, ut quæ inspectione quidem, sed nulla adjecta dissectione, animadvertere interdum licuit, proposuerimus; missa faciemus, quæ de albis quibusdam, quæ in ipsius ambitu esse videntur, opacitatibus non sine scalpelli ope deprehendimus; si enim volueris, ea poteris alibi (2) legere: quod vellem a Maucharto esse factum, ubi (3) quemadmodum ostendit, *non exigui hanc esse observationem momenti* in punctionibus aut incisionibus prope ea loca instituendis, ita miratur, ejusmodi opacitates, earumque naturam fuisse *prætervisas*. Hic igitur iis omissis, potius adnotabo, non raro, vigente ophthalmia, accidisse, ut Medici, Chirurgique mihi ostenderint modo in Cornea albugines, modo trans Corneam quasi pus, aut puriformem materiam, ut ipsis, mihique a primo sane videbatur. Verum non semel animadverti, eam rerum speciem in quibusdam nihil aliud fuisse, nisi exteriora Corneæ ulcuscula, quæ si e regione inspiceres, ea quæ dixi, omnino mentirentur, sed ubi ad latus recederes, & ex obliquo inspectares, statim sua excavatione se proderent. Facile enim in acribus Adnatæ membranæ inflammationibus Cornea exulceratur; ut nihil æque metuerim in contumacissima, quæ me adolescentulum sub hujus initium sæculi Bononiæ prehenderat, ophthalmia, cum acri subinde dolore conjuncta, ut sæpius capere somnum non possem, nisi palpebris imposita pulpa tepida pomorum dulcium. Multa commendata sunt, multa adhibui, frustra omnia. Unum inconsulto respui, quod pluribus postea vidi plurimum profuisse, viroque præsertim Bononiensi qui sic abacta dexteri oculi inflammatione, cum mox sinister eodem morbo caperetur, incassum adhibitis cæteris, nullo potuit nisi eodem auxilio restitui, cute videlicet, quæ pone auriculam est, impositis iis quæ erodendi vim habent, exulcerata. Cum igitur omnia naturæ, & tempori commisissem, & nonnihil jam levatus essem non sic tamen, ut legere, & scribere tunc sine molestia adhuc possem, cum rerum memoria magis quam præsenti studio fretus, solemne examen subii, & in album Doctorum sum relatus; in Patriam paulisper secessi, ibique convalui. Quæ omnia eo dixi, ut intelligas, post quantum morbum quanta mihi oculorum sanitas Dei præpotentis beneficentia concessa sit, ut annos jam natus circiter duodeoctoginta, sine conspicillis æque propemodum videam ac videbam ante illam inflammationem. Quam si forte quæris qua ratione diutissime arcuerim in tanta, & tam assidua oculorum interdiu, & noctu contentione; non alia dicam, quam faciei, & palpebrarum lotione matutina, ab eo tempore sic instituta, ut non temere quavis aqua uterer, sed ea dumtaxat, quæ modo e puteo hausta esset. Hæc enim hactenus frigida est, ut sine iis periculis, quæ a frigidissima timet Hildanus (4), fibrarum vim quam prægressa ophthalmia infirmaverat, & restituere, & servare potuerit. Cujusmodi aquam an velit Cl. Dethardingius in eo opusculo, quod *de specifico prophylactico oculorum* inscriptum

(1) Tract. de Ulcerib. c. 58. (2) Epist. Anat. 16. n. 28.
(3) Dissert. de Maculis Corneæ §. 9. (4) Cent. 1. Obs. 27.

ptum edidit Hafniæ A. 1745. pro certo scire non possum; quanquam Eruditissimus Hallerus (1), ex quo uno ejus opusculi notitiam habeo, id specificum esse, ait, *lotionem quæ aqua frigida fit*. Sed hoc certe scio, cum forte ejus quam dixi, aquæ tandem omisissem usum, inflammationem, quæ annos plus quadraginta abfuerat, cito rediisse primum quidem levem, & palpebras tantum afficientem, sed diuturnam, deinde vero cum hic plerosque æstate arriperet, in membranam ipsam Adnatam graviter adeo incumbentem, ut in chemosim degenerare jam inciperet. Quæ tamen sine venæ sectione ita uti alias (2) scribam, pervicta est. Itaque annos inde jam novem oculis ferme ut olim valeo, nec ullo adhuc egeo conspicilli adjumento. Faxit Deus, ne magis magisque ingravescens ætas illorum mihi utilitatem imminuat. Verum ab iis quos ipse pertuli, ad eos quos in aliorum oculis exteriores morbos vidi, redeamus.

25. Unguis oculi; sic enim quod πτερύγιον cum Græcis diceremus, latine Celsus (3) vocavit, idque novies, & nusquam, nam propter dubitationes quorundam in manu, aut ære descriptis ejus libris quæsivi; lectione variante; igitur Unguis oculi frequentiorem originem me in Adversariis (4) conjecisse, non ignoras, ex membrana illa semilunari, quam ad oculi angulum internum, ut videntur quidam indicare, proposuerat Vidus Vidius de Anat. Corp. hum. libro VII. cap. IV. ibi, opinor, ubi descripta Caruncula, & Lacrymalibus Punctis, glandulam quoque interni anguli in homine! & cartilaginem, si Superis placet, atque hanc involventem membranam, commemorat. Ego vero non a belvinæ cartilaginis membrana, sed ab ea quam ante carunculam humanam descripseram, Unguis originem esse, conjeceram. Id attentius considerandi annis superioribus occasionem habui in viro quadragenario, cui in singulis oculis singuli ungues jam inde ab adolescentia oborti, tandem usque ad Corneæ medium se extenderant, cum Patavium ad Experientissimum Chirurgiæ Publicum Professorem Hieronymum Vandellium a quo curaretur, profectus, ad consulendum me venit. Esse autem vidi illam ipsam membranam, quæ a lata basi procrescens, in trianguli modum se amplificaverat, Adnatæ non multum adhærens, imo ad longitudinis medium ita disjuncta, ut specillum mediocri crassitudine nullo negotio inter utramque Vandellius trajiceret, Corneæ autem, ad quam trianguli extremus vertex pertinebat, arctissime connata, ut cum æger oculum ad ea, quæ a latere externo erant, aspicienda converteret, totus necessario extenderetur Unguis: hincque etiam acciderat, ut Lacrymalis Caruncula præfixam sibi membranam sequens, & multo longior esset facta, & extra suam sedem protracta. Quo basi propior, eo minus membrana ab sua natura recedebat, a vasculis quibus insternebatur, rubens, ut ibi libentius Pannum appellares; cætera albida, ut Unguem melius vocare posses: opaca tamen; quamobrem non pauca radiorum parte intercepta, æger Nyctalopia Hippocratica (5) quadantenus jam affici videri poterat; sero enim melius cernebat quam meridie, & subobscuro, quam lucido in loco, nimirum quia ob eam radiorum interceptionem se Iris, credo, dilatationi assuefecerat. Cæterum nullus oculorum dolor, nullum magnopere eorum motui impedimentum.

26. Jam vero de morbosa lacrymatione scribendum est. Quæ de hac in Sepulchreto legeris, aut omissa, aut non ita explicata essent, si quæ de naturali lacrymatione in eodem (6) proponuntur ex parte vera, constanter retineri, neque cum falsis, quæ admista sunt, confundi potuissent. Nunc de quatuor Observationibus, ad lacrymarum auctam effusionem attinentibus, tres (7) sunt quæ ejus rei causam exuberantem intra calvariam humoris copiam obtrudant, quasi inde viæ paterent lacrymarum ad oculos: quod tanto minus erat faciendum quia lacrymarum illa uber-

Dd 2 tas,

[1] ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 14. [2] Epist. 57. n. 9. [3] De Medic. l. 7. c. 7. n. 4. & 5.
[4] VI. Animad. 44. [5] Vid. supra, n. 19.
[6] Sect. hac 18. post Obs. 33. Append. 1. & Schol. ad Obs. 1. in Additam. [7] 1. modo cit. & 31. 32.

tas, in fœminis præsertim, aut a tristitia, aut a dolore manifestissime proveniebat, tunc autem Orbiculari palpebrarum musculo, ut in flentibus videmus fieri, sæpius, arctius, diutius contracto, tum glandula Innominata magis urgetur, ut plus humoris secernat, & inter palpebras effundat, tum simul tenues mollesque ejus humoris ad majorem Lacrymalem ductum viæ comprimuntur, ut minus humoris ejusdem nasum versus efferre queant.
In reliqua autem Observatione XXXIII. *calculus in glandula*, ut scribitur, *lacrymali, ad oculi angulum internum sita, occurrens*, causa quidem esse potuit morbosæ lacrymationis; sed non quia *totam glandulam receptioni humiditatis ad nares transferendæ ineptam redderet*; neque enim hæc, glandula est, in quo adhuc aliquot errare, miror, sed in superficie tantum, Sebaceis minimis glandulis Caruncula obsita, neque illum in se humorem recipit: verum quia calculus non modo *inæqualis valde*, sed pro ea sede etiam valde magnus, ut apud Auctorem inspicienda delineatio (1) præclare ostendit, Lacrymalia Puncta ab oculi contactu, & quod consequitur, ab ejus humoris receptione arcebat, & tenues canaliculos, ab iis Punctis profectos, præterea comprimebat.

27. Et sane crebriores diuturnæ lacrymationis causæ in diuturna viarum lacrymalium a palpebris ad nasi interiora compressione, obstructione, coalituve consistunt. Hunc, dum nasi interiora demonstrarem, non perraro accidit ut invenirem, semel videlicet in viro hydropico, cujus imum Lacrymalis ductus orificium cum a dextris tantum deesset, ipsum ductum coaluisse, deprehendi: iterum in muliere quam febris sustulerat. In hac vero cum infimum utriusque ductus osculum exiguum esset, nec specillum altius admitteret; mirari desii, cum a palpebris immissurus, omnia quatuor Lacrymalia Puncta penitus occlusa spectavi. In altera autem fœmina cui sinistri oculi cilia, omnia propemodum, nescio cujus morbi vi exciderant, memini olim Lacrymale alterum Punctum, & qui ab ipso incipere debebat, canaliculum, & reliquum totum usque ad nasi intima ductum non occlusa modo, sed coalescentibus parietibus in solidum ligamentum degenerasse; alterum autem Punctum cum suo canaliculo non solum patens inveni, sed & cavum utriusque duplo quam soleat, latius, quippe quod subiens quidem humor, sed ibi subsistere donec digito exprimeretur, coactus, in eum modum dilataverat. In alio autem non memini ullam fuisse dilatationem, cui ductus uterque infra Saccum, ut vocant, impervius omnino fuit. Optandum fuisset, a quanto in singulis tempore, & num ob oculorum, an nasi interni inflammatione, suppuratione, exulceratione hæc accidissent, & quibus cum incommodis conjuncta, pernoscere, id quod in plebejis, persæpe ignotis, nec de alio, nisi quo tunc urgentur, morbo in Nosocomiis queri solitis, frustra post obitum inquiritur. Sed duo tamen certa sunt, his omnibus lacrymationem necessario fuisse, ab altero quidem oculo secundæ fœminæ, illique viro; mulieri autem primæ, & viro huic ultimo ab utroque: neque ulli horum lacrymales vias, adeo coalitas, reserari potuisse.

28. In illis autem lacrymationibus, quarum causæ sint aut harum viarum obstructiones, aut si coalitus, is tamen qui in summis, imisve orificiis dumtaxat contigerit, compressiones quoque, sed quæ necdum majorem coalitum intulerint, arte autem possint amoveri, ut puta si polypus, aut si caro, ut in observatione Præcl. Molinellii (2), e proximo ulcere excrescens imam ductus partem comprimeret; minime dubium est post felicia ingeniosorum Virorum experimenta, quin Chirurgia possit opitulari. Mitissima omnium est, quæ levioribus sufficit obstructionibus, Anelliana: de qua alibi (*) a nobis scriptum fuit. Hujus tamen illam partem, quæ in tenuis specilli per alterum Lacrymale Punctum in nares usque immissione consistit, se ante Anellium administrasse, & sic reserasse nasalem ductum, Valsalva in Consiliis

(1) Blasii Obs. Med. Tab. 9. Fig. 10.
(*) Adv. VI. Animad. 62. & seqq.
(2) Comment. Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. in Medicis.

filiis a me perlectis affirmabat.

29. De tumoribus autem Cysticis in quos palpebrarum glandulæ dilatentur, deque horum curatione cum ipse (1), tum ego (2) alio loco scripsimus. Reliquum est igitur, ut de vitiis Ciliorum unam aut alteram animadversionem subjiciam. Leve illud videtur vitium quod in albo eorum colore est. Visioni tamen noxium sit in præclara luce, necesse est. Neque enim superfluos satis arcere potest radios. Itaque apud Casp. Hofmannum (3) extat cujusdam exemplum, qui cum cilia haberet albida, quoties hæc pingebantur atramento, melius videbat. Incidi non semel in homines quorum pili ab ortu albi erant, iidemque omnes cæcutiebant. Num ob colorem dumtaxat ciliorum? Facile fuisset, si tempus, & locus denigrare cilia permisissent, experimentum. Sed quid est quod de iisdem audivi, si capillos tondeant, tum multo magis cæcutire? Longe graviora oculis & mala sunt, & pericula imminent ex iis ciliorum vitiis, quæ Trichiasis, & Distichiasis appellantur. Ciliis enim aut ad ipsos oculos conversis, aut pilorum alio ordine sub ipsis *succrescente*, & *protinus*, ut Celsus (4) loquitur, *intus ad oculos tendente*, hi moleste adeo irritantur, ut irritationem insanabilis, nisi ea tollantur vitia, inflammatio excipiat, hanc autem facile cæcitas. Tolli autem illa sic ut cito non redeant, nequaquam possunt, nisi per eas curationes, quæ aut cum dolore, vel potius cum tormento, aut etiam cum palpebrarum limbi mutilatione conjunctæ sint, quam, præter deformitatem, vereor, ne, forte clausis postea per inductam cicatricem extremis sebacearum, quæ in tarsis sunt, glandularum ductibus, non unum consequatur aliorum morborum genus. Hæc cum ita sint; peroptandum utique fuisset, ut auxilium saltem ad eam arcendam irritationem a Cl. Erndelio (5) propositum, parem ingenio quo excogitatum est, exitum haberet. Scilicet palpebras inter, & oculum nitidum et perpolitum vitrum interjiciendum proponebat, haud aliter factum quam *artificialem*, ut vocant, oculum videmus, nisi quod sine ulla pictura esset: sic enim fore, ut pili quidem, sed non lucis radii excluderentur. Verum sive tenue adeo vitrum, ut radios non refringeret, periculosæ oculis, fracturæ metum incussit, sive ne insensibilis perspirationis effluvia vitrum jugiter infuscarent, aut oculos, æstate præsertim, nimio calore afficerent, aut per moram acriora facta irritarent, aut molestam, & periculosam tenuis vitri identidem eximendi, abstergendi, reponendi necessitatem afferrent, sive aliæ quæpiam causæ, quarum nullæ fere cadunt in *artificialis* oculi usum, dehortatæ sint; neminem legere, aut audire contigit, qui ab anno hujus sæculi vigesimo secundo quo id auxilii vulgatum est, ad hoc tempus in usum traxerit, aut qui ejus notitia excitatus, melius aliquod excogitare conatus sit. Doctus idem Vir modi conjecturam proposuit quo pili in distichiasi non suo loco prorumpant: quem locum altiorem videtur indicare quam in ea esset distichiasi, cujus ad me descriptionem misit Cl. Tabarranus (6). Hic enim ex osculis Sebacearum glandularum, quæ paulo ante memoratæ sunt, erumpentes vidisse se, credit. Ego pilos qui præter naturam sint, ut in aliis aliam, ita hanc quoque parare sibi viam posse, non dubito, per quam intra palpebras exeant. Nondum vero accidit, ut in vivis, nedum in mortuis, ut mallem, occasio mihi daretur hæc diligentius examinandi. Nec mirum. Nam si membra quælibet humani corporis ex eo particularum numero constant, ut perdifficile sit omnes singularum morbos in cadaveribus recognoscendi occasionem habere; quanto id difficilius erit in oculo? qui cum sit ex tot, tam variis, tamque tenuibus tum in se, tum in iis, quæ illi extrinsecus adjecta sunt, particulis compactus, præterea est aeris, aliisque injuriis expositus, & assiduo, nisi cum dormimus, usui addictus; ut cum propterea sit internis, externisque innumeris morbis

(1) Tract. de Aure hum. c. 4. n. 4.
(2) Epist. Anat. 13. n. 2.
(3) Comm. in Gal. de Us. Part. l. 10. c. 7.
(4) De Medic. l. 7. c. 7. n. 8.
(5) Eph. N.C. Cent. 10. Obs. 75.
(6) in Epist. præfixa alteri Editioni suar. Obs. Anat.

bis obnoxius, Ocularii Medici qui in iis tantummodo versarentur, nec antiquis temporibus multi defuerint, neque hoc desint. Satis igitur tibi sit de iis quos videre ipse potui, oculorum morbis has a me Litteras accepisse. Proximas de Aurium Affectibus habebis. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XIV.

Agitur de Aurium, & Narium Affectibus, Aliquid additur de Balbutie.

CUm minime ignores, vel plura de Auribus, quam de Oculis, a Valsalva, & a nobis edita esse; minime quoque miraberis, si vel pauciora de Aurium, quam de Oculorum Affectibus restent, quæ hic tibi ex utriusque nostrum Observationibus perscribantur. Itaque ad morbos Aurium Narium morbos adjungemus; præsertim quando Sepulchreti Auctor hos, illosque duabus quidem, sed brevibus, Sectionibns XX. & XIX. complexus est.

2. Sectionis XIX. Observationi primæ facile cognosces præfixum esse argumentum a vero alienum: *aures purulentæ ab abscessu cerebri*. Nam contra, cerebri abscessus, cujus nulla prægressi indicia narrantur, consecutus est suppressionem, ichoris per aurem effluentis. Sed neque altera Observatio, quæ in subjecto Scholio proponitur, facile fuerat alia quam hac ratione, explicanda, etiamsi post mortem, reclusa calvaria, sanies quæ solebat olim ex aure egredi, intra illam reperta esset. Quod cum alias (1) declaraverim, hic confirmare satis erit indicatis Verneyi Observationibus in III. Parte Tractatus de Organo Auditus: quo ex Tractatu cum in Additamentis ad Sectionem hanc XIX. & eæ, & aliæ produci debuissent; ne indicatæ quidem sunt. Tu, illis inspectis, quam sæpe Medici in ejusmodi judicio fallantur, intelliges, tunc quoque cum suppresso, velut hic, effluente per aurem pure, homines *quasi repente moriuntur*. At enim, inquies, serum quod intra cranium deprehendit Verneyus, non erat ejus simile quæ per aurem prodibat, materiæ, hic autem quæ post mortem ex auribus, & naribus plurima effluxit, eadem videtur sanies fuisse quæ ex aure olim effluebat. Quasi vero non nisi e cranii cavo in aures naresque erumpere post mortem potuisset! cum Sinus Pituitarii in nasi interiora pateant, in quæ & Eustachiana Tuba; in illis autem Sinibus, & aurium cavis, *retenta* a Medicis, sanies secerni, & coacervari potuerit. Sed vide, quam dispar tibi, & mihi insideat opinio. Ego certe etsi eandem quæ per aurem exire solebat, saniem non modo, ut dixi, vidissem in cranii cavo, sed viam insuper a carie factam quæ ab hoc in aurem pateret; non tamen continuo pronunciassem, a cerebro ad aurem pervenisse, sed potius contra, ab aure ad cerebrum. Quid ita? Dicam, cum duas quas subjicio, perlegeris Observationes.

3. PUERUM variolarum reliquiæ olim male habuerant ad aurem dexteram. Tumor denique obortus est, cum annum ageret duodecimum, pone eandem aurem, quæ surda erat, & pure manabat. Tumoris integumentis a Chirurgo secundum capitis longitudinem incisis, pus non paucum effluxit quale ex aure prodibat. Aliquot post eam incisionem horis convulsiones puerum prehenderunt, ut toto corpore subsiliret, vocemque invitus quandam, inter clamorem, & gemitum mediam, emittere cogeretur. Hæc, tum crebro recurrentia, facta deinde rariora, ad mortem usque perstiterunt. Eodem autem illo die quo primum convulsiones ingruerunt, accessit dolor qua integumenta, ut diximus, incisa fuerant: eratque sectionis illius

(1) Epist. Anat. 7. n.8.

illius certa pars sensu adeo exquisito, ut ne levissimum quidem tactum ferret. Diebus insequentibus, etsi pus fluere pergebat, cepit æger delirare, viribusque, ac pulsibus omnino destitui. Conquievit postea delirium, visusque puer nonnihil vires, pulsusque recuperare, vegetis oculis aspiciens, & loquens. Sed quanquam postremis ipsis vitæ diebus locutus est, spiritumque semper facile duxit; tamen iterum pejor factus, decessit sub initium Februarii A. 1740. Quam cum mihi historiam narrassent qui puerum curaverant in novissimo hoc morbo; visum est, non a tumoris incisione gravissimas, quæ ipsum afflixerant, & sustulerant, noxas; sed a carie fuisse ossis temporum quæ simul tumorem excitasset, simul in cranii cavum pervenisset, & sic denique in hoc etiam, aditum purulentæ materiæ aperuisset. Cum hæc respondissem in Gymnasio quo allatum fuerat pueri caput; experiri continuo placuit, num me conjectura fefellisset. FACIES colore etiam tum roseo (quartus erat post mortem dies) pulchra, nec ullo modo cicatricosa; ut proclive esset intelligere, variolarum vim minus olim in cutem se effudisse.

Cranio aperto, inspectisque Lateralibus Sinibus Crassæ meningis sanguine plenis, eodemque turgidis vasis per Tenuem discurrentibus, primum ventriculi dexter, sinisterque reclusi sunt, & aqua in illo pauca, in hoc non pauca reperta est, credo, quia doloris causa in sinistrum latus cubare malebat quam in dexterum; & sane, attollendo sensim Callosum corpus, visum erat ruptum certo in loco septum Lucidum; quanquam eæ partes cerebri erant laxissimæ. At certe is decubitus faciliorem introrsum fecerat effusionem puris: quod, cerebrum mox attollentes, vidimus in cavo Sellæ Equinæ, & paulo post cum cerebellum removeremus, ad dexterum quoque hujus latus sic ut puris aliquid descendisse videretur ad initium Spinalis medullæ. Aditus puris in cranii cavum, ut omnibus qui aderant, præclare ostendimus, in ea facie erat Petrosi processus ossis temporum daxteri, quam faciem cum alii *posteriorem*, alii *internam & inferiorem* vocitent; tu citius intelliges, ut opinor, si eam faciem dixero qua Petrosi processus dexter, & sinister respiciunt inter se. In ea enim facie ad illum ipsum angulum, si recte memini, qui inter Sinus duos Lateralem, & Superiorem ex adjacentibus Equinæ Sellæ, intercipitur foramen fecerat caries forma propemodum circuli, lentis autem amplitudine. Inde pus inter eam faciem, Crassamque meningem effusum, hanc, & Tenuem erroserat, qua dexterum cerebelli convestiunt latus, hocque insuper ita vitiaverat, ut superficiei pars viridis esset, ac purulenta, proxima autem quæ ei parti respondebat, interna cerebelli portio ad digiti pollicis crassitudinem colore fusco inficeretur. Erat pus omne quod intra cranium conspectum est, viride, nec graveolens tamen: ut neque graviter olebat incisi pone aurem tumoris cavum; sed hujus parietes erant mundi; ipsum autem cum osseo Auditorio Meatu communicabat. Cariei terminis externo, internoque perspectis, interjectos inter utrumque cuniculos persequendi tempus defuit in Publica Anatome occupatis. Quod tamen ad causam attinet exquisiti illius sensus qui certa in parte laborum vigebat aperti tumoris; tenuem nervulum animadverti, qui profectus, ut opinor, a Cervicalibus, supra illam sectionem sub communibus tegumentis ascendebat secundum capitis longitudidem; ut pronum fuerit conjicere, ad aliquam illius partem inter secandum compunctam, aut nonnihil incisam id fuisse referendum.

4. Vides, quam obnoxii apud vulgus falsis suspicionibus sint Chirurgi. Quorum ferrum cunctos quidem nervulos subcutaneos vitare non potest; sed neque solis incisis tegumentis occidere tamen potest, velut in hoc tumore aperiendo, qui utinam citius apertus esset, vel potius citius apparuisset, nimirum priusquam caries ad cranii cavum pervenisset. Cujus rei conjectura nostra ex totius consideratione historiæ tanto facilius ducta est, quod suam nobiscum observationem, hujus magna ex parte similem, vix quatuor ante mensibus communicaverat Nicolaus Mediavia, cariei videlicet a fistula supra apophysim mastoidem non modo in Tympani, sed etiam in cranii ipsius cavum progressæ.

Cum

Cum autem cariei ab istiusmodi fistula vel in solum Tympanum propagationem Vir Experientissimus Verneyus (1) *raram satis* esse, fassus sit, & se *unam dumtaxat, aut alteram ejusmodi observationem habere*; non minus tibi fore gratum existimo quam mihi fuit, quod Mediavia eodem quo viderat, die mihi in hunc modum narravit.

5. JUVENIS antiquam, ut videbatur, fistulam supra dexterum mastoidem processum habebat: in quam injecta, redibant ex parte per aurem vicinam, qua tamen audiebat. Is in Nosocomium exceptus non propter fistulam, sed propter febrem quæ accesserat; hac intra qaucos dies augescente, sic delirans, ut ad soporem inclinaret, mortuus est. CRANIO recluso, vasa cerebri omnia sanguine turgida reperta sunt, multa autem aqua viridescens in ventriculis Lateralibus, in qua pus ejusdem coloris subsidebat in ventriculo quidem dextero. Sed multo major ejus puris copia effusa erat inter meningem Duram, & eam faciem Petrosi processus ossis temporum, quæ facies in superiore Observatione (2) indicata est, sicque inter utramque sibi viam inde fecerat in tubum usque vertebrarum. Plena erat quoque ejusdemmodi pure Tympani cavea. Progressa autem caries pone Aquæductum Falloppii, & Canales Semicirculares, eam de qua dictum est, faciem Petrosi processus eroserat ad modum rimæ non angustæ a posteriore latere ejus foraminis quod ambas Portiones excipit nervi Auditorii. Quam rimam obtegens Dura meninx ibi quidem exesa conspiciebatur, sed ad longitudinem minorem quam rima erat. Quanquam autem cerebrum justam habebat firmitudinem, & postridie mortis secabatur; ea erat id caput graveolentia, ut viam puris a rima ad ventriculum dexterum, & num præter Membranam Tympani, alia, & quæ læsa in aure essent, perquirere non licuerit.

6. Hoc tantum graveolentia discrimen quod inter utramque intercedit historiam, in anni tempus, ætatem, & humorum constitutionem rejicies in alio aliam; discrimina autem cætera in alias causas, ut soporis in majorem aquæ copiam in Juvenis ventriculo utroque, pure etiam a dextris admisto, ut vicissim surditatis in cariem quæ auditus interna organa in puero vitiasset magis, ut convulsionum etiam, in læsum ejusdem nervum, ut pulsuum, viriumque lapsum in labefactatum quoque ejusdem cerebellum: Communia autem utrique incommoda in communes utrique læsiones, ut inespectatam accasionem malorum adeo gravium in repentinam meningum ab affuso pure irritationem, ut delirium in hanc ipsam, quæ sanguinem in vasis moraretur, propterea turgentibus, ut mortem denique in earundem meningum, & cerebelli, aut cerebri exesionem.

Sed illud maxime utrique commune fuit propter quod has tibi geminas descripsi historias, ut per cariem via inter aures pure manantes, & cranii cavum pateret, nec quisquam tamen cum intra hoc pus conspiceret ejusdem naturæ, suspicari posset, illam viam puri fuisse a cranii cavo ad aurem; sed omnes contra, eorum quæ præcesserant, ordinem attendentes, fuisse ab aure ad cranii cavum, faterentur. Cum autem manifestum sit, multo aurem diutius quam cerebrum, & gignere pus, & sine vitæ detrimento ferre posse; manifestum quoque est, quid potius in ejusdemmodi quos initio (3) memoravimus, casibus sit judicandum. Sunt igitur aurium ulcera non temere claudenda non tam ob id quod rarius est, ne saniei exitus e cranii cavea per aures intercludatur, quam ob id quod longe frequentius est, ne saniei ex ipsis auribus intercluso exitu, caries vel fiat, vel augeatur, sicque multo facilius; & citius in cranii caveam perveniat. Cum binis autem quas tibi descripsi, Observationibus totidem coniungas licet, alteram Moglingii (4), Laubii (5) alteram. In utraque post fluentem ex aure saniem, purulentum circa aurem tumorem, tympanum absumptum, cariem per

(1) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 2. (2) n. 3. (3) n. 2.
(4) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 21. (5) Earund. Cent. 7. Obs. 40.

per os Petrosum ad cranii cavum productam, ichorem, aut pus intra hoc cum funestis denique cerebri malis fuisse, leges. Et quanquam in secunda aliquid credere jam inde ab initio *conclusum* intra cerebrum potes, unde visus obscuraretur; tamen non antea adauctum, & ad suppurationem perductum esse, intelliges, quam puris ex aure fluxu, qui visus obscurationem minuebat, desinente, amaurosis primum, denique apoplectica symptomata, quorum nullum ante apparuerat, advenerunt, non adventura, si tanta illa puris copia, quæ ter quaterve e tumore externo, cum Meatu Auditorio communicante, profluxerat, & quæ certe intra cerebrum tunc fuisse non poterat, par esse omni illi putridæ materiæ quæ in aure, & circa aurem gignebatur, exhauriendæ, a cerebroque avertendæ potuisset.

7. In aurium diuturnis ulceribus vermiculos nasci, cum haud infrequens apud Medicinæ Scriptores, tum pervetusta observatio est, ut ex Dioscoride, Galeno, Aetio ostendit Dodonæus (1): quibus antiquiores alios adde, ex quibus Plinius (2) remedia accepit *auribus verminosis* instillanda, ad *vermiculos in his* necandos. Non displicebit tamen, si quanto graviora mala quam Lanzonus (3), & Behrius (4) adnotarunt, ii vermiculi cierent in juniore Matrona, subjecero. Forte eram cum Valsalva in ejus Patria, cum illa hunc adiit, narravitque, se, quæ olim virgo sinistra aure edidisset vermem, alterum ante sex illos menses minoris bombycis forma edidisse post auris illius dolorem, & proximæ frontis, ac temporis, qui, verme cum pure ejecto, desierat: Ab eo autem die non semel per varia intervalla dolore eodem correptam, sed acriore, ut repente caderet; sensibus orbata ad horas duas, donec soluto dolore ad se rediens, paulo post vermiculum excerneret pari forma, sed minorem, remanente ejus auris surditate, cutis autem proximarum partium stupore, cum pruritu quodam conjuncto. Non dubitavit Valsalva, quin Tympanum esset exulceratum: ad vermes autem, siqui superessent, profligandos aquam proposuit, ex hyperico destillatam, in qua hydrargyrum agitassent. Tu alia apud alios, & præsertim apud Verneyum (5) videbis auxilia. Mihi certe, ne innascantur, neve alii post primos abactos, vermiculi generis hujusce renascantur, nullum tutius videtur esse remedium, quam interdiu nunquam æstate, & autumno aure in qua ulcus est, non obturata dormire. Tunc enim sanie, & ulcerosa carne allectæ muscæ illam subeunt, & inscio homine, aut ova unde postea vermiculi existunt, aut quæ viviparæ sunt, vermiculos ipsos deponunt. Neque enim aliunde sunt quam a muscis: a quibus vel Homerus (6) olim, non a putredine, repetebat, Achillem inducens timentem, ne muscæ in vulneribus interfecti Patrocli *vermes gignerent*. Qui si in exulcerato Meatu Auditorio ut rodendo satis habent unde crescant, ita locum habere possent aptum ubi plures illas mutationes subirent, ab Solertissimo Reaumurio (7) descriptas, quarum est ultima, ut muscæ fiant; minus esset difficile explicatu quod a Klaunigio (8) scriptum est, bimestres gravissimas auris, & capitis molestias continuo desiisse, cum ex illa aure musca evolavit, quam quod videtur credidisse, eam muscam toto illo tempore inhæsisse in Auditorio Meatu.

Cæterum ad vermiculos ex auris penetralibus abigendos plurimum fortasse posset idonearum rerum fumus sic ore prolectus, & per Eustachianam Tubam in caveam Tympani compulsus, ut alias (9) memoravi; tametsi tunc de vermibus ex illa cavea eliminandis per Membranam Tympani, jam ab ipsis erosam, nihil dixi, quippe cum institutus ibi sermo hanc ita illæsam requireret, ut posset resilire, aeremque, etiam medicatum, qui illuc ex ore, labris, naribusque compressis, per viam Tubæ compelleretur, mox per eandem viam retropellere ad noxiam, conge-

(1) Medic. Obs. Exempl. rar. in Annot. ad Valesc. Tharant. (2) Nat. Hist. l. 20. c. 14. & 23.
(3) Eph. N.C. Cent. 5. Obs. 72. (4) Eorund. Act. T. 4. Obs. 29. (5) Parte ead. Tract. cit. supra, n. 2.
(6) Iliad. 19. (7) Memoir. pour l'Hist. des Insect. T. 4. Mem. 7. & 8.
(8) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 17. (9) Epist. Anat. 7. n. 14.

gestam in Tympano, materiam expurgandam. Quæ cum relegeris; velim existimes, quid tandem habeat novi eadem, ut mihi quidem videtur, medendi ratio, quæ in perbrevi quodam Medico-Chirurgico Scripto octo post annis proposita est. Sed ad alia veniamus.

8. Observatio quæ hic in Sepulchreto est II. perlegenda autem Sect. II. sub num. LIII. illa nempe est quæ a Verneyo (1) laudatur. Et sane ipsa ostendit, increscente inter cerebrum, & cerebellum steatomate, compressisque primum Opticis nervis ad originem, tum subjectis Acusticis, denique aliis, amaurosim primum, dein surditatem, novissime mortem sequi debuisse. Docet autem Verneyus id quod Scholii loco huic Observationi in nova Sepulchreti Editione addendum fuerat, qua ratione, etsi non quemadmodum oculus, sic intimæ aurium partes sub sensum cadant, ut illæsum esse utrobique organum æque cognoscere intuendo possimus; tamen, ut dicebam, docet, quibus indiciis in aure quoque conjiciamus, vitium omne in nervo consistere. A quo sane verisimile est eas fuisse, quæ alibi (2) a nobis in muliere, viroque commemoratæ sunt tibi, surditatem, & auditus gravitatem ante utriusque apoplexiam.

9. Ad Observationem III. non pauca in Scholiis de Tinnitus, aliorumque ejusmodi sonorum causis adjiciuntur, quorum loco alia, ex Verneyo (3) pariter sumpta, substitui poterant longe meliora. In iis tamen Scholiis nonnulla sunt minime contemnenda, velut illud de gravi in febribus quibusdam auditu, signo non semper pravo, atque adeo interdum bono, præsertim si cum iis conjungatur quæ indicent, peccantem materiam ex auris interioribus ejici per Tubam Eustachianam. Et sane Valsalva in surditatibus quæ acutis morbis superveniunt, aquam sæpe invenisse in Tympano redundantem, alias (4) a me tibi indicatum est. Quatenus autem eam aquam, aliosve humores liceat, aut non per nova illius Foramina e cranii cavea in Tympanum, ut ipse faciebat, deducere, fusius mihi videor alibi (5) disquisivisse, quam ut hic oporteat aliud addere, quando ii qui post me de iisdem Foraminibus scripsere, meam illam disquisitionem perlegisse non videntur. Nam vascula quidem sanguifera ego quoque transire per illa vidi; sed *in omnibus non occurrere*, admonui, sic ut *ipsa penitus obstruantur:* & profecto arteriolæ quomodo illa tunc etiam implere possunt, cum *sane exigua* non sunt? qualia certe, nec semel, & Valsalva, & ego deprehendimus. Sed actum, ut dixi, non agam. Ad tinnitum potius redibo. De quo in Dissertatione quadam Cl. Viri hæc legi: *Rarissima est observatio, quam Hieron. Mercurialis Consult. Med. Tom. II. Obs.* 100. *de viro, & Felix Platerus Obs. Lib.* II. *p.* 372. *de fœmina commemorat, in quibus tinnitus adeo vehemens fuit, ut etiam ab adstantibus audiretur*. Sed primus id *minime certum* fuisse, scribit. In alterius autem laudato libro nihil ejusmodi invenire possum: tantum pag. 371. purulentæ auris fœtorem *etiam astantibus* fuisse *molestum*, lego. Quod si tu forte id quod ego non potui, invenias; vide, ne de sono potius arteriæ, intra aurem pulsantis, sit accipiendum, sicut in Matrona quadam Verneyus (6) memorat: aut si revera sibilus fuit; ab aere fuisse, credito, qui in Tympani cavea coacervatus, & mox conclusus, magna illinc vi repente erumperet per foramen quod in ipsa fortasse Membrana Tympani, aut ad supremam ejus oram sibi posset aperire (7).

10. Surditatis a nativitate causam in deficiente Incude, aut in omnibus ossiculis tertia parte minoribus Quarta proponit Observatio. Sed in altero Scholio, subjectaque Appendice dubitari video propterea quod perforata Membrana Tympani, fractisque ossiculis, auditum est. Quod Valsalvæ (8) observatio confirmat in fœmina, quæ cum Membranam illam utrinque erosam aut prorsus, aut maxima ex parte haberet, inde vero nihil ossiculorum præ-

(1) Tract. & Parte cit. supra n. 2. (2) Epist. 4. n. 8. & 11. (3) Parte modo indicata.
(4) Epist. 6. n. 5. (5) Epist. Anat. 7. n. 5. 6. 7. 8. (6) Tract. Parte sæpe indicata.
(7) Vid. Epist. Anat. 5. n. 16. & seqq. (8) Tract. de Aure hum. c. 5. n. 5.

præter Stapedis basim, hinc autem Incudem a Stapede omnino disjunctum, non surda tamen, sed gravi dumtaxat auditu jam diu fuerat. Eodemque facile attinent Observationes Vieussenii (1), qui in pluribus, non surdis illis quidem, sed tantum difficile, & imperfecte audientibus, idem in eadem Membrana deprehendit, prætereaque male corruptos musculos ossiculorum, hæc autem extra suum ordinem disjecta; perinde enim habendum est ac si deessent, quod ita locata sint, ut suis muneribus fungi non possint. Hæc tamen velim tum de ossiculis, tum de Membrana Tympani animadvertas. Si in hujus perruptione Stapes excidat: non jam Tympanum dumtaxat, sed & mollissimas Labyrinthi membranulas per apertam sic Fenestram Ovalem injuriis patere: itaque ab nemine cui Stapes totus excidisset, auditum diu conservatum legisse memini. Tympani autem Membranam etsi Valsalva quoque (2) diserte admonuit non esse omnino ad audiendum necessariam; tu noli tamen oblivisci, necessariam esse ad ea protegenda, quibus læsis, audire non possumus, Labyrinthum dico, a cujus Fenestris injurias arcet exteriores, ut si vel major, vel crebrior harum violentia urgeat membranulas præsertim, quæ minus ab ortu firmæ sint, vix fieri possit, quin saltem longioris temporis cursu prævaleat. Quod si nec fœminæ illi de qua paulo ante indicatum est, nec canibus accidit, in quibus Valsalva experimentum habuit quod Holderus (3), & Willisius (4) memoraverant; nempe citius quam accideret, natura in illa ex parte erosam, in canibus perruptam Membranam Tympani ita resarserat, ut ab eodem Valsalva (5) compertum est. Nec mihi objicias, exteriores tamen injurias auditui eorum non officere, quibus in ea Membrana foramen est, per quod ore prolectum nicotianæ herbæ fumum extrudunt; nisi prius examen a me (6) institutum perlegeris plerorumque Auctorum qui id vidisse dicebantur. Reperies enim primum, quam pauci sint a quibus id visum esse, constet; deinde neminem fortasse, qui id quod vidit, quot annis fieri potuerit, nobis testetur, salva audiendi facultate; denique animadvertes, eam esse posse illius foraminis structuram, ut exire aer queat, non ingredi, eas autem angustias, ut parum aeris, nihil vero pulveris, aliorumque ejusmodi subire per se possit qua non sine conatu impulsus fumus prodierit. Hæc igitur, cum incident casus aut disruptorum ossiculorum, aut erosæ, pertusæve Membranæ Tympani, animo perpendes. Nunc ad reliquas, in Sepulchreto productas, Observationes redeamus.

11. In V. proponitur auditus læsio a causa, Veteribus incognita, videlicet a sordibus aurium lapidescentibus. Galenus quidem scripserat (7), *e numero eorum, quæ* auditorium *meatum obstruunt*, & *sordes esse*, *quæ in auribus colligi solent*, nec Apollonii remedium *ad aurium sordem* (8), nec sua *ad sordes aurium educendas* (9) reticuerat, ab Apollonio, ut videtur, accepta, unde & sua Celsum (10) antea accepisse, credidero: quæ cum iis conferre poteris, quibus nunc alios, & se quoque usos feliciter, docent Boerhaavius (11), & Dethardingius (12). Sed etsi Celsus (13) *sordium coitum*, easque *duras* interdum, *emolliendas*, & *oriculario specillo eximendas* proposuit; ipse tamen, & cæteri Antiqui concretos ex cerumine in auribus calculos haud secus atque ex bile in vesicula fellis, diserte, quemadmodum in hac Observatione Casserius noster, memorasse non videntur. Nec sane frequentes sunt, cum a Casserii temporibus, qui *rarissimos* esse, dixit, unam eorum videam Caroli Josephi Mülleri (14) Observationem vere laudari; quam & ipse *longe* arbitrabatur *rarissimam*. Quin, Patavii saltem, vel hoc quod dicam, rarum est cerumen hactenus concretum invenire, ut e meatu quem op-

[1] Tr. de l'Oreille P. 2. ch. 4. [2] n. 5. cit. [3] Act. Philos. Soc. R. in Anglia A. 1668. n. 1.
[4] De Anima Brutor. c. 14. [5] n. 5. cit. [6] Epist. Anat. 5. n. 14.
[7] De Sympt. Caus. l. 1. c. 3. [8] De Compos. Medic. sec. loc. l. 3. c. 1.
[9] De Remed. parat. facil. c. 10. [10] De Medic. l. 6. c. 7. n. 7.
[11] Prælect. in Instit. §. 551. 698. 850. [12] Eph. N.C. Cent. 5. Obs. 81. [13] n. 7. cit.
[14] Eph. N.C. Dec. 2. A. 6. Obs. 162.

oppleat, universum, quasi gladius e vagina, aut turunda e fistula, trahentem sequatur; nisi forte aures ab altiore causa surdæ sint, eoque neglectæ, ut in viro, de quo alibi (1) mentionem feci, iterumque in anu vidi, cui facta erat ossea illa membranula, quæ cum Ovali Fenestra basim Stapedis connectit. Alias autem esse regiones in quibus vel paulo magis induratum cerumen frequens sit adeo ut inde ortæ surditatis curatio a Chirurgis circulatoribus suscipiatur, facile credo. Nam & in Gallia cerumen *instar gypsi inspissatum*, totumque *meatum exacte opplens sæpissime reperiri*, ex Verneyo (2), a Valsalva (3) antea laudato, sciebam; sed eam tamen curationem a *peritioribus* ibi *Chirurgis* administrari, in ipso autem Belgio, audiveram, id quod postea lecta Cl. Gotofr. du Bois Dissertatio (4) confirmavit, hanc surditatis speciem *raro curari*, *quia a paucis bene cognita*; ut non ab re duxerim (5) curationis, quam a se quoque, primo fortassis apud nostrates, institutam Valsalva (6) scripserat, exitum referre, exemplumque addere surditatis alterius, ab acuto morbo decimum jam mensem perstantis, ex cerumine, an ex alia materia? ab eodem manu curatæ, eaque occasione, quæ in ejusmodi curationibus agere soleret, quanquam *cum aliis*, ut ibi diserte monui, *communia*, strictim attingere. Num vero eadem omnino Verneyus habeat, ipse videris. Mihi certe illud omisisse videor quod Verneyus ipse narraverat *ex observ.* 45. *volum. primi Actorum Cl. Bartholini*, hujus videlicet conjugem *lapillos per meatum auris cum cerumine excrevisse*, quam nimirum *cum cerumine* scirem *extraxisse arenulas*; non lapillos. Quod reliquum est, & ad propositam in Sepulchreto Observationem attinet, siquando cerumen ad calculi naturam accessit; certe accesserat in ea curatione quam Valsalva a se peractam memoravit: quæ res, & penitior in qua annos jam duodecim induruerat, Meatus sedes summam ejus & peritiam, & diligentiam in illo per partes subinde, ut necesse fuit, eximendo, apud omnes commendavit. Neque tamen æger *coactus est denuo addiscere voces & loquelam*, etsi *post multos annos auditum recuperaverat*; quippe qui, ut surdi passim facere solent, in sua surditate loqui, sicut antea, perrexerat; ut minime intelligam, quomodo a Præstantissimo Viro potuerit; nisi forte de oblivioso aliquo, necdum, cum surdus est factus, satis loqui docto; illud dici, quod certe de nostris surdis accidit nemini. Quod vero bruta animalia, ut pote manibus carentia quibus aures purgent, *contra obvia ligna lapidesque auriculas confricent*, atque *id ni fecerint*, *surdescant*, recte quidem is docuit. Juvat tamen addere auricularum ob id quoque ipsis concessam tantam illam mobilitatem, *ut vario motu*, *undique facto*, *excrementa acria*, *& quæcunque negotium facere poterant*, *ex auribus facilius expellerent*, ut præclare censuit Casserius in eo ipso capite, unde V. hæc Observatio descripta (7) est. Quid? si adjiciam auriculæ primam illam Meatus partem, sive illum tubulum cartilagineum, *in quo sordes aurium continentur* (8). Hunc certe si vel in Iconibus, ab eodem propositis brutorum spectaveris, ipsiusque tubuli sedem, structuram, musculos attenderis; sane intelliges, hoc quoque tubulo multifariam tum simul cum auriculis agitato, tum seorsum producto, contractoque, sordium exitum promoveri facilius posse.

12. Observatione VI. quippe, quæ nullam peculiarem aut nervi Auditorii, aut ipsius auris conspectam læsionem proponit, in medio relicta, Observationes sequuntur adjectæ. Quarum prima quatenus surditatis insanabilis causam statuit Membranam Tympani *a prima conformatione crassiorem*; si quidem crassitudo hæc maxima sit; probanda utique est: verum an Laurentius ita viderit, incertum est; certum autem, id scripsisse, non *lib.* 4. *cap.* 18. sed lib. 11. cap. 13. Historiæ Anatomicæ, idemque in *surdo* alio *a nativitate* ab Lanzono (9) fuisse

(1) Epist. Anat. 5. n. 26. (2) Parte sæpius cit. (3) Tract. de Aure hum. c. 1. n. 12.
(4) De Auditu §. 15. (5) Epist. Anat. 13. n. 3. (6) n. 12. cit. (7) Pentæsth. l. 4. S. 1. c. 19.
(8) Declar. Fig. 2. Tab. 1. l. ejusd. ad CC. (9) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 62.

fuisse conspectum. Quæ vero in eadem Observatione ex Bauhino subjiciuntur de multo & crasso muco in cavea Tympani, eidem Membranæ sæpius, in pueris præsertim, opposito, ut Fabricius noster animadverterat, cujus testimonium in II. quoque Observatione inculcatur, ejusmodi certe sunt, ut, ea persistente causa, nullum dubium sit de surditate, aut magna auditus læsione - Veruntamen quousque aliqui progressi sint, Fabricii verbis abutentes, satis a nobis in Epistola quadam Anatomica (1) ostensum est, nunquam propterea negantibus id quod alias (2) ad te scribentes confirmavimus, saniosam materiam vi morbi in Tympano deprehendi: quo Schulzii (3) poteris Observationem referre. Porro in V. Anatomica Epistola (4) ea fuse, neque indiligenter, sunt agitata, quæ ad III. attinent Observationem, a Fabricio eodem acceptam. Membranam hic quidem alteram, Membranæ Tympani exterius adjectam, *bis* in puerulis invenerat *crassissimam*, *& robustissimam*, eoque surditatis causam futuram. Quam tamen alii eandem fuisse, non dubitarunt, quæ post Kerckringium communis omnibus infantibus tum a Verneyo, Valsalva, Cheseldeno, Walthero, Winslowio, tum ab Ruyschio, Drakio, doctisque aliis Viris comperta est. Sed cum hi cuticulæ expansionem esse, traderent; quinque autem illi mucilaginosam, subalbidam, mucosam, quasi diffluentem; crassamque describerent; verum utrosque, sed aliud alios attendisse, deprehendi; nam & tenuis cuticulæ expansio in fœtibus pariter atque adultis extimam Membranæ Tympani lamellam facit, & huic peculiariter in fœtibus, & infantibus recens natis simulatum ex molli materia imponitur integumentum. Quam materiam cum eandem illam sebaceam esse, ostenderim qua fœtus cutis oblinitur; vides quam proclive sit intelligere, siccari illud potius, atque excidere, quam in crassissimam, & robustissimam membranam in nonnullis degenerare, cui sane rei longe minus inepta cuticula est. Quæ presse hic mihi attingenda existimavi simul ut, quæ mea de postrema ista Observatione sententia esset, intelligeres, simul ut si me usquam inter eos connumeratum legeres, qui nihil aliud esse quam cuticulam, docuerunt, illam quasi membranam, quæ in recens natis Membranæ Tympani invenitur imposita; indicata posses loca Epistolarum relegere. Quod & facias velim ubicunque aliqua, ut supra ad Observationem V. feci (5), non tam ne Valsalvæ, aut mihi, quam ne vero ipsi deessem, rursus attingere coactum me senseris.

13. De IV. in Additamentis Observatione duplicatæ Membranæ Tympani, crustæve ex densato cerumine ipsi adhærentis, post ea quæ dicta sunt, nihil attinet hic adjicere: ut neque de V. Manifestum enim est, si caro excrescens obturet Meatum, auditum intercipi, ni illam demas. Qua autem hoc sit ratione præstandum, multi docent, in quibus, præter Equitem Marchettum nostrum (6) qui adolescenti sic nato, audiendi facultatem, præbuit; est in primis Verneyus (7); qui & alia auditum, auremque lædentia, videlicet altius in Meatum illapsa quemadmodum eximanda sint, tradidit, non omissa, ubi necessitas cogat, auris incisione. Paulus quidem, ut est apud nostrum Fabricium (8), & Albucasis, ut apud Marcellum Donatum (9), eandem olim, sed alio, ut videtur, loco proposuerunt, aptiore hi fortasse ad inspiciendum, & ad agendum; Verneyus vero tutiore. Quod autem Donatus de siliquarum semine subjicit in Meatum indito; non infrequens hic esset in pueris casus, nisi inter initia occurreretur. Sed cum instrumentis ad extrahendum immissis haud raro acciderit, ut ejusmodi semina magis sint introrsum compulsa; non ignotus mihi Chirurgus longe aliam rationem secutus in pluribus, feliciter exemit. Scilicet oleum dulcium amygdalarum, aut lac per siphonem auricularium vi immisit; sic enim simul

(1) VII. n.15. & 16. (2) Epist.6. n.4. (3) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 223. (4) n.1. & seqq. usq. ad n. 13. (5) n.11. (6) Obs. Med. Chir. 28. (7) Parte sæpius cit. (8) De Chirurg. Operat. (9) De Medic. Hist. Mirab. l.2. c.12.

ſimul cum iis humoribus regurgitantibus vidit ea ſemina referri, & prodire. Cujus ego rationem cum a Celſo (1) quidem præmonſtratam eſſe, dicerem, qui tunc *oriculario clyſtere aquam vehementer intus compellebat*, ſed & monitum Sculteti (2) objicerem, in aurium affectibus injectionum violentiam vetantis, *ne membrana tympani rumpatur*; reſpondit ille, ſe vero in nemine ex iis pueris, quibus ea qua dictum eſt, ratione eduxerat illapſa, quidquam in auditu detrimenti, vel tempore interjecto, adhuc animadvertiſſe. Veruntamen ad hujuſmodi ſuſpectas injectiones, aut ad inciſionem, a Fabricio (3) minime probatam, ne quis, niſi quam rariſſimis in caſibus cogatur deſcendere, cum alia, atque alia a Chirurgis propoſita, erunt antea in uſum trahenda, tum præſertim, ne illapſa inſtrumentis immiſſis ulterius urgeantur, ſed facilius apprehenſa eximantur, plurimum proderit ea facili ratione qua laudatus Fabricius ſolebat, Meatum quoad ejus fieri poteſt, dirigere ac dilatare, ſic autem directum, ac dilatatum, ſolis luce admiſſa, maxime colluſtrare, huc ſimul translata a naribus, Julii Cæſaris Arantii (4) conſuetudine: qui *cum ſolis æſtus, cœlo præſertim calidiore, ægrotanti, medico, miniſtris moleſtiam adferat; idcirco in lignea feneſtra clauſa artefactum foramen, ei muneri obeundo aptiſſimum excogitavit; ut per id ſe ſe inſinuans ſolis radius ad patientis internas nares recta perveniat*. Sed quoniam ſol non ſemper apparet; ex uſu quoque, ſi meliora deſint, eſſe poterit candelæ lumen noctu, vel, ſi interdiu, obſcuro in loco per ampullam cryſtallinam, aquæ plenam, ſic trajectum, ut plurimi ejus radii in Meatum incidant Auditorium. Igitur alterutra harum rationum, quæ & ad alios illuſtrandos receſſus, ut oris, & faucium, ſunt interdum, noctu præſertim, commodiſſimæ, illuminato, a Chirurgi latere, altero ſaltem pariete ejus Meatus; ſic enim & oppoſitus reflexo lumine colluſtrabitur; illapſa melius percipi, certius apprehendi, & felicius extrorſum duci, non temere introrſum compelli, poterunt.

14. De duabus reliquis Obſervationibus pauca admonere ſatis eſt. In VI. proponitur cauſa, cur a nativitate plures ſenſu auditus priventur, quam ullo alio, ex nervorum origine, ut dicitur, detecta. Sed etſi Bauhino, ex quo iſta deſcribuntur, daremus; id quod minime dandum eſt; Mollem Auditorii nervi portionem per Varolii Pontem, ſive per Annularem Protuberantiam ex cerebello pronaſci; non inde tamen ſequeretur, illam etiamſi non longum iter conficiat, *facile mucoſis excrementis oppleri*. Quod autem continuo addit Bauhinus, *hinc* etiam *fieri quod ſemper a nativitate ambæ aures afficiantur, ut Caſſius docuit, cum ex morbo plerumque unam ſolum affici contingat*; nec Caſſius id; quod meminerim; uſquam docuit, & certe Problemate, quod in Bauhini Opere citatur, 17. longe alia ponit, neque neceſſarium eſſet, *ſemper* ambas aures affici a nativitate, tametſi ambæ Portiones Molles ex Protuberantia Annulari orirentur, niſi conſtaret, non modo in ipſa origine contingere ambas inter ſe, verum & ſemper in eadem ipſa origine vitium eſſe. Quod pariter reſponderem, ſi quis nunc idem explicaturus, utriuſque illius Portionis veriorem originem illi ſubſtituens, quæ Bauhini tempore proponebatur, in nova hac quæ Recentioribus demum innotuit, videri, diceret, utramque Portionem inter ſe contingere, in medio nimirum Calami Scriptorii. Hic forſan mirabéris, a me Recentioribus id ipſum adſcribi quod olim (5) tribueram Piccolhomino, alii autem non huic ſolum, ſed & Varolio, imo Gabrieli Zerbo nunc tribuunt. Verum ſi utriuſque perlegas loca, ab iis deſignata, & primi Figuram I. (6) inſpicias; Varolium (7) deducere videbis nervos auditus ex ſuo Ponte: ſi Zerbum (8); invenies quidem ſcribentem *in origine* hos nervos *concurrere & uniri*: ſed & *conſimilem unionem habere nervos opticos in eorum origine*, præter aliam illam *circa medium* de-

(1) l. De Medic. l. 6. c. 7. in fin. (2) Armam. Chir. Tab. 36. ad Fig. 5. (3) loco indicato.
(4) de Tumor. præter nat. c. 21. (5) Adverſ. Anat. 6. Anim. 27. (6) ad litt. *b.* & *i.*
(7) De nervis Optic. Epiſt. I. (8) Anat. tot. corp. hum. in Anat. Aur.

descensus; ut continuo intelligas, non visas, sed cogitatas uniones in origine proponi: & sane cum supra (1) de nervis Opticis scriberet, universe tradidit, *omnia nervorum* horum *paria apud originem* suam *uniri*, & cum de Acusticis (2), de quibus loquimur, *oriri a ventriculo anteriori*.

Quod si ego ea Piccolhomini verba in quibus *videri* ipsum *adumbrasse*, dixi, quod postea indicavit Willisius; cum iis comparassem quæ de aliorum quoque nervorum origine scripserat (3), Figuraque adjecta delineaverat; fecisse illud quidem videri, dixissem; re autem vera non fecisse. Tandem quod in VII. Observatione legitur de auditus acutie profecta a tergemino utrinque nervo auditorio; facilius crederem, si aut peritissimus aliquis Anatomicus nominaretur, qui id conspexisset, aut si ipse (4) minime animadvertissem, singulas ejusdem nervi Portiones sæpe in fibras attactu ipso motuve dissolvi, Mollem autem *facillime* interdum *in duas tresve crassiores*, dum cerebrum attollitur, eæque Portiones secantur.

15. Etsi plures læsionum auditus causas hactenus memoravimus; cave credas majorem attigisse causarum partem. Est enim *Organum auditus*, ut præclare ait Boerhaavius (5) *inter omnia sensuum organa maxime compositum*; quamobrem *plurimæ* in eo *partes*, *& diversissimis modis lædi queunt*; ut, quod alibi (6) vere affirmat, surditas *morbus unus sit*, *& millecuplus*, id comprobante magno illo quem ipse (7), aliique proferunt, causarum numero auditum lædentium. Quem tamen numerum in dies augeri posse, non est dubitandum, ut puta cum innumeræ membranæ quoquoversum ductæ, & se mutuo intersecantes, totam caveam Tympani occupant; quod in ea aure inveni (8), qua hominem aut nihil, aut parum audivisse, indicia non deerant, itemque cum musculus aliquis ex iis qui ossiculorum in Tympano motui inserviunt, immobilis, & strigosus est, ut in altero deprehendi (9), quem viventem, siquis divinare posset, de certis ejus auris incommodis non frustra, opinor, interrogasset. Sed & alios communes omnium musculorum morbos a paucis quos alibi laudavi, memoratos, non mirum si in tanto numero Boerhaavius omisit, qui post mala ab se enumerata, *plurima* præterea esse, scripsit. Ab aliis quoque surditatis plures variasque causas videbis productis exemplis confirmari, quorum pleraque aut eadem, aut ejusdem generis sunt ac supra a nobis commemorata. Quæ utinam omnia spatium habuissent eo quo pollent, acri judicio examinandi, quærendique, an ab Auctoribus, quos laudant, singulis eæ res visæ fuerint, & si fuerint, an eæ ipsæ fuerint causæ surditatis. Id quærentes animadvertissent insuper, nonnulla aut non haberi, aut non ita haberi in quibusdam ex libris indicatis. Valsalva enim; ut exempli causa de ipso tantum dicam; non a musculorum Tubæ sed a Salpingostaphylinorum læsione deduxit, non surditatem, sed *gravitatem auditus*: quanquam ego (id quod ad istius causæ examen attinet) ne gravitatem hanc quidem in eo fuisse, deprehendi (10), cui non ii tantum *læsi* erant musculi, sed *molle palatum absumptum*. Cæterum ad Boerhaavium ut redeam; egregie ipse (11) surditatis a lue Venerea sæpe causam esse, censet, Tubæ Eustachianæ concretionem, quæ videlicet ulcerum fauces exedentium cicatricem sequatur. Ad *Paralytica* autem, quæ indicat, *vitia* (12) membranularum, aut nervorum *vestibuli*, *labyrinthi*, *cochleæ* (pro qua Typographi perperam alibi (13) *spirales caveas tympani* scripserunt) ad illa, inquam, aut ejuscemodi vitia referri videtur posse ea surditas, qua vetulus, & debilis canis jam triennium tenebatur, demum per sanguinis transfusionem non secus ac debilitas illa, sublata (14). Hactenus de Aurium Affectibus.

16. De

[1] in Anat. nerv. Optic. [2] in Anat. nervor. quinti Par. [3] Anat. Prælect. l. 5. Lect. 5.
[4] Epist. Anat. 12. n. 28. [5] Prælect. in Instit. §. 563. [6] ad §. 698. 850. & seqq.
[7] Epist. Anat. 5. n. 26. [8] Epist. Anat. 6. n. 12. [9] Epist. Anat. 7. n. 15.
[10] Epist. Anat. 9. n 9. 10. [11] Prælect. cit. ad §. 852. [12] ad §. 850. [13] ad §. 563.
[14] Act. Philos. Soc. R. in Angl. A. 1668. M. Decembr. n. 2.

16. De Affectibus autem Narium primus est in proxima Sepulchreti XX. Sectione *Odoratus amissio*, aut *privatio* : qua de re sex proferuntur Observationes : quanquam in III. & VI. quæ una eademque videntur, nulla fit hujus affectus mentio, ut neque in milite de quo in V. Quod si forte velis conferre III. cum autographo; non plura invenies : quærenda autem est in Rolfincii Dissert. Anat. l. 2. cap. non XX. sed XIX. quemadmodum & II. in Schneideri libro de Osse Cribriform. pag. non 118. sed 518. Veruntamen si absque ulla hæsitatione accipienda ista essent quæ de Olfactoriorum nervorum defectu in Tabaccisugis proponuntur, qua de re pag. 503. dubitat Schneiderus ; proclive esset intelligere, defuisse quoque olfatus sensum. Quem in Asthmatico, a nobis dissecto, minime dubitamus non æque in utraque nare viguisse. Erat enim ipsi is processus ossis ethmoidis qui Crista Galli appellitatur, oblique adeo positus, simulque ita factus, ut sedem foraminulorum per quæ olfactoriæ nerveæ fibræ in nasum trajiciuntur, tanto angustiorem altero in latere efficeret, quanto in opposito latiorem, itaque multo minor foraminulorum ejusdemmodi numerus inde erat, quam hinc. Sed hæc rarior inæqualis vis olfaciendi causa est ; illa frequentior quod, ut olim (1) quoque adnotavimus, Septum nasi in alterutrum latus, nec modice, in quibusdam curvatur, ut illinc quidem odoriferis corpusculis altiora atque ulteriora subituris magna ex parte se objiciat. Quæ res cum haud raro in nasi anatome occurrat ; videant Chirurgi, ne in reconditis ejus vitiis explorandis, curandisve id quoque a præsenti morbo esse semper credant quod sæpe aliunde, & sæpius ab ipsa natura est, aut tantundem spatii in altero nasi cavo se habituros, quantum in opposito invenerint, ab iis decepti qui, ejusmodi varietatem non attendentes, absolute scribunt „ nasum esse divisum in „ duas magnas caveas æquales per septum „ interpositum „. Huic oppositus est error alter, eorum videlicet, qui Septum *esse*, ajunt, *semper si pueros excipias, versus alterutrum latus inclinatum*. Mihi quidem, in hac Anatomes parte frequentissime versato, ut Septa multa videre contigit plus minus curvata ; sic etiam multa se obtulerunt sine curvitate, aut inclinatione in ipsis adultorum corporibus ; ut quanquam inter causas malæ hujus conformationis esse posse, non negem, celerius præ cæteris superioris maxillæ ossibus, Septi ipsius incrementum, unde se curvare cogatur ; id tamen in omnibus accidere ; nec ratio, nec observationes credere me sinant. Quod neque Cl. Lipsiensem Professorem Quelmalzium (2) credidisse, intelligo, quando tot alias recensens, quas aut conjecit, aut observavit, incurvationum illarum causas, hanc ne verbo quidem attigit. Eas te perlegisse non pœnitebit, ut neque detrimenta, molestias, impedimenta, quæ inde repetit. Illarum plures & ego agnosco ; hæc vero, imo & morbos alios sive capitis, sive oculi, sive etiam viarum lacrymalium, quos ab aliis produci, video, non solum fieri posse, credo, dummodo Septi incurvatio magna sit ; verum insuper ex his sine ulla nota causa diutissime & pertinacissime vexantibus posse, ajo, Chirurgos adduci ad Septi curvitatem in ægro quem curandum susceperint, conjiciendam, & indagandam. Ipsorum gratia nec illud prorsus omittendum crediderim, esse aliquando & hanc varietatem posse, quam nuper animadverti, dum nasi interiora cujusdam anus meis Auditoribus demonstrarem. Septum erat ipsum in neutram partem curvatum, aut inclinatum. Sed infra altitudinis medium, aliquanto propius posteriora, quam anteriora, pars ejus modica erat cava in facie altera, in altera autem convexa, idque eo magis quod ibi ossea quædam quasi instita, oblique ducta, superficiem Septi extollebat, ut propemodum superficiem contingeret respondentis ossis Turbinati. Modica pars illa erat, ut dixi; sed quæ non modicum allatura esset Chirurgis impedimentum. His certe errandi periculum creat qui in iis partibus quæ minus oculis expositæ sunt, omnia quasi perpetua describit ; utilior autem est is qui,

(1) Advers. Anat. 6. in calce Explic. Tab. 2.

(2) Progr. de Narium, earumq. Septi incurvatione.

qui, aut sæpe, aut interdum quæ variare possint, ostendit.

17. Jam vero omissis quæstionibus, huc non satis attinentibus, quæ Observatione VII. adjectoque Scholio in Sepulchreto proponuntur, an Sinuum Frontalium membrana olfactui inserviat, in iisque odores interdum diutius inhæreant, velut in eo exemplo quod in laudato Schneideri libro pag. leges, non 112. sed 122. & sequentibus, ut certius scias, fœtorem quidem morbidi corporis, non *morbi* tamen, ut alibi legeris, *lethalis* in Mercatoris naribus viginti ipsos dies inhæsisse: his igitur omissis; quod ad Polypos narium attinet, in proximis Observationibus memoratos; optandum fuisset, ne iis in Scholiis quæ IX. Observationi subjecta sunt, illorum natura, & origo ad eas referretur concretiones polyposas quæ in Duræ meningis Sinibus haud raro conspiciuntur: quanquam illud tandem additur, an hæ, illique *ejusdem sint indolis*, *ulterius esse disquirendum*. Cæterum ipsi narium polypi variam tum naturam, tum originis sedem inter se habent. Naturam quidem, ut apud Cl. Palfinium (1) is qui ex humorum coacervatione factus, nasi internam membranam ad magnitudinem ovi columbini distendente, ab summo ad imum apertus, atque ita curatus est: & apud Ruyschium (2) illi qui *membrana involuti*, *substantiam pituitosam & limosam nacti* memorantur: ille autem in primis quem in Sepulchreto animadverti, non in hac quidem Sectione, sed in ea quæ inscribitur *de Catarrho* (3), descriptum instar *vesiculæ oblongæ*, ... *sero plenæ*, ... *membranosæ*, ... *sæpe extra nares propendentis*, ... quæ *evacuabatur subinde exstillante sero*. Longe enim alia natura his est: si inter veros quidem polypos sunt recensendi; ac illis qui ex media inter glandulosam, & carnosam substantia fiunt. Dixi autem, si inter veros polypos sunt recensendi, propterea quia Maucharti (4) censura illa, *membrana narium pituitaria subjectis phlegmaticis aliquoties jam excidisse* (idest prolapsum passa) *observata est*, *ut ignaris imposuerit pro polypo*, in aliquos cadit, si non ex modo propositis, at certe ex horum non dissimillimis. Nec eandem prorsus ac veris polypis naturam fuisse, manifestum est, iis quos Slevogtius (5) commemoravit *cartilagineum* videlicet, *vel successu temporis osseum*, *aut ad naturam lapidis accedentem*, &, *si fidem meretur*, *ligneum*, *visum a Jobo van Meekren*. Profecto enim si hujus (6) caput a Slevogtio indicatum perlegeris; non ligneum fuisse, intelliges, sed polyposam excrescentiam *frustum ligni in medio* continentem, ab ægro, quippe trienni puello, clam intra nares adactum, quod suppurationis, & excrescentiæ causa fuerat. Sic etiam quem polypum antiquus Auctor libri II. *de Morbis* (7) inter alios ita descripsit, *videtur quidem caro esse*: *si vero ipsum attigeris*, *strepitum edit velut lapis*; quanqnam Salius (8) polypum cancrosum fuisse, putat; num polypum cancrosum fuisse, credes, ut Slevogtius indicasse videtur, qui ad naturam lapidis tantummodo accederet? an polyposam excrescentiam potius quæ calculum, aut calculos laxius complecteretur duriores? nam calculos e naribus fuisse excussos *forma & magnitudine dactylorum*, tradidit Th. Bartholinus (9); ut minores plures omittam, ab aliis adnotatos, ut a Khernio (10), & ab Riedlino [11], quorum ultimos Chirurgus, qui in nares immisso *instrumento ad corpus durum quoddam alliserat*, apprehensos forcipe, tam diu trahere perrexit donec extraxit. Denique si polypus, non quodammodo cartilagineus, vel successu temporis osseus fuisse dicatur; apud nostrum enim Equitem Marchettum [12], aliosque legi, aliquando polypos *in osseam fere duritiem occallescere*, Meekrenio [13] autem scio cartilagineæ duritiei polypum evel-

(1) Anat. du corps hum. P. 2. tr. 4. ch. 14. (2) Obs. Anat. Chir. 6. (3) l. 1. S. 17. Append. 1. ad Obs. 10. (4) Differt. de Hernia incarcer. c. 2. (5) Disp. de Polypis capitis §. 29. (6) Obs. Med. Chir. c. 14. (7) n. 34. apud Marinell. (8) Comment. in hunc locum qui ipsi est text. 68. (9) Cent. 1. Hist. Anat. 33. (10) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 46. (11) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 145. (12) Obs. Med. Chir. 27. (13) Obs. cit. c. 12.

evellere conanti *fracturam passum esse forcipem magni alias roboris*; si igitur non quod duritie ad os accedat, sed quod revera os sit, polypus osseus dicatur, ut qui apud ipsum Slevogtium [1] erat, malim cum eodem [2] pro excrescentia ossium nasi, quam pro polypo, habere. Originis autem sedem aliam aliis obtingere polypis, manifestum est. Nam Ruyschius [3] non semel vidit intra Maxillarem Sinum hærentes: ex quo aliquando per ejus excretorium foramen in nasi cavum produci, Chirurgus deprehendit apud laudatum Palfinium [4], qui jure censet, ex aliis quoque Sinibus produci posse: quanquam mihi multo facilius videtur, ut ex eo, in quo inventos dixi, Maxillari proveniant, propterea quod cum muci ex hoc exitus difficilior sit ob ipsius, & foraminis excretorii situm, mora addere, in quibusdam præsertim corporibus, eam muco acrimoniam potest, ut membranulam qua intus vestitur Sinus, erodat, ex eaque excrescentis polypi initia præbeat. Alia autem ratione Boerhaavius [5] credidit ex Sinibus Pituitariis existere polypos, quasi, inspissato muco ut prodire non possit, *totus denique Sinus* aliquis *repleatur*, *& membrana Sinus in pediculum educta per ostium, in cavitatem narium propendeat*. Quam ego rationem facilius essem intellecturus, si mucus inter osseos Sinus parietes, eamque membranam, alicubi eresione pertusam, aut alia ratione aliqua intrusus atque congestus diceretur, ut sic illam tandem a tergo urgens posset extrudere. Multo autem ut crebriores, ita etiam majores polyporum origines sunt extra Sinus, ubi crassior, & manifestius glandulosa membrana est pituitaria. Ex hac enim oriri, vel hinc satis intelliges, quod inde etiam quo ipsa extra nares extenditur, pronascuntur. Sic in Actis Helveticis [6] longum, crassumque polypum non ex naribus, sed ex faucibus enatum leges. Sic in Commercio Litterario [7] polypum, qui hominem suffocaverat, inventum fuisse ossi non modo vomeris, sed & proximo ossis occipitis additamento, idest pharyngis lacunari, adhærentem. Ex eadem vero membrana, quæ modo dictas partes convestit, inde multo sæpius existere polypos ubi narium internos parietes, aut protuberantias obducit, cum, uti dicebam, notius sit; non ut id confirmem, sed potius ut scias quid Valsalva, & ego viderimus, nonnullas subjiciam Observationes.

18. VIRO cuidam in utraque nare polypi excreverant. MORTUI aperta penitus cavea narium dextera, duo polypi conspecti sunt, singuli a singulis Spongiosis, sive Turbinatis ossibus pendentes. Erat illorum origo ex glandulosa horum ossium membrana, manifeste adeo, ut quo huic erant propiores, eo magis glandulosam naturam ostenderent; quo autem magis recedebant, eo magis a glandulosa natura degenerarent. Neque absimilia in sinistro narium cavo reperta sunt.

19. Ut Observationem hanc ex Valsalvæ schedis, ita illud ex ipsius ore accepi, se cum aliter certus esse non posset, totum penitus polypum suo ferro exscindi, tunc ne is iterum pullularet, non dubitasse aliquam simul ejus cui adhæreret, sedis lamellam auferre; naturam enim facile id percurasse, & rem ex sententia successisse. Non ignoro, cum polypus, Ruyschio præsente (8) excideretur, & *portio cartilaginea simul cum polypo sequeretur*, non visum hoc ipsi *laudabile*, sed *satius esse polypum extrahere cum portione integumenti interioris*. Attamen quid contra Valsalvæ & visum sit, & successerit, non reticendum existimavi. Sed optandum est, licere potius rationem sequi a Celeberrimo Viro Heistero (9) feliciter in Nobili Fœmina præmonstratam, aut, cum id non licet, cavere saltem funesta exempla dilacerati trunci nasalis arteriæ, cujus sedem præcipuam idem (10) propterea indicavit, Præstantissimus autem Hallerus (11) summa, ut arterias cæteras, diligentia cum quoque truncum proposuit.

20. Ego

(1) Disp. cit. §. 9. (2) Ibid. §. 13. (3) Obs. cit. 77. (4) tr. cit. ch. 15. (5) Prælect. cit. ad §. 498. (6) Vol. 1. (7) A. 1731. Specim. 45. n. 4. (8) Thes. Anat. 3. n. 80. (9) Instit. Chir. P. 2. S. 2. c. 71. n. 7. (10) Differt. de Anat. maj. in Chir. necess. c. 1. n. 2. (11) ad Prælect. Boerh. in Instit. §. 494. not. e.

20. Ego vero; ut ad promissas observationes redeam; semel initia polyporum deprehendi, eaque in naribus intimis cujusdam stulti, de cujus cerebro ad te alias (1) scripsi. Jam nosti ad imam Turbinatorum ossium oram peculiares quasdam & rubicundas narium membranæ haud infrequentes crassitudines a me alibi (2) adnotatas, & pro glandulosis esse habitas. In eo autem stulto vidi eas crassitudines, qua ad postremam Inferiorum eorum ossium partem attinebant, in laxiores excrevisse caruncula, singulas a singulis iis ossibus pendentes. Quas cum in quamcumque partem inciderem; ita constructas animadverti, ut intra album reticulum, sive mavis intra albos cancellos rubicundas areas complecti viderentur: quæ res simul glandulosam earum crassitudinum naturam confirmabat, simul glandulosam polyposarum caruncularum originem ostendebat. Ad hanc fortasse referenda sunt, quæ in duobus aliis viris, sed aliis in sedibus, & aliter se habentia, animadverti. In altero enim ad superiorem nasi partem tres aut quatuor inter se vicinæ quasi sessiles verrucæ occurrebant, quarum substantia, quantum in earum exigua altitudine judicare potui, fungosa videbatur. Erant hæ in altera nasi cavea prope foraminulentam laminam ossis ethmoidis in Septo ipso, si recte memini. Alterius autem viri, qui hydropicus ille fuit, in quo dexterum Lacrymalem ductum coaluisse, adnotavi (3), cum hujus orificium ductus frustra quærerem; animadverti, eam faciem ossis Turbinati Inferioris, cui faciei orificium illud objici consuevit, totam ferme, præsertim inferiora versus, consitam tuberculis confertissimis, forma & magnitudine granorum milii, nisi quod partim erant paulo majores, glandulas cinereo colore, & humore, quem pressæ non paucissimum emittebant, referentibus. Erat is humor tenuis, & inodorus aquæ instar: tubercula autem dissecta, etsi mole decrescebant, non tamen obliterabantur; sed suam magna ex parte conservabant substantiam, quæ concolor, & persimilis ejus erat ex qua constabat membrana pituitaria. Itaque tametsi conspicua oscula nusquam apparebant; ea tubercula nihil esse aliud, nisi auctas glandulas existimavi, quarum aliquæ, ut præ cæteris jam grandescebant, sic, crescente illo quo distendebantur, humore, facile in carunculas possent excrescere. In neutro horum hominum cum reliquos omnes interioris nasi parietes diligenter inspicerem, usquam, nisi ubi dixi, verrucæ, aut tubercula reperta sunt.

21. Antequam ab extremo IX. Observationis Scholio recedamus, in quo vas ab Stenone inventum commemoratur, ex eoque etiam stillicidia narium repetuntur; quam vellemus, ut quantum ille (4) in ovibus, *styli* videlicet *capax*, proposuit, tantum in hominibus quoque reperire alii, potuissent. Nec vero id dico ob illud tantummodo, ut sic explicari facilius posset observatio Salmuthi, qui nares vidit *quemadmodum aliis sanguine stillant, sic pituita tenui cuidam stillare integrum triduum per intervalla tamen*, sicut in Sepulchreto ipso (5) legeris. Sed potissimum dico ob multo rarius stillicidium in lectissima Veneta muliere, pro qua A. 1745. sub Junii finem consultus sum. Ex quo enim proxima hyeme coryza laboraverat cum frequenti acri stillicidio e nare dumtaxat sinistra, post cætera, brevi sublata, incommoda, ab eodem jam plures menses, indidem semper, stillicidio male haberi perrexerat, tumque etiam pergebat, nisi quod simul cum coryza omnibus acredinis indiciis abeuntibus, postea guttæ, instar aquæ purissimi fontis, excidebant ea frequentia, ut unciæ dimidium singulis æquarent horis, muliere quidem non decumbente; nam decumbente, per nasi posteriora foramina in fauces multo minori, quantum conjicere licebat, copia divertebant: jamque mulieris habitus, natura plenior, extenuari incipiebat, nihil omnino proficientibus auxiliis, quæ ad minuendum stillicidium a Medicis Præstantissimis tum exhibita, tum adhibita fuerant. Veruntamen quod per unum am-

(1) Epist. 8. n. 11. (2) Advers. Anat. 6. Anim. 88. in fin. (3) Epist. 13. n. 27.
(4) De Glandul. n. 8. (5) Sect. 17. Append. 2. ad Obs. 10.

ampliorem canalem, cujus orificium laxatum esset, facilius intelligi potuisset, per quamplurima tenuiora oscula præter modum patentia explicatum est, quæ videlicet humorem antea emitterent, quam opportuna mora plurimæ aqueæ particulæ, aliæ avolarent, aliæ in sanguinem redirent: commendatisque primum, quæ ad alias vias humorem avocando, narium membranam allevarent, tum deinde quæ huic retinendi vim sensim restituerent interius, exteriusque præsertim per idonea, & caute adhibenda suffumigia, præscripta sunt, analogismo in rarissimi affectus curatione ab iis deducto, quæ adversus frequentissimum, puta fluorem uterinum, opitulantur. Stillicidium postea audivi, lente adeo imminutum, ut plures post menses duraret, intra anni circiter spatium denique finem habuisse. Multo uberius quam hoc, stillicidium, ut *spatio viginti quinque horarum, circiter viginti purissimi laticis unciæ de narium dextra destillaverint*, leges quidem apud Bidloum (1). Verum id ex gravissima, ab exteriore causa, ejusdem naris læsione, unde ulcus, quamvis levissimum, totam intus occupaverat, & mox humor turbidus factus, & turundæ inditæ, pure conspersæ eductæ sunt. Per quas, immissa, injectaque medicamenta cito cohibitum stillicidium: æger autem post vehementia tum initio, tum postea conjuncta mala, intra septem, aut octo menses est mortuus.

22. Proximæ sunt graveolentis saniosæve materiæ prodeuntis e naribus Observationes quatuor, vel potius tres. X. enim, & XIII. una eademque sunt evidenter adeo, ut permirum sit, in tanta vicinitate id minime esse animadversum. Quod autem ejusmodi excretionum fomes intra cranium esset, credi olim poterat; nunc vero non potest. Cæterum ut Observatione XI. præclare ostenditur, quod pus e moribundi naribus exierat, illuc e pulmonibus redundasse; sic per XII. non constat, quod e lethargici pueri naso egressum est, in hunc ex cerebri abscessu descendisse: quod Epistola quoque ad te VI. (2) ubi cum alia alterius pueri, hujus etiam historiam, superius in Sepulchreto [3] propositam, ante oculos habebam, satis indicatum est. Quod si alia forte requiris; potes in Epistola V. [4] relegere, nihil puris intra ejus cadaveris cranium fuisse, e cujus naribus illud defluere, conspexeram. Idem admonere Palfinium [5] videbis, recteque e Sinibus Pituitariis ejusdemmodi excretiones deducere. Indidemque, aut potius ex aliis narium recessibus intelliges deduxisse Fernelium eo loco qui in Observatione V. hujus Sectionis profertur: *circum eas sedes abscessus interdum fiunt, nulla febre, minimo dolore, e quibus ruptis animadverti pus syncerum per nares affatim profluere, perinde atque e purulentis auribus, idque nullo incommodo valetudinis*. Quis enim hæc credat ejusmodi Virum de abscessibus dixisse ad eas partes spectantibus, quas proxime nominaverat, *priores* videlicet *cerebri ventriculos, & eas propagines in quibus est odorandi sensus*? Certe non iis in sedibus dixit, sed *circum eas sedes*. Quod si Palfinius [6], confirmante observatione Henr. Alb. Nicolai [7], præsertim cum abscessum in Frontalibus Sinibus bis se reperisse, dicat; si Palfinius inquam, suppuratione, quæ in Pituitariis Sinibus contingat, motum iri, ait, *dolorem intolerabilem*; quanto hinc magis debere in meningibus moveri, tunc censuisset Fernelius, quarum altera propagines illæ intra calvariam vestiuntur, alteri incumbunt; nam illarum nomine easdem ipse quoque [8] propagines intelligebat, quas nunc primum nervorum conjugationem vocamus: atque, ut dolorem prætermittam; quomodo nulla tunc febris? nullum incommodum valetudinis? Sane vix hæc de abscessibus credi possunt, qui in nasi aliqua hebetioris sensus parte fiant. Cæterum ozænarum saniem non de aliis modo narium sedibus, verum de ipsis quoque Sinibus interdum prodire, & præsertim de Maxillaribus, Drakius [9] ostendit,

(1) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 7. (2) n. 5. (3) Sect. 3. Obs. 34. (4) n. 19. (5) tr. cit. supra ad n. 17. ch. 15. (6) Ibid. (7) Dec. Ob. III. Anat. Obs. 10. (8) Vid. Physiolog. l. 1. c. 9. (9) Anthropol. book 2. ch. 10.

dit, sed ex Cowperi, si recte memini, observationibus, quæ rem ipsam, dignoscendi ejus modum, & quam facili ratione in illos ipsos Sinus immitti queant medicamenta, patefecerunt, non sine Anatomes, cui illa omnia debentur, eximia laude. Nam si veteres Chirurgi, ut est apud Celsum [1], narem incidere, mox transuendam, docebant, ut ad longe minus abditam ozænæ sedem sua pervenire præsidia possent; nunc Anatome multo expeditiorem & optabiliorem rationem docuit, qua perveniant in abditissimam. An vero (id quod Epistolam hanc recensens, in Programmate quodam [2] nunc primum legi Eruditissimi Gunzii) eandem curandi rationem Jo: Henr. Meibomius invenerit, & Henricus quoque ejus filius in usum duxerit, alii videant. Ipse enim, præter exitum per evulsorum dentium alveolos e Maxillari Sinu materiæ datum, cæterorum quæ a Cowpero sunt, nihil, tanquam Meibomiis pariter notum, hic proferri, animadverto: quin idem ex parte fatetur Gunzius, a quo denique addita etiam alia, ad perficiendam eam curationem attinentia, non illibenter cognosces Quem autem ad modum transferri priora illa possint ad Sinus Frontales, per te ipse intelliges, si horum sedem attenderis, & propositam in suppuratione, quæ in ipsis accidat, a Palfinio (3) terebrationem: quæ res non esset quidem optanda adeo, & sua, ut idem paulo ante ostendit, conjuncta habere posset incommoda: sed tamen longe majora, & mortem denique ipsam non curata ozæna, & caries sæpenumero attulere. Ubi vero nasi ulcus extra Sinus esset, nec constaret, ad quas omnino partes, & quatenus se extenderet, Valsalvam memini quidquid innoxiorum remediorum injiceret, per fistulam injecisse, cujus caput, & summa latera undique foraminulis pertusa essent, nulla ut pars aspersione careret. Idem quoque cum per ulcus exedi, & subsidere inciperet Septum nasi, simul internis externisque pugnabat auxiliis, ne ulcus cresceret, simul leves tubulos naribus indebat ea forma, & magnitudine, ut concidentes nasi alæ minus, quo ad ejus fieri posset, ab naturali figura recederent.

23. Sequuntur quæ ad hæmorrhagiam narium attinent Observationes. Earum aliæ ad curationem pertinent, neque in mortuorum corporibus habitæ sunt: aliæ vero in his quidem sunt habitæ, sed non ubi maxime debebant, in naso videlicet. Itaque perpauca dumtaxat subjiciemus, quæ ad utrumque genus attineant, a secundo incipientes. Cum frequentibus, aut magnis per nares hæmorrhagiis viscerum labem conjungi, jecoris præsertim, & lienis, Observationes confirmant XIV. & XVI. præter alias quas addere potes, in primis unam Mauricii Hoffmanni (4). Nec mirum; nam sive ea vitia effusionem sanguinis præcedunt; ita hujus distributionem naturamque pervertunt, ut cum difficilius per ventrem, facilius, ideoque copiosius per superiora feratur, simul ob aqueam, aut acrem indolem exitum hinc sibi aut inveniat, aut paret; sive sanguinis profusionibus ea vitia succedunt; in illius alveum ob imminutam resistentiam multa affatim confluent, quæ ob id ipsum non reparent quod deest sanguinis, sed quod restat, obruant, eumque inertiorem, crassioremve, & ad moram pronum tanto facilius efficiant, quod non nisi e bono sanguine boni succi secerni possunt ad bonum chylum conficiendum. Igitur eorum viscerum labes interdum est causa, interdum effectus hujus hæmorragiæ: & quamvis mox, quæ erat effectus, causa fiat; nunquam tamen proxima causa est, sed remota. Proxima quidem causa corrosio illa esset vasorum, quam in XV. Pbservatione ait Boscus, se *observavisse in Anatome* eorum *qui sanguinis fluxu e naribus moriuntur*; si de vasis, quæ in caveis narium sunt, locutum esse, constaret: nam quod de initio venosi ejus Sinus qui Falcis Superior dicitur, videtur loqui; id certe initium intra nares non extenditur; ut quamvis eadem causa, quæ vasa intra has eroderet, illud quoque interdum erosisset, ab illo tamen effusus sanguis, e cra-

[1] De Medic. l.7. c.11. [2] edito A. 1753. in quo Obs. ad Ozænam Maxillar. pert.
[3] ch. 15. cit. [4] Eph. N.C. Cent. 9. & 10. in Append. I. Obs. 5.

e cranio secundum naturam constituto, descendere non potuisset in nares, quemadmodum ex Schneidero cum in Scholio, illi Observationi subjecto, tum maxime in ea, quæ proxime præposita est, II. Appendice adversus plures egregios alioquin Viros, qui narium hæmorrhagiam ex illo Sinu deduxere, plane demonstratum est. Hi qui fuerint, atque alia perperam, inter Schneideri verba, ne suspicante quidem lectore prætermissa, aut oscitanter descripta, Auctore ipso inspecto, cognosces.

24. Quamvis autem Valsalvæ Observatio, Bononiæ etiam nunc cum laude commemorata, habita non sit in corporibus mortuorum; non est tamen hic omittenda, quando etiam in Sepulchreto, ut ante dixi, Observationes producuntur, velut ea quæ in Appendice est I. ad curationem attinentes. Vir Nobilissimus postquam ad confirmandos articulos, lutis Euganeis abusus fuerat, cepit esse obnoxius narium hæmorrhagiæ, sæpe adeo redeunti, ut singulis fere hebdomadis nunc minor, nunc major nunc tanta sanguinis copia effunderetur, ut summam virium, & capitis imbecillitatem relinqueret. Quadriennium, eoque amplius res ita se habuerunt: nam etsi eos annos, ut ipsius postulabat munus (erat enim inter primarios Magnæ cujusdam Aulæ Ministros) in variis exegit, præcipuisque Europæ Civitatibus, ubi plura tum coram, tum per litteras consilia Medicorum accepit; omnia tamen fuerunt irrita. Tandem in Patriam redux, Valsalvam advocat eo tempore quo major sanguinis fluebat copia. Nota jam antea Valsalvæ erant, quæ Nobilissimo viro contigerant, ut qui inter eos fuerat Medicos qui rogati sua per litteras consilia miserant. Sed raro fit, ut Medici missa ab ægrotantibus scripta legentes, idem intelligant quod videntes intelligerent, ut tum accidit. Cum enim Valsalva animadvertisset, quotiescunque æger forte contrectabat nasum, sanguinis fluxum qui antea remisisset, tunc iterum augeri, & cum meminisset plerumque vidisse in dissectionibus sanguifera vasa intra nares valde turgida circa eam sedem ubi alæ nasi digito plus minus transverso ab imis naribus cum osse committuntur; suspicari cepit, ex iis vasis tum sanguinem effluere. Itaque eam sedem immisso digito pressit, & continuo sanguis fluere desiit sic, ut neque ad fauces quidquam sanguinis deflueret. Atque hoc facili remedii genere, semper postea respondente, æger qui ipsum didicerat, in usum vocato, intra aliquot tandem menses se ab hæmorrhagiæ recursu tunc quidem liberum præstitit (1).

25. Felix hæc Valsalvæ curatio indicat, turundas, ad sanguinis fluxum coercendum in nares immissas, non tam adstringentium, quibus tinctæ sunt, medicamentorum vi, quam compressione ipsa aliquando prodesse posse, nempe cum sanguis e vasis exit aut iisdem, aut iis certe quæ turundis premantur. Memini; ut de aliis sileam; Viduæ cuidam pauperculæ sanguinem e naribus post sternutationem fluere cum impetu incipientem, horas ipsas novem profluxisse donec cum illac forte transirem adolescentulus, a flentibus mulieribus rogatus, cæteris quæ frustra alii ante me Medici, vena jam secta, nonnulla dederant, plura adhibuerant, laudatis, unum mutavi, nempe ut pro turundis mollibus, factæ ex contorto linteolo immitterentur: quo facto, sanguis continuo substitit. Erant hæ quidem madefactæ urticæ succo (quo uno in nares attracto ipse quoque compesci interdum videram hæmorrhagiam) eoque commisto cum ovi albumine, & fuligine ab aheni fundo derasa, & in pulverem tenuissimum contrita. Sed & priores illæ turundæ medicamentis illitæ fuerant glutinandi, adstringendique vi præditis; verum ob mollitiem ad comprimendum non aptæ. Ut ut est; tantum sanguinis ex ejus Viduæ naso prodierat; ut sexdecim post dies ad me venerit, adversus novum morbum consilium petens, malum videlicet corporis habitum cum palpitatione cordis, & spirandi difficultate, ut sæpius solet, conjunctum. Narrabat simul, cum sanguis substitit, anxietatem quandam sensisse, quæ postmodum evanuerat: post aliquot

[1] Vid. Epist. 25. n. 6.

quot autem dies menstruum sanguinem effluxisse, pauciorem sane quam soleret, ac nigrum: &, quod minime displicuit, se plurimam urinam excernere. Itaque cum spe, non falsa, pristinae sanitatis dimisi modo eam quam suadebam, vivendi normam servaret, ac nonnullis, quae indicavi, remediis uteretur, facile parabilibus. Sed illuc ut redeam; cum vascula sanguinem fundentia non semper sint in iis nasi sedibus quae turundis inditis comprimi possint, aut, quod certius esset, siquando in ea parte Septi essent quae in conspectum veniret, instrumento non valde illius dissimili quod Praecl. Trewius (1) alium in finem excogitavit; videndum est in gravissimis casibus, num ea premere forte liceat ratione illa; quam ad sanguinem post excisionem polypi cohibendum Cel. Heisterus (2) a Cl. Dranio acceptam commemoravit, nunc praesertim quando ut faciliorem, minusque incommodam eandem redderet, allaboravit Chirurgus Ingeniosissimus Goulardus (3) Quanto autem minus hujusmodi fuerit auxiliis locus; tanto major caeterorum cura habenda erit: inter quae siquando proxima desperatio Medicum cogat animi defectionem tentare; videtur is minus probandus qui repentino incusso metu, quam qui injectis circum artus vinculis, aegroque ad sedendum erecto id tentet; sic enim vinculis illico solutis, aegroque iterum jacente, auxiliisque ad id antea paratis refocillato facilius poterit animi defectionem tollere, quam si haec terrorem secuta esset. Caeterum quae ad servandas vires in contumacibus haemorragiis dare oportet, videndum, nec ea sint quae aut motum sanguinis incitent, aut copiam repente augeant. Sic Valsalva juscula, cum oryza, aut hordeo confecta, dabat, & haec ipsa parce, & per vices: quanquam temeritas aliquando felix fuit, ut sauciato illi sitibundo Juveni apud Schneiderum (4), & Adolescenti alteri, de quo scribit Lowerus [5]: quorum uterque in immodico sanguinis profluvio tantum illae cerevisiae, hic jusculorum avide biberunt, ut illi sanguinis guttae prodirent *maxima ex parte aquosae*, huic autem *ipsis jusculis, quae toties hauserat, quam sanguini similiores*. Utrumque tamen servatum leges, imo Adolescentem postea *in virum robustum, & quadratum excrevisse*; ut intelligas, ubi necessitas adigat, multo satius esse jusculis aliquanto largius datis, circulationem reliqui sanguinis, quo ad ejus fieri possit, conservare, quam eam sinere nimia simul & haemorrhagia, & abstinentia finiri. Quod si forte quaeras, ubi compressioni locus non esset, quibus Valsalva uteretur externis auxiliis; libenter dicam. Primum frigidam per siphonem in nares injici, jubebat, quam saepe viderat, sic quidem immissam, plus quam sperabatur, praestitisse. Ubi vero non satis fecisset; ad vini spiritum confugiebat. Nec tamen legisse poterat Experientissimum Schlichtingium [6] scribentem, vini *alchool*, *specifici instar ab se, & ab alio Medico* Amstelodamensi *feliciter semper adhibitum fuisse*, sensim sensimque naribus attractum, quippe remedium non minus efficax ad hanc, quam ad vulnerum haemorragias sistendas. A quibus ad hanc narium Valsalva transtulerat, ut opinor, expertus videlicet, quantum valeret cum sanguinem cogendo, tum praesertim incisarum minorum arteriarum ora concontrahendo; hinc enim esse videtur, quod dente evulso, cohibendo sanguini nonnunquam par non sit, tunc nimirum cum arteriolae disruptae osculum intra alveoli cavum non prominet, sed ipsa tota intra hujus substantiam latet, non secus atque intra os tibiae arteria illa ex qua molestam haemorrhagiam animadvertit Petitus [7]. Vides igitur, aliquando incidere posse casus in quibus ne hoc quidem auxillo, sanguinis per nares fluxum coerceas. Quod tanto magis de caeteris credes tum externis, tum internis, ubi ex utrisque tot legeris frustra a Medicis non raro adhibita,

bita,

[1] Commerc. Litter. A.1741. Hebd. 16. n.2. & Tab.1. Fig. 8. 9.
[2] Instit. Chir. P.2. S.2. cap.71. n.10.
[3] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
[4] De Catarrh. l.3. c.3.
[5] Tract. de Corde c.2.
[6] Act. N.C. Tom. 6. Obs. 20.
[7] Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732.

bita, & nominatim ab Lentilio (1), qui prudenter indicat, aliam in aliis hæmorrhagiæ causam esse spectandam. Cum vetera aliquando monumenta versarem Patriæ, & Provinciæ meæ; reperi A.1200. *interitum hominum ingentem fuisse ex fluxu sanguinis e naribus spatio 24. horarum in Etruria, & Romandiola*: & sane ad eundem annum, quamvis uude flueret sanguis, reticeat, hæc pariter habet Ariminensis Historicus Clementinius [2]: „ obierunt Arimini multi ex sanguinis fluxu intra horas 24. innumeri autem Ravennæ, in aliisque Urbibus Provinciæ„ nostræ. Num censes, Medicos omnia quæ tunc iu usu erant, adstringentia in primis, non adhibuisse? incassum tamen, ut vides; quippe epidemica causa incognita. De adstringentibus autem ipsis quæ admoneat Lentilius [3], attende, illudque præterea, num sit verisimile, cum assumuntur, tam cito posse, tantisque viribus ad ea potissimum ad quæ opus esset, vasa, neque adstrictis cæteris, pervenire. Et tamen nunc plures videas, urgente periculo, ad fungum coccineum Melitensem decurrere, quem ne verum quidem fortasse habent. Ego enim ex quo me Eques Melitensis, civis meus, docuit, quam exiguo numero, quippe in angustissimo scopulo, ii fungi in singulos annos proveniant, & qua cura, ut Viris Principibus dono mittantur, servari soleant; plurimum vereor, ne ii qui venales prostant, ex alio qui prope Drepanum est, scopulo, aut ex Africa afferantur, similes quidem forma & quadantenus etiam colore, sed longe, ut idem dicebat, impares viribus.

26. Duæ quæ omnium postremæ in Sectione hac producuntur, Observationes, ambæ, ut dicitur, Romæ habitæ, ejusmodi sunt, ut altera quæ de hirudine est e naribus ad cerebri tunicas penetrante, simul proponatur, simul jure, ac merito rejiciatur; altera autem de Pistore Suburrano tanquam certa exhibeatur, cui, *cum vicesies quater sternutasset continue, succedens proxime sternutamentum 25. exitio fuit disruptis arteriis & membranis cerebrum circumcingentibus*. De magnis a sternutatione detrimentis equidem ipse non dubito, quæ Medicæ testantur historiæ: quin etiam si ab ea velis in Pistore illo vascula cerebri disrupta esse, non secus atque in Vidua de qua paulo ante (4) dictum est, in narium tunica aperta fuerant; non valde repugnabo. Illud dubium est, an cerebri vasa, & membranæ revera in eo Pistore disruptæ sint. Famianus enim Strada qui Observationis quasi testis producitur, in ea Prolusione quæ inscribitur *Pistor Suburranus* (5), nihil, quantum ego reperire potui, de eo habet, nisi relatum sibi, *posteaquam ter ac vicies continenti spiritu sternuisset, vigesimo quarto sternutamento animam efflasse*; de causa autem mortis intima, nedum de cerebri inspectione, ne verbum quidem. Sine hac vero in ejusmodi conjecturis quam proclive sit decipi, subjecta Observatio ostendet; ab duobus non ignobilibus Medicis Salano, & Bigatto Bononiæ, cum ibi essem, habita sub finem A. 1705.

27. VIR Patricius, annos natus circiter quadraginta, præpinguis, Baccho, ut ajebant, indulgens, ab aliquo jam tempore spirandi difficultati a cibo, & a scalarum ascensu obnoxius erat. Is crebro & vehementer sternutare solitus, post aliquot tandem sternutationes, magna repente thoracis angustia, & respirandi difficultate se corripi, dicit: idque dicens, sternutat simul, & moritur, ore, ut aliqui retulerunt, distorto. VENTER apertus sana omnia habuit, si magnam pinguedinis copiam, in omento præsertim, excipias. Thoracis cavum, propterea (6) fortasse, paulo minus æquo visum est. Pulmones lividuli. Nullæ in corde polyposæ concretiones. Denique in Cerebri ventriculis aqua; sed pauca: vasa autem ejus distenta, & turgida; sed integra.

28. Sternutationem, quæ convulsio quædam est ex instituto naturæ, siquando modum excedat, posse in veram convulsionem

[1] Eph. N. C. Dec. 3. A. 8. Appen. n. 10. ad Obs. 90.
[2] Racconto Istor. della Fond. di Rimino l. 3. [3] ad cit. Obs. 90.
[4] n. 25. [5] l. 3. Prolus. 4. [6] Vid. Epist. 27. n. 2.

ſionem degenerare, facile intelligis: ab hac autem afferri poſſe apoplexiam, alias (1) a nobis accepiſti: id vero in iis præſertim corporibus accidit, in quibus cum ſanguis ob vivendi genus redundet, non poteſt tamen, obſtante alibi pinguedine, alia magis vaſa diſtendere, quam quæ cranio continentur. Quonam autem modo narium membrana irritata, in conſenſum trahere diaphragma poſſit, & in violentum ſternutationis motum concitare, mirari adeo Viros quoſdam Præſtantiſſimos video, ut ex notiſſima hac inter diaphragma, & nares ſympathia argumentum petant adverſus illos qui Partium inter ſe conſenſum per nervos exponunt. Nihil enim commercii eſt, inquiunt, nervis Olfactoriis, qui ad primum Par cerebri attinent, cum diaphragmatis nervis qui ex Cervicalibus proveniunt; obliti videlicet nervorum, qui a Pari cerebri quinto in narium membranam immittuntur, aut nihil potius opinantes idem Par quintum ad Intercoſtales, qui & cum Cervicalibus tot habent cummunicationes, & per diaphragma tranſeunt, attinere. Attinet autem, ſi non per duo illa filamenta, quæ a pleriſque antea ponebantur, & diuturnæ controverſiæ occaſionem dederant, at per ramulum quem Diligentiſſimus nervorum Perſcrutator Meckelius (2) aliquanto inferius a quinto in eoſdem Intercoſtales utrinque perduxit; ut non modo inter nares, ſeptumque Tranſverſum, ſed inter illas, & ventris viſcera conſenſum jam liceat explicare, velut eum, quem in Procere Generoſiſſimo, pro quo conſulebar, annis ſuperioribus animadverti. Inſultus enim, quibus erat obnoxius, de epilepticorum genere, eoſque ex hypochondriis incipientes, ſenſus præcedebat, ipſi moleſtiſſimus, fœtoris cujuſdam, quem nemo adſtantium percipere unquam potuit, ne oris quidem, & narium halitum eo tempore de induſtria excipientium, quo ille maxime de fœtore querebatur; ut propterea mihi videretur, ab irritato in hypochondriis ramo aliquo nervorum Intercoſtalium eum motum in narium membranam propagari, qui non abſimilis ejus eſſet quem res graveolens excitaret, donec creſcente Intercoſtalium nervorum irritatione, multo perturbatior motus cerebrum, & nervos omnes corriperet.

Sed de Narium Affectibus ſatis.

29. Sectiones tres ſequuntur de Oris, de Vocis, de Faucium Affectionibus. Ad quas ſi dixero, non eſſe, cur Valſalvæ, aut meas Obſervationes magnopere expectes; fortaſſe mireris. Mirari tamen deſines, ubi animadverteris, non eſſe meæ conſuetudinis iterare hiſtorias, aut quæ aptiorem alibi ſint locum habituræ, in minus apto proponere. Igitur quæ huc ex parte aliqua attinerent, melius in aliis Epiſtolis leges. Interea nonnullas ad Sectiones haſce animadverſiones habebis, quæ hoc tibi conſilium commendent meum, aut aliquid a me adnotatum oſtendant. Quæ omnia cum poſſint haud ita multis comprehendi; non viſa ſunt ſeorſum ſcribenda; ſed huic potius Epiſtolæ conjungenda.

30. Sectio quidem XXI. plus triginta quinque exhibet Obſervationes. Sed præterquam quod Obſervatio II. eſt pars IX. XI. autem pars V; VI. vero, quod permirum eſt minime eſſe animadverſum, nihil eſt niſi compendium ejus quæ continuo ſequitur, VII. ſi totam Sectionem perlegas, nullam propemodum invenies Hiſtoriam, quæ non ad graviorem alterum morbum attineat, interque alias ad eum ſpectantes non iteretur. Idemque animadvertes in Sectione etiam XXII. Huc adde; ut inſtitutum de XXI. ſermonem abſolvam; Obſervationem XXXI. aliaſque, ut quæ gemina Appendice proponuntur, non morbi in denatis obſervationes, ſed conjecturas potius eſſe, in parte etiam minus laudabiles. Quid vero de nonnullis aliis Obſervationibus dicemus? In XIII. æger dicitur *cerebrum ipſum excreatu per os expuiſſe*: quod etſi aliquis perlecta apud Fernelium ea, quæ in Scholio ſtrictim narratur, hiſtoria, quadantenus fieri potuiſſe, non neget; non credat tamen facile, niſi baſis cranii ita perforata a carie in Obſervatione proponatur, ut ipſius cerebri ſubſtantiæ corruptam

[1] Epiſt. 11. n. 17. [2] Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1751. Claſſ. de Philoſ. Experim.

ruptam partem illac revera in fauces transiisse, constet. XXIX. & XXX. Observationibus argumenta præfiguntur, id quod verisimile non est, confirmantia. Quis enim credat, prægressum olim dentium dolorem, in altera, memoratum, fuisse *a sero flavo circa* lethargici *corpus falciforme*, imo *intra ventriculum* cerebri *sinistrum contento?* aut quis dentium dolorem, & cariem de quibus in prima sermo est, fuisse *ab humore, e capite per meatum peculiarem in* Highmori Antrum *stillante*? Scilicet ea Highmori hallucinatio fuit, ut Antri foramen quod conspexit, & Figura adjecta (1) delineavit, non pro emissario, ut est, sed pro immissario haberet ejusdem Antri. Denique; ne longus sim; a veri quidem similitudine non abest quod in Observationis XXXII. argumento proponitur, *a resecto dente prominulo convulsiones & mors*; sed dubium est tamen, num quod Casp. Bartholinus in ea Observatione (2) scripsit, *statim convulsa & epilectica decidit*, mortem significet, an epilepticum dumtaxat insultum.

31. Satis animadversionum, inquis, expectans videlicet quæ ipse adnotaverim, in iis præsertim, quibus sæpe adeo torqueris, dentium doloribus. Verum ad ea, quæ alias (3) attigi, vix habeo quod addam. Omnino aliis, quantum adnotare licuit, aliud prodest, imo eidem aliud alias, pro varia nimirum causa, rerumque dispositione. In me ipso enim alias lac tepidum utile expertus sum, alias inutile, utilorem autem vini spiritum, camphora saturatum, alias neutrum. Quanquam autem acetum vereor; statueram id quoque experiri, inter cætera, cujus *sæpe se fecisse periculum*, testatur Jo. Stephanus (4) confirmans, *dentium dolorem veluti miraculo consopiri, si os colluatur aceto decoctionis tartari*. Sed multo melius fuit non opus fuisse hujusmodi experimentis, quando a longo jam tempore me Deus his cruciatibus carere voluit. Nam & alii, ut nosti, eadem, quæ Stephanus polliciti fuerant, officulo adhibito ex bufonis pede. Ego tamen novi Doctissimum Medicum qui frustra periculum fecerit, omnibus bufonis tum mortui, tum vivi extractis ossibus, ne forte ob Auctorum discrepantiam in certo officulo definiendo, aliud pro alio sumeret, singulisque deinceps sibi ad dentem, an ad gingivam admotis. Dicet aliquis fortasse, aut idoneo anni tempore illa officula detracta non esse, aut iis gingivam non ita valide, ut oportebat, confricatam. Hoc potius crediderim, qui ipse interdum levamen aliquod retuli ex gingivarum frictione: sed cum digitos ad id meos, non ejusmodi officulum, adhibuerim; proclive est credere, non peculiari bufonis vi, sed frictioni, quando huic locus est, istiusmodi miracula accepta esse referenda. Talia quoque jactasse memini Virum cæteroqui non indoctum, si in eam narem quæ denti responderet, humor attraheretur stillatitius ex vini spiritu in quo nota sibi herba esset macerata calefaciens, amara, cujus dato pulvere febres abegerat, in locis proveniens tum planis, tum montosis, cujus humoris attractionem non maxima narium irritatio sequeretur. Ego vero assensum sustinui, non tam quia herbæ nomen sibi incognitum esse, ajebat, quam quia suum hoc remedium, quæcunque esset doloris causa, æque efficax, & præsentaneum esse, sine ulla hæsitatione asseverabat.

32. De Gustus autem privatione ob vitiosum nervorum situm, nunquam apud Columbum id legi, quod in Sectione ista XXI. Observatio exhibet XXXV. quin statim animadverterem, si nihil erroris in observando admissum sit, supervacuam esse disquisitionem aliam omnem ad controversiam dirimendam, quintum, an nonum nervorum Par, cum utrumque linguæ subserviat, illud sit quod huic afferat gustandi facultatem, quando in homine, facultate hac privato, quintum erat quod linguam non adibat. Ægre autem fero quod cum huic similem, quod ad nervos attinet, observationem, ut istic pariter vides, alio in homine Rolfincius habuerit; pauca adeo, in re non levis momenti,

[1] Corp.hum.Disqu.Anat.Tab.16.Fig.3.ad litt. d. [2] Instit.Anat.libell.4.c.12.
[3] Epist.Anat.13.n.6.7. [4] Comment. in Hippocr. de hom. struct.

ti, verba fecerit, ut suus ille Sartor gustu careret, an non careret, prorsus reticuerit. Hoc enim magis scire avebam, quam utrum viva quoque animalia, vitra, saxa, & cætera quæ Lazarus ille Columbi, voraret. Nam cum alii, quantumvis gustu pollentes, non absimilia, aut iis nocentiora devorarunt, ut puta cultrivorus ille Basileensis, cujus ventris non leviter læsi descriptionem, quam Columbus in Lazaro omisit, apud Felicem Platerum minorem (1) habemus; tum vero alii, quod nosti, nervorum rami deglutiendo, conficiendoque ingesta subserviunt; ut satis non faciat Columbus mirantibus tantam hominis voracitatem, hac una proposita causa, quod gustu careret. Cæterum non te illud moretur quod ipse quintam nervorum Conjugationem fuisse, dixerim, quam Columbus, & Rolfincius quartam; ut diu consueverant Anatomici, dixerunt. Si enim utrumque inspicias, ubi quartam describunt (2), & cum Willisio (3) conferas; praeclare cognosces, & me verum dicere, & in brevissimam illam adnotationem, quæ huic in Sepulchreto Observationi subjicitur, errores non leves irrepsisse, quasi eam, quæ *Willis sexta est*, indicassent, & sextam hic *ferri in palatum*, doceret.

33. Jam vero ad Sectionem quoque XXII. de Vitiis Vocis aliquid adnotandum est. Observatio I. Aphoniam post diuturnam raucedinem proponit in fœmina, in qua Spigelius noster *Asperam arteriam totam inflammatam parte interiore* deprehendit *cum notabili nigredine*. Etsi inflammatio, in gangrænam jam degenerans, interius illam arteriam totam occupabat; satis est tamen ad aphoniam, prægressamque raucedinem intelligendam, laryngem spectare, quæ summa pars est, & quod ad vocem attinet, præcipua totius arteriæ, imo glottidem dumtaxat, quæ præcipua laryngis particula est. Nam si hæc una exasperetur, ut rimula in tibia; continuo raucedo fit, uti Schelhamerus (4) adnotavit: qui & Gordonii prognosticon explicat, *vocis raucedinem, per annum quæ duravit, curationem non recipere:* ut illud etiam, *si longius procedat, vocem parvam efficere, tandemque adimere plane*, quod fœminæ Spigelianæ accidit. Sed minime nobis necesse est omnes de his rebus sequi Schelhameri sententias, & explicationes. Quasdam tamen illarum præterea excipimus, in primis quam Dodartius (5) maxime comprobavit, vocem ipsam tunc gigni, cum aer ad glottidem alliditur; augeri autem, & modificari a resonantibus cæteris, ad quas idem aer mox antequam a vociferante exeat, alliditur, partibus. Nam quod aliqui Doctissimi Viri contra Dodartium contendunt, *omnino vitia narium non loquelam solum, sed vocem destruere, ... erosoque palato vocem non vitiatam solum, sed deletam passim legi Forest L.* 32. obs. 22. *eumdemque vocem recepisse reposita pro osse lamina, & eundem eventum ab Hildano observatum esse* Cent. *II.* obs. 22. ego equidem (hæcque magis pro veri studio, quam pro Dodartio, aut pro me, dici credito) ego, inquam, inconditam quidem vocem, ejusque imminutam vim ejusmodi in casibus observavi, sed nunquam deletam, nisi forte quæ causa palatum naresque, eadem glottidem quoque, aut quæ ad glottidis utilitates necessario requiruntur, vitiasset. Neque ibi Hildanus adversatur, qui lamina argentea a foramine, quod in palato erat *maximum*, detracta, *vix verbum unum aut alterum distincte ac articulate proferri potuisse*, scribit; id enim ad loquelam attinet, non ad vocem, velut etiam Foresti observatio, qui sine consimili instrumento ægrum, inquit, cum *loqueretur, vix intelligi potuisse;* illo autem reposito, *commode locutum*. Quod si casus, quem ex Amati Cent. 5. Curat. 14. Forestus subjicit, cursim perlectus, non modo ad loquelam, sed ad vocem ipsam videtur spectare, quæ tunc *in totum deficeret*, nunc autem *recuperaretur*; tamen si cum Foresti, & Hildani præsertim, observationibus diligenter conferatur; de vocis vi, & de loquela intelligetur; cum veri simile non sit, foramen quod instrumento, clavi

 instar

(1) Mantiss. Obs. 50. (2) De Re Anat. l. 8. c. 3. Differt. Anat. l. 4. c. 35. (3) Cerebr. Anat. c. 22.
(4) Differt. de Voce P. 2. c. 3. (5) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700.

instar facto, claudebatur, majus illo fuisse quod Hildanus *maximum* dixit, nec si minus erat, plus detrimenti quam maximum, attulisse. Cæterum sive humoris exuberantia fibras glottidis, quam inæqualiter distendendo, primum dumtaxat exasperaverat, nimis diuturno affluxu ita laxet, ut omnem denique elasticam vim amittant, sive contra intima siccitas tum crispando exasperet, tum subsidentes, minusque musculorum motibus obsequentes faciat; eo res demum pervenire poterit aliquando, ut raucedo in vocis amissionem degeneret: quod nobili Oratori Q. Hortensio videtur accidisse, si Samonico (1) credimus hæc scribenti:

Vel rabidus clamor fracto cum forte sonore
Planum radit iter, sic est Hortensius olim
Absumptus: causis etenim confectus agendis
Obticuit, cum vox domino vivente periret,
Et nondum extincti moreretur lingua diserti.

Atque ut intelligas, Samonicum prægressam raucedinem indicasse; fac tibi eorum veniat in mentem, quæ de hac Lucretius (2), sæpius, ut alibi (3) ostendi, a Samonico spectatus, conscripserat:

Præterradit enim vox fauces sæpe, facitque
Asperiora foras gradiens arteria clamor.
Quippe per angustum turba majore coorta
Ire foras ubi ceperunt primordia vocum,
Scilicet expletis quoque janua raditur oris
Rauca viis; & iter lædit, qua vox it in auras.

Sed de Hortensii casu alias (4) fortasse plura. Nunc de raucedine, & de ea, quæ hanc interdum excipit, aphonia hæc attigisse satis esto.

34. De Aphonia autem κατ' ἐξοχὴν dicta, quæ cerebri consequitur vitium, nonnulla adjiciamus ad Appendicem I. quam post Observationem XVIII. (5) videbis. Medium illam esse affectum inter apoplexiam, & epilepsiam in ea Appendice leges quod sine sensu quidem, & sine voce æger sit, non tamen sine motu, nec cum agitationibus convulsivis: posse interdum pro causæ vehementia in apoplexiam degenerare: & huc eam quoque Aphoniam attinere, de qua Hippocratis est aphorismus (6): *si ebrius quispiam repente ἄφωνος fiat, convulsus moritur, nisi febre corripiatur, aut ubi ad horam pervenerit qua crapulæ solvuntur, vocem recuperet*: denique oriri Aphoniam hanc *fere a consensu partium infernarum, & vapore narcotico spiritus animales in cerebro sopiente seu perturbante*. Non minus autem recte interjectum hic fuisse istud *fere*, quam a Celso fuerit in propositi Aphorismi versione, nostra, quæ continuo subjicietur, ostendet Observatio. Celsi autem versio sic habet (7): *qui ebrius obmutuit, is fere nervorum distentione consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore, quo ebrietas solvi debet, loqui cepit*.

35. AGRICOLAM virili ætate, strigoso habitu, fusca ubique cute, ebrium aphonia prehenderat. In Nosocomium hoc intulerunt, vix caput moventem. Ibi intra quartum ab ebrietate diem exilissimis, & deficientibus pulsibus, non convulsus, fato cessit. CADAVER a nobis in Gymnasio diligenter persectum est, non modo ut Anatomen absolveremus ante Februarii finem A. 1737. verum etiam, ut in partibus plerisque omnibus nonnulla recognosceremus, quæ alio attinent. Id dum fieret, quæ præter naturam essent, hæc adnotavimus. In ventriculi facie interiore ad fundum nigra quædam puncta occurrebant, quasi grana tabacci crassiora: quæ paulo attentius intuitus, cognovi, parva quidem, sed certa esse necrosis indicia; tum paulo superius maculas duas animadverti nigras, & quandam prope has rubicundam, quæ aliquanto amplior erat, & vera erat, quamvis levissima, exulceratio. Mirabar autem quid esset, quod talia nuper, imo etiam majora vitia in ventriculo, & œsophago, & Duodeno intestino offendissem pauperculæ mulie-

(1) De Medic. c. Uvæ, faucib. & c. medend. (2) De Rer. Nat. l. 4. v. 531. & seqq.
(3) Epist. in Samonic. I. (4) Epist. in eund. II. (5) Sect. 22. (6) 5. Sect. 5.
(7) De Medic. l. 2. c. 6.

lieris, a cujus dissectione Anatomen illam inchoaveram, cum longe alia ei domus, & ægrotatio fuisset, ut suo loco (1) ad te scribam. Cæterum viri quem tum secabam, illæsa prorsus & gulam, & intestina deprehendi, nisi quod in Ilei prima parte apparebat intus una aut altera prominentia, modica instar apicis minimi digiti, ex substantia, ut dissecando perspexi, rubicunda; nec glandulosa: Cæci autem exigua quædam portio, Recti vero aliquanto major rubebat. Lien paulo crassior, jecur paulo durius, & subpallidum visum est, in cujus vesicula bilis subviscida, colore viridi obsoleto. Urinaria vesica semiplena, & tunicis crassioribus. Cruentæ, an ex dissectione? aquæ in imo ventris pelvi quantum cyathus mediocris caperet. Thoracis utroque in cavo ejusdemmodi aquæ tantundem. Cor exterius pinguedinis parum, in ventriculis polyposas habuit concretiones. Valvulæ, utrique cordis venoso orificio præfectæ, hic illic passim crassiores, ibique duræ, & albicantes inventæ sunt. Magna item arteria a corde ad eam usque partem qua vertebris adhærere incipit, disjectas albas maculas intus ostendebat, prima olim futuræ ossificationis indicia. Cranii fornice, qui crassior fuit, Duraque meninge, cujus in Sinibus aliquid polyposæ concretionis animadversum est, a subjecta Tenui remotis, in hac vasa, nec multum tamen, sanguine distenta apparuerunt, sub eademque ad sulcos cerebri limpida aqua, & in hac bullæ aereæ plures; tametsi id erat, quod dixi, anni tempus, & vix sextus a morte dies. In ventriculis quoque Lateralibus multa aqua limpida, & Choroides plexus pallentes. Quos dum retrorsum lente attollerem, animadverti eam Pinealis glandulæ, qua ipsis annectebatur, partem flava substantia opertam, quæ mollis quidem per se videretur; sed si inter digitos attererem, manifesto erat quasi arenosa. Cerebrum sub scalpello firmum; sed quidquid, incipiendo a Fornice, medullare suberat, nervique ipsi valde laxi.

36. Vides igitur; ut cætera quæ alio in loco perpendentur, hic omittamus; neque per consensum dumtaxat, aut a vapore spiritus hic, & cerebrum affecta fuisse, neque convulsum hunc quidem hominem interiisse, cum ebrium aphonia cepisset, neque eo tempore, quo ebrietas solvi debet, vox rediisset. Quodnam autem istud esse tempus, dicemus? Scio, in Hippocraticis libris aliud alibi indicari: tamen satis diserte in II. *de Morbis*, qui inter eos circumfertur, scribi (2): *siquis ex ebrietate voce privetur*, ... *si* febris statim *non corripuerit*, *die tertio moritur*; ut consequi videatur, saltem intra diem tertium ebrietatem solvi debere. Sed facile Heurnio (3) credendum est monenti, *Galenum* quidem *dicere*, *secundo vel tertio die* ebrietatem *solvi*, *nam crasso utebantur vino Græci aliis in locis sex vel septem horarum esse ebrietatem*; *sed efficientis*, *& suscipientis rationem esse habendam*, videlicet, ut modo dixerat, *pro vini conditione*, *ægri peculiari natura*, *loco & tempore* illam *solvi*. Cum Heurnio satis consentientem invenies Cl. Raymannum (4), qui ex ebrietate aphonum, & jam convulsionibus subinde agitatum, qua ratione servaverit, narrat. Mulierem contra ex ebrietate intra horas duodecim mortuam non sine febricula, & levibus convulsionibus dissecuit Littrius (5), qui ut plerarumque cæterarum partium jam pravam a non brevi tempore constitutionem memoravit, sic optandum fuerat, ut quæ cerebri tunc esset, indicare aut voluisset, aut potuisset (6).

37. Jam vero aliquid juvat indicare de longe minus gravi, brevissimaque aphonia, quam adolescens in Patria curavi cum senioribus Medicis duobus, quibus me socium esse voluit Nobilis Vir Comes Alexander Monsignanus. Hic annos supra sexaginta natus, gracilis, biliosus, alta, ut ajunt, voce loqui solitus; obnoxius antea stranguriæ, arthritidi, hæmorrhoidum fluxui, tunc hisce omnibus carens, quin etiam nullo rheumate, quod hyberno tempore sæpe fauces afficere multa cum excreatione consueverat, novissima hyeme correptus; sub initium Maii ceperat, nul-

(1) Epist. 29. n. 20. (2) n. 22. (3) In cit. Aphor. n. 5. (4) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 1.
(5) Hist. de l'Acad. R. des Sc. An. 1706. Obs. Anat. 5. (6) De hoc Aphoniæ genere Vid. Epist. 63. n. 13. 14.

nulla prævia manifesta causa, vocis, & ex parte etiam respirationis interceptione prehendi sic ut constrictionis sensus circa laryngem, non alibi, esset. Repente illa & ingruebat, & solvebatur, idque sine ulla excretione. Varium ingruendi, & durandi tempus. Hoc enim duas, summum, sexagesimas horæ partes æquabat; sæpius multo brevius erat. Sed quamvis singulis fere noctibus hora circiter septima id mali invaderet; tamen interdiu ab oscitatione, sternuatione, tussi, non quidem semper, at semper a potandi actione movebatur, nec tamen si aqua, amygdalarum oleum, serum, emulsiones, aut quivis alius laudatus a nobis humor, sed tantummodo si vinum biberetur: solebat autem antea quoque, cum vino, ut fit, vir sobrius in mensa uteretur, tale aliquid pati, quamvis multo & levius, & brevius incommodum. Nunc autem ita hoc quidem erat, ut dixi: neque eo correptus æger quidquam ore poterat sumere, nec stare loco; sed ambulare cogebatur. Cæterum caput, thorax, & venter quoque ac collum, si manu tentares, ut pulsus etiam, bene se habebant. Tonsillæ dumtaxat, eaque vicinia quasi subinflammatæ apparebant: eratque sputorum copia, quorum sapor manifeste acidus ab ægro percipiebatur: eorumque eductio, per saccharum, ut vocant, hordei facilior reddita, affectus invasionem arcere nonnunquam videbatur. Erat veri maxime simile, membranam qua laryngis pars summa, & proximæ ipsi conteguntur, eo exquisitiore sensu præditam, quod phlogosi quadam afficiebatur, ubi acrius paulo irritaretur ab acidis particulis aut vini, aut humoris ob oscitationem, sternutationem, tussim, & copiam aliquando ipsam, uberius e glandulis circumjectis, in quibus mora magis vitiasset, expressi, contractam, crispatamque in consensum trahere nervos, & musculos, ut laryngem æquo arctius constringerent tanto facilius quod a natura ipsa erant, ut indicatum est, nonnihil jam ad id proni, & ab affectione hypochondriaca, quam sanguinis fluxus per hæmorrhoides significaverat, fortasse proniores. Quod cogitatum confirmavit eventus. Nam blande expiatis primis viis, & sanguine parce e cubito primum, deinde e sede quoque, unde a natura olim, ut dixi, coxsueverat, educto, simul autem quæ mulcerent, laxarent, diluerent, acidumque saporem corrigerent, datis, cum aliquot jam noctes sine aphoniæ insultu ductæ essent, interdiu autem multo hæc rarius ingrueret, brevi itinere commendato, sputa minus copiosa, minusve acida facta sunt, vinumque aqua dilutum ferri potuit, &, ne multis, intra diem quadragesimum, an quinquagesimum ex quo inceperat, nec metus gravioris, longiorisve mali, aut redituri saltem expers, affectio prorsus victa, & sublata est.

Huc placet addere, & simul tamen in medio relinquere quod æger idem, vir certe gravis, asseverabat, Romæ olim a se visum in Viro Principe, qui simili affectu corripiebatur: hunc videlicet tolli consuevisse, si quis in aurem inspiraret. Verum satis dissimilis fuerit affectio, oportet; neque enim noster ad sui curationem nos advocasset, si a tam facili remedio eandem sibi opem ferri, sensisset.

38. De Balbutie quoque est aliquid adjiciendum. Namque Observatione XXI. (1) inducitur Sanctorius noster, hæc docens: *esse in media palati regione, idest in quarto osse superioris maxillæ, in illis omnibus quos* ad id tempus *vidisset qui literam R exprimere non possent, duo foramina quæ nullo modo aperta & obvia inveniuntur in iis qui illo affectu tenentur: Ergo causam immediatam, quæ posita ponit, fore illos duos meatus apertos*. Imo non apertos dicet aliquis non oscitanter hæc legens, & præfixum Observationi argumentum attendens: *Balbutiem pendere aliquando a defectu foraminum quarti ossis superioris maxillæ*. Verum si Sanctorium ipsum inspiciat; his contraria scripsisse, inveniet. Se enim in traulis vidisse, ait, duo illa foramina, *quæ nullo modo adeo aperta & obvia inveniuntur, in iis, qui illo affectu carent; ergo causa immediata, quæ posita ponit erunt*, inquit, *duo illi meatus plus justo aperti*. Vide, quæso, qua interdum incuria Auctorum verba describantur? Hic tamen is Sepulchreti locus est, quem spectan-

(1) Sect. 22.

ctantes Viri Præstantissimi scripserunt, *SANCTORIUM balbutiem defectui ductus incisivi tribuisse apud BONETUM Sepulchr. I. p.* 473. Qui si forte Sanctorii caput, quod ibidem citatur (1), inspicere maluissent; procul dubio, neque id credidissent, neque ductum incisivum intellexissent. Sanctorius enim paulo inferius hæc addit: *sicuti diximus in media regione palati observari duos meatus qui faciunt traulos, similiter observamus juxta dentes foramina (omnibus iis tamen ab ortu naturæ congenita) majora, per quæ pituita stillans, vel irrigans linguam in parte illa anteriori, blæsam locutionem facit, unde balbi, & semilingues sunt*; ut manifestum sit, a magis patente illo pone dentes Incisores meatu, non traulorum, de quibus in hac Observatione sermo est, sed blæsorum vitium deduxisse: quæ duo balbutiei genera quantum differant inter se, erudita ostendent Scholia ad proximam Observationem XXIV. Hic quæres, cur hæc altera Sanctorii observatio in Sepulchreto omissa sit, cum prior, quamvis perperam, proponatur? item quæ sint igitur in eodem osse quarto, in mediaque palati regione alia illa duo foramina, quæ magis in traulis pateant, quam in cæteris? tandem quantum sit his Sanctorii observationibus tribuendum? Ego vero ob eandem incuriam quæ primam adeo perverti, observationem alteram esse prætermissam, non dubito. Foramina autem in media illa palati regione in tot quæ inspexi, purgatis, aridisque capitibus vidisse non memini, nec in ullo eorum video, quæ multa nunc etiam hæc scribens, præ oculis habeo, nec tamen facile crediderim, in tanto numero me nunquam in trauli caput incidisse, in quo videlicet, quippe magis obvia, atque aperta, ea foramina conspicerem, quæ in cæteris essent perobscura. Quanquam autem suspicari proclive sit, quæ forte in aliquot animadverterat, ea Sanctorium ad traulos omnes transtulisse, nec desint, vel ipso perlecto, imo ex iis ipsis quæ scribit, oriri videantur difficultates assensum morantes; fatetur enim, vel quibus os a natura semper pituita redundet, non propterea traulos, aut blæsos esse; tamen ob spectatam in aliis Viri præstantiam, æquius erit, ut opinor, non ante aliquid pronunciare quam in traulis pluribus, & blæsis res diligenter fuerit a peritis Anatomicis ad examen revocata. Sic Cl. Delius (2) cum in traulo quodam duplicem uvulam animadvertisset; prudenter monuit, inquirendum esse, an trauli alii uvulæ, vel tonsillarum vitium habeant. Quod si fiat; non improbabili ratione adductus, conjicio, repertum iri, ne in illo quidem quod traulus esset, id duplici uvulæ adscribi posse. Cum enim plura hujus duplicitatis prostent exempla, alibi (3), ut nosti, a me indicata, nec Zerbus, nec ii quos laudat Slevogtius, nec ipse in eo saltem quem Bononiæ dissecui, quidquam audivimus de istiusmodi loquelæ vitio, cum fere omnes quænam essent incommoda cum uvulæ duplicitate conjuncta, diligenter quæreremus: nec certe illa Zerbi Lucretia, si vitiose locuta esset, aut cantandi arti se dedisset, aut cantando, *plurimum*, quod ipse testatur, *delectavisset*.

A gravibus autem hyoidis ossis vitiis balbutiem aliquando esse, credibile est: & sane a prava ejus figura *blæsos, balbos, & mutos fieri*, docuisse intelligo Eruditissimum Hahnium (4). Nec videntur posse musculorum, qui linguam movent, directiones mutari, quin hujus motus ab naturæ norma declinent. Quod si Kerckringius (5) verum scripsisset de osse hyoide, cum *in fœtibus*, ait, *nequidem cartilaginem ejus apparere*; hinc quoque esse, non dubitarem, quod parvuli serius post ortum loqui incipiant, & cum inceperunt, *adhuc dimidiata verba tentent*, seu *balba dicant verba*, ut Minucius Felix (6), & Albius Tibullus (7) eorum loquelam expressere. Sed tamen illud os, quod fulcrum linguæ est, & aliquot ejus musculorum, quam sero undique perficiatur, & ex toto os fiat, satis indicat Illustris Albinus (8). Molinetto autem nostro (9) visum

(1) Meth. vitand. error. l. 3. c. 9. (2) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 106. (3) Epist. Anat. 10. n. 21. (4) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 31. n. 1. ad §. 25. (5) Osteogen. c. 11. (6) in Octavio. (7) l. 2. Eleg. 5. v. 94. (8) Icon. Oss. Fœt. ad Fig. 152. (9) Dissert. Anat. Pathol. l. 2. c. 1.

visum est, ideo *statim ab ortu non loqui infantem*, quod styliformis processus, a quo musculi Styloglossus, & Stylohyoidæus oriuntur, *in fœtu non apparet*: Quod si ita accipias, quasi esse, negaverit; hallucinatus est, testante Cassebohmio (1), se in quadrimestri fœtu vidisse, Kerckringio autem (2), vel in trimestri. Sin ita intelligas, ut præ exilitate, & flexilitate cartilaginis, ex qua tunc constat, non pluris fecerit, quam si nullus esset ad illorum præsertim musculorum originem, actionemque firmandam; tueri sic satis ab eo poteris quod, cum hæc relegerem, ejus objici sententiæ vidi, petitum ex singulari Observatione Eximii Auctoris, Halleri (3). Hic enim in viro, annos nato circiter quinquaginta, cui nullum unquam loquelæ vitium fuerat, styliformem offendit processum sescunciali longitudine; dimidia quidem inferiore parte osseum, dimidia autem superiore cartilagineum. Tu vero; ut illud omittas, in eo homine fortasse potuisse musculos de quibus loquimur, ex parte nasci e proximo osse temporum, ut eorum socium Stylopharyngæum nonnunquam hinc natum & Valsalva (4), & ego (5) deprehendimus, intelligis certe, cum ea, quam Molinettus pro nulla in recens natis habebat, cartilagine exili adeo, & molli non esse istam, quæ pro ætatis incremento tanto & crassior, & firmior fuerit, comparandam: tum etiam nosti quibus, & quot musculis originem præbeant quædam laryngis cartilagines. Sed de hac Molinetti defensione ipse videris. Ego quidem undecunque sint balbutiei puellorum causæ repetendæ; a pluribus enim causis præter eas, quarum est facta mentio, repeti possunt; indidem adultorum balbutiem oriri, credo, quotiescunque accidat, ut crescens ætas sive unam, sive plures superare nequeat illarum causarum: quas in tenellis pueris facilius, quippe qui omnes balbutiunt, animadvertendas, inquisivisse, juvabit, ut in adultis & sagacius dignoscere, & quo ad ejus fieri possit, tollere aliquando, & minuere conemur.

39. Postremo quod ad XXIII. Sectionem attinet, quæ est de Angina, permirum est, gravissimi, & frequentissimi laryngis, & proximarum faucium morbi nullam in sectione hac tota Observationem proferri, ex qua constet, quid in mortuis ex legitima angina repertum sit. Aliæ enim earum, quæ producuntur Observationum ad pulmones, aut ad hos, & thymum attinent sanguine infarctos, quorum illi pondere Asperam arteriam deorsum traherent, hic vero aucta mole comprimeret; aliæ ad cerebri, aut aliarum partium vitia; ut suspicari aliquis inexpertus posset, num ad laryngem unquam, & fauces hic morbus spectet. Certe autem in angina externus sæpe circa has tumor, aut internus, ut non semel vidimus, & caute incidi imperavimus jam pus continentem, in larynge autem ea quæ prima laryngotomiæ, ut vocant, instituendæ causa fuit, anginam testantur ab inflammatione, quæ modo dictas corripiat partes, existere: & sane; ut musculos quibus arytænoides cartilagines adducuntur prætereamus; nisi quod aliis sæpenumero glandulis accidit ejusdem generis, ab eo prorsus immunes fingas laryngem humectant; apparebit, fieri non posse, quin aliquando inflammationes, eæque perniciosissimæ, nostras puta Arytænoidæas glandulas prehendant, quibus intumescentibus, angusta illac aeris via intercludatur, necesse est. Verum hæc non eo dico, quod credam, te aliter existimare; sed ob id dumtaxat ut intelligas, esse hunc unum ex iis morbis, quorum peculiares, & nunc magis, nunc minus periculosæ sedes; natura, & effectus cum maxime quæri debuissent, non æque ac aliorum, per dissectiones quæsita esse videantur (6). Quod a me ideo factum non est, quia denatos ex legitima angina persecandi cum semel tempus, tum semper postea occasio defuit (7): cum spuria autem fortasse, certe non ex ea mortuos unum, aut alterum dissecui. Quorum in faucibus, & larynge quid adnotaverim, in IV. ad te data Epistola (8) releges; ad veram autem anginam referre ex parte nonnulla poteris, quæ cum de hydrophobia scriberem (9), commemoravi. Vale.

[1] De Aure Hum. tr. 1. §. 43. [2] Osteogen c. 5. [3] in Dissert. Willigii inscript. Observ. Botan. &c. §. 2.
[4] Vid. Epist. Anat. 11. n. 4. [5] Ibid. n. 8. [6] Vid. tamen Epist. 63. n. 16. & seqq.
[7] Sed vid. Epist. 44. n. 3. [8] n. 24. & seqq. [9] Epist. 8. n. 19. & seqq.

FINIS TOMI PRIMI.

